

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NIELS LEVINSEN

FOLKEEVENTYR
FRA VENDSYSSEL

UDGIVET AF
LAURITS BØDKER

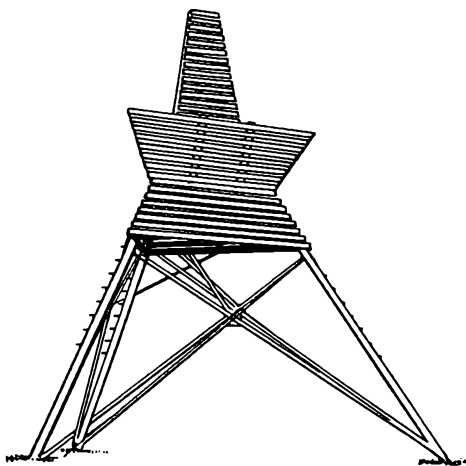
EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN 1958

**FOLKEEVENTYR
FRA VENDSYSSEL**

NIELS LEVINSEN

FOLKEEVENTYR
FRA VENDSYSSEL

UDGIVET AF
LAURITS BØDKER

EINAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN 1958

OMSLAGSTEGNING: SØMÆRKET I LØKKEN

DANMARKS FOLKEMINDER NR. 68

**TRYKT MED TILSKUD FRA CARLSBERGFONDET
STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND
OG TIPSFONDET**

**NIELSEN & LYDICHES BOGTRYKKERI
(M. SIMMELKJÆR)**

INDLEDNING

Niels Levinsen er født den 22. januar 1809 i Holbæk ved Randers, hvor faderen var skolelærer og degn¹. Han var først skriver på amtskontoret i Randers og blev 1824 indskrevet som elev i Randers lærde skole, hvorfra han tog studentereksamen i 1829. Som skoleelev skrev han et hyldestdigt i anledning af formælingen den 1. november 1828 mellem prins Frederik Carl Christian (den senere Frederik VII) og prinsesse Wilhelmine Frederike. Dette digt blev afsunget af skolens elever ved det første fakkeltog, der har fundet sted i Randers, og det nød den ære at blive trykt i *Nyeste Skilderier af København* den 8. november 1828, s. 1427.

Efter at have taget studentereksamen begyndte Niels Levinsen at studere jura, men han gik senere over til filologien og aflagde filologisk embedseksamen ved Københavns universitet i november 1840. Den 22. november 1842 blev han konstitueret som lærer ved den lærde skole i Horsens, hvor han underviste i dansk, latin og historie. Kontorchef L. Kragballe, der var en af hans elever, har senere fortalt², at Levinsen var »en meget dygtig Latiner, men han var melanolsk, drog ofte dybe Sukke, var hyppigt aandsfraværende og egnede sig derfor overhovedet meget lidt til Lærer. Det hed sig, at en Anden var gaaet ham i Bedene i et Kjærlighedsforhold, og at dette var Aarsagen til hans Tungsindighed og hans nedbrudte Helbred«. En anden karakteristik af Levinsen findes hos den halvgale pastor emer. Chr. P. Th. Knudsen, der i et polemisk skrift mod L. Kragballe hævder³, at adjunkt Levinsen havde »formegen Aand i sin Lillefinger til at passe ind i en Latinskoles tørre, pligtmæssige Ensemble. Den paastaaede Aandfuldhed slog om i den mest utvivlsomme Aandsforladthed, i den dybeste Melankoli og sorteste Spleen, acedia: Hjertelede, en af de syv Dødssynder. Denne ikke ualmindelige Munkesygdom lagde tilsidst den i sin Kærlighed skuffede Levinsen Strikken om Halsen. Han havde været selvskreven til Optagelse paa et Asyl for Sindssyge, skøndt Tiden vel dengang ikke var til rigtige Dollhuse, men kun til Daarekister«.

Historien om Levinsens hjertesorg kan være skoledrengefantasier. At han virkelig har været syg fremgår tydeligt af skolens annaler for 1844, hvor det meddeles⁴, at »Adjunkt Levinsen har den meste

Tid været meget svagelig, og skjøndt meget lidet holdt sig hjemme derfor, dog jævnlig været øiensynlig i en lidende Tilstand, og ikke sjelden nær ved at maatte give tabt, hvorfor han ogsaa ved den nye Læseplan fik færre Timer«. Men sygdommen blev ikke bedre; allerede den 4. oktober 1845 forlod han efter eget ønske skolen, og i 1846 måtte han af sundhedsmæssige grunde foretage en rejse til Tyskland.

To år senere var han igen blevet så rask, at han kunne begynde som lærer ved Frederiksborg lærde Skole, hvor han blev konstitueret som lærer den 14. september 1848 og den 16. maj 1850 udnævnt til adjunkt; men allerede i september 1851 blev han entlediget for svagelighed i nåde og med pension. Ved skoleårets afslutning skrev rektor, dr. H. M. Flemmer⁵: »Skolens Rector havde gjort alt Sit for at bevæge ham til at opgive denne Beslutning, i det han ved sin Dygtighed, Retsindighed og hele Personlighed var bleven os Alle meget kjær. Men da han desværre under det vedvarende haarde Tryk af legemlige Lidelser havde tabt Modet til at arbeide videre, kunde der for Rector ikke være Andet tilbage end at indstille hans Andragende paa saa gunstige Vilkaar som muligt, navnlig hvad Pension eller Vartpenge angaar«.

De følgende år levede Levinsen af at give privattimer og som oversætter af den tyske udgave af Traps Hof- og Statscalender (1853ff.). I sommeren 1854 besøgte han broderen Søren Levinsen, der var skudehandler i Løkken 1848—1857⁶, og under dette besøg optegnede han de eventyr og historier, der er trykt i denne udgave.

Tre år senere opholdt han sig hos broderen L. J. Levinsen, der var præst i Kværn (Sydslesvig; 1852—1859). Her døde han den 23. april 1857, »fattig paa alt undtagen paa Kjerlighed« — som broderen S. Levinsen skrev til Sv. Grundtvig i 1860⁷.

Niels Levinsens interesse for folkeminder går sikkert tilbage til barndomstiden i Holbæk, men den har nok fået yderligere næring af Sv. Grundtvigs forskellige opråb, bl. a. subskriptionsindbydelsen på »Danmarks gamle Folkeviser«, der blev udsendt i september 1851⁸. Både han og broderen C. Levinsen, der var præst ved Frederiks Hospital i København, findes på værkets subskriptionsliste⁹. Levinsons indsamlingsarbejde er indskrænket til året 1854, og det er sandsynligvis blevet påbegyndt under indflydelse af Sv. Grundtvigs be-

rømte opråb af 1. februar 1854, i hvilket¹⁰ han opfordrede alle til at indsamle »Æventyr og Æmtere eller Skjemtesagn, gammeldags Viser med deres Toner, gamle Rim og Remser, gammel Snak og Tale, eller som det nu gjerne kaldes: Folkesagn; og hertil kommer endnu Fortællinger om saadanne mærkelige Tildragelser, som vel ikke ere saa meget gamle, men som dog ellers let kunde glemmes, skjønt de paa deres Tid og i deres Kreds kan have gjort stor Opsigt«.

Det første materiale, Levinsen har indsendt til Sv. Grundtvig, synes at være en lille samling sagn og viser, som er optegnet af Caroline Abigael Brockdorff¹¹, en søster til Amanda Brockdorff, som var gift med Levinsens broder, exam. jur. Jens Levinsen i Hørsholm. Under sin rejse i Nordjylland indsamlede han forskellige sagn og skæmtehistorier i Skallerup¹², Jetsmark¹³ og andetsteds¹⁴.

Indsamlingsarbejdet i Løkken og omegn må være påbegyndt før den 28. juni 1854, eftersom hans første fortæller, Marcus Zeuthen Pedersen, dør denne dag (se nedenfor).

De eventyr og historier, som Levinsen har optegnet, tilhører alle den levende tradition, og de giver et ganske godt billede af den emnekreds, der har interesseret den nordjyske almue på dette tidspunkt. Historierne er blevet fortalt for børn (sml. s. 33, 191), for unge og gamle under arbejds pauser på Børglumkloster (s. 88), ved kartegilder (s. 17), i et pigekammer (57f.) og ved andre lejligheder. Tilhørerne har først og fremmest været unge og gamle, hvis smag er bestemt af tid og milieu. Historiernes emner spænder fra de mest almindelige eventyr over folkebøger, almueromaner og »fortællinger om mærkelige tildragelser« til skæmtehistorier af ret drastisk karakter. De er fortalt på egnens dialekt, og selv om de er blevet oversat til rigsdansk af Levinsen, sporer man endnu det vendsysselske folkemål, ikke alene i de mange indstrøede dialektord og -udtryk, men også i sætningskonstruktionen. Og sammenligner man Levinsens optegnede eventyr med de mange andre, der samtidigt blev indsamlet af Sv. Grundtvigs berømte »æmtejægere«, mærker man tydeligt forskellen mellem Levinsens mundrette gengivelse og de andres ofte halvlitterære og »forbedrede« produkter. Denne ulighed skyldes ikke alene forskel i stilideal mellem almuefortællerne og de borgerlige optegnere, men også det faktum, at mange af disse optegnere kun i ringe grad havde en så personlig kontakt med deres fortællere, at disse

kunne fortælle uden hæmninger og uden at ændre sproget henimod rigsdansk, for at gøre historierne mere forståelige for indsamlerne. Bortset fra et par enkelte tilfælde synes Niels Levinsen at have været i stand til at nedbryde denne barriere mellem fortæller og optegner¹⁵, og dette skyldes sikkert, at han fra sin barndom i Holbæk har været fortrolig med almuens kultur, sprog og væremåde.

De 42 eventyr og historier stammer fra seks fortællere, der alle bor i Løkken og nærmeste omegn:

*Marcus Zeuthen*¹⁶ *Pedersen*, der har fortalt eventyrene nr. 1—5, er født den 3. oktober 1816 i Løkken som søn af husmand Peder Jensen Bødker og hustru Kirsten Andersdatter. Han er konfirmeret i Furreby kirke 1831 og forbliver i fødesognet, hvor han i folketællingslisten 1834 omtales som tjenestedreng hos smed Lars Svendsen i Løkken. Samme år flytter han til Ålborg, hvor han bliver, indtil han den 23. august 1843 vender tilbage til Løkken med sin hustru Dorthea Johansen, slår sig ned i fødebyen som smed og bliver boende der, indtil han dør den 28. juni 1854.

Marcus Pedersen giver ingen oplysninger om sine kilder, bortset fra en bemærkning om, at han har hørt historien om den avede kone (s. 2) fortalt af en præst i sin barndom, og hvis denne oplysning står til troende, kan fortælleren være pastor J. C. Albrechtsen, der var præst i Børglum-Furreby 1796—1846.

*Maren Mathisdatter*¹⁷ (nr. 6—18, 24) er datter af Mathias Jensen og hustru Ane Kristensdatter i Sejlstrup, hvor hun er født den 15. oktober 1786. Da konfirmationslisten for Sejlstrup sogn mangler omkr. 1800, kan det ikke med sikkerhed afgøres, om hun allerede som barn er kommet bort fra fødesognet, men familien må være flyttet til Furreby før 1813¹⁸, eftersom hun den 24. oktober dette år får datteren *Gjertrud Ane Jørgensdatter* (se nedenfor) døbt i Furreby kirke, og man blandt fadderne finder hendes fader, boende i Furreby. Den 22. maj 1823 blev hun gift med tjenestekarl Christen Jacobsen fra Rubjerg. Han hængte sig den 5. januar 1840 og blev som selvmorder begravet den 14. januar »i nordøst. Hjørne af Kirkegaarden uden Jords Paakastelse«. Samme år flytter Ane Jørgensdatter hjem til moderen, og de bliver boende sammen, indtil man sidste gang finder

dem begge i folketællingslisten 1855, da Maren Mathisdatter lever af spind og bind, medens datteren lever af vævning. Derefter synes de begge at være forsvundet fra de officielle lister. Ingen af dem er fundet hverken i afgangslistor eller begravelseslistor for Furreby sogn; men Maren Mathisdatter bor dog i Løkken så sent som i 1860, eftersom Søren Levinsen i marts dette år beder¹⁹ Sv. Grundtvig om at sende hende et eksemplar af »Gamle danske Minder«, idet han »er overbeviist om at det vilde glæde den gamle, 74aarige Kone over al Maade at læse sine egne Historier paa Prent med sit eget hæderlige Navn derhos. Min sal. Broder satte megen Priis, ei blot paa hendes Gaver til at fortælle Historier, hvoraf hun, som Dem bekjendt, forsynede ham med en en hel Deel, men fornemlig paa hendes fromme Gud hengivne Sind og det er ogsaa efter hans Tilskyndelse at jeg engang imellem sender hende en lille Erindring om ham, som var fattig paa Alt undtagen paa Kjerlighed«.

Maren Mathisdatter plejede at fortælle sine eventyr og historier, »naar de unge Piger og Karle kom sammen til Kartegilder, og hun var en saa yndet Fortællerinde, at alle vare villige til at komme til de Kartegilder, hvor de vidste at hun gav Møde« (s. 17). Hun har lært sine historier forskellige steder: eventyret om kong Lindorm har hun 7—8 år gammel hørt af sin moder (s. 33), den lange historie om rådsherrens datter af Amsterdam hørte hun »for 39 år siden«, dvs. omkring 1815, fortælle af en karl i Smidstrup, Sejlstrup sogn (s. 57f.), historien om barnemordersken er blevet fortalt i Tornby (s. 72) og romanen om Frederik og købmandsdatteren har hun hørt i sin ungdom; den er måske blevet fortalt af den gamle kone i Åsenstrup, Vrensted sogn, der kunne over 100 gamle fortællinger (138¹). Denne historie, der oprindeligt foregår i Tyskland og Østrig, har Maren Mathisdatter stedfæstet til Vendsyssel, København og Tyskland (s. 130ff.), og en lignende lokalisering kan være sket med historien om barnemordersken (s. 67), der dog ogsaa kan være en virkelig begivenhed. Derimod er der tale om digterisk frihed at lade eventyret om den tro tjener starte som et væddemål mellem den danske og den engelske konge (s. 51) og at udnævne Kristen Avlskarl fra Harridslev til konge af England (s. 85). Maren Mathisdatter synes ligesom mange andre fortællere at have en tilbøjelighed til at lokalisere sine historier, så de bliver mere nærværende for tilhørerne. Samtidig kan

man hos hende spore evne og lyst til at arbejde selvstændigt med stoffet og tilføje nye motiver, f. eks. s. 57, hvor en personlig erfaring har påvirket heltindens klædedragt, og slutningen af »Bjærgdrengens tre gaver« (s. 84), som kan stamme fra en gammel hollandsk folkebog, er sandsynligvis digtet af hende selv. Motivet kendes i hvert fald ikke i de andre varianter af skæmtehistorien, hvilket dog også kan forklares som et nyt eksempel på den omtalte kontaktmangel mellem fortæller og optegner. Som eksempel på hendes individuelle og levende fortællestil kan også nævnes, at hun s. 70 synes at tale direkte til Niels Levinsen: »Saa kan han nok vide, hvad Glæde de mødte hinanden med og omfavnede hinanden. . . .« — Og det ville være interessant at vide, hvordan moderen Ane Kristensdatter omkring 1794 har fortalt »Kong Lindorm« (s. 26ff.), som datteren ca. 60 år senere genfortæller i en form, der stilistisk set er ret enestående i dansk eventyrlitteratur.

*Gjertrud Ane Jørgensen*²⁰ (nr. 19—23, 25—26) er datter af Maren Mathisdatter og ungkarl Jørgen Hansen af Rubjerg. Hun er døbt i Furreby kirke den 24. oktober 1813 og konfirmeret smst. 1828 med vidnesbyrdet »meget god Kundskab og meget stille Opførsel«. 1829 tjener hun i Vrensted, hvorfra hun året efter flytter til Vittrup (Børglum sogn) som tjenestepige hos Mads Jensen (tilmeldt 30. november 1830). I folketællingslisten 1834 er hun stadigvæk i Vittrup, men da tjener hun hos Peder Christensen. Derefter finder vi hende igen nævnt i Furreby kirkebog 1835, da hun den 7. oktober dette år får døbt sønnen Yde Martin Nicolaisen, hvis fader er tjenestekarl Nicolai Ydesen i Jetsmark. I de følgende år er hun ikke fundet i afgangs- og tilgangslisterne, før hun den 1. november 1838 melder afgang fra Børglum til Vittrup, hvorfra hun 1. november 1840 flytter hjem til moderen, der samme år er blevet enke. Den 27. august 1844 blev hun i Furreby kirke viet til ungkarl Niels Andersen, tyende i Løkkenholm, og ifølge folketællingslisten 1845 bor de dette år hos Maren Mathisdatter. Hendes mand er senere forsvundet. Han er ikke fundet i begravelseslisterne for Furreby sogn 1845—1850, men i konfirmationslisten 1850 nævnes Yde Martin Nicolaisen som søn af enken Gjertrud Ane Jørgensdatter, medens hun i folketællingslisten 1855 omtales som fraskilt. På dette tidspunkt bor hun stadigvæk

sammen med moderen og sønnen Anders Christian Nielsen. I 1860 skrev hun det omtalte brev fra moderen til Søren Levinsen (nedenfor s. XVI¹⁹) — og derefter kendes der intet til de to gamle kvinders skæbne. De synes ikke at være begravet i Furreby.

Gjertrud Jørgensen fortæller (s. 88), at hun har hørt sine fortællinger, mens hun i sin ungdom var på hoveriarbejde på Børglumkloster. De skal være fortalt af ladefogden, men i Børglum kirkebog og andetsteds findes der i årene 1830—38 ikke nævnt nogen ladefoged; derimod kendes en ladekarl ved navn Søren Thomsen fra Horsens sogn (Kjær herred, Ålborg amt), der den 2. nov. 1833 flytter fra Hjørring til Børglum, hvor han blev gift den 3. november 1836. Der foreligger altså den mulighed, at det er ham, der har fortalt historierne under høstarbejdet på Børglumkloster, hvilket tidsmæssigt svarer til, at Gjertrud Jørgensen kan have hørt historierne, inden hun ca. 25 år gammel i 1838 flytter fra Børglum til Vittrup. Hun har sikkert også hørt moderen fortælle eventyr, men synes dog ikke at have arvet hendes repertoire, selvom der selvfølgelig foreligger den mulighed, at Niels Levinsen, der først optegner Maren Mathisdatters historier, bevidst kan have udeladt at nedskrive de eventyr, Gjertrud Jørgensen har fortalt efter moderen. Forskellen i familietraditionen viser sig ikke blot i indholdet, men også stilistisk, idet datteren er mere vag ved stedfæstelsen af eventyrene, som hun lokaliserer til det østlige Vendsysel (s. 88, 105), ved Vesterhavet (108, 119), Danmark (138) og Nørrejylland/København (146ff.).

Christian Skomager (Mortensen²¹), der har fortalt historierne nr. 27—29, har fortalt Niels Levinsen, at han for 56 år siden, dvs. omkring 1798, er født i Ålborg, hvorfra han flyttede til Løkken for ca. 33 år siden, dvs. omkring 1821 (s. 151); men kirkebøgerne for Ålborg Skt. Budolphi og Ålborg Vor Frue sogne giver ikke oplysninger om hans fødsel²², ligesom hans flytning til Løkken ikke er noteret i Furreby sogns tilgangslistes. Den første sikre oplysning om ham findes i Furreby kirkebogs vielsesregister den 28. marts 1822, da ungkarl og skomagersvend Christian Mortensen af Ålborg blev viet til Maren Larsdatter, enke efter skomager Peder Mortensen af Løkken. Her bor han også i 1860, men findes ikke i folketællingslisten 1870, lige-

som han mangler i Furrebys afgangslister til 1876 og begravelseslisterne 1860—88.

Therkild Michael Løth (Christiansen²³), der har fortalt historierne nr. 30—33, er født den 4. maj 1824 i Uggerby. Han er søn af Johanne Larsdatter og Christian Jensen, der i kirkebogen omtales som husmand og skomager på Diget. 1837 blev han konfirmeret i fødesognet med vidnesbyrdet »gode Religionskundskaber og sædelig«, og efter konfirmationen blev han hjemme hos forældrene, eller i hvert fald i Uggerby, eftersom han ikke omtales i kirkebogens afgangs- og tilgangslister, før han den 26. marts 1843 melder flytning til Skagen, hvor han den 1. maj bliver tilmeldt som tjenestekarl hos købmand Jens Ole Bendsen, fra hvem han 1. november samme år flytter tilbage til faderen. I afgangslisten fra Skagen og tilgangslisten til Uggerby (samme dato) står han nu opført som skomager. Et halvt år senere flytter han til Asdal (tilmeldt 28. april 1844), hvor han 14. juni 1844 blev viet til Frederikke Lovise Christensdatter. Den 12. juni 1847 rejser familien fra Asdal til Løkken, hvor de bliver boende, indtil de igen den 30. juli 1858 flytter tilbage til Uggerby.

Therkild Løth har sikkert sine historier fra faderen, der også var skomager, og som plejede at fortælle historier for sine børn under arbejdet (s. 191). Fra faderen har han måske også arvet en vis, almuepræget snert mod herremænd og præster, og tendensen til at lokalisere historierne til Vendsyssel og egnen syd for Limfjorden: helten i historien om den narrede Fanden (s. 191ff.) stammer fra Tversted, Fanden træffes i Rold skov og forvandlingsserierne finder sted på Birkelse (Åby sogn) og i Ålborg. Den mishandlede herremand i nr. 31 (s. 194ff.) bor på Baggesvogn i Sindal og narres af en dreng fra Tolstrup; degnen i nr. 32 (s. 198ff.) bor i Bjergby og er kirkesanger i Bjergby og Mygdal; helten i historien om det sorte skib (s. 202ff.) er søn af en fisker i Nørrekjul, Asdal sogn, som køber hovedgården Asdal for de penge, han får for sønnen.

*Ane Laursdatter*²⁴ (nr. 34—42) er datter af Lars Pedersen og Anna Nielsdatter i Øster Brønderslev. Hun er døbt den 8. juli 1787 og nævnes i folketællingslisten 1801 som tjenestepige hos gårdmand Thomas Nielsen i samme sogn; men da hun ikke findes i konfirmations-

listerne, må man gå ud fra, at hun senere er flyttet til et andet sted, og hendes færden de følgende år er ikke klarlagt indtil 1819, da hun den 5. december bliver gift i fødesognet med ungarl Anders Larsen fra Vrensted, hvortil ægteparret flytter i begyndelsen af 1820 og bliver boende. Anders Larsen dør i Vrensted den 8. november 1858, men Ane Laursdatter er ikke fundet i sognets afgangs- eller begravelseslister.

Svend Grundtvig noterer (s. 209¹), at »denne gode kone har en tendens, som er kendelig i alle æventyrene, til at være gemen i sin mund, og dette tør derfor, hvor det kan ske, drages fra, som noget rent individuelt«. Denne karakteristik må stå for Grundtvigs egen regning. Han og de fleste af hans optegnere har i forbavsende grad været uvidende om almuens mere saftige repertoire, dels fordi denne tradition ikke var »dannet«, og dels fordi optegnerne i regelen ikke kom i så nær kontakt med fortællerne, at disse følte trang til at fortælle alt, hvad de kunne. Ane Laursdatter er ikke så gemen i sin mund som Maren Mathisdatter og Therkild Løth, og hvis en af disse gode traditionsbærere havde fortalt historien om drengen og enkedronningen (s. 222ff.), havde den sikkert fået den almindelige, obscøne form, der afviger meget fra Ane Laursdatters noget tamme gengivelse, der er dårligt fortalt, enten fordi hun ikke har husket den bedre (hvilket er tvivlsomt), eller måske fordi hun har følt sig fremmed overfor Niels Levinsen og undset sig for at omtale, på hvilken måde den yngste broder erhvervede de magiske genstande.

Disse få oplysninger er alt, hvad vi ved om de seks fortælleres stræbsomme liv og simple kår. De har været jævne og almindelige mennesker; men de har samtidigt haft en evne til at glæde sig over de ting, der ligger udenfor hverdagens snævre verden, og de har været i stand til at bringe denne glæde videre til deres naboer og arbejdskammerater. De er kunstnere i vadmelsklæder, og det er Niels Levinsens fortjeneste at have reddet denne almuelitteratur, mens det endnu var tid. Hvis han var kommet til Løkken efter den 28. juni 1854, havde han ikke truffet Marcus Pedersen. Han nåede ikke at høre de 100 historier, som den gamle kone i Åsendrup kunne fortælle, før hun rejste over til mormonerne (s. 138¹). I 1858 flyttede Therkild Løth igen bort fra Løkken med sit skomagerværktøj og sine historier.

Levinsens optegnelser må altså betragtes som prøver på den levende tradition, der netop i 1854 fandtes i sognene Vrensted og Furreby (med Løkken). Men mange af disse gamle historier har ikke megen hjemstedsret i disse sogne. Marcus Pedersens fortællinger kan stamme fra Løkken, een af dem er måske kommet til sognet med pastor J. C. Albrechtsen (s. 2). Ane Jørgensens eventyr synes at komme fra et særligt fortælle-milieu på Børglumkloster. Therkild Løth har sine historier med fra Uggerby. Ane Laursdatter har sikkert hørt de fleste af sine historier, før hun som gift flyttede til Vrensted. Maren Mathisdatter har samlet sit repertoire forskellige steder, og det samme gælder sikkert for de andre fortællere, der sandsynligvis har opsnappet mange historier på deres færden rundt omkring i Nordjylland. De gode fortællere er især interesseret i at forøge deres repertoire. De har ikke nogen speciel videnskabelig trang til at bekymre sig om hjemmelsmændenes adresse og kilder, og derfor må de bevarede oplysninger ikke presses for hårdt, men betragtes som mere eller mindre tilfældige oplysninger om de enkelte eventyrs sikre eller usikre vandringsveje. Vi må nøjes med at konstatere, at eventyrene følger fortællerne og vandrer med disse, som skæbne eller tilfældighed vil. Denne ydre dynamik, der kan følges gennem kirkebøgernes afgangs- og tilgangslister, må sidestilles med eventyrenes indre dynamik, den individuelle fortælle-måde og den suveræne brug af typens motivstof, man kan konstatere ved at sammenligne den enkelte historie med de tilsvarende varianter i udgavens noteapparat. Her vil man finde mange varierende opfattelser om eventyrenes rette form og indhold, og man har et nogenlunde sikkert sammenligningsmateriale, fordi de fleste af disse optegnelser stammer fra E. Tang Kristensen og Nik. Christensen, der begge ligesom Niels Levinsen har respekt for eventyrenes rene, ubearbejdede former. Nik. Christensens optegnelser vil blive trykt i bd. 2.

Niels Levinsen synes ikke at have gjort sig den ulejlighed at renskrive sit manuskript, før han sendte det til Sv. Grundtvig. Det bevarede materiale gør indtryk af at være hans originale optegnelser. Skriften er overalt flygtig og ofte vanskelig at læse; enkelte ord gentages ved lineskifte, andre mangler; ortografien og tegnsætningen er inkonsekvent; initialt D/d veksler i ord som De/de, Dig/dig, osv., og i mange tilfælde er det vanskeligt at afgøre, om ordene ender på -de

eller -t, om der står enkelt eller dobbelt e, eller at skelne mellem -aa/aae. Man får det indtryk, at historierne er nedskrevet i stor hast, medens de er blevet fortalte, og denne antagelse bestyrkes af det faktum, at ordforklaringer og andre saglige oplysninger er placeret i selve teksten og afbryder handlingsgangen på ret iøjnefaldende måde (se f. eks. s. 17, 150). Et særligt problem frembyder de mange rettelser over linjen, af hvilke en del synes at være foretaget under nedskrivningen, medens andre kan være tilføjet ved en senere gennemlæsning af manuskriptet. Da det er umuligt at skelne mellem disse muligheder, er det gennemrettede manuskript brugt som trykmanuskript med de nødvendige oplysninger om rettelsernes art placeret i fodnoter. Manglende ord er af udgiveren tilføjet i []; initial-D efter punktum er gennemført, selvom Levinsen undertiden begynder med lille bogstav; gentagelser ved linjeskifte er strøget, men noteret; manglende overskrifter er tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, eller lavet af udgiveren, og disse tilføjelser er også meddelt i fodnoterne.

Denne udgiverteknik har medført, at teksterne ikke fremtræder i den sædvanlige, polerede form, og de mange indskud fra Levinsens hånd gør dem måske lidt vanskeligere tilgængelige for mange læsere. Til gengæld får man en eventyrsamling, der er så ren og uforfalsket, som datidens optegnerteknik tillader.

Arbejdet med Niels Levinsens eventyr har stået på i mange år og er ofte blevet afbrudt af andre ting. At det tilsidst er blevet færdigt skyldes ikke mindst den stadige støtte og opmuntring, som udgiveren de sidste 4—5 år har fået af dr. Inger M. Boberg (†), dr. Anders Bjerrum, arkivar H. Ellekilde og mag. art., frk. Ella Jensen, der alle har ført tilsyn med bogen på foreningen Danmarks Folkeminders vegne. Mag. art. Thelma Larsen har hjulpet med manuskriptet og stud. mag. Bengt Holbek har haft den tidsødende opgave at renskrive og kontrollere de mange registre. Desuden har jeg fået megen hjælp af Jørgen Ledet (†) og lærer A. Skjødsholm, begge fra Løkken, hvis lokalhistoriske viden er kommet indledningen til gode. Alle disse beder jeg modtage en hjertelig tak for al hjælp. En ærbødig tak rettes også til Tipsfondet, hvis bevilling til Dansk Folkemindesamling gjorde det muligt at påbegynde manuskriptet, før jeg vidste, om bogen kunne trykkes i Danmarks Folkeminders skriftrække.

L. Bødker.

NOTER

1. Horsens lærde Skoles Indbydelsesskrift 1848,102f. F. C. Hundrup, Biographiske Efterretninger om de Candidater, som ved Kjøbenhavns Universitet have underkastet sig philologisk Embedsexamen (Roskilde 1849),101. Anonym, Familien Levinsen (1861),23. Th. Hansen Erslew, Almindeligt Forfatterlexikon, Supplement bd.2 (1864),204f.
2. L. Kragballe, Gamle Minder (Kbh.1904),120.
3. Emeritus, Fastrupbogen »Klaps« (Viborg 1911),139.
4. Horsens lærde Skoles Indbydelsesskrift 1844,95.
5. Efterretninger om Frederiksborg lærde Skole 1851-1852,24.
6. Vendsysselske Aarbøger 1949,210.
7. Brev fra Søren Levinsen til Sv. Grundtvig, dat. 21. marts 1860 (DFS).
8. Optrykt DgF bd.I,v-vi.
9. Smst. s.xvi.
10. Citeret efter H. Ellekilde, Svend Grundtvigs Danske Folkesagn 1839—83, I(DFm 59. Kbh.1946),11.
11. Sml. smst. II,228.
12. Smst. I,219nr.227.
13. Smst. II,102nr.154.
14. Smst. I,295nr.356. KristensenDSk 239nr.569.
15. Her tænkes på Marcus Pedersens vage formulering af »urenhedsmotivet« s.15 og Ane Laursdatters historie om drengen og enkedronningen s.222ff.
16. I kirkebogen er navneformen *Sephten* ændret til Zeuthen.
17. Kirkebøgerne har navneformerne Maren Mathiasdatter/Mathiasdatter.
18. Familien er måske flyttet til Furreby før 1801, eftersom man i folketællingslisten for dette år finder *Mathias Jensen*, karl, gift, tjener hos gårdmand Lars Kielsen, og — andetsteds i listen — *Anne Matthias Jensen*, indsidderiske, gift, med tre børn, hvoriblandt *Maren*, 12 år. Navnene passer, og der er intet i vejen for, at Mathias Jensen kan have forsørgt familien ved at tage tjeneste som karl hos Lars Kielsen.
19. Brev fra S. Levinsen til Sv. Grundtvig af 21. marts 1860 (DFS), sml. Ane Jørgendatters nu forsvundne brev til Søren Levinsen, trykt EllekildeDFÆ 124, i hvilket Maren Mathisdatter takker for 5 rgd. »fra en kjær Salig afdød, som vi saa tidt taler om, var en oprigtig Christen; naar vi vare ene, havde vi mange Aandelig Samtaler sammen«.
20. I kirkebøgerne i regelen skrevet *Jørgensdatter*.
21. Skrives også *Martinsen*.
22. I folketællingslisten for Furreby 1855 har han meddelt, at han er født i Hellevad for 57 år siden, og i dåbslisten for dette sogn findes *Christian*, søn af Morten Jensen og Else Christiansdatter, f. 25. april 1797. Der foreligger altså den mulighed, at Morten Jensen og familien er flyttet til Ålborg lige efter sønnens fødsel, og at denne derfor tror, at han er født her.
23. I kirkebøgerne er navnene stavet på forskellig måde: Terkel/Terkild/Thor-kild; Micael/Mikael.
24. I kirkebøgerne staves navnet også Anna Larsdatter/Laustdatter.

Af *Marcus Zeuthen Pedersen*, Smed i *Løkken* i *Vendsyssel*, født og opdraget sammesteds.

1. Den tappre skrædder¹

En Skræder og Slagter vare gode Venner. Slagteren blev syg og forlangte at Skræderen skulde gjøre en Gravskrift over ham. Skræderen tog saaledes til orde:

En Slagter gik af Verden ud
Han døde meget lig en Stud
Hans Krop i Jorden sattes ned
Hvor Sjælen blev det Satan veed
Til Himlen kom han ikke.

Ved disse Ord forsvandt hans Sygdom og han sprang op og jog Skræderen paa Flugt. Skræderen lukkede sig nu inde i Huset, men Fluerne bleve ham for slemme og han gjorde sig en Fluesmekke, og den første Gang han slog, slog han 5, den anden Gang 10 og den 3^{die} Gang 20. Dette skrev han paa en Seddel: den første Gang slog jeg 5, 2' Gang 10 og 3 Gang 20. Paa samme Tid erfarede han, at der var erklæret Kongen Krig, og at en Kæmpe var sendt imod ham som han skulde skaffe en til at kæmpe imod. Skræderen tog derfor Sedlen og fæstede den paa Ryggen af en Trøie, som han ifører sig og gaaer ud paa Landeveien; lægger sig ved Siden af Landeveien med Ryggen vendt op. Kongen, som kom kjørende der forbi, befaler sin Tjener at gaae hen at see hvad det var for en Person. Men da han saa, hvad der stod skrevet paa Ryggen, drister han sig ei til at gaae til ham, men vendte tilbage igjen og erklærede,

1. *Titel tilføjet i ms. af Sv. Grundtvig.*

at han ikke turde nærme sig et Menneske der havde ihjelslaget saa mange. Kongen gik nu selv til ham, kaldte ham op og spurgte ham, om han havde dræbt saa mange Mennesker, hvorpaa han svarede Ja. Kongen spurgte, om han turde vove at stride med Kæmpen, som var kommen i Landet. »Ja« svarede han. Derpaa bød Kongen sine Folk, at de skulde flye ham den bedste Hest, de havde i Stalden, udrustede ham med 2 Karabiner, 1 Pistol, 1 Gevær og Sabel. Skræderen, som aldrig havde været paa en Hest før, holdt for klogest at holde sig fast, da han kom op, og kneb derfor Sporerne fast i Siden af Hesten, men jo mere han kneb Fødderne sammen, desto stærkere løb Hesten, og ved denne Leilighed kom han i en saadan Fart ud af Porten, at han tog denne med sig paa den ene Skulder, og møder i dette Optog Kæmpen, som kom ridende og vilde til Slottet. Forfærdet herover vender Kæmpen sig og tager Flugten. Skræderen forfulgte¹ ham, fordi hans Hest, som han ei kunde styre, vedblev at løbe, indtil han tabte Porten og faldt af Hesten, som løb sin Vei. Skræderen vendte tilbage til Slottet og havde Intet tabt i Striden undtagen sin Hest. Kongen gav ham en saadan Belønning, at han aldrig mere frygtede for Slagteren, som endnu er i Live.

2. Den avede kone²

Marcus hørte i sin Barndom Præsten fortælle i en Forsamling : En Mand havde 3 Døttre, hvoraf de 2 ældste udmærkede sig ved Godhed, og den yngste tvertimod ved Ondskab i enhver Retning. De 2 ældste bleve snart bortgiftede, men den yngste dristede Ingen sig til at tage til Kone. Dette spurgte en langt borte boende Ungkarl, og fik Mod til at reise hen at frie til hende. Saa snart han friede, fik han Ja, og Faderen var glad over at blive hende qvit. Dagen til Brylluppet blev bestemt, og Frieren gav den Beskeed, at hvis han ikke kom til den Tid, de skulde til Kirke, skulde de ikke bie efter ham,

1. Skræderen forfulgte *rettet fra* Skræderen, som.
2. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, hvor Den avede kone over l. er rettet fra Ave er god &c (»The taming of the shrew«).*

thi han skulde nok møde ved Kirken. Det gik saaledes; han indfandt sig først ved Kirken, ridende paa en drabelig Hest havde med sig en stor Hund og et Gevær hængende ved Siden af Sadlen. Han gik ind i Kirken, tog sin Forlovede ved Haanden op for Præsten og blev viet til hende. Strax¹ gik han² ud igjen uden at tale enten til hende eller nogen, med hende ved Haanden, tog hende i sine Arme og satte hende paa Hesten foran Sadlen, hvorpaa han selv sprang op, gav Hesten Sporerne og red sin Vei, og Ingen vidste, hvor han blev af. Lidt før han kom til sit Hjemsted, skulde han over en Bæk, hvorover han befalede Hesten at springe, uden at Vandet skulde »stritte« enten paa ham eller hans Kone. Hesten, som han satte Sporerne i Livet paa, sprang til, saa at de begge bleve overslaede med Vand. Men han fuldførte sin Trudsel mod Hesten, sprang af, tog sit Gevær og skjød Hesten. Sadel og Bidsel og Dækken afløste han, hvorpaa han leverede sin Kone Sadlen at bære, tog selv Bidsel og Dækken med de Ord til hende: Du kan bære den; hvorpaa hun tog den uden at yttre noget. Da de kom hjem til Gaarden, viste han hende Alt Indvendigt med de Ord: Der har Du dette at passe, og jeg har det herude at passe.

Efter længere Tids Forløb drister hun sig til at forlange af ham at komme hjem at besøge sin Fader, hvortil han svarer Ja, det kan du nok komme, gaaer ud, spænder Hestene for og kører for Døren, bandt dem, gik ind og spurgte: Er Du færdig? Ja, svarer hun, jeg skal strax være færdig. Han sagde: Er du ikke færdig, saa kan det være dennegang. Det skete ligeledes een Gang til, men den 3^{die} Gang meente hun hun vilde være færdig, hvorfor hun pakkede sit Tøi sammen og havde det i en Byldt. Da hun nu igjen forlangte at ville hjem at see til sin Fader, fik hun samme Svar som før: Ja, det kan du nok komme. Han gik ud, spændte Hestene for og kørte for Døren igjen, aabnede Døren og spurgte: Er Du færdig? Hun svarede Ja, tog Pakken under Armen gik ud og satte sig paa Vognen, hvor hun skiftede Klæder. Da de kørte gennem en Skov, stod han af og overgav hende Tømmen og bad hende holde. Han tog derpaa en Kniv op af sin Lomme, gik hen og skar sig en Green af et Træ, svøbte den rundt om sine Fingre i saa smaae Bugter, som muligt,

1. *Herefter, som de slettet.*

2. *Tilføjet over l.*

og bandt derom en Traad, stak den¹ derpaa² i sin Lomme, stod op paa Vognen og kørte til hendes Faders Gaard. Der blev stor Glæde i Gaarden, da Faderen seer sin Datter igjen, og han sender strax Bud efter de 2 andre Døttre med deres Mænd tilligemed flere af Familien, for at holde et nyt Bryllup.

Efter flere Timers Forløb, da alle 3 Søstre stode i en dyb Samtale i Kjøkkenet, gik hendes Fader ud og hentede en Sølvkande, satte den paa Bordet med disse Ord: Hvem af Eder, der nu, naar han kalder paa sin Kone, faaer det bedste Svar, maa tage Kanden. Derpaa gik den, som var gift med den ældste Datter, først ud, aabnede Døren og forlangte med venlige Ord, at hans Kone skulde komme ind, han vilde gjerne tale med hende. Han fik til Svar: Kan I for Fanden ikke blive siddende alene, I Stoddere, og lade os være sammen, som saa sjelden komme til hverandre. Han maatte vende tilbage med dette Svar. Bagefter gik den, der var gift med den mellemste Datter, aabnede Døren og sagde: Moder! Vil du ikke være saa god at komme ind blot et Øieblik; jeg vilde saa gjerne tale et Ord med Dig! Han fik til Svar: Aa, reis I til Helvede! Kan I ikke passe Jer Punsch og Viin og lade os staae alene. Derpaa gik den 3^{die} Mand, som var gift med den yngste Datter; han kom ikke med smigrende Ord, men i en bydende Tone: Kom ind Marie lidt, jeg vil tale med Dig. Saa hurtig Ordet var udført, var hun inde hos ham, og spurgte: Hvad Godt, lille Fader? Han svarede: Aa, Intet videre, men Du kan tøve lidt. Hendes Fader, den gamle Mand, faldt i Forundring og sagde: det ville jeg umulig have troet kunde lade sig gjøre! hvorpaa den Yngstes Mand vendte sig til hende og sagde: Sig frem, om jeg har fornærmet Dig i nogen Retning enten med Hug eller Trudsler; hvortil hun svarede Nei, du har aldrig i nogen Retning fornærmet mig. Men, sagde Manden, idet han stak sin Haand i Lommen og tog Grenen, som, sammenbundet, var lagt deri, overrakte hendes Fader den og bad ham, at han vilde rette den. Men da den nu var tør, gik den i Stykker, hvortil han bemærkede: Havde jeg ikke bøiet Grenen, da den var grøn, vilde det have været umuligt for mig nu, da den er tør. Derefter holdt de dem et lystigt Gjestebud, og derefter reiste han hjem med sin Kone og siden førte de et lykkeligt Liv sammen.

1. Tilføjet over l.

2. Herefter Fingeren slettet.

3. Haltefanden og studenten¹

En fattig Mand, som boede i Hjørring² gik Post imellem Hjørring og Løkken. Hans Kone var frugtsommelig, hvorfor han skulde skynde sig at komme hjem til hende. Men da han denne Gang havde flere Ærinder at forrette, end han til enhver Tid ellers havde, blev det sildigt for ham om Aftenen, inden han kunde komme hjem. Da det var mørkt om Aftenen, forestillede det sig for ham, som om der var bleven en heel Sø rundt om Byen, som han umulig kunde komme over. Han prøvede paa alle 4 Kanter, men alt forgjæves. Endelig kom der en Person til ham med det gamle Navn Haltefanden og spurgte ham, om han vilde hjem, hvortil han svarede Ja. Haltefanden sagde: Din Kone har gjort Barsel og faaet en Søn, men giver Du mig, hvad der møder Dig først, naar du kommer hjem, skal jeg bringe Dig over. Da han hørte, at hans Kone havde gjort Barsel, blev hans Længsel efter at komme hjem større, og han tænkte ved sig selv: Du har en lille Hund, som altid møder Dig; den maa Du hellere give bort, end blive her tilbage. Da han havde samtykt i Vilkaaret, greb Haltefanden ham paa Nakken og løb over med ham. Da de kom hjem til Døren, tager Haltefanden i Lommen og flyer ham et Stykke Papiir og siger til ham: Den, der møder Dig først, bliver Din Søn, som Din Kone nylig har født, og naar de flye Dig Drengen, skal Du tage en Naal og stikke ham et Hul i den høire Haand og tage 3 Blodsdraaber deraf paa dette Papiir og komme ud og flye mig til Haandskrift; saa forlanger jeg ham ikke, inden han er 30 Aar gammel. Faderen gjorde alt³, som Haltefanden havde forlangt, og gik ud igjen og leverede Haltefanden Haandskriften.

Drengen voxte op og blev udmærket til at fatte Lærdom baade i Læsning og Regning og Skrivning. Provsten i Hjørring, som fattede Godhed for Drengen, holdt ham frem i Lærdom, indtil han naaede saavidt, at han blev studeret til Præst. Han besøgte i denne Mellemtid flere Gange sine Forældre; men hvergang Faderen saae ham, græd han. Endelig, da han var færdig og havde taget sin sidste Examen, reiste han hjem, deels for at tale med sine Forældre, deels

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

2. som boede i Hjørring tilføjet over l.

3. Faderen gjorde alt over l. rettet fra Det.

for at takke Provsten. Saasnart Faderen saae ham, græd han igjen, hvorfor Sønnen spurgte ham, hvorfor han altid græd, naar han kom hjem. Faderen gav ham til Svar: »Jeg vil nu fortælle Dig din Skjæbne, som jeg hidtil har skjult og dulgt,« og fortæller ham det Hele. Sønnen svarer og siger: hvorfor har Fader ikke sagt mig det før nu; nu er der kun 3 Dage tilbage, til jeg skal afhentes; men jeg reiser nu bort, og kommer jeg ikke igjen før om Otte Dage, skulle I ikke vente mig mere. Han gik ud i Marken, da det traf sig at være Høst, og afplukkede 3 Rugvipper, gik op og dyppede dem i Funten i Kirken, lagde dem i en Skindpung, som han havde medbragt, tog en gammel graae Egestok i sin Haand og begav sig paa Reisen. Han vandrede og kom til en Skov, hvor han fandt et eenligt liggende Huus; han bankede paa Døren og blev lukket ind af en gammel graaskjægget Mand. Denne spurgte: Hvor tør Du vove at komme her? Her er jo en Røverkule; jeg har 12 Sønner, som strax komme hjem, de dræbe dig øieblikkelig. Studenten svarede og sagde: Venter I dog ikke paa Himmerige? Nei, svarede den Gamle, det er for sildigt; jeg er lovet i Helvede den bedste Seng, der er der, men hvor agter Du Dig nu hen for Tiden, spørger han Studenten. Denne svarer: jeg agter mig til Helvede, men jeg haaber at komme tilbage igjen. Han fortæller kort Røveren sin Affaire. Denne bad ham meget, at han vilde faae at vide, hvad den bedste Seng kaldtes, som var i Helvede, og sige ham det, hvis han kom tilbage igjen.

Studenten gik nu videre og kom til en Port, bankede paa og blev indelukket af Haltefanden selv, som bød ham Velkommen!, men intet Svar fik. Han søgte efter den Gamle, som stod i Lænker, spurgte ham, om han strax vilde levere ham hans Haandskrift tilbage, som Haltefanden havde taget; hvortil hiin¹ svarede Nei; om han ikke havde hørt, at hvad der først var kommet i Ulvens Mund, var ei let at faae ud. Derpaa tog Studenten Rugvipperne op af Lommen og gav sig til at banke paa den Gamle i Lænkerne² med den ene Vippe. Den Gamle sprang³ i Lænkerne og skreg, raabte paa Haltefanden; men denne skjulte sig. Han tog een Rugvippe frem til og begyndte atter at banke paa den gamle Djævel, som atter skreg paa Haltefanden og

1. *Over l. rettet fra denne.*

2. *Den Gamle i Lænkerne over l. rettet fra Haltefanden.*

3. *Rettet fra , som sprang.*

bad ham komme frem; men da Haltefanden ikke vilde, havde den gamle Djævel flere troe Engle, og dem bad han kaste Haltefanden i den ene Grube efter den anden; men alt var forgjæves; han vilde ikke udlevere Haandskriften, og gav den Forklaring, at denne Person var en lærd Mand, som vilde skade Helvede mange Sjæle (berøve:). Derpaa tager Studenten den 3 Rugvippe op, begynder som forhen og pryglør løs¹ paa den gamle Djævel i Lænkerne. Denne raaber fremdeles paa sine troe Djævle, at de skulle plage Haltefanden til at udlevere Haandskriften; men da alt var forgjæves, raaber han: Kaster ham i Midians Seng. Men da Haltefanden hørte, at han skulde deri, kastede han Haandskriften fra sig og bad om at blive fri for at komme i denne Seng.

Da Studenten nu havde faaet sin Haandskrift, reiste han og tog samme Vei tilbage, som han var kommen. Han naaede Røverkulen igjen, og dristede sig derind for at forklare den Gamle, hvor farlig Sengen var, der var lovet ham; og da den Gamle sikkrede ham for, at hans Sønner ikke skulde gjøre ham Fortræd, satte han til at præke og samtale med den Gamle. Han forsikrede den Gamle, at han endnu kunde omvende sig og blive salig; men den Gamle meente, at han havde forsyndet sig saa meget, at det var umuligt, at han kunde faae Salighed. Da han havde prædiket længe for ham og talt meget med ham derom, siger han endelig: Jo, jeg skal give Dem en Overbeviisning om, at De kan faae Salighed, naar jeg gaaer. Han tog sin gamle graae Egestok, stak den i Jorden ved Siden af Døren udenfor Hulen og siger: Saadant denne min Stok kan bære Blade i Morgen tidlig, saasandt kan Du faae Naade hos Gud. Om Morgenen, da Røveren stod op, stod der et skjønt grønt Træ udenfor Hulen. Han rev Hytten ned og byggede sig et Huus paa en anden Plads og omvendte sig til Gud, ligesom ogsaa hans Sønner. Studenten reiste hjem og fornøiede² sine Forældre, fordi han havde friet sig selv fra Helvede, og Haltefanden vovede aldrig mere at besøge Hjørring.

1. Tilføjet over l.
2. Rettet fra glæ.

4. Ridder Grønmand og Ridder Rød¹

En Mand der boede i Nærheden af en Skov², havde Huset fuldt af Børn, men havde Intet at give dem at leve af. Hans Kone var meget virksom og havde vævet et Stykke Lærred, som hun agtede Børnene til Linned; men i Mangel af Brød maatte Manden gaae ud for at prøve at sælge det. Konen, som paa denne Tid var frugtsommelig, anmodede Manden om at komme hjem det første, han kunde.

Manden, som gik sørgmodig fra Hjemmet med det, de kunde nødigt undvære, skulde igjennem Skoven, før han kunde komme til en By. I Skoven mødte han en Mand, som spurgte ham: Hvor agter Du Dig hen? Jeg agter mig til Byen paa den anden Side af Skoven, for om muligt at sælge dette Lærred, som min Kone selv har arbejdet³. Den gamle Mand siger til ham: Vil Du give mig et Løfte, saa kan Du vende tilbage med dit Lærred. Manden spørger, hvad Løfte det skulde være. Vil Du give mig det, din Kone gaaer med under sit Belte, saa skal du aldrig mangle enten Brød eller til Brødet. Manden svarede Ja, da hans Kone altid gik med et Knippe Nøgler under sit Belte, og meente det var dem, der meentes. Han gik hjem til Konen med Lærredet igjen og Konen faldt i Forundring over, at han kom med Lærredet tilbage og spørger ham: Kan Du ikke sælge det? Hvad gjøre vi da, vi have ei Brød i Huset? Manden svarede: See i Spiiskammeret, Møer! Hun aabnede Døren og saae, at Spiiskammeret var fuldt af Mad og Drikke. Hun blev fornøiet, men faldt i Forundring og spørger Manden: Hvorledes kan dette gaae til? jeg har ikke seet, at Nogen har været her med Noget. Han siger: lad Du mig faae det Knippe Nøgler, Du gaaer med, saa skal vi aldrig mangle Brød eller til Brødet. Han farter af med Nøglerne ud i Skoven til Manden og leverer ham dem; men Manden svarer og siger: Nei, det var ikke dem, jeg vilde have; men din Kone er frugtsommelig og et Drengbarn føder hun, og dette skal du bringe mig her paa dette Sted i Skoven, naar det er født; og Du skal ikke være bange, for jeg⁴ er ikke Djævelen, Du taler med. Manden blev meget be-

1. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

2. *der boede i Nærheden af en Skov tilføjet over l.*

3. *Rettet fra forarbejdet.*

4. *Rettet fra det.*

drøvet, men Konen mere; dog ved dette Ord, at det ikke var Djævelen, trøstede de dem.

Konen fødte sit Barn, Manden tog det paa sine Arme og gik ud i Skoven til Manden, som tog Barnet i sine Arme, skabte det først til et Pindsviin, derfra igjen til en Hjort, derfra igjen til en Paafugl, derfra igjen til et Menneskebarn, som det var før. Selv døber han det og kalder det Ridder Grønmand. Han leverer Faderen Drengen igjen og siger: Gaae du nu hjem med Drengen; naar han er 14 Aar gammel, leverer Du mig ham her igjen. Drengen tog til i al Viisdom, blev udmærket god til at læse, regne og skrive. Da han var confirmeret, forklarede Faderen ham, hvorledes det tidligere var tilgaaet, og hvad der nu skulde foregaae. Drengen var dermed meget tilfreds, tog Afsked fra sin Moder og sine Sødskende og reiste ud i Skoven. Da de kom til Manden i Skoven, tog Faderen Afsked og vendte hjem. Manden siger til Drengen: Nu skal Du reise til det nærmeste Slot; der skal Du tage Condition, opføre Dig skikkelig og tro; men hvad Du har at vogte Dig for, er en Person der, som heder Ridder Rød; men skulde Noget Farligt tilstøde Dig, maa Du møde mig her i Skoven, og du maae vide, at før Du er døbt, er Du skabt i de tre førnævnte Skikkelser, og dem kan Du i Nødstilfælde bruge.

Derpaa reiste Drengen til Slottet og blev modtaget som Stalddreng, men med sin Flid og Opmærksomhed, som den Gamle havde anmodet ham om at bruge, avancerede han fremad i sin Tjeneste og inden ret lang Tid blev [han] Kongens mindste Tjener og derefter overgik Ridder Rød og blev den første, hvorover Ridder Rød blev fortrydelig og attraaer at fortrænge ham fra Slottet. Kongen, som var ugift, melder Ridder Rød til, at Ridder Grønmand havde udladt¹ sig med at han kunde skaffe Kongen det smukkeste Fruentimmer, der var at finde, men at han ikke gjorde det, medmindre han blev truet paa Livet. Kongen kaldte Ridder Grønmand ind til sig og tiltalte ham i en alvorlig Tone: Du har jo, Ridder Grønmand; udladt Dig med, at Du kunde skaffe mig det smukkeste Fruentimmer, der var at finde; hvortil Ridder Grønmand svarede: Nei Deres Majestæt veed, at som et Barn kom jeg hertil og har intetsteds været siden og har saaledes ingen Fruentimmer seet foruden dem, jeg har seet her i

1. *Rettet fra lovet.*

Gaar den. Vel holder jeg meget af Dig, sagde Kongen, men jeg veed, at Du kan, og Du skal, og foruden dette (:ellers:) skal du miste dit Liv. Ridder Grønmand i en sørgelig Tone udbad sig [Frist] til anden Dagen. I dette Mellemrum reiser han ad Skoven til den Mand, som før havde ledsaget ham, anklager sin Nød for ham, hvad han nu skal gjøre. Ja, har jeg ikke sagt det, svarede Manden, at du skulde vogte Dig for Ridder Rød; det er ham, der har voldt Dig Ulykken; men jeg skal give Dig endnu et godt Raad; Du skal sige Ja til Kongen i Morgen tidlig, at Du kan gjøre det og vil gjøre det; Du skal ombede Kongen og faae et Skib færdigt til at seile strax og 9 Heste med Dig, 9 Stude eller Køer, 9 Faar og udbede Dig, ikke at faae Ridder Rød med Dig, og saa forøvrigt skal det hyde sig selv, hvordan Du skal bære Dig ad; jeg skal lede Dig. Men, jeg gjentager det, husk paa, ei at tage Ridder Rød med, thi saa gaaer det slet. Han kom tilbage, erklærede sig for Kongen og blev vel modtaget, og hvad han forlangte, blev vel opfyldt. Skibet blev færdigt; derpaa seilede de d. 2. Marti — Aarstallet har jeg glemt¹ —, uden noget Bestemmelsessted, men hvor Vinden føiede sig til, der vilde de søge.

Da Skibet var afseilet, kaster Ridder Rød sine Klæder, springer i Vandet for at indhente dem. Da Ridder Grønmand seer, at han ikke kunde indhente dem, men nødvendig maatte drukne, kunde han ikke nænne at lade ham omkomme, men bakkede sine Seil og tog ham ind. Derefter seilede de til et Sted, som var dem ubekjendt. Da de var ved at støde til Land, træffer det sig saa, at Ridder Grønmand er tilkøis og faaer en forunderlig Drøm. Drømmen forklarer ham (see nedenfor)², hvorledes han skulde bære sig ad med Creaturerne, han havde med sig, og i det Hele taget hvad han skulde vogte sig for.

Da de komme i Land, fandt de, at det var en Øe, hvorpaa der ikke fandtes et levende Menneske, men den var forhexet. Der var et Slot og udenfor den første Port laae 9 Løver i Jernkjettinger for at forsvare Slottet. Da Ridder Grønmand erfarede dette, tager han sine 9 Heste, giver de 9 Løver til Fortæring; da han kommer videre, finder han 9 Bjørne³ ved en anden Port, hvilke han giver de 9 Stude

1. Aarstallet har jeg glemt *tilføjet over l.*

2. (see nedenfor) *tilføjet over l.*

3. *Over l. rettet fra Ulve.*

til Fortæring, og indenfor disse finder han 9 Ulve, hvilke han giver de 9 Faar. Derfra gaaer han videre ind i Slottet. I den første Sal finder han Intet; i den anden heller Intet, i den 3. finder han Intet, uden en Tvebak, som laae i Vinduet, og han havde gaaet saa længe, at han var bleven sulten. Saaledes tager han Tvebakken og troer at nyde den, men ved at bide paa den hører han en Røst ved Siden af sig, hvorover han bliver forfærdet og kaster Tvebakken. Idet han vender sig og seer efter Røsten seer han et Fruentimmer ved Siden af sig med et Guldbaand om sin Hals, stirrende paa ham, som om hun var falden fra Himlen, spørgende: Hvorfra er De kommen, ulykkelige Menneske? Jeg er kommen her, svarede han, for at redde Dem og mig selv. Hun giver til Svar: Her ligger 9 Ulve, 9 Bjørne og 9 Løver, som det er umuligt at komme ud for. Hvortil han sagde: de ere alle betalte; vi gaae dristig ud. Hun giver ham det Spørgsmaal: Vil Du være min Mand? »Jeg vil skaffe Dig en bedre Mand, jeg vil skaffe Dig en Konge til Mand«. Han tog hende ved Armen og ledte hende gennem Dyrene, og Ingen af dem vendte sig eller saae efter dem. Han ledte hende til Skibet og bragte hende ombord og befalede Captainen at bringe dem til Hjemstedet. Ridder Rød, som erfarede alt dette, ærgrede sig over dette og spekulerede paa at gjøre dem en Ulykke. Hvilket han og fuldførte, da de forulykkes med uroligt Vær, men dog nærmede sig deres Hjemsted. Han indlod sig i en alvorlig Samtale med Ridder Grønmand; midt i deres Tale giver han ham et Stød for Brystet, saa at han gaaer over Bord, men ikke saa hurtigt var han faldet i Vandet, før en Havfrue griber ham og holder ham fri for at omkomme. Hun fører ham til en Holm og overleverer ham Levnetsmidler, hvor han i flere Dage maatte opholde sig.

Captainen styrer sin Cours og kommer hjem med Prindsessen, men (:Da Ridder Grønmand førte Prindsessen fra Slottet, viste han hende, hvad han kunde omskabe sig til: han gjorde sig først til et Pindsviin, hvoraf hun tager en Pig; derpaa til en Hjort, hvoraf hun tager en Tak; derefter til en Paafugl, hvoraf hun tog en Fjær:) Ridder Grønmand er borte, og Prindsessen foresætter sig ei at tale et Ord, inden hun seer Ridder Grønmand igjen. Ridder Rød bringer Prindsessen for Kongen med følgende Ord: Havde jeg ikke fulgt med, da havde de tabt baade Skib og Gods og ingen Prindsesse

vundet. Ridder Grønmand solgte Hestene, Studene og Faarene, og siden, da han havde faaet sin Betaling, deserterede han. Jeg er deres tro Tjener og den, som har bragt dem Prindsessen, og Ingen anden. Kongen troede alt, henvendte sig til Prindsessen og vilde tale med hende, men forgjæves; hun gav ham intet Svar, men stod som en Stum. Kongen meente, hun mulig paa Søen kunde have paadraget sig en Sygdom; han lod hende opvarte af sin egen Søster, et vakkert og deiligt Fruentimmer. Da de i flere Dage havde været sammen uden at tale sammen, udbryder Kongens Søster med de Ord: om hun vilde tale om det var aldrig saa hemmeligt, saa vilde hun forfølge det med hende, men hun fik intet Svar. Ridder Rød blev fremkaldt for Kongen at give Forklaring, om hun ikke vilde eller ikke kunde tale, eller om de ikke havde hørt hende tale, hvortil Ridder Rød svarede Jo, hun kunde, men hun vilde ikke. Kongen, som frister hende i mange Retninger uden at faa Svar, samler sit Raad og lader hende dømme til at blive brændt, men prøver dog paa at lade sin Søster gaae ind til hende i flere Nætter og Dage for at bevæge hende, men alt omsonst. Dagen blev bestemt, da hun skal brændes, Ilden paagjort og hun ført dertil. Samme Dag, om Morgenen tidlig taler Havfruen til Ridder Grønmand sigende: Idag skal en¹ deilig Prindsesse brændes for din Skyld, hvorfor han bad, om han ikke maatte see det; hvortil hun svarede: Jo, Du skal faae det at see. Hun førte ham til Land, rækkede ham fuldstændig iveiret fra Vandet, saa at han kunde see det. Han skabede sig strax til et Pindsviin, sprang af Hænderne fra hende op og adsplittede Ilden. Da Kongen selv var tilstæde, raabte han: det var et deiligt Pindsviin, hvem der havde havt en Figen (:en Pig:) af det, hvortil Prindsessen svarede: Ja vel holder den, som har den (:tænkende paa den Pig, hun før havde taget af Pindsviinet:). Prindsessen bliver nu ført hjem og Ridder Røds Ord var² stadfæstet, at hun kunde tale. Nu sender Kongen igjen sin Søster ind til hende, som i flere Dage og Nætter var hos hende for at bevæge hende til at tale, hvorved hun udbryder: Hvis Du³ vil gjøre samme Løfte, som jeg har gjort, saa vil jeg⁴

1. *Rettet fra et.*

2. *Rettet fra bl.*

3. *Rettet fra hu.*

4. *Med tal over linjen rettet fra jeg vil.*

forklare mig for dig. Hvilket Kongens Søster gjorde, hvorpaa Prindsessen forklarede hende, hvordan det Hele var tilgaaet. Men om Morgen, da Kongen kom til dem, kunde han ikke faae Svar af nogen af dem; hvorfor han truede dem med at de begge skulde brændes. Dagen bliver berammet og Ilden bliver paagjort, og Havfruen fortæller Ridder Grønmand — hvem hun holdt paa en Holm — at idag skulde 2 Prindsesser brændes. Han beder om Tilladelse til at see det, men Havfruen svarer, at hun frygter for at han saa skal forlade hende, hvortil han svarer nei. Hun drager da med ham til Landet, og da han nu faaer Armene over Vandet, skaber han sig til en Hjort, springer i land og ind i Ilden, hvor begge Prindsesser stode ved, der skulde opbrændes, og adsplitter Ilden. Kongen siger: Det var dog en deilig Hjort! Hvem der havde en Tak af den; hvortil Prindsessen svarer og siger: Vel holder den, der har den! Nu kunne de altsaa igjen begge tale; men da de efter Hjemkomsten atter, efter Løftet, bleve tause, bliver det 3^d Gang bestemt, at de skulle brændes. Men Havfruen gjør Ridder Grønmand opmærksom paa, at idag skulle 2 deilige Prindsesser brændes for hans Skyld; og han beder, som før, om Tilladelse til at maatte see det. »Kommer du saa høit fra Vandet, saa forlader Du mig.« »Nei, jeg skal komme tilbage.« Hvorpaa hun førte ham til Land og opløftede ham over Vandet. Han skaber sig til en Paafugl, fløi ind og adsplittede Ilden. Kongen: det var en nydelig Paafugl, hvem der havde en Fjær af den. Begge Prindsesser raabe under Eet: Vel holder den, der har den. Stat frem, Ridder Grønmand! Saa hurtig Ordet var udtalt, stod en Prinds ved Siden af dem, saa kjøn og vakker, som nogen havde seet; med Kongens Tilfredshed lod han Ridder Grønmand ægte sin Søster og selv tog han den, som Ridder Grønmand havde ført til Landet til ham. Men for Ridder Røds Grusomhed blev han idømt, at han først burde halshugges, siden løbe Spidsrod og derefter løbes ihjel i Skoven i en Tønde besat med Pigge indeni, trukken af 2 vilde Dyr. I flere Aar levede de 2 Par et lykkeligt Ægteskab — i de senere Aar har jeg ikke kjendt noget til dem —.

5. Tørrebassen

(o: Torbisten), smeddedrengen og ridder Rød¹

Der var en Dreng, der gav sig i Smedelære hos en Bondesmed paa Landet. Han havde lært saa meget, at han kunde smede Træskosøm og Hestekosøm; saaledes havde han været tidlig oppe en Søndag Morgen for at tjene sig et Par Skilling og havde været heldig nok og solgt til adskillige Par Træsko, men staaer nu ved Filebænken og retter de øvrige, som han havde smedet. — Idet han seer ud af Vinduet, seer han en gammel Kone komme gaaende med en Kande i sin Haand; hun vilde hen at tigge sig noget Melk; men da hun ingen Braadde havde i sine Træsko falder hun »akold« og slaaer Kanden istykker. Smededrengen gaaer ud og kalder paa hende, da han synes han føler sig for den gamle Kone, som havde faldet og slaaet sig tilligemed sin Kande istykker. Konen kom ind, da Drengen havde kaldet paa hende. Han tog hendes Træsko og slog Braadde i dem for at hun bedre kunde staae; han havde solgt saa mange Træskosøm, at han havde de Penge, han kunde give hende til en Kande, da Konen beklagede sig over Tabet af Kanden. Konen blev fornøiet derover og yttrede sig til Drengen, om han i Aften vilde tale med hende, vilde hun indgive ham et Raad, som skulde gavne ham, saalænge han levede, naar han vilde holde hendes Ord. Hun advarede Drengen om, at han aldrig skulde være pengegjerrig, da Kongen, der i Nærheden af boede, havde en Datter, som endnu aldrig nogen havde seet lee, medens Ridder Rød, der i flere Aar havde gaaet om hende for at faae hende til at lee, kunde have faaet hende til at smile. Kongen havde tilstaaet, at den, der kunde faae hende til at lee, skulde være Arving til Riget, da han kun havde denne eneste Datter. Hvorpaa den gamle Kone spændte 4 Muus for et Skovlblad og satte en »Tørrebasse« (:en Torbist:) til Kudsk. Denne kjører Drengen ind i Kongens Gaard. Prindsessen, som staaer i Vinduet, giver sig til at lee over denne Befordring. Ridder Rød² hører dette og fortryder meget derover, da han i flere Aar havde gjort sig Umage for at faa hende til at lee. Drengen bliver strax indbudet

1. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

2. *Herefter , som slettet.*

paa det høfligste, men var pyntet med en rød Vadmels Lue¹ paa Hovedet, som dengang var den høieste Mode blandt Bønderne; han faaer strax en anden Klædning og Tørrebassen bliver holdende udenfor med Musene; ingen kom til ham. Saaledes saae han sig nødsaget til at gaae ind og spørge, om han skulde bie og tage sin Herre paa. Svaret blev, at han kunde kjøre hjem. Saaledes vendte han tilbage igjen og kjørte hjem til den Gamle.

Men Smededrengen glemte, hvad han havde lovet den Gamle, ikke at være pengegjerrig. Ridder Rød, som passede Tiden med den eenfoldige Dreng, tilbyder ham, den første Nat han og Prindsessen skulde ligge sammen, at bevise Ureenhed hos Prindsessen imod at give ham 100 Rdl.², hvilket han fyldestgjør. Prindsessen, som selv var godmodig, taug stille den første Nat. Ridder Rød tilbyder Drengen 200 Rdl. for ogsaa at gjøre det den 2^d Nat, hvilket Drengen ogsaa samtykker i. Tredie Nat ligesaa, med Tillæg af 100 Rdl. Morgenen efter den 3^e Nat siger hun til Moderen: Denne Person vil jeg Intet mere have med at bestille han er svinagtig³, da vil jeg hellere holde mig til den, der har gaaet efter mig saa mange Aar, nemlig Ridder Rød. Hvorfor Ridder Rød bliver kaldet og den anden afviist. Han hentyer strax til den gamle Kone igjen, som først havde skaffet ham dertil; han fik strax det Spørgsmaal, om han havde holdt, hvad han havde lovet hende, ikke at være pengegjerrig; hvortil han svarede Nei, det havde han glemt; men tilbød den gamle Kone de 600 Rdl., han havde tjent hos Ridder Rød. Hvortil den Gamle sagde Nei, jeg vil ingen have, behold dem hos dig selv, jeg skal siden hjælpe Dig, og Du kan hjælpe mig siden. Gaae du derop og bliv gaaende, hun har alligevel Godhed for Dig; Du faaer nok Noget at leve af, saa skal jeg imidlertid see at gjøre Udvei. Tiden bliver bestemt, at Ridder Rød skulde have Bryllup med Prindsessen og han skal nu ligge hos hende første Nat. Den gamle Kone sender Tørrebassen hen for at han skal sørge for, at det ikke gaaer bedre denne Nat, end de foregaaende, og det lykkedes i 2^d Nætter efter hinanden, hvorover Prindsessen bliver meget fortrydelig; thi dette var meget værre, end

1. *Over l. rettet fra Hue.*

2. imod at give ham 100 Rdl. *tilføjet over l.*

3. han er svinagtig *tilføjet over l.*

4. *Tilføjet over l.*

de første Nætter. Nu bestemmer Ridder Rød sig til, at han slet Intet vil spise for at sikkre sig for en 3^{die} Gjentagelse; men vover ikke at stole paa, at dette skal svare til Hensigten, hvorfor han henvender sig til en Dreier, anmoder ham om at dreie sig en Told, som til større Sikkerhed skal bruges ved samme Leilighed. Dog er han endnu bange for, at det ikke svarer til Hensigten, og henvender sig til en Sadelmager, anmoder ham om at sye sig noget over samme Sted for at være end mere sikker. Alt dette blev fuldført. Hans Bestemmelse var ikke at sove om Natten, men han var derfor fri, thi Smerthen tillod ham ikke at sove. Da Natten var kommen og han var kommen i Seng med Prindsessen mødte Tørrebassen til at udføre sin forrige Forretning; han kom til Stedet, men der var lukket; han hentyer igjen til den gamle Kone og afgiver sin Forklaring. Hun sender strax en Muus at skjære Hul paa Lappen; men til ingen Nytte, da der er Prop indenfor, og maa derfor afsted igjen til den Gamle for at faae at vide, hvordan den nu skal bære sig ad. Den Gamle binder en lille Flaske om Halsen af Musen, sigende til Musen: der er ingen Told i Flasken; du dypper din ene Fod deri og kriller ham i Næsen. Tørrebassen sad imidlertid¹ stille i et Hjørne af Sengen og passede paa. Musen kom og forrettede sit Ærende, hvilket lykkedes, saaledes, at Ridder Rød kom til at nyse og derved udstødte Proppen med en Fart, som frembragte en stor Virkning i Sengen. Tørrebassen forrettede det Øvrige, hvorover Prindsessen om Morgen blev saaledes tilsinds, at hun vilde have Drengen til Mand og lade Ridder Rød afstraffe.

1. *Rettet fra* , som imidlertid sad.

Af *Maren Mathisdatter* i *Furby*, 69. Efterf. Fortællinger har hun i sin Ungdom lært af¹ Ældre. Hun pleiede at fortælle dem, naar de unge Piger og Karle kom sammen til Kartegilder, og hun var en saa yndet Fortællerinde, at alle vare villige til at komme til de Kartegilder hvor de vidste at hun gav Møde.

6. Den store Løgn

Det hændte sig engang, at jeg laae paa min Faders Loft og saae lige i Veiret. Da blev jeg vaer et bitte Land, som hang i 4 hvide Hanke, og det var fuldt af lutter Munke (:en Art Buddinger, som laves af Gryn, Meel Æg og Fløde og det spiselige af Fiskehovederne; man bruger ogsaa at komme dette i Fiskehoveder som Fars, og disse kaldes da 'Kroppehoveder'; hvad der ikke kan gaae i Fiskehovederne, bliver til Munke eller Buddinger. Man siger: at kroppe Fiskehovederne:.) Jeg havde nu altid saa gjerne ville have Munke, og i det samme faldt en ned til mig, og den løb rundt om saa længe, til den løb gjennem et Hjulnaver, hvorpaa den blev til en Dreng. Saa døbte jeg ham og kaldte ham *Jeppe*; og da jeg døbte ham først, blev jeg til en Præst.

Men nu vilde han ikke være hos mig; han vilde igjen op til det bitte Land; han kom saa derop og kom til Kongens Gaard² og vilde være Skytte; men Kongen sagde Nei, han havde een Skytte, men *Jep* sagde Jo, han vilde være Skytte. Saa svarte Kongen: saa havde han 2 Skytter; hvem af dem der saa kunde gaae ud i Morgen og skyde meest Vildt og komme hjem med, den skulde have hans Datter. Den anden var en gammel Skytte; da han hørte dette, reiste han sig længe før Dag og ladede sin Bøsse, tog Noget i Lommen og gik i Skoven. *Jep* blev liggende til langt op paa Dagen. Kongens Datter vilde helst have *Jep*, som var en rask ung Fyr; hun gik ind til ham

1. af *gentaget*.

2. *Rettet fra Gaard Kongens*.

og sagde: *Jep! Jep!* vil du ikke op og tænke på, hvad min Fader sagde i Aftes? Ja, Ja, sagde *Jep*, det har god Tid. Saa reiste han sig og fik sin Davre, ladede sin Bøsse og tog Noget i Lommen og gik i Skoven.

Da han kom noget ind i Skoven, møder han den anden Skytte, han havde aldrig faaet saa meget som en Flue; han spurgte *Jep*, om han kunde vise ham hen, hvor der var noget Vildt; *Jep* sagde Ja og viste ham ad en Stie, som der hverken var Vildt eller kom Vildt, saalænge Verden stod. *Jep* gik og kom lidt længere hen, der fandt han en Sværm Bier; den tog han med sig; han kommer lidt længere hen, der bliver han vaer en Graagaas (:Vildgaas:), den skød han. Da han vilde bukke sig og tage den, faldt han paa en Vildand med 50 Ellinger. Siden skjød han Graagjæs, Svaner, Harer, Ræve, Raadyr og alle Slags, saalænge til han fik et heelt Vognlæs. Nu vidste han aldrig, hvordan han skulde faae det Hjem; han vilde hen til en Skovboe og laane Vogn og Øg at kjøre det hjem med. Han kommer lidt længere hen, der kom 4 Hjul løbende og vilde i Mosen og 'løse' (:sanke:) Tranbær, han spørger dem, om han kunde faae dem til at kjøre sit Vildt hjem. »Ja, de kunde løse Tranbær en anden Dag. Han kommer lidt længere hen, der stod 4 Maagfjæle (:5 til en Vogn, 2 paa hver Side og 1 i Bunden:) og sloges og den 5 stred til at ville skille de 4 ad. Han spurgte nu ogsaa dem, om han kunde faae dem til at kjøre sit Vildt hjem. »Jo, de kunde slaaes en anden Gang. Han kommer lidt længere hen; der sad 4 Vognkjæppe i et Værtshuus og drak; han spurgte ogsaa dem, om han kunde faae dem til at kjøre sit Vildt hjem. »Jo, de kunde drikke en anden Dag. Han kommer lidt længere hen; der kom Hammel og Stjert rendende og vare løbske; han spørger ogsaa dem, om han kunde faae dem til at kjøre sit Vildt hjem. »Jo, de kunde blive løbske en anden Dag. Nu kunde han da faae en Vogn sanket sammen; der restede kun en ringe Ting og den kunde han sagtens faae i Skoven. Han fik da læsset paa, men nu havde han ingen Heste at spænde for; Saa rykte han nogle Sener (:Rødder i Jorden af Græs, Planter:) og satte for nogle Krager og fangede dem deri; nu gjorde han Skagler af disse Sener og spændte Kragerne for Vognen. Men de kunde ikke trække noget, saa lagde han dem paa Vognen og tog ved selv og trak selv Vognen.

Da han kom hjem, var den anden Skytte kommen hjem, men

havde aldrig faaet saameget, som en Bie; da blev Kongen fortrydelig og i det samme kommer Kokkepigen og fordrer noget Brænde. Idet Kongen nu var saa vred, gav han sig til at kløve Brænde med sin Næse. Nu vilde Kongen ikke staae for Orde (:staae ved sit Ord:) fordi hans gamle Skytte Intet kunde udrette. *Jep* siger, han tænkte en Mand var en Mand og et Ord var et Ord, og at Kongen nok vilde holde hvad han havde lovet. Kongen svarer, at fordi han skulde ikke sige at han var en slet Mand, der ikke holdt, hvad han lovede, maatte han nu gaae ud og følges (:spadsere:) med hans Datter, og dersom han kunde faae hende til at sige, at det var Løgn i hans Hals (til hvad han underveis kunde sige til hende)¹, saa skulde han have hende og det skulde staae igjennem (:staae ved Magt, det Lovede skulde holdes:) Nu havde Kongen forbudet hende meget strængt, at hun ikke maatte sige dette.

De gik nu ud i Haven at spadsere. Hun sagde: det er høie Kaal, min Fader har. »Aa, de ere ikke saa høie, svarer han, min Faders Kaal vare anderledes høie. 10 ridende Karle kunde staae ovenpaa hinanden med Heste og Alt og endda ei naae nær til det øverste af Kaalen. Det var høie Kaal! »Ja, men hun syntes endda, at hendes Faders Kaal vare store. »Ja, men det har saa lidt at vise (:er saa lidt i Sammenligning med noget andet: f. Ex. det har saa lidt at vise mod det:); min Faders Kaal vare saa store, at Kongen med hele sin Krigsmagt kunde i god Beskjermelse [staa] under eet Blad. Saa var det engang, at en Rytter stak sin Kaarde iveiret, og da stak han Hul paa det ene Blad, og da druknede de hver Karl, saa nær som til mig. Hun² svarede og sagde: det kan nok være tro (:troligt:) Nu gik de lidt længere hen i Haven, der stod en Bikube; »det er store Bier, min Fader har! Aa, de ere ikke saa store, svarede han; min Faders Bier vare meget større; de vare saa store, som deres Gjæs ere her. »Hvordan kom de saa i Kuben? »Dem derom, s.h. Hun svarede: Det kan nok være tro! Det gik lidt længere hen; der gik Gjæssene i Haven med Gjæslinger. Det er store Gjæs, min Fader har, sagde hun. »De ere ikke saa store, min Faders Gjæs vare meget større, naar vi skulde have Æg til Pandekage, skulde vi have alle de Øxer

1. *Parentesen tilføjet over l.*

2. *Foran Hun er Nu gik de lidt læn overstreget.*

og Hamre, der vare til og slaae istykker med, og naar vi saa fik Ægget istykker, skulde vi have alle de Orlogsskibe, der vare til at komme i, for ellers svømmede Landet hen i ene Pandekager. »Det kan nok være tro, s. h. Nu havde de ikke Lyst at være der længere og gik ned (:ud:)¹ af Haven. Hun s. Det er en høi Lade min Fader har. »Aa, den er ikke saa høi, min Faders Lade var meget høiere; naar en Tækker sad paa det Øverste af den og hans Tækkenaal faldt fra ham, kunde en Skade bygge Rede og yngle Unger 3 Gange, før den kunde komme til Jorden, og endda dratte lige ned allesteder. »Det kan nok være tro! De gik lidt længere: det er et langt Fæhuus, min Fader har! »Aa, det er ikke saa langt; min Faders Fæhuus var meget længere; det var saa langt, at naar en Ko fik Kalv i den ene Ende, og en Karl skulde gaae til den anden Ende efter Hø til hende, kunde Koen blive ousen (Konen: jyvsen) igjen og faae Kalv igjen, før Karlen kunde komme med Hø. »Det kan nok være tro! Hun siger: Det er mange Køer, min Fader har! »Aa, det er ikke saa mange; min Fader havde mange flere Køer; vi havde en Dal, vi kaldte Langdal, som vi malkede i, og vi havde et gammelt graa Øg, vi kaldte Langkrabe, hun traadte Osten med nogle flere Øg og Plage. Saa bandt vi Løve ved Fødderne af Gjæssene og de svam ud og løvede Melken (:fik den til at løbe sammen:), vi bandt Poser for Røven² af dem, at de skulde ikke skide deri. Det var nu Engang³ at det gamle graa Øg skulde træde Osten med flere Øg og Plage, saa blev hun væk i Osten; og engang, da jeg skulde løbe et lille Ærinde til Sundby for min Moder, gav hun mig et Stykke Ostebrød i min Lomme. Da jeg kom noget hen, blev jeg sulten, jeg vilde til at æde af Ostebrødet, da finder jeg Langkrabe selvtolvt i Osten. Jeg var stærk, jeg kunde bære saameget, og det var en stor Lomme, jeg kunde have saa meget i. »Det kan nok være tro! »Saa behøvede jeg ikke at gaae, og jeg vilde op at ride paa Langkrabbe; jeg red noget, og saa red jeg Ryggen istykker paa hende; nu havde jeg en stor Hasselstok i min Haand, og den jager jeg ind ad hendes Røv og ud af hendes Nakke. Nu vilde jeg igjen op at ride, og jeg red noget, men saa gjødede hun, og derefter blev der en heel stor Hasselskov,

1. Tilføjet over l.

2. Over l. rettet fra Ryggen.

3. Det var nu Engang ændret fra Engang skulde.

og den var fuld af ene Nødder. Saa vilde jeg op at plukke mig nogle Nødder; da jeg kom derop, blev jeg Vorherre og St. Peder vaer, de stode og malede¹ Havregryn, og Jomfru Marie stod og 'drøftede' (:druvt', noget, som nu skeer paa Møllerne, hvorved² efter Malingen Skallerne udsøndres fra Grynene:). Saa vilde jeg op til dem, og da jeg havde været der noget, vilde jeg ned igjen. Men da var Skoven borte. Jeg tog da nogle Havresøier (:Skaller:) og snoede en 'Sime' af (:et Baand, der snoes af Halm og bruges til at binde Langhalmen fast til Lægterne, naar man tækker:), den kunde ikke nær naae til Jorden; saa tog jeg et Hønsæg og knyttede i Enden af Simen; det kunde heller ikke naae til Jorden; saa ragte og skrabe jeg i mine Lommer, om jeg ikke havde Noget, og jeg fandt en bette Hvessesteen, og den rykkede jeg 373 Alen lang, og det hjalp. Saa slyngte jeg mig 10 Alen ind i [en] Ræverumpe og der stod en Byghalmspræst og holdt Havremesse og der gik din Fader og min Fader til Offers. »Det kan nok være tro! »Men min Fader havde en Hvid at offre, men det havde din Fader ikke; men min Fader brød sin Hvid istykker og gav din Fader Halvdelen af. »Det kan nok være tro! »Min Fader tog sin Hat af, da han gik til Offers, men det vilde din Fader ikke. »Hvordan kunde det være? da har han sielden været saa uartig. »Det kom af, at min Fader var ikke skurvet, men det var din. »Det er Løgn i din Hals, s. hun. »Ja, det har jeg længe lidt efter, s. han.

Nu fulgtes de op til Kongen og gjorde deres Forklaring, og da han stod for Kongen og fortalte det Hele, sad jeg i et Musehul bagved en Dør og hørte paa. Nu skulde der da i en Hast være Bryllup, og der blev en saadan Skuren og saadan en Larm, at det var forskrækkeligt. Saa bleve de i Betryk for Stappelser (:det, som man i Kanoner og Geværer propper paa Ladningen af Krudt:) og de ledte bagved Døren allesteder og da bleve de mig vaer, hvor jeg sad i Musehullet, og de grebe mig og stappede en Kanon med mig og skjød mig herhen at jeg skulde sidde her og fortælle den store Løgn . —

1. Over l. rettet fra maalte.

2. Rettet fra hvorefter.

7. Den dumme søn¹

Det hændte sig engang, at det var Dyretid, som det er iaar, der var en gammel fattig Kone her øster i Landet, hun havde et bitte Huus og en Ko og en Søn. Hun blev saa haardt i Betryk, at hun hverken havde Korn eller Brød eller Penge. Hun siger til Drengen, at han kom til at gaae hen at sælge deres Ko, de maatte nødvendig have Penge til at købe Brød for. Drengen siger: Ja, men hvem skal jeg sælge den til? »Du faaer at² sælge den til de første Kjøbmænd, Du kommer til. Han faaer Reb paa K. og³ trækker med Koen, kommer en Fjerdingsvei hen, der kommer 3 Hunde imøde med ham; han spørger dem: Vil I købe min Ko? »Vou, Vou, Vou, s. Hundene og han meente de sagde Jo. »Ja I kunne gjerne faae den, men I kunne vel ikke slagte den selv. Han tager derpaa sin Kniv op af Lommen og skjærer Koen ihjel. Nu give Hundene sig ifærd med Koen og Drengen tager Rebet og vil hjem med igjen. »Nu har Du nu solgt Koen, sagde hans Moder. »Ja, »Har Du da nogle Penge? »Nei. »Da kunne vi ikke undvære Penge og Penge skal du skaffe for Koen. Han tog Rebet og gik igjen, kom derhen, og da havde de 2 Hunde faaet det, de kunde æde af Koen, og den 3^{die} stod og sled endnu. Er det Dig, som skal betale min Ko, s. Drengen. Vou, Vou, s. Hunden. Nu kunde han nok forstaae, at Hunden ingen Penge havde; han lister sig derfor saa stille til Hunden og faaer Rebet paa den.

Nu vidste han nok, at Kongen var Dommer i Landet og skulde dømme i Alting; han trækker derfor Hunden til Kongen at han skulde dømme om Hunden skulde betale eller ikke. I samme Tid havde Kongen en Datter og hun var saa suur og saa muun, at Ingen kunde faae hende til at lee. Nu lader Kongen Bud gaae ud i hele Kongeriget, at hvem der kunde faae hende til at lee, skulde have hende. Drengen kommer med Hunden og vil til Kongen. Han kommer til den første Vagt. De spørge ham, hvor han vil hen. Han fortæller dem det Hele. De kunde nok forstaae, at det var latterligt, og de vidste ogsaa nok, hvad Kongen havde udlovet, og de meente,

1. *Titel tilføjet af Sv. Grundtvig; i indholdsfortegnelsen er tilføjet: A. Den slagtede ko, hundene og kongens datter. B. Fæstensgaverne og brylluppet.*
2. *Tilføjet over l.*
3. *faaer Reb paa K. og tilføjet over l.*

at dersom det skulde træffe sig, at Prindsessen skulde være inde hos Kongen paa den Tid, kunde hun ikke lade være at lee. Nu vidste de nok, at Drengen ikke duede til Konge, men saa fik han vel nogle Penge. Den vagthavende Officer s. derfor til Drengen: Du skal have Lov at passere, naar Du lover mig Trediedelen af hvad du faaer. Han kommer til den 2^d Vagt, og de meente ligesaadan, og denne vagthavende Officer vilde ogsaa have Trediedelen af hvad han fik. Han kommer til den 3^e Vagt og her gik det ligesaadan, han maatte love ham den Trediedel, og saa var der slet intet til Drengen. Han bliver nu meldt for Kongen og faaer Lov at komme op. Da han gaaer op ad Trapperne med Hunden i Rebet, blev Hunden »tryk« (uvillig) og vilde ikke gaae op ad Trapperne. Drengen siger: Kom Du kun herop, Broerlil! her skal vi snakkes ved. Just i samme Tid var Kongens Datter inde at skjænke Thevand til Kongen, da Drengen kommer ind og melder¹, at han har solgt en Ko til denne her og 2 Kjæltringer til, men de vilde ikke betale den. Nu vilde han bede Kongen, thi han vidste, at han var Dommer i Landet, at han vilde dømme dem imellem. Prindsessen hører dette og begynder at lee, Kongen siger: vogt Dig, vogt Dig! min Datter! Kongen begynder igjen at tale med Drengen, og jo mere de talte, desto mere hun loe. Kongen siger: Ja min Søn! nu har du fortjent at faae min Datter, da Du har faaet hende til at lee. Hvad vil Du nu have, min Søn! for at afstaae denne Rettighed, for du duer jo ikke til Konge. Drengen bad om at maatte faae 24 Gang Spidsrod. Ja velan, sagde Kongen, det kan Du nok faae. Nu bliver Armeen da kaldt sammen og Drengen kommer for Fronten; Kongen var med og saae derpaa. Med Tilladelse! siger Drengen, de 3 vagthavende Officerer lovede jeg den 3^{die} Deel hver af det jeg fik; Vil de være saa god og give dem 8 Gange hver. Nu komme de for Fronten og maae tage mod de 8 Gange hver. Kongen gav nu Drengen 300 Rbd. at han kunde reise hjem med til sin Moder, at hun kunde faae noget Korn og en² Ko igjen.

Hun kjøbte et lille Sted, som hun kunde have baade Bæster og Creaturer ved. Der sad hun ved i nogle Aar med sin Dreng, til han blev voxen. Nu holdt de ham rigtignok ikke for at han var kløgtig i

1. (om (om disse) sit Anliggende) *overstreget*.

2. *Rettet fra sin*.

hans Væsen. En Dag siger hun til ham, at han fik gaae hen at beile, for nu kunde hun ikke bjerger sig eller være ene længere, han maatte see at gifte sig. Ja, hvad skal jeg gaae hen og beile, de kalde mig en Tumling. Ja gaae nu op til Præstens Stuepige og beil æ¹ (=ad o: til) hende. Moderen var et Korn *sløv* og havde gjort det saa med Pigen, at hun ikke skulde sige Nei. Drengen gaer op til hende og var saa plump, at han siger: Vil Du have mig? »Ja, svarer hun. »Ja, siger han, saa skulde jeg vel have et Korn Fæstengave. »Jeg veed aldrig, hvad jeg skulde give Dig; jeg har en Guldring, jeg har arvet; den kan Du tage med Dig hjem til din Moder, at hun kan gjemme den. Den fik han nu at gaae med. Han kommer udenfor Gaarden; der kommer En kjørende med et Læs Hø; han spørger, om han kunde faae Agende? Manden svarer Ja. Nu vilde han kravle op i Hølæsset, og idet han vil kravle op, bliver Guldringen henne for ham i Høet. Da han kom hjem og kommer ind af Døren, siger han: Nu maae I troe jeg har Noget, Moer! »Hvad har Du? »Jeg har en Guldring. »Hvor er den? »Ja den blev borte for mig i et Læs Hø, jeg ôg med en Mand. »Aa dit Nar, kunde du ikke have put den i din Lomme? »Ja, Ja, Moer! saadan skal jeg gjøre en andengang. Det varede ikke mange Dage, før han gik derop igjen, og siger: Jeg skulde have noget mere Fæstengave. »Ja, hvad skal jeg nu give Dig? Hun havde en Hundehvalp, den gav hun ham. Da han kom udenfor, puttede han den i Lommen, kommer hjem, ind af Døren: »Nu maae I troe, at jeg har Noget, Møer! »Hvad har Du nu siger hun? Nu vilde han til at rinke op med denne her Hundehvalp, men saa var den død. Hun siger: »Aa dit Nar! kunde Du ikke sat en Snor om den og trække den efter Dig? »Ja, Ja, Moer! Saadan skal jeg gjøre en anden Gang. — Nu blev der lyst og lavet til Brylluppet. Det stod hen en Tid, medens de lyste, og han vilde op til hende igjen. »Ja, Du giver mig vel et Korn mere Fæstengave? »Ja, hvad skal jeg nu give Dig? Jeg har noget pænt grønt Tøj til en Pels; vil Du tage det med hjem til din Moder, at Skræderen kan komme og sye det, før vi skulle have Bryllup. Han kommer udenfor Gaarden med dette, finder en Snor i sin Lomme og binder paa Tøiet. Nu havde det regnet og det var saa vaadt, det var forskrækkeligt; og da han kom hjem

1. æ = ad o: tilføjet over l.

og kom i Døren, saae Tøiet forskrækkeligt ud. »Nu maa I tro jeg har Noget, Moer! »Hvad har Du nu? »See her, og han vilde til at rinke op med dette her Tøi, men det saae saadan ud, at Ingen kunde see, hvad det var gjort af for Mog. »Du er da ogsaa tosset og gal, Du forarmer den stakkels Pige. Nu maae Du ikke gaae derop mere.

De skulde nu have Bryllup. Bryllupsdagen kom, og den Gamle kalder Drengen ud i Kjøkkenet: Det er vel bedst, jeg kommer i dine Klæder og du i mine Klæder, for jeg er bange du skal bære Dig galt ad i Kirken. Du kan nok lave Øenen (:Middagsmaden:) til; men du skal komme Gurkemeie i Suppen og¹ Komæder i Grøden (:Corinther:). Nu reiser Kjællingen og Bruden og de andre til Kirke. Drengen skulde nu til at see efter Øenen; de havde en Hund, der hed Gurkemeie, og den² tog han og satte paa Hovedet i Suppegryden. De havde en Kat, som de kaldte Komæder, den tog han og satte paa Hovedet i Grødgryden. De komme nu fra Kirke og hun gik ud i Kjøkkenet og blev klædt om igjen. »Naar du nu kommer tilbords, maae du lægge Benene smukt paa Tallerkenen. »Ja. De komme nu tilbords. Den Gamle vilde øse Maden op, og nogle skulde bære den ind. Kjøkkendøren var lige for dem, som sad ved Bordet, saa de kunde see ud i Kjøkkenet, hvordan hun sankede Hunden op af Suppegryden. Der var da Ingen, der vilde have Noget af denne Suppe, undtagen Drengen, som spiste uden at bryde sig derom. Da han havde spiist saameget han vilde, svinger han det ene Been op og lægger paa Tallerkenen. Nu skulde de til at have Grød; men de saae, at hun sankede Katten op af Grødgryden, og Ingen vilde have deraf. Da Maaltidet var tilende, gik hver til sit, og de vare ikke fornøiede med at være der længere.

Det var nu Aften og de skulde til at gaa i Seng; Bruden kunne nok skjønne paa, at der var Feil ved ham, at han ikke var saa rigtig som han skulde være, og hun fortrød det. Den Gamle var i Seng og Drengen var ogsaa. Bruden hitter paa at hun vil fram og pisse³: »Naar jeg nu ikke kan finde ind igjen og finde til Sengen? »Min Moders Vævesnor hænger ved Siden af Kakkelen, giv Du mig den ene Ende og tag du selv i den anden, saa kan jeg rykke paa Dig,

1. Herefter komme slettet.

2. Herefter havde slettet.

3. Skrevet med græske bogstaver.

naar Du er færdig. Som hun kommer ud i Kjøkkenet, bliver hun vaer, at der staaer et hornet Faar paa Stien; hun binder Snoren paa det, og lister sig sin Vei. Drengen rykker paa Faaret, og da det kommer til Sengen vil han til at føle efter det; »Moer! »Hvad er det? »Bruden er hornet. »Du er da gal, s.h. det er Blomsterne, der ikke er komne alle af hende. Nu faaer han da Faaret slæbt i Sengen til sig. »Moer! »Hvad er der nu? »Bruden er laaden! Aa, Du er et Sludder. Du veed vel, at hun er laaden, sommesteder!¹ »Moer! »I hvad er det nu? »Bruden pisser²! »Aa, det kan vel være hun kan lække en Drop³ i Bryllupsnatten; »Moder! »I hvad er der nu? »Bruden knebler (∴skider⁴ / om Faarene blot:). »Aa, Du er en Nar! Det er Perlekrandsen om hendes Hals, Du har faaet istykker; sank dem sammen og gjem dem i din Mund til imorgen. Han laae igjen lidt: »Moer! (:Faaret sparker ham:) Hvad skal jeg blive af? »Skal du ikke gaae imellem Laarene? saaledes gjorde din Fader før Dig. Nu havde han nok seet, at hans Moder havde 2 Faarslaar hængende i Skorstenen; han reiser sig, gaaer fram og sætter sig imellem dem. »Moer! »Hun kunde nok høre, at han var langt henne. »Hvor er Du? »Jeg er imellem Laarene! hvordan skal jeg komme ned? »Kan Du ikke lade Dig falde ned? Saaledes gjorde din Fader før Dig. Nu lod han sig ogsaa falde ned og slog sin Hals istykker.

Jeg var til Begravelse med ham, og den Gamle gav mig en Papiirskjole, som jeg skulde have at sørge for ham i, og da jeg gik derfra, var der en skrækkelig Blæst, saa at (:deth:)⁵ den splittedes omkring mig; derfor er jeg saa pjaltet endnu.

8. Kong Lindorm⁶

Der var en Konge, som havde saa deilig en Dronning, men den Tid de havde Bryllup, var der, da de gik tilsengs den første Nat, ingen-ting skrevet paa deres Seng, men da de stod op, stod der skrevet der-

1. Du veed vel, at hun er laaden sommesteder! *tilføjet over l.*

2. *Med græske bogstaver.*

3. lække en Drop *overstreget og gentaget over l. med græske bogstaver.*

4. *Overstreget.*

5. *Tilføjet over l.*

6. *Titel tilføjet i ms. af Sv. Grundtvig.*

paa, at de skulde ingen Børn have sammen. Kongen blev meget bedrøvet herover, men Dronningen mere, at de skulde ingen Arving have til deres Rige.

En Dag gik hun i dybe Tanker og gik afsides; en gl. Kjælling møder hende og spørger om det var tilladt, at hun maatte spørge Dronningen om hvad hun var saa harmt for? Dronningen saae pludselig op og sagde¹: »Aa, det kan ikke hjælpe Noget at sige Dig det; det er en Ting, du ikke kan hjælpe mig i. »Aa det kunde endda hændes, sagde den Gamle og bad hun vilde sige det. »Ja hun kunde sagtens sige, og hun sagde, hvordan der stod skrevet paa hendes Seng Bryllupsnatten, at de skulde ingen Børn faae, og det var hun saa meget harmt for. »Det kunde hun nok sige hende Raad til, at hun skulde nok faae Børn. Iaften naar Solen gik ned, skulde hun tage en glasseret »Kous« (:en lille Krukke til at sætte paa Bordet og drikke af med Ører paa begge Sider:) og hvælve² i Nordvest-Hjørnet af Haven; imorgen, naar Solen »løb op« skulde hun tage den igjen. Saa stod der 2 Roser under den, en rød og en hvid; tager hun den røde og spiser, saa bliver det en Dreng; men tager hun den hvide, saa bliver det en Pige, men hun maa ikke tage dem »baade tov«. Dronningen gjorde, som hun havde befalet hende. Om Morgen, da Solen løb op, gik hun ogsaa ned og tog Kousen op, og der stod 2 Roser, en rød og en hvid. Nu vidste hun aldrig, hvilken hun skulde tage og spise: tog hun den røde og spiste og det blev en Dreng, saa kunde han komme i Krig og blive slagen, og hun havde nu endda ingen Børn. Saa meente hun, hun vilde tage den hvide og spise, saa blev det en Pige og hun kunde blive hjemme hos dem, og siden blive gift og faae et andet Kongerige. Hun tog den hvide og spiste. Den smagte saa fortræffelig god, at hun tog den røde ogsaa og spise. Hun tænkte ved sig selv: Skulde hun faae Tvillinger, gik det da ei haardere til. Nu var hun saa ulykkelig ogsaa, at i »samformedelst« Tid var Kongen i Krig; men kort Tid efter mærkede hun at hun var frugtsommelig og hun skrev Kongen til og lod ham vide, hvorover Kongen blev glad.

Det stod nu hen og Tidens Fylde kom at³ hun skulde gjøre Barsel.

1. Dronningen saae pludselig op og sagde *tilføjet over l.*

2. *Over linjen tilføjet hvæhl.*

3. *Over linjen rettet fra og.*

Da fik hun en Lindorm. Saasnart som han var født, grov han sig ned under Sengen i Kammeret og der havde han sin Bopæl. Det stod hen og der kom Skrivelse fra Kongen at han kom hjem om en kort Tid, og den Tid Kongen kom hjem og kom kjørende op paa Gaarden i sin Kareth, da Dronningen gik ud for at tage imod ham, kommer Lindormen og kom ud og vilde tage imod Kongen¹. Han springer op ved Siden af Karethen og siger: velkommen hjem Fader! »Hvad? er jeg din Fader? Ja, dersom du ikke vil være min Fader, skal jeg splitte baade dig og Slottet ad. Saa maatte han sige Jo. De komme ind og Dronningen maatte gjøre hendes Bekjendelse hvordan det var gaaet til med den Gamle og hende. Faa Dage efter sankes hele Raadet og alle de Fornemme og vilde ønske Kongen velkommen hjem og lykønske ham til hans Seir over hans Fjender; Lindormen kommer ogsaa: Nu vil jeg giftes, Fader! Ja hvem tænker Du der vil have Dig? »Ja dersom du ikke skaffer mig en Kone, enten ung ell. gammel, enten stor eller lille, enten rig eller fattig, saa skal jeg splitte baade Dig og Slottet ad. Kongen skrev ud til alle Kongeriger, om Nogen vilde have Kongens Søn? Der kom saa meget deilig en Prindsesse, men hun syntes saa underligt om at hun aldrig kunde faae at see den, hun skulde have, før hun skulde ind i den Sal, de skulde vies i. Saa kom Lindormen² og stod ved Siden af hende. Bryllupsdagen fik Ende og de skulde ind i Kammeret med hinanden. Saasnart han kom derind med hende, splittede han hende ad. Det stod hen, og det var Kongens Geburtsdag kort Tid efter. Den Tid de sad alle ved Taflet, kommer Lindormen igjen og siger ligesaadan: Nu vilde han giftes, Fader! »Kongen, hvem tænker Du nu der vil have Dig? »Ja dersom Du ikke skaffer mig en Kone, hvad enten hun er saa³ eller saa, skal jeg splitte baade Dig og Slottet. Kongen skrev til mange Kongeriger om Nogen vilde have Kongens Søn? Der kom atter en Prindsesse. Det gik ligesaadan med hende. Det træffer ind, at det var Dronningens Geburtsdag. Han kommer igjen: Nu vil jeg giftes, Fader! »Nu kan jeg ikke skaffe Dig flere Koner; nu ville de 2 mægtige Konger føre Krig med mig, hvis Døttre

1. *Rettet fra Kareth*, kommer Lindormen og kom ud og vilde tage imod Kongen, da Dronningen gik ud for at tage imod ham.

2. *Rettet fra Lindormen* kom saa.

3. *Rettet fra saad[an]*.

jeg har skaffet Dig til Koner, og hvad skal¹ jeg gjøre med dem? »Ja, lad dem komme, saa længe Du har mig til Ven, maae de komme, om de saa vare 10. Men hvis du ikke skaffer mig en Kone enten saa eller saa, skal jeg splitte baade dig og Slottet ad. Kongen maatte love det, men blev saare bedrøvet. Der var en gammel Mand gik der paa Gaarden, som var Faarehyrde; han havde et bitte Huus i Skoven og havde en Datter; han gaaer ud til ham: Hør gode Mand! vil Du ikke overlade mig din Datter til min Søn! »Aa, nei, det kan jeg ikke gjøre, for eet er det, at jeg har kun det ene Barn at forsørge mig i min Alderdom, og for det andet, saa da han ikke vil spare saa deilige Prindsesser, saa sparer han heller ikke hende, og saa synes jeg det er Synd. »Kongen vilde have hende og den Gamle maatte give sit Minde.

Den Gamle gaaer hjem og fortæller Datteren dette. Hun bliver harmt og gik endog ad Skoven og vilde plukke vilde Æbler og Bær i sine dybe Tanker; da kommer en gl. Kjælling og vilde ogsaa ad Skoven og vilde plukke vilde Bær og Æbler; hun var i et rødt Skjørt og blaae »Tøibol« (:Troie uden Ærmer:) »Hvad er det du er saa harmt for? »Jeg kan nok have Grund til at være harmt, men det kan ikke hjælpe at sige dig det, for det er ikke noget, I kan hjælpe mig i. »Aa det kunde endda hændes, sagde den G., sig mig det! »Ja, det er saadan, jeg skal have Kongens Søn og det er en Lindorm; han har splittet 2 Pr. ad, og nu maatte min Fader love Kongen at han skulde faae mig, og nu veed jeg at han splitter ogsaa mig ad. »Aa, der kan vel være Raad til det, naar Du vil lyde mig; »Jo, det vilde hun. Naar du skal til at staae for Præsten med ham og du veed, du skal ind i Kammeret med ham, saa skal du være i 10 Serker og har du dem ikke, skal du laane dem. Naar I saa skal ind i Kammeret, skal Du forlange en Balliefuld Lage og en Balliefuld sød Melk og saa mange Riis, som en Karl kan bære i sin Favn, og det skal sættes ind paa Kammeret. Saasnart han kommer ind, siger han: Skjøn Jomfru! skyd en Serk! Saa skal Du sige: Kong Lindorm! skyd en Ham! Saa bliver han saadan ved at sige til dig og du til ham saa længe til Du kommer af de 9 Serke og han af de 9 Hamme, saa har han ikke flere, men du er endda i din Serk. Saa skal du tage fat paa

1. Tilføjet over l.

ham, saa er han ikke andet, end en »blødde Kjødjhank« (:blodig:); saa skal du dyppe »Vollene« (:Risene:) i Lagen og pidske ham med saalænge du synes, han kan hænge sammen; saa skal du vaske ham i den søde Melk bag efter, og saa svøbe ham i de 9 Særker og lægge ham i din Arm; men saa skal du falde i Søvn, om det er aldrig saa lidt. »Ja hun takkede for den Underviisning, men hun var bange alligevel; det var en stor Anstalt at have med saa grusomt et Dyr.

Bryllupsdagen kom; de komme kjørende med en Kareth saa stor og saa svær; der var 2 Damer i de skulde klæde hende paa som den deiligste Brud, og hun kommer ind paa Salen og Lindormen kom og stod ved Siden af hende og de skulde vies. Det lakkede ad Aften og de skulde til Brudesengen. Saa forlanger hun en Balliefuld Lage og en Balliefuld sød Melk og de her Ris. Og de komme ind paa Kammeret. Herrerne gjorde Nar af det, det var Bondetossesludder og Indbildninger; men Kongen sagde, hvad hun forlangte, det skulde hun have. Før hun gik ind paa Kammeret drog hun i de 9 Serke, foruden den hun var i. De komme saa ind paa Kammeret: »Skjøn Jomfru! skyd en Serk. Hun: »Kong L. skyd en Ham! Han: »Skjøn J. skyd en S.! Hun: K. L. skyd en Ham! og saadan bleve de ved, til hun kom af de 9 Serke og han af de 9 Hamme; saa fattede hun Mod. Da laae han paa Gulvet og kunde knap røre sig og Blodet løb af ham. Saa tog hun de her Volde og dypper i Lagen og pidsker ham i saa stærk, som hun kunde, og det saa længe som der var Stumper og Stykker igjen af Vollene; saa vasker hun ham i den søde Melk og saa svøber hun ham i de 9 Serke og saa gik hun i sin Seng og lagde ham i sine Arme. Omsider faldt hun i Søvn, men det var seent; da hun vaagnede igjen laae hun i en deilig Kongesøn hans Arme.

Morgen kom, de ene turde ikke gaae hen og see ind ad Brudedøren og de andre ikke heller, for de tænkte det var med hende, som med de andre. Saa vilde da Kongen derhen og see derind; dentid han lopped' Brudedøren, siger hun: kom kuns ind; det er godt fat. Han kommer ind og var saa glad, henter Dronningen og alle de andre, og der blev da saadan en Lykønskning over den Brudeseng, der havde aldrig været en saadan Lykønskning over en Brudeseng. Der kommer strax Tjenere, og de komme strax op og hen i et andet Kammer og blive paaklædte; for det Kammer saae da daarligt ud.

Saa blev der holdt Bryllup paany med Glæde og Fornøielse, og Kongen og Dronningen havde hende saa kjær, de vidste aldrig det Gode, de vilde gjøre hende, fordi hun havde frelst ham. Kort Tid efter bliver hun frugtsommelig, og der indfandtes Krig igjen, og de maae i Krig baade den gamle Konge og Kong Lindorm.

Tidens Fylde kom og hun gjorde Barsel og fik 2 deilige Dreng. Paa den Tid tjente Ridder Rød der; han skulde reise med Brev til Kongen, at hun havde faaet 2 Dreng. Han kommer saa lidt hen, saa brækker han det Brev og skriver et andet, at hun har faaet 2 Hundehvalpe. Kongen faaer det Brev og bliver harmt ved det; han syntes forunderligt, at hun havde faaet Hundehvalpe, han frygtede meget, at hun skulde have faaet Noget af Ormeart. Nu skriver han, at de endelig skulde lade leve hvad Foster hun havde faaet, om det kunde leve, til han kom hjem. Da han saa kommer lidt hen, brækker han det Brev og skriver et andet Brev, at de skulde lade brænde baade hende og Børnene. Nu bliver den gl. Dr. da saa harmt ved det her Brev, for hun holdt saa meget af hende. En Tid efter kom Brev fra Kongen hvad Tid han kom hjem. Saa blive de da¹ forskrækkede og vidste aldrig, hvordan de skulde bære dem ad; den gamle Dr. syntes da ikke hun kunde lade dem brænde. De flye Børnene ud til Ammer, for de tænkte, han kunde være bedre tilsinds, naar han kom hjem, og flyer hende noget Mad og nogle Penge med sig og saa skulde hun gaa ad Skoven.

Hun gik da ad Skoven, hun² gik en Dag og en anden Dag og havde det elendigt. Hun bliver vaer et stort Bjerg; der gaaer hun op uden at tale, ovenpaa Bjerget, der var der 3 Sæder, og hun sætter sig i det midterste; der sad hun og malkede sig, hun var »besprængt« (∴ betrængt)³ med Melk, hun var kommen fra de her 2 Børn. Der kommer 2 store Fugle og sætter sig hver paa sin Side af hende, og det var en »Svaan« og en »Traan«, og hun sad og malkede i Næbet af dem, saa nær holdt de dem til hende, og ligesom hun sidder, bliver de til de deiligste Prindser nogen havde seet, og Bjerget blev til det deiligste Kongeslot, nogen havde seet, med baade Folk og Fæ

1. Tilføjet over l.

2. Tilføjet over l.

3. Tilføjet over l.

og Guld og Sølv og hvad som tilhørte, og det var saaledes »fortrøldet (:af Trøl, Trølfolk:) at de¹ skulde aldrig faae Bod eller Bedring. før de havde drukket Melk af en Dronning, som havde først født 2 Drengbørn til Verden. Saa gik hun da ved dem, Kong Svane og Kong Trane, og den ene vilde have hende og den anden vilde ogsaa, hun havde frelst dem baade 2. —

Kong Lindorm kommer da hjem og spørger om sin Kone. »Ja, Du har nok behov at spørge om hende, du var en god Karl, du tænkte ikke paa, at hun har frelst Dig af den store Elendighed; du vilde skrive, at vi skulde brænde baade hende og Børnene, Du maae skamme Dig! »Nei, I skrev til mig, hun havde faaet en Hundehvalp; jeg skrev, at I skulde lade leve hvad Foster hun havde faaet, til jeg kom hjem. De trættes da længe om det her; de kom da efter, at R. Rød maatte have forvendt det og han blev da arresteret og maae til at bekjende, at han har saadan forvendt det; han kom i en Pigtønde og der kom 4 Heste for den og rendte ad »Kjær«² og Mose³ med ham. Kongen var forskrækkelig harmt for hans Kone og hans Børn, siden han hørte det var 2 deilige Dreng, hun havde faaet. Dr. »Ja giv dig tilfreds Børnene veed vi ere i Behold, for de ere ude ved Ammer; men jeg veed ikke hvordan hun har det, for hun fik nogle Penge og nogen Mad med sig og skulde gaae i Skoven, og vi have ei hørt til hende siden. Han befalede at de skulde faae Børnene hjem, og saa tog han noget Mad og nogle Penge med sig og gik i Skoven og vilde hen at lede hende op.

Han gik⁴ i Dage 2, i Dage 3 og ledte om hende og fandt ingen. Saa kom han omsider til det her Slot i Skoven, han kommer til Folkene og spørger dem ad, om de ikke havde seet en fremmed Jomfru, der spadserede i Skoven. »Nei, de havde ingen seet; saa vilde han ind at see, hvad det var for Kongelige, der boede paa det Slot, han kommer op og kommer ind; saasnart han kom ind, saae han hende og hun saae ogsaa ham, men hun blev bange, for hun tænkte⁵, han ledte om hende for at vilde have hende brændt, og hun flyede. De her 2

1. *Rettet fra det.*

2. *Rettet fra Kjar.*

3. *Rettet fra Moser.*

4. *Tilføjet over l. af Sv. Grundtvig.*

5. for hun tænkte tilføjet over l.

Prindsen komme ind og de komme til at tale sammen og de blive saa meget Venner. De bade ham blive og spise til Middag¹, han siger han syntes de havde saadan en deilig Jomfru, hvor hun blev af? de svare »Ja hun var meget god, hun havde frelst dem baade 2. Saa vilde han da have at vide, hvad hun havde frelst dem fra, og de fortalte ham det hele. »Han syntes ogsaa, at han lidede hende, om de ikke kunde gjøre en skjøn Accord? De kunde stjæle dem til at komme lidt Salt i Maden om Middagen, og den hun bad saa skulde drikke hende til, den skulde hun have. Det var de godt fornøiede med, for saa kunde der blive gjort en Deling med det samme, hvilken af de 2 der skulde have hende; for [de]² tænkte ikke, hun skulde bede den Fremmede at drikke sig til. De komme da til Middagsspisen: Hun: »Mig synes Maden er bleven mig saa salt? Kong »Svaan« sidder mig nær og Kong »Traan« har mig kjær og Kong Lindorm drikker mig til. Strax tager han Sølvkanden paa Haand og drak hendes Skaal og de andre deres Skaal. Saa maatte de andre gjøre ligesaa, drikke hans Skaal og hendes Skaal, endskjøndt de bleve fortrydelige derved. Saa sagde han dem det, at hun havde frelst ham før hun frelste dem; altsaa meente han, at han vilde da være hende næst. De svarede ham og sagde: at det skulde han have sagt dem før, saa skulde han nok have faaet hende; »ja det var han ikke vis paa.

Saa reiste han med hende hjem og Børnene vare komne hjem. Kong Svane beholdt det Slot i Skoven og fik en Prindsesse fra et andet Kongerige, og Kong Trane kom hen til et andet Kongerige og blev gift; altsaa havde de noget allesammen. Kong Lindorm og hans Dronning levede vel og i Ære al deres Levetid de vare lykkelige og fik flere Børn. Det sidste, jeg var der, fik jeg en Tin-Melmad paa en Sigte-Tallerken.

— (:Denne Fortælling har Konen hørt da hun var 7—8 Aar af sin Moder:).

1. Herefter de fortælle *udstreget*.

2. *Rettet til de fra ms. hun.*

9. Guldfuglen, Guldhesten og Prindsessen (Prinds Gråben)¹

Det hændte sig engang, der var en Konge, han havde 3 Sønner, og saa havde han en Guldabild, som bar Guldblade, og hver Nat blev der et Blad borte. Saa siger han til den ældste Søn, at han skulde passe paa i Nat, hvem der tog det Blad. Ja, han sad over Abilden til det blev henved Dag, saa faldt han i Søvn; om Morgenen var Bladet ligevel væk. Saa sagde han til den anden Søn, at han skulde passe paa, og det gik ligesaadant. Saa sagde han til den 3' Søn, det var den ungest, at han skulde passe paa; han tog en Pind med sig og en Kniv og vilde tælle for at holde sig i Arbeide med. Henimod Dag kommer en graae Fugl og sætter sig i Træet, og napper paa Bladet. Prindsen lister sig saa stille hen og faaer i Halen af Fuglen, og Fuglen fløi og han beholdt Halen. Da havde han den at vise sin Fader om Morgenen. »Det maatte være et kostbar »Rei«, det den Fugl havde, han havde hentet Guldblade dertil i saa mange Aar; nu skulde de da ud at lede om den Fugl.

De faae Mad og Penge med dem allesammen og de følges ad. De komme saa ud i Skoven, der skilles Veien ad og bliver til 3 Veie og saa vilde hver gaae sin Vei. Den yngste, som havde Halen med sig, gik sin² Vei; han kom noget ind i den tætte Skov, der stod en Ulv tæt foran³ ham og han tænkte: det er reent galt; jeg tør ikke gaae omkring ham, og han havde hørt, det var ondt at gaae tilbage igjen, saa skulde de ingen Held have af deres Reise⁴. Ulven: Kom Du kun og (sæt) sid paa min Ryg; jeg veed nok, hvor du skal hen. Pr. tænkte: Det maae nok være en sjelden Ulv, siden han kan snakke; saa satte han sig paa hans Ryg og Ulven rendte med ham.

Saa⁵ rendte Han⁶ Mangfoldige Mile med ham, til de kom op paa en stor Bakke. »Staae nu op paa min Ryg og see om Du ikke kan see en »Stjahn« i Øster. »Jo. »Ja der skal vi hen. Saa rendte han med ham,

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

2. Over l. rettet fra en.

3. Rettet fra for.

4. Med tilføjelse af i over l. rettet fra Rese.

5. Tilføjet over l.

6. Rettet fra Han rendte.

til de kom derhen; det var et Slot der gloede saa stærk, og der var en Skov derved. Graabeen: Nu vil jeg blive i denne Skov, saa kan du gaae op og give Dig an for¹ en Fuglefænger; thi deres Fuglefænger er død. »Ja han gjorde saa, og da han kom paa Slottet, var der et Borggaardshuus tækket med de Guldblade, som Fuglen havde hentet, og Ulven havde ogsaa sagt til ham, at han nok kunde kjende Fuglen, han hang i en Sal i et Guldbur, og naar de sov allesammen, skulde han tage Fuglen, men han maatte ikke tage Buret. Han kommer til at see over paa Alting der paa Slottet, hvoriblandt han saae den her Fugl og havde Øie paa ham. En Nat, mens de sov allesammen, tog han sig for og vilde have den her Fugl; han syntes, det var saa urimeligt han skulde reise saa langt med en blot Fugl i sin Haand og han tog da Buret med. Dentid han kom paa Trappen tog Fuglen til at synge, saa det »skjel« i hele Gaarden og Vagten kom og greb ham, (:skjel = gjenlød:) og han blev kast i det dybeste Fængsel. Kongen kommer til ham om Morgenen og spørger ham, hvordan han turde understaae sig at stjæle en saadan Fugl? »Ja, han bad da om Forladelse; det var da rigtignok feil gjort, og vilde Kongen ikke benaade ham, blev det da galt med ham. Kongen svarede: det er ogsaa det samme; der er en Konge i et andet Kongerige, han har en Hest, med hvertandet Sølvhaar og hvertandet Guldhaar; kan du skaffe mig den, saa skal du faae baade Fugl og Buur og mange tusind Rigsdaler til. »Jeg skal gjøre min Flid. Paa de Ord fik han da Frihed og gik ned til Graaben. »Kommer du nu, s. Graabeen; hvor blev Fuglen af? »Ja den Fugl turde jeg ikke tage. »Ja, Du skal da ikke lyve for mig; jeg veed det nok, jeg hørte nok dentid Fuglen sang og de kom og greb Dig, for du lygte mig ikke. Nu er det ligesaagodt jeg splitter² Dig og spiser Dig til min Davre. »Aa nei, der kan blive Raad endnu. »Ja, hvad er det? »Der er en Konge derhenne i det Kongerige, som har en saadan Hest med hvertandet Sølvhaar og hvertandet Guldhaar; kunde jeg skaffe den, saa kunde jeg faae baade Fugl og Buur og mange Penge til. »Ja, sid saa paa min Ryg da;

Saa rendte han med ham igjen, til de kom hen ad det Kongerige til det Slot, og der var ogsaa en Skov ved. »Nu vil jeg blive her,

1. give Dig an for *over l. rettet fra* melde Dig for.

2. *Rettet fra* spild.

mens du gaaer op og giver Dig an for en Hestedoctor, deres Hestedoctor er død. Han gjorde saa, gik derop og fik ogsaa Condition; »saa seer¹ du nok den Hest, og naar du seer, at de andre sover, kan du nok tage den, men du maa tage den i den bare Grime, du maa hverken tage Sadel eller Bidsel. Ja saa saae han nok Hesten og fik saadan Lyst til den, og der hang baade Guldsadel og Guldbidsel ved ham. En Nat, de sov, vilde han da probere sin Lykke og tog den her Hest. Hesten tog til at »skrannje« da han kom paa Trappen med ham (:»vrinske« siges ogsaa, men kun om en gal, hidsig Hest; til daglig Brug og ellers siges skrannie:;) saa² det skjel i hele Gaarden, og Vagten kom og greb ham, og han blev kast i det dybeste Fængsel. Kongen kommer til ham om Morgenens og spør ham, hvor han turde understaa sig at stjæle en saadan Hest? som der var ei Mage til i mange Kongeriger. »Ja han tilstod, det var en stor Feil og daarligt af ham, men han lidte paa Kongens Naade. »Ja, det er ogsaa det samme; dersom du kan gjøre mig een Tjeneste; der er en Konge derhen i det Kongerige, han har en Datter, kan du skaffe mig den, saa skal du [faa] baade Hest og Sadel og Pidsk og Bidsel og mange hundrede Rigsdaler til. »Ja, han skulde gjøre sin Flid. Han gaaer ned til Graabeen igjen. »Naa kommer Du nu; hvor er Hesten? »Aah den Hest turde jeg ikke tage. »Ja, jeg veed nok; jeg hørte nok dengang Hesten »skrannied«; men nu kan det ikke hjelpe noget at lade dig leve længere; for du vil da ikke lyde; nu er det ligesaagodt jeg river Dig ihjel. »Aa nei, lad mig leve; der kan endnu være Raad. »Ja, hvad Raad er der saa? »Der er en Konge derhen i det Kongerige; han har en Datter; kan jeg skaffe ham den, saa kan jeg faae baade Hest, Sadel og Pisk og Bidsel og det Hele og mange Penge til. »Ja sid saa paa min Ryg da.

Saa løb han med ham igjen af det Kongerige og hen i det andet; der var ogsaa en Skov ved det Slot, og i Nærheden af Slottet var et svært stort Træ; de komme saa dertil: »Nu skal Du skynde dig, for nu er Kl. 7 og nu kommer hun med sine 7 Møer, og de har hver sin Ørekjedel og vil ud at hente Kildevand. Saa kan du nok kjende hende fremfor de andre, saa skal du knæle for hende, og bede om det er tilladt at tale et Par Ord med hende under 4 Øine. Hun bliver

1. *Rettet fra saae.*

2. *Tilføjet over l.*

venlig og siger strax Ja; imedens vil jeg skjule mig ved det her store Træ! Han gik ogsaa¹ og de kom ogsaa strax hun² med sine 7 Møer. Han knælte for hende og bad om at maatte tale et Par Ord med hende under 4 Øine. »Ja!« hun bad ham staae op, og de 7 Møer gik lidt i forveien, lakkede lidt i forveien. Før hun vidste af at sige, ligesom han stod og talte med hende, greb han hende og løb hen med hende til Ulven og kastede hende paa Ulvens Ryg og sad selv op ogsaa, og Ulven rendte med dem, saalænge til de kom hen til det Slot, som Hesten var i, til den Skov, der var. Ulven siger til hende: dersom hun vilde være dem troe, skulde han skaffe hende en Hest med hvertandet Sølvhaar og hvertandet Guldhaar, som hun skulde have at ride paa. »Jo, nu var hun af sin Faders Land; og det var ingen, hun hellere vilde have eller være hos, end ham Prindsen³, og kom hun tilbage igjen, saa vilde det da være, som hun havde rendt.

Ulven løb med dem, til de kom i den Skov og til det Slot, som Hesten var; saa gjør Ulven sig til en Jomfru og Prindsen spadserer op paa Slottet med hende. Der blev da saadan en Stads, der var aldrig at tale om, med den fremmede Prindsesse, han kom med; han fik Hesten med Guldsadel, Guldbidsel og Pisk og saa mange Penge til. Han rider ud i Skoven til den rigtige Prindsesse, »Her var en Hest, hvis Lige ikke var til i al Verden; den vilde han forære hende at ride paa! Han løfter hende op paa den, hun rider og han gaaer ved Siden af noget hen i Skoven og der opholde de dem til Natten. Den Prindsesse som Prindsen var [redet] fra [paa] Slottet, blev da anviist et Kammer paa Slottet, og siden det blev saa Nat, gjorde Prindsessen sig til en Muus og løb ud af et bitte Musehul og kom til dem i Skoven, saa var det da Graabeen igjen. Prindsen satte sig paa Graabeen og red paa ham, og Prindsessen satte sig paa Hesten og de rede nu fra Sk.

De komme omsider til den Skov som laae ved det Slot, som Fuglen er paa. Graabeen gjør sig til den stadselige Hest og Prindsen rider op paa Slottet paa⁴ ham. Hvad der ikke havde været Stads med Prindsessen, saa blev der her med [den] stadselige Hest, hvis Lige ei fandtes i Verden; de toge mod Prindsen, saa det var en Lyst.

1. Herefter og ledte slettet.

2. Tilføjet over l.

3. Tilføjet over l.

4. Over l. rettet fra med.

Prindsen fik Fuglen med Guldburet og mange 1000 Rigsdaler til. Hesten blev sat i en svær Stald, og Prindsen reiste ud i Skoven igjen til Prindsessen, og de forbleve i Skoven Dagen over til Natten. Saa [omskaber] Hesten sig til en bitte Muus og løber ud af et Musehul og kom ud i Skoven til dem. Saa var han da Graabeen igjen. Prindsessen red paa den stadselige Hest og Fugleburet blev »hungen« paa Sadelknappen ved hende, og Prindsen reed paa Graabeen.

Saa ride de da rask væk igjen til de kom i den Skov, som Graabeen kom til Prindsen. G.: »Her er det Sted, som jeg kom til Dig; her skal vi ogsaa skilles ad igjen. Men nu skal du love mig det, at du hverken maa hvile eller sove, inden du kommer hjem, for saa gaae det galt med Dig, »Pr. sagde Ja, det skulde han nok love. Siden han kom til »Uderste« (Y.) af Skoven, kom han til det Træ, som de havde sat deres Knive i, da de skiltes ad; han tog sin Kniv og reiste videre, hun red og han gik. Saa bleve de saa skrækkelige søvnige og trætte baade 2, at Prindsessen siger, om de kunde ikke lægge dem ned saa meget, som et Qvarter? for nu havde de da ikke sovet i mange Nætter og Dage. »Jo, lad os ligge os ned lidt; og de bandt Hesten ved et Træ og lagde dem ned i Græsset i hverandres Arme; og de sov saa »møi hvæle godt«.

Saa kommer hans Brødre og de see hans Kniv er væk, altsaa saa vidste de, at han havde fundet Foulen, saa havde de ikke noget at gaae efter. Saa vilde de da reise hjem bag efter ham. De komme saa lidt længere hen, saa finde de ham; der stod den deilige Hest og »Foulen« hang ved Siden af, og der laae den deilige Prindsesse. »See, han har bjerget godt«, sige de til hverandre. Saa blive de enige med hverandre, at de vilde slaae ham ihjel og tage det, han havde bjerget, Det gjorde de ogsaa og reise med Hesten, Foulen og Prindsessen hjem til deres Fader og sige, at de have bjerget alt dette. Hesten satte de ind i en Stald; han hverken aad eller drak og var færdig til at slaae Stalden ned, saa gal var han; de vidste, at Fuglen var en svær Fugl til at synge; men han sang aldrig; han sad, som han vilde sørge sig ihjel. Prindsessen var anviist et pænt Gemak, men hun satte sig ved Vinduet og gjorde ikke andet end saae¹ ud af Vinduerne og græd.

1. *Rettet fra sukke.*

Nu vidste da Graabeen nok, hvordan det var gaaet og vilde da hen til Prindsen igjen og hjelpe ham. Nok af det, hvad han gjorde med ham og hvad han gjorde ikke, det veed jeg ikke, men han fik ham da tillive igjen. Prindsen satte sig op paa sin Røv og rev sig i sit Hoved, og vidste ikke, hvor han var. Graabeen satte sig noget henne fra ham og vilde see, hvad han vilde tage sig for. »Du lydte mig godt, som jeg bad dig; nu vil jeg splitte Dig ad, for det kan nu ei mere hjelpe; du har aldrig villet lyde mig, og det vil du da heller ikke endnu. »Aa jo, lad mig beholde Livet; jeg er tilfreds, om jeg saa skal gaae og betle mit Brød, saa skal jeg¹ komme til Dig med det Halve, naar du blot vil lade mig beholde Livet. »Jo, da du beder saa »naale« om det, saa skal du have Lov at beholde det; men saa skal du skynde dig hjem, for det er ikke godt med det, de kom hjem med; de ere færdige til at døe af Længsel. Graabeen sagde ham, at hans Brødre havde slaget ham ihjel og vare reiste hjem med det, de havde bjerget. Og naar du nu kommer hjem, kjende de dig ikke, for du seer saa ilde ud, siden du har været død, og saa skal du give dig an for en Hestedoctor; Saa byder det sig nok selv for Dig, deth du faaer Prindsessen; men saa skal du love mig, deth du skal komme her ned til mig din Bryllupsnat med din Kniv i din Lomme. »Ja, siger Prindsen og han »reser«!

Han kommer saa til sin Faders Gaard, der var Ingen [som] kunde kjende ham; saa giver han sig ud for en Hestedoctor. Kongen: »Det var rigtig »val«, (vel), for de havde en Hest saa svær, hvis Lige var ikke i Alverden; men han vilde hverken æde eller drikke, siden han havde faaet ham, og aldrig nogen kunde komme ind i Stalden til ham, han var færdig at splitte baade sig selv og Stalden ad. »Ja da skulde han have en underlig Sygdom, naar han ikke skulde curere ham, naar han kom til ham, siger Pr. Strax som han kom ind i Stalden, begyndte Hesten ogsaa at sparke og slaae; men saasnart han hørte, Pr. snakkede til ham, stod han saa spag og saa stille, deth baade Kongen og dem tilhobe kunde gaae op til ham og klappe ham og give ham baade at æde og drikke². Da nu Hesten var cureret, blev Kongen saa fornøiet, og siger: Da han nu var saa lykkelig, at

1. saa skal jeg *rettet* fra jeg skal.

2. *Herefter* Han curerede dem da allesammen og skulde ned til Ulven igjen *slettet*.

han saa snart kunde curere den Hest, saa havde de en Fugl, som var¹ den sværeste Fugl til at synge, der var i Alverden; »Ja da skulde det være en sær Ting, han skulde ikke kunne curere. De viste ham op paa Salen, som Fuglen hang; saasnart Fuglen hørte Prindsen, sang han, teth² det skingrede i hele Gaarden. Kongen faldt i den dybeste Forundring, deth den Fugl var saa svær til at synge; »eftersom han (∴Fuglen:)³ var til at curere, havde de endda een Ting til i Gaarden; og det var en Prindsesse, som hans Sønner havde hent fra fremmede Lande, og hun gjorde ikke andet, end saae ud af Vinduet og græd. Pr. »det skulde være en underlig Sygdom, enten hun eller nogetting skulde have, deth han skulde ikke curere den. Saa fulgte de⁴ ham op paa den Sal, som Prindsessen sad; saasnart han kom indenfor Døren, sprang hun ned ad Forhøiningen, hun sad paa, og siger: Der kom den, hun havde reist med, og den, hun ogsaa vilde have. Kongen lyttede noget paa dette, hun sagde til ham, at hun kjendte noget til ham; Prindsen: Jo, jeg er ligesaavel Eders Søn, som de andre ere; det er mig, det Altsammen er kommen hjem med. Kongen vilde da vide Besked om, hvordan han havde bjerget det, og det kunde han nok fortælle, det var ikke saadan, som de andre havde sagt. Saa fortalte han ogsaa Kongen, hvordan han havde lagt sig at sove, da han var træt af Reisen, og hvordan hans Brødre havde kommet og havde slaaget ham ihjel. Hans Brødre bleve kaldte ind og maatte ogsaa tilstaae, deth det var saadan, det var gaaet til.

De fik jo Straf, men det var ikke »saa møi«; saa skulde han da have Prindsessen, det var han da ogsaa nærest til; saa hans Bryllupsaften kom han da efter, han skulde ned til Graabeen; han tog sin Kniv i sin Lomme og reiste ned til ham. Han sad paa sin Røv og sad og lidte efter ham. »Nu kommer Du nu har det nu gaaet Dig vel? »Ja, idag har jeg havt Bryllup. »Nu skal du skjære mit Hoved af og sætte til min Hale, og skjære min Hale af og sætte, som mit Hoved har siddet. »Nei, det kan jeg ikke gjøre, du har været mig for god til det. »Jo, dersom du gjør ikke det, skal det blive lige-

1. Tilføjet over l.

2. Rettet fra saa.

3. ∴: Fuglen tilføjet over l.

4. Tilføjet over l.

saa galt med dig¹, som det var, dengang dine Brødre havde slaget dig ihjel og vare reiste med alt hvad du havde. Ja saa maatte han da til at gjøre det; ligesaa snart som det var bestilt, blev det den deiligste Prinds, som Nogen vilde see med sine Øine, og saa fulgtes han hjem paa Slottet med Prindsen. Da han kommer saa hjem, kjendte Kongen ham, at det var en Arveprinds til Riget, og Kongen blev heel forskrækket, siden han saae ham, for nu skulde da hans »ungest« Søn have Riget. Den fremmede Pr. »det kunde være det samme; for havde han ikke været, havde Prindsen ikke faaet det, han havde faaet, og havde Prindsen ikke været, saa havde han ikke bleven frelst. Altsaa bleve de gaaende ligesaadan ved hverandre, »deth« Prindsen tog sig ingenting for, førend Graabeen befalede ham det; og de levede saadan ved hverandre i mange Aar, »saa møi hvæle godt« lever saadan den Dag i Dag er², troer jeg. —

10. De tre bjærgheste³

Der var engang i Vendsyssel, der var et lille Sted, hvor der var⁴ en Mand, der havde 2 »Lødde« Øg; og han havde 3 Sønner; de 2 vare saadan svære Karle, den 3 hed Christian, det var saadan en sølle Tumling, altsaa skulde han da og passe paa Faarene allesteder i Skoven. Manden havde en Eng, som han avlede mange Læs Hø i; der var saa langt herop, at han ikke kunde faae Høet hjem, før det blev Frostvejr; og saa stakkede de det. Saa kunde de skjønne paa, at der blev et Læs Hø hen hvar⁵ Næt; Manden siger til den ældste Søn, at han skulde gaae derned og see, hvem der var der kom og tog det Hø. Ja, det skulde han ogsaa; han gik ogsaa derned og vilde passe paa. Hen paa Nætten kom der et grumme stor graa⁶ »Morsel« (:Noget han ikke kunde sige, hvad han skulde ligne det ved, Dyr eller Mske:). Han blev forskrækket og løb sin Vei, deth de kunde

1. med dig tilføjet over l.
2. den Dag i Dag er rettet fra i Dag.
3. Titel tilføjet af Sv. Grundtvig i ms.
4. Over l. rettet fra boede.
5. e over l. rettet til a.
6. Her foran sort slettet.

tage saa møi Hø, de vilde. Om Morgenen de vilde hen at see efter Høet, var der ligesaadan et Læs borte, Faderen: »Du er en god Karl til at passe paa. »Ja, saa fortalte han, hvor forskrækket han blev, og han turde ikke være derved. Den anden Søn gjorde Nar af ham, deth det var forskrækkeligt, deth der skulde komme noget og »kyvse« ham; da skulde han nok passe paa. Hen paa Nætten gik det akkurat ligesaadan med ham; han seer ogsaa der kom et Morsel saa stort, det var forskrækkeligt, det var som der kunde være Ild i den »ovre« Ende af det. Han rendte ogsaa væk og lader dem tage Hø saa meget, som de vilde. Om Morgenen Faderen kom og vilde see efter, var det det samme; der var ligevel et Læs Hø henne. Chr. kommer hjem om Aftenen og siger om han ikke maatte have Lov at passe paa? »Jo det var da ogsaa ligesom du kunde være gjort dertil, siger Faderen og Sønnerne; det var godt om du kunde passe paa Faarene. »Ja Christian bad igjen, de kunde da sagt give ham Lov at gaae derned. Ja, Ja saa kunde han da gaae. Han kommer saa ned til Høstakken, saa borer han sig vel ind i Høstakken og lægger sig saa til at sove. Saa kom der det samme, som havde været der de andre Aftener, det var en Bjergmand, og han tog en »Affuld« (:Favnfuld:) og det var et heelt Læs; saa træffer det sig den Aften, han tog hen der, hvor Chr. laae og sov, og bar baade Høet og Chr. ind i Bjerget.

Christian havde ingenting fornummet til før Bjergmanden deelte Høet; han havde 3 Heste, en hvid, en rød og en sort; og den sorte kunde snakke, ham kom Chr. i Krybben for; nu vilde da Chr. op, nu havde han faaet udsovet; den sorte Hest: det er godt du er truffet for mig; »Ja, »hvant« (:hvordan:) er det, s. Chr., hvorhen' er jeg? »Ja du er i Bjerget ved Bjergmanden; han har taget dig i en Afuld Hø. Men nu skal du passe paa nærenstid Bjergmanden driver i Skoven med sine Geder. Ja det passede Chr. ogsaa paa. Saa sagde den¹ sorte Hest ham Besked; »naar du gaaer ind i den store Stue, saa staaer der 3 Flasker paa et Bord, dem skal Du drikke af alle 3² og saa prøve, om Du kan »luth« løfte det store Sværd som hænger paa Væggen. »Ja, siger Chr., han kommer derind og seer Flaskerne staae, og der var skreven paa dem; han drikker af den første, der stod

1. Tilføjet over l.

2. alle 3 tilføjet over l.

skreven: drikker du af denne Flaske, bliver Du stærk, saa drak han af den anden: »drikker du af denne Flaske bliver du mere stærk«; og han vil hen og løfte paa Sværdet, men han kan ikke tage det ned endnu; saa drikker han af den 3; der stod skrevet paa: Drikker Du af denne Flaske, saa bliver du evindeligt stærk. Saa gaar han hen og tager Sværdet ned, saa kunde han svinge med det, hvorhen han vilde. Saa gaaer han hen og siger den sorte Hest det, hvordan han havde nu gjort det; sorte H.: »Ja nu skal du passe paa at fjæle Dig etsteds her hos os, naar Bjergmanden kommer hjem, til han kommer ind i sit Kammer. Chr. fjælede sig ogsaa til Bjergmanden kom ind i sit Kammer; sorte H. siger: »Nu skal du gaae ind i Stuen og tage Sværdet, og naar Du¹ saa giver en grumme »Skrus« paa Bjergmandens Kammerdør, saa kommer han og stikker Hovedet ud af Døren og saa skal du passe paa og hugge Hovedet af ham. Det gjorde Chr. ogsaa; han hug et grumme Skrald paa hans Kammerdør, og saa kom Bjergmanden: Hvem tør forstyrre mig i min Bolig? Han kommer hen og vilde see ud af Døren, og saa hug Chr. Hovedet af ham, deth det trillede langt hen. Siden det var bestilt, vilde Chr. eftersee i Bjerget, hvad der var; han finder 3 Dragter, en hvid, en rød, en sort, og Mundering til Hestene ogsaa. Sorte H.: Ja nu maae Du ikke glemme os, Chr!

Sølv og Guld var der nok af i Bjerget, men det kunde de ikke leve af; Chr. maatte da hjem og have lidt til Føden. Da havde han været henne i 2 à 3 Dage, og der havde ingen været at passe paa Faarene andet end Sønnerne maatte da gaae efter dem. Saa tog de da imod Christian, da han kom, »hvor han havde været hen saa længe, for han havde været borte i 3—4 Dage, og de »rinkede« op til ham: dit lade søvnige Bæst Du ligger og sover! og hans gamle Fader tog grumme paa og begyndte at banke paa Chr. med. Chr. skubbede sig og »slørked« og græd, deth nu skulde han da passe paa Faarene herefterdags. Ja han fik noget til Føden og han fik noget med sig, og hans Moder »skaante« ham et Korn til, deth² han fik noget med sig (:siges om Moderen, der undte ham en lille Tilgift, lidt mere end det sædvanlige strængt fornødne:), og saa gjente han ud med Faarene i Skoven.

1. *Rettet fra jeg.*

2. *Herefter , slettet.*

Saasnart han fik Faarene ud i Skoven, gik han hen i Bjerget til sin Hest, og Faarene lod han gaae, hvor de vilde og han havde nu¹ Føde med sig til den sorte Hest og de andre Heste havde han da ogsaa. Han kom ikke hjem igjen, før han Intet havde til Føde og var sulten igjen. De toge ogsaa imod ham igjen, skjeldte ham og bandte ham, de kunde ikke forstaae, hvor han havde været i Skoven, de havde ikke været i stand til at finde ham, og Faarene gik i Kornet, hvor de vilde. Sønnerne holdt ham og Faderen slog ham. Chr. græd og klagede sig; han var nok saa stærk, deth han kunde have slaget dem tilhobe; men han lod dem da slaae paa sig. Nu lovede han igjen, deth nu skulde han da passe paa Faarene; han fik Noget i sig og noget med sig til Føden, Alt, hvad han kunde sanke sammen, og saasnart han fik Faarene i Skoven, gik han hen i Bjerget til hans Heste og passede dem. Saadan gik da Tiden for Chr., han kom ikke hjem før han var sulten, og saa fik han Hug, og saa fik han noget til Føden men de kunde aldrig forstaae, hvor han blev af; de kunde aldrig finde ham.

Kongen i det Kongerige, som de boede i, havde een eneste Datter, og saa »let« han gaae Befaling ud over hele Kongeriget, deth han vilde sætte sin Datter ovenpaa et Glarbjerg, og hvem der kunde ride derop og svinge et Sværd over hende 3 Gange, den skulde have Prindsessen og Kongeriget. Nu fortæller Chr. den sorte Hest det, hvad Dag og Tid det skulde være; den s.H. »Ja saa skal du trække i den hvide Kjole, og sadle den hvide Hest op og Sværd ved di Side og ride paa ham; Baade hans Brødre og alle unge Karle i Landet fik Heste skoet og kom paa.

Om Morgenen, som de skulde afsted, var Chr. hjemme; han spør efter, om han ikke maa faae Lov at komme hen at see paa? Jo, siger Fader og Brødre; det skulde du ogsaa! Hvem skulde saa passe paa Faarene? Nei, du skal være hjemme og passe paa Faarene, og hvis du ikke passer dem, saa kan du da vente nogle Bank. Ja, Christian reiste jo ogsaa ud med Faarene og fik nogen Føde med sig, og hans Brødre red paa hver sin Hest og Faderen vilde hen at see paa, hvordan hans Sønner kunde ride. Chr. skyndte sig at han kunde komme ud i Skoven og ind i Bjerget til sin Hest; saa sadler han den

1. *Tilføjet over l.*

hvide Hest op, tager den hvide Kjortel paa og Sværdet ved sin Side og saa rider han. Han reed og saa mange andre red og hele Kongeriget red, og der var saadan en Stads at see paa, at der var aldrig at tale om. Chr. red et stort Stykke op paa Bjerget, og der var aldrig nogen af de andre, der kunde ride 2 Trin derop, hvor stærk de end havde skoet. Siden de fik staaet noget og seet paa, siger Christians Fader ved sig selv, thet nu vilde han da hjem; nu vilde han ikke staae der og see paa længere. Chr. vilde da ogsaa ride nu, og saa »oprider« han sin Fader: Hold bi, gamle Mand! og hold ved min Hest, mens jeg stiger af; saa skulde han have Drikkepenge. Ja, den Gamle hører det, saa vilde han da nok fortjene en Skilling: Han holder ogsaa ved Hesten, mens Chr. er¹ af; Chr. stiger paa Hesten igjen, tager sin Ridepidsk og tæsker ham (Faderen) med, det bedste han kunde; den Gamle raaber og skriger, thet det vilde han nok være fri for, men Chr. bliver ved saa længe, thet han kunde forfølge ham. Den Gamle gaaer da hjem og vilde hen at see efter Faarene og efter Christian og Chr. gaaer ad Bjerget. [Da] Den Gamle kommer ud i Skoven, gaaer Faarene i Skoven, men Chr. er ikke at finde; han kommer hjem med Faarene og gal var han² og skjelder ud paa Moderen, for hun skulde da høre aa det (:for det:) at Chr. saadan var borte. Chr. kommer hjem om Aftenen og var da ilde faren, fordi de saadan havde taget Faarene hjem. Saa Brødrene holder ham og Faderen tærsker ham saadan om Aftenen, fordi han vilde ikke³ passe paa Faarene. Chr. græd og klagede sig og lovede og sagde Jo, thet nu skulde han passe paa Faarene.

Nu andendags Morgen var det ligesaa nær, saa skulde de afsted igjen, det skulde være i 3 Dage den Ridning. Brødrene sadler op og de rider hen. Den Gamle vilde da med at see til. Chr. bad ogsaa om det, men de sagde Nei, han skulde blive hjemme og see til Faarene; det kunde ikke hjælpe saadan en Tumling kom hen at see paa. Chr. drev ogsaa med Faarene, og da han fik dem ud i Skoven, gik han hen i Bjerget. Han sadler den røde Hest op og trækker i den røde Kjole og Sværdet ved Siden. Han rider og holder noget ved Siden af og seer paa, der var ingen, der kunde ride 2 Trin derop; saa red

1. er *over l. rettet fra* var

2. og gal var han *tilf. over l.*

3. *Over l. rettet fra* ikke vilde

Chr. halv Vei derop, og saa red han ned igjen og vilde da ride hjem. Saa naaer han igjen hans Fader; han vilde da gaae hjem, han kunde da see, at hans Sønner kunde ikke ride derop, og saa havde han ikke noget at bie efter. Chr: hold, bi lidt, gamle Mand! og hold lidt ved min Hest, mens jeg stiger af! den gamle Mand saae til Siden og tænkte: mon det er den, jeg holdt for igaar? men han var paa en hvid, den her er paa en rød; saa tænkte han da ikke det var den. Saa skulde han da have Drikkepenge, naar han holdt ved hans Hest. Den Gamle vilde da gjerne tjene en Skilling. Chr. stiger af og stiger paa Hesten igjen; han tager til sin Ridepidsk og begynder at tæske paa den Gamle; Han raaber og siger Nei, han skulde ikke have flere af de Drikkepenge; men Chr. bliver da ved saa længe som han kunde »reie« (holde ud). Den Gamle gaaer da hjem og vil see efter Chr. og Faarene; Faarene gik i Kornet og Chr. var ikke at finde. Han gjenner Faarene hjem og var færdig at slaae paa Konen, for det bares ham for, at hun holdt med Chr. Chr. var da reden i Bjerget med Hesten og fortalte den sorte Hest, hvordan det gik ham. Chr. skulde da hjem om Aftenen for at faae sig lidt til Føden. Hvad de ikke havde torsket ham før, saa tærskede de ham da denne Aften, for Faarene havde ædt Kornet op. Chr. græd og klagede sig og lovede, thet nu skulde han da passe paa Faarene. —

Trediedags Morgen var det ligesaa nær; Sønnerne vilde da afsted igjen for at see, om der var¹ Ingen, der kunde ride derop omsider. Den Gamle vilde med at see til igjen, for nu skulde det da gjøres af den Dag. Chr. vilde ogsaa gjerne have været med; nei, han skulde i Skoven med Faarene. Strax han var kommen i Skoven med dem, gik han i Bjerget til hans Hest; saa trækker han i den sorte Kjole den dag, sadler den sorte Hest og tager Sværdet ved Siden. Han havde nu gaaet og ledet og snaget omkring i Bjerget, der havde han fundet et Guldæble; det puttete han i sin Lomme. Saa rider da Chr. Han holder et stort »Tag« (en rum Tid) og seer paa de andre, hvordan de kunde ride; saa rider han lige op ad Bjerget til Prindsessen, svinger sit Sværd 3 Gange over hende og kaster det Guldæble i hendes Skjød; Kongen raaber Allarm, thet de skulde ringse ham ind, da han havde vundet. Ja, de² sloge ogsaa strax Krinds, men saa var der

1. der var *tilføjet over l.*

2. *Her foran det slettet.*

saadan en lille Aabning tæt ved Kongen, og der slap han ud. Den Gang han red forbi Kongen, hugger han efter ham og hugger en Flig af hans Kjole. Chr. rider rask væk; naaer sin Fader igjen, han vilde da hjem og see efter Faarene og efter Chr. Chr: Hold bi gamle Mand og hold ved min Hest, mens jeg stiger af, saa skulde han da have Drikkepenge. Den Gamle seer noget lumsk til ham, for nu vidste han, hvad Drikkepenge han havde faaet i 2 Dage; de havde han ei mere Lyst til; men saa seer han¹, han var paa en sort, og saa troer han ikke, det var den. Han holdt ogsaa ved Hesten, mens Chr. stiger af og kommer paa Hesten igjen. Han tager ligesaadan til sin Ridepidsk og begynder at dele ud til den Gamle det bedste han kunde, og bliver ved saa længe, til den Gamle laae paa Jorden. Han raabte og skreg nok og takkede og sagde Nei, thet han skulde ikke² have noget af de Drikkepenge, men det kunde ikke hjelpe noget; saa red Chr. omsider fra ham og red hen i Bjerget; den Gamle gik hjem og vilde hen at see efter Chr. og efter Faarene. Chr. var slet ikke at finde og Faarene fandt han da i Kornet. Han gjente dem hjem og skjendte paa Moderen igjen, hun skulde altid høre for Chr. han var da saa meget bandsat.

Chr. kom ikke hjem den Aften, men blev i Bjerget. Saa maatte han da hjem anden Dagen, for at faae sig noget til Føden, de skjeldte ham ud for alt det, Ledt var, thet han skulde da have Hug istedetfor Føde. Ja han græd og klagede sig, thet nu skulde han da blive kjøntil til at passe paa Faarene herefterdags. Ja han fik noget til Føden og noget med sig, hans Moder listede sig til at flye ham noget med sig, thet han kunde da komme ud i Skoven igjen. Det første han saa tog sig efter, var at komme i Bjerget til sine Heste og passe dem. Han brød sig ikke om Faarene; dem lod han gaae i Kornet, hvor de vilde. Nu bliver Chr. henne i 2—3 Dage og kommer ikke hjem; han kommer da ikke hjem tiere, end han vilde have noget til Føden og Sulten drev ham hjem; hvergang han kom hjem, skulde han have Hug som tørt Brød, og han lovede ogsaa hver Gang, thet han skulde nok passe paa Faarene. Saa vilde de have at vide af ham, hvor han var; det kunde ikke finde ham i Skoven hverken oppe eller nede, han

1. *Tilføjet over l.*

2. *Tilføjet over l.*

maatte da have et Sted at ligge at sove. Ja, det fik de da ingen Forklaring paa, andet end naar Chr. havde faaet noget til Føden saa »reste« han igjen.

Saa »let« Kongen en Befaling gaae ud, thet hvem der havde saadan en Kjole, der restede saadant et Hjørne, den skulde have hans Datter og det halve Kongerige i Kongens levende Live og det halve efter hans Død. Hvem der nu havde været med til at ride og havde Raad dertil, skulde da have saadan en Kjole gjort og et Hjørne skjaaret af den; og de kom da alle dem, der havde været med at ride og alle dem, der havde været med at see paa, men der var ingen, thet deres Kjole kunde passe til det Hjørne. Saa havde de nu været der allesammen, som havde været med at see paa, og der manglede ingen undtagen Chr., de vidste ikke, om han havde været med, for han havde da ikke været henne at passe paa Faarene. »Ja, s. Kongen, da skulde han da ogsaa komme; da de havde været der af det hele Kongerige, skulde han ogsaa med. Den Gamle kommer hjem og siger det til Chr., thet i morgen skulde han op paa Slottet. »Aa hvad kan det hjælpe at faae den Tumling derop; det vidste de da nok, thet han ikke havde været med; og han havde Ingen Klæder at komme der i, altsaa skulde han da i een af Brødrenes Klæder. Nei, Christ. sagde Nei, han vilde være i sine egne gamle Pjalte. Ja saa gik da hans Fader med ham, han vilde følges med ham op til Slottet; saa skulde de omkring Skoven, som Bjerget var der i, han kommer saa der ligefor Skoven, saa siger Chr. han vilde der ind i Skoven, han havde et lille Ærinde for sig selv, saa kunde Faderen gaae ene foran. Chr. skynder sig hen i Skoven og ind i Bjerget og trækker omkring og i den sorte Kjole, sætter sig paa den sorte Hest og Sværd ved Side, og han naar sin Fader, der gaaer paa Veien, og hilser til ham og siger: goddag Fader! Ja den Gamle seer til ham og vidste da ikke, hvem det var; han rider op paa Slottet, den her fine Herre, og saasart som Kongen seer til ham, kunde han kjende ham, og det Guldæble havde der Ingen kunnet tage af Prindsessens Haand, før han kom, han kunde tage det. Der blev da saadan en Stads og saadan en Herlighed, thet den var kommen, der havde vundet Prisen. Den Gamle kommer paa Slottet og hører det, thet nu var den kommen, som Stykket kunde passe til Kjolen. »Ja saa kan jeg gaae hjem igjen og sige Chr. det, thet han behøver ikke at komme,

for nu er han kommen, der har vundet Prisen. Den Gamle gik og han mødte ikke Chr. paa Veien, han vidste ikke, hvor han var bleven af; nei, Christ. blev henne baade Nætter og Dage; de kunde ikke forstaae, hvor han var bleven af, om han kunde da sove evindeligen.

Chr. gik da paa Slottet og var klædt som en Prinds og blev ogsaa gjort ud af som en Prinds og skulde da have Prindsessen. Saa var der¹ En Dag, thet Chr. siger til Pr. om hun vilde da ikke følges med ham hjem til hans Forældre? »Jo, det ville hun nok. Saa gaaer han hen i Skoven, og der tager han sine gamle Pjalte Klæder med sig hjem; »nu skulde hun nok faae Plaseer. Han følges da med hende ind, og de vidste da nok, at det var Pr. og den der skulde have Pr., og der blev da gjort stor Stads, den bedste, de kunde gjøre, imod dem. De fik nu siddet lidt, saa gaaer Prindsen² ud og Prindsessen bliver siddende derinde; Siden Chr. kom ud, saa jog han til at trække af de Klæder, han var i, og trække i sine gl. Pjalte, og saa kommer han ind; strax han kommer ind siger hans Moder: Aa Herregud! hvor kommer Du fra? hun vilde da ikke, han skulde være kommen nu. Ja Chr. svarer hende Ingenting, gaaer hen og sætter sig paa Bænken ved Siden af Prindsessen. Hans Moder vilde gjenne ham ned; vil du gaae af Veien, Chr. og ikke sætte dig ved fremmede Folk; Aa jo, s. Pr., det kunde da være det samme for dets³ Skyld; »hvem han var? »Ja, det var da deres Søn, men det var saadan en sølle Tumling, han skulde da gaae og passe paa Faarene, men han rendte hen og var henne i mange Nætter og Dage, de vidste da ikke, hvor han var. Nu var han da baade pjaltet og beskit og luset, det var hun da vis paa. Og ligesom Moderen snakkede og talte om ham, saa »høkkede« Chr. til Pr. og Pr. var ikke cndda saa møi »kims« ved ham; hun vilde nok sidde ved ham. Omsider griber da Moderen i ham og vil da trække ham ned fra Pr., thet han skal ikke sidde der og sidde og »skubbe« (gnide sig op ad Pr), men idet Moderen vil trække Chr. bort, vælter Chr. Bordet, men det var kun Steentøi »og Sager« der var sat for dem. Siden Bordet blev væltet, »reser« da Chr. ud; Moderen gav ham da 2 Rap, da han gik ud af Døren, han skynder sig og kommer hen og af sine Pjalte igjen og

1. Saa var der tilføjet over l.

2. Over l. rettet fra Chr.

3. Rettet fra det.

i sine fine Klæder; saa kommer han ind igjen, og da var den Gamle ved at sanke op paa Skaarene, saa siger Prindsen: hvordan var det, her saae ud? Ja, den Gamle maatte da til at beklage sig, at de havde en Søn, og han var saadan en sølle Tumling, og han havde da været inde og havde slaaet Bordet omkuld. De havde da ellers 2 raske Sønner; men den her var saadan en sølle Tumling. Nu kunde da Chr. skjønne paa, at de kunde ikke kjende ham; saa siger han til sin Moder, om hun kunde ikke kjende ham? »Nei;« og saa bekjendte han for dem og for Prindsessen, at det var ham, der var Chr. og det var ham, der skulde da have Prindsessen. Saa maatte de da til at gjøre mere af ham, saa maatte han da ikke hede Tumling længere, saa blev han da ogsaa fri for at faae flere Hug og for at være Faarehyrde.

Saa¹ gik de da fra Hjemmen igjen, Pr. og Prs., og saa vilde han da² have hende med sig ud i Skoven igjen ind i Bjerget at see, hvad han havde der. Han kommer saa derind til den sorte Hest, siger han til ham, thet nu skulde han tage hans Sværd og saa skulde han gaae op ovenpaa Bjerget, og saa skulde han svinge hans Sværd 3 Gange over hans Hoved og saa sige: Sol og Maane og Stjerner! Vend om! Saa gik Chr. ogsaa, og ligesaa snart Chr. havde sagt det, blev Bjerget til det »sværeste« Kongeslot, thet nogen havde seet, og det stod Chr. paa Spidsen af. Han kom da ned omsider ved sin egen Hjelp; men siden han kom ned, varede det 7 Aar, inden han fandt alle dem, der vare paa Slottet; saa mange Værelser var der. Og siden hen fandt han hen til den sorte Hest, saa var han bleven til den deiligste Prinds, nogen vilde see for sine Øine og var en Kongesøn paa det Slot. Saa vilde de da hjem til Kongen og bede ham hjem til det Slot ude i Skoven; siden Kongen kom derud, kjendtes han ved det; det var hans Hjemmen, det Slot, og hans Broder havde været forgjort. De havde havt en Stivmoder, som havde været en Hex, og hun havde forgjort baade ham og Slottet. Nu havde da Chr. eet Slot, og det boede han paa, og Kongen kunde beholde sit; altsaa lever³ Chr. i stor Herlighed der og er saa mandig en Konge ved det her Sværd thet ingen tør føre Krig imod ham og Hesten bliver gaaende ved ham, og er som Raadgiver hans Levetid.

1. *Over l. rettet fra Nu.*

2. *Tilføjet over l.*

3. *Rettet fra levede.*

11. Den tro tjener¹

Det hændte, da man skrev 1777, da var den engelske Konge i Kbhvn i Besøg hos Kongen af Danmark. Imedens de sad ved Taflet, faldt Disursen saadan ind, at Kongen af England² troede, at der var aldrig noget saadant Menneske til, thet de havde jo løiet og vilde lyve. Jo, Kongen af Danmark siger Jo, han skulde skaffe et Menneske, som Kongen af England ikke skulde faae til at lyve; han maatte sætte saa store Prøver paa ham, som han vilde. Nu paa samme Tid havde han en Tjener, som hed Svend, ham havde han aldrig befundet i Løgn; han havde tidt og ofte sat Prøver paa ham; men aldrig havde han kunnet befinde ham i Utroskab, og for samme Aarsags Skyld kaldte hans Medtjenere ham Trosvend. De her 2 Konger talte da mere om den Ting, og de slog Veddesmaal om, thet Kongen af England ikke kunde faae ham til at lyve, og der satte de baade deres Kroner op imod det her ene Menneske. Saa skriver Kongen af England et Brev, og det skulde Trosvend reise til England med, og der stod i Brevet, at naar han kom der, saa skulde Dronningen bede ham op iblandt de høie Herrer og faae ham dygtig beskjenket, men naar han blev saa det, saa skulde han ledes ind i hendes Gemak og lægges i hendes Seng, og saa skulde hun gaae i Seng til ham og have legemlig Omgang med ham (:»narre ham op ad sig«:) og saa om Morgenen skulde hun da sige ham, hvem hun var, og saa skulde hun tage baade Hest og Mundering og Sabel og Uniform og alle mulige Ting fra ham og give ham en Kjep i sin Haand og lade ham reise. Saa vilde da Kongen forhøre, om han vilde sige Sandhed, nærenstid han kom igjen. Trosvend skulde da til at afsted; han kommer paa Kongens [Hest], i Kongens Mundering, faaer Kongens Sabel og det Hele, og skulde da komme saa pænt afsted. Nu træffer det sig saa uheldigt, at der var ingen Skibe ved Kbhvn dengang, der skulde gaae til England, saa maatte han da reise et langt Stykke Vei, til han kom til en Søstad, hvor der laae et Skib, der skulde gaae til England, og der kom han paa.

Han kommer lykkelig og vel til England, han kommer ridende op paa Kongens Slot med det her Brev; saasart som Dronningen faaer

1. *Titel tilføjet i ms. af Sv. Grundtvig.*

2. *Af udg. rettet fra ms. Englang.*

det Brev, hun brækker og læser det; hun bliver forskrækket, hun meente det var en Prøve, thet Kongen vilde sætte paa hende. Men det stod da ogsaa i Brevet, thet han havde sat sin Krone op imod det; derfor maatte hun gjøre, som han havde befalet. Hun gaaer ind til de øvrige Raadherrer, thet han havde ikke med sig, og lod dem see det Brev, og siden de fik læst det, raadte de hende til, at hun skulde gjøre, som Kongen havde befalet. De skulde nok vidne, at hun ikke havde gjort det af Letfærdighed eller Utroskab. Saa blev det saaledes; Trosvend bliver buden op iblandt de høie Herrer, og de drak da rundt med, drak ham til saa længe¹, thet han blev saa beskjenket, thet han kunde ikke gaae fra Taffet. Saa var der 2, der tog ved Armene af ham og fik ham ind i Dronningens Sovegemak og lagde ham i Dronningens Seng og hun gik i Seng til ham. Om Nætten, siden han fik udsovet og vaagnede, mærkede han, der var et Fruentimmer, der laae hos ham. Saa vilde han da ogsaa benytte sig af det; om Morgenen, siden det blev lyst og de kunde see, saa forelægger hun ham, hvad han havde bestilt, og hvem det var han laae hos. »Ja, det kunde han ikke sige noget til, for han var en fremmed Mand i et fremmed Land; han kunde nok skjønne paa, at han var beskjenket iaftes, og han kunde ikke vide, hvad for et Kammer, de havde bragt ham til. Og thet hun var gaaet i Seng til ham, det kunde han heller ikke gjøre noget til. Saa siger hun: Ja, men for samme Gjernings Skyld, som han havde bestilt, skulde han miste baade Hest og Mundering og det Hele. Saa skriver hun et Brev, thet han skulde tage med sig til Kongen af England igjen, saaledes lydende, som skeet var. Saa flyer hun ham en graae Bændstagekjep i sin Haand (:en Stang, som Bødkerne kunne gjøre Baand af:) og saa reiser han, og kommer til skibs til Danmark igjen; men han kom heller ikke til Kbhvn, han kom til en anden Søstad, saa gaaer han da paa Veien til Kbhvn og vilde da hjem.

Han kommer saa saa nær, thet han kunde see Kbhvn, saa tænkte han: nu bliver det nok galt, nær jeg kommer hjem; saa vidste han da nok, hvad Kongen vilde spørge ham om, saa sætter han den graae Bændstagekjep saa skulde det være Kongen, saa gaaer han hen til hende (Kjæppen) igjen, og siger: Velkommen Trosvend (:det tænkte

1. *Af udg. rettet fra ms. læge.*

han Kongen vilde sige:) Tak, allernaadigste Majestæt! Saa tænkte han, Kongen vilde sige, hvor er Hest og Mundering bleven af? saa tænkte han at ville sige: Aa, allernaadigst Majestæt! Jeg red igjennem en Skov, og der blev jeg overfalden af Røvere og de udplyndrede mig og jeg slap neppe med Livet. Saa tager han Kjeppen og sætter under sin Arm og saa gaaer han hjem. Saa gaaer han igjen, gik ikke hjem endnu, saa gik han og tænkte paa det her, thet det kunde ikke gaae an saadant at lyve, for saa blev der søgt efter de Røvere, og da der var ingen at finde, saa blev han befunden i Løgn. Saa gaaer han noget lidt, saa sætter han Kjeppen igjen, og saa siger han: Velkommen Trosvend! »Tak, allernaadigste Majestæt! »Hvor er Hest og Mundering bleven af? Aa, allernaadigst Majestæt! Jeg red vildt og red ind i et Kjær (:Tzjar:) og der red jeg Hesten i Bløde, og maatte springe derfra og fik ingen Ting med mig. Saa syntes han da, thet det kunde gaae an, saa tog han Kjeppen og gik igjen. Saa gik han og tænkte paa det, om det kunde gaae an; saa tøv han, thet det var ligesaagalt; han¹ frygtede saa for, thet det vilde til at søge efter Hesten og fandt den ikke, og saa var han tagen i Løgn og det vilde han ikke. Saa sætter han Kjæppen igjen: »Velkommen Trosvend! »Tak allernaadigst Majestæt! Hvor er Hest og Mundering bleven af? »Vinen var sød²; Dronningens³ (:Konen vilde hellere sige: Seng, Krop⁴, Lagner:) var blød; derfor satte jeg Hest og Mundering til.

Saa tager han Kjeppen og saa gaaer han til Kbhvn; han kommer op paa Slottet, og saa bliver det da meldt, thet Trosvend var kommen. Han faaer da strax Frihed til og kommer op til Kongen. Saa kommer baade Kongen af England og Kongen af Danmark og møder ham, og han melder sig med det her Brev fra Dronningen, den danske Konge kommer ogsaa og siger: Velkommen Trosvend! Tak allernaadigst Majestæt! Hvor er Hest og Mundering bleven af? »Vinen var sød, og Dronningens Mave⁵ blød; »derfor satte jeg Hest og Mundering til«. Saa havde da vor Konge vundet den engelske Krone,

1. Her foran saa vid slettet.

2. Rettet fra Vinden var Syd.

3. Herefter slettet et stort bogstav, måske L, jfr. nedenfor.

4. Tilføjet over l.

5. Rettet fra Laar.

for Trosvend havde sagt Sandhed, og det lød¹ Brevet ogsaa paa; men saa sloge de Haand i Haand med hinanden, de her 2 Konger, og gik op paa Salen og fik dem en god Bolle Punsch. Og saa skulde det da være forbi med det »Verismaal«, thi dersom vor Konge havde da beholdt den engelske Krone dengang, havde vi ikke faaet Krig 1801² med flere Aar.

12. Rådsherrens datter af Amsterdam og kongens søn af Preussen³

Der var en Raadsherre i Amsterdam i Holland; han havde saa møjdelig en Kone og med hende havde han 2 Børn, Datter og Søn. Saa dør hun, og saa var han ene om at sørge for de her 2 Børn; han flyer dem hen i Lære, baade 2, Sønnen kom udenriges, og Datteren lærte alle slags i Staden, til sidst i Huusholdningslære; og i den Tid havde han en gammel Jomfru til at holde Huus. Hans Fader var ogsaa »løvvend', Børnenes Bejdstefader; Siden hun blev saa saa voxen, thet hun kunde holde Huus, Jomfruen, saa kom den gamle Jomfrue derfra, og Sønnen kommer ogsaa hjem. Saa træffer det ind, at der skulde en Konge krones i Italien, og der bliver »inneviteret i hver Hovedstad, 2 Personer af de fornemste i Raadet; thi der var nu ingen Konge. Saa siger han til Sønnen: thet nu maatte han tale med sin Søster om det, hvilken af dem, der vilde tage med ham, han var lige godt fornøiet. Saa siger Sønnen til Søsteren: Du kan komme med din Fader til den store Stads, det er fornøieligt for Dig, som har ikke været ude af Staden; jeg har været saa mange Steder og seet saa mange Ting; derfor har jeg ikke Lyst til at gaae med nu; men du har ingenting seet. »Aa nei, jeg er nok fornøiet med det, jeg har seet i Amsterdam, jeg bryder mig ikke om at komme saa langt hen. Nu ja, saa tager han da med Faderen, Sønnen, og de reise, og hun og Bedstefaderen blive hjemme og skulde bestyre Gaarden og alting. De havde ogsaa Krambod, nu sidenstid de bleve nu allene, Bedstef.

1. *Rettet fra lydte.*

2. *Rettet fra 1807.*

3. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

og Datter, saa sad hun om Aftenen i hin' Sofa i hin' Sovekammer og sad og syede, og han kom ind til hende, den Gamle, og satte sig ved hende. Saa ligesom han sidder, sidder han og vilde stikke sin Haand i en Split af hendes Kjole. »Hvad skal det betyde, Bedstefader! siger hun. Aa, det kan ikke skade noget, siger han; nu ere vi allene og kunne gjøre, hvad vi ville. »Skam Dem noget, siger hun; der er ingen fremmed Mandsperson, der har budet mig det, langt mindre skal De! Og han bliver da heelt fornærmet og gaaer ud. Hun gaaer ud og skjær hans Aftensmad og sætter ind paa hans Kammerbord, Klokken 9 skulde hun eftersee Alting, slukke Ild og Lys og smekke (lukke) i Laas¹ Døre, og Alt, hvad hun havde at eftersee i en Kones Sted. I den Tid, hun saae efter det, lister den Gamle sig ind paa hendes Kammer og lægger sig under hendes Seng. Hun kommer ind, smækker sin Dør og gaaer i sin Seng og tænker Ingenting paa. Hun kommer saa i Seng og var ved at begynde at ville til at sove, da kommer Nogen og vil i Seng til hende. Saa tænkte hun: hvem er² det? hun havde ingen Snak eller Væsen havt med Nogen, saa tænkte hun det var en af Bodkarlene alligevel, thet der havde gjort sig saa næsviis. Men hun greb ham saa haardt over Halsen, thet han maatte til at give sig tilkjende, hvem han var. Siden hun hørte saa, det var ham, springer hun op af Sengen og saa lopper hun (:lukker op:) sin Kammerdør, og saa tager hun ham i Nakken med den ene Haand og i Rumpen med den anden kyler ham ud paa Gulvet. Saa bliver han da vred; det var ogsaa møi; andendags Morgenen sætter han sig til at skrive et Brev til hendes Fader, saa skammelig og saa skjendlig, thet det var forskrækkeligt. Han satte, thet hun var den liderligste Hore, thet der var i Amsterdams Stad; een Knegt rendte med et Stykke af Boden og en anden med et andet; og en laae ved hende een Nat og en anden en anden. Tilsidst skrev han, hun var ikke bedre, end en Hund paa Gaden. De Brev kommer i Posten og kommer afsted til Italien.

Dentid thet Brevløberne komme med Brevene baade til ham og flere Herrer, da træffer det sig akkurat thet de sadde ved Taflerne; nu sadde de saaledes, at de ugifte sade ved et Taffel og de Gifte ved et andet. Saa sad Sønnen saadan tvertoverfor, thet han kunde see,

1. i Laas tilføjet over l.

2. Tilføjet over l.

da Løberen kom med et Brev til hans Fader, og han brækkede og læste det; og Sønnen kunde see, at ligesom han læste, blev han saa rød, som et Blod, og som han læste igjen blev han saa hvid, som et Lig. Saa tænkte Sønnen: hvad mon der var paafærde hjemme? mon der er skeet Ildebrand eller mon min Søster er død? Men siden de kom fra Taflet og kommer ud paa Gulvet, siger Faderen til Sønnen: Følg med mig udenfor! »Ja,« og saa gaae de ud. De komme saa udenfor saa s. Faderen¹: »Følg med mig udenfor Staden. De komme saa udenfor Staden ved Siden af en Skov, saa tager Faderen sin Pistol fra sin Side, og siger: her er det Sted, som vi skal døe paa: »Kjære Fader! hvad har jeg brudt?« Saa griber han det her Brev op af sin Lomme og siger: »Læs det! Saa kan du see, om vi nogentid uden Skam kunne betræde Amsterdams Gade. Saa læser Sønnen Brevet. Han saae, thet det var hans Bedstefaders Haand og Segl; han turde ikke sige, thet det var Usandhed; og han kjendte Søsteren saa nøie, at han vidste saa grangivelig, thet det var ikke sandt. »Kjære Fader! lad mig reise hjem og forfare Sagen. »Ja, paa det Vilkaar, at du skal føre mig hendes Hjerte, og hvis Du ikke det gjør, da skyder jeg mig her i Italien; thi jeg kan ikke mere uden Skam komme hjem.

Saa reiser da Sønnen ogsaa hjem; den Dag, han kom til Amsterdam, var der Marked, og hun stod i Boden og hjalp Bodkarlene at sælge ud og købe ind, for de kunde ikke klare dem for den her Mængde af Folk. Ligesaa saare, som hun seer sin Broder, springer hun ud og tager ham om Halsen og beder ham velkommen. »Hvor er min Fader? »Han kommer nogle Dage efter; jeg kunde ikke være der længere for Hovedpine, foregav han. Hun følger med ham ind og spør ham, om han vilde have noget at spise? Nei, han vilde hverken have at spise eller drikke, han vilde blot tilsengs; han var træt af Reisen. Hun spør: om hun skulde lade Doctoren hente? Nei han vilde Ingenting, saa harmslagen var han. Saa om Aftenen, siden de Andre vare iseng, vidste han Besked om Nøgler og Alting, saa gik han og listede den hele Næt og vilde da forsøge, om Nogen havde deres Gang til hende; men han mærkede ingenting, og saadan gik han i flere Nætter. Saa en Dag siger han til hende, thet han skulde hilse hende

1. saa s. Faderen: *tilføjet over I.*

fra hendes Fader, om hun vilde følge ud med ham paa Skoven til deres Lysthuus; men hun skulde tage alt sit Guld paa sig, og de re-stede ikke paa Guld i Holland. Hun tog svære Guldbandelokker i sine Øren og Guldkjæde om sin Hals og Bælte med Guldlas for og Guld- uhr og store Guldspænder i hendes Sko (:Konen havde seet ved en Stranding en hollandsk Frue med saadan Udsmykning:) og hun tog mange Guldpenge i sin Lomme. Saa reiste de ud, Folk sprang i Vinduer og Døre og vilde see, da de gik ud Arm i Arm med hin- anden, for Ingen havde seet saa svær Stads før. De komme saa ud i Skoven paa en grøn slet Plads; saa tager han sin Pistol fra sin Side, og siger: her er det Sted, som Du skal døe paa. Hun af quindelig Skrøbelighed daanede død ligened til Jorden. Hun kommer saa til sig selv igjen, saa siger hun: »Kjære Broder? hvad har jeg brudt? Jeg veed ikke, jeg har nogentid fornærmet Dig, hverken i Ord eller Gjærning. Saa tager han det Brev op af sin Lomme, det havde han taget med sig, »Læs det Brev, saa kan du see, hvad du har syndet. Saasnart hun saae det, kunde hun see det var hendes Bedstefaders Haand og Segl, saa kom hun efter, hvad han havde viist mod hende, og hvor fornærmet han blev, deraf kunde hun slutte sig til, hvad Grunden var. Saa siger hun Broderen, hvordan den Gamle havde beegnet sig imod hende og hvad hun havde gjort imod ham. Der stode de 2 Sødskende og græde over hinanden, og vidste aldrig, hvor- dan de skulde bære dem ad. »See hist, siger hun, der gaaer en Vild- basse; skyd den og tag dens Hjerte og før min Fader og sig, det er mit; da vil jeg reise saa langt af Land, du aldrig skal spørge til mig mere. »Ja, naar hun vilde det, skulde han ogsaa ynkes over hende; men hun skulde love ham een Ting til, at hun aldrig maatte tragte efter at komme til Kongelige eller tale med nogen Kongelig. Det lover hun ogsaa. Saa sagde de hinanden Farvel med Taarer i Øinene og stor Bedrøvelse, thet Enhver kan nok tænke, og de ventede aldrig at see hinanden mere. Saa reiser hun da; men han gik hen og skjød det her Vildsviin og tog dets Hjerte og førte hans Fader, og hans Fader reiste hjem i en lukket Vogn og ingen Menneske saae ham det første halve Aar; for han tænkte, Staden var fuld af Skam og Skjændsel, endskjøndt der var ingen, der vidste det, andet end demselv. Saa kom den gamle Jomfru og holdt Huus der igjen. (:For 39 Aar siden har Konen hørt, liggende i sin Seng, en Karl, der sad

ved Siden af en Pige, fortælle hende denne Historie; Stedet var Seilstrup Sogn, Smidstrup Bye, hvor hun var hos sin Farbroder om Høsten:).

Saa spadserer Datteren ud i Skoven og af denne i en anden og saa fort hun kunde, for af Landet skulde hun. Hun kommer saa i en stor Skov, da kommer der en fornem En kjørende, saa rask, det var skrækkeligt; han siger: hør lille Jomfru eller hvad hun er! vil hun ei være saa god at gaae ligefrem ad denne Vei til et høit Huus; der er den stakkels Kone i Barnsnød, og blive hos hende til jeg kommer igjen med Jordemoderen! Nu han kjøer rask og hun gik ogsaa det forreste hun kunde hen til det høie Huus. Hun bliver ogsaa ved Konen og han kommer med Jordemoderen. Konen bliver forløst og faaer en Deilig Søn. Siden det var forbi blev hun ved Konen saa længe som hun laae; det var en Skovrider, der boede der; saa siger Skovr. til Jomfr.: »Hvor hun var fra? »Hun var fra Amsterdam! »Hvordan det kunde være thet saa deilig en Jomfru var kommen ene saa langt ud i Skoven, det kunde han ikke forstaae. »Jo, for en vis Aarsags Skyld var hun bleven landflygtig; men det var ikke for hun havde begaaet nogenting Skitteri. »Dersom hun vilde blive der, maatte hun gaae i lige Arv med deres Barn, for hans Kone var bedaget, de fik ikke flere Børn, og de vare forskrækkelig rige¹. Dersom Barnet skulde døe, skulde hun arve det Hele efter dem, naar hun blot vilde blive der. »Nei, det kunde hun ikke, for det var for nær, og af Landet skulde hun, det² var intet andet at see efter.

Saa søgte hun efter at komme til en Søstad, thet hun kunde komme af Landet, saa kom hun ogsaa med en Skipper; siden de kom saa langt ud paa Havet, blev det saa meget blikstille Veir, de laae tæt udenfor en Øe, og saa vilde nogle Matroser ro i land efter frisk Vand; og saa syntes hun hun vilde iland med dem; siden hun kom i land, vilde hun ikke vel følges med de Matroser, saa gik hun ene op ad en Skov, og hun gik i dybe Tanker længere ind i Skoven med en Sti, til hun kommer til en Kirke, og der stod Kirkedøren aaben saa gik hun derind. Siden hun kom op til Altret, der stod Viin og Brød paa Alteret, saa tænkte hun ved sig selv: Nu kom jeg saa hastig afsted, jeg kom ikke engang tilalters, og Gud veed, hvor

1. Tal over l. antyder, at de to sidste sætninger evt. skal ombyttes.

2. Over l. rettet fra der.

jeg kommer hen, kanske jeg kommer i de hedenske Lande. Nu vilde hun gjøre hinne Bekjendelse for Gud og saa vilde hun annamme Christi sande Legeme og Blod, da hun saae, det var en christen Kirke. Siden hun fik nu Brødet og en Taar Viin gik hun ind i en Stol og satte sig, og der faldt hun i Søvn; hvorefter hun sov, vidste hun ikke, for hendes Uhr var gaaet ud, da hun vaagnede; saa skyndte hun sig da ud af Kirken og ned til Stranden, for hun frygtede for, de vare reiste. Hun kommer da¹ til Stranden, da var der aldrig Seil at see; de havde faaet Vind og de vare reiste. Nu saa formærkede hun da nok, at hun fik Lov at blive der, saa maatte hun til at see sig om, om hun fik noget til Føden; men der var ingenting at faae, uden der var nogle Rødder, hun kunde spise, og nogle vilde Æbler; det kunde hun da opholde Livet med. Hun ledte efter Kirken, der meente hun hun vilde have et Tilflugtsted for vilde Dyr om Natten, men den kunde hun ikke finde mere. Saa fandt hun et stort gammelt Træ, som der var en Huling i, det passede hun paa, hun kunde finde om Nætten, thet hun kunde da have hinne Forsikkring der. Den Ø kaldtes Langeø, og den tilhørte Kongen af Preussen (:var til K. af Pr.:).

Kongen af Preussen havde en eneste Søn, og han drømte en Nat, som han laae, at han var paa Langeø paa Jagt, og der fandt han saa rar en Hind, thet han aldrig havde seet saa pæn en Hind; han fortæller hans Fader om Morgenen, hvordan han havde drømt. »Ja saamænd! Du har saa tidt været paa Langeø, men aldrig du har fundet Hinden! Nu Nætten efter drømmer Prindsen ligesaadan igjen, og han fortæller sin Fader igjen, og Kongen gjør ikke andet end leer deraf; det var nogle skjønne Drømme. Tredie Næt, Pr. drømmer ligesaadan igjen; saa siger han til sin Fader om Morgenen, at enten det gik nu op eller ned, saa vilde han paa Langeø, for nu havde han drømt ligedan i 3 Nætter; nu vilde han paa Langeø paa Jagt. Ja, Kongen siger Ja, det kunde han da ogsaa, da det var saa meget om at gjøre. Nu saa seilede de ogsaa derover; strax de komme paa Øen komme de paa Spor efter den her deilige Jomfru, og hun sætter efter hinne Træ og der stiger hun op i, og de ride ogsaa efter hende og naae hende der. Pr. siger til hende, hun skulde komme ned. Nei,

1. Herefter ned slettet.

hun taug stille, for hun havde da lovet hinne Broder, thet hun maatte ikke tale med nogen Kongelig, og hun kunde da see, thet det her var en kongelig Person. Ja han beder hende da andengang, thet hun skal komme ned. Nei hun tier stille. Saa sætter han Pistolen for hendes Bryst, og siger, at naar hun ei strax kommer ned, saa skyder han hende. Saa kom hun ned, og saa kunde han¹ da skjønne over, thet hun var »dum« (:stum:), men at hun ellers var et overmaade deiligt Fruentimmer. Saa havde han gjort sin Jagt og reiser hjem, saa havde han da fanget den Hind, han havde drømt om, det kunde han da skjønne paa. Nu han kommer hjem; det blev da saadan en Glæde paa Slottet, thet de² havde da reddet det stakkels Menneske fra den her Udørken, om det var aldrig andet. Men Pr. havde da faaet Lyst til hende og det blev da bedre³ med ham, have hende vilde han da. Kongen siger til ham, thet det kunde da vistnok ikke tilstædes, thet en dum Dronning besteg Tronen. »Jo, hvad Kongen sagde, eller sagde ikke, han vilde have hende, og han fik hende ogsaa. Saa elskede han hende saa forskrækkeligt, og hun var saa overmaade smuk, saa frygtede han for, at nogle af de andre Herrer skulde ogsaa faae Lyst til hende; saa vilde han da være hende saa nær, at han vilde være til hendes Forsvar allesteder; da hun var dum, kunde hun da nok have det behov. Saa let han gjøre et Skillerum af Bredder, og der kunde han baade høre og see igjennem, hvad der foregik i hendes Kammer; hun blev strax frugtsommelig, og hun fik saa møi deilig en Søn. Kongen og Dronningen gjorde skrækkelig ud af hende, for hun var saa god og saa gæv i alting. Saa tænkte hun ved sig selv, thet hun var nu kommen op igjen og sad med hinne Barn, thet der var en tung Skjæbne for hende at leve sin Tid ud som dum, da Vorherre have givet hende Mæle. Saa siger hun ved [sig] selv, hinne Dreng paa hinne Skjød, »Aa Gud Give nu min Fader og Broder og Bedstefader saae det deilige Barn, thet jeg har; saa kunde Pr. høre det, da han altid var hende saa nær, og saa kommer han springende ind til hende og spør hende efter, om hun kunde tale? »Ja, det havde hun kunnet, siden hun blev saa stor, thet hun fik Maal; og saa spør han hende efter, om

1. Af udg. rettet fra ms. hun.

2. Rettet fra det.

3. Over l. rettet fra desbedre.

han maatte nu have Lov at hente Kongen og Dronningen, thet de skulde høre paa. Saa kom de ogsaa, og hun falder paa Knæ for dem og bad dem om Forladelse, fordi hun havde saadan begaaet den¹ Last, men hun var nødsaget dertil, og saa fortalte hun dem hele sit Levnetsløb, som Historien nu handler om, thet hun var ikke engang kommen af Adelig, langt mindre af Kongelig; derfor var hun ikke en Krone værd. Siden Kongen fik saa hørt paa hende, s.h. »Jo staae op, mit Barn! Du er en Krone værd. Og saa holdt de Bryllup igjen paa ny Regning med saa fornøielig en Stads, thet der havde aldrig været saa fornøielig en Stads i Preussen. Siden Drengen blev nu 1 Aars Tid, og de levede saa glædeligt og fornøieligt sammen, saa det var en Lyst; hun var lidt baade af Høie og Lave, saa spør hun sin Mand, om hun maatte ikke faa Lov at reise hjem til sin Fader og sin Broder, for hun vidste ikke om de vare levende. »Ja, det maatte hun nok; men nu var det saa galt, deres Rige var i Uorden med Krig, thet Kongen kunde ikke selv tage med; men han havde en gammel Marskalk, saa skulde han tage med.

Hun kommer da i en Kareth og der kom da Kudsk og Tjener til den; Kongens Livjægere kom med og de rede i forveien, og den gamle Marskalk red ved Siden af Karethen, for om der skulde nogen Fjendtlige komme til dem. Saa red han noget, og begyndte at give sig, han fik saa skrækkelig ondt, han kunde ikke taale at ride; saa siger hun, Dronningen, thet hinne Tjener kunde staae af og ride og saa maatte han sidde i Vognen hos hende, for hun var altid saa god. Ja saa takkede han og sagde Ja, men saa førend han steg af Hesten, saa befalede han Livjægerne, at de skulde ride et Stykke iforveien ind i Skoven at see om der var nogle Fjendtlige; var der nogen, skulde de blæse, og kom der nogen til Karethen, skulde de ogsaa blæse. Siden han kommer nu ind i Karethen, den Gamle, begyndte han at ville da tage efter hende; saa siger hun: hvad skal dette betyde? »Ja, hun skulde da tie stille; nu sad de ene i Karethen, og nu kunde de gjøre, hvad de vilde, og hvad han nu kunde sige. »Nei hun skammede ham da ud, han vidste nok, hvad hun var, og saa skulde han da ogsaa vide, hvad han foretog sig. Men hun kunde ikke faaer Lov at sidde for ham, og hun støder op² Karethdøren og

1. *Rettet fra det.*

2. *Over l. rettet fra aabner.*

springer ud med Barnet i Armen. Saa bliver han gal, thet hun vilde saadan gjøre ham Skam for Kudsk og Tjener thet han drager sit Sværd og slog efter hende, og saa holdt hun Barnet for ham og siger: Stop for Kongeligt Blod! og meente, han skulde have skaanet Barnet, men han var ved at hugge til og var saa ivrig, thet han hug Barnet midt over; thet det drat ned af hendes Arme, og idet bliver hendes store Klæde og hendes Dragt oversprængt med Blod. Saa sætter hun ad Skoven til, og saa truede den gamle Marskalk baade [Kusk og] Tjener, thet hvis de nu ikke sagde, at hun var rendt ad Skoven med Barnet, skulde de da aldrig komme levende hjem. Og saa kastede de et Hul i Skoven og der kastede de Barnet i. Og saa blæser de, og saa kommer da Livjægerne og det som glubendes Dyr, for de troede da, thet der var kommen Fjendtlige til Karethen, og siden de kom da tilbage, gjorde Marskalken da Beretning for dem, thet hun var rendt ad Skoven med Barnet, og de vilde da til at omringe og spærre Skoven, men han sagde nei, det kunde ikke hjelpe noget. Altsaa vendte de da og kørte hjem igjen og sagde det til Kongen, thet hun var rendt fra Karethen med Barnet. Saa siger den gl. Konge: Ja saamænd! Let kom hun og let gik hun; men Pr. var harmt og det var møi, men meest endda for hans Baan.

Nu saa stod det da hen i flere Aar, at han hverken hørte eller spurgte til hende, og han meente ikke det kunde nytte noget at søge efter hende; men hun gaaer til en Kjøbstad og gaaer ind i en Bod og kjøber sig Klæde til et Sæt Klæder, og hun gaaer til en Mandfolkeskræder og lader sig maale til et Sæt Klæder, og hvad Tid de kunde blive færdige? Hun fik dem strax, og kjøber sig Hat og Støvler og ifører sig Mandfolkeklæder, og saa hedder hun *Frederik*. Saa giver hun sig i preussisk Tjeneste, og bliver Husar, var høi og rask, og Krigen var ogsaa svær, thet han avancerer for hver Slag og steg i Tjenesten. Han foregav, thet han var Deserteur fra Holland, og saa steg han saa møi i 2 Aar, thet den unge Konge fik saa stor Behag i den unge *Frederik*, thet han slog ham til Marskalk, den anden M. blev for gammel i saa svær en Krig, thet han kunde ikke hverken commandere eller være med i Feldten; han blev saa afskediget. Kongen fandt saadan Behag i den her nye Marskalk, han havde faaet, thet han kunde aldrig undvære ham, hverken Nætter eller Dage; han var da saa god til at trøste ham og til at more ham;

Kongen talte da saa tidt til ham om sin Kone og sit Barn og græd for dem. Fr. sagde altid: Kongen finder nok sin Kone, naar Gud vil. Nu han var Marskalk hos ham i 4 Aar; saa fik Krigen Ende, og der blev Fred og Rolighed i Landet; saa bad M. om sin Frihed, thet han syntes, han vilde i sit eget Land, for han længtes; Aa, siger Kongen, de er jo en Deserteur; det kan da ikke gaae an, thet de reiser hjem; for Kongen vilde da helst have beholdt ham. »Aa, nu troede han ikke det betød noget, nu troede han nok, han kunde komme hjem i Fred og Ro. »Ja saa kunde han jo heller ikke forholde ham, og siden der nu var Fred og Ro, saa kunde den Gamle gjerne være Marskalk igjen. Altsaa faaer Fr. sin Frihed, og han reiser til Holland. Kongen fulgte ham et stort Stykke hen paa Veien, for^t der skulde da ingenting Ondt møde ham, og Kongen sagde til ham, før han reiste fra ham, thet skulde han nogentid komme til at trænge, skulde han altid have en naadig Konge i ham.

Nu kommer Fr. til Amsterdam i Holland, og der gaaer han paa Gaden og han gaaer ind i sin Faders Boutik og seer baade sin Fader og Broder og Bedstefader; saa vidste han ikke, hvad han skulde rigtig slaae paa, saa kjøber han et gammelt Huus af et Par gl. Mennesker og giver dem 2-3dobbel for; da der var saa stor en Plads at bygge paa. Saa lader han bygge en svær stor 3 Etage Gaard og over Porten lod han sætte: preussisk Husar. Nu han fik Bevilling og han blev Gjestgiver, alle de fornemmeste, der kom til Staden, de skulde da til Preussisk Husar og ligge.

Nu Kongen maa vi da til at iveie med igjen: han drømmer en Næt, som han ligger, thet han var ude at spadsere i en Skov, og der kom der en gammel Mand og siger til ham: du skal ud at reise og finde din Kone. Han siger det til sin Fader om Morgen, hvad han havde drømt; saa siger Faderen: Ja du drømte jo ogsaa om hende, da du fandt hende, men hvad lykkedes det for Dig? Og saa lignede Kongen hende ved en kom løbende Hund, thet den skulde de ikke lægge Flid paa. Og Nætten efter igjen drømmer den unge Konge ligesaadan, thet en gl. Mand kom til ham og sagde: du skal ud at reise og finde din Kone. 3^e Nætten var det ligesaadan, han var ude at spadsere og var forvildet og den Gamle Mand tog haardt i hans Arm og sagde: Du skal ud at reise og finde di' Kone! thet Kongen kunde

1. *Over l. rettet fra og.*

virkelig fornemme, thet hans Arm var æm (øm) om Morgenens af det Manden havde havt i den om Nætten. Saa siger han om Morgenens til sin Fader, thet nu havde han drømt saadan i 3 Nætter; nu vilde han ud at see, om han kunde ikke finde hende.

Nu saa reiser han ogsaa med et stort Følge med sig; saa reiser han i mange Lande og Riger, og spør efter en Dame med et Barn, men der var da ingen, havde seet nogen. Saa vilde han hjempaa igjen, da kommer han da til Holland og kommer for *Amsterdams* Porte, og han lod Courerer tage ind i Staden og spørge efter, hvem der kunde logere Kongen af Preussen. Ja, alle sagde de den preussiske Husar; der skulde han da til at logere. Saa kunde da Kongen aldrig forstaae, hvem det var, thet der kaldtes preussisk Husar. Han kommer for Porten og preussisk Husar fik at vide, at den pr. Konge var kommen, han kom ud og tog imod ham; Kongen rækker ham strax Haanden og siger: Aa, det [er] jo min kjære Marskalk. Nu var det den kjæreste Ven, thet han kunde være kommen til paa hans Reise. Saa spør pr. Husar Kongen om, hvad han var reist efter? »Ja saa sagde Kongen ham det, hvordan han havde drømt om at han skulde ud at finde sin Kone; men nu havde han reist saa længe og ikke fundet hende; nu vilde han da hjem. »Aa jo, siger preussisk Husar, han fandt hende nok, naar Gud vilde. »Ja, sagde Kongen, det havde han sagt til ham saa mange Gange, men han havde da ikke fundet hende endnu. Den gamle Marskalk er da med Kongen paa Reisen, altsaa er han da ogsaa med ham der; saa siger pr. Husar til Kongen, thet nu veed han da aldrig, hvad for Fornøielse han skal gjøre sine kjære Gjæster, for Kongen vilde da ogsaa gjerne have nogen Morskab hos sin kjære Vært; for nu¹ fandt han² da ikke mere Fornøielse hverken paa Reisen eller naar han kom hjem, da han ikke fandt sin kjære Kone.

Nu vilde Kongen lade indbyde af hele Staden 2 af hvert Sted af alle de Fornemste, og spise til Taffels med Kongen af Preussen hos preussisk Husar; »og desmere tjener jo min Vært! meente K., »Jo preussisk H. var ogsaa fornøiet med det, nu saa bleve de ogsaa indbudne, at de skulde komme samme Aften og spise til Taffels med

1. Tilføjet over l.

2. Rettet fra han fandt.

Kongen. Nu altsaa skulde ogsaa nogle bedes af hendes Hjemmen, og hendes Fader og Bedstefader blive bedte blandt de andre. Og preussisk Husar var den, der skulde sætte dem tilbords, han fik dem ogsaa saadan stillet an, thet den gamle Marskalk kom til at sidde ved den ene Side af Kongen og hendes gl. Bedstefader ved den anden, og saa dernæst ved hendes Fader. Saa fik da Maaltiden Ende, og der gik mange Dicursor over Borde, saa siger K: Hør veed I hvad kjære Venner? hvorfor I har havt den Ære og Fornøielse at spise til Taffels med Kongen af Preussen? »Nei det vidste de da ikke. »Om¹ der var ingen af dem, der kunde fortælle Eventyrer om deres gamle Forfædre² over Borde? »Nei, de havde aldrig hørt Eventyr i deres Dage. »Om de kunde saa ikke fortælle om deres Levnetsbeskrivelse — om de havde været ude og vare bereiste? »Nei, den ene havde nap nok været ude af Amsterdams Porte, og den anden havde nap nok været ude af sin Faders Port; de havde Intet at fortælle. »End De, min kjære Marskalk, sagde Kongen; kan De da ikke fortælle Eventyr for Deres Gjæster? Aa nei, s. preussisk Husar, Eventyr havde han aldrig lært; men han havde drømt saadan en skjøn Drøm inat, den var nok værdt at fortælle. »Ja, saamænd s. K., han var møi for at høre paa Drømme; for han troede da nok, thet de havde »jen Betydning. Ja saa begyndte han at fortælle, pr. Husar, thet han syntes, thet han var født i Amsterdam og var en Jomfru; saa fortæller han da Hele sit Levnet, thet han syntes thet han havde en Broder, en Bedstefader og en Fader, og han syntes, thet hans Fader og Broder vare i Italien til Kongekroning, og da s. han, thet hans Bedstefader beegnede sig saa slet imod ham og skrev Bagtalesesbrev ud til hendes Fader og Broder; nu hendes Bedstefader sidder og hører paa, han begynder at faa ondt, »om han ikke maae staae op og gaae ud? »Nei, Kongen siger, Bliv siddende, som sidder! Hun fortæller videre, thet hendes Broder kom hjem i den Anledning og skulde tage Livet af hende; men han skaante hende endda for hendes gode Forsikkringers Skyld, at hun var uskyldig, thet han skød en Vildbasse og bragte hendes Fader dens Hjerte. Og hun reiste saa og var landflygtig, og hun kom paa en ubeboet Ø, og der kom Pr. fra Preussen og fandt hende, og forelskede sig i hende og tog

1. *Tilføjet over l.*

2. om deres gamle Forfædre *tilføjet over l.*

hende ogsaa til sin Kone, og hun syntes, hun var det. Og hun syntes, hun fødte et dejligt Drengbarn med ham, og hun fik Lyst til at komme hjem til sin Fødeby og sige dem, hvorhenne hun var, og hun reiser¹ ogsaa og tager Marskalken med sig. Og saa syntes [hun], at M. reiste ved Siden af Karethen, og han blev syg, og hun lod ham stige af Hesten og tog ham ind i Karethen til sig, og saa syntes hun ogsaa thet han blev saa nedrig mod hende, thet hun ikke kunde være i Karethen ved ham, og hun sprang af Karethen og han drog sit Sværd og hug efter hende og hug hendes Barn midt over. Han hører ogsaa det, den gl. Marskalk, saa fik han ondt; »om det ikke var tilladt at staae op og gaae ud? »Nei, s. K., bliv siddende, som sidder! Og saa siden Barnet var nu dødt, sprang hun ad Skoven til; for hun meente, hun ogsaa maatte af med Livet. Saa siger K. »Jo det var en dejlig Drøm; men nu kunde han høre, hvem hun var; nu skulde hun give sig tilkjende. Ja, saa stod preussisk Husar op og bad om han maatte gaae paa sit Kammer under 4 Damers »Bevartning. Saa klædte hun sig om og blev til et Fruentimmer og klædte sig i de Klæder, som vare oversprængte med Barnets »Bløv« (Blod) Saa stod Kongen op og stod paa venstre Side af hende, og sagde, thet hun skulde først dømme over sin Bedstefader, for han var ikke i sit eget Land. »Ja, hendes Bedstefader havde hun tilgivet; for det var en syndig Lyst, der opstod ved ham, som ved David; og hendes Fader vidste ikke bedre, end som han gjorde, ham havde hun ogsaa undskyldt. Hendes Broder blev kaldt derop til den store Fornøielse at see sin Søster igjen, og ham forærede hun sin Gaard, ligesom den stod nu til, og saa reiser hun med Kongen; nu havde han da fundet sin Kone.

De komme saa i Skoven, som Barnet var slauen ihjel, saa siger hun: Hold nu, her er det Sted, som mit Barn er død paa; saa blev han tagen af Hesten, den gl. Marskal, og saa blev der 4 Heste spændt for, 2 for Hænderne og 2 for Fødderne, og der blev han strakt ud og der blev han liggende saa for Krager og Ravne. Saa reiste de hjem, Kongen og Dronningen med hverandre, og hvad der havde ei før været Glæde, saa blev der nu, siden de Gamle fik det at vide. Saa blev de 2 Unge kaarede til Konge og Dronning og leve saa godt den Dag i dag er og bygge Børn og gjøre Huus.

1. han lader hende *tilføjet over l.*

13. Barnemordersken¹

Det hændte sig en Kjøbmand i Nørre Jylland, som havde en eneste Datter, og hun gik i Skole tilligemed Byens Børn, hvoriblandt der var en fattig Mand, som havde en Søn, som gik og i Skolen, og disse 2 Børn bleve saa interesserede, som de voxte til, saa bleve de Venner til, og Tiden kom, de bleve confirmerede een Dag, for Eftertiden bleve de bedre Venner og bleve virkelig forlovede, uden hendes Forældres Vidende, og² han kom til at fare tilsøes med hendes Faders Skib, og hvergang han kom hjem, kom han da til at tale med hende; men det kunde ikke skee paa anden Maade, end hendes Fader havde en Bodkarl, og han var dem tro, og paa den Maade kom han tidt og ofte til at tale med hende. Men da Ingenting kan dølges i Verden, saa kunde det ikke heller; det kom for hendes Fader, og han blev vred og sagde ham hans Hyre op, og Karlen reiste til Aalborg og tog Hyre, og han kom med et Skib og skulde gaae til Rusland; nu han kom hjem igien til Aalborg og reiste om Natten fordølg³ til Kjæresten, formedelst Bodkarlens Troskab, og det hændte da flere Gange, medens han laae i Aalborg; og naar han skrev hende til, addresserede han Brevet til Bodkarlen og hendes var indeni. Men i den Tid han havde lagt i Aalborg og været ofte oppe hos hende, da havde de været val gode Venner, Jomfruen blev frugtsommelig, og han med det samme Skib reiste til Rusland igjen og var henne en Tidlang.

Nu Tiden gik, hun var frugtsommelig, hun holdt det stille og ikke aabenbarede det for noget Menneske, men Bodkarlen holdt nøie Øie med hende han tvivle paa det, da han vidste, han havde [været] saa meget hos hende, og Tidens Fylde kom, hun gjorde Barsel i »Døll« og det var et Pigebarn, og hun tog Livet af Barnet; men til Ulykke kunde det ikke dølges alligevel paa Grund af Pigernes Vadskning, saa det blev bekjendt for dem, og de sagde det til deres gode Venner, saa det kom ud i Byen at gaae, og det kom for Øvrigheden, og Øvrigheden og Doctor kom og synede Jomfruen og hun maatte til at bekjende, og hun³ bekjendte, hvor hun havde forvaret

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

2. Herefter hendes Fader slettet.

3. Herefter havde overstreget.

det paa et fordølgt Sted, og Jomfruen bliver arresteret og der bliver holdt Forhør over hende;

Alt det skete mens han var væk; saa kommer han til Aalborg med Skibet, og han skriver strax et Brev til hende og addresser til Bodkarlen; hun sad imidlertid i Arresten og kunde ikke faae Brevet, men Bodkarlen skriver imidlertid tilbage til ham, hvordan Alt dette var gaaet til, Karlen seer dette her, han bliver saare forskrækket, og saa skriver han tilbage til Bodkarlen, om hun skulde rettes, om han saa vilde lade ham¹ vide, hvad Dag hun skulde rettes. Tiden kom, hun blev dømt til at hun skulde rettes, saa skriver Bodkarlen til ham igjen, hvad Dag hun skulde rettes, men dersom han vilde komme til ham om Natten Kl. 12 før hun skulde rettes, men Karlen hører dette her, Skibet var færdig, som han skulde med fra Aalborg, saa sagde han sin Hyre op, og om Natten Kl. 12 kom han. Da havde Bodkarlen en svær Stige, hun var paa 3^e Etage i Raadhuset, og saa faaer de den Stige og sætter til og have 2 File med dem; og saa gaae de op paa den Stige til det Vindue, som hun var inde og knækker en Rude med den ene Fiil, og saa flyer han hende den ene Fiil saa filede de de gamle Jernstænger over saaledes, at hun kom ud, og hun kom ned af Stigen og faldt næsten død baade af Glæde og Sorg i Kjærestens Arme, som stod paa Jorden. Hvad Ord, der bleve falte, og hvad Taarer, der faldt, det kan hver nok vide. Saa flyer de hende nogle Penge, begge to, og befalede hende, at nu skulde hun reise sønderpaa og ikke hvile, før hun kom ind af Hamborg Porte.

De skiltes ad med Sorg og Harm og ventede aldrig at see hinanden mere, og hun reiser, og han reiste til Aalborg og opholdt sig der nogen Tid, og han saae i Aviserne at hun blev søgt og ledt om saa forskrækkelig, og hun, siden hun kom lykkelig og vel ind ad Hamborg Port, saa var hun bange, hun turde ikke være der, saa gaaer hun ned til Havnen, som Skibene laae, her kommer hun til at tale med en hollandsk Captain fra Amsterdam i Holland og hun spør ham, om det ikke var muligt hun kunde komme ombord med ham til Holland? »Jo, og hun kommer ombord og de sejle og komme lykkelig og vel til Amsterdam i Holland. Da gik hun der i nogle Dage; hun var godt lært og kunde tale mangeslags Sprog, som der fandtes

1. *Over l. rettet fra hende.*

mange, hun kunde tale med, saa var hun ogsaa bange for at være der, da der var saa stor Fart mellem Hamborg og Amsterdam, saa gaaer hun ned til Havnen igjen og der kommer hun til en fransk Captain, og spør ham hvad Landsmand han er? »Han er fra Paris i Frankrig. »Om det ikke var muligt, hun kunde komme ombord med ham og fare til Paris i Frankrig? »Jo, og hun kommer ombord, og de seile lykkelig og vel og komme til Paris. Nu der var det galt for hende, der forstod hun aldrig et Ord, Nogen talte. Saa vandrer hun omkring paa Gaden, og vidste aldrig hvordan hun skulde bære sig ad, nu vare¹ hendes Penge tilsatte og hun havde Intet at leve af, saa træffer hun en fattig Kone paa Gaden, som var født i Tydskland, og Jomfruen talte godt Tydsk, hende kunde hun tale med, og hun følger med hende hjem og fik Logis hos hende, som hun kunde være fornøiet med, og da den her fattig Kone fik noget om hendes Tilstand at vide, thet hun var fattig og havde Intet, saa underviste hun hende, hvorledes hun skulde gaae ud paa Gaden, naar der kom høie Herrer og² fornemme Folk og bede om en Almisse; hun skulde nemlig falde paa det ene Knæ, naar hun vilde bede Mennesker om Noget, men paa begge Knæ, naar hun vilde bede Gud om Noget. Hun tog hende ogsaa med sig i Byen at vadske og fortjene lidt. Saa lovede hun hende, hun skulde see hun kunde være om en Condition til hende, hun var godt kjendt i Staden, og fik ogsaa en Condition »hørt op« til hende, thet hun skulde være Barnepige for et stort Herskab.

Saa lade vi hende være der, og tage fat paa Karlen. Han gik i Aalborg med Længsel efter at komme ud at lede om hende, saa reiser han da lige til Hamborg; han kommer saa der, saa ledte og spurgte han overalt, men kunde ikke udspørge hende. Omsider kommer han ned til Havnen, og det træffer at den samme Captain, som hun var kommen med til Holland, var i Hamburg, og han spurgte ham, om han ikke havde faaet et dansk Fruentimmer ombord, og paa det og det Alder (:da var hun 19 Aar:) og i saadanne og saadanne Klæder. »Jo, paa den og den Tid havde han et Dansk Fruentimmer med sig ombord som passede til Beskrivelsen. »Om han kunde komme med ombord til Amsterdam? »Ja, og han kommer ombord og de seile lykkelig og vel til Amsterdam. Nu han kommer saa der, saa søgte og

1. Tilføjet over l.

2. Tilføjet over l.

ledte han ogsaa der allesteder, men han kunde ikke finde hende; saa søger han ogsaa ned til Havnen, hvor han kommer til en fransk Captain; han talte ogsaa mange Sprog, baade Engelsk og Fransk, han havde faret i mange Aar; saa spør han, om han ikke havde havt et Dansk Fruentimmer over fra Amsterdam, eller vidste nogen, der havde havt; »Jo, for en Tid siden havde han havt et Dansk Fruentimmer over paa den og den Alder og saadan og saadan klædt, altsaa kunde han formærke, det var hende. »Om det var muligt, han kunde komme med? »Jo, og han kommer ombord, og de seile, og komme lykkelig og vel til Paris i Frankrig. Det var ligesaadan som før, han ledte og spurgte, og var ikke istand til at opsøge hende nogetsteds, men det var ogsaa umuligt i en stor Stad. Han gik der en Tid, og hans Penge gik med, han havde ikke mere at leve af, saa tog han Hyre med et Skib til Middelhavet; nu tænkte han aldrig, han saa hende mere, saa var han borte over $\frac{1}{2}$ Aar; dentid de komme med Skibet tilbage til Paris igjen, var der Marked den Dag; saa bad de Forlov at have Landgang, for de vilde op at forlyste dem, Matroserne, og maaskee være dem om en Markedskjæreste. Men hver ung Fruentimmer, han saa, holdt han nøie Øie med dem, men han kunde ikke blive hende vaer. Omsider bliver han hende vaer, hun kommer med et Barn i Armen, og et i Haanden, som vare hendes Herskabs. Saa kan han nok vide, hvad Glæde de mødte hinanden med og omfavnede hinanden, og saa talte de da længe sammen, og vidste aldrig hvad de skulde finde paa, for de havde Intet, hun havde kun tjent et halvt Aar, og han havde heller ikke faret længe. Hun siger »Jeg skal hitte Raad; min Herre har en Onkel, som er meget rig og godhjertet; følg med mig hen til ham, og de gik derhen, og de bekjendte deres Skrøbelighed paa de Vilkaar, at de havde elsket hinanden fra deres Skoletid, men havde ikke maattet faae hinanden for hendes Forældre (:hun talte ikke om Barnet:) og formedelst dette, at de ikke maatte faae hinanden, havde hun deserteret fra hendes Forældre. Og nu havde han søgt efter hende i flere Lande, inden han havde fundet hende, og nu var det deres Begjæring, at de vilde ægte hinanden, men de havde ingen Evne. Han af Godhjertighed tilbød, thet han vilde hjælpe dem; saa vidste han et Sted, som der var Værelser at faae tilkjøbs i Staden, og smukke Værelser, saa siger han til Karlen: nu skulde han gaae hen og købe dem, han skulde

nok betale dem. Han gjorde saa, købte disse smukke Værelser og kom igjen med Papirer derpaa til ham; og Onkelen forbød hende, hun maatte ikke nævne det for hendes Herskab, før han kom og friede til hende; for Onkelen vidste nok, at hun var meget æstimeret af hendes Herskab, saa hun fik ikke Lov at tage en saadan Udlænding, før de fik at vide, at han var bosat i Byen; og han flyer ham alleslags Bohave og Meubler at bosætte dem med. Saa følger Onkelen med ham derhen til hendes Herskab for at tale et godt Ord med ham; og det var just ogsaa hans Skib, han havde faret med paa Middelhavet; de komme derhen og han frier til Jomfruen, og Onkelen hjælper til og siger, det er en bekjendt Karl og en Dansker ligesom hun, og han syntes det var godt hun kunde blive gift med ham og bosat i Staden. Saa gave de deres Minde dertil, gjorde der Bryllup og gave hende saadan et svært Udstyr af alleslags, og de kjørte med hende derhen til hendes Bopæl.

Saa levede de da saa forskrækkeligt godt i nogle Aar; det stod saa længe hen, de havde 3 Børn, saa kommer der et dansk Skib der til Staden, da træffer det og, medens de laae der, der var Marked en Dag, saa bade Matroserne have Lov at have Landgang, de vilde op at forlyste dem; saa gik de paa Gaden, og ligesom de gik, stod der en Mand og en Kone ved et Bord, saa siger hun paa Dansk til sin Mand¹ (:iblandt Matroserne var en Karl hernede fra Tornbye, som kommer til Bordet og forlanger en Snaps:) Det er en dansk Mand! Saa svarer han: De er ogsaa dansk. Saa spurgte han, hvor de vare fødte i Danmark! De vilde snart ikke give ham noget Svar derpaa; men om han vilde komme til dem iaften Kl. 7, og de gave ham Adresse paa Gaden og Nummeret, saa skulde de sige ham det. Aftenen kom og han bad om Landgang og fik ogsaa Lov. Han fandt rigtignok derop, kom derind, og der blev dækket Bord for ham, og han levede saa godt, thet det var forskrækkeligt, og de sætte dem ved ham og vare ganske godt fornøiede. Saa vilde han da til at spørge dem ud, hvorhenne i Danmark de vare fødte og hvordan de vare komne der; saa fortælle de ham den Hele Handel, som her er berettet, med Taarer i Øinene; siden de fik sagt ham det Hele, spurgte han, om det maatte tillades ham een Ting, at naar han kom hjem,

1. til sin Mand *tilføjet over l.*

han maatte saa reise til hendes Forældre og lade dem vide i »Døll« den Hele Handel? »Jo, naar han vilde love det, at han ikke vilde aabenbare det for andre, end hendes Forældre og Bodkarlen; det lover han, og det udretter han ligesaadan; og den Mand fra Tornby har 2 Døttre, som boe her i Sognet, og i den ene hendes Bryllup har han fortalt det Hele. —

14. Den taalmodige *Massilie*

Der var en Konge i en Stad, som havde en Søn, der skulde tiltræde Regjeringen efter sin Fader; siden Faderen var død, antog han Regjeringen, han var ugift; saa red han tidt og ofte ud i Skoven paa Jagt, og saae mange smukke Piger, baade Høie og Lave, men der var ingen efter hans Stand. Saa var der en fattig Skomager, som boede der i Byen, han havde een Datter, som hed *Massilie*, og hendes Fader havde een eneste Koe, som hun gik ad Skoven med, og Pigen var overmaade smuk, men slet klædt. Han rider tidt og ofte til hende i Skoven og klappede hende paa Kinden og viste hende Kjærlighed, men han talte ikke om nogenting, og langt fra tænkte hun nogenting. Saa kommer han ridende en dag udenfor den gamle Skomagers Dør, og da stod hun ved Posten med sin Koe og vandede hende, og hun var alletider undseelig for Kongen, fordi hun var saa slet klædt, og Kongen bad hende, om hun vilde sige hendes Fader, han vilde komme ud, Kongen vilde tale med ham. Skomageren kommer ud og knæler for Kongen og spør, hvad Kongen befaler? »Jeg befaler ingenting, men jeg beder at du vil overlade mig din Datter. Saa vidste han ikke, hvad han skulde svare til det; omsider siger han, »Kongen maatte da ikke gjøre Nar af hende, for saa fattig som hun var, saa dydig var hun ogsaa. Kongen siger: Nei, han bad ikke om hende for at gjøre Nar af hende, ikke heller vilde han have hende til hans Maitresse, men han vilde have hende til sin ægte Dronning. Altsaa kunde Skomageren ikke modstaae, Bryllupsdagen bliver berammet, da den¹ kom, kom der en Kareth uden for Skomagerens

1. da den tilføjet over l.

med fine Damer i og en kongelig Dragt til hende fra Inden og til Uden, fra Top til Taae; og de kjørte paa Slottet med hende og de holdt Bryllup, og det var saa meget godt og vel, han var saa føielig og god ved hende, som hun kunde være den fornemste Prindsesse.

Saa bliver hun da frugtsommelig, og Tidens Fylde kom, og hun bekommer en deilig Søn, 3 Dage efter hun havde gjort Barsel, kommer Kongen ind til hende og siger: Nu er det galt *Massilie*. Raadet og hele Landet er imod det fordi du har født en Søn, og du er af simpel Stand, han maae ikke bestige Thronen. Det er bedst, jeg tager Barnet og undliver, for ellers vil hele Landet føre Krig imod mig. »Som du vil, svarer hun ganske sagtmodig, reiser sig op i Sengen, kysser Barnet og det var det eneste hun bad om: Lad ham ikke lide for længe! Han reiste med Barnet; hvad det blev af vidste hun ikke og spurgte aldrig om; hun blev karsk igjen; og det stod hen et Aar eller saadan, saa bliver hun frugtsommelig igjen, og Tidens Fylde kom og hun fik en deilig Datter. 3 Dage efter hun havde faaet hende, kommer Kongen ind i Kammeret til hende og siger: Nu er det galere med Datteren end det var med Sønnen; for de vil slet ikke, at en Datter maae bestige Thronen, og hele Landet vil føre Krig imod mig; derfor nødes jeg til at dræbe det Barn ogsaa, der er intet andet at see efter. »Som du vil min Mand, svarer hun ganske sagtmodig; og hun reiste sig op i Sengen og kyssede Barnet, men da faldt der en Taare paa Barnet, og hun flyer ham Barnet: lad hende ikke lide for længe! Han reiste med Barnet, og hun vidste ikke hvor det blev af. Hun blev karsk igjen og var Dronning i nogle Aar, men fik ikke flere Børn. Saa var det en Dag, the han syntes hun sad saa sagtmodig og indesluttet (:indgetogent i sit Værelse:) saa gaaer han ind til hende: Nu *Massili!* nu er det værre, end galt. Nu ville de støde mig fra Thronen, om jeg skiller mig ikke ved dig. »Skee din Villie, som du vil, svarer hun ganske taalmodig, og der kommer strax 3 Damer ind til hende og skulde trække hende af den kongelige Dragt, hun er i, ind til den bare Serk; »Lad mig dog beholde Serken min; for Æren, jeg havde hertil, kan jeg ikke føre herfra igjen. Og der kom Bud ind til Kongen og bad om det, og han svarte: Ja.

Saa fik hun nogle gamle Klæder og kom i, og saa gik hun hjem til hendes Fader, den gamle Skomager, han var da levende endnu. Saa kunde hun gaae med sin Faders Koe igjen, og det stod hen i nogle

Aar, omtrent 16 Aar fra hun havde født Prindsessen, og saa een Dag kom Kongen ridende paa Gaden og da stod hun ved Brønden med hendes Faders Ko, og dentid han saae hende, slog Samvittigheden ham og han daanede og faldt af Hesten; men hun sprang til med en Skaal og gav ham Vand; men saasnart som hun formærkede, thet han kom til sig selv igjen, saa flyede hun fra ham; og hvergang hun hørte, Nogen talte ilde om Kongen, at han havde gjort ilde mod hende, sagde hun altid: Gid det altid gaae Kongen vel!

Siden han kom saa hjem fra denne Tour, fik han isinde han vilde giftes, og han skulde have en Prindsesse fra et Fyrstendømme, og der bliver inneviteret fra hele Staden til Brylluppet, og hvor fattig *Massili* er bliver hun ogsaa inviteret. Bryllupsdagen kom, og alle Gjæsterne indfandt sig og *Massili* ogsaa, og der var da kommen saa deilig en Prindsesse fra et Fyrstendømme, og en Prinds, hendes Broder, var fulgt hende derhen. De skulde da til Taffelet; saa sidder Kongen ved den ene Ende af Taflet og den unge Brud ved Siden af ham og hendes Broder derved, og *Massili* bliver sat ligefor ved den anden Ende af Bordet; saa sidder hun og seer saa meget vist paa dem, hun syntes den Prindsesse var Kongen saa lig, og hun skifter Farve, *Massili*, tidt og ofte, og tænkte ved sig selv: Det er intet Under, hun skulde have Kongen, hun er ham saa lig. Og ved det misundte hun hende ikke Kongen; men alligevel Angst, og Sorg og Harm greb hende saa stærk, at hun nær havde daanet »davnet« og faldet ned af Stolen. Siden Kongen saae det, reiste han sig og gik til hende og tog hende ved Haanden, »Stat op *Massili*; Sæt dig ved min Side! thi du er min Dronning og skal ogsaa være det; disse 2 unge Mennesker, som Du seer, ere dine Børn. Han satte hende ved sin Side ved Taflet, og der blev stor Glæde i al den Gaard og i det ganske Rige. Og saa let Kongen en Forordning gaae ud i hele sit Rige, at Ingen maatte friste et taalmodigt Fruentimmer.

15. Troldens hjerte¹

Der var en Konge, som havde et deiligt Kongerige, og i hans Kongerige, en Miils Vei fra Kongeslottet, boede en Bjergmand i gamle Dage, og hver Gang Kongen kom den Vei ud at ride, skulde han omkring det Bjerg. Saa var det en Gang han kom ridende deromkring, saa maaskee han kom iveien for Bjergmanden, at han ikke kunde see ham, saa skabte han Kongen om til en Bjørn, og tog ham ned i Bjerget med sig og bandt ham i store Jernlænker og det blev da² galt, Ingen vidste, hvor Kongen var bleven af, de lyste og ledte om ham i flere Kongeriger, men han var ikke at finde.

Altsaa saa maatte de have dem en anden Konge, og han levede godt i saa mange Aar, til han bekom 12 Sønner. Siden de blev saa voxne, saa let han gaae Bud i alle Kongeriger, om der var en Konge nogetsteds, der havde 12 Døttre; altsaa opspurgtes der i et langtfraliggende Land en Konge med 12 Døttre; saa reise de 11, den ungste han var hjemme, i hver sin Kareth og skulde hen at hente deres Brud; og de kom ogsaa lykkelig og vel derhen og holdt Bryllup i saa mange Dage, det var forskrækkeligt; saa skulde de da have den ungste hans Brud med dem hjem, og de, siden Bryllupstiden fik Ende, kom afsted igjen og kom ogsaa lykkelig over baade Vand og Land saalænge til de kom for det her Bjerg. Der blev de til ene Stene, uden den ene Prindsesse, som Kjæresten var hjemme til, hende tog han ned i Bjerget med sig.

Den Søn, som var hjemme, gik og saae og saae, og han saae ogsaa de kom, men der bleve de holdende — de vare jo ogsaa i den samme Skikkelse — men de kom aldrig nærmere. Saa vilde han da hen at see efter dem, han kommer da til dem, da vare de i Steen. Og³ den sidste Kareth, som hans Kjæreste havde været i, den var tom, foruden Kudsk og Tjener. — Saa bliver han da forskrækket og harmt, og vidste ikke hvordan det var gaaet til; saa gaaer han hen og lægger sig paa Siden af Bjerget og der laae han og jamrede sig; saa ligesom han ligger, hører han som Nogen hylede og græd og klagede sig; saa bliver han vaer et lille Hul og det kikker han ned ad, da seer

1. *Titel tilføjet af Sv. Grundtvig.*

2. *Tilføjet over l.*

3. *Herefter i slettet.*

han et fornemt Fruentimmer gaae dernede og klage sig; saa siger han: hvo er du? »Jeg er en Prindsesse fra det og det Kongerige, som skulde giftes med en Prinds; Bjergmanden har taget mig hened; altsaa kunde han forstaae, det var den han skulde have, men han kunde ikke kjende hende, for han havde aldrig seet hende. Saa sagde han hende, det var ham, hun skulde have havt, »men Herregud! hvordan skal jeg faae dig bjerget op herfra? »Ja, det faaer du aldrig! »Hvor er Bjergmanden? »Han driver ad Skoven hver Dag med sine Geder; jeg gaaer her saa ene og seer ingenting, uden kun en gammel Bjørn, som staaer bunden, det er det eneste levende Creatur, jeg seer, uden Bjergmanden, han kommer hjem hver Nat. »Du skal snakke med ham om han er ikke bange for at gaae i Skoven blandt de vilde Dyr, og høre hvad han vil sige. Ja saa skal jeg nok komme hen og snakke til Dig hver Dag. Ja det gik saa, om Aftenen han kom hjem, siger hun til ham: Aa er I ikke bange for at gaae i Skoven blandt de vilde Dyr? Jeg er saa bange for, de skal rive dig ihjel, og lod til som hun var saa Elsker af ham. »Nei Jeg er ikke, svarte han; for mit Hjerte er ikke i mig; »Hvor er det da? »Det sidder i den Muur under vort Vindue. Anden Dag Prindsen kom derhen, fortæller hun ham det her; saa skal du kalke den Muur og male den, naar han spør dig saa ad, hvorfor du har gjort det, saa skal du svare og sige: Saa kjær har jeg dit Hjerte! Hun gjorde ogsaa, som Prindsen havde bedt hende; Bjergmanden kommer hjem om Aftenen og seer det: »Hvorfor har du gjort den Muur saa pæn? »Saa kjær har jeg dit Hjerte! »Ja det er ikke der. »Hvor er det da? »det sidder i den Muur ved Hovedet af vor Seng. Ja Prindsen kom derhen 2ⁿ Dagen igjen og hun fortæller ham det, saa siger han: Saa skal du gjøre den Væg ligesaa pæn og nok saa pæn, som du kan faae, og saa skal du svare ligesaadan, naar han spør: Saa kjær har jeg dit Hjerte! Ja, hun gjorde som¹ Prindsen havde bedt hende Dagen efter, og Bjergmanden spør hende ligesaadan, hvorfor hun havde gjort den Væg saa pæn? »Saa kjær har jeg dit Hjerte! »Ja det er ikke der. »Hvor er det da? »Ja, jeg kan nok sige dig det, men der kan du ikke komme og gjøre pænt. »Er det da saa langt henne? »Ja der ligger en Kirke i det røde Hav og i den Kirke der løber en

1. *Gentaget i ms.*

Mynde, og i den Mynde der er en Hund; indeni den Hund er der en And, indeni den And er et Æg, indeni det Æg er en Blomme; indeni den Blomme er mit Hjerte. »Aa, er det saa inderlig forvaret? »Ja. Anden dag kommer Prindsen og hun fortæller ham det her. »Ja saa skal du ikke længes efter mig i flere Dage, men jeg skal nok komme til dig, saasomt jeg kommer hjem.

Han reiser og tager Penge og Madpose med sig og vilde hen at see at finde den Kirke; saa gaaer han et langt Stykke Vei og han kommer til Stranden at gaae, og han gik til han blev sulten, saa vilde han sætte sig paa en Steen at spise; men han sidder og spiser, kommer en Mynde, der var saa sulten, det var forskrækkeligt, og lægger sig ved hans Fødder, da den saae, han sad og spiste. »Aa din Stakkel! du er vel sulten, du vil vel have noget med mig? Og han gav hende noget at spise med sig, og gik videre fort, til han blev sulten igjen. Saa vilde han sætte sig igjen og spise, saa kommer der en stor Hund og lægger sig for ham. »Aa din Stakkel! du er vel sulten? du vil vel have noget at spise? Og han gav ham noget med sig og han vandrer videre igjen, til han blev sulten igjen, saa satte han sig paa en Steen og spiste igjen. Saa kommer der en And og sætter sig saa tam forved ham. »Aa din Stakkel! du er vel sulten! og gav den noget at spise. Og han vandrer videre fort, alt til han kom til det røde Hav og lige for Kirken. »Hvordan skal jeg komme derud tænkte han ved sig selv; Aa havde jeg nu havt min bitte And, som jeg gav med mig at spise, saa havde hun nok hjulpet mig derud. Strax kom Anden og satte sig saa bred forved ham ved Siden af Havet, og han satte sig paa hendes Vinge og hun fløi derud med ham.

Da han kom derud, stod Kirkedøren aaben, og han gik ind, og der løb en Mynde derinde saa rask. Han sagde ved sig selv: Aa havde jeg nu havt den her store Mynde, som jeg gav med mig at spise paa Stranden, saa havde hun nu splittet den her ad! Strax kom hun, og hun sprang paa den anden og splittede hende ad. Saa løb der en Hund derinde: »Aa havde jeg havt den her Hund, jeg gav Mad med mig paa Stranden; strax kom han og sprang paa den anden og splittede ham ad. Saa fløi der en And derinde, hist og her, op og ned, og var baade vild og gal. »Aa havde jeg nu havt den bitte And, jeg gav Mad med mig paa Stranden! Hun kom strax, for hun var

ikke saa langt henne. Og hun fløi paa den anden And og splittede hende ad. Saa laae der et Æg derinde. Saa tog han Ægget og slog mod den store Dør og slog i Stykker, saa tog han Blommen, og »krattede« Hjertet ud af. Saa trimlede han det mellem sine Hænder; Bjergmanden, der gik i Skoven med sine Geder, kunde nok fornemme det, han blev saa vaandt, kommer springende hjem og siger til hende: Aa der er noget ved mit Hjerte! der er noget ved mit Hjerte. »Nei saamænd! er det der, som du har sagt, saa kan der da Ingen komme til det. »Ja det er, s.h. —

Anden førte ham tilbage igjen op paa Stranden, og han spadserede hjempaa igjen; og ligesom han gik, trimlede han Hjertet, og Bjergmanden var færdig til at blive gal. Han kommer saa saa nær, thet Bjergmanden kunde see ham, kom han og mødte ham: »Lad mig faae mit Hjerte! Lad mig faae mit Hjerte! »Nei, ikke før du skaffer alt i fuldkommelig Stand igjen, som er nu i Steen, det Hele, som det var, og saa den Prindsesse ud, som du har i Bjerget. Ja strax blev det da ogsaa, de bleve til Heste og Folk, som de havde været før; Hestene stode for Karethen og vare saa gale efter at komme afsted (:de »treppelirede:) og Prindsessen kom ud og kom i Karethen. »Lad mig nu faae mit Hjerte! lad mig nu faae mit Hjerte! »Nei det faaer du ikke, før du fylder den Kareth, som Prindsessen er i, med Sølv og Guld saa fuld, som den kan være. Og det gjorde han ogsaa, Prindsen slæbte Sølv og Guld ud af Bjerget og hjalp til at stoppe i Karethen saalænge der kunde være noget. Da der ikke kunde være mere, sagde Bjergmanden: »Lad mig saa faae mit Hjerte! »Ja, og¹ saa gav han sig til at trimle det mellem sine Hænder, saa længe, thet det »smaller« eller veltede ud imellem hans Fingre. Saa blev Bjergmanden saa gal, saa gal, thet han fløi hen i lutter Flintesteen, og Bjerget blev til det deiligste Kongeslot, thet nogen havde seet, og den gamle Konge, som stod derinde, blev til en Konge igjen, som han før havde været, og Jernlænkerne bleve til Guldlænker, og den Mynde og den Hund, bleve til 2 Prindser, som havde hjulpet ham, og Anden blev til en Prindsesse.

Saa kjørte han hjem med sin Brud og de kjørte hjem allesammen, og han holdt Bryllup med sin Brud, og den gamle Konge foer hjem

1. og tilføjet over I.

med dem ogsaa, som havde staaet i Bjerget; dentid den unge Konge saae ham, blev han heel forskrækket, for han tænkte, han vilde tiltræde Regjeringen igjen; men han svarede Nei, naar han maatte spise ved Kongens Bord hver Dag, forlangte han ei andet, han tænkte ikke hans Tid blev lang; det eneste, han vilde forlange, var, at den Prinds, som havde frelst ham, og de andre, maatte faae det Slot, som havde været fortrølet og det som var deri. »Ja, der var Ingen der var nærmere dertil, end han«; og han og hans Brud flyttede hen i det Slot, der var langt deiligere og prægtigere, end hans Faders; og Alt det Sølv og Guld, de fandt deri, var ubegribeligt; det var saa meget, at de stode aldrig til at trænge; og han fik opsøgt de 2 Prinds, som havde været forvandlede til Mynde og Hund, og den Prindsesse, som havde været en And; og de bleve hos ham deres Levetid. Og saa levede han siden i Hæder og Ære al hans Levetid med sin Dronning.

16. Den grønne ridder i fjæderham¹

Der var en Konge, han havde en Dronning, og med hende bekom han en Datter; saa dør Dronningen en Tid efter og Prindsessen fik Stedmoder, saa var hun ikke god ved hende; siden hun voxte op og var saa nær voxen, saa træffer det entid hendes Fader skulde langt hen i et andet Fyrstendømme i en vigtig Forretning; saa var hun harmt fordi hendes Fader skulde hen, for saa vidste hun da hendes Stedmoder vilde blive slemmere ved hende; saa siger hun til sin Fader: »Aa vil Du ikke sige til den grønne Ridder, han maae ikke bie svar læng' inden han kommer og henter mig. Hun meente da Kirkegaarden, for hun vidste ikke at nogen kaldtes den grønne Ridder.

Nu Faderen reiser ogsaa og kommer saa langt hen, at han kommer i en stor Skov, der bliver han vildt; da kommer der en Jæger til ham og Kongen spør, hvor han hørte hjemme? »Hos den grønne Ridder! var Svaret. »Aa jeg har et vigtigt Bud til den grønne Ridder fra min Datter, om du vilde være mig behjælpelig, at jeg kunde

1. Titel tilføjet af Sv. Grundtvig.

snakke med ham. »Jo, han fører ham hjem med sig, han boede i et svært stort Pallads; men han sagde, han tænkte næsten ikke han kom ham i Tale; for der var næsten ingen, der kom ham i Tale; men han skulde nok melde ham. Han siger da, hvem han var, at¹ han var Kongen af det og det Kongerige, og ønskede gjerne at tale med ham, og saasart han blev meldt, fik han Audients og maatte komme ind for den grønne Ridder. Ja, jeg veed nok s. Ridderen, thet din Datter meente ikke mig, men Kirkegaarden; men saa snart som du kommer hjem, skal du sige hende, at hun skal lade sit Vindue i sit Sovekammer staae aaben en vis bestemt Aften — som han nævnte — saa skal jeg komme til hende.

Det gik, og hendes Fader kom lykkelig og vel hjem igjen og sagde det, og hun lod ogsaa sit Kammervindue staae aaben; og saa kom den grønne Ridder flyvende i en Fjederham og kastede den udenfor og gik ind til hende. Og han var hos hende en Stund ud paa Natten og sagde hende hvem han var; og de omgikkes kjærlige og venlige og bleve da forlovede. Saadant kom han da mange Gange og havde altid sat en bestemt Tid, da hun skulde lade sit Vindue staae aabent, at han kunde komme ind til hende. Omsider saa mistænkte Moderen paa det, at der var Nogen, der kom ind til hende om Natten, saa passede Stedmoderen paa en Aften, thet Vinduet stod aaben, saa listede hun sig udenom og sætter 2 Knive paa Kors i Vinduet, som vare overstrøgne med Forgift, og dentid han vilde i Hast springe ind af Vinduet til hende, da »skor« han sig aa de her Knive. Ja, da kunde han ikke blive hos hende den Aften, for Blodet rendte saa stærkt ud af ham, andet end han maatte ud igjen og paa Reisen hjem. Stedmoderen kom ind til hende om Morgenens tidlig og tog hende næsten paa Sengen og foregav, at hun havde drømt om Natten, thet hun var syg; men det var for, hun vilde ind og see, hvordan det saae ud derinde. Saa saae hun, der var Blod paa Gulvet, og spurgte, hvordan det var? Ja Prindsessen foregav hun havde havt Næseblod. Hun let sig da ogsaa besige (besei') med det, men hun tænkte noget andet.

Siden han kommer saa noget hen paa Veien, forløb Blodet ham saa stærkt, thet han maatte til at lægge sig ind i en stor Gaard. Strax kommer i Aviserne, thet der var kommen en fremmed Gjæst til

1. Tilføjet over l.

den Gaard og han var saaret, hvordan han var bleven saaret, vidste man ikke, men han var ganske daarlig. Saa foregav Prindsessen, hun vilde hen at see til den her fremmede Gjæst, hvad det var for en een; og der bliver spændt for og hun kjører derhen, dentid hun kommer derhen, laae han paa en Seng og var saa daarlig af den Forgift, meget daarligere af den, end af Saaret. Saa var hun nu saa harmt, det var skrækkeligt der blev strax Doctor hentet, men Doctoren erklærede, der var ingen Hjælp for det var Forgift. Saa gik hun i sin Harme og Fortræd ud i Haven og græd, satte sig under et Træ, og der kom 2 Ravne og satte sig i Træet og den ene spurgte¹ den anden, hvad det var, Jomfruen græd for; derfor, svarede den anden, at hendes Kjæreste er bleven saaret og forgift; den anden svarede: det kunde han nok sige hende Raad til; hun sad under Træet og hørte til. Under samme Træ, sagde Ravnen, stod en Kjedel² fuld af Penge og paa de Penge ligger en Slange; den skal hun tage og koge under lukt Laag, og det Fidt, der bliver ovenpaa Suppen, skal hun smøre sin Kjærestes Saar med, saa læges det nok.« Saa fløi de bort igjen. Saa gaaer hun hen og faaer en Karl med sig og Spade og befaler ham at han skal grave under det Træ; og strax stødte de paa Kjedelen³, og han [fandt] ogsaa Slangen, som laae derpaa; hun tog den og kogte den og tog Fidt og smurte sin Kjærestes Saar med. Strax om faa Dage var han lægt; hvad han havde ikke elsket hende før, saa elskede han hende nu, og saa lagde de op med hverandre, at han vilde virkelig komme og fri til hende, og saa reiste han hjem og hun reiste til hendes Hjem.

Kort Tid efter kom han og friede til hende; ja Faderen gav strax sit Minde til det, for han vidste strax Besked derom, og Moderen gav ogsaa sit Minde, for hun vilde gjerne være skilt ved hende, hun lidde hende ikke. Saa bliver der strax lavet til Bryllup, og de fik Bryllup og hun reiste med den grønne Ridder hjem⁴. Han sagde til hende, da de reiste, at hun skulde laane en Kjole af sin Stedmoder og et stort Schal. Det stod saa hen en Tid, saa begyndte hun at snakke om, hvordan det kunde være, hun flyede ikke hendes Tøi hjem; saa

1. *Over l. rettet fra fortalte.*

2. *Over l. rettet fra Kiste.*

3. *Rettet fra Kisten.*

4. *Herefter saa om kort Tid slettet.*

beder hun en Karl, han skulde ride derhen og hente hendes Tøj; han kommer saa derhen, saa sætter de ham til Bordet og giver ham saa meget at spise og drikke og sætter saa mange Retter for ham; han bliver heel »sviren«; saa skulde han da afsted hjem, men de flyede ham blot Kjolen, og den bandt han i Halen af Hesten, og han kommer hjem til Kongens Gaard og kunde ei noksom berømme den gode Beværtning han havde nydt; der fik de saa godt at leve af, og han vilde da derhen at tjene. Stedmoderen blev da fornærmet derover. En kort Tid efter skikker hun en anden Karl afsted, der skulde hen og hente Schalet, og da ligesaadan med ham, og han bandt Schalet i Halen af Hesten. Og han kom hjem og roste ligesaadan de Folk, der var, og han vilde derhen at tjene. Saa bliver Stedmoderen fornærmet, og tænkte ved sig selv, hun skulde nok see at gjøre Ende paa den Stads, hun skulde ikke saadan hovmode dem og drage deres Folk fra dem. Saa forlanger hun af Kongen om han ikke vil være af den Godhed og tage med hende derhen til deres Datter i Besøg. »Ja, og de spænde for, og kjøre derhen.

De komme saa derhen, og de tage mod hende begge 2, den grønne Ridder og hans Hustru, og hun »rinker strax op med en Flaske og spør om det var tilladt, hun maatte skjænke dem en Drik, den første gang, hun kom til dem i deres Bopæl? »Ja, men førend det skete, havde den grønne Ridder sagt til sin Hustru, at dersom hun vilde skjænke dem, skulde hun lade lidt dryppe af Glasset ned paa en lille Hund, som hun havde og som altid laae for hendes Fødder, og det skete saa, dentid hun stod og skjænkede for dem, lod Prindsessen noget dryppe ned paa Hunden, og strax var Hunden død, og der blev sli­gen Forskrækkelse ved det her, nu kunde de da see, hvad der var dem tiltænkt, og Dronningen bliver arresteret, og i første Forhør be­kjendte hun og hun bliver aflivet. Saa afstod Kongen Regjeringen til den grønne Ridder og de flytte hen til Slottet, og den grønne Ridder bliver Konge, og Kongen afstod det Hele og fik en god Aftægt, som andre fattige Folk, 3 Tønder Korn og en Rigsdaler til Tobak og en Ko paa halv Mjelken og Lov til at have 2 Høns og en Gaas og saa levede de siden skrækkelig fornøieligt og godt. —

17. Bjærgdrenge's tre gaver¹

Der var en Konge, han havde en Dronning og med hende bekom han en Søn, saa dør Dronningen og han faaer Stifmoder igjen. Saa var hun ogsaa slem ved ham; han gik tidt og ofte ud af Staden og græd og klagede sig; Kongen var i Krig, og saa var hun da saa meget slem ved ham. Saa gik han ud udenfor Staden, der var en Høi, og der gik han ofte hen og laae sig og græd. Saa ligesom han ligger bedst, kommer en lille Dreng med en bitte rød Lue paa og ligger sig ved ham, og han tog den lille Dreng i sine Arme og holdt fast ved ham, saa laae de noget: Drengen siger, slip mig nu! »Nei, jeg vil ikke, for jeg vil gjerne have dig hos mig, at du kan »roe« mig (more mig). Ja slip mig, nu skal jeg give dig et Ønske. »Ja, hvad Ønske vil du da give mig? »Jeg skal give Dig et Ønske, naar du kjøber Dig² en Bøsse, saa kan du skyde med den hvad Slags Du ønsker dig, hvad Vei du peger hen med den. Slip mig nu! »Nei jeg vil have dig hos mig. »Ja slip mig nu, saa skal jeg give Dig et Ønske til. »Ja hvad er det? »Jeg skal give Dig det Ønske, naar du kjøber dig en Violin, naar du spiller paa den, alle de, der høre paa den, kunne ikke lade være med at dandse. Slip mig nu! »Nei, nei, jeg vilde saa gjerne beholde dig hos mig; »Ja slip mig, nu skal jeg give Dig eet Ønske til. »Ja, hvad skal det være? Jeg skal give Dig det Ønske, hvergang du seer til din Stifmoder, skal hendes Røv smekke. Slip mig nu! Saa fik han da Lov at gaae.

Saa gik han da hjem; dentid han kom hjem, var der fremmede Gjæster; han kunde da gaae hvor han vilde, han var Prinds, men hvor han gik, saa ofte han saa til sin Stifmoder, smak hendes Røv. Det hændtes til enhver Tid, og naar der var Fremmede, var han værst til at see til hende, og hun formærkede omsider, at han var Aarsag dertil, og galere blev hun nu. Saa var han nu saa lykkelig, thet Kongen kom hjem fra Krig; han kommer saa kjørende i sin Kareth op paa Slottet, saa vilde hun da ud at tage mod Kongen og Drengen »høkker ogsaa til og vil tage mod sin Fader, dentid hun vilde række Kongen Haanden og bede ham Velkommen, saae Drengen til hende; saa smak hendes Røv; »Jeg troer, at Du tager mod mig med baade

1. *Titel tilføjet af Sv. Grundtvig.*

2. *naar du kjøber Dig er over l. rettet fra jeg skal give Dig.*

Ender. »Ja det har den skit Knegt Skyld i han har voldt mig den Fortræd tidt og mange Gange, og dersom du ikke skaffer ham afveien, vil jeg undlive mig selv. Hun »huste om det bestandig, til Kongen maatte til at arrestere Sønnen og vilde have ham til at bekjende, hvordan det hang sammen, om han var Skyld deri. Men de kunde aldrig faae ham til at bekjende. Omsider plagede hun Kongen saalænge, til han maatte dømme ham til at brændes.

Drengen havde faaet sig en Bøsse og en Violin kjøbt, og dentid han skulde hen til Retterpladsen, hvor han skulde brændes, havde han Bøssen og Violinen med sig. Da [de] komme saa til Ilden, siger han til sin Fader, om han maatte ikke faa een Begjæring, inden han døde. »Jo; »Om han maatte have Lov at skyde? »Jo. Saa ønskede han sig en Graagaas, og han skjød, og den faldt i en stor Hoben Skovtorn. Saa spørger han, om Ridder Rød maatte have Lov at hente den, han var kjørende med ham hen til Ilden. »Jo det maatte han nok. Dronningen var da med at see paa at hun kunde være sikker paa, han blev brændt. Dentid Ridder Rød kommer saa midt i Tornene, spør han sin Fader, om han maatte saa have Lov at spille? »Ja, han¹ tager sin Violin og giver sig til at spille. Saa var det de kunde ikke lade være med at dandse, hvem der hørte det, Ridder Rød han gav sig til at dandse i Tornene, og Kongen tog Dronningen ved Haanden og gav sig til at dandse rundt omkring Ilden med hende; og idet han svingte saa stærkt, at hun slap fra ham og svingede ind i Ilden, og brændte op, der blev ikke andet, end nogle Been igjen, som de sankede op og kom i en Kiste og skulde faae² begravet. Men Ligkisten stod inde, og saa saae Drengen til Kisten, og saa smak hendes Røv i Ligkisten alligevel. »Ja, saamænd, sagde Kongen, som du var i din levende Live, saadan er du i din Dødsstund.

Saa voxte Sønnen op og han fik Riget og fik en Prindsesse og levede saa lykkelig alle sine Dage. —

1. han *tilføjet over l.*

2. skulde faae *over l. rettet fra fik.*

18. Kristen Avlskarl bliver konge i England¹

Det hændte sig i Harritzlev Præstegaard (: i Nærheden af Hjørring:) at de havde en Avlskarl, som drømte i 3 Nætter, thet han skulde til England og være Konge. Han talte med Præsten derom og fortalte ham de her Drømme: Aa, din Nar! Hvad vil du »keer'« Dig efter Drømme? Ja, det var det samme, han sagde sin Tjeneste op, og han vilde ud at reise.

Saa reiste han et langt Stykke Vei; omsider kom han ifølge med en Jøde, som der gik saa mange Jøder her i de Tider. Saa fulgtes de ad et langt Stykke Vei; han havde nok Penge, men ikke et Stykke Mad med sig. Jøden havde Mad, og han sætter sig og spiser, men Christen havde Intet, og mød sulten blev han, siden han saae Jøden spiste. Saa gik de et langt Stykke Vei igjen, saalænge til Jøden blev sulten igjen, og de kom ind i en stor Skov. Saa vilde Jøden til at spise igjen, saa var Christen da mød mier sulten, saa spør han Jøden om han ikke vilde sælge ham noget Mad? det vilde Jøden ikke; og især, da Christen havde fortalt ham iforveien, hvad han reiste efter. Saa siger Jøden; dersom han maatte stikke hans ene »Yvv« ud, saa skulde han lade ham faae noget Mad. Ja, Christian vilde ikke gjerne, men han tænkte ved sig selv, thet han fik da ikke alt det han kunde see med det ene Øie; saa let han ham da ogsaa stikke det ud, og saa fik han Mad. Saa gik de og fulgtes ad igjen en Tidlang i Skoven saa længe til Jøden blev sulten igjen; han vilde til at spise, saa var Chr. sulten igjen og det møi, kahænsen han havde ikke faaet alt det, han kunde spise den anden Gang. Han bad Jøden, om han kunde faae noget at købe, Jøden sagde Nei. Chr. var saa sulten, det var forskrækkeligt; saa siger Jøden, om han maae stikke det andet »Yvv ud, saa skulde han faae noget at spise. Ja Christen vilde da ikke saa gjerne, saa var han da reent blind, og saa kunde det ikke nytte at tænke paa at blive Konge i England. Men han var saa sulten, han var nødt til det alligevel, og saa stak Jøden det andet »Yvv ud og reiste saa sin Vei og lod den stakkels Chr. gaae ene i Skoven.

Og det blev Aften og det blev Næt og det kunde være ham det samme, for det var lige mørkt, og han lagde sig under et Træ, og det

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

var akkurat St. Hs. Næt, og ligesom han ligger, kommer der 3 Ravn
og sætter dem i Træet, og det var een Ravn fra Sverig, een fra Norge
og een fra England. Den fra Sverig spurgte den, der var fra Norge, om,
hvad Nyt de havde i Norge? »Aa, de har ingenting Nyt, uden der er
en Prindsese syg, men hun dør ikke. »Hvad Nyt har de i Sverig,
spørger den fra Norge. »Ja vi har ikke noget Nyt, andet, end der er et
Korn Krig, men det faaer nok Ende. Saa spør den svenske Ravn den
fra England: hvad Nyt har de i England?» Aa vi have det Nyt, thet vor
Konge er blind. »Aa, sv. den svenske Ravn, veed I ikke Raad til det?
»Nei s. d. Engelske. »Ja, da dersom de vilde tage noget af den Dug,
der falder inæt (:St. Hs. Nat) saa kunde han faae sit Syn igjen.
Christen ligger under Træet og hører det her; han strøg hans Hænder
i Duggen og vadsker sine Øine; og han faaer sit Syn igjen. Saa slæbte
han sit Lommeklæde i Duggen saalænge til det blev ganske vaad,
til det kunde dryppe saa skyndte han sig ud af Skoven, og der kom
han til et bitte Huus og der boede en Kone, og hende fik han en lille
Flaske af, og saa vred han Tørklædet over Flasken og den Dug kom
han i Flasken.

Saa reiste han og kom lykkelig og vel til England. Dentid han
kommer da til England, havde Kongen ladet den Forordning gaae
ud, at ham der kunde »flye«¹ ham sit Syn igjen skulde have hans
Datter og det halve Kongerige mens han levede og det hele efter hans
Død. Der kommer Doctorer og Læger fra Sønden og Norden, Østen
og Vesten, og der var ingen, der kunde. Saa kommer Christen med sin
Flaske og melder sig, og ham bliver det ogsaa tilladt, at han kommer
ind til Kongen; og han vadsker Kongens Øine, og strax faaer han
sit Syn igjen; nu Chr. bliver klædt som en Prinds og fik det halve
Kongerige, mens Kongen var levende, og Prindsessen, og det hele
efter hans Død.

Da han havde bestøget Thronen og var Konge, træffer det sig
endag, han gik paa Gaden, der kommer Jøden og møder ham, og
Christen kjendte strax Jøden, saa »lær« han ham arrestere, og han
sad i Arresten i flere Dage og fik int' Mad; saa omsider gik da
Kongen ind til ham, og Jøden beklagede sig da, at han var da saa
forskrækkelig sulten. »Ja, maa jeg stikke dit ene Øie ud, saa skal

1. *Over l. rettet fra skaffe.*

du faae lidt Mad. Ja han var da saa sulten, han syntes ikke han kunde lade være; saa lod han da Kongen stikke det ene Øie ud og fik lidt Mad. Saa let han ham sidde i flere Dage, før han gik til ham igjen, og han kommer ind til ham, da var han saa udmattet og forsultet, at han kunde ikke mere. »Ja maa jeg stikke det andet »Yvv ud, saa skal du faae Mad? »Ja, han var saa sulten, thet han kunde ikke nægte det, og saa stak Kongen det andet »Yvv ud, og saa fik han Mad; saa sagde Kongen ham, the nu havde han faaet, som han havde fortjent; du kjender mig nok ikke? »Nei han kjendte ham ikke, mens han kunde see, nu kunde han da slet ikke. »Ja da er det mig, du stak Øinene ud paa i Skoven, mens jeg var saa sulten; nu har du nydt den samme Skjæbne selv. Men nu skal jeg endda gjøre det mod dig, som Du ikke gjorde mod mig; jeg skal flye dig dit Syn igjen; det gjorde Du ikke mod mig, Du let mig gaae i Skoven. Saa havde han lidt tilbage i Flasken, som han havde gjemt, og det smurte han paa Jødens Øine, saa han fik sit Syn igjen. Saa let han ham da reise, og Christen regjerede i flere Aar som Konge i England.

Af *Gjertrud Ane Jørgensen i Furby ved Løkken i Vendsyssel*. De efterfølgende Fortællinger har hun i sin Ungdom hørt paa Børglum-kloster, naar hun kom der paa Hoveriarbeide, da Ladefogden i Hviletiden pleiede i Laden at fortælle dem.

19. Fjøllet-Hans i skindpelsen¹

I gamle Dage boede en Mand i den østlige Deel af Vendsyssel i en Skovegn, hvor han eiede et lille Sted, hvor han kunde holde et Par røde Øg. Han var gift og havde en eneste Søn, som hed Hans. Konen blev nu igjen frugtsommelig og fik paa eengang 3 Piger. Det var nu knapt for dem og han syntes han kunde have Behov at arbeide baade Nat og Dag. Han stod saaledes ude en Nat og hakkede paa sin Mødding (:for at der skal være bedre Forslag i Gjødningen og denne ogsaa blive bedre, føre Landmændene Jord paa den og hakker denne:); der kom en gammel Mand til ham og ynkede ham at han saaledes maatte staae og arbeide om Natten. Han svarte, at han havde det haardt behov, da han havde saa mange Munde at føde. Den gamle Mand spurgte ham, om han ikke vilde sælge ham de 3 Piger, naar de bleve 3 Aar gamle; han skulde til Gjengjeld faae en Daase af den Beskaffenhed, at naar han pikkede paa den, erholdt han alt, hvad han ønskede. Manden syntes, at han var nødt dertil, han[s] Kone kunde jo faae flere Børn; altsaa sluttede han Accorden og fik strax Daasen.

Da den gl.² Mand nu var reist, vilde han prøve om det ogsaa forholdt sig med Daasen, som han havde sagt; han pikkede paa den, og strax kom der en Tjener, som spurgte: Hvad befaler min Herre?

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, hvor desuden er tilføjet: A. Ønskedåsen og den falske hustru. B. De tre søstre, ulvens bjørnens og løvens brude.*
2. den gl. tilføjet over 1.

Jeg befaler, at der skal staae et Slot 2 Mile herfra med Alt Tilbehør, baade foruden og forinden, Folk og Fæ, Indboe og Udboe, Sølv og Guld og andre Sager, saa at der ei findes saa prægtigt et Slot i mange Kongeriger omkring. Saasnart det var sagt, var det og fuldført. Manden pikkede paa Daasen og strax kom Tjeneren igjen og spurgte: Hvad befaler min Herre? Jeg befaler, at der skal holde en Guld-kareth med 4 for og Kudsk og Tjener udenfor det lille Sted, hvori han boede; strax var den der. Han gik nu ind til Konen og Børnene og bad hende pynte dem og komme ud, thi han havde nu solgt Stedet (:han talte ei om Slottet:). Konen blev harmt og sagde: Herregud! hvor skal vi nu hen med vore bitte Børn. Hun kom nu og skulde i Karethen, og da hun saae den troede hun, at det var den, han havde faaet for Stedet og vidste ei hvor de skulde hen. De kjøre nu op paa Slottet og der kom Tjenere og Piger og toge imod dem, som om de kunde have tjent der i mange Aar. De levede nu i Herlighed og Velstand i 3 Aar, der var Ammer og Piger til Børnene og disse vare fiint opklædte.

Den Dag, da Manden nu vidste, at de 3 Aar vare forbi (:Konen vidste Intet om Accorden:) kjøre Manden og Konen i Besøgelse og befale Barne-Pigerne¹, at Børnene ikke maatte komme under aaben Himmel den Dag. Lidt hen paa Dagen kom der en Kareth i Gaarden, den glimrede som Solen, og Alle løbe i Døren for at see paa den, de smaae Piger ogsaa, som trænge sig ud imellem Barnepigerne og løbe hen til Karethen. Saasnart de kom dertil, bleve de snappede derind, og da først huskede Barnepigerne paa, at de skulde have holdt dem inde. Nu kjører Karethen igjen ud ad Skoven til og ingen vidste, hvor den blev af. Manden og Konen kom hjem, Barnepigerne græde for Børnene, som vare blevne borte, Konen græd ogsaa og vilde, at Barnepigerne skulde jages paa Døren, men Manden trøstede hende og sagde, at Børnene jo kunde komme igjen, der havde Ingen taget dem, som vilde gjøre dem Fortrød.

Det stod nu hen i mange Aar, saa at de kun havde den ene Søn, som hed Hans, og han var ikke rigtig (:i Hovedet (:) han kunde ikke lære Noget og Ingen brød sig om ham:). Omsider døde baade Fader og Moder; der var nu Velstand nok, men² Hans vidste ikke, hvad

1. Barne tilføjet over l.

2. Reltet fra med.

han skulde gjøre med det Altsammen¹. Han leder omkring i alle Kamre, og der var Kamre, han aldrig havde været i; der finder han en laaden Skindpels og en Stok. Han tænkte ved sig selv: Den vil jeg trække i, for den er god baade for Varme og for Kuld. Han reiser nu fra Slottet og Alt hvad der var og brød sig ikke videre derom. Han kommer ud i en stor Skov, der lagde han sig til at sove, hvilket var hans Hovedbeskæftigelse. Han havde nu ligget saa længe paa den ene Side, saa at den blev øm, han vilde føle i sin Lomme og fandt der en Daase, som han aldrig havde seet. Han syntes ikke der var nogen Loppelse paa den (:han kunde ikke loppe den o: lukke den op:); han pikkede derfor paa den, og strax kom der en Tjener, som sagde: hvad befaler min Herre? Er A² din Herre, spurgte Hans. Ja, Du er; for din Fader var min Herre, og Du har Daasen efter ham, altsaa er Du ogsaa min Herre, sagde Tjeneren. Ja saa befaler A, at du skal skaffe mig en Fjol, og Alle de, der høre, at A spiller paa den, de skulle dandse. Saasnart Ordet var sagt, havde han ogsaa Fjolen.

Hans gik nu og spillede og han travede længe omkring og blev endelig sulten. Han kommer nu til et kongeligt Slot og spurgte der, om de ikke trængte til en Faarehyrde; det meente han, han kunde være. Han blev nu ogsaa Faarehyrde, og naar han gjente Faarene ud eller ind, spillede han for dem og de dandste. Kongen havde 3 Døttre, og de syntes saa skjønt om, at han saaledes kunde spille for Faarene og at disse dandste. Naar han kom op i Kjøkkenet og skulde have sin Mad vilde de ogsaa have ham til at spille; den ene af Døttrene var saa meget til at snakke med ham, men han vilde ikke spille for hende, medmindre hun vilde love, at hun vilde have ham. Hun troede heller ikke, det³ kunde skade noget at love ham dette, thi hun kunde nok see, at det var en Tumling (:Tosse:). Det var nu engang og det var en anden Gang, at hun lovede det; men om-sider sagde han at han ikke vilde spille for hende, med mindre hun gav ham skriftligt Beviis for, at hun vilde have ham. Dette fik han og spillede for hende. Han gik derpaa ind til Kongen, og meente,

1. *Note tilføjet af Sv. Grundtvig:* Her bør da vist forstås, at han først tilsætter eller berøves rigdommen, hvis kilde han ikke kender, og kun beholder Pel-sen. S.G.

2. *Over l. rettet fra Jeg.*

3. *Herefter sk overstreget.*

at denne nu skulde gjøre hans Bryllup. Dette kunde Kongen ikke gaee ind paa, men Hans forelagde ham det skriftlige Beviis. Da Kongen saae det, fandt han, at det rigtignok var hans Datters Skrivelse (:Haandskrift:) og Haand derunder. Han kaldte derfor Datteren ind og spurgte hende, hvad det var for en Skrivelse, hun der havde udstædt. Men hun svarede, at dette ikke skulde have Noget at betyde. Men Kongen sagde Jo, det var hun nødt til at opfylde; thi ellers kunde jo Folk i Landet ogsaa slaae hans Love og Skrivelser ned. Hun skulde have ham. De holdt altsaa Bryllup og saasnart Bryllupsdagene vare tilende, sagde Kongen, at nu skulde han tage sin Kone og reise med; for han meente, at han ikke havde noget Sted at gjøre af hende.

Hans gik nu ud udenfor Slottet og pikkede paa Daasen; strax kom der en Tjener: hvad befaler min Herre? A befaler, at Du skal sætte et Slot 2 Mile fra Kongens Slot saa rigt og prægtigt og svært, at Kongens Slot Intet har at sige derimod. Strax som han havde befalet, var det der ogsaa. Han pikkede igjen paa Daasen og Tjeneren kom: Hvad befaler min Herre? — A befaler, at Du skal skaffe en Guldkareth med 4 Heste, Kudsk og Tjener, saa svær og prægtig, at de ikke have seet Mage dertil paa Kongens Slot. Strax saasnart det var befalet, var den der ogsaa og holdt udenfor. Hans gik nu ind og sagde til sin Kone, om hun vilde være saa god at komme udenfor og sætte sig i Karethen. Alle vare nysgjerrige efter at see den Kareth, som deres Faarehyrde havde, og de vilde følge hende ud. De havde heller aldrig seet en saa prægtig Kareth. Hans bad nu Fader og Moder og Søstre hjem til Besøg paa sit Slot, som laae 2 Mile derfra. Kudsken kjørte nu hen paa Slottet, som om han havde gjort det i mange Aar, og der var Damer og Fruer og Piger, som toge imod hende. Hun levede i Stads og Rigdom nok, men Hans kunde hun ikke lide og havde aldrig lidet ham. Hans brød sig altsaa heller ikke om Konen, fik sig en gammel Bøsse og gik paa Jagt i sin gamle Skindpels og passede altid paa at have Daasen i Lommen. Det var altsaa kjedeligt for Prindsessen at være der, og hun udvalgte en, som gik til hende og var hos hende baade Nætter og Dage, thi naar Hans ogsaa kom hjem, brød han sig ikke om at see til sin Kone. Den unge Cavaleer

1. ogsaa tilføjet over l.

forundrede sig meget over hvad han saae; der var Rigdom og Herlighed nok paa dette Slot, og dog var der ingen Indkomster dertil. De tale nu sammen derom, Prindsessen og den unge Cavaleer, og han foreslaar at hun skal gjøre sig skjøn mod Hans, naar han kommer hjem en Aften, for at de kunde faae at vide, hvordan det kunde hænge sammen.

Hans kommer nu hjem en Aften, som sædvanlig, og Prindsessen havde nu færdig til ham Suppe og Steg og var saa glad, at det var en Lyst. Hans blev ogsaa glad, at han skulde have noget til Nadverden Aften; thi før havde han blot faaet en Bid Brød og var saa gaaet i Seng. Prindsessen lod nu ogsaa til at ville ligge hos ham, og Alt skulde være saa meget godt mellem dem. Saadan var hun ogsaa den næste Aften. Hans gik nu i Skoven og tænkte paa: hvordan mon det kan være, at hun er bleven saa god ved mig? det syntes ham underligt. Den 3^{die} Aften kom hun og mødte ham langt ude paa Veien; hun var glad ved ham og yttrede Frygt for at vilde Dyr skulde splitte ham ad ude i Skoven. Hans sagde, da de kom til at følges ad: »Hvordan kan det være, at Du nu er bleven saa god ved mig? »Jo, jeg har fortrydt, at jeg ikke har holdt mere af Dig før; og jeg har jo ikke ført noget hjemmefra, det er jo dit, Alt hvad vi har¹. Men een Ting kan jeg ikke forstaae; vil Du ikke sige mig det? Hans var glad og vilde sige hende Alting. »Hvordan kan det være at vi har nok af Alting, og rester Ingenting, og her er en svær Udgift paa Gaarden, og der er dog ingen Indkomster; hvordan kan det gaae til? »Jo, det skal jeg sige dig; A har arvet en Daase efter min Fader, og saasnart A pikker paa den, kommer en Tjener og spørger: Hvad befaler min Herre? og saa kan A faae, hvad A vil have. Aa Herregud, bitte Hans! den Daase maa Du ikke gaae med; der kunde komme Røvere og overfalde Dig og tage den fra Dig. Lad den staae her hjemme i Sovekammervinduet (:thi nu skulde det være saa godt mellem dem og han skulde ligge hos hende hver Nat. Hans lod nu ogsaa Daasen staae hjemme og gik i Skoven næste Morgen som sædvanlig; Prindsessen vilde vide, hvad Tid han kom hjem, for hun vilde hen at møde ham.

Da nu Hans var gaaet i Skoven, kommer Cavaleren til Prindsessen,

1. *Med tal over l. rettet fra:* det er jo dit, Alt hvad vi har, og jeg har jo ikke ført noget hjemmefra.

og hun fortalte ham, hvad hun havde faaet at vide af Hans; og hvad de ikke havde været fornøiede med hinanden, saa bleve de det nu. Cavaleren tog nu Daasen og pikkede paa den. Strax kom Tjeneren og spurgte: Hvad befaler min fremmede¹ Herre idag? Jeg befaler, at du skal tage Slottet, som det staaer og hænge det 4 Mile ude over det røde Hav i 4 Guldlænker. Saasnart som sagt var det ogsaa gjort.

Hans vilde nu hjem om Aftenen, da han blev sulten; han gik og saae og saae efter sin Kone, som skulde komme ham imøde, men der kom Ingen; tilsidst vilde han ogsaa til at see efter Slottet, men der var heller intet Slot. Han gik og gik igjennem den ene Skov efter den anden, saa langt, saa langt, at jeg ikke veed, hvor han gik hen, han havde nu hverken Daase eller Fjol eller nogen Ting. Om-sider gik han saa længe, at han kom i en stor Skov; der kom han til en Kone, som stod og vadskede ved en stor Dam. God Aften, siger Hans. »Godaften, og velkommen her, min sølle Broder, er det Dig, her kommer? Hans kjendte hende ikke, hun var nu bleven saa forandret, og hun var kun et Barn, da hun kom fra ham. Han sagde: har du noget at give mig til Føde, for jeg er sulten? Hun sagde Ja. Hans kommer nu hjem med hende og faaer noget at spise, hvorpaa hun siger til ham: Nu faaer du at gaae igjen, Hans! for jeg har en Ulv til Mand, og faaer han Dig at see splitter han Dig ad. »Aa Herregud, min Søster! maa jeg ikke være her i Nat, jeg er saa træt og har gaaet saa langt; jeg kan nok krybe ind i Sengen og ligge i Næt. Konen sagde Ja, det gik vel an. Man[den] kommer nu hjem, og det var en Ulv. »Hu! der er Christen Blod herinde. Nei, saamænd er der ikke! »Jo. »Ja, naar jeg skal sige Sandhed, saa er det min sølle Broder, han kom her baade sølle og sulten, og saa lod jeg ham være her i Nat. »Hvor² er han da? lad ham komme ud at han kan faae noget til Føde med mig. Hans kommer nu ud og faaer Noget til Føde med Ulven og kommer til at ligge godt om Natten. Om Morgen, da han havde faaet noget til Føde og skulde afsted igjen, sagde Ulven til ham: Nu vil Du vel gjerne hen til den anden Søster? »Ja, hvordan skal jeg komme hen til hende? jeg var ikke kommen her, hvis ikke jeg var bleven forvildet, og han fortalte dem nu alt det foregaaende. Ulven siger

1. fremmede tilføjet over l.

2. Over l. rettet fra Hvad.

til ham: Sæt Dig nu paa min Bag! og saa løb han med [ham] saa stærkt han kunde af den ene Skov og i den anden og sagde: Naar Du nu bliver ved ad denne Sti kommer Du til den anden Søster; men før de skiltes der, siger Ulven til Hans: ryk et Haar af min Hale! og gjem det vel! det skal frelse baade Dig og mig! Hans havde et Stykke Papir i sin Skindpels, heri svøbte han Haaret og puttede det i sin Lomme.

Hans gik nu lidt længere og kom atter til en Kone, som stod og vadskede ved en Dam; han hilser til hende; hun kjendte ham, ligesom den forrige, og sagde: Velkommen, min sølle Broder! kommer Du der? Hans var sulten igjen og bad om Noget til Føden. Han kom hjem med hende og fik Noget at spise. Han spørger, om han maae være der inat. Nei, hun har en Bjørn til Mand, og naar han kommer hjem, splitter han Dig ad. Aa, jo, lad mig være her, jeg kan krybe ind i Sengen, jeg er saa træt. Han kryber ind i Sengen. Derpaa kommer Bjørnen hjem. Hu! der er Christi Blod herinde! »Nei saamænd er der ikke, sagde Konen. »Jo der er! »Ja naar jeg skal sige Sandhed, saa er det min sølle Broder, der er kommen her baade sulten og træt. »Lad ham da komme ud at han kan faae noget til Føden med mig. Hans kom ud og var velkommen og fik Noget til Føde med Bjørnen og laae godt om Natten. Om Morgenen fik han atter Noget til Føde. Bjørnen siger: Nu vil du vel gjerne hen til din 3^{die} Søster? Ja, hvorledes skal jeg komme hen til hende? Jeg var ikke kommen her, naar jeg ikke var kommen saadan afsted (og han fortalte dem alt om sin Kone). Bjørnen siger: sæt dig nu paa min Bag! og han løb med ham ud af en Skov og ind i en anden. Omsider siger han: Naar Du nu bliver ved ad denne Sti, kommer Du hen til den 3^e Søster. Han gav ham derpaa en Klør af sin høire Lab og bad ham forvare den vel; den skal frelse baade Dig og mig.

Hans gik nu i Skoven igjen og fandt ogsaa til en Kone, som stod og vadskede ved en Dam. Han hilser til hende, og hun hilser ogsaa til ham igjen: Velkommen, min sølle Broder! hvordan kan det være, at du kommer saa langt hen; thi det blev hele tiden længere og længere borte. Hans var atter sulten og bad om hun ikke kunde give ham Noget til Føde. Han kom hjem med hende og spiste; derpaa vilde hun at han skulde gaae; for jeg har en Løve til Mand, og kommer han hjem og faaer Dig at see, splitter han Dig ad. Aa Herre

Gud! lad mig være her, siger han, jeg er¹ saa træt; jeg kan gjerne krybe ind ad dette Hul i Sengen og ligge. Han krøb ogsaa derind og lægger sig. Nu kommer Løven hjem: Hu! der er Christen Blod herinde! Nei saasmænd er der ikke. Jo, sagde han. »Omsider siger hun: Om jeg skal sige Dig Sandheden, saa er det min sølle Broder, der er kommen her baade sulten og syg og forfrossen og han bad om at maatte blive her. Hans kom nu ud og fik noget til Føde med Løven, og han fortalte ham hvorledes det havde gaaet ham med hans Kone og hvorledes hun havde narret ham.

Om Morgenen, han skulde afsted, siger Løven: Nu vil du vel gjerne hen til din Kone? »Ja, Gud hjælpe os! hvordan skal jeg komme hen til hende? Hvor er hun vel? »Sæt Dig nu paa min Bag, siger Løven. Løven løb nu med ham saa langt at han kom til det røde Hav. Løven: Kan du ikke see den Stjerne derude? Hans: Jo. »Det er Slottet, der hænger 4 Mile derude, og der leve de ude med hinanden saa godt, at det er forskrækkeligt. Løven pladsker nu i det røde Hav med sine Labber, og der blev derpaa en Vase i Havet ud til Slottet. Løven² løb et stort Stykke Vei med Hans; thi ellers kunde det have varet længe, inden Hans, der altid var træt og sulten, kunde gaae de 4 Miil. Løven: Naar du nu kommer op paa Slottet, ligge de i en tryk Søvn tilhobe, saa du kan gjøre ved dem, hvad Du vil, og Daasen staaer i Vinduet. Men førend de skiltes, fik han et Haar af Løvens Manke: »Pas vel paa det, det skal frelse baade Dig og mig!

Hans begiver sig nu op paa Slottet og finder dem trygt sovende i Seng sammen og Daasen staaer i Vinduet. Han tager Daasen og pikker paa den. Strax kommer Tjeneren: Hvad befaler min rette Herre idag? Jeg befaler, at du skal tage Prindsessen, som hun ligger der, og kaste hende op i Luften og lade hende komme ned i Stumper og Stykker, og lige saadan skal Du gjøre med Cavalleren, som ligger ved hende. Hans pikker igjen paa Daasen: »Hvad befaler min Herre idag? Jeg befaler, at Du skal tage Slottet og sætte igjen som det før har staaet. Strax var det der.

Hans var nu igjen paa sin³ gamle Egn⁴ og gik igjen paa Jagt, som

1. er tilføjet over l.

2. Af udg. rettet fra ms. Løben.

3. sin over l. rettet fra den.

4. Egn over l. rettet fra Fod.

før. Han kom igjen til at gaae paa Kongens Gaard og den yngste Datter fik Lyst til ham og vilde nok have ham. Han fik hende ogsaa til Kone. Hun var saa meget god mod ham og lagde sig ikke efter nogen anden.

En Dag, da Hans som sædvanlig var paa Jagt, blev der en skrækkelig Taage og han blev saa forvildet, og Taagen blev ved i flere Nætter og Dage, saa at Hans ikke kunde finde hjem, men blev ved at gaae og gaae, og vidste ikke hvor han kom hen, men blev baade sulten og træt. Omsider kom han til et Bjerg, saa høit og saa stort, at det for hans Øine syntes, som det naaede til Himlen. Han saae, at der var Dør derpaa, og han tænkte altsaa, der maatte være Folk derinde, og vilde gaae derind. Da han kommer derind, seer han en ældgammel Kjælling sidde derinde, saa gammel, hun vidste det ikke selv hvor gammel. Hun siger: Aa Herregud! kommer der Folk her! Nu har jeg siddet her i 300 Aar og aldrig seet Folk. Hans siger: hvorlænge skal I da sidde der? »Jeg skal sidde her saa længe til jeg faaer et Haar af en Ulvs Hale, et Klør af en Bjørns Lab og et Haar af en Løves Manke. Jeg har tre Sønner, der er forgjorte til en Ulv, en Bjørn og Løve, og de have 3 Søstre til Koner. Hans begyndte at føle i sine Lommer paa Skindpelsen¹ og finder det gamle Stykke Papir med disse Sager i, som han havde faaet da han var ude at lede om sin Kone (:Der var imidlertid forløbet flere Aar:) og flyer den gamle Kone dem, som strax kunde gaae af det Sted, hun sad paa, og vilde følges med Hans ud. Da² var det blevet blankt og klart Veir. Det Bjerg, hvori hun havde siddet i 300 Aar, blev til et kongeligt Slot, og de stode derude og saae og saae, og der kom nu 3 svære Karetherer kjørende, saa svære, at de glimrede langt hen. Da de kom til dem, kjendtes de ved dem, det var den gamle Kjællings 3 Sønner, der nu vare frelste og kom kjørende til dem i Pragt og Herlighed. Hans kunde nu finde hjem, han havde ikke langt hjem, hvor længe han end havde gaaet; Konen var harmt for Hans, saa længe som han havde været borte.

Søstrene med deres Mænd boede nu paa det Slot, som havde været fortryllet; de havde Rigdom nok med fra Skoven, og Hans levede forskrækkelig godt med sin Kone. Hans blev ved at gaae paa Slottet,

1. paa Skindpelsen *tilføjet over l.*

2. *Herefter det overstreget.*

og da Kongen nu blev gammel, kom der en Prinds og fik den mellemste Prindsesse og Kongeriget med hende. Hans levede Resten af sit Liv i Herlighed og Glæde, til han blev mæt af Dage.

20. Hvidbjørn kongens søn¹

Engang var der en Konge, som havde 4 Døttre; han var ude paa Jagt og der blev en grumme Taage og han blev forvildet fra sit Jagtselskab. Hesten kom med ham i et svært dybt Morads, og han syntes ikke at Hesten kunde komme iland med ham, og han vidste ikke, hvor han var. Der kommer en Bjørn til ham og siger: Kongen vilde vel gjerne hjem? »Ja, men han syntes ikke det saae ud dertil. »Dersom Du vil give mig din yngste Datter, skal du komme hjem. »Nei, det vil jeg ikke give min Datter hen til vilde Dyr. Bjørnen forlod ham igjen og Kongen kom i større Nød, da Hesten sank mere og mere med ham. Bjørnen² kom igjen, og sagde det samme Tilbud som før. Kongen vedblev at sige nei. Bjørnen forlader ham igjen, men kommer 3^{die} Gang igjen og da var Hesten sjunker og Kongen begyndte at synke. Bjørnen: »Kongen vilde vel gjerne hjem? »Ja, men jeg tænker ikke at jeg skal see Kone og Børn mere. 3^{die} Gang siger Bjørnen: Dersom Du vil give mig din yngste Datter og komme med hende til et vist Træ, saa skal Du komme hjem. Kongen syntes nu, at han var nødsaget til det, og sagde Ja. Bjørnet viser ham det Træ, ved hvilket han skulde møde med sin Datter anden Dags Aften. Strax som han havde lovet det, var Kongen paa tør Grund og red nu hjem.

Anden Dag vidste Kongen nu ikke, hvordan han skulde bære sig ad med at opfylde det Løfte, han havde gjort. Han havde en Stuepige; hende overtalte han og betalte for at hun skulde tage ned i Datterens Sted, og hun bliver ført derved i en Kareth og sat af ved³ Træet. Bjørnen kom ogsaa til som de kom med hende, og bad at hun vilde lægge sig lidt og sove, til han kom igjen. Næste Morgen kom han

1. Titel tilføjet af Sv. Grundtvig, der ogsaa noterer [Amor og Psyche].

2. Af udg. rettet fra ms. Børnen.

3. Over l. rettet fra i.

til hende og hilste paa hende og spurgte, hvad Tid hun nu troede at det var. Hun troede, at det var Tid at komme op og børste Støvler og gjøre Stuer rene. Velan, sagde Bjørnen, saa er du deres Stuepige; gaae hjem og sig Kongen, at hvis ikke han møder med den rette, skal den røde Kok gale over Staden. Pigen var godt fornøiet med at kunne reise hjem igjen.

Nu vidste Kongen ikke, hvad han skulde gjøre. I Staden var der en Guldsmed, som havde saadan en deilig Datter. Hende overtalte de til, at hun skal tage derned. Hun bliver ført derned i en Kareth, og Bjørnen er tilstæde at tage imod hende. Han lod hende lægge sig og sove lidt, til han kom igjen. Om Morgenen kom han, hilste paa hende og spurgte hende, hvad Tid hun nu troede det var. Hun troede det var paa Tid, hendes Fader stod op og smurte Degler. »Nu velan, saa er det deres Guldsmeddatter; gaae hjem og hils Kongen, at naar han ikke møder med den rette, skal den røde Kok gale over Staden. Hun reiser hjem ligesaa glad som den første Pige og siger Kongen den Besked, og nu maa Prindsessen afsted.

Bjørnen kommer til Træet og tager mod hende og beder hende lægge sig at sove, til han kommer igjen. Han kom og hilste paa hende om Morgenen og spurgte hende, hvad Tid, hun troede det var? Ja, hun troede det var Tid hendes Fader skulde op og bestige Thronen. Velan, sagde Bjørnen, der kom den rette. Han tog hende med sig ned i Jorden, hvor han havde Boliger, og hun havde det godt hos ham og han var god ved hende, men hun var stedse i Mørket. Engang gik han ud, som saa tidt, og kom hjem om Aftenen og sagde: Nu skal din ældste Søster giftes, vil Du ikke til Bryllup? Aa nei saamænd! det bryder jeg mig ikke om. Han syntes det var bedst, for de vidste jo ikke hjemme om hun var levende eller død. Han satte hende de Regler for: Du skal lyde din Fader og ikke din Moder; under Brylluppet vil jeg ligge under Bordet, og naar jeg træder paa din Fod skal du afsted, enten saa Maaltidet er forbi eller ikke. Dagen til Brylluppet kom; han havde Stads nok til hende, en Kareth med 4 Heste og selv satte han sig paa Bukken og kjørte hende til hendes Faders Slot. Da hun nu kom hjem vilde hendes Moder og Søstre have hende ind og spørge hende ud, hvordan hun havde det. Hun sagde, at hun havde det godt, og Bjørnen var saa god ved hende, som hun kunde ønske; om Natten syntes hun han var et Menneske,

men om Dagen, naar hun saae paa ham, var han en Bjørn. Det eneste, hun var misfornøiet med, var, at hun var altid i Mørke. Hendes Moder og Søstre sagde til hende: Aa tag en Stump Lys med, at du dog kan see, om han er et Menneske. Men hendes Fader var¹ derimod, og hun erindrede, at hun skulde lyde sin Fader mere end sin Moder, og tog derfor ikke Lyset med; men meente at maatte leve med ham som han var. Maaltidet var snart tilende, og han traadte hende paa Foden, og strax stod hun op og yttrede at nu vilde hun afsted. De vilde have hende til at blive, da de saa sjeldent saae hende hos dem, men hun vilde afsted, og der blev forspændt og Bjørnen satte sig selv paa Bukken og kjørte hjem.

Strax efter gjorde hun Barsel og fik en bitte Dreng. Bjørnen siger det var vel ikke værdt at hun havde det Barn, da hun altid var i Mørke, han vilde gaae hen at tage Livet af det. Ja, som han vilde vilde hun ogsaa. Han reiser med Barnet, og hun spurgte ham aldrig siden, hvor han havde gjort af det, hun troede at han havde kastet det etsteds i. Et Aars Tid eller noget efter kommer han ogsaa hjem en Aften og siger: Nu skal din anden Søster have Bryllup, synes Du ikke at Du vil til dette Bryllup? Hun svarer: Aa nei, jeg bryder mig ikke derom, der er saadan en Fritten og Spørgen, hvordan jeg har det, og jeg har det godt nok. Jo, siger han, hun fik ikke anden Fornøielse og saae saa sjelden sine Forældre. Dagen kom, han havde de prægtigste Stadsklæder til hende og han sætter sig paa Bukken og kjører hende til hendes Faders Slot, efterat have fore sat hende de samme Regler som før. Moder og Søstre [tog] hende igjen ind i Kammeret, og spurgte hende som før, og hun gav de samme Svar, at hun havde det godt, men hun vidste ikke tilvisse, om han var et Menneske. Moderen sagde paany til hende at hun skulde tage en Stump Lys med, men Faderen var derimod, og hun ihukom Reglen og vilde ikke. Mens de sadde over Bordet, treen han hende paa Foden og hun reiste sig op og vilde afsted. De vare fortrydelige derved, men afsted vilde hun og Bjørnen satte sig paa Bukken og kjørte hende hjem.

Hun var frugtsommelig og fødte atter en Dreng. Det var ikke værdt, meente Bjørnen, at hun havde dette Barn, da hun var i Mør-

1. *Over l. rettet fra satte sig.*

ket, han vilde gaae hen at tage Livet af det. Hun var fornøiet med det, som han vilde, og han reiste med Barnet, og det blev borte og hun spurgte aldrig om det. En Tid lang efter kommer han hjem og siger, at nu skulde den 3^e Søster have Bryllup, om hun ei vilde hjem dertil. Det gik, som den forrige Gang, hun havde ingen Lyst, men han vil have, at hun skal reise, det er nu den sidste Søster, der har Bryllup; Gud veed, naar du saa kommer til dine Forældre igjen. Han satte hende de samme Regler for igjen: at lyde sin Fader mere, end sin Moder, og naar han traadte hende paa Foden, skulde hun afsted. Han kom nu med en Dragt til hende, som hun aldrig havde seet Mage til, den var langt sværere (:prægtigere:) end de andre. Han kjører hende nu i Kareth med 4 Heste for til hendes Faders Gaard; og nu forefalder igjen de samme Spørgsmaal, hvortil hun giver de samme Svar: hun¹ var godt fornøiet med Bjørnen, men hun var altid i Mørket. Moderen vilde have hun skulde tage en Stump Lys med sig, Faderen var derimod og hun vilde altsaa ikke, da hun erindrede sig Reglen. Omsider gav hun dog efter og tog Lyset med sig. Ved Maaltidet reiste hun sig op, da han traadte hende paa Foden, hun vilde strax afsted og han satte sig strax paa Bukken og kjørte hjem med hende.

Hun var nu 3^e Gang frugtsommelig og fødte en dol Dreng igjen. Han sagde, som før, at det ikke var værdt, hun havde Drengen, da hun var i Mørket, han vilde gaae hen og aflive det, og hun lod ham gjøre som han vilde, og spurgte ikke mere til Barnet. En Tid gik hen og hun havde det godt, men hun havde det i sit Hoved, at hun vilde see ham om Natten, om han ogsaa var Menneske.

En Aften gik hun længe og »snallede«² og kunde ikke blive færdig at gaae til Sengs, og da hun meente, at han sov, tændte hun Lyset, og kom saa »skjelle«³ ind og gik hen til Sengen, hvor han laae. Og da hun saae ham, syntes hun at han var det smukkeste Mandfolk, hun i sine Dage havde seet, og hun blev staaende og saae paa ham. Da hun havde staaet noget, spurgte han: Naa, har Du nu seet mig? Nu faaer Du mig aldrig at see mere. Saa jager hun til at slukke Lyset og falder om Halsen og græd over at hun saaledes

1. Herefter vilde slettet.

2. Over l. rettet fra \circ : puslede:).

3. Over l. rettet fra stille.

havde forsyndet sig og taget Lyset med. Han var fortryllet paa den Maade, at naar han kunde have en Prindsesse hos sig i 7 Aar uden at blive seet, var han frelst; nu var det paa 7^e Aar, og da hun nu saae ham, skulde han afsted hen at have Troldkonens Datter, og der var Intet at see efter, afsted maatte han uden Ophold. Prindsessen græd og klagede, hun vilde med ham, om hun saa skulde sætte Livet til for ham. Ja, Du kan sagtens komme med, men du kan ikke komme med til Troldkonen. Naar vi komme paa Reisen skal du kalde mig Hvide Bjørn, Kongens Søn, om Du nogensinde skal komme til at kalde mig ved Navn.

De reise nu og hun sætter sig paa hans Ryg og rider paa ham. De ride saa langt, at det er forskrækkeligt. De komme udenfor et Slot og han siger: Her boer¹ din ældste Søster og her er vort ældste Barn, vil Du ikke ind at see til Dem, for jeg tænker aldrig Du kommer her mere. Men² Du maae hverken spise eller drikke derinde. Hun lovede det. Han blev staaende udenfor og maatte love hende, ikke at gaae bort fra hende. Hun kom indenfor og gjenkendte sin ældste [Søster] og sit ældste Barn; de vilde give hende at spise og drikke, men hun sagde nei. Hendes Søster siger, hun vidste ikke, hvad hun skulde give hende; hun vilde give hende en Guldrok, om hun nogen-tid skulde komme til at spinde, var det slemt, at hun ikke havde nogen Rok.

Hun kom nu ud til Hvidebjørnen Kongens Søn, og satte sig paa hans Ryg og han løb med hende af dette Land og i et andet. De kom udenfor et andet Kongeslot: »Her boer din anden Søster og det andet Barn; vil Du ind at sige Farvel til dem. Det vilde hun gjerne; men hun maatte hverken spise eller drikke derinde. Hun gjenkendte ogsaa her baade Søster og Barn; de vilde give hende til Føde, men hun vilde Intet have. Søsteren vidste ikke, hvad hun skulde give hende; hun gav hende et Guld-Strendtræ (:Haspetræ, Haspetræ, hvorpaa man hasper Garnet, naar det er spundet, dette kaldes at strendte:), for at hun kunde strendte, hvad hun havde spundet paa Søsterens Rok.

Hun kom ud til Hvide Bjørn Kongens Søn, satte sig paa hans Ryg, og han løb med hende af dette Land i et andet, og de komme atter

1. *Over l. rettet fra er.*

2. *Herefter hv slettet.*

udenfor et Slot: Her boer din 3^e Søster og dit 3^e Barn; vil Du ind at sige Dem Farvel. Men Du maa hverken spise eller drikke derinde. Hun kom ind og gjenkendte ogsaa her sin Søster og sit 3^e Barn, som hun var saa glad ved. Hun var saa frossen, og da de havde Kaffe færdig, jog hun til og drak sig en Koppe Kaffe. Denne Søster gav hende en Guldgarnvindel (:Naar Garnet er spundet, kommer det paa Strændtræet for at bringes i »Lødder«, i hvilken Form det kaages og sættes paa Garnvindelen, hvorefter det vindes i Nøgleform:).

Da hun nu kom igjen, var Hvidebjørn, Kongens Søn borte, fordi hun havde drukket Kaffe, og hun vidste nu aldrig, hvad Vei han var taget; han havde blot sagt hende, at de skulde over et Glarbjerg, det var Alt hvad hun vidste om deres Reise. Til dette Glarbjerg kunde hun altsaa spørge om Vei. Men saa var Vanskeligheden at komme over dette Glarbjerg. Der var en Smed, som beslog hende baade paa Hænder og Fødder, og saaledes kom hun over, og der var en Smed paa den anden Side, der tog Beslaget fra hende igjen.

Hun kom altsaa over Glasbjerget og kunde nu altid spørge sig frem til Troldkonen, thi hun var saa berygtet. Hun ankom der omsider, og saasomt hun saae Hvidebjørn Kongens Søn, gjenkjendte hun ham, fordi hun havde seet ham den ene Gang om Natten. Hun gik og listede ved Pigerne og fik noget til Føde hos dem. Hun havde nu ikke noget at bestille og satte sig derfor til at spinde paa sin Rok. Troldkjællingen seer denne Guldrok og spørger hende, om hun ikke kunde faae den til sin Datter, for rigtignok vare de rige, men en Guldrok havde hun dog ikke kunnet faae. Hvad hun vilde have for den? Hun forlangte blot at sidde udenfor den sidst Ankomnes Seng en Nat. Hexen bevilgede dette. Hvidebjørn Kongens Søn tog paa Jagt med en gammel Tjener, som i mange Aar havde været hos Hexen. Om Aftenen da de vare komne hjem og Hvidebjørn Kongens Søn var kommen iseng, gav Hexen ham en Sovedrik, hvorpaa han faldt i Søvn og en Stol blev sat ved hans Seng og Prindsessen blev ladet ind at sætte sig paa den. Da hun var kommen derind, begyndte hun at kalde paa ham og tale til ham: Hvidebjørn K. S. sover Du? Han taug stille og hun begyndte at klage sig, at han ikke vilde svare hende, og hun havde dog givet sin Guldrok for at komme ind og tale med ham, og de havde dog før holdt saa meget af hinanden. Saaledes sad hun og beklagede sig hele Natten, men han hørte hende slet ikke

eller var vaagen hele Natten. Om Morgenen passede Hexen paa og fik hende ud før han vaagnede. Han red paa Jagt, og hun hverken hørte eller saae ham mere. Den gamle Tjener havde ligget i et Kammer ved Siden af og havde hørt det Hele. Han var harmt ell. nedslagen den Dag, og han spurgte Prindsen, hvordan han havde sovet denne Nat, om han Intet havde hørt? Prindsen svarte Nei, han havde sovet det bedste han havde sovet, siden han var kommen der.

Den Dag vilde Prindsessen til at stredte det hun havde spundet Dagen iforveien paa sit Guldstrændtræ; Hexen kom og saae dette: Hvad hun vilde have for dette Strændtræ? det var som for hendes Datter og passede til Rokken, hun havde faaet. Hun forlangte blot at maatte sidde denne Nat igjen udenfor den¹ sidst Ankomnes Seng. Dette fik hun Lov til. Hexen gjorde som før, gav Hvidebjørn K. S. en Sovedrik, saa at han sov haardt, da Prindsessen kom ind. Hun begyndte, som før: Hvideb. K. S. vil Du nu ikke høre mig iaften? Nu har jeg givet baade min Guldrok og mit Guldstrændtræ for at komme til Dig. Vil du nu ikke høre mig? Jeg har reist saa mange Mile efter Dig, vi have havt 3 Børn sammen og vi have lidt Ondt og Godt med hinanden. Saaledes sad hun og klagede sig hele Natten, men han hørte Intet.

Om Morgenen maatte hun ud, før han vaagnede; Prindsen og den gamle Tjener skulde paa Jagt igjen. Den gamle Tjener var meget mere harmt denne Dag, end Dagen iforveien. Prindsen vilde have at vide af ham, hvad der gik ham til Modskab (:Modgang:). Den Gamle maatte til at sige, saadan en Klage og saadan en Elendighed, som han nu havde hørt paa i 2 Nætter, saa² at han ei havde faaet Søvn i sine Øine. Prindsen sagde, at han aldrig havde sovet saa godt i sine Dage. Det vilde den Gamle nok troe, thi Hexen var nok kommen ind og havde givet ham en styrkende Drik disse 2 Aftener. Prindsen bejaede det. Den gamle Tjener sagde ham, at det var en Sovedrik. Han begyndte at spørge Prindsen, om han ingensinde havde været gift? Prindsen sagde Nei. Den Gamle fortalte, hvordan En nu i 2 Nætter havde siddet og klaget sig over ham, at de havde havt 3 Børn sammen og hun havde reist saa mange Miil efter ham; og nu havde hun givet baade Guldrok og Guldstrændtræ for at komme ind til ham;

1. *Tilføjet over l.*

2. *Tilføjet over l.*

nu havde hun blot Guldgarnvindelen tilbage og kunne blot eengang endnu komme ind til ham, og vilde han saa ikke tale med hende, saa kom de aldrig til at tale mere sammen. Prindsen¹ kunde slet ikke huske noget om hende og vidste ikke mindste Besked om hvad den gamle Tjener havde sagt, før den gamle Tjener sagde, at hun havde kaldt ham Hvidebjørn K. S. og sagt at hun havde været saa nær 7 Aar med ham under Jorden; da han hørte dette Navn, kom han efter det. Nu vidste han altsaa, at hun kunde komme ind til ham een Aften endnu, men hvad skulde han saa gjøre, at han kunde tale med hende? Den Gamle svarede, at han skulde vogte sig for at drikke den Sovedrik, som Hexen vilde komme med.

Samme Dag sidder Prindsessen og vinder paa sin Guldgarnvindeldet Garn, som hun havde strendtet Dagen iforveien. Hexen vil have hendes Garnvindeld, da den kunde passe til hendes Datter og til hendes Guldrok og Guldstrændtræ. Hvad hun vilde have for den? Hun forlanger blot at sidde udenfor den sidst Ankomnes Seng i Nat. Dette blev bevilget, og Hexen fik nu Guldgarnvindelen, som hun havde faaet Rokken og Strændtræet. Aftenen kom, Prindsen kom hjem og kom iseng. Hexen kom med sin Sovedrik og vilde give ham den, da hun var bange, han skulde blive forkjølet, han red saa meget ude om Dagen paa Jagt. Han lod til at være godt fornøiet med hendes Omhu og tog mod hendes Sovedrik, men heldte den ud udenfor Sengen. Saasnart Hexen troede, Prindsen sov, kom Prindsessen ind og satte sig paa en Stol, som før. Hun begyndte at beklage sig og kalde: Hvidebjørn K. S.! vil Du nu ikke høre paa mig iaften, saa kommer jeg aldrig til at tale med Dig. Nu har jeg givet baade min Guldrok og G.Strændtræ og G.Garnvindeld bort for at komme ind og tale med Dig, og har endda reist saa mange Mile for at komme til at tale med Dig. Han svarer og siger Jo, nu vil han tale med hende, men han havde ikke hørt hende før. Han tog hende nu i Seng til sig, og de talte sammen, om hvad de skulde finde paa Raad; han saae ingen Udvei til at slippe derfra, og han skulde have Hexens Datter. Da den gamle Tjener hørte, at de vare komne til at tale sammen, lister han sig op og ind til dem og vilde være paa Raad med dem, om hvordan de skulde bære dem ad. Han siger til dem:

1. *Rettet fra Prindsessen.*

Nu skulde de passe paa; han vilde om Morgenen gaae ind til Hexen og see at faae fat paa hendes Hexesager, som stode i en Ask under hendes Seng.

Om Morgenen i Lysningen gik den gamle Tjener ind til hende og klagede sig, at han ikke havde sovet inat, det havde været saadant et ondt Veir og han havde gaaet udenfor Huset; hun laae i Sengen, Datteren ligesaa, og han gik hen til dem og talte med dem. Han bukkede sig ned, som om han vilde tage deres Sko eller Tøfler bort fra Sengen, og i det samme snapper han Asken til sig. Han gaaer ud i Kjøkkenet, sætter Ild paa Asken og brænder den op. Derpaa gaaer han igjen ind til Prindsen og siger, at nu var Hexens Magt taget fra hende; og¹ Prindsen følger nu med den gamle Tjener ind i hendes Kammer hvor hun havde et Sværd, der hang over hendes Seng. Dette fik de fat paa, før hun tænkte paa noget Ondt derved; hun vilde bukke sig ned og tage Asken frem under Seng, men idet samme huggede de Hovedet af hende og derpaa af Datteren.

Nu var det hele Troldvæsen forbi og Prindsen var fri; og Prindsen og Prindsessen fik nu at raade over al den Rigdom, der var; thi Troldkonens Bolig var Prindsens Hjemmen, som var forgjort; Han tog nu al Hexens Rigdom med sig hjem og den gamle Tjener med, og han bliver nu Konge i sit eget Land i det Slot, som var Glarbjerg, og som nu efter Hexens Død bliver til et Slot igjen. Han tager alle sine 3 Sønner hjem, som vare hos hendes 3 Søstre, og de holde nu Bryllup paany. Hendes Søstre, som vare Dronninger i 3 Kongeriger, vare med, men hun havde den smukkeste Mand. De levede siden et fornøieligt og lykkeligt Liv sammen.

21. Herremand og hittebarn²

I det østlige Vendsyssel var en Herregaard, hvor de havde en eneste Søn. Faderen og Moderen døde, og Sønnen var nu ene om det, der var tilbage. Han skulde nu giftes i Guds Navn som alle andre, men

1. Herefter slettet de følges.

2. Titel tilføjet af Sv. Grundtvig. I Indholdsfortegnelsen står Herremanden og hittebarnet.

han skulde ud at beile først, for han havde endnu ingen udvalgt. Han gik ud een Dag, en anden Dag, ja flere Dage og han blev næsten al Verdens Beiler, han kunde ikke faa Ja, enten var det Eet i Veien eller et andet. Omsider kommer han i en grumme stor Skov saa han ikke kunde finde ud af den inden Aften, han blev ved at gaae, og finder omsider til et lille Huus i Skoven, da det blev Nat. Døren var loppet (:oplukket:) saa han nok kunde gaae ind. Da han kom ind, var det ganske mørkt derinde, men han kunde dog finde til en Seng, og der lagde han sig. Henpaa Natten kom Nogen til Vinduerne og kaldte, og spurgte efter, hvor mange der vare fødte inat? En i Huset — men han kunde ikke see Nogen — svarede 101. Da han mærkede det begyndte at lysne ad Dag reiste han sig og vilde ud at beile igjen og tænkte nok han kunde komme ud af Skoven inden Aften. Men han gik i den Skov hele denne Dag og kunde ikke finde ud af den. Natten kom paa igjen og han maatte til at søge efter det samme Huus, som han ogsaa fandt og lagde sig i Sengen igjen. Om Natten kommer igjen Nogen til Vinduet og spørger, hvormange der vare fødte i Nat. Det svarer inde fra Huset: 102. Hvad han ikke¹ havde reist sig tidlig den første Morgen, saa reiste han sig nu, for han vilde igjen ud at beile. Han gik den Dag ogsaa i Skoven uden at kunne finde ud, og han blev altsaa nødt til at søge til det lille Huus igjen, thi nu vidste han, hvor det var, og lægge sig i Sengen, som før. Nu kommer det igjen til Vinduerne om Natten og kalder og spørger, hvormange der vare fødte i Nat. Det svarer inde fra Stuen: 103. Nu tænkte han ved sig selv, at han vilde blive liggende saalænge, indtil han kunde see, hvem der svarede derinde; thi der var da Folk derinde. Han blev da liggende til det blev høi Dag, og han saa da en gammel Kjælling sidde ved Siden af Kakkelen (:Kakkelovnen:) Han siger: Herregud, gamle Kone! Hvorlænge har I siddet her? «I 300 Aar, og hun skulde blive siddende og sige hver Nat, hvor mange der blev født. »Siden I er saa sløv (:klog:), kan I da ikke sige mig, hvem jeg skal faae til Kone? Jeg har gaaet i saa mange Dage og beilet og har ikke kunnet faae Lovning paa Nogen. »Jo, det kunde hun nok; deres Kokkepige paa hans Gaard havde faaet en Pige i Nat og den havde hun lagt paa deres Bagerovn

1. Tilføjet over l.

i den Hensigt at tage Livet af Barnet; dette Barn skulde han have til Kone. Nu reiste han videre uden at sige Noget til Kjællingen, men han tænkte ved sig selv: Nei før jeg skulde tage et saadant Hittebarn eller bie saa længe, før skal jeg selv tage Livet af Barnet. Nu kunde han komme ud af Skoven og han reiste nu lige hjem.

Da han kom hjem fandt han ogsaa Barnet, men det var saa deiligt, at han aldrig i sine Dage havde seet saa deiligt et Pigebarn og han kunde ikke tage Livet af det. Han havde et Sødskendebarn, som boede langt borte paa en Herregaard, og derhen reiste han med Barnet, og bad dem om at tage mod dette Barn, uden at sige hvor han havde faaet det. Han meente, at naar Barnet blev noget større, kunde han nok tage Livet af det.

Han beiler endnu en halv Snees Aar, men aldrig kan han faae Ja, der er altid en eller anden Ting i Veien. Han tænkte ved sig selv: det kom vel af, at den lille Pige var endnu i live, han vilde derfor hen at tage Livet af hende; da kunde hun vel være en halv Snees Aar. Han rider derhen for at tage hende med sig hjem. Han kommer med hende igjennem en grumme stor Skov; der korsfæster han hende paa et Træ, og reiser fra hende det hurtigste han kunde uden at bryde sig om hendes Skrig. En Herremand fra den anden Side af Skoven var just ude paa Jagt, hører Skriget, og troer, at det er Røvere, kommer til og finder den stakkels Pige der sad korsfæstet til Træet. Han løste hende det snarest han kunde og tager hende med sig hjem. Pigen kjendte ikke den, der havde korsfæstet hende, hverken hvor han var kommen fra eller hvor han var reist hen. Herremanden, der havde taget hende hjem, opfødte nu Pigen som sit eget Barn og klædte hende godt; hun blev confirmeret og voxede op¹, og strax var nu her en Jomfru, som den ulykkelige Frier skulde beile til.

Han kom altsaa derhen og friede til hende, og hun kjendte ham strax, men sagde Nei til ham, da hun troede, at han kom for at tage Livet af hende. Men Moderen sagde Jo, hun skulde tage ham; de skulde sætte Vagt ved Døren den første Bryllupsnat, han skulde ligge hos hende, for at de [kunne] passe paa hvad han havde for. Han fik altsaa Ja der og skulde nu i Guds Navn giftes. Den første Nat,

1. og voxede op *tilføjet over l.*

som de skulde ligge sammen efter Brylluppet, satte de Vagt udenfor Døren; der stod Lys paa Bordet, men saasnart han var kommen i Seng, sov han; hun torde ikke sove, da hun frygtede for, at han vilde gjøre hende Fortræd, før henimod, Dag; da hun faldt i Søvn med Armen lagt op over sit Hoved. Nu vaagnede han, som havde sovet hele Natten, og da det var lyst kunde han see hende tydeligt, og han saae da, at der var store Ar i hendes Hænder, hvor Spigerne havde siddet igjennem. Idet han nu vilde røre ved hendes Hænder for rigtig at undersøge dem, vaagnede hun op med et stort Skrig, og Vagten, som stod for Døren, sprang ind; men han bød den gaee ud igjen, for der var Intet paafærde. Han vilde nu vide, hvorledes hun havde faaet de svære Ar i sine Hænder. Hun sagde, at da hun var 10 Aar var der En, der havde hentet hende og havde korsfæstet hende, og nu gik han til Bekjendelse. Men han forsikkrede, at han aldrig mere skulde tænke paa at gjøre hende ondt; thi nu kunde han skjønne, at den man skal have, den skal man have; det havde han tilstrækkelig erfaret af sin lange Beilen. Han tog hende med sig hjem og de levede bestandig lykkelig, og han var saa god mod hende, som hun kunde ønske.

22. Tvillingbrødrene¹

Der var engang i gamle Dage et Par Folk, der boede her ved Vesterhavet; de havde ingen Børn, og havde Intet at leve af uden Fiskeri. Det var et heelt Aar, at det ikke var Havveir, det var hele Tiden Vestenvind (∴ det var ikke Veir til at tage ud paa Havet), før en Pintsedag, saa blev det saa godt Veir, at Manden sagde han troede han vilde paa Havet. Konen syntes ikke han skulde tage paa Havet en Høitidsdag; men Manden vilde og han tog ogsaa ud. Han seilede Havet rundt, men han kunde ikke faae Fisk, der var ingen at finde. Omsider fik han en stor Fisk paa Fiskekrogen; »slip mig!² sagde Fisken; Manden sagde Nei, han havde ei faaet Fisk et heelt Aar, han var meget lysten efter Fisk og han vilde have den. Jo, slip mig, s. F. igjen, saa skal der staae en Skjeppe Penge ved

1. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

2. »slip mig! over l. rettet fra slæbte med.

Siden af din Kakkal, naar Du kommer hjem. Han slap ham ogsaa, og den Skjeppe Penge stod ogsaa ved Siden af Kakkelen, da han kom hjem.

Nu kjøbte han sig en stor Gaard lidt fra Havet, som kaldtes Kjettrupgaard (:en lille Herregaard, som ligger der endnu:), og de levede i Velstand og Herlighed, men det holdt ved med Vestenvind og var ikke Havveir et heelt Aar igjen, før Pintsedag igjen. Saa siger han ligesaadan til sin Kone, at han troede han vilde paa Havet, for han var saa lysten efter Fisk, at han var færdig at døe. Konen vilde ikke han skulde tage ud; »nu behøver Du det ikke, for vi har Guds Velsignelse nok, men Manden vilde ud. Han seilede atter Havet omkring, men kunde ingen Fisk finde. Han fik omsider den samme store Fisk paa Krogen igjen; »slip mig, s. F., »Nei, s. M. nu har jeg ikke faaet Fisk i 2 Aar og er saa lysten efter Fisk, nu vil jeg beholde Dig. »Jo, slip mig, s. F. igjen, saa skal der staae en Halvtønde Penge, naar du kommer hjem. Ja, saa slap han ham ogsaa og seilede hjem, og Pengene stod ogsaa ved Siden af Kakkelen, som han havde lovet. Hvad de havde ikke før været rige, saa vare de det nu, og ingen Børn havde de.

Nu var det et heelt Aar igjen, at det ikke var Havveir, før Pintsedag igjen; Saa siger han ligesaadan som før, idag var det godt Havveir, han vilde paa Havet. Konen »Nei saamænd, nu er det ikke værdt, Du tager paa Havet, du kunde sætte Livet til, og nu har vi Guds Velsignelse nok. »Ja, det have vi ogsaa, men dersom der er Fisk at faae, saa kan jeg ikke leve uden Fisk; ud vilde han og reiste ogsaa. Han seilede ligesaadan, Havet rundt, men kunde ingen Fisk faae. Han fik 3^e Gang den store Fisk paa Krogen. »Slip mig! »Nei, nu har jeg sluppet dig 2 Gange; nu vil jeg beholde Dig 3^{die} Gang, for nu har jeg ikke faaet Fisk i 3 Aar og nu vil jeg have Fisk. »Ja da maa du ikke faae noget af mig alligevel, s. F. Naar Du nu kommer hjem med mig, skal Din Kone skjære Hovedet af mig, og det skal hun¹ spise ene, Du maae ikke smage det. Kravestykket skal I give Jer Hund; Bugstykket skal I give din sorte Fyllie (:Øg, som ikke har faaet Føl:), Navlestykket skal I grave ned under Jer Abild i Haven; Halestykket maa I gjøre ved, hvad I ville. Manden fik altsaa

1. hun over l. rettet fra du.

dog ikke Fisk. Han tager nu Fisken hjem, og de gjøre med den, som Fisken havde sagt. Konen kogte og spiste, og vilde have Manden ogsaa til at spise, men han sagde nei, han vilde ikke smage den.

Kort Tid [efter] kunde de skjønne paa, at Konen blev frugtsommeligt, og Hunden, kunde de skjønne paa, blev ogsaa med Hvalpe, og de kunde ogsaa skjønne paa, at Fyllien blev med Føl, og der groede 2 Sværd ud paa Abilden. Konen fik 2 deilige Dreng, da Tiden kom; Hunden fik 2 Hvalpe, og Øget fik 2 Føl; Sværdene groede ogsaa, og da de bleve store nok, tog de dem af. Nu skulde de da deles saa, at hver Dreng skulde [have] hver sin Hvalp, hver sin Hoppe¹ og hver sit Sværd.

Da de nu bleve fuldvoxne, fik den ene af dem Lyst til at komme ud at see sig om i Lande og Riger; det var rigtignok Forældrene haardt imod, men han vilde afsted, det havde han Lyst til. Før han reiste, pissede han i en Flaske, og det satte han i deres Kammervindue (:hvor Sønnerne vare:) og siger til sin Broder: Naar dette bliver rødt, saa er jeg i Nød; saa skal Du komme og frelse mig. »Ja han lovede ogsaa dette, og den anden tog Afsked fra Forældre og Broder paa sin sorte Hoppe, sit Sværd ved Siden og Hunden med sig.

Han rider af et Land i et andet, af en Kjøbstad i en anden, ordentlig og pæn var han og han² saae mange Ting. Omsider kom han i en Kjøbstad, hvor Kongeslottet var, og det Kongeslot var klædt med sort; han spørger Verten om hvad dette skulde betyde, nu havde han reist igjennem mange Kongeriger, men aldrig havde han seet det han saae nu, at et Slot var klædt med Sort. »Jo, s.V., det er ikke saa sært, det er det, for Kongen har været i en stor Nød, og der maatte han love sin eneste Datter til Dragen. Han vilde nu have at vide, hvorhen det skulde være (:hun skulde leveres:); »det skulde skee om faae Dage, og det skulde skee ude i en Skov; der skulde Ridder Rød kjøre ud med hende. Nu tænkte Cavaleren, han vilde ud at see, hvordan det kunde gaae til. Han sætter sig paa sin Hoppe, sit³ Sværd ved Siden og sin Hund med sig og rider ud

1. hver sin Hvalp, hver sin Hoppe er med tal over l. rettet fra hver sin Hoppe, hver sin Hvalp.

2. han tilføjet over l.

3. sit tilføjet over l.

i Skoven. Han seer, hvor Prindsessen sættes af og begiver sig ind i et lille Huus, der skulde hun bie efter Dragen. Cavaleren binder sin Hest ved Døren, gaaer ind til hende og vilde trøste hende, at Alt kunde blive godt. Ridder Rød havde lovet Kongen, at han nok skulde frelse hende; han kryber op i et stort Træ i Skoven.

Nu kommer Dragen, han har 7 Hoveder; da han saae, der var Hest for Døren og Hund udenfor, siger han: Hvem er herinde hos min Kjæreste? Cavaleren: det er min og ikke din, »Det skal vi snupes og tuppes [om], siger Cavaleren, som strax drager sit Sværd og hugger de 3 Hoveder af Dragen. »Bi til i morgen, s. D., jeg vil hjem og samle Styrke. Nu reiser Dragen; Cavaleren tager sin Kniv og snitter Tungerne af Hovederne og putter dem i sit Lommeklæde. Prindsessen var saa inderlig glad for ham, at han havde frelst hende den Dag, og bad ham, at han vilde komme imorgen igjen. Det lovede han ogsaa, gaaer ud og sætter sig paa sin Hoppe og rider hjem til Verten. Ridder Rød seer at Dragen reiser, gaaer hen og tager de tre Hoveder, som vare huggede af Dragen, slænger [dem] i sin Vogn og kjører hjem med Prindsessen. De skulde over en stor Bro før de kom til Staden; Ridder Rød siger til Prindsessen, at hvis hun ikke sagde til Kongen og de andre, at han havde frelst hende, skulde han kaste hende der i Aaen. »Jo, det var hun jo nødsaget til at sige.

Anden Dag gik det ligesaadan, Ridder Rød kjører ud med Prindsessen og Cavaleren rider ud, og binder atter sin Hest udenfor Døren og gaaer ind til Pr., og Ridder Rød kravlede op i et Træ i Skoven. Nu kommer Dragen igjen; den havde nu blot 4 Hoveder; »hvem er herinde ved min Kjæreste? »det er min og ikke din, s. Cavaleren, som drager sit Sværd og hugger 3 Hoveder af ham. Dragen maatte give sig igjen og siger: Bi til imorgen, jeg vil hjem og samle Styrke. Dragen reiser og Cavaleren snitter de 3 Tunger af Hovederne og svøber i sit Lommeklæde, lover Pr., at han skal komme 3^{die} Dagen, sætter sig paa sin Hoppe og rider hjem til Verten igjen. Ridder Rød kommer og tager de 3 Hoveder og kaster bag i Vognen og kjører hjem med Pr. Da de kjørte over Broen siger han ligesaadan, at hvis hun ikke vilde sige, at han havde frelst hende, skulde han kaste hende i Aaen. Pr.: »Jo, det vil jeg nok.

3^e Dagen kom, og Ridder Rød skal afsted med hende igjen, da det

var ham, der ansaaes for at skulle frelse hende. Ridder Rød kravler atter op i Træet, og Cavaleren gik ind til hende. Dragen kommer igjen og siger: »hvem er herinde hos min Kjæreste? »Det er min og ikke din, s. Cavaleren, som drager sit Sværd og hugger det sidste Hoved af ham, tager sin Kniv, skjærer Tungen af og putter i sit Lommeklæde. Pr. siger, hvad de nu skulde gjøre, hun vilde gjerne have ham, og der var ingen der var nærmere til hende, men Ridder Rød havde tvunget hende til at sige, at det var¹ ham, der havde frelst hende. »Det kunde ogsaa² være det samme, s. C., det vidste han nok; men Aarsdagen efter vilde han komme igjen, nu var der saa stor Sorg, at der dog ikke kunde tænkes paa noget Bryllup nu. Han gaaer ud, sætter sig paa sin Hoppe rider til Staden til sin Vert og taler om Intet. Ridder Rød kommer ned af Træet, kaster ogsaa dette Hoved i Vognen og kører hjem med Pr., men truer hende atter, at ville kaste hende i Aaen, hvis hun ei vil sige, at han har frelst hende. »Jo, det skulde hun nok. Nu skulde da Ridder Rød have Prinds., da han havde frelst hende, men hun udbad sig et Aar, da hun nu var i saa stor en Elendighed. Ridder Rød var nu ikke længere Ridder, men bliver klædt som en Prinds, da han engang jo skulde være Konge; Kongen havde nemlig ikke flere Børn.

Dette Aar gaaer nu hen, og Cavaleren er ude at beseer Lande og Riger, som han havde Lyst til. Tiden kommer, at Ridder Rød skal have Prindsessen og Cavaleren kommer igjen til Staden. (:Da Cavaleren havde slaaet det sidste Hoved af Dragen, havde Pr. flyet ham en Guldring, som han³ knyttede i sit Haar; den skulde han have at vise, naar han kom igjen, til Forsikring om, at han var den rette:) Han søger sin gamle Vert. »Nu havde han beseet mange Riger og Lande, men aldrig havde han seet det, han saa nu« siger han igjen; »ifjor han var her, var Slottet beklædt med Sort, og da han nu kom iaar, var det beklædt med Rødt. »Det var ikke saa sært, s. V. ifjor skulde Dragen have Prinds. og da var der Sorg over hele Landet; iaar skulde hun giftes med Ridder Rød, for han havde frelst hende. Cavaleren indrømmede, at det var en stor Forandring,

1. det var *tilføjet over l.*

2. ogsaa *tilføjet over l.*

3. han *tilføjet over l.*

der var foregaaet i dette Aars Tid; derfor var det ikke saa sært, at der nu¹ var stor Glæde.

Den bestemte Bryllupsdag kommer; Cav. siger til Verten, da de sidde og tale om Aftenen, at det var rart at have den bedste Steg, som stod for Brudens Næse. »Ja, det var skjønt nok, men det var ikke saa nemt. »Jo, han vilde vædde med ham om en Flaske Viin, at han skulde faae sin Hund til at gaae op efter den. Han gaaer ud med sin lille Hund og viser ham afsted; han kommer op imellem Vagten, som ikke vilde kjendes ved den fremmede Hund, men denne sniger sig alligevel ind, sætter op ad Trapperne og ind paa Salen, som Brudefolkene sad; springer op og sætter sig ved Siden af Bruden, som strax kjendte Hunden og deraf kunde see, at Cav. var mødt, og Ridder Rød kjendte ogsaa Hunden. »Aa Fy, see til den næsvise Hund, der vil saaledes springe op; han skulde strax gjennes ud; men Pr. var glad for ham, klappede den og fandt det var en deilig Hund og vilde, at han skulde være der. Strax, som han seer sit Snit, greb han Stegen, som stod for Brudefolkene, springer ned, ned af Trapperne og ud af Slottet. Vagten toge nok efter ham, thi de vilde have Stegen, men de kunde ikke faae fat paa den; de gave Befaling til at slaae ham ihjel, hvis han kom tiere. Hunden kommer til Døren med Stegen og skraber nok saa pænt paa Døren; Cav. lopper for ham og tager Stegen (:loppe ɔ: oplukke: at tillukke heder² lukke:) Verten bliver underlig ved, at Hunden kunde gjøre det Stykke Arbeide; de sætte dem nu og spise Stegen og drikke den Flaske Viin, som Verten havde tabt. Da de havde spist og drukket, siger Cav: Nu var³ det rart⁴, at faae den bedste Flaske Viin, som stod for Brudefolkernes Næse. »Ja, men det var ikke saa let at hente en Flaske som at hente en Steg, hvorfor Hunden selv havde Smag, men ikke for en Flaske. De vædde altsaa igjen om en Flaske Viin. Cavaleren gaaer ud med Hunden og viser ham atter afsted op paa Slottet. Nu skulde da Vagten passe paa, de sloge efter ham og toge efter ham, men han sneg sig alligevel ind, kommer op paa Salen og sætter sig ved Siden af Bruden. Ridder [Rød] vilde til at slaae

1. nu *tilføjet over l.*

2. *Herefter ligeledes slettet.*

3. var *tilføjet over l.*

4. rart *over l. rettet fra bedst.*

efter ham og jage ham ned; »der kom den Stegtyv igjen og vilde vel nu have mere. Pr. værgede, at han ikke slog ham, klappede paa Hunden, »det var rigtig en rar bitte Hund. Strax som Hunden seer [sit Snit], griber han en Flaske som stod for Brudefolkene og ned med den. Hvad Ridder Rød ei havde været gal paa Hunden før, saa blev han nu; han gav Befaling, at den skulde skydes, hvis de saae den tiere; han frygtede for, at der skulde følge noget efter. Hunden tog afsted ned mellem Vagten, som gjorde sig al Umage for at gribe ham; men han slap vel igjennem og kom hjem til Verten med Flasken. Cav. loppede strax Døren for ham og tog imod Flasken og de satte sig strax til at drikke den og den, som Verten havde tabt igjen.

Nu komme da Brudefolkene fra Bordet efterat have spiist; Pr. gaaer for sin Fader, og spørger, om det ikke var tilladt, at den Cav. som eiede denne Hund, maatte have Lov at komme paa Slottet. Kongen siger Jo. Ridder Rød: det var ikke saa nemt at finde en saadan Landstryger, hvor han logerede i en stor Kjøbstad. Pr. gav strax Adresse paa, hvor han laae, strax kommer en Tjener derved og bad fra Pr. at han vilde have den Godhed at komme paa Slottet. Hans sadler strax sin Hoppe, sætter Sværd ved Siden og Hunden med sig og kommer op paa Slottet. Strax vilde Vagten »skude« Hunden; men Cav. siger, at de maatte ikke, Hunden havde ikke gjort andet, end hvad han havde bedet ham om. En Tjener kommer og tager mod hans Hoppe og han bliver ledet op paa Salen. Pr. beder sin Fader om, at det maatte være hende¹ tilladt paa sin Bryllupsdag at skjænke denne Fremmede (∴for:). Hun skjænker ham ogsaa et Glas Viin, og idet han flyer hende Glasset tilbage, lægger han hendes Guldring deri. Nu kunde hun da see, at det var den rette, der var kommen igjen. Hun siger til sin Fader: der var den, som havde frelst hende fra Dragen, og hun vilde heller ingen anden have. Kongen studsede over dette, da han saa lang Tid havde været i den Mening, at Ridder Rød havde frelst hende og Brylluppet allerede var begyndt. Ridder Rød kom strax og meente, at den, som havde Hovederne af Dragen, havde ogsaa slaet ham ihjel. Cavaleren kom strax med Tungerne, og meente, at den, der havde dem, havde først

1. være hende *tilføjet over l.*

været ved Dragen. Da var det først, at Kongen skulde til at see efter, at der ingen Tunger var i Hovederne. Ridder R.¹ fik strax en Drage malet af paa Slottet for at vise, at en Drage ingen Tunger havde; men saasnaart Dragen var malet, havde den ogsaa Tunger og lange Tunger. Pr. sagde nu, hvordan hun var bleven frelst og hvordan Ridder Rød havde truet hende, da han kjørte over Broen med hende. Altsaa blev Ridder R. taget som en Røver og Bedrager og kastet i Fængsel, til Brylluppet var forbi; saa blev der spændt to Vildsmækker for en Pigtønde, og deri blev han kjørt ihjel (:dette Ord og denne Straf forekommer ofte i gamle Fortællinger:).

Nu er da Cav. Konge og Pr. er Dronning. En Dag stod de høit oppe paa Slottet og saae ud over Skove og Marker; han seer et stort hvidt Slot langt henne; »hvad er det for et hvidt Slot? »Aa, siger Dronningen, det er det, som Dragen er fra, som Du frelste mig fra. Nu tænkte han ved sig selv, men sagde Intet, at han vilde hen at see, hvordan det var, for han havde været i saa mange Kongeriger, men det havde han ikke seet. Han gaaer en Dag ned og sætter sig paa sin sorte Hoppe, sit Sværd ved Siden og Hunden med sig, men taler ei om, hvor han vil hen. Han rider til det hvide Slot; kommer derind, seer ingen Mennesker, binder sin Hoppe ved Døren og derved lægger Hunden sig. Han kommer ind i den første Stue, men seer ingen Mennesker, der var dækket, som til Kudske og Tjenere; i den anden Stue var der dækket som til Fyrster og Herrer; i den 3^{die} Stue, han kom ind i, der var dækket som til de Kongelige; der sætter han sig og spiser; han seer ingen Mennesker. Omsider kommer der en gl. Kjælling »Naa, du veed endda at sætte Dig ved det bedste Bord. »Ja, det vidste han nok. »Ja, jeg veed nok, at det er Dig, der har slaaet min Søn ihjel, vil Du see mig i mit Hovede? »Nei, det syntes han ikke om, han var Konge, meente han, og vilde ikke have denne Bestilling (:at rense hende for Luus:) Nu bliver Kjællingen gal, rykker et Haar af sit Hoved: »Hovedhaar! bliv til Jernstang! bind Karl, bind Hest, bind Hund! Nu vare de bundne, Kongen laae derinde og var bunden og Hoppen og Hunden laae derude og vare bundne. Hun tager i Kongen, slæber ham hen og driver ham ned i et Hul, hvor der laae flere døde Kroppe; der kunde han ligge.

1. R. tilføjet over l.

Nu bliver det Vand rødt, som er hjemme i hans Broders Flaske; nu er han i Nød og nu skal han frelses. Hans Broder seer at det er rødt og siger til sin Fader, nu har han været saa længe hjemme, nu havde han Lyst til at see sig ud; han vilde ud at see, om han kunde finde sin Broder. »Aa Herregud! siger hans Moder, vil du nu ogsaa reise; vi have Rigdomme nok, og begge vore Børn reise fra os. »Jo, Afsted skulde han og afsted vilde han, der var intet at see efter, og han reiste samme Dag. Hans Hoppe bliver sadlet op, han tager sit¹ Sværd ved Siden, Hunden med sig og Penge i Lommen og reiser. Nu rider han ogsaa igjennem mange Kongeriger, og hvor han kom, kunde han nok skjønne paa, at hans Broder havde været der, for de vare hinanden saa lige, at de toge ham for Broderen. Omsider kommer han saa langt hen, at de begyndte at »gratulere« c : titulere² ham som Konge; endelig kommer han til den Kjøbstad, hvor hans Broder er Konge, og kommer ogsaa til den samme Vert, som hans Broder havde logeret hos, da han blev kaldt op³ paa Slottet. Verten tog imod ham og takkede ham saa mange Gange, at han vilde see til sin gamle Vert, fordi han var bleven Konge. Han kunde altsaa høre at det var paa Slottet, hans Broder var Konge; han havde han jo søgt efter og ikke fundet endnu. Han kommer paa Slottet, hvor Tjeneren kommer og tager mod ham; der var stor Sorg paa Slottet, Kongen havde været borte i mange Dage, og de vidste ikke, hvor han var. Altsaa toge de ham for Kongen, han var ham saa lig; om det var saa Dronningen selv, saa kom hun og tog imod ham, og beklagede sig saa skrækkeligt, hun havde⁴ befrygtede at han var kommet til nogenting ondt, han⁵ havde været henne saa længe.« Han var rigtignok fremmed paa Slottet, men det lod han sig ikke mærke med; om Aftenen da de skulde til at iseng, siger han til Dr. hvor han skal ligge. Dr. blev heel forundret over det: »han skulde jo ligge, som han før havde ligget, hos hende. Han slog det hen, og yttrede, at hun dog ikke var fornærmet, fordi han havde været borte saa længe? Han gaaer ogsaa i Seng til hende, men drager sit Sværd og

1. sit *tilføjet over l.*

2. c : titulere *tilføjet over l.*

3. op *tilføjet over l.*

4. havde *tilføjet over linjen, uden rettelse af befrygtede.*

5. han *tilføjet over l.*

lægger imellem dem. Dronningen blev lidt fornærmet derover, men lod sig ikke mærke med Noget.

Om Morgenens, de kom op, var Cavaleren¹ harmt; han kunde² mærke, at hans Broder var borte, og han vidste ikke, hvor han skulde finde ham. De staae nu ligesaadan høit oppe paa Slottet paa en Altan, Cav. og Dr., han kunde nu ogsaa see det hvide Slot. Han spørger: »Hvad er det for et hvidt Slot, der ligger der langt borte? »Om han ikke huskede det, det var det, Dragen var fra, som han havde frelst hende fra. Cav. tænkte ved sig selv, at der maatte han vel være i Fængsel. Han gik ned, kommer paa sin Hoppe, sit Sværd ved Siden og Hunden med sig og rider bort. Det var ikke Dr. rigtig [fornøiet] med, men han lover, at han ikke skal blive borte saa længe, som sidst. Han rider nu hen til det hvide Slot, kommer til Døren og seer her sin Broders Hoppe og Hund ligge bundne, de havde ligget saa længe, at de vare døde. Han vilde ogsaa ind at see sig om; i den første Stue var dækket, som til Kudsk og Tjener, i den anden var dækket, som til Fyrster og Herrer, og i den 3^e var dækket, som til de Kongelige, der satte han sig og spiste. Nu kommer en gammel Kjælling — han havde hidtil ingen Folk seet — »Naa du veed endda at sætte Dig ved det bedste Bord. »Ja, det havde han nok Ved (:Vid, Forstand:) til. »Ja, jeg veed nok, at Du er Broder til den, der slog min Søn ihjel. Vil Du see i mit Hoved? »Ja, det kan jeg gjerne gjøre (:han var ikke saa fiin paa det, som Kongen:) Hun sætter sig paa en Stol forved ham og lægger sit Hoved paa hans Knæ; idet han nu sidder og føler i Hovedet, bliver den Gamle tung og falder i Søvn. Han finder et grumme bredt Haar øverst i hendes Hoved, og der stod Løsning (:Læsning:) paa; han sled og stavede over paa det, omsider kunde han læse det og der stod: her er al min Styrke. Han finder en bitte Kniv i sin Lomme og skjærer dette Haar af idet hun sidder og sover, lister sig fra hende ud i Kjøkkenet, kaster Haaret paa Ilden og brænder det op. Han kommer ind igjen og Kjællingen vaagner: »Aa nei, jeg var ved at sove, har Du nu ledet i mit Hoved? »Ja, han havde. Nu river hun et Haar af sit Hoved: Hovedhaar! bliv til Jernstang! Bind Karl! bind Hest! bind Hund! Nei, der vilde ikke blive Noget efter det; hun river et andet Haar

1. Over l. rettet fra Broderen.

2. Herefter nu slettet.

af sig, bliver endnu mere gal og river det 3^e Haar af, men det blev ikke anderledes. Nu kunde hun da forstaae, at der var Galt ved det. Han siger: Nu kan Du ingenting gjøre, vil Du nu være saa god at skaffe mig min Broder. »Ja det skulde hun nok; saa skulde han gaae med hende hen, hvor han var kastet ned, der lopper hun et Lem; dernede laae han, der kunde han tage ham. — for hun meente, naar hun fik ham derned, kunde hun lukke for ham —. »Nei, hun skulde skaffe ham hans Broder herop, og det skulde være strax, og han begyndte at drage sit Sværd. »Ja, nu skulde hun da gaae ned efter ham; hun var gammel og tummelvorn, men hun maatte derned alligevel. Han hjalp hende da at drage Broderen op; men han var da ogsaa død. Kjællingen kom nu op igjen, og han drog sit Sværd og svang over hende, at hvis hun ikke skaffede ham hans Broder igjen rask og sund og levende, som da han kom til Slottet, vilde han hugge Hovedet af hende. »Jo, det skulde hun nok, og det skulde ei vare længe; hun finder en Flaske og smører ham nedenfor hans Næse og strax kom han tillive. Hun gik ud og smurte Hest og Hund ogsaa, og de kom ogsaa tillive og bleve løste. Da han nu fik tilbage Alt, hug han Hovedet af hende og kastede hende ned i Hullet til de andre Døde.

Nu ride da begge Brødre fra det hvide Slot (:»baade tov«:) og Kongen var saa glad for hans Broder, der kom og frelste ham. Broderen: Du kan ikke gjette, hvor jeg har ligget i Nat? »Nei, det kan jeg ikke. »Ja da har jeg ligget hos din Kone. Nu bliver [Kongen] saa fornærmet i en Hast, at han drager sit Sværd og hugger til ham, saa at han dratter død af Hesten. Kongen rider hjem til Slottet; Tjeneren kommer og tager imod ham og byder ham velkommen, men han var baade hvid og bleg, kommer op til sin Kone, der bliver forskrækket ved at see ham, og troer, at han er syg; men han siger Nei, han har blot faaet lidt ondt, og det drog nok over. Dronningen kunde ikke forstaae, at Kongen var mere venlig nu, han kom hjem, end da han havde været borte saa længe; for nu kom han og tog hende i sine Arme og var saa fornøiet; men da Broderen kom i hans Sted, var han saa stille. Hun siger: hvordan kunde det være, at Du vilde drage dit Sværd og lægge mellem os inat? »Aa, det var blot til en Forsikkring, men nu skulde han ikke gjøre det mere. Nu fortrød han, hvad han havde gjort med sin Broder, for nu kunde han høre,

at han havde været ham tro. Strax vilde han have sin Hest sadlet op og vilde ud at ride igjen. Han red ned til Broderen som han laae og var død og Hoppen og Hunden stode ved ham. »Han rider hen paa det hvide Slot og finder den Flaske, som den gamle Kjælling havde brugt, han smører ham allesteder i Ansigtet, omsider træffer han nedenfor Næsen, og han kom tillive igjen. Han bad ham da om, at han ikke maatte være vred paa ham, fordi han havde gjort dette i Hast (:Hidsighed:); han havde nu faaet at vide, at det var ham, der havde reddet hans Liv og at han havde været ham tro (:dette har jeg gjort i Hast ell. Hastmohied:). »Nu skal Du have Lov at have det hvide Slot og Land og Rige dertil.

Nu komme Folk hen paa det hvide Slot og udrydde alt Hexevæsen og de Døde i Kjældereren, og han bliver gift med en Prindsesse fra et andet Kongerige, og han boede der i al Pragt og Herlighed; Kongen boede paa sit eget Slot. Nu skrev de deres Forældre til, at de skulde reise til dem med alt, hvad de havde, og de kom og boede hos deres Sønner til deres Dødedag, og Sønnerne levede ogsaa i Pragt og Herlighed til deres Dødedag. —

23. Hans hos havmanden og prindsen i hesteham¹

Det² var ved Vesterhavet, der var der engang en Fisker, der levede af Fiskeriet. Han var en Dag ude at fiske, og der kom et strengt Veir paa ham; der kommer en Havmand til ham og spurgte ham: han vilde vel gjerne hjem? »Ja men det saae ikke ud til det, for Veiret var haardt og han var ene med den lille Baad. »Ja dersom han vilde give ham det ungste, der var i hans Huus, naar han kom hjem, skulde han give ham Lykke til at fiske og godt Veir; men han vilde ikke have det før om 12 Aar. Manden sagde Jo, han kunde godt faae det, for han meente, ved det Lav kunde blive andre Forandringer. Det blev godt Veir og Manden tog saa mange Fisk, det var skrækkeligt; han seilede til en Kjøbstad og solgte Fiskene og tog ud at fiske igjen. Han gjorde igjen flere Reser (:Reiser:) til Kjøbstaden og

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

2. Rettet fra Engang.

solgte Fiske og tog Penge nok. Dengang han hiin¹ førstegang reiste ud at fiske var hans Kone frugtsommelig, og hun fik en lille Dreng. Men hun havde i sin Barselseng en stor Sorg; Manden blev borte, de andre Fiskere kom hjem, hun troede, at han var død. Saa komme de andre Fiskere ud paa Havet, da det blev godt Veir, at de kunde komme ud; de komme til ham, som han laae og drog Fiske ind, alt hvad han kunde. De sige til ham: Aa Herregud! Ligger Du her? Din Kone har gjort Barsel og er saa harmt for Dig, hun troer, Du er druknet. »Ja, Ja, hun skal ikke være saa harmt, nu skal jeg nok komme hjem til hende. Han havde Penge, han havde Fisk og han havde nok, han havde kjøbt i Kjøbstaden, da han kom hjem. Han talte Intet om, at Drengen skulde nogetsteds hen. Han havde bestandig Lykke og Held til at fiske og blev ved at tjene Penge nok. Om-sider kjøbte han sig en lille Gaard, hvor han havde 2 Heste.

Drengen voxte op og blev stor, hed Hans; da han blev saa stor, at han kunde kjøre Ploven for sin Fader, gjorde han det, men naar Faderen gik ene ved ham, saa græd han (Faderen) altid. Da Drengen lakker ad de 12 Aar, vilde han have at vide af ham, hvorfor han græd. Faderen sagde — det kunde ikke hjælpe han dulgte det længere — at han havde været ude i ondt Vær, og havde maattet love Havmanden det yngste han havde i Huset naar han kom hjem; men han skulde ikke have ham før han blev 12 Aar. Dagen, da han skulde afsted, lakker ad, og han maae til at sige Konen det; hun blev harmt og ilde tilpas derved; de havde kun det ene Barn; Hans siger: Ja, Jeg er tilfreds; naar han vil have mig, vil han vel ikke have mig for at gjøre mig Fortræd. Da han nu skulde afsted, vilde hans Moder at han skulde i de nye Klæder; men Hans sagde Nei, »vil han have mig, skal han baade føde og klæde mig. Nu seiler Faderen ud paa Havet med ham til det bestemte Sted, hvor han skulde tage imod ham (:som han sk. t. m. h.):) Havmanden kommer ogsaa op og tager mod Drengen; Manden vedbliver at have Held og Lykke med sit Fiskeri.

Da Hans kom ned til Havmanden, skulde han Intet bestille, uden at passe en Løve og en Hest; han skulde lægge Ild for Næsen af dem og Havre i Røven af dem. Havmanden drev i Skoven med sine Geder

1. *Tilføjet over l.*

om Dagen¹. Da sagde Hesten til Drengen: Saadan skal Du ikke gjøre; Du skal lægge Ild for Røven og Havre for Næsen af os. »Hvad? kan Du snakke? siger H. til Hesten. »Ja, det har jeg kunnet i mange Aar, men naar Du vil nu være os tro, saa kan Du frelse os saa mange, som vi ere. »Jo det vil jeg nok, s. H. Hesten: »Gaae saa ind i den store Stue, der staaer 3 Flasker paa Bordet, drik saa først af den ene, saa af den 2ⁿ, saa af den 3^e, og see om du kan løfte det store Sværd, som hænger derinde. Saa ligger der en Kam paa Bordet, den skal Du rede dit Haar med. H. gik ind i Stuen og seer Flaskerne; paa den første stod skrevet: Drikker Du af denne Flaske, bliver Du stærk; han drak en god Mundfuld af denne; saa kunde han lige rokke Sværdet, som hang paa Væggen. Saa tog han den anden Flaske; derpaa stod: Drikker Du af denne Flaske, bliver du mere stærk. Han kunde nu løfte Sværdet ned af Væggen, som det hang. Han tog til den 3^e Flaske; der stod skrevet: Drikker Du af denne Flaske, bliver Du evindeligt stærk. Han gik igjen hen og følte til Sværdet, nu kunde han svinge det saa² let. Saa tog han Kammen og redte sit Haar med; saa fik han et Haar saa langt, at det kunde hænge ned til hans Hæle og det glindsede som Guld. Han gik hen og sagde til Hesten, at nu havde han gjort det, og nu kunde han løfte og svinge Sværdet. Hesten: »Nu skal Du pakke sammen Fødevarer, Guld og Sølv, som vi kan føre med os, og saa skal du trække i den Kjole, som hænger paa Væggen og binde Sværdet ved din Side. H. gjorde saa, satte sig op paa Hesten og red saa sin Ve.

Havmanden kom hjem om Aftenen med sin Geder, men H. var væk og Hesten og Løven ligesaa. Havmanden blev nu saa gal, som han kunde blive, og vilde efter dem; Hesten siger til H. »Vend dig og see tilbage! »Det er ligesaadan, som der kunde blive saa sort og graat bag ved os, s. H. »Ja det er Havmanden, der kommer efter os, s. H., han³ er gal; ryk et Haar af min Hale og et af min Man, og sig at der skal blive saadan en Skov her bag ved os, at Havmanden kan ikke komme igjennem før han kommer hjem efter Øxe og Saug at hugge sig igjennem. Nu kommer Havmanden til Skoven og hvad han ikke havde været gal, saa blev han, at han skulde hjem efter Øxe og Saug,

1. om Dagen over 1. rettet fra hver Dag.

2. saa tilføjet over 1.

3. Foran han er ryk slettet.

inden han kunde komme derigjennem. Nu havde de da faaet et langt Formaal (:Forspring:). Hesten: vend Dig og see tilbage; »Ja, nu er det igjen, som det kunde være saa sort og tykt bagved os, meget værre, end den forrige¹ Gang. »Ja, ryk et Haar af min Hale og et af min Man, og sig, det skal blive en saadan Sø bagved os, at Havmanden ikke kan komme over, før han kommer med sine Geder, at de kunde drikke den op. Da Havm. kom til den Sø, saa hvad han havde ei før været gal, saa blev han, han hjem efter sine Geder, at de fik det drukket i dem. Nu havde de igjen faaet langt Formaal; Hesten: See tilbage, om Du kan see nogenting! »Ja, nu er det ligesaadan, som der kunde brænde Ild oppe i Luften bagved os. »Ja, siger Hesten, nu er Havmanden rigtig gal; nu er han saa gal, at de kan hugge Ild af hans Øine. Ryk et Haar af min Hale og et af min Man, og sig, der skal blive saadan en Ild bagved os, at Havmanden ikke kan komme over, inden han kommer hjem efter sin Staalstang og springer over paa.« Nu skal da Havmanden hjem igjen efter Staalstangen og den havde han nær ikke fundet; han ledte baade i Hjørner og Kroge og allesteder; omsider kommer han til en gammel Moder, han havde, som sad i et Hjørne. »Hvad er det Søn! Du er saa meget gal ved han fløi og foer² og hug og task i Alting? »Ja det var vel ikke saa sært, den Knegt, han havde født op, han havde skilt ham ved Alt, hvad han havde. Og naar han vilde efter ham, kunde han ikke komme til ham; førstegang havde han stænget for ham med Skov, andengang med Vand, og nu var det med Ild, og den kunde han ikke komme over, inden han havde fundet Staalstangen at springe over paa. »Herregud Søn! skal jeg ikke tage med? jeg tænker jeg er lettere til at hoppe, end Du. Han fik hende paa Nakken og slæbte afsted med hende. De kom saa til Ilden og han satte Staalstangen midt i Ilden, at den Gamle skulde hoppe derover paa den. Da hun skulde til at hoppe til, hopper hun midt i Ilden. Hun sidder der og raaber: Herregud! Kjære Søn! Kom og hjælp mig af Ilden! Han hopper i Ilden ved Siden af hende og der sidder de og brænder op baade tou. Hesten: Nu er vi fri for Havmanden, for nu sidder han og brænder op; har du nu noget at give os at æde, for nu ere vi sultne, og hvad du kan æde, kunne vi ogsaa æde.

1. *Over l. rettet fra anden.*

2. *Med e over l. rettet fra for.*

Da de havde faaet det, de kunde æde, siger Hesten: her ved dette Skov er et Kongeslot, som Du kan tage op og faae Tjeneste. Hans gik derop, kom i Stalden og blev Stalddreng; Hesten havde sagt, at han¹ endelig maatte gjemme sine Melmader til ham og komme ned til ham i Skoven med dem hver Aften; det kunde han nok gjøre, da han ellers fik sine Maaltider. H. blev altsaa Stalddreng og Staldmesteren var² saa meget godt fornøiet med ham, han vadskede Hestene, striglede og pudsede dem; om Aftenen, siden han havde faaet sin Melmad, gik han ud i Skoven til Hesten. Hesten: Nu, hvor er Du, H.? »Jeg er i Stalden, og der har jeg det saa godt, saa godt, det er skrækkeligen. »Ja, der skal Du ikke være, siger H., imorgen, naar Du faaer vasket Hestene, skal Du slaae noget Skidt paa dem igjen. »Ja, s. H. Det gik ligesaadan; da Hans næste Morgen havde vadsket og striglet H., tog han noget Skidt og slog paa dem. Nu kommer Staldmesteren og seer det; han bliver gal, tager en Pidsk og slaaer Hans med. Kokken derpaa Slottet kommer og siger: det er Synd at slaae den bitte Dreng saa ubarmhjertig; »Nei« siger Staldmesteren, saadan og saadan har han gjort, først vadsket Hestene og siden slaaet Skit paa dem. »Lad mig faae ham op til mig, s. K., Jeg kan have megen Nytte af saadan en lille Dreng.

H. kom nu op til Kokken; der var bedre for H. at være, der kunde han faae Stykker og Stumper af Brød og Kjød, foruden hans Melmader, og bringe med ned til Hesten. Nu kommer H. ned til Hesten i Skoven om Aftenen og fortæller ham, hvor han nu er bleven af, at nu var han hos Kokken, og der havde han det saa meget godt. Hesten: Ja, der skal du heller ikke være; imorgen naar du faaer vasket og og gjort reent, skal du slaae noget Skit paa Steentøiet igjen, at Du kan komme derfra. »Aa, jeg faaer saa mange Hug. »Ja, det skal du ikke bryde Dig om; Du faaer nok Betaling for dine Hug. Hans gjorde saadan; anden Dagen, da han havde vasket op, overslog han Steentøiet igjen med Skit. Siden Kokken saae det, blev han vred og greb Ildrageren og slog ham med. Hans skreg og skraalte; Gartneren kommer og hører det: Aa nei? hvordan er det, du slaaer den sølle Dreng saadan? »Jo, han er saa slem, han kan vaske det op reent, og saa overslaaer han det igjen med Skit. »Lad mig

1. Herefter alle slettet.

2. Tilføjet over 1.

faae den bitte Dreng med i Haven; ham kunde jeg tidt have Gavn af.

Hans kommer ned i Haven til Gartneren; om Aftenen, siden han fik faaet sin Melmad, skulde han ud i Skoven til Hesten. »Nu, hvor er Du nu H? »Ja nu er jeg i Haven, og der har jeg det saa meget godt. »Ja der skal du passe paa at blive! Nu blev han da ogsaa hos Gartneren og havde det da meget godt og Hesten gik han ned til hver Aften. Kongen havde 3 Døttre, og det var Skik og Brug, at hver Løverdag Eftermiddag skulde Gartneren gjøre en Blomsterbouquet til hver af dem. H. siger, den første Løverdag Aften efterat han var kommen der om han ikke maatte gjøre en¹. »Nei, han var bange, han ei skulde gjøre den rigtig, og han havde ei flere Blomster end akkurat de nødvendige. H. beder om det igjen og endelig faaer han ogsaa Lov. Nu gjør han en og den var langt smukkere, end Gartneren nogensinde havde gjort Bouquetter. Nu skulde de følges ad op med dem, for H. vilde da gaae med den, han havde gjort, op i en Port; der kom Prindsesserne og toge mod dem til et vist Klokkeslet. Hans var da med og saa Prindsesserne første Gang, og vilde nu see, hvilken af dem han helst vilde unde sin Bouquet. Han syntes bedst om den ungest Prindsesse. H. gik med en gammel beskit Lue, som han havde sit Stadshaar stappet under, og han tog aldrig Luen af. Siden han kom i Porten, hvor der var² baade Prindsesserne og Herrer, sige de til ham: H! du skal tage din Lue af! »Jeg er skørvet³! Og derfor kaldte de ham Skørve-Hans. De Kongelige kom tidt ned i Haven at spadserere, og saa havde de Plaseer af, at de sagde til ham, han skulde tage sin Lue af, men han sagde altid, han var skørvet. — Han flyer da den unge Prindsesse sin Bouquet og hun giver ham Gulddrikkepenge. H. tog dem ikke, for⁴ de vare saa betydelige; han siger: de forbandede Tæver! de give mig Regnepenge. Nu blev det Løverdag Eftermiddag igjen og der skulde igjen Bouquetter til. Gartneren vilde have ham til at gjøre dem alle 3, men H. vilde blot gjøre den ene; og den forærede han ligesaadan til den ungeste Prind-

1. den første Løverdag Aften efterat han var kommen der om han ikke maatte gjøre en *er med tal over l. rettet fra* om han ikke maatte gjøre en den første Løverdag Aften efterat han var kommen der.

2. *Tilføjet over l.*

3. *Med ø over l. rettet fra* skurvet.

4. *Over l. rettet fra* fordi.

sesse; de sagde ligesaadan til ham, at han skulde tage sin Lue af, »Nei, jeg er skørvet. H. fik igjen Guldpenge i Drikkepenge, og Gartneren gav ham Kobberpenge istedetfor dem, for dem kjendte H. Det stod hen, og de begyndte at drille Pr. med Skørve-H. og han maatte høre Skørve Hans til enhver Tid.

Der blev nu Krig, og Landet blev saa stærk beleiret med fjendtlige Tropper. De ville alle ud at see derpaa, hvem der ikke kunde drage i Krig, og hver fik sin Hest; Skørve-Hans bad ogsaa om at faae en Hest. Der var ingen igjen uden en gammel Hest som næsten gik og stod paa 3 Been; den kunde H. faae. H. red ogsaa paa den 3 benede — saa kaldte de den — og alle loe og grinte ad H. Han kommer nu afsides fra de andre ud i Skoven, hvor Hesten og Løven var, og hvor han havde sit Sværd og hans Kjole. Han sætter sig paa Hesten og gjemmer sine Pjalter og gamle Lue¹ der, binder den 3 benede ved et Træ i Skoven, hans forgyldte Haar hænger ned ad hans Ryg og hans Sværd ved Siden og Løven fulgte med ham. Han rider hen til Arméen og holdt lidt udenfor for at see, hvordan det gik til. Nu vare Fjenderne saa strænge, de vare næsten ved at overfalde dem. Hesten: Blæs i Hanken af dit Sværd! Saa kom der saa mange Krigsfolk baade tilfods og tilhest, at det var »jordskjult«; H. hug og slog med sit Sværd og Løven bed og rev, saa at de ødelagde Fjenderne. Siden Fjenderne² vare næsten ødelagte alle, sagde Hesten: blæs i den anden Ende af sit Sværd; saa vare de forsvundne hver Krigskarl (:som før blev manet op:) Kongen raabte Allarm at de skulde tage efter den, som havde vundet Slaget; men H. red ud ad Skoven til, de kunde ikke tage ham. Der blev nu gjort Vaabenstilstand til anden Dagen, saa skulde de til det igjen. H. stapper sit Hovedhaar op i sin Lue, da han kommer i Skoven, slaaer Hesten løs og gjemmer sin Kjole og sit Sværd, og satte sig paa den gamle 3 benede, han havde i Skoven og red hjem paa. Alle stode og grinte og gabte ad H. som kom paa den gamle trebenede. Men han kom først hjem og fortalte dem paa Slottet, hvilken en der havde været der med saa mange Krigsfolk og ødelagt Fjenderne.

Anden Dag var det ligesaa nær; H. kommer ned og vil have Hest og ride op og see paa. »Jo siger Kongen, da han skulde være hans

1. og gamle Lue *tilføjet over l.*

2. *Over l. rettet fra de.*

Svoger, kunde han ikke andet, end lade ham faae en Hest. Han faaer igjen den gamle 3 benede og rider ud i Skoven, omklæder sig, binder den 3'benede, og stiger paa sin egen Hest, Sværd ved Siden og Løven følger efter. Han holder udenfor Armeen og seer paa dem, og Fjenderne overfalde og slaae dem i stor Mængde. H: blæs i Hanken af dit Sværd! Saa kom der saa mange Krigsfolk baade tilhest og tilfods, at det var utalligt; Hans hug og slog, Løven rev og bed saa mange, at de ødelagde Fjenderne ligesaadan som igaar. De kunde nok see, at det var den samme, som havde hjulpet dem før. H. »blæs i den anden Ende af dit Sværd! Saa vare de igjen borte, hver Karl, de toge efter Hans, men der var Ingen, der kunde »ringse« ham ind før han kom i Skoven igjen. Kongen kunde aldrig forstaae, hvor de Folk kom fra, da han aldrig havde bedet nogen Magt om at hjælpe ham. H. slaaer Hesten løs i Skoven igjen, gjemmer sin Kjole og sit Sværd, stapper sit Haar i sin Lue og trækker i sine gamle Pjalter og red hjem paa det 3 benede. H. kommer først hjem, og alle vilde de hen til Skørve-Hans og have at vide, hvordan det var gaaet. »Ja, Hans fortalte, at fremmede Folk vare komne og havde hjulpet deres Troller og ødelagt Fjenden i Bund og Grund.

Nu skulde der være Vaabenstilstand den Dag til 3^{die} Dag, saa skulde de til det igjen. De andre skulde afsted, og H. vilde med for at see til. Kongen siger, som forrige Dag, at H. skulde have en Hest at ride paa, da han skulde være hans Svoger; der var kun den 3 benede tilbage og den fik han. Han rider ud i Skoven, bandt den gl. 3 benede, stapper sine Pjalter, omklæder sig, sætter sig paa sin Hest, Sværd ved Siden og Løven følger med. Han holder udenfor Armeen og seer paa. Den Dag skulde Kongen selv med, for nu skulde det afgjøres med Krigen. De vare nu saa nær, at de vare ved at tage Kongen til Fange; H: »blæs i Hanken af dit Sværd, strax kom saa mange Krigsfolk baade tilfods og tilhest, at der var jordskjult. H. red ind mod Fjenden, hug og slog ihjel forfode, Løven rev og bed ihjel. De¹ blev ved saalænge, at der var ikke en Karl igjen af Fjenderne, de bleve reent ødelagte. Hesten: Blæs i den anden Ende af dit Sværd! saa vare de forbi hver Karl igjen. Kongen raaber Allarm, at de skulde ringse ham ind, hvem det var, for det var den samme, der nu havde været

1. Rettet fra Det.

der 3 Gange. Kongen kunde ikke forstaae, hvem det var, da han ingen Magter havde bedet om Hjelp. De havde nu ogsaa slaaet saa stærk Kreds om H. at han ingen Udvei saa til at komme ud. Han syntes, at der var en lille Aabning ved Kongen og der vilde han ride ud, og idet han vilde ride ud ved Kongen, hugger Kongen saa stærkt efter ham, at han saarer ham i hans ene Been; men H. red rask ad Skoven til alligevel. Han slaaer sin Hest løs, gjemmer sit Sværd og trækker i sine gl. Pjalter igjen og bestiger igjen sit 3 benede, og kommer først hjem til Slottet, og den ungeste Pr. stod i Porten og spørger, hvordan det var gaaet hendes Fader, hun vidste nok, det var galt den Dag, siden han skulde med i Slaget. H. fortæller, at den samme, som havde været der i de 2 Dage, havde ogsaa været der idag, og havde slaaet ned hver og en af Fjenderne, men ingen vidste, hvem det var. Hans Been blødte noget, og det beklagede han sig for, om hun ikke havde noget at binde derom; den gl. trebenede havde rendt paa i Skoven med ham. Pr. staaer med et Silkelomklæde i sin Haand, som hendes Navn stod paa, det flyer hun ham og binder om hans Been. De andre komme hjem af Krigen, ogsaa Kongen, og Krigen er nu forbi.

Nu vidste Kongen aldrig, hvor han skulde faae den hentet fra, som havde hjulpet ham; for han vilde da vide, hvem der havde hjulpet ham. Han lod indkalde, baade i Landet og uden Landet, at hvem der var bleven saaret i Benet, skulde have hans Datter og halve Riget mens hans levede og det Hele efter Døden, naar han kunde komme i den Pynt, som den ukjendte havde havt. Nu komme de baade fra dette Land og fra Landene deromkring, baade Høie og Lave, Nogle skare sig i det ene Been og Andre i det andet, de mente, det maatte da passe, saa de maatte faae Prindsessen og blive Konge. Nu havde de været inde Alle, men der var ingen, der kunde passe med det Saar, som Kongen havde givet. Nu vidste de ingen, sagde de, der var tilbage, uden Skørve-H.; han havde da ogsaa været henne og see paa og havde redet paa den gl. trebenede. Altsaa blev han ogsaa kaldt paa og skulde op at synes. H. sagde, det kunde ikke hjelpe Noget, han havde nok holdt og seet til¹ paa den gamle 3 benede, men han havde Intet gjort. Men han maatte op at synes. Siden han kom derop,

1. Tilføjet over l.

sagde de til ham: Tag din Lue af H! »Jeg er skørvet! Han kommer længere op og nærmere til Kongen: »tag Din Lue af H., du skal til Kongen. »Jeg er skørvet. Prindsesserne vare i den samme Sal, som de skulde ind at synes (:i:); de 2 stak hinanden i Siderne og gjorde Nar af den ungeste: der kom Skørve Hans. Kongen bad H. velkommen, der kom hans Svoger, han havde jo ogsaa været med i Krigen og skulde altsaa ogsaa synes. Der var nogle, som stode tæt ved H. og hjælpe ham til at komme af Strømperne, at de kunde faae hans Been at see. »Ja han havde rigtignok et galt Been, for den gl. trebenede havde rendt paa en Green med ham i Skoven. Kongen vilde see det. Da han kommer til at løse op paa det, var det Prindsessens Lommeklæde, der var om Benet. Hvad hun ikke før havde skullet¹ høre aa² Skørve-Hans, saa skulde³ hun da nu, og Alle fik da Noget at lee af. Siden Kongen saae Benet, kunde han see, at det var det samme Saar, som han havde gjort. Kongen hugger til H. Lue, at den røg hen til Døren, saa drattede det forgyldte Haar ned ad hans Ryg. K. »Du er nok ikke saadan en Karl, som vi havde taget Dig for? Nu blev der noget gjort ved hans Been, at det kunde komme sig, og han bad ham, at han vilde komme i den Positur, som han var i Krigen; for han kunde see, det var den, der havde frelst ham. Nu maatte han tage hvilken af hans Døttre, han vilde. Hans vilde gjerne udbede sig saalænge, mens han gik lidt ud i Skoven, saa skulde han komme igjen. Han gaaer ud i Skoven, kaster de gamle Pjalter væk, dem behøvede han nu ikke mere. Han gaaer hen til Hesten og fortæller, hvordan det var tilgaaet. »Ja, det vidste han nok. Han spurgte Hesten om, hvilken af Kongens Døttre han skulde tage? »Du skal tage den ungeste, hun har sørt for Dig, hende skal du tage. — Han trækker i sin Kjole, sætter sig paa Hesten, Sværd ved Siden og Løven følger med ham. Han kommer op paa Slottet, og nu kunde Enhver sige ham, at det var den, der havde gjort det store Manddomsstykke i Krigen. De kom og toge mod ham allesammen, og Kongen spurgte, hvilken af hans Døttre han nu vilde have. Han svarede, som Hesten havde sagt, at den ungeste vilde han have, hun havde sørt for ham saa længe, saa skulde hun ogsaa være ham

1. *Over l. rettet fra maattet.*

2. *Over l. rettet fra for.*

3. *Over l. rettet fra maatte.*

bedst nu. Brylluppet blev bestemt, og Hans skulde være Konge. Hesten og Løven blev sat ind i Stalden og H. gik til Hesten og snakkede med ham hver Dag. Hesten blev ved at faa Føde, ligesom¹ Hans fik. Paa Hans's Bryllupsdag var han ogsaa nede hos Hesten: »Nu har jeg frelst dig fra Havmanden og hjulpet Dig til at blive Konge, vil Du nu frelse mig? »Jo, det vil jeg, dersom jeg kan. »Nu skal du skjære mit Hoved af og sætte til min Hale, og skjære min Hale af og sætte, hvor mit Hoved har siddet. »Det kan jeg ikke gjøre, Du har været mig for god til at jeg kan gjøre det ved Dig. »Dersom Du gjør ikke det, skal du blive ligesaa ulykkelig, som Du var, dengang Havmanden var efter os. H. maatte til at gjøre det. Strax som han havde gjort det blev H. forvandlet og blev til den deiligste Prinds, som Nogen havde seet. Han følges med H. op paa Slottet. de komme til Kongen og Kongen kjendes ved ham, at det var en Arveprinds til Riget, og Kongen blev heel forskrækket, for nu havde han givet Riget hen til H. »Det er det samme, s. Prindsen, for havde H. ei været, havde han aldrig blevet frelst, og havde han ei været, havde H. aldrig blevet Konge. Altsaa under jeg nok H. Riget, og Pr. blev ved at gaae ved ham og give ham gode Raad ind. Løven var en Løve og blev en Løve, som fulgte ham i Krigen, og han overvandt alle, hvem han kom i Krig med. Ingen turde føre Krig mod ham siden, saadan et Rygte kom han i for det Sværds Skyld. Han levede siden i Fred og Rolighed al sin Livstid.

1. lige- tilføjet over l.

24. Frederik og Købmandsdatteren¹

Der var en Mand her øster i Vendsyssel, som boede i et lille Sted; han havde kun 2 Bæster, og en eneste Søn, og han bliver skreven i Kongens Tjeneste og skal til Kjøbenhavn som Livgarder, og han var ogsaa smuk og rask og munter. Altsaa Faderen havde ingen Formue, og faae Penge at flye ham med sig. Han kommer nu paa Skolen, og den gjennemstod han da godt. Nu havde de da kun² lidt Frihed, mens de vare paa Skolen; siden han fik Skoletiden forbi, vilde han ud i Staden at see sig om. Han kommer udenfor en stor Krambod. Han tænkte ved sig selv, at han vilde ind at kjøbe sig et simpelt Tørklæde til sin Hals, det trængte han til. Han kommer da ind, da var der ingen i Boden uden en Købmands Datter, hun var der ene. Han spørger, om han kan kjøbe et simpelt Tørklæde? »Ja, men saasart hun saae ham, at han var saa smuk, fattede hun Kjærlighed til ham. Hun tager et Bundt store Tørklæder ned »Om Forladelse! Mine Penge strækker ikke til at faae saa stort et Tørklæde; jeg bad kun om et simpelt. »Ja tag Du kun et, det skal ikke blive Dig for dyrt. »Nei, mine Penge strækker ikke til at faae et saa stort. »Ja, tag kun et, det skal være Dig foræret. »Jeg takker for det, og han fik Tørklædet og vilde gaae, og takkede Jomfruen mange Gange. Hun gaaer udenfor Disken til ham: Hør min Ven! Vil du ikke gjøre mig en Tjeneste? »Jo, hvis jeg kan, skal jeg ogsaa; det er nok forskyldt. »Om han vilde komme til hende i Aften ved hendes Faders Port, hun vilde tale et Par Ord med ham. »Ja, det vilde han nok. Han gik nu med Tørklædet og tænkte ved sig selv: »hvad mon³ det er for et Fruentimmer, mon det er en Ludder? Det Tørklæde kan dog betale Gangen alligevel.

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, med tilføjelse* [Roman, mundtlig overført fra Tyskland].

2. *Tilføjet over l.*

3. *Tilføjet over l.*

Klokken blev 9 og han kom bestemt. Strax han var kommen til Porten, kommer der en mørk Skikkelse ved Porten ud af Porten og tager ham ved Armen og spadserer ud af Staden med ham og han fulgte med; han tænkte ved sig selv: hvor mon hun vil have mig hen? de vandrede ad Skoven til, de komme ind i Skoven, der var en Lystplads og en Lystbænk, der sætter hun sig paa og pikker paa Bænken, om han vilde være af den Godhed at sætte sig ved Siden af hende. »Med Tilladelse, hvad er dit Navn? siger hun. »*Frederik*. »Aa, det var deiligt, det er Kongens Navn. Men du undres vel paa, at et ene Fruentimmer veiledes af et Mandfolk i den vilde Skov? »Ja han vidste næsten ei, hvad han skulde svare dertil. »Men jeg har fattet en saadan Kjærlighed til Dig, at den ei kan slukkes; om han vilde bevise Gjenkjærlighed? paa en ærlig og oprigtig Maade? »Aa, det kan ikke gaae an, for de er rig, og jeg er kun en fattig Karl. »Ja Det skulde han ikke bryde sig om; min Fader er meget rig, og jeg er hans eneste Datter; »Ja hvad kan det saa hjælpe, saa er det umuligt; hun fik ikke Lov at tage ham. »Jo, hun skulde nok faae sin Faders Minde, naar han blot vilde være oprigtig mod hende. »Jo, svarte han. Saadan bleve de forlovede, og han fattede ogsaa Godhed og Kjærlighed for hende, og hun tog en Ring af sin Finger og satte paa hans. Hun tager en Pung op med Penge i og flyer ham: Nu skal du lade koste dig en ny fiin Klædedragt, Støvler og Hat og komme til Kirke paa Søndag, at jeg kan see min Fornøielse i Dig.

Det blev bestemt, at han skulde komme hver Aften Kl. 9 og de skulde spadserere ud i Skoven og tale sammen. En Aften var det koldagtigt, hun siger til ham: det er nok ikke værdt vi blive her hver Aften, vi kunde blive overraskede og Nogen kunde sige min Fader det, før jeg selv; jeg kunde ogsaa snart blive forkjølet, som er lidt vant til at komme ud. Jeg har en Tante her ved Siden af Skoven, som har et tro Hjerte; der vilde vi gaae hen hver Aften, og¹ jeg veed, hun forraader os ikke. De gik derhen hver Aften, Søndagen kom, og han var til Kirke, stadselig paaklædt med Gulduhr paa Laaret. Der var en Underofficeer, som laae i Qvarteer med ham; han saae, at han var saa stadselig klædt, og undrer sig over, hvor han havde faaet det; han gik til Obersten og siger, han undredes over den Karl;

1. *Herefter hvis hu slettet.*

den Tid han var paa Skolen, havde han ikke saa meget, han kunde give nogen en Snaps; og nu klædte han sig saaledes op med fine Klæder og Gulduhr; men saa meget vidste han, at han gik ud hver Aften Kl. 9; men enten han stjal det eller havde en Kjæreste, der gav ham det, det vidste han ikke. Samme Oberst havde friet til Jomfruen men fik Kurven; hvorover han var meget fortrydelig. Obersten s. til Underoffic., »om han ikke kunde passe paa, hvor han gik hen? »Jo. Kl. 9 om Aftenen gik *Frederik* som sædvanlig. Underoff. listede sig bagefter ham, og han saae han blev staaende ved Porten til den Gaard; og han saae der kom et Fruentimmer og tog ham ved Armen og spadserede ud af Staden. Underoff. gik bagefter ud til Tantens Huus. Saasart som de komme ind, bliver Døren lukket og rullet ned for Vinduerne. Men der var alligevel en Sprække ved Rullegardinet, at han kunde see ind; der saae han, der blev et Bord sat for dem, og der kommer Spise og Drikke og Viinflasker, og han saae, de sadde Haand i Haand med hinanden, og omgikkes i Venskab og Kjærlighed, og han kunde see at de vare forlovede. Han gik lige tilbage til Obersten og fortæller ham det, og Obersten gik lige til hendes Fader og de følges ad derud, og de stod og saae det samme som Underoff. havde sagt. De gaae tilbage igjen uden at lade dem mærke med nogen Ting; Siden *Frederik* og Kjæresten fik talt sammen, hvad de vilde, spadserede de hjem igjen og vidste Ingenting af. Han fulgte hende til Porten og gik ind og i sin Seng. Om Morgenen, da hun vilde staae op, kunde hun ikke gaae ud af sit Kammer, hun var arresteret. Der var hun arresteret i 8 Dage. *Frederik* kom hver Aften, men der var ingen Jomfru. Nu kunde han ikke forstaae, hvordan det kunde have sig, om hun var bleven ham utro; han bliver forskrækkelig harmt, og nu havde han da fattet ligesaa stor Kjærlighed for hende, som hun havde for ham. I de 8 Dage havde hendes Fader skrevet ud ad Tydskland og langt hen til et Frøkenkloster, som han vilde have hende paa, at hun skulde komme afveien. En Nat ved Midnatstide kom der en lukket Vogn for Porten, og hun maatte stige op og ud og i den, og de kørte glat væk med hende, og hun vidste ikke, hvor hun skulde hen, og Husets Folk vidste ikke, hvor hun var blevet af. *Frederik* fornam aldrig til hende, hverken hørte eller saae hende og blev mere og mere harmslagen, og den her Oberst, som før havde holdt saa meget af ham, blev nu saa slem ved ham. Han

havde aldrig faaet Hug medens han var paa Skolen, og nu regnede der Hug ned paa ham hver eneste Dag. (:Den sidste Aften, de talte sammen hos Tanten, forærede hun ham sit Portrait, indfattet i Guld:) Formedelst den store Sorg, han havde, slog han sig til Liderlighed, drak op, hvad han havde, baade Klæder Gulduhr og det Hele; han blev ved at lide Ondt af Obersten. En Nat tager han sig for at han rømmer¹, han reiser sønder ud, og han reiser langt og led meget havde ingen Penge og ingen Føde. Om Morgenen melde de til Obersten at *Fr.* er deserteret; »Aa, saa har vi da een Slyngel mindre at banke paa.

Fr. bliver ved saa langt sønderefter, at han kommer ud ad Tydskland; der kommer han for et Kloster og meente han vilde gaae derind og bede om en Almisse i Guds Navn. Abbedissen kommer og spørger »hvad Godt? »Han var en fattig afskediget Krigsmand fra Danmark og vilde gjerne bede om en Almisse. Her gives ingen Almisse, svarte hun, Pak Dig paa Porten! Stakkels *Fr.* havde hverken Penge eller Føde, han var saare bedrøvet herved. Der var en stor Have baade sønden og østen om Klostret, og der var en Skov, der stødte op imod Haven, og der gaaer han ind og lægger sig i den Tanke, at han vilde sulte ihjel, da han dog ikke kunde bjerge Livet. Han kommer til at føle i sine Lommer; der finder han en gammel Fløite; han giver sig til at spille paa den, han havde før været fortræffelig god til at spille paa Fløite, og hun havde saa tidt i sit Vindue staaet og hørt med stor Fornøielse naar han i sit Qvarteer sfød i sit Vindue og blæste paa Fløite. Det traf akkurat paa den Tid hun var ude i Haven at spadsere og da hører hun den her Fløiten og hun syntes hun kunde kjende den. Hun siger »Hvem er det, som fløiter? »Det er mig Frederik! siger han ganske sagtmodig og nedslaaet; »Aa Frederik er det dig? hvorledes er Du kommen her? Hun kunde da ogsaa kjende hans Røst, og han² siger, han tyktes han kunde ogsaa kjende hendes Røst: Ak *Line!* er det Dig. Hun siger: ak det er dog forskrækkeligt, vi ere saa nær, at vi kunne tale sammen og dog ikke see hinanden for den høie Muur, som var omkring Haven. »Vil du lyde mig *Fr.*? »Ja, hvad hun befalte ham, skulde han oprigtig lyde. Hun tager en Silkepunge op og den svinger hun over til ham med Penge i: »Gaae nu

1. *Rettet fra rimmer.*

2. *Tilføjet over 1.*

hen og kjøb to R Silke og en Mandfolkedragt fra Hoved til Fod og kom her med Kl. 9 iaften, og gjør en Stige af det Silke. »Som sagt, saa gjorde han saa snart som muligt; han gik hen og fik noget at spise og blev ret tilpas, fik Silken og Mandfolkedragten og mødte akkurat Kl. 9 om Aftenen. Hun mødte ogsaa paa samme Tid. Hun kaldte paa ham og han svarte hende. »Slæng nu Stigen herover til mig; deres Piger var foroven Muren, og der kastede han Stigen op paa med den ene Ende og saa gik hun op; hun tog Stigen til sig og lod gaae ned paa den anden Side og der gik hun ned og kom til *Fr.* Hun trækker i de Mandfolkeklæder. I samme Tid, da Enhver skulde være i Seng paa Klosteret, skulde en Tjener gaae omkring og see, om de alle vare i Seng i Klosteret, og da var hun borte. Abbedissen blev vred, og skrev strax et Brev og en Tjener kom afsted og skulde hen at lade hendes Fader det vide. Der kommer da strax Krigsfolk afsted, Dragoner og Sager¹, og Obersten kommer med og skal hen at lede om hende. Følgeligviis søgte de hen til den Skov, der var omkring Klosteret; thi de tænkte ikke, hun var kommen saa langt bort, da der saa hurtigt var bleven sendt Bud. De komme i den Skov, ligesom *Fr.* og hun gik og spadserede. Hun bliver dem først vaer. »*Fr. Fr.* det er danske Krigsfolk, som vistnok lede efter mig; løb *Fr.!* for jeg kan ikke løbe saa stærk, at Du kan blive reddet; bliver jeg saa taget, kan jeg ikke komme til at lide saa stor en Straf, som Du, der er deserteret. Han reiser ud af Skoven og hen at skjule sig i en Landsbye det hurtigste han kunde.

Nu komme Krigsfolkene og gribe hende; de kunde nu ikke see, at det var et Fruentimmer, men saasnart Obersten kom, kunde han kjende hende. »Hvordan er Du kommen ud og har faaet disse Mandfolkeklæder? »Der var en god Ven paa Klosteret, der havde skaffet hende dem. »Hvor er *Fr.*? thi de troede, at han havde hjulpet hende til. »Hun vidste ingen Besked om *Fr.* og havde ingen *Fr.* seet, siden hun reiste fra Hjemmet. Han befaler Krigsfolkene, at de skulde reise hurtig hjem igjen, saa vilde han bie og komme med Jomfruen, for hun kunde ikke taale at reise saa stærk. Siden de bleve saa alene, tilbyder han hende, naar hun vilde skjænke ham sin Haand, skulde han frie hende fra al baade Skam og Straf. »Hun lovede Ja, det vilde hun ogsaa, hun vilde nok have ham. Siden han fik hendes Ja, sidder

1. Over l. rettet fra andre.

han af sin Hest, tager Tøilerne i Haanden og de gaae Arm i Arm. Siden de kom til at gaae saadan, yttrede Kjærligheden mere og mere hos dem; især hos Obersten og han begjærer legemlig Omgang med hende. »Ja, hun var ogsaa villig; hun vilde ikke nægte ham nogen-ting, hvad han begjærede for Eftertiden, nu vare de da forlovede. Han bliver saa fornøiet herover, at han binder sin Hest ved et Træ, tager Sabel og Gehæng og Alt af sig, kaster sin Frakke og vilde da have den Fornøielse. Han lægger Sabelen i det grønne Græs og der lægger hun sig tæt ved Siden af. Idet han vilde nu til at have den Fornøielse, griber hun Sabelen og jager i hans Hjerte. Saa skyder hun ham væk og tager hans Sabel, Gehæng og alle mulige Ting og klæder sig paa og stiger paa hans Hest.

Hun rider glat væk og rider saalænge til hun kommer ad Preussen, det kunde hun da snart, siden hun var i Tydskland; nu kalde vi hende da »Obersten« for Eftertiden; og han giver sig i preussisk Tjeneste og begjærer at komme paa Skolen; han var en Deserteur, for han havde været i en Duel med en af høiere Stand, og han havde overvundet ham og frygtede, at hans Familie vilde efterstræbe ham; derfor havde han deserteret til Preussen. Han kommer paa Skolen og var nem nok til at lære; nu havde han vel lært paa Dansk, men han vilde alligevel lære paa Preussisk. Siden han fik lært, skulde han da have et Regiment at føre, og skulde da ogsaa have en Tjener. Han kommer ud at see over paa Folkene, hvem han vilde vælge til sin Tjener; det havde han da Lov til, hvoriblandt han seer en Karl, der stod der, den vilde han have; nu kan man nok tænke, hvem det var, det var jo *Fr.* Han kommer med ham til hans Qvarter, og *Fr.* fik sit Kammer for sig selv næst ved Oberstens, og han var saa god ved ham, at *Fr.* fik et saadant Behag ved at være Tjener, han havde aldrig havt det saa godt i sine Dage. En Dag siger O: idag maa du dække til 2. *Fr.* meente, det var en fremmed Gjæst, der skulde komme og spise med ham til Middag. Den Tid Obersten sætter sig til Taffelet, pikker han paa en Stol ved Siden af sig: Nu maae Du sidde her og spise med mig. »Nei *Fr.* undslog sig og takkede paa det høfligste; det var da ikke for O. at spise til Taffel med sin Tjener. »Jo sid Du kun og spiis, vi ere alle Mennesker. »Aa Ja, han spiste med ham den Dag og hver Dag, og *Fr.* var saa ilde derover, han turde ikke spise, hvad han behøvede. Endag, da han var ved at rede

Seng, siger O. »i Aften maae du rede Sengen til 2. »Nu plager vel Fanden ham; mon han nu vil have mig til at ligge hos sig? Obersten gik i Seng om Aftenen og lægger sig ind til det Inderste af Sengen. »Nu maae du ligge her *Fr.* »Nei det var da alt for galt; han undslog sig; men der var Intet at see efter, han skulde ligge ved ham. »Han var da heelt forlegen med dette her, han lagde sig yderst paa Senge-stokken og vilde ikke rykke ind i Sengen, han vilde da hellere have ligget i sin egen Seng. Nu vaagner O. om Natten og siger: Jeg troer du hækker af Sengen. »Ja han var bange, Obersten havde ikke Rum, han turde ei komme saa nær til ham. Jo lig Du kuns og vær ikke saa bange. Nu havde O. nok skjønned paa, at *Fr.* var sorgfuld manges Gang, og naar han pludselig kaldte ham paa sit Kammer kunde han tit see, at han havde grædt; han lister sig endog til at kikke ind ad Nøglehullet, da *Fr.* sad i sin gode Fortrolighed paa sit Kammer, i det samme pikker O. hastig paa Døren; han kommer springende, *Fr.* i en saadan Hast, og da havde han siddet med det Portræt, som hun havde givet ham, og krystet til sit Bryst og kysset, og det havde O. seet igjennem Nøglehullet. Og idet han kommer saa hastig, fik han ikke Stunder til at forvare det. »Hvad var det, du havde? »Aa det var Ingenting. »Jo vist var det, jeg vil see det, hvad du havde. Han maatte til at lade ham see det; »det var kuns et Skilderi. O. saae paa det »Aa, det er vel et Portræt af en Kjærest, Du har havt, eller af din gamle Moder? Ja, det har jo været en rar, en kjæk Tøs engang; vil Du sælge mig det? »Nei, det var det eneste, han havde tilbage, og det skulde aldrig komme fra ham, saalænge der var Liv og Blod i ham, medmindre det blev berøvet ham fra. »Ja, pas saa paa det da. — Det gik som før, han laae hos O. hver Nat, og han var ilde fornøiet dermed, at han saaledes skulde ligge og pine. En Morgen havde han dækket Thebordet udenfor Sengen til O. og kommer med The; da havde han taget af sit det forlorne Skjæg, han havde, og slaget Haaret ned og laae i Sengen. Saasnart *Fr.* saae det, kunde han kjende hende: »Aa Gud! det ligner! »Ja hvem synes du jeg ligner? Ligner jeg ikke et Menneske? »Ak, De ligner saa meget den jeg elskede. »Det er ogsaa mig, *Fr.*, men tie stille. Nu var han ikke bange for Eftertiden for at gaee i Seng til Obersten, nu var der Ingen, han hellere vilde ligge hos.

Det stod hen saaledes en Tid, saa bliver Obersten saa kjendelig

tyk. Saa var det en dag, at Kongen var ude paa Excercerpladsen, og de gjorde Mønstring for Kongen af Preussen. Kongen hilste paa denne her nye Oberst: »Jeg synes, at min nye Oberst er kjendelig tyk« med et polidsk Smiil. »Aa det er Mavefedt, man har gode Dage. Det stod hen en Tid derefter igjen. Saa var det en Aften, da bliver O. saa skrækkelig syg: »Hent en Jordemoder! Stakkels *Fr.* bliver angst, han var bange det blev galt. »Hvad skal jeg sige og hvad skal jeg gjøre? s. *Fr.* »Du skal gaae hen til en Jordemoder og sige, at der er kommen en Jomfrue af Oberstens Familie og hun er i Barnsnød. Jordemoderen hørte dette var strax villig og gik med *Fr.* hun kommer saa op paa Kammeret og seer ingen undtagen Obersten, der laae i Sengen. »Kom til mig; det er mig, Du skal gjøre Tjeneste. Ja, det gik saaledes til, at Obersten fik en deilig Dreng. Parolen¹ gik om Morgenen og det kom til Capitainen, at O. havde faaet en Dreng i Nat. »Nu troer jeg, han bliver gal! Parolen kommer da ogsaa til Kongen og han smilte i Skjægget ved dette, han havde seet ham kjendelig tyk paa Pladsen og havde allerede tvivlet. Kongen gaar ned til Capitainen og de følges ad hen at ville gratulere; nu vare de da muntre, og O. bad Kongen om Forladelse, at det var gaaet saa underligt til. Men stakkels *Fr.* stod saa bange, at hans Legeme rystede, han var bange, at det blev galt med ham. Capitainen: »Hvad skal vi nu gjøre? »Aa, s. Kongen, *Fr.* skal være Oberst, og hun skal være Oberstinde.

Fr. kommer i Oberstens Klæder og kommer paa Skole og lærer strax og bliver da Oberst. Saa skriver hun sin Fader til i Kbhvn, siden hun blev vel tilpas igjen, at nu havde hun ægtet *Fr.* (:Saa snart hun kom af Barselseng bleve de ægteviede og Kongen stod selv Fadder til Barnet:) og havde en Søn med ham. Men Brevet blev lagt paa et Posthuus, men der var ikke nævnt, hvad hun var eller hvor hun boede, og Faderens Brev skulde aflægges paa det samme Posthuus. Han skriver, at naar hun vilde lade ham vide, hvor hun var, vilde han sælge alt hvad han havde, og reise til hende; hun var hans eneste Barn. Han vilde ikke forlange, at hun skulde reise til Danmark over det, at hun havde begaaet det her Mord. Hun skrev ham til og lod ham vide, hvor hun var, og han gjorde Alt, hvad han

1. Over l. rettet fra Feldtraabet.

havde, i Penge og reiste til hende. Han havde Penge nok og var rig, og han købte en Gaard saa svær og stor i Berlin i Preussen og der boede de for Eftertiden og levede meget godt det sidste, jeg var der¹.

25. Prinsen og hans kloge tjener²

Der var ogsaa her i Danmark, thet der var en Konge og Dronning, som havde 12 Børn, 6 Piger og 6 Dreng; saa var han en svær Krigshelt, thet han havde ogsaa 6 Riger at regjere over; saa vilde han, thet de skulde have hverandre, 2 og 2 Sødskende, saa kunde de hver faae sit Rige. Han søgte keiserlig Tilladelse og det blev ham ogsaa tilladt. De 10 gave ogsaa deres Villie til det og vilde ogsaa ægte hverandre; men de 2 »rimme« med hverandre og vilde ikke begaae den Synd og Skam.

De reser saalænge, thet de komme udenfor deres Faders Grændser, saa var de i en Kjøbstad, som der var et Kgl. Slot ogsaa, og der var en Prinds, som var da ugift, og han faaer Lyst til den her deilige Jomfru — hun lod sig da ikke kalde andet — saa kalder han baade Jomfruen og hendes Broder hen paa Slottet til sig, og vilde da have at vide, hvor de vare fra og hvorfor de vare rømte, og af hvad Stand de vare; saa siger Prindsen, thet han var ligesaavel født Prinds, som Prindsen var selv, og det var hans kjødelige Søster, thet han havde med sig; de var ikke rømte for noget Slags Ondt, men for en vis Grund, som han vilde da ikke sige nu. Ja da Prindsen paa Slottet fik det at høre, thet det var en Prindsesse, friede han til hende med det samme og vilde da beholde hende med det samme. Og Prindsen blev ogsaa paa Slottet og gik som en Prinds. Nu det varede heller ikke længe, før Pr. paa Slottet tog Prindsessen; altsaa var hun da Dronning der. I samformedelst Tid spør de fra deres egen

1. *Herefter tilføjet af N. Levinsen:* Denne Fortælling er af den gl. *Maren Mathisdatter*; hun har hørt den i sin Ungdom fortælle som her gjengivet, om en østerrigsk Bondekarl, der tjente Keiseren i Wien og derfra deserterede til Preussen; forsaavidt har hun localiseret den. Den er altsaa ved en Feiltagelse anført her blandt hendes Datters. En gammel Kone i *Aasendrup* kunde over 100 gl. Fortællinger; hun er nu reist med Mormonerne til Saltsøen.
2. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

Hjemmen, thet den samme Dag, da de 10 Sødskende blev ægteviede sammen, »sak« (sank) de lige ned i Jorden.

Saa syntes Prindsen da ikke, han havde Lyst til at gaae der; han vilde ud i Lande og Riger og see sig om. Saa faaer han en Tjener med sig der fra Slottet og de sadle deres Heste og de rider. Saa rider de da et stort Stykke Vei hen, saa komme de i en stor Skov, saa søger de da efter Natlogis og de finde da saadan som et lille Kroer; Nu saa faaer de da noget at spise om Aftenen, og saa har de en Tjenestepige i¹ det Kroer, og hvergang hun seer til dem, hun gaaer over Gulvæt, saa græder hun. Saa tænkte Tjeneren ved sig selv: det har noget at betyde, hvad det er. Saa prikker han sig lidt i sin Næse, thet den springer op at bløde, saa beder han, om han ikke maae gaae lidt ud i Kjøkkenet og faae den stilt. »Jo, siger Konen, det maa han da nok. Han kommer saa ud i Kjøkkenet til Pigen: »Hør min Pige! hvordan kan det være, thet hvergang du seer til os, saa græder Du? »Jo, jeg har saa ondt af det, for I er 2² saadanne smukke Personer, og jeg veed thet I komme aldrig »løvend« herfra. For Kjællingen hun har 12 Sønner, som gaaer i Skoven og ere Røvere, og naar de komme nu hjem om Nætten³ og ligger hver i sin Seng, saa reser Kjællingen sig om Nætten og slaer I to ihjel. Ja, siger Tjeneren, det skal have gode Veie at gaae æ (:ad:), Du skal have Tak for Du har sagt os det. Saa siden han fik sin Næse stilt, kom han da ind igjen.

Saa bleve de da anviste en Seng; de kom ind i en Stue, der var saa mange Senge, thet det var skrækkeligt. Nu, Pr. og Tjeneren de gaae i den, som blev dem vist, og lægger dem. Saa fortæller Tjeneren Prindsen, hvad han havde faaet at vide af Pigen; Pr. bliver da forskrækket ved det; Tjeneren: Ja, Ja, vi hitter vel Raad; men vi maae passe paa ikke at sove. Nu strax hen paa Nætten, som de troede da, de Fremmede de sov, kom da Røverne, 12 Karle, og gik i 6 Senge ved dem. Siden Tjeneren hørte, at de vare faldte i Søvn, reser han sig og kaster »Søvven« paa de 2 Røvere (∴ bevirker, at en tung Søvn falder paa dem:); saa tager de dem og lægger dem hen i den Seng, som de havde lagt i, og saa laae de dem igjen i Røvernes Seng. Nu de torde jo ikke sove, andet end laae saadan paa Luur;

1. Tilføjet over l.

2. Over l. rettet fra to.

3. om Nætten tilføjet over l.

saa lidt længere hen paa Nætten kom den her gamle Kjælling derind med en stor »Uhse« (Øxe), og hug dem ihjel de her to, som var kast »Søvven« oppaa. Nu Om Morgen den andre Røvere de reste dem, de formærkede jo nok, de 2 Røvere vare slagne ihjel, men der var ingen, der sagde nogenting. De Fremmede de reser dem ogsaa, de bleve ikke liggende længere de turde hverken spise eller drikke, for de vare bange, de skulde blive forgivne, da de ikke vare slagne ihjel. De vilde da have deres Heste sadlede op og de vilde afsted. Saa kommer Kjællingen ud med Flaske og Glas, siden de vare paa Hesten, thet hun vilde da give dem en Afskedssnaps; ja, de takkede, det vilde de nok; men de vilde da gjerne bede om lidt Foder til deres Heste. Ja, det fik de strax og saa satte de dem op paa deres Heste. Kjællingen vilde da til at skjænke dem og de toge da ogsaa mod Skjænken; men de sloge det bagover deres Axel, saa det faldt bag paa Hesten, og der gik baade Hud og Haar af, saavidt som det kom. Og saa red de fra Kjællingen det snarest de kunde.

Nu saa ride de af den Skov og ride lidt¹ længere hen og komme i en anden stor Skov, og saa vilde de da give der' Heste noget Foder, og saa strax, som de havde faaet noget af Foderet, saa døde Hestene. Altsaa maatte de da til at gaae nu saa havde de ingen Hester. Saa gik de da længer' ind i Skoven, saa bleve de nogle Røvere vaer², som vare paa en Plads, og stegte og kaagte Noget til deres Aftensmad, som de havde bjerget om Dagen. Og saa kom de for nær paa dem, at de kunde ikke komme omkring dem, uden de havde bleven seete af dem. Saa siger Tjeneren: det var bedst, han gik hen til dem og angive dem, de søgte dem for at komme til dem. Saa gaaer de ogsaa hen til dem, der var 12 Røvere, de kom til og spurgte, om det var tilladt, at de maatte komme i deres Komplot? »Jo det vare de godt fornøiede med. Saa skulde de »byttes« til at være hjemme og lave Maden til, nu vare de jo 14; saa var det den Dag, thet Tjeneren skulde blive hjemme og lave Maden til, saa havde han seet henne ved deres Heste, thet der var Krager, der havde hugget i Hestene og vare døde. Saa tager han 12 af dem og plukker og steger og gjør istand; saa skød han 2 Skovduer til Prindsen og til sig selv³. Nu

1. *Tilføjet over l.*

2. *Rettet fra var.*

3. til Prindsen og til sig selv *med tal over l. rettet fra til sig selv og til Prindsen.*

var han bange for, de skulde blive opmærksomme paa, der var Forgift ved Kragerne, saa vidste han ikke hvad Raad han skulde hitte paa, saa siden han havde sat en Steg til hver af dem, saa siger han: Nu for Morskabs Skyld ville vi bruge en Skik, som de bruger i det Land, vi ere komne fra. »Aa ja, det var rigtig skjønt at faae det at vide. »Ja, hver Mand skjær løs! Saa skaar de ogsaa hver et Stykke løs af deres Steg; saa siger Tjeneren: hver Mand put i Mund! saa strax som de havde put i Mund døde de ogsaa de 12 Røvere, drat lige ned. »Nu ere vi skilte ved dem! nu maae vi see, hvor vi kan komme hen. Saa sanke de sammen, Sølv og Guld og Føde og hvad de kunde tage med dem; og saa toge de efter at de vilde til Havsiden for at komme over og komme i et andet Land.

De komme saa ned til Stranden, der komme de til en Kirke; og der gik de ind, Kirken den stod aaben, og der bleve de over om Nætten, for de syntes det var bedre, end at være ude under aaben Himmel. Saa havde de noget Kjød med dem, som de havde havt med dem fra Skoven; det kunde de da ikke spise raat, saa laae der en grumme Hoben gamle Bøger i Kirken, der tændte de Ild i dem og kaager der' Kjød derved. De spise dem et godt Maaltid og de lagde dem til¹ Roe til Dag. Saa vidste de aldrig, hvordan de skulde komme over Havet, for der var hverken Baade eller Skibe derved; saa toge de Himlen, som hang over Prækestolen i Kirken, den toge de og seile over Havet paa.

De kom ogsaa godt over Havet, og strax de vare komne over Havet laae der et Slot lige for dem. Saa gaae de derop og vilde besee det; de komme saa derop til Porten, saa stod der skreven over Porten: Far' du ind, saa far' Du ilde, og far' du omkring, saa far' du meget værre! Saa siger Pr. »Hvad skal vi nu gjøre? »Ja vi maae ind, s. Tj. Dengang de gik gennem Porten, der stod saa 8 blinde Mænd (Mænd), hver med sin store Kølle (:Tziol:) paa Axelen. Saa kunde de nok høre, der kom 2 i Porten, saa sige de: skal vi slaae til? Nei, nei saagu' skal I ikke, s. Tj. Saa komme de da længere ind paa Slottet og de komme da for Kongen. Han tog noget svært imod dem (:haardt og strængt:); han fik at vide thet den ene var en Prinds fra det Kongerige, som han sagde sig nu fra og Tjeneren var da Tjener

1. Tilføjet over l.

og skulde da ogsaa være det der. Saa strax Prindsen saa Prindsessen — Kongen havde en eneste Datter — saa fik han Lyst til hende; Aa nei, s. Kongen, det var da ikke at see efter det, men han blev da gaaende der noget alligevel, og de blev der baade to. Saa var det en Dag, de Kongelige skulde have Gaasesteg at spise, saa »bytter« (den fremmede)¹ Tjener det, Hovedet skjær han af og giver Kongen, for han kunde nok have et klogt Hoved behov; Føderne skaer han af og gav Dronningen, for hun skulde da gaae og eftersee Alting; Vingerne skar han af og gav Prindsessen, for hun skulde være let til at flyve og fare og være Allesteder; Halsen skar han af og gav Blæserne, for de skulde have en god Hals at blæse i; Kroppen gik han ned og deelte mellem de blinde Mænd, der stode i Porten. Saa blev Kongen vred ved den Delen Steg, for han kunde ellers ingen Ting faae at vælte sig ind paa dem med; men nu skulde de da af med Livet. Kongen gaaer ned med dem i Porten til de her blind' Mænder; de spør efter igjen, om de skulde slaae til. Nei s. Tj. det skulde de ikke. Men Kongen sagde Jo, de skulde slaae til; men saa kunde de blinde Mænd høre, thet var de, der havde deelt dem den her gode Steg til, saa svarte de og sagde Nei, thet de vilde da ikke slaae til. Altsaa kunde Kongen ikke faae dem af med Livet. »Ja det er ogsaa ligemeget; dersom du kan sætte mig et Spørgsmaal for, som jeg ikke kan forklare inden 9 Dage, saa skal Du have min Datter og det halve Kongerige, medens jeg lever, og det andet Halve efter min Død; Men hvis han ikke det kunde, saa skulde han da døe. Saa siger Tj.: »Ja kan min Herre ikke, saa maa vel jeg? »Ja det maatte han da nok. Nu saa skulde de da op paa Slottet igjen, saa siger Tjeneren: Der var en Foul, han havde et Rede, og det naaede over 6 Kongeriger, og deri avlede han 12 Unger; de 10 de »sak« i Guds Vrede, den 11^e lever i stor Glæde, den 12^e staaer stor Livsfare for. Ja Kongen kunde ikke raade det, han tænkte i en Dag, i 2 og i 3; saa blev han utaalmodig, »dersom de ikke kunde sætte ham et andet Spørgsmaal for, der var mere forklarligt, saa skulde det gaae dem ilde. »Jo, siger Tj.! kan min Herre ikke, saa maa vel jeg? »Ja det maatte han nok. Saa siger han: Kjærven bed Hesten, og Hesten bed 12 Krager, og 12 Krager bed 12 Karle, og vi kogte vor Mad ved

1. (den fremmede) *tilføjet over l., med rettelse af tekstens Tjeneren til Tjener.*

Guds Ord og seilede over paa Himlen. Det var det samme, Kongen studerede baade tidlig og silde, lod hente baade Vise og Kløge fra det hele Land, men ingen kunde forklare ham det. Saa vidste de nu aldrig, hvordan de skulde bære dem ad; saa havde de saa møi stadselig en Stuepige; saa siger Kongen til hende, thet hvis hun kunde snakke saadan med Tjeneren, thet hun kunde faae det Spørgsmaal at vide, saa skulde han da give hende saa mange Penge, hun vilde have. Hun var da saa »skred« og saa fiin (:listig:) med Tjeneren den Dag, og han var ogsaa ligesaa fiin med hende, og sagde, Jo, vilde hun komme ned til ham paa hans Kammer den Aften, skulde hun nok faae det at vide.

Aftenen kom, og hun kom ogsaa derned til ham; saa siger Tj. om hun vilde ligge hos ham, saa skulde hun nok faae det at vide? »Jo det vilde hun da nok. »Ja, han vilde ikke ligge ved nogen, det havde han aldrig gjort, uden de trækkede aa (:afklædte sig:) Saa trækker hun da ogsaa aa til Serken; saa siger han: Nei, han laae ikke veed Nogen, uden de trækkede reent »nagen«. Ja, hun skubbede sig da noget, men hun trækkede da aa alligevel. Saa gik de nu i Seng og laae der noget. Siden Prindsen syntes saa, thet de havde lagt længe nok — han laae da i et andet Kammer ved Siden af, men det vidste Pigen ikke af at sige — saa reser Pr. sig og tager en Kjep og giver sig til at hugge og tærskke i Alting, og slaae i Sengeklæderne¹ og skjeldte ud og spørger Tj. om han vil holde Horehuus her? Han skulde nok lære ham noget andet. »Ja Tjeneren han skød paa (:skød, skubbede:) Stuepigen, thet hun maatte da til at op, hvor nagen hun var, og ud maatte hun paa Hoved og Hals; og hun skød sig da langs med Muren, ved Siden af Muren, til hun kom op igjen og kom i Serk og Klæder, og hun havde Intet faaet at vide. Kongen vilde have at vide af hende 2ⁿ Dagen om hun havde faaet noget at vide? Nei det var en Satans tæt Tjener.

Saa havde Prindsessen saadan en deilig Kammerjomfru, thet det baares hende da rigtig for, thet Tjeneren havde et godt »Yvv« til, og saa siger Kongen ligesaadan til hende, thet hvis hun kunde faae at vide af Tjeneren, hvad Spørgsmaalet var, skulde han da betale hende ligesaagodt, thet hun vilde forlange. Nu det var ligesaa nær; hun

1. Senge tilføjet over l.

gjorde sig saa skred og saa fiin med Tj. om Dagen; ja, han var ogsaa ligesaa skred med hende, men han kunde nok forstaae, hvad hun meente; hun siger da ligesaadan til ham, om han ikke vilde sige hende, hvad det Spørgsmaal var, som hans Herre havde sat for Kongen. »Jo, det skulde hun nok faae at vide, blot hun vilde komme ned til ham i Aften paa hans Kammer. »Det vilde hun nok. Hun kommer ligesaadan derned, og Tj. spør hende efter, om hun vilde ligge hos ham? »Jo, det vilde hun ogsaa nok. »Ja han laae da ikke ved nogen, uden de trækkede af Klæderne; saa trækker hun ogsaa aa til Serken. Ja han havde aldrig ligget ved Nogen, uden de havde været reent »nagen«. Ja hun skubbede sig da noget ved det, for det var hun da ikke vant til, men hun maatte til det, om hun ellers vilde i Seng til ham. Saa trækker hun ogsaa reent nagen og de kom iseng. Siden de fik lagt noget og Pr. formærkede, thet de havde lagt længe nok, saa »vindler« han op igjen og tager en grumme Kjep og giver sig til at hugge og tærse i Alting, og slog i Sengeklæderne: Hvad han befatter sig med? om han vilde holde Horehuus? Nu var det anden Aften, thet han havde saadan taget ham i det. Tjeneren skød paa Kammerjomfruen, thet hun maatte da til og af Sengen, for Pr. var da saa gal, det var forskrækkeligt. Op maatte hun og nagen ud ogsaa og skød sig med Muren op i hinn' Kammer. Nu Kongen kom ligesaadan og vilde vide af hende, om hun havde faaet noget at vide; »Nei, der var da ingen, der kunde faae Noget at vide af den Tjener.

Nu var det da reent galt, for nu var den 9de Dag forhaanden, og der var ingen, der kunde forklare Spørgsmaalet. Kongen siger til sin Datter, at nu maatte hun¹ til at »i Vei« med Tj; for hende kunde han da ikke nægte noget. »Ja, s. Tj. blot hun vilde komme ned til ham i hans Kammer iaften, saa skulde han nok sige hende det. »Ja, hun vilde da liste sig derned. Saa siger Tj. til Pr.: Ja i Aften kommer Prindsessen; men hende vil jeg ikke ligge ved, for da det omsider skal blive deres Kone, saa skulde han ogsaa ligge ved hende, og de gjorde da Aftale om, hvordan det skulde gaae til. Saa kommer da Prindsessen ogsaa om Aftenen, siden det blev mørkt; Prindsen kom og tog mod hende, og hun vidste ikke andet, end det var Tjeneren. »Om han vilde nu sige hende, hvad det Spørgsmaal var? »Ja det

1. nu tilføjet over linjen og rettelse fra hun maatte til maatte hun.

vilde han da nok, men om hun vilde ligge hos ham? »Nei hun havde da rigtignok aldrig ligget ved Nogen. »Ja det kunde ikke gjøre noget til Sagen, men vilde hun ikke ligge ved ham, kunde han da ikke sige hende det. »Ja blot der skulde ingen faae det at vide, saa vilde hun da. »Nei, det var der Ingen¹ have at snakke om. Saa begynder hun da ogsaa at klæde sig af; siden hun kom saa til Underklæderne, vilde hun ikke af flere; hun var ikke van til at komme af flere. »Jo, han laae aldrig ved nogen, uden de trak af Klæderne. Saa maatte hun da til at af flere. Siden hun kommer saa til Serken, »Jeg ligger aldrig ved Nogen, uden de ligge reent nagen. »Ja da kom hun da aldrig af Serken tiere, end hun skiftede; det var da noget reent galt noget. Ja af Serken maatte hun da og kom da iseng. Siden Tjeneren formærkede, thet de havde ligget længe nok, saa kommer han da med en grumme »Skaprøisel« og hugger og tærsker i Sengen og Alting. Pr. skød da paa Prindsessen, thet hun maatte da til at op ligesaa nagen, thet hun er. Han skjelder: Nu er det her den 3^e Aften, han har taget ham i Horeri og nu skulde han ikke dølgge med ham længere, uden sige² til Kongen. Ja hun maatte da ud paa Hoved og Hals og skød sig med Muren op i hinn' Kammer. Anden Dag var det det samme; Kongen vilde have at vide af hende, om hun havde da ikke faaet nogen Ting at vide. Nei saamænd, hun havde da ingenting faaet at vide; det var da en Satans Tjener, saa fiffig som han var. Tjeneren havde da passet paa deres Klæder, dem havde han bundet sammen, hver sine, og Serken havde han bundet uderst, der stod der' Navn paa.

Nu var da den 9^e Dag forbi, altsaa skulde der da gøres en Ende paa det. Kongen vilde ikke staae for Orde; hvis de ikke kunde fortælle 3 Sække fulde af Historier. »Ja s. Tj. kan min Herre ikke, maa vel jeg? »Ja det maatte han da nok. Saa skulde de da ud at høre paa allesammen, som vare i Slottet, og Sækkene bleve »hungen« op i Porten. Saa kommer han med den første Serk: »forleden Dag var min Herre paa Jagt; der skød han saa meget rar en Hind; saa der er Hammen af den; saa holder han Stuepigens Serk op; saa siger Stuepigens: det er min Sandten min! »Ja, put saa hende i Sækken og bind for hende, s. Tj. »Forleden Dag var min Herre atter paa

1. var der Ingen *tilføjet over l., rettet fra* skulde Ingen.

2. *Over l. rettet fra* seie.

Jagt; da skød han en rarere Hind, see der er Hammen af den! Saa holder han hendes Klæder og Serk iveiret; saa siger Kammerjomfruen: det er min Sandten min! »Ja put mig saa hende i Sækken og bind for hende! Nu begynder Prindsessen at frygte, men hun var jo ude og maatte ogsaa blive ude. »Forleden Dag var min Herre atter paa Jagt; der skjød han langt rarere en Hind; see der er Hammen af den, og saa »rammer« han Prindsessens Klæder og Serk ivejret. Pr. »det er min Sandten min! »Ja put hende saa i Sækken, s. Tj. — Ja har han skudt hende, s. Kongen; saa skal han ogsaa have Lov at have hende. Ja det var det, s. Prindsen, thet han havde ventet efter længe, men nu havde han da tjent hende.

Saa holdt de Bryllup, og saa blev han da Konge paa Slottet istedetfor at blive slaget ihjel. Saa skrev han sin Svoger til, hvor henne han var, thet nu var han da Konge der, og Tjeneren blev gaaende paa Slottet og »byttede« Stege og gav Kongen gode Raad ind saa længe han levede (:eg. aa¹ bytte - og give -:) og Kongen levede i al Glæde og Fred og Fornøielse med sin Kone, thet der blev aldrig saa slem at komme der siden, som der havde været før.

26. Datter og stiftatter, eller den lille and²

Der var ogsaa engang, der var en Præst der boede her i Nørrejyl-land og en Madame, og de havde 2 Børn, Pige og Dreng. Saa dør Madamen, og Præsten gifter sig igjen, og hun blev saa slem ved Stedbørnene, Drengen kunde slet ikke være hjemme og Pigen døde meget. Drengen sendte Præsten til Kjøbenhavn; Pigen maatte blive hjemme. Saa bekom Præsten en Datter med den her Kone; saa hvad hun havde ikke før været slem ved Steddatteren, saa blev hun da, siden de voxte op baade 2.

Saa var det endag om Vinteren, the der var et svært Lag Sne paa; saa flyer Madamen Steddatteren en Kurv; the hun skulde gaae ud i Skoven og plukke Bær, hun kunde da aldrig see bar Jord nogensteder, langt mindre Bær, for Sneen. Saa sætter hun sig paa en bitte

1. *Over l. rettet fra at.*

2. *Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

»Høv og sætter sig til at græde; saa kommer der en bitte Dreng op til hende af »Høvven med en rød Lue paa, og spør hende: hvad sidder Du her og græder for min Pige? »Aa, jeg sidder og græder for min Stedmoder har gjent mig ud, jeg skulde plukke Bær, og jeg kan ikke see bar Jord, endsige Bær; Jeg faaer saa mange Hug, naar jeg kommer hjem, naar jeg har ingen Bær. »Vil du følges med mig ned i Høven, vi ere 3 Dreng, og vadske os og kjæmme os¹, saa skal du nok faae Bær. »Jo, det vil jeg nok. Hun fulgtes ogsaa med ham derved, og gjorde dem istand og vadskede dem og kæmmede dem og var saa glad for dem. Saa fik hun sin Kurv fuld af Bær og saa kom hun op igjen. Siden hun var saa kommen ud, siger den ene Dreng: hvad Ønsker skal vi saa give den lille Pige, der var saa kjøn til at vaske og kæmme os? »Jeg skal give hende det Ønske, siger den ene, the hun skal blive saa smuk og deilig, the hendes Lige skal ikke være til. Saa siger den Anden: da skal jeg give hende det Ønske, at der skal groe Roser og Lilier, hvorhen hun gaaer. Den 3^{die}: da skal jeg give hende min lille Hund Sølvkop, han skal frelse hende. Saa kommer den ene Dreng op efter hende og raaber og siger: Bi lidt, du skal have Ønsker, den ene af os har givet Dig det Ønske — og han gjentager for hende alle Ønskerne — og der har du min bitte Hund Sølvkop, ham skal du passe paa, han skal frelse Dig. Pigen gaar hjem med Bærrene og var fornøiet og hun saae paa Sneen, der groede Roser og Lilier, hvor hun gik.

Stedmoderen seer saa det at hun var bleven saa pæn og der var saadan en Stads ved hende, saa skulde hendes egen Datter hen at plukke Bær, og hun gik ogsaa i Skoven og det træffer sig ogsaa saa, at hun kom paa den »Høv at sidde; hun kunde da heller ingen Bær see. Hun satte sig paa Høven, men hun var ganske fornøiet og satte sig til at synge. Saa kom da ogsaa en bitte Dreng op til hende med en rød Lue paa. »Hvad er du saa fornøiet ved min Pige? »Ja, hun skulde gaae i Skoven og plukke Bær, men hun kunde ingen finde, saa meente hun da ogsaa hun kunde gaae hjem igjen. »Ja vilde hun komme ned med ham og vadske dem og kjæmme dem — de vare 3 Dreng — saa skulde hun nok faae Bær. »Nei hun vilde ikke, for hun var en Præstedatter, hun vilde ikke vaske og kæmme dem; og saa

1. vadske os og kjæmme os er med udstregning og os tilføjet over l. rettet fra vadskes og kjæmmes.

reiste han fra hende igjen og reiste ned i Høven og hun vilde da gaae hjem. Saa siger den ene Dreng: hvad Ønske skal den bitte Pige have, der var saa slem ved os og ikke vilde kæmme os? »Jeg skal give hende det Ønske, hun skal blive saa hæslig og grim, the aldrig nogen har seet saa grimt et Menneske. »Da skal jeg give hende det Ønske, der skal groe en Hale ud af hendes Nakke, desmere de hugger af den, deslænger' den bliver. »Da skal jeg give hende det Ønske — s. d. 3^e — the der skal voxe Tudser og Hugorme, hvor hen hun gaer. Nu hun kom hjem og havde ingen Bær, og hun saae saadan ud, the hun var da ikke kjendelig, saa grim var hun bleven. Hvad hun havde ikke før været gal paa Steddatteren, saa blev hun da nu; hun vilde have den Hale hugget af, som sad i hendes Nakke, og saa blev den meget længere; hun kunde ikke være i Stuen eller ved Andre, for de her hæslige Dyr, som blev ved hende, hvor hun saa var.

Der blev da saadant et Rygte om den anden, hun var da saa smuk, det var forskrækkeligt, og Rygtet kom omsider ind til hendes Broder i Kbhvn, han var ved Kongens Hof, og han skrev hjem efter hendes Portræt, og det kom ogsaa strax derud, og han viste det for Kongen og han var ugift saa siger Kongen saasnt han saae Portrætet¹: dersom hun var saa smuk, som Portrætet var saa vilde han ægte hende. Brevet, som var kommen ud med Portrætet, der stod i, the hun var langt smukkere, end de kunde skildre hende af. »Ja saa vilde han ogsaa ægte hende, hvorover Broderen skrev hjem, the hun skulde da komme derud. Nu, Præsten kunde ikke faae Stunder at tage med hende formedelst hans Forretninger; saa skulde da Moderen tage med og siden Søsteren; siden de komme saa ud paa Havet, gjorde Stedmoderen hende til en And og skyder hende ud i Havet, men satte den Betingelse til the hun maatte have Lov at komme paa Slottet i 3 Aftener, men kunde hun saa ikke blive frelst, skulde hun alle Dage være en And.

Nu saa sejler de da til Kbhvn med den her grimme Ting, Kongen havde givet² sin Haand fra sig paa, at han vilde ægte den her Præstedatter, altsaa maatte han da ogsaa staae for Orde. Broderen bliver kastet i Fængsel i det blaae Taarn, for han havde saa skam-

1. saasnt han saae Portrætet *tilføjet over l.*

2. havde givet *over l. rettet fra giver.*

melig narret Kongen. Nu Sølvkop var iland med Præstekonen og Datteren og kommer paa Slottet med Præstekonen og Datteren, de andre maatte da til at begynde paa Brylluppet, det kunde nu ikke blive anderledes; men Sølvkop skrabte sammen paa hans Viis, Steg, Kjød, Brød og alleslags Stumper det sanker han sammen ned i Bryggerset i Bagerovnen; da Aftenen saa kom, saa kom den bitte And, og hun skod sin Fjederham (skud af sig) udentil (for)¹ og kom ind af Rendestenen. Sølvkop! er Du her? s. h. siden hun kom indentil. Har Du Noget at give mig til Føden, for jeg er saa sulten? »Ja, han viser hende hen til Bagerovnen, og der kom hun ind og fik sig noget at spise. Siden hun var saa færdig, siger hun: Jeg kommer iaften, jeg kommer i morgen Aften, jeg kommer i overmorgen aften, jeg kommer aldrig mere! Saa »svet« hun ud igjen og tog hinn' Fjederham paa og reiste. Dem som var i Kjøkkenet, havde givet Agt paa Hunden, hvor han havde slæbt Fødevarerne hen, og de havde ogsaa givet Agt paa den her Snak. Det gik da frisk imellem dem, den her Snak, men det gik da ikke saa vidt, at det kom for Kongen, de vilde da see, om hun kom Aftenen efter igjen. — Saa Hunden skrabte sammen den Dag ogsaa, og de hjalp ham og gave ham gode Stykker, Steg og Kage.

Aftenen kom, og Anden kom igjen. Hun skud sin Fjederham udentil og kommer ind ad Rendestenen: »Sølvkop! Er du her? »Ja! »Har du noget at give mig til Føden, for jeg er saa sulten. »Jo, han havde nok til hende, og hun spiste ogsaa alt det hun kunde (Ved Afskeden)² »Jeg kommer i Aften, jeg kommer imorgen Aften, jeg kommer aldrig mere. Saa svetter hun ud igjen og tager hinne Fjederham paa og reiser. Saa gik det da saavidt the det kom for Kongen, og han gav da den Befaling ud, the de skulde da passe paa hende den sidste Aften, for han troede da ogsaa, der var Feil ved det. Hvad de havde saa ikke været gode ved Sølvkop de 2 Dage, saa vare de den 3^e, de gave ham alle gode Sager.

Saa kommer Aftenen og Anden kommer igjen, skod sin Fjederham udenfor, kommer ind ad Rendestenen og siger: Sølvkop! Er Du her? »Ja! »Har Du noget at give mig til Føden, for jeg er saa

1. (for) *tilføjet over l.*

2. (Ved Afskeden) *tilføjet over l.*

sulten? »Ja, her er saa mange Gode Sager i Bagerovnen til Dig. Saa spiste hun alt det hun kunde og saa vilde hun afsted: Jeg kommer iaften, jeg kommer aldrig mere! Nu var der nogle, der havde listet sig udenomkring og havde taget hendes Fjederham, der laae i Rendestenen, og hun gik og »svette ud og ind og ledte om hendes Fjederham og skulde afsted; saa var der nogle saa gesvindt, the de greb hende. Saasnart de fik fat paa hende, blev hun til saadan en deilig Kage, og den laae de paa en Tallerken og bare den ind for Kongen og sagde: her er Anden! »Og det var ret, det var en deilig Kage, s. K., og han tager en Kniv og vil skjære lidt af Kagen, og saa kom der en Blodsdraabe, og med eet stod hun for ham saa deilig og saa smuk, the han havde aldrig seet saa deiligt et Fruentimmer. Det første, hun bad saa om, var om at faae hendes Broder løs, for hun vidste nok, at han sad i Fængsel, og han var uskyldig. »Jo strax kom han af Taarnet, men strax kom de andre deri, Stifmoderen og »saa siden« Søsteren.

See saa holdt de Bryllup igjen paa ny, saa var det et fornøieligt Bryllup for Kongen, han var saa fornøiet med den Dronning, han skulde have. De 2, som sade i Taarnet, bleve^t »brunnen« (brændte jeg brænder, jeg bran, har brunnet); Broderen blev klædt op og gjort ud af, som af en Prinds, og hun blev saa god en Dronning, the hun blev kaldet Dronning Dagmar. —

1. Herefter brungen kaste overstreget.

Af *Christian Skomager i Løkken*, 56 Aar, født i *Aalborg*, har levet i *Løkken* i 33 Aar; opdragen i *Aalborg*.

27. Prinsen, som drog ud, for at lære sin angst¹

Der var engang en Konge, der havde 2 Sønner, den ene var en gudsforgaaen og vild Krabat, den anden var stille og ordentlig, pyntelig og sædelig i hele sit Væsen. Kongen straffede tidt og ofte denne sin flygtige Søn, men han blev ikke bedre. Saa vilde han foregaae ham med Godt, og troede, det skulde hjelpe; iblandt andet truede han Sønnen med, at blev han ved den Fremfart, saa blev han tilsidst ulykkelig og fik sin Angst, hvorpaa Sønnen spurgte Faderen, om hvad hans Angst var. Det kunde han ikke rigtig godt forklare ham, men Angsten kunde komme paa mange Maader; da han kunde nu ikke forklare ham det beder han Faderen at maatte reise ud i Verden og finde denne sin Angst. Men det modstod Faderen, og sagde, at saa vilde det blive galere endnu med ham, naar han kom fra hans Opsigt; men Sønnen blev ved med idelig Bøn saa at han endelig fik Lov af sin Fader og Tilladelse til at reise. Hvorpaa Faderen udrustede ham med en skjøn Hest og Sadel og Penge, som han havde Behov til Reisen. Hvorpaa Faderen, hans Broder og endeel af Ridderskabet og Ministrene fulgte ham et Stykke paa Reisen og gave ham Geleit. Nu ride de allesammen langs med en lille Elv eller Fjord², saa bliver han kjed af den Regning, for han skulde paa den anden Side af Fjorden, og spør, hvor langt de havde til Færgestedet, hvor de kunde komme over. Hvorpaa Kongen svarede, der var endnu en god halv Miil. Hvorpaa Prindsen svarte, nu vilde han ikke ride længere; tog Afsked og satte Hesten samt sig selv i Elven og vilde svømme over. Han svømmede lykkeligt og heldigt

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, hvor (læst?) er tilføjet.*

2. *Over l. rettet fra Flod.*

til han kom midt i Elven med sin Hest, blev Strømmen ham for haard og han mistede Hesten. Men da han var en god Svømmer, var han heldig og svømmede til Land. Hvorpaa han aftog sin Hat, hilsede paa sit Følge og bad Farvel!

Nu saae han ikke andet for sig, end en stor, svær vild Skov; marscherer lige mod Skoven, hvor han træffer en lille Bondehytte ved Siden af Skoven. Der gaaer han ind og der var en gammel Mand og en gl. Kone, meget fattige Folk, og der beder han om Huus og at faae sine Klæder tørret at han kunde bedre fortsætte sin Reise; men disse 2 gl. Stakler havde ikke mere, end til dem selv, blot en lille Træstol, og en lille Seng, og de havde Intet at hjælpe ham med. »Er det ikke muligt, at der er en Gaard eller Huus i Nærheden, at I kunne vise mig til; her maa dog være Beboelse? Hvorpaa de svarede: Nei, der var intet Sted i Nærheden, undtagen et stort Slot, og det laae oppe i Skoven, det var beboet af 2 store Kjæmper, og de var i Krig om Dagen og om Natten kom de hjem, men nu vare de ikke hjemme om Dagen, saa havde de 2 Søstre, der holdt Huus for dem. Hvorpaa han bad, om de vilde dog ikke vise ham op til det Slot, men den gl. Mand svarte, det kunde vist ikke hjælpe, thi Søstrene var det strængt forbudt, at Ingen maatte komme ind ad Slotsporten, naar de (Brødrene) ikke vare hjemme. Og omogsa de fordristede dem til, at han blev indladt, saa naar de kom hjem om Aftenen, var han ulykkelig, saa fik han vist sin Angst. »Da maa du Gamle Mand endelig vise mig derop; for det er den jeg er reist ud i den vide Verden for at finde; hvorpaa Manden følger med ham og viser ham Slottet.

Nu gaaer han frimodig til Porten, men den var lukket og ganske fast laaset, hvorpaa han ringer paa Portklokken, og der kommer een Søster og vilde see, hvem som var ved Porten. Der stod den arme vaade og elendige Prinds og beder om han ikke kunde faae Huusly saameget at han kunde faae sine Klæder tørrede, at han kunde fortsætte sin Reise. »Ja dersom han vilde være saa god at bie lidt, saa skulde hun strax komme med Besked til ham, saa gaaer hun op til sin Søster og snakker lidt med hende derom. Ak du Søster! der er saadan en deilig ung Prinds ved Porten, som foregiver han har været i Elven og har mistet sin Hest og han er ganske vaad; han beder om Logis og at faae sine Klæder tørrede. Hvordan skal

vi gjøre; vi maae have ham ind; vi kan jo skjule ham, mens han bliver pleiet. Vi kan oprede en Seng nede i Kjelderen og der kan vi have ham i Nat. Hvorpaa Prindsen bliver indladt og faaer noget at forfriske sig paa og faaer sine Klæder tørret og bliver pleiet. Nu lakker det mod Aften og nu maae Stymperen ned i Kjelderen, hvor han falder rolig i Søvn efter den Elendighed, han havde været i men det var endnu ikke hans Angst¹.

Imidlertid var det Nat, og begge Brødrene komme hjem fra Kriegen. De havde 100 Mand at slaaes med hver eneste Dag, om Aftenen havde de dem slaaet ihjel, alle hundrede, men om Morgenen stode de alligevel i deres Vaaben alle 100. Nu lukker Søsteren Porten op for dem, og de ride² ind, stige af og afsadle deres Heste fodre dem og gjøre dem istand. Saa gaae de op paa Slottet og skulde nyde deres Aftensmaaltid, som Søstrene havde ordentlig tillavet til dem. Men nu kunde Kæmperne formærke paa Porten at den havde været lukket op og at der havde været Fremmede; hvorpaa Søstrene blev tagne under Forhør, for at forklare, hvem der havde været ved Porten, for de frygtede for Spioner, der skulde overrumple dem. Men Søstrene bleve ved deres Paastand, at der ingen havde været der, for de turde ikke aabenbare det for deres egen Skyld, og de vilde ogsaa nødig have Prindsen røbet. Men Kjæmperne bleve opbragte og gale og blottede deres Sværd og truede, at hvis de ikke sagde det, skulde de være Dødsens. Nu betog Skræk dem, de bleve bekyvset, de arme Søstre, og lovede at tilstaae det, blot de vilde love dem een Ting. »Ja det vilde de nok, naar de vilde sige Sandhed. Saa forklarede de fra først til sidst, hvordan det var gaaet den arme Prinds og hvordan han havde³ været⁴ i Elven og var bleven vaad og havde mistet sin Hest, og hvordan de havde forbarmet sig over ham og havde taget ham ind. Hvorpaa de maatte love dem at spare hans Liv og ikke gjøre ham Fortræd, for det var et vakkert ungt Menneske. Hvor har I ham da, spørge de? Ja, i Kjelderen, der havde de opredt en pæn Seng til ham, der var han. Og Skam var det, da det var en Prinds, at I have givet ham et saa slet Logis! »Ja, vi turde ikke

1. men det var endnu ikke hans Angst *tilføjet over l.*

2. Herefter ride *gentaget som rettelse af et andet ord.*

3. *Tilføjet over l.*

4. Herefter blev *slettet.*

andet, for vi vidste at naar I blive vrede, ere I ikke gode at staae for. Hvorpaa de lovede ogsaa at spare hans Liv, bad dem om at vise dem hen, der som han var, at de kunde faae talt med ham. Den ene af Søstrene toge et Lys og lyste dem lige til Kjelderdøren; Kjelderdøren blev aabnet, og de raabe ned af Kjelderdøren til Prindsen: Du lille Pusling! kom herop! vi ville tale med Dig! Han raaber atter nede i Kjeldereren, Prindsen; Halløi! Kom ned til mig; I have ligesaa nær til mig, som jeg til Eder. Du lader til at være en rask Fyr, raabe de igjen til ham; men tag dig iagt; vi slaae 100 Mand ihjel om Dagen, og kan vi sagtens give Dig din Angst, om aldrig andet. »Da er jeg fornøiet! det er den, jeg er reist ud i Verden om, og kan I give mig min Angst, saa slipper jeg for at reise videre. Da sprang han modig ud af Sengen og gik op til Kæmperne. De bøde ham venlig op med dem at spise Aftensmaaltid, og under Maaltidet spør Prindsen dem, hvad Aarsag der kunde være til, at de slog 100 Mand ihjel om Dagen, de maatte da ødelægge en Mængde. De svarte ham: Nei, det gjorde de ikke; de sloge ikke mere, end de 100 Mand ihjel; om Aftenen vare de døde, men om Morgenens stode de lige godt paa Pladsen igjen. »Det er nu noget, som jeg forundrer mig meget over; men om han maatte ikke bede en Bøn af dem? og have Lov at følge med dem i Morgen paa Pladsen og see, hvor underligt dette kunde gaae til. »Jeg forsikkrer Eder, at jeg vil lægge min Mand ligesaagodt, som nogen Anden. »Det er dig umuligt, for vi døie nok med dem; tilmed vil du vistnok faae din Angst. »Da gjøre I mig en Tjeneste; det er just den jeg reiser omkring efter, og kan jeg faae den her, kan jeg gladelig reise hjem igjen til mine Forældre. Og ved hans paaholdende Bøn bliver ham tilsidst bejaet, at hans Ønske skulde blive opfyldt. Nu skal du ikke ligge længere nede i Kjældereren, hvorpaa de vise ham op paa en pæn Sal, hvor der var en skøn Seng.

Nu sover han ganske rolig til om Morgenens i Dagningen; da hører han en svær Tummel ude i Gaarden, han springer op af sin Seng, seer ud af Salsvinduet ud i Gaarden; da vare Kæmperne allerede ved at sadle deres Heste og færdige til at reise ud i Slag. Han kaster sig i sine Underklæder og løber ned i Gaarden, saa hastig som han kan. »Aa Herregud! jeg meente I lovede mig iaftes, thet jeg skulde have Lov at være med i Krigen idag. »Aa, nei, du lille Pusling! bliv du hjemme hos vore Søstre! det passer Dig bedre, end

at gaae i Krig! »Aa, nei, det gjør jeg slet ikke! thi faaer jeg ikke Lov, gaaer jeg som jeg staaer. »Nu vel, det skal du ikke! da skal du blive bønhørt; gaae med ind i Stalden, der skal du faae dig en rask Hest; tilmed skal du faae Harnisk og Tøi, hvad dertil hører. Hvorpaa Prindsen blev vel udrustet og fulgte med Kæmperne.

Nu rede de et Stykke, saa nærme de sig Valpladsen. Der stod alle de 100 Mand opstillede i sin Orden igjen. Saa gjorde de holdt og fik dem en lille Pokal Viin, og derpaa trak de imod Fjenden. Nu slog de ned forfode og vor lille Prinds slog sin Mand ligesaagodt, som de andre. Da Striden nu var endt og de havde dem slaet ihjel allesammen, tog de dem en liden Forfriskning, og vilde fortsætte Hjemreisen; Pr. beder dem omstændeligen, om muligen han maatte være der Natten over paa Pladsen for at see det underlige Spil, naar alle disse Døde nu bleve levende igjen; men dette vilde de ikke vel tillade ham. »Det var Synd, at et saa smukt ungt Menneske skulde saa ynkeligt omkomme, for naar de stode op alle 100, var det ham umuligt at klare sig mod dem. Ja, men han blev ved at fortsætte sin Bøn saalænge, til de tillode ham det, gave ham lidt at spise og drikke, som han skulde have om Natten, og derpaa befalede de ham Gud og reiste hjem.

Nu han afsadler sin Hest og tager Bidslet af ham og lader ham gaae der omkring i en Skov og græsser. Saa giver han sig i Arbeide med de her Døde og lægger dem sammen, en 10—12 Stykker i et Lag (Lav) et Lag tværs og et andet Lag langs, og saaledes bliver han ved, til han fik Bunken fuld, til han fik dem allesammen lagt over hverandre. Da han nu var færdig, lakker det mod Midnat, saa lægger han sig tvers over det øverste Lag. Saa tænkte han ved sig selv: Nu maatte Fanden være i Eder om I skulde reise Eder en af Eder, uden jeg maatte føle det. Nu ligger han der og lurar, til det var vel Midnat med sin Sabel trukket og beredt til at tage mod dem, og venter, at de skulde begynde at røre sig. Imidlertid kommer en ældgammel Kjælling op af en liden Brønd, har en Krukke i sin Haand med en Slags Salve i, og smører væk paa dem af Krukken, og een staaer op efter den anden; men han var ligesaa gesvindt oppe som den første, og sablede ned ligesaa hurtigt, som de stode op. Det bliver Kjællingen opmærksom paa, at der var en, der sablede ned, ligesaa hurtig, som de stode op; hvorpaa hun bliver

bange og vil løbe sin Vei. Men Pr. bagefter Kjællingen og er heldig nok, da hun kom til Brønden, at hugge Hovedet af hende; Kroppen forsvandt i Brønden, men Hovedet blev liggende ved Brønden. Nu tager Pr. Krukken og gaaer bort til alle Ligene og tænker ved sig selv: mon du kan ikke udrette samme Kunst? Hvorpaa han smurte paa een af dem; saasnaart han smurte, stod han ligedan op, som da Kjællingen smurte; men strax sablede han ham ned igjen.

Nu gik han hen og saae til sin Hest, trak ham hen til en Kilde og gav ham lidt Vand, hvorpaa han blev ved at spadsere, til det var just i Dagbrækningen, da komme begge Kæmperne ridende og raabe: Halløi du lille Pusling! hvor er Du? Han raaber og: Halløi! her er jeg. »Hvordan har Du havt det inat? Ak, jeg har havt det rigtig morsomt og lystigt; nu skal jeg fortælle Eder hele min Begivenhed. Da fortalte han hvorledes det var gaaet med Kjællingen og Krukken og Smøringen og viste dem, hvordan han havde lagt dem. De forundrede sig meget over denne Tildragelse, hvorpaa de bade ham, om han kunde ikke vise dem den Kunst. »Jo, her har I Krukken, som Kjællingen brugte, og denne er det, der gjør Virkningen. Saa smurte han en af dem, og han stod op, men han blev strax nedsablet igjen; da bleve Kæmperne meget glade; vi have kriget med dem i mange Aar; da svarte Pr. »det skulde I have gjort for længe siden, saa havde I været fri for denne Krig. »Ja nu reiste de hjem og hentede Spader og Skuffer og kastede en stor Grav, hvor de kastede dem ned i. Da var det meste af Dagen forbi; da de vare færdige med deres Arbeide, reiste de hjem; Søstrene havde tillavet et godt Maaltid, og de vederqvægede dem godt til langt ud ad Aftenen. Anden Dagen reiste de ud og bad til et Gjestebud alle Omliggende; der var en stor Deel Klostre; de bleve allesammen bedte til den Forsamling, som skulde holdes i Anledning af den Seier, de havde nu vundet. Saa holdt de Gjestebud i 2 Dage og morede dem ret godt; da det var nu forbi, vilde Pr. til at fortsætte sin Reise igjen i Anledning af at finde sin Angst. Men de bade [ham] omstændelig om at blive; de vilde give ham Slottet og Alt, bare han vilde blive ved dem, de vilde ogsaa give ham een af deres Søstre, hvilken han vilde have. Han takkede dem for Tilbudet, men det var ham ikke muligt; han havde gjort sig selv et helligt Løfte, at han hverken ville hvile eller roe, før han havde fundet sin Angst, saasnaart han havde fundet den, vilde

han komme og tage mod Tilbudet. Hvorpaa, da han ikke vilde bie, forærede de ham hans gode Hest, med Sadel og Bidsel og Harnisk, fuldt udrustet, og de Penge, han vilde have med til Reisen. Derpaa bød de ham god Lykke paa hans Reise.

Nu red han en lang Tid, og ikke passerede ham Noget, som videre er at fortælle. Nu lakkede det mod Julen, og han møder en heel kongelig Hofstat, og da han møder de første, spørger [han], hvem, hvad det var for et svært kongeligt Følge her kom? Der blev ham svaret, thet det var Kongen med hele sit Hof, som maatte flytte fra det Slot, han boede nu¹ paa, til et andet, formedelst de kunde ikke være paa Slottet for Spøgeri, intet Menneske kunde være der. Da spurgte han, om det ikke var muligt han kunde faae Logis og Lov til at blive der paa Slottet om Natten, for at erfare, hvad der kunde være Aarsag til, at intet Menneske kunde være der. Der blev ham svaret, det fik han vist ikke Tilladelse til; men han fik at spørge Majestæten om det. Saa spurgte han hvor Majestæten var? »Han kom kjørende her bagefter med 4 hvide Heste i en forgyldt Karm; ham maatte han snakke til. Nu rider han fort, til han kommer til de her hvide Heste og den forgyldte Karm; der gjør han sine Complimenter for Majestæten og M. gjør holdt, og spør hvad godt han vilde? »Om Kongen vilde ikke være saa venlig og god mod ham og tillade ham at logere paa Slottet inat? »Det var en stor Synd, saa ungt og vakkert et Menneske skulde saa ynkelig omkomme, og i det mindste er du vis paa, at faae din Angest. »Da vilde han endnu høiere bede Maj. om det, for det var den han var reist ud i Verden om, og kunde han faae den, var han tilfreds. »Ja vil du vare dig selv, saa maae du ogsaa have Lov. Saa beder han Kongen, om han vil ikke tillade ham at faae en eller to Mand, for at gjøre ham Selskab og bringe ham noget Brænde op, at han kunde faae nogen Varme i Kaminkakkelovnen. »Med Tilladelse, s. K. hvem er De og hvor er De fra? »Saa siger han, at han er en Kongesøn fra det og det Landskab, men nu har jeg ikke hørt fortælle, hvad Landskab det var. »Nu har jeg fortrydt, at jeg har givet Dig mit Ja; men ingen af mine² Folk har jeg at unde Dig, ingen af dem vil jeg miste, og jeg er forvisset om, at Ingen af dem kommer levende derfra. »Ja

1. nu over l., rettet fra hidtil.

2. Tilføjet over l.

det var han ligeglad ved. Men, s. K. paa Gaarden sidde 2 Livsfanger, dem maae du bruge, saameget du vil, for beholde de Livet, saa skjænker jeg dem og Livet; men beholde de ikke Livet, da skal de alligevel døe. Hvorpaa Kongen leverede ham alle Nøglerne til Slots-gemakkerne og Nøglerne til Fangerne og lod en Tjener medfølge for at forevise ham alle Gemakkerne. Han takkede Kongen og reiste til Slottet.

Da han nu var foreviist Gemakkerne, viste han ham¹ ogsaa Fangerne; han lukker op og tiltaler dem saaledes: »Dersom I vil være mig tro inat, skal jeg i morgen tidlig skjænke Eder Eders Liv. De vare glade, takkede og lovede at ville være ham tro. Hvorpaa han tog dem med op paa Slotssalen og bad dem gaae ned i Gaarden siden og hente noget Brænde at de kunde faae Varme i Kakkelovnen. Nu fik de dem noget til Vederqvægelse og det lakkede hen paa Aftenen; og ingenting arriverede; Tiden blev ham kjedsommelig, han fik sig nogle Bøger, og satte sig til at læse. Imidlertid blev Ilden svag i Kakkelovnen; han beder sin Tjenere at hente mere Brænde.

Nu lakkede det mod Midnat, og Fangerne bleve borte, og han sidder og venter til Kl. var 12; da raaber det oppe i Røret af Kamin-kakkelovnen: Jeg falder! jeg falder! jeg falder. Han raaber: ja hvorfor Fanden falder Du ikke? Nu kom der et stort Laar og Been med Støvle paa rullende ud af Røret og midt ud paa Gulvet. Han tager Lyset, gaar hen og sparker til det, og vender det om nogle Gange, og siger ved sig selv: det her maae blive et Fandens Spil! Han gaaer hen til sit Bord, sætter sit Lys og tager sig et Glas Viin, og falder i dybe Tanker over det Passerede; imidlertid raaber det atter: jeg falder! jeg falder! jeg falder! »Ja, hvorfor Fanden falder Du ikke? Idetsamme kommer atter et Laar med Been med Støvle paa; han tager sit Lys, betragter det nøie, og vender det atter om, men intet Livstegn. Han gaaer atter hen og sætter sig ved sit Bord og tager sig atter et Glas Viin, og speculerer atter paa, hvad dette kunde være eller blive. Idet samme raaber det atter 3^e Gang: Jeg falder! jeg falder, jeg falder. »Ja hvorfor Fanden falder Du Ikke; men kom saa paa eengang, og kom ikke i saa smaae Terminer! Saa kom den øvrige Deel af en stor corpulent Mandsperson og samler

1. *Af udg. rettet fra ms. dem.*

sig begge Laar og Been til det Øvrige og staaer fuld færdig for ham. Han spør Pr. »Hvad har Du her at bestille? »Dette bliver ikke din Sag, hvad jeg har her at bestille; men mit Spørgsmål bliver: hvad har Du her at bestille? »Det skal jeg sige Dig, jeg har været forhen Konge, og har efterladt mig 3 Kister fulde af Penge, som ikke komme for Dagens Lys; den ene Kiste er Skatter af fattige Folks Børn fra deres Fødsel til deres 12te Aar; det er uretfærdige Skatter; den anden Kiste er ligedan uretfærdige Skatter; den 3^{die} er retfærdige Skatter; de staae i en Kjælder under Slottet, som ikke endnu er opdaget, og vil du skaffe mig de 3 Kister bort, da faaer jeg Roe og Hvile og skal aldrig komme her meer, og vil Du nu følge mig, skal jeg vise Dig disse 3 Kister. Hvorpaa han tog Lyset i sin Haand og efterfulgte Spøgelset gennem 2 lange Gange under Slottet, hvor Spøgelset havde Nøgle og lukkede en jernbeslaaet Dør op, gaaer ind og viser ham Kisterne, tegner saa paa de 2 uretfærdige Kister, og atter en anden Tegning paa den retfærdige Kiste. »Denne maa du benytte og gjøre af, hvad du lyster og vil, men de andre 2 skal du skaffe mig uddeelt mellem Landets meest Fattige og Trængende. Da dette var gjort, gik de ud og lukkede Døren, han¹ beder Pr. om, at han vil gaae i Forveien med Lyset men denne takker og siger Nei, jeg beder kjønt, vær saa artig, tag selv Lyset og gaae for. Han gjør saa, til de komme op paa Salen, hvor han sætter Lyset paa Gulvet og spreder sig ud i en stor Lue og Damp og farer op samme Vei, som han var kommen ned. Pr. tager Lyset, sætter paa Bordet, nyder atter et Glas Viin, og kommer i en stor Tanke om dette Passerede. Imidlertid komme hans Fanger ham i Tanker, som vare blevne borte og ikke kom igjen. Han tager Lyset, gaaer ud paa Gangen og tager sin Krukke med, som kunde bevare ham fra alt Spøgeri. Der ligge begge Fangerne paa Gangen og ere døde, hver med sine Arme fulde af Brænde. Han tager sin Krukke, smører dem og de staae op. »Hvad for Djævlene ligge I Hunde her? »Om Forladelse, naadige Herre! vi faldt i saa dyb en Søvn, at det var os umuligt at vaagne. Det er ganske sandt, havde I ikke faaet Hjelp, vare I vist aldrig vaagnet. Men kom nu ind lad os faae lidt Varme i Kakkelovnen og nyde en liden Forfriskelse.

1. Tilføjet over l.

Nu fordrev han Natten med sine Fanger til det var i Dagbrækningen, da¹ kom der en Lakai farende ind i Slotsgaarden, og da var han ude at besee Gaarden med sine Fanger; saa spørger Lakaien, og havde Hilsen fra Majestæten og skulde spørge, hvorledes det tilstod? Han sv. Alting stod godt og vel til, han maatte strax hilse Maj. og sige, han havde vigtige Ting at lade ham vide. Lakaien s. at Maj. var øieblikkelig paa Slottet. Det varede ikke længe, før Kongen kom kjørende ind i Gaarden, hvor han strax tiltalte Pr. og spurgte, hvordan det var gaaet? Kongen maatte selv følge med op paa Slottet for at være Øienvidne til hvad han havde opdaget. Nu fortæller han Kongen Begivenheden fra først og til sidst med Spøgelset, og beder K. om at følge for at see Skatten. Da de komme nu til før omtalte Kjelder, havde Kongen aldrig seet den før eller været derinde; men nu lukker de op, gaaer ind og viser ham Skatten; men førømmeldte 2 Kister beder han Kongen om at uddele blandt Landets meest Fattige og Trængende; det Løfte har han givet Spøgelset, saa skulde han aldrig spøge meer. Men den 3^e Kiste maatte Kongen raade over som sit eget Gods og gjøre og lade med hvad han vilde. Kongen blev meget glad og gjorde sin Flid for at lade disse Penge uddele blandt de meest Fattige og Trængende. Han anrettede et stort Gjestebud, som varede i mange Dage; Løsgav sine Fanger, skjænkede dem Livet og tilbød Prindsen det halve af sit Rige og een af hans 3 Døttre. Men Pr. takkede Kongen kjærligt, at han havde endnu ikke fundet sin Angst og bad om at maatte reise, for han haabede snart at kunne finde den, da vilde han takke og komme og tage mod Tilbudet. Hvorpaa han tog Afsked fra Kongen og Kongen medgav ham Kudsk og Tjener og en Kareth og alle de fornødene Penge, som han selv vilde have til sin Reise; tog en venlig Afsked med hele Hoffet, fortsatte sin Reise en Tidlang, indtil han kommer til en stor Stad; da han kommer kjørende ind i Staden, hvor han kom, var alle Mennesker sort klædte; han spørger om en Gjæstgivergaard og bliver denne ogsaa anviist, kommer ind paa Gjæstgivergaarden, der var alle sortklædte, Vinduerne behungen med Sort, og saadant var det over hele Byen.

Han spørger Gjæstgiveren hvorfor den ganske Bye var i saa dyb

1. *Tilføjet over l.*

en Sorg? Han svarer, om han var ganske fremmed i Landet? »Ja!«
»Ja, saa veed De ikke, hvad her skal passere, her har passeret endeel Aar, at en Drage har fordret et Barn fra den yngste til den ældste, ingen undtagen (:enten de var Høie eller Lave:), og nu træffer det just Kongens Datter, som skal hændes den ynkelige Skjæbne. Men Gud bevare mig, s. Pr., er der da ingen af Kongens Mænd eller Riddere saa tappre at vove sit Liv for Kongens Datter? Det frygte de for, s. Gjæstgiveren; der har mange vovet Livet, men ere alle ynkelig omkomne. Men Kongen har en Kudsk, heder *Søren*, han har udladt sig med at ville vove sit Liv og mandelig dræbe Dragen. Nu vil jeg bede Dem s. Pr. til G., at De vil være saa god at lade mig vide den Tid og Stund, at Prindsessen skal saa ynkelig omkommes. Det skal skee imorgen mellem 9 og 10 Formiddag; hvorpaa han rolig beder om noget at spise og drikke, og siden gaar han rolig hen at hvile Natten over.

Om Morgenen tidlig beder han sin Kudsk og Tjener at pudse sine Heste og spænde for sin Kareth og holde kjørefærdig, saasnaart han forlanger det. Da han det har gjort, gaaer han ind til sin Vert, spiser Frokost og passiarer med Verten om dette, som nu skal passere. Imidlertid komme Kongens Livgarder forbi Gjæstgivergaarden; nu, svarte Gjæstgiveren, er det paa Tide, nu kommer Prindsessen. Nu beder han Gjæstgiveren om at maatte faae Porten oplukket, og sin Kudsk at kjøre frem og holde i Porten, til Prindsessen kommer, og saa at kjøre til og kjøre bagefter Prindsessen til det Sted, hvor Dragen kommer. Nu kommer Prindsessen og han befaler sin Kudsk at kjøre til og kjøre lige bagefter Prindsessen. Nu kjøre de ud af Byen til et stort Bjerg hvor Pr. skulde afleveres til Dragen. Der staae alle af sine Vogne for at følge Pr. op paa Bjerget, og Prindsen staaer ud og følger med. Da Prindsessen var paa Bjerget, slaaer Garden Kreds omkring Prindsessen. Nu hørtes Dragen i Afstand med sliq Bulder og Allarm i Luften, saa det var græsseligt at høre; nu befales alle af Kongen at vende Ryggen mod Prindsessen for ikke at skue den ynkelige Gjærning. Imidlertid gaar Prindsen til Prindsessen og spør: Naadigste Prindsesse! er det Dem, der skal friste denne ynkelige Skjæbne? »Jo desværre! siger hun. »er der da ingen ved Deres Faders Hof, som er saa dristig, at han tør frelse dem fra den gruelige Drage? »Nei, hun vidste ingen, uden sin Faders

Hofkudsk, *Søren Kudsk*; han havde udladt sig dermed, men nu saae hun ham ikke. Hvorpaa Prindsen siger til Prindsessen: »Naadigste Prindsesse! modtag denne Krukke og bestryg dem flittigt paa Deres Bryst; agt ikke at de besmudsker Deres Klæder; da skal Dragen ingen Magt faae til at gjøre Dem mindste Fortræd. Imidlertid kom Dragen og kom glubendes at ville sluge Prindsessen med Eet, men studsede tilbage og magtede ikke at nærme sig Prindsessen, hvorpaa Prindsen modig gik mod Dragen, satte sin Sabel i Brystet paa den, indtil Heftet, hvorved Dragen gav saa grueligt et Brøl, at den strax opgav sin Aand¹. Samme Drage havde 9 Hoveder. Saa tog han sin Jagtkniv og afskjar alle 9 Tungerne, gik hen til Prindsessen igjen og fik sin Krukke; hun tog en Ring af sin Finger og satte paa Prindsen, med Faders og Moders Navne i, samt et sort Silketørklæde broderet med Guld, ogsaa med Faders og Moders Navne. I dette Tørklæde indsvøbte han Dragens Tunger, samt underrettede Prindsessen om sit Logis og sin Stand og bad hende om hemmeligt at lade ham² vide, om *Søren Kudsk* vilde blive ved sin Paastand at ægte hende, fordi han havde frelst hende (:Kongen havde nemlig udlovet, at den der kunde dræbe Dragen og befrie hans Datter, skulde have hende til Ægte og Kongeriget efter hans Død:) Da Alt var nu stille og de hørte ingen Brøl af Dragen mere, gik Prindsen uformærket ud af Kredsen og *Søren Kudsk*, som først havde vendt sig og seet efter Prindsessen, saae Dragen laae svømmende i sit Blod. »Godt, tænkte *Søren Kudsk*, nu er det Tid; han havde medbragt en lille Haandøxe, den træder han modig frem paa Pladsen med og afhugger de 9 Hoveder, holder dem iveiret og raaber: Her er Seierherren! Alle raaber ham tillykke, og *Søren Kudsk* bliver indført i Karethen til Prindsessen og en anden Kudsk til at kjøre. Nu imidlertid i Karethen talede han med Prindsessen, at dersom hun ikke vilde tilstaae, at han var Seierherre, vilde han skille hende ved hendes Liv. Nu da tilstod hun, at han var hendes Redder og Seierherre. Hvorpaa *Søren Kudsk* blev ført ind til Slottet med stor Stads, blev iført prindselig Mundering og Klæder og anrettet et stort Gjæstebud, hvor Forlovelsen skulde gaae for sig, som brugeligt var i gammel Tid ved Trolovelse.

1. *Herefter* Nu tog han sin *slettet*.

2. *Af udg. rettet fra ms.* hende.

Imidlertid siger Prindsessen til Kongen, at der var endnu en meget honet Prinds her i Byen, som hun ønskede gjerne maatte bivaane hendes Trolovelsesfest. Nu havde hun hemmelig i Forveien ladet ham det vide, hvorfor han var paaklædt og færdig til at følge Budet. Nu sendte hun en Tjener ned til Prindsen, bad ham ufortøvet nu at komme. Han fulgte strax Tjeneren og kommer ind i Brudesalen, bliver meget honet modtagen, som sig burde en Prinds. Da det var en fremmed Prinds, var Kongen saa galant, han bød ham op til det øverste af sit Taffel. Midt over Taflet hang disse 9 Hoveder af Dragen; der¹ blev talt og dicureret meget om denne Drage, om de Vidundre, der havde været der i saa mange Aar, og som de nu vare blevne skilte ved. Da spør Prindsen Majestæten om det var tilladt, at spørge, hvorfor disse 9 Hoveder hang der over Bordet? Kongen: »det er for en Mindelse og for en Zirath, at min Datter er bleven frelst fra dette gruelige Uhyre. »Dette maa have været en mandig Ridder, der saaledes har kunnet frelse deres Datter? »Nei, s. K., det er een af mine simpleste Mænd; der er denne min Kudsk, som her sidder. Det falder mig underligt, sv. Pr., mig synes, der ingen Tunger findes i disse Hoveder. »Hvad for nogen, s. K., lad os see Hovederne og betragte dem. Da befandtes, at Tungerne vare borte. »Nei s. P., den der har Tungerne, maae være Frelsermanden. Hvorpaa *Søren Kudsk* begyndte at »galnes«, men Kongen bad ham strax tie, og Prindsen kommer op med sit Tørklæde og foreviser de 9 Tunger, Tørklædet og Ringen paa Fingeren, som Kongen altsammen kjendte, og Alle udraabte nu Prindsen, tilligemed Prindsessens egen Tilstaaelse, som Seierherre, og den arme *Søren Kudsk* maatte strax ud og blev brungen i Arrest. Kongen holdt sit Løfte, da Prindsen var Seierherre, og skjænkede ham sin Datters Haand, og lovede ham sit Land og Rige efter sin Død. Nu blev Brylluppet fastsat og varede i nogle Dage, hvor mange veed jeg ikke. Da Brylluppet og Alt var forbi, spurgte Kongen Prindsen, hvad Straf han syntes *Søren Kudsk* havde fortjent; Prindsen s. »det tilkom ham ikke at dømme; det beroede paa Maj. selv; Kongen befaled, han skulde i en Tønde med Pigge, og 2 vilde Heste spændes for og løbe ad Marken med ham. — Nu bad Pr. Maj. en Tid derefter at maatte reise hjem og besøge

1. Herefter hav slettet.

sine Forældre, hvortil Kongen svarte Ja, paa Vilkaar, han maatte ei blive længe borte. Men Prindsessen vilde absolut følge ham, ialtfald bleve de vel udrustede og fik et prægtigt Medfølge. Nu reiste de en Tidlang, der passerede ikke noget videre, indtil de endelig kom i en meget kjøn Skov, og i denne Skov var en meget smuk grøn Plads, hvor det fandt Prindsessen for godt at ville af Vognen og spadserere. Nu spadserede de begge 2 alene et Stykke, saa fandt de for godt at sætte sig ned i det Grønne, mens de saa sidde, faldt Prindsen i Søvn, og lagde sit Hoved op mod hendes Bryst, nu drømte han, at Dragen kom og tog hende, hvorved han springer forstyrret op og griber saa fast omkring hende, at hun næsten var qvalt, men kom dog til at raabe, saa han vaagnede og kom til sig selv, og sagde: Nu har jeg reist mange Mile omkring for at finde min Angest, men ikke har fundet den før nu. Jeg drømte, at Dragen kom og vilde sluge Dig; derfor kan jeg sige med Sandhed, at jeg aldrig har været saa angst, som dennegang. Nu ville vi vende om og reise hjem; saa meente han, han kunde sende Bud til sine Forældre og lade dem vide, hvor han var; det var jo ikke for at besøge dem, men for Angstens Skyld, han reiste, og den havde han jo nu faaet. Nu vil han ikke reise mere; han forblev hos sin Gemalinde, og Kongen afstod ham Kongeriget og nu lever han godt den Dag i Dag er.

28. Dovne Hans og de to lys-ånder¹

Der var engang en fattig Kone paa Landet, som boede i et lille bitte Huus i en Landsby og havde 2 Børn, en Søn og en Datter. Nu da Sønnen var bleven confirmeret — Datteren var ældst — siger Moderen til ham — Sønnen hed *Hans* og han fik af Naboerne Tilnavnet »den dovne *Hans*«, formedelst han vilde Ingenting bestille —: nu maatte han ud og have sig en Tjeneste; hun formaade ikke at holde ham hjemme længere; din Søster er en flink Pige, hun kan væve, sye og spinde og fortjene sin Kost; men du kan Intet bestille og kan ikke være hjemme længere. »Saa skulde jeg ud at tjene; nei

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, hvor (læst?) er tilføjet, og under l. cfr. Aladdin.

Tak, Moder! det skal en anden gjøre i mit Sted; skulde jeg nu slide mig op, mens jeg er ung, saa duer jeg ikke noget, naar jeg bliver gammel. »Aa dit dovne Bæst, hvad vil der blive af Dig, du er en Dagdriver! »Ja det gjør intet til¹ Sagen, Moder! fly mig en god Pose og en Stok, saa skal jeg nok fortjene Føden. Ja Moderen skjeldte mere paa ham, men det hjalp intet, Drengen vilde have en Pose og en Stok. Hun lader sig ogsaa overtale af Drengen, forfærdiger en Pose til ham og flyer ham en Stok, i den Tanke, at han kunde maaskee blive kjed af det Levnet og blive endnu til et Menneske.

Nu tager han Afsked med sin Moder og sin Søster og giver sig ud paa Vandring. Han gik bare et Par Dage og fik nok at leve af, hvor han kom; han sankede sin Pose fuld af Brød og Kjød og Ost, og fandt det var et herligt Liv, han havde nok at spise og behøvede ikke at slide sig op. Nu vandrede han saalænge, til han kom til en stor Skov; der var saadan deilig Frugt i den Skov og det lokkede ham dybere og dybere ind i Skoven. Tilsidst bliver han forviltret og kunde ingen Vei finde ud af Skoven igjen; han gik i nogle Dage og havde nu fortæret al den Mad han havde i Posen og maatte nu leve af Frugt; men det befandt han sig ikke vel ved; han følte ligevel Hunger efter ordentlig Mad, Brød o. s. v. Saa kommer han da ligevel i den Tanke, at det var bedre at tjene, naar han kunde faae en Tjeneste, saa fik han dog hver Dag ordentlig Kost; han beder til Gud, han maatte da slippe ham ud af Skoven igjen, han kunde da komme til Mennesker.

Samme Aften bliver han et Lys vaer, og det var i et lille Huus i Udkanten af Skoven, hvor der boede en meget gammel Kone, der gaaer han til og fordrister sig til at banke paa, og Konen kommer og lukker op. Saa siger han: Godaften Moder! »Godaften, min lille Dreng! »Herregud! er det muligt, thet Moer vil laane mig Huus inat og give mig lidt at spise, da skal jeg takke hende godt derfor. »Jo min lille Dreng, kom Du kun ind, du skal faae baade Huus og Spise og Drikke og en god Seng at ligge paa, naar blot du vil love i Nat at gjøre mig en Tjeneste. »Jo, Moder! dersom det er muligt, jeg kan gjøre det, saa skal jeg ogsaa gjøre det. »Jo, det kan du. »Der ligger en Kirke her tæt ved Skoven, og der vil jeg have Dig til at gaae op i

1. gjør intet til *over l. rettet fra* bliver ikke.

Nat Kl. 12, og saa flyer jeg dig en Nøgle, Du kan lukke Kirkedøren op med, og saa gaaer du ganske frimodig op til Alteret; der staaer en Pose ved den ene Side af Alteret paa den venstre Haand, og ved den anden Side staaer 2 Lys som ere sorte¹, dem skal du komme ned til mig med. Drengen vidste nu ikke, hvilke Egenskaber Posen og Lysene havde. Lysene, naar de bleve tændte, havde den Egenskab, at der kom 2 store sorte Geister ind, harniskklædte, og kaldte den, som havde Lysene, for deres Herre, og Alt hvad han forlangte, de skulde udrette for ham, kunde de gjøre; Intet var dem umuligt. Posen havde den Egenskab, at den var fuld af lutter Guldstykker og aldrig kunde blive tom.

Nu vandrede Drengen, da Kl. var 12, op til Kirken, aabner Kirkedøren og gaaer frimodig ind, gaaer op til Altret og finder ogsaa Posen og Lysene, som Kjællingen havde sagt. Da han kommer nu et Stykke ned paa Kirkegulvet, raaber det ned af Hvælvingen til ham tre Gange: lad dig ikke narre! Lad dig ikke narre! lad dig ikke narre! Han stod og betænkte sig: hvad er nu herved at gjøre? skal du gaae op igjen at sætte dem eller skal du gaae med dem? det stod han længe og tænkte paa. Omsider besluttede han at ville gaae med dem; han gaaer et Stykke ned igjen; det raaber atter 3 Gange: lad dig ikke narre! Saa bliver han igjen tvivlraadig og overveiede med sig selv, hvad han skulde gjøre; men beslutter atter, at han vil probere, og gaaer med dem igjen. Da han kommer til Kirkedøren og vil gaae ud, raaber det ligedan igjen 3 Gange. Men saa smak han Kirkedøren i og siger ved sig selv: Nu kan I kysse mig bag, nu er jeg frelst. Nu gaaer han ud af Kirkegaarden og staaer og betænker sig et Stykke udenfor Kirkegaarden, om han skulde gaae ned og levere Kjællingen det, eller han skulde beholde det selv, for de her Raab maatte da have een Ting at bemærke. Saa raaber Kjællingen til ham: Nu har du faaet Posen og Lysene, min lille Dreng! »Ja »Ja². Kom saa endelig ned til mig, du skal faae baade Spise og Drikke og en god Belønning; naar jeg har faaet dem, saa faaer jeg min Lykke. Drengen raaber tilbages til hende igjen: Nei Tak, Moer! kan I faae Eders Lykke, saa kan jeg da sagtens ogsaa faae min.

Drengen fortsætter sin Reise i Mørke og træffer til en Landevei

1. som ere sorte *tilføjet over l.*

2. »Ja »Ja. *tilføjet over l.*

endda. Saa bliver han ved at marschere af den Landevei et Stykke, til han kommer til en stor Kjøbstad, der spør han efter det fornemste Gjæstgiversted i Byen og bliver ogsaa viist dertil. Han havde rigtignok undersøgt sin Pose og fundet der var Penge nok men han vidste ikke de kunde blive varende i Posen, at de ingen Ende kunde faae. Nu kommer han til Gjæstgiveren, og beder om det ikke var muligt, at han kunde faae Logis for Penge. »Nei langtfra! jeg logerer ikke saadanne Folk; der er Steder nok i Byen, der logerer slige, jeg logerer blot honette Folk! »For Guds Skyld! lad mig ikke gaae længere, for jeg er slet ikke kjendt her i Byen, og jeg er saamænd godt fornøiet med at blive i Deres Stald, naar jeg ikke kan faae anden Plads. »Ja er du der med Fornøielse, saa var det ogsaa Synd at nægte dig det, saa maa du ogsaa ligge i Stalden. Han bliver viist hen til Stalden og kommer ind og lagde sig i noget Halm. Nu lagde han der til Karlene komme ind og skulde i deres Seng om Aftenen. Saa siger en af Staldkarlene: Aa den stakkels Dreng ligger herude, det er dog koldt, det er Synd andet end tage ham ind i Kammeret. De andre Karle svarte Ja, kald paa Drengen og lad ham komme ind i Kammeret, bed ham trække af sine Klæder, saa maa han lægge sig hos en af dem, saa laae han dog bedre.

Om Morgenens tidlig stod Karlene op før han kom op, de skulde tidlig paa Arbeide; hvorpaa han staar op, trækker sin Klæder paa, saa kommer Stuepigen forbi Kammervinduet: Min lille bitte Pige! vil du ikke give mig noget Vand, jeg kan vaske mig i? Men Pigen var stolt og slog Næsen iveiret og svarte reentud Nei. En kort Tid derefter kommer Kokkepigen gaaende forbi; han spørger ligesaadan: om hun ikke vilde give ham en Taar Vand, han kunde vaske sig i? Jo, saamænd vil jeg saa, min lille Dreng! hvorpaa hun henter strax en Skaal fuld med Vand. Han vasker sig og en kort Tid derefter kommer atter Kokkepigen. Nu kalder han paa Kokkepigen og takker hende saa mange Gange for det Vand, hun havde givet ham. »Derfor ingen Tak, min lille Dreng! og modtager den tomme Skaal. Pigen gaaer over i Kjøkkenet for at afskylle Skaalen; men hvor forbauset blev hun ikke, da hun saae, der laae et deiligt Guldstykke i Skaalen. Hun gesvindt over til Drengen igjen og siger, at hun havde fundet et deiligt Guldstykke i Skaalen; formodentlig havde han mistet den uformærket. »Nei, den skal du have til en Foræring, fordi du var

saa kjøn og gav mig Vand. Hvorpaa hun takkede og var rigtig glad og fornøiet. I samme sin Fornøielse løber hun ind til sin Hosbonde og viser ham dette deilige Guldstykke, som den fattige Dreng, som de ansaae ham for, havde givet hende, for hun gav ham en Skaal Vand. Nu tænkte Gjestgiveren, du maae bedre passe paa denne Person, har han saadanne Penge; han gaaer ned i Stalden til Hans, og beder ham Godmorgen! hvordan har De sovet i Nat? »Aa Tak jeg har sovet godt nok, jeg har sovet herinde hos Karlene inat og havt det godt nok. »Ja, De maa undskylde mig, thet alle mine Værelser vare saa besatte iaftes, da De kom, at det var mig umuligt at skaffe Dem Logis; men ønsker De at logere hos mig flere Dage, kan De faae ganske honette Værelser for Dem selv. »Jo, han vilde nok være her noget længere, og ønsker at faae nogle honette Værelser. »Tillad mig at spørge, hvem de egentlig er, hvad for en Person De er? »Jeg er en Prinds, og er bleven overfalden af Røvere, og de have¹ berøvet mig alt hvad jeg ejede, undtagen en lille Børs, jeg havde mine Penge i; den var jeg saa heldig at faae kastet ind i en Tornebusk, som jeg siden efter fandt. »Men maae jeg nu bede Dem om at forskaffe mig en honet Skræder, der kan skaffe mig honette Klæder; hvad de koste, skal jeg betale. Gjestgiveren lod strax hente en Skræder, som han accorderede med om Klæder, og om et Par Dage var han fiint opklædt fra øverst til nederst.

Nu bliver han anviist et overmaade kjønt Værelse, som viste ud til Gaden. Stuepigen skulde opvarte ham, bære² hans Mad, Thevand og hvad han vilde have, op til ham; nu var hun saa flink og paa-passende mod ham, hun stod næsten paa sine Tæer for ham, for hun troede, der maatte endelig falde en Skilling af til hende ogsaa. Men det havde han forlovet for hendes Stoltheds Skyld, hun nægtede ham en Taar Vand, thet hun skulde aldrig faae en Skilling.

Nu træffer sig en Søndagsaften, thet hun var gaaet i Byen; han sidder og røger sig en Pibe Tobak og venter, thet Pigen skal komme som sædvanlig med Lys, men hun blev borte. Nu skulde han til at prøve sine Lys, hvad Egenskab de havde; da tænkte han ved sig selv: Du har jo 2 Lys; du kan tænde det ene af dem, saa behøver du ikke at vente paa hende mere. Nu gaaer han hen til sin Kakkelovn,

1. Over l. rettet fra havde.

2. Over l. rettet fra lave.

tænder Lyset og sætter paa Bordet, saasnart Lysene vare antændte og kom paa Bordet at staae, kommer der en Geist ind, ganske sort, saa stor og saa lang, at han neppe kunde staae derinde i fuld Harnisk og Tøi. Han gaaer hen for *Hans* og giver ham et Buk og spør: Hvad befaler min Herre? »Aa siger *H.* det er jeg ikke rigtig betænkt paa endnu; er det muligt, jeg er din Herre?« dertil sv. *G.* »Ja; saalænge De har dem i Deres Varetægt og dette Lys brænder¹, saa kommer jeg; og De har eet Lys til; naar det bliver tændt til, saa har jeg en Broder ligesaa lig mig, saa ingen kan adskille os; naar det Lys bliver tændt, kommer han, og vi to kan udrette Alt, hvad de befaler; os er ingenting umulig. Vi 2 boe i den Kirke der som De fik Lysene og Posen, og det var os, der raabte til Dem, at de maatte ikke lade dem narre, for vi vilde nødig have staaet under den gamle Kjællings Commando. *H.* tager det andet Lys og tænder og siger til Geisten; da vil jeg nu see, om din Broder er saa voxen en Karl, som Du er; i samme Øjeblik stod Geisten i Stuen, og gjør en dyb Compliment og spør: hvad befaler min Herre? »Naa, ja jeg er just ikke betænkt endnu; ja, saa, I kunne udrette alt hvad jeg befaler? »Ja. »Saa synes mig, jeg er bleven lysten efter Fruentimmer iaften. »Ja hvem Herren behagede at ville have? saa skulde de strax bringe hende. »Aa jeg kjender næsten ingen; men mig synes det var skjønt at faae Prindsessen. »Aa ja, dersom Herren vilde saa være saa god at holde et Vindue aaben og gaae tilsengs, saa skulde de snart udrette det for ham. De reise til Prindsessens Sovegemak og faae fat paa hende uformærket, og komme ind igjennem Vinduet med hende og lægge hende i Sengen hos stakkels *Hans*. Da hun havde lagt hos ham den Tid han behagede, bad han dem² om at skille ham af med hende igjen. De reise med hende, levere hende som³ de havde taget hende, og komme atter tilbage, »og spørge, om Herren har mere at befale? «Nei, i Aften ikke mere. »Ja, om Herren vilde saa være af den Godhed at slukke Lysene, for saalænge de brændte, skulde de være ved ham. Han slukkede Lysene og Geisterne forsvandt. Et langt Stykke paa Aftenen kommer Stuepigen op med hans Aftensmad,

1. saalænge De har dem i Deres Varetægt og dette Lys brænder *er med tal over l. rettet fra* saalænge dette Lys brænder og De har dem i Deres Varetægt.
2. *Rettet fra* ham.
3. *Over l. rettet fra* hvor.

undskyldte sig, at hun havde forglemt at bringe ham Lys. »Ja dette gjør ikke noget, for han havde Lys nok. Saa spiste han sin Aftensmad, gav sig tilsengs og sov godt til om Morgen. Da han fik spist sin Frokost, gjorde han sig en Spadseretour i Byen og een om Eftermiddagen, og dermed fordrev han Tiden.

Andendages Aften, siden han havde spist sin Aftensmad og Alt var roligt, tænder han atter sine Lys, og Geisterne komme, bukke og spørge, hvad Herren har at befale. »Aa, samme, som iaftes; det synes mig var nok saa skjønt. Jo, de vare ham til Tjeneste, og Alt gik ligesom forrige Aften; og da de havde leveret Pr. tilbage, spørge de, om Herren har mere at befale; »Nei.

Nu Pr. havde den første Aften troet, det var en Drøm; hun skjønnede nok, hun kom ud af sit Værelse og kom ind paa et andet Værelse; men hvor det var, hvor hun kom hen, det vidste hun slet ingen Besked om; hvorfor hun formærker, at [det] dog ikke var nogen Drøm, men var gaaet ganske naturligt til. Hvorpaa hun melder det til Kongen sin Fader, at det var gaaet hende saadan, som fortalt. Kongen undrer sig over det: Det har ingen Nød; dersom det skal arrivere dig iaften, skal jeg sige Dig et Raad; saa skal vi nok finde Fyren imorgen. Nu faaer du en lille Pose fyldt med Ærter, og ligesom de reise med Dig, tager Du i Posen og strøer med Ærter indtil de komme der til Stedet, som Du skal ind; saa maae der blive en Sti med Ærter fra dit Gemak til hans Soveværelse.

Nu kommer 3^e Aften, han tænder sine Lys og befaler dem det samme. Det skeer, og da han er færdig, levere de hende, som de have taget hende. Nu komme Geisterne tilbage: har Herren mere at befale i Aften? »Nei. »Men nu er naadige Herre forraadt. »Hvormed er jeg da forraadt? Der gaaer en Sti med Ærter fra Pr. Sovegemak til deres, og den vil Kongen gaae efter imorgen for at træffe deres Person. »Det har ingen Nød, I kunne jo udrette Alt; jeg befaler, I skulle have hele Byen overstrøet med Ærter inden imorgen tidlig, alle Gader, baade store og smaae. De strax afsted ud i Byen og forrette deres Arbeide, og komme igjen og spørge, om Herren har mere at befale? »Nei. Hvorpaa de forsvandt igjen.

Om Morgen tidlig kommer Kongen ind til Pr. og spørger, om det var gaaet hende denne Aften, som de andre? »Ja. »Har du saa flittigt brugt Posen og Ærterne og strøet? »Ja. Kongen tager et stort

Følge med sig ud i Byen; da han kom ud i sin Gaard, er den overstrøet med Ærter, og han faldt i en stor Forundring; han kommer ud i Byen, gaaer Gade op og ned, men hvor han kom, var der Ærter. Da de kom forbi *Hans's* Soveværelse, sad *H.* og røgte sin Pibe Tobak og loe af dem. Nu kommer Kongen hjem og speculerer paa et andet Raad; han faaer en lang smækker Line og den kommer paa en Teen, som var let til at løbe omkring. Den skulde hun gjøre fast i sit Vindue, og tage Snoren i sin Haand og en lille skarp Syl (:i sin Haand:) i Enden af Linen¹, og naar hun kom til hans Værelse, saa hugge den fast i Vindueskarmen.

Nu kommer Aftenen igjen, og som forhen, tændes et Lys, da alt var roligt, og hans Geister komme: Hvad befaler Herren? »Ja det samme, som de andre Aftener, og det skeer strax. Da han var færdig, levere de hende tilbage, som forhen, komme tilbage, og spørge, om Herren har mere at befale? »Nei! »Ja, men nu er naadige Herre forraadt! Hvad Fanden er jeg forraadt i Aften igjen? Hvormed da? »Der gaaer en Line fra Pr. Sovegemak til Deres, og den vil Kongen finde dem efter imorgen tidlig. »Det har vel heller ingen Nød; jeg befaler, I skulle tage den Line og sætte op paa det høieste Kirkespir her i Byen. Det varede kun et Øieblik, saa var det færdigt. De komme tilbage: Har Herren mere at befale i Aften? Nei. Og saa forsvinde de, da Lyset slukkes.

Om Morgenens tidlig tager Kongen sit Følge med og atter ud i Byen; han gik et Stykke og saae efter Linen; men tilsidst blev den borte, hvorpaa han maatte have Bud hjem efter sin Kikkert; da kunde han tydelig see, at Linen var gjort fast oppe paa Kirkespiret. »Min Gud! er det muligt, at min Datter har været deroppe i Nat? Saa Kongen fik ingen sand Efterretning den Dag heller. Nu maatte noget andet udspeculeres; han sender Bud til sin Hofmaler og han kommer. Han spør *M.*, om han kan lave ham en stærk, rød, giftig Farve, som ikke saa nemt lader sig slette ud. »Jo, det troer han. »Hvormange Aar han vil indestaae for, den skal staae? »I otte Aar skulde den staae og ikke lade sig vadske ud. »Ja, saa maatte han endelig faae den færdig til i Aften, og medbringe den i en lille Krukke, samt en lille fiin Pensel. Maleren kom ogsaa om Aftenen

1. Rettet fra Sylen.

med Farven, og Kongen gaaer ind til sin Datter med Krukken: naar Du nu kommer afsted iaften, og naar du kommer iseng med ham, saa uformærkt give ham et lille Kors i Panden. Saa maatte han da lade sig kjende fremfor andre Mennesker.

Nu kommer Aftenen som forhen; det skeer alt, som de forrige Aftener. Aanderne komme tilbage igjen efterat have afleveret Pr. igjen: Har Herren mere at befale? »Nei; ja men nu er naadige Herre forraadt igjen! »For Fanden! det bliver nu hver Aften! Hvormed er jeg nu forraadt? »Herren har et rødt Kors i Panden, hvorpaa han skal kjendes imorgen tidlig. »Det har vel ingen Nød; jeg befaler, at alle i Byen, Høie og Lave, Fattige og Rige, skulle alle have et rødt Kors i Panden inden imorgen tidlig. Ja, men han maatte undskylde, de kunde ikke lave til en saa stor Mængde af en saa stærkt Farve, som kunde staae saa længe, som det Pr. havde havt. Hvormange Aar kan Pr. Farve staae? »I otte Aar. »Hvor længe kan Eders Farve staae? »I 7, men det 8^e vare de usikkre paa. »Ja, klarer jeg mig med de 7 Aar, klarer jeg mig ogsaa med det 8^e; hvorpaa de strax maatte afsted ud og udføre det Befalede, og da de kom igjen, spørge de om Herren har mere at befale? »Nei; Lysene slukkes og de forsvinde.

Nu gav Kongen sig og vilde ikke søge mere efter ham; han tænkte det maatte opdages engang; i de 8 Aar brugte han Prindsessen jevnlig og derimellem gjorde han Reiser paa Landet og forslog Tiden og vel muligt. Prindsessen yndte det godt, siden hun kom i Gang med det. I de 7 Aar avlede han en Søn og en Datter med Prindsessen.

Nu kom det 8^e Aar, saa begyndte alle de andre deres Kors at gaae væk; Kongen lader sin Maler kalde igjen, om han vilde forsikre om endnu, at hans Farve skulde staae sig, hvor den fandtes? »Ja, den skulde staae det 8^e Aar ud. Det var nu saa langt henne i det 8^e Aar, at der næsten ingen var, der havde deres Kors i Panden; da lader Kongen alle Folk i Byen sammenkalde, Høie og Lave, Rige og Fattige, til et Gjestebud; hvoriblandt *Hans* ogsaa blev bedt. Under Maaltidet blev Passiaren om den underlige Tildragelse, at alle Folk havde i hiint Aar faaet et rødt Kors i Panden, men nu var det da ved at gaae væk. Kongen siger til *Hans*: Mig synes, at Deres Kors er mere tydeligt, end vi andre vores; hvad er Aarsagen dertil? »Aa det vidste han just ikke; maaskee han ikke havde gnedet og vasket

det saa meget, som de andre. »Det var ikke af den Farve, som de Andres. »Jo, det maatte vel være. »Nei, og uden nogen Modsigelse er De vistnok den, der har brugt min Datter i saa mange Aar og besvangret hende 2 Gange. Hvorpaa han befalede sine Folk at gribe den Person; han skulde nok komme til Bekjendelse. Men Ordet var aldrig saasart ude af Kongens Mund, før Hans drager sin Sabel, baner sig Vei gjennem Kongens Taffel og begiver sig hjem. Han tænder sine Lys: Geisterne: Hvad befaler min Herre? »I skulle vogte mig mit Liv, for Kongen efterstaaer mig! »det skulde de nok. Han lader strax en stor Deel Soldater med skarpladte Geværer bestorme Huset; men saasart de nærme sig hans Dør, styrte de døde ned ad Trappen. Nu befalede han, at de skulde give Fyr og skyde ind igjennem Vinduet, om de kunne træffe ham; da bliver Verten vred, at Kongen vil spolere hans Huus; men Kongen svarer, at han skal faae sit Huus rigelig godt betalt. Men hver Soldat, som løsnede sit Gevær, blev dødsens. Hvorpaa Kongen lod hente en Mængde Kanoner og mange flere Folk og vil skyde Huset i Brand. Men hver Kugle gik tilbage igjen og dræbte mange Mennesker. Men siger Kongen, er det ikke muligt at faae dette Menneske i Tale? Ja han vilde prøve derpaa. Gjestgiveren gaaer op og beder om at tale med ham for Kongen. »Ja hvad Kongen vilde. »Naar De vil lukke deres Vindue op, kan de tale med Kongen, som staaer just herudenfor. »Kongen siger, han ønsker Fred med ham, blot han vil sige ham, hvilke Vilkaar han vil have Fred paa. »Paa de Vilkaar, at han vil overlade ham sin Datter som Gemalinde, og Rettighed til Riget, og dertil maatte Kongen sige Ja i alle Folks Paahør. Saa slukker han sit Lys og siger Geisterne Tak for dennegang, men disse forvarede dem saa godt, at intet Menneske kunde blive klog enten paa dem eller Posen.

Nu bliver han ført til Slottet, og Prindsessen var øieblikkelig ganske villig til at beja det Ægteskab, og der blev holdt Bryllup, og det varede i mange Dage. Nu bliver han anset som Kronprinds og levede herlig og godt og fornøiet. Prindsessen og han levede saa meget kjærlig og godt sammen og ved denne Leilighed var det en Dag, hun sad og pratete med ham: »men sig mig, hvoraf havde du den store Klogskab, Du kunde saadan holde alle min Faders Krigsfolk fra Dig? »Ja, det er en Ting, som intet jordisk Menneske faaer

at vide af mig, for det vil koste mig mit Liv. »Nei, jeg vil hellere døe, end jeg vil røbe Dig, saa du kan sagtens aabenbare mig denne Hemmelighed. Hvorpaa han omsider lod sig bevæge og fortæller hende det Hele. Hun ønskede at see en af de Geister; han tænder sine Lys, og de komme strax ind: Hvad befaler min Herre? »Intet; min Kone har blot Lyst at see mine tappre og dygtige Svende. De ryste paa Hovedet: det vil vist blive dem en Feil; men pas nu paa; forvar Lysene og Posen paa et hemmeligt Sted, at ingen skal faae det at see.

Nu stod det hen en Tid; saa træffer det, at Kongen vilde holde en Lystjagt; men Kongen var ei selv med, og der var *H.* med, og de vare borte i en 3—4 Dage. Imidlertid gaaer Kongen ind til sin Datter og s.: Du maae vist vide, hvoraf din Gemal har den Klogskab, han kunde dræbe og ødelægge alle mine Folk? Hun paastaaer nei, det havde hun aldrig faaet at vide, og intet Menneske fik det at vide. Kongen blev vred, drager sit Sværd og svor dyrt, at hun skulde undgjelde med sit Liv, hvis hun ikke sagde det. Nu bliver hun forskrækket og beder sin Fader, dersom han vil spare hendes Liv, vil hun sige det. Det Løfte gav han ogsaa, men holdt det ikke. Saa viiste hun hvor han havde forvaret Lyset og Posen, og viser Kongen Klenodierne, og forklarer ham deres Beskaffenhed. Kongen faaer Lysene tændte af Nysgjerrighed: Geisterne komme ind og spørge: Hvad b. m. H.? »Jeg befaler I skulle tage denne Fyr, som har ægtet min Datter, og male ham saa smaae, som han var malet i en Mølle. »Nei det hverken ville de eller kunne. »Ingenting var jo umuligt for dem? »Nei, men dette var uchristeligt; han har været os altfor god en Herre til det, og har aldrig befalet os uchristelige Ting. »Saa skulle I da skaffe mig ham saa langt bort af Veien, at han aldrig kommer her mere. »Ja, det vilde de gjøre.

Saa reiste de ogsaa ud og fandt ham og reiste med ham ganske ubemærket; han skjønnede ikke paa det, før han blev¹ sat af ved en Skov, saa s. d. til ham: Nu er du kommen her, og du kommer aldrig til dit Fødeland mere for din egen Uforsigtigheds Skyld; vi have nok advaret dig, at du ikke maatte aabenbare det for nogen, end ikke din bedste Ven, og din Fader har truet din Gemalinde med, at hun skulde miste Livet, dersom hun ikke aabenbarede det. Han

1. *Over l. rettet fra var.*

var forsikkert om, at hun vidste hans Hemmelighed, hvormed han kunde drive den Kunst i Værk. Men det kan endnu alt blive godt, dersom Du vil adlyde vort Raad; og holde det alt hemmeligt; Hist paa den anden Side af Skoven ligger et Slot; der boer vor gamle Fader, der skal du gaae til og forlange Logis og hilse ham fra sine Sønner, at de boe i den Kirke endnu, som de har altid boet i, og de leve godt, og Du har været deres Husbond i saa og saa mange Aar; da bliver du vel modtaget og opvartet med Spise og Drikke og hvad du forlanger; Naar du saa vil anden Dag til at reise, skal du befatte dig med, at du har ingen Tid at blive, og at du skal afsted igjen; men da du har været vor Husbond, vil han ikke at du skal gaae fra ham, saa vil han give dig en Hest at ride paa; hvorpaa han hopper med dig ned i Stalden — for det var en gammel Mand — paa en Kjep; viser ham mange skjøne, ypperlige Heste, som ingen har seet Mage til, at udvælge sig og tage, hvilken han vil.

Han beseer alle Hestene i hele Stalden, og bliver et lille graa Æsel var, som stod bag Stalddøren. »nei, min Herre! det er mig umuligt; jeg er ikke vant til at ride; jeg tør ikke engang kaste mig paa Ryggen af en af disse Heste, men her bag Døren staaer et lidet graae Æsel; det passer mig bedst, kan jeg faae den, da tager jeg tiltakke. »Nei, den vil jeg ikke undvære for alt det næsten, jeg eier; den er det dig umuligt at faae! »Ja saa vilde han vandre paa sin Fod. »Nei, det skulde han dog ikke, saa skulde han dog faae den lille graae Æsel; thi gaae fra ham skulde han ikke. Nu da du har faaet en Hest og er ridende, kan Du følge mig op paa mit Rustkammer, saa skal jeg skjænke Dig Harnisk og Sværd, at du kan værge Dig, om Nogen skulde overfalde dig. Hvorpaa han følger med ham op paa hans Rustkammer, der viser han ham mange skjøne blanke Harnisker, forgyldte og saa stadselige, det var en Lyst at see paa; men bag ved en Dør finder han et gammelt mullet rustent Harnisk, var fuldt af Støv og Snavs. »Det er det eneste, der behager mig; det passer godt efter Rytteren og efter Hesten. »Nei, det kan du langt mindre faae, end Hesten, du fik; thi det er min Ungdoms Harnisk, og den har den Egenskab, at den bevarer Enhver, i hvad Slags Fare de komme i. »Ja, saa vilde han ingenting have, saa vilde han ride som han var, umunderet. »Ja, det skal du ikke, der kan møde dig mange Farer paa Veien; saa vil jeg hellere unde Dig den, da Du har

været mine Sønners Husbonde. Nu da du har faaet Hest og Harnisk, da skal du ogsaa faae et Horn, for i det Fald du bliver forvildet og kommer i Skovlande, at du kan give¹ et Stød deri, saa kan Folk blive opmærksomme paa Dig, hvor Du er. Han følger med ham ind i hans Instrumentkammer; overalt hang Væggene fulde med alleslags Instrumenter. »Nu vælg dig nu eet ud, hvilket du lyster; endskjønt du aldrig maaskee har lært at blæse i Instrumenter, saa kan du blæse paa hvilket Du tager i din Haand. Nu gik han og besaae alle disse Instrumenter, et efter det andet, men omsider træffer han paa et gammelt rustent, smudsigt Valdhorn; »saa der traf jeg just et, der passer efter Munderingen og efter Hesten, det ønskede han at faae. »Nei Søn, jeg formærker nok, at de have ikke slaaet dig paa Munden, der have lært dig det; du har ikke taget det af dit eget Hoved. Da du er den, du er, skal du ogsaa have det, men paa Vilkaar, Du skal fortjene det først.

Nu gaaé de ind og spise dem en ordentlig rundelig god Frokost; og da de vare færdige gaaer den Gamle med ham ud og hjælper ham til, og han kommer i sin Harnisk, bliver ordentlig opsadlet og kommer tilhest. »Nu maae du ride, saa vil jeg gaae; og saa kappes vi, om hvem der kommer først til det Sted, hvor du har logeret i Gjæstgivergaarden i saa mange Aar; kommer du først, da har du vundet; men kommer jeg først, da har du tabt. (:Hornet havde den Egen-skab, at naar han blæste i den rigtige Ende, kom der saa mange Tusinde, Infanteri, Kavalleri, som Ingen kunde modstaae, og naar han blæste i den anden Ende, vare de med eet ganske væk:.) »Nu holde vi paa Siden af hverandre og saa vil jeg raabe af, og² saa paa eengang fare vi afsted. Hvorpaa den Gamle raaber af, og dermed reise de i luften med flyvende Fart begge 2. Nu foer han en stund i Luften, han vidste ei, hvorhen han foer med saadan en Fart, the hele Haaret gik af Hovedet af ham. Nu blev Tiden ham lang med saadan en Fart³, han længtes efter »Afstedet«, han skulde til, hvorfor han vendte sig og saae tilbage, om den Gamle var ham nær; han saae ikke andet, end en stor sort tyk Sky, men træffer heldig og kommer i Gjæstgiverens Port med sin Æsel, da den Gamle just

1. *Over l. rettet fra gøre.*

2. *Tilføjet over l.*

3. *med saadan en Fart tilføjet over l.*

var lige bag efter ham i Hælene. »Nu har jeg tabt, s. d. G., men brug for Eftertiden Forsigtighed!

Nu gaaer han ind til sin Gjæstgiver og beder om nogen Vederqvælgelse. »O Gud, min Herre; hvor seer De ud? »Ja, jeg har havt en lang og besværlig og hurtig Reise, og i Tiden har jeg ingen Penger, men imorgen, vil Gud, skal jeg nok betale Alt. Det gjør ingenting; De har været hos mig i saa mange Aar og lagt saa mange Penge ned i mit Huus; hvorpaa han fik sit Æsel godt fodret og passet og vederqvægede sig godt, og fik en god Seng at sove roligt paa til om Morgenen. Tidlig om Morgenen sadler han sit Æsel og væbner sig, rider udenfor Byen og blæser i sit Horn; Strax var hele Omegnen »overskjult af alle slags vaabendytige Folk, Infanteri, Cavalleri og Artilleri, og der kommer en høj Herre, en General, og spørger: Hvad befaler min Herre! Jeg befaler, I skal indtage denne Stad med Magt, (om) der kommer aldrig saa mange mod Eder. Det var aldrig saa snart sagt, før alt var i sin Orden, Alle Tropper stillede mod Byen. Nu fik Kongen det strax at vide, at der var saa svær en Armee mod Byen, og et Slags Folk, som ingen havde seet før, da de vare saa ganske sorte, baade i Mundering og ellers i Couleur; Kongen sender strax et Sendebud ud »hvad Aarsagen var til den Krig, da han ikke var erklæret nogen Krig eller vidste af nogen Krig at sige? Hvorpaa blev svaret: at saasnart han villig vilde indrømme dem Byen, skulde han faae Aarsagen at vide. Nu Kongen indsaae, at det var ham umuligt at modstaae saa svær en Armee med den Slump han havde i Byen, hvorfor han vilde lade dem trække ind af Byen.

Nu blive de fleste af Tropperne opstillede paa et stort Torv og deriblandt de fornemste Officerer; nu kommer Kongen og spør efter deres Høvedsmand; hvorpaa en af de fornemste Generaler viser ham den her Fyr, som red paa det graae Æsel; »det var deres Høvedsmand. Nu kommer han frem og Kongen spør, hvad Aarsagen var, the han paaførte ham denne gruelige Krig med saa mange Tropper? »Ja, du har brudt dit Løfte, du havde givet mig din Datter til Gemalinde og lovt mig din Krone efter din Død, og det er dette, jeg fordrer tilbage. »Ja, naar du vil skaffe mig alle disse Tropper, disse forfærdelige Folk afveien igjen, saa skal jeg gjentage mit Løfte paa ny og holde det. »Nei, nu ikke, før Du her offentlig blandt mine Tropper fornyer din Ed og leverer mig Din Krone i min Haand;

da skal jeg skaffe Tropperne bort. Det maatte Kongen bevilge; som sagt, blev det ogsaa gjort, og han gaaer bort afsides ind blandt sine Tropper og blæser i den anden Ende af Hornet; strax var Byen ryddelig, de marscherede ud af Byen alle med fuld Musik og Stads, og Prinds *Hans* blev bragt paa Slottet med stor Stads og Herlighed. Nu foretages Kroningen i flere Dage, og med stor Pragt og Herlighed, og sin Gemalinde fik han igjen, og de kom i stor Værdighed, og leve nu meget fornøiet og godt den Dag i Dag er. —

29. Kejserens søn af Konstantinobel¹

Det var engang i fordums Tid, den tyrkiske Keiser paatog sig at reise omkring i christne Lande som forklædt; iblandt andre kommer han ogsaa til Hamborg, hvor han indlogerer sig med sit Følge hos en stor Gjæstgiver. Nu logerede han der i nogle Dage, og i den Tid havde han Fornøielse af at staae tidlig op om Morgenen og staae i sit Vindue og ryge sig en Pibe Tobak og see Folk tumle op og ned af Gaden. Ligeoverfor boede en Kjøbmand, som havde en overmaade smuk Datter, hvor han kunde see hende hver Morgen, hun gik oppe paa Værelset og gjorde reent. Hvorfor han blev strax forlobt i samme Kjøbmands Datter; han speculerede derfor paa om det var muligt, han kunde komme derover og faae Logis, han troede det var det nemmeste Middel. Han gaaer over til Kjøbmanden og spør, om det ei var muligt at faae Logis hos ham? »Det kunde han ikke vel for at fornærme sin Nabo. Men det vilde han indestaae for, det skulde han ikke, for han skulde nok fornøie Naboen, og paa samme Tid skulde han betale ham saa godt, at han skulde blive fornøiet; der var altid saa uroligt, og han ønskede helst at have et Logis, hvor han kunde have sin Rolighed. Hvorpaa Kjøbmanden bejaede hans Forlangende.

Nu flytter han derover til Kjøbmanden, blot med en lille Kuffert og lidt Tøi; det øvrige Følge blev paa Gjæstgivergaarden. Nu denne Kjøbmands Datter, da det var en saa fiin Herre og fornem Mand, skulde hun opvarte ham til enhver Tid, hvor det træffer en Aften

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse med tilføjelse* (Den tyrkiske kejser i Hamborg) [Roman.]

hun kommer op med hans Aftensmad, lukker han det lille Skriin op, som var fuldt med Guldmynter og spør, om hun ønsker sig ikke en lille Nævefuld af disse Mynter? »Hun saae ganske blufærdig paa Keiseren og hun saa til Mynterne, »Ja min lille Jomfru dersom du vil sove hos mig en halv Times Tid, da maae du tage saa mange, Du kan tage i dine Næver. Derfor kan du faae megen Stads og Herlighed. Men Jomfruen modstod og sagde Nei, hun havde aldrig lagt hos Mandfolk og vilde ikke heller. Men Keiseren talte saa længe med hende, til hun let sig overtale Pengene lokkede hende; hvorpaa hun fornøiede Keiseren den Aften. Han var der i 6 Dage, og i den Tid tjente hun Penge ligedan hver Aften; men nu skulde Keiseren reise, om Morgenen tidlig da han skulde reise, var hun oppe hos ham med Spise og The og hvad han skulde have inden han reiste. »Dersom det skulde nu træffe, at Du skulde blive frugtsommelig, da er der et lille Baand, det skal Du binde, naar Drengen bliver voxen, om hans Arm; det var et sort Fløielsbaand med forgyldte Bogstaver paa, hvorpaa der stod skrevet: Keiserens Søn af Constantinopel. Naar¹ Han kommer i nogen slags Livsfare, saasnt han viser dette Baand frem og der er Mennesker tilstæde, bliver han frelst. Hvorpaa han forærede hende atter en Slump af Guldmynterne og tog en venlig Afsked.

Nu stod det hen en Tid, og hun bliver frugtsommelig, saa Enhver kunde see det. Faderen blev vred og vilde jage hende af Huset, og svor en Ed, at hun ganske skulde være arveløs og han ikke vilde erkjende hende for sin Datter mere, og ingenting maatte hun faae uden sine Klæder og den smule Klenodier, hun havde; men hun passede ogsaa og fik sine Penge, dem vidste Faderen ikke af at sige.

Nu maatte hun ud af Huset, hvorpaa hun reiste hen til en gammel agtværdig Enkekone, som hun var godt kjendt med; hun tog hende ogsaa i Huset, og plejede hende godt i sin Barselseng og omgikkes hende som sin Moder. Hun bragte en smuk velskabt Dreng til Verden, og da Drengen opvoxte holdt hun ham i Skole flittig, og ernærede ham ved sine Hænders Gjerning ved Syning og Vadsk, for at spare paa sine Guldmynter til en anden Gang. Imidlertid blev Drengen saa stor, at han skulde gaae til Confirmation; nu træffer det paa

1. Tilføjet over l.

Skoleveien, ligesom blandt Confirmanderne, at der bliver brugt mangan slags Spøg paa Veien, hvoriblandt de Andre hans Cammerater kaldte ham en Horeunge. Det fortrød Drengen forskrækkeligt, hvorfor han spurgte sin Moder, da han kom hjem, hvem hans Fader var? »Det vidste hun ikke, men en fornem Herre var hans Fader, men hvem han var og hvor han var fra, det kunde hun slet ikke forklare. »Da vil jeg vide, hvem min Fader er, om jeg skal saa reise al Verden omkring, saa længe jeg lever. »Aa mit Barn! hvad kan dette hjelpe, da jeg ikke veed enten hvem han er eller hvor han er. Men vil du blive til du bliver confirmeret, saa maa du reise. Han slaaer sig ogsaa til Ro, til den Tid var overstaaet, the han havde udstaaet sin Confirmation. Da anmodede han atter sin Moder om at reise. Men hun forelagde han atter det samme, det var ham umuligt at finde sin Fader; han maatte slaae de Griller væk, han kunde jo reise sit hele Liv uden at finde ham. Men Drengen blev ved sit Forsæt, »dersom hun ikke vilde give ham Tilladelse, saa reiste han alligevel; han fik at figte sig gennem Verden som andre fattige Børn. »Ja min Søn, da det er dit faste Forsæt, reis saa i Guds Navn! gav ham endel af de Penge hun havde, med paa Reisen tilligemed mange gode Formaninger. »Nu har jeg ikke mere tilbage, end som her er et Baand, det leverer jeg dig, dersom Du skulde nogentid komme i Livsfare, og der er Mennesker tilstæde, saa skal du fremvise dette Baand, saa bliver Du frelst, hvor galt det seer ud.

Nu laae der et Fartøj just og var færdig og skulde ind ad Middelhavet; der accorderer han med Captainen og faaer Tilladelse til at gaae ombord, ud i Verden. Skibet styrede sin Cours ligefor Constantinopel; nu betalede¹ han Captainen den Seilads, han skulde betale, og gaaer i land, gaaer op og faaer sig et Logis. — Nu gik han der i nogle Dage, men der var intet for ham at fortjene, Intet hvormed han kunde spørge sin Fader op. Nu »sak det i hans Penger, og for at spare paa dem noget, gav han sig til at betle. Han gaaer omkring i Byen og blandt andre kommer han ogsaa ind til Keiserens Bager og beder om en Almisse. Hvorpaa Bageren spør ham hvor han var fra og hvem han var? »fra Hamborg, og han reiste omkring i Verden for at opsøge sin Fader. »Hvem er da din Fader og hvor er din Fader?

1. *Rettet fra* befalede.

»Ja det vidste han ikke, men han vilde reise saalænge, the han nok traf ham omsider; det Haab havde han. »Ja det er et galt Haab at have; jeg skal give Dig et bedre Raad; Du er et meget smukt ungt Menneske, jeg skal tage Dig i Lære og lære Dig den ærlige Bagerprofession. Saa kan Du blive Svend og saa kan du reise og saa faaer du Udstyr til hver Bye, du kommer, saa behøver Du ikke saadan at betle Dig frem, saa kan Du reise al Verden rundt. »Ja, han tog tiltakke med Tilbudet og gav sig i Bagerlære.

Nu havde Mundskjænken en¹ Datter, som var overmaade smuk. Bagerdrengen var ogsaa et smukt Menneske, hvorfor de fatte Godhed for hverandre Bagerdrengen og Mundskjænkens Datter. Nu varede det ikke ret længe, før det rygtedes over Keiserens Gaard og næsten over hele Byen, at den fattige Bagerdreng var Kjæreste med Mundskjænkens Datter; hvorfor Mundskjænken foresatte sig i sit Hjerte, the Drengen skulde dræbes paa en Maade, naar han kunde see Leilighed dertil.

Imidlertid spør Keiseren det op til Slottet, han har selv Lyst til at være Øienvidne til det, om det var sandt eller Løgn og Fabel de fore med. Han sender Bud til Bageren og Mundskjænken, de skulde begge 2 komme op til ham; »i Aften sildig skulle I klæde Eder ganske simpelt paa, saa gjør jeg ligesaa; og saa tager vi os en Tour omkring i Byen for min Mening er at høre, hvad Almuen taler om Regjeringen; men det var nu ikke hans Ærende. Nu kommer Aftenen og de vare paaklædte og de tager ogsaa ud i Byen, og de gik til ganske sildig ud paa Aftenen omkring paa alle Krohuse, hvor de tænkte, der kunde forefalde noget Nyt, som de kunde høre noget af.

Da det nu var paa Sengetid, forføiede de dem hjempaa igjen; da de komme saa til Bagerens, siger Keiseren: nu ville vi logere her alle 3 hos Dig i nat. De komme alle 3 ind til Bagerens Kone og spør, om de ikke kunde faae Logis. »Nei det kunde de ikke, for hendes Mand var ikke hjemme, og naar han var ikke tilstæde, tog hun Ingen i Logis. Men de bade nok saa vakkert, det var saa sildigt, og de fleste vare i Seng og de vidste ikke, hvor de skulde faae Logis. »Ja vi have et Kammer med 2 Senge i, men det raader vor Bagerdreng for, vil han tillade det, maae I for mig gjerne logere der i Nat; men det beroer

1. *Over l. rettet fra sin.*

paa ham. Nu sender hun Bud efter Drengen; »her er 3 stakkels fattige Mænd, som lede om Logis, men det er noget du veed, at jeg tør ikke logere dem, saalænge min Mand er ikke hjemme. Men vil Du tage dem til Dig i dit Kammer og logere dem i Nat, saa maae Du gjerne. »Aa ja saamænd! det var Synd! jeg har selv været fattig, kom kun med mig følg mig ned i mit Kammer. Nu var det just paa den Tid, the Mundskjænkens Datter vilde komme og besøge ham; nu vidste hun ikke af dem at sige, og han kunde heller ikke faae Bud til hende. »Nu er der een Seng, deri kunne ligge 2, og saa maa een ligge hos mig, hvem som lyster. »Ja, saa vil jeg ligge hos Dig, siger Keiseren. »Ja vær saa god, saa kan du trække af dine Klæder og gaae i den Seng; den ligger jeg i. Og har Du noget Utøi, saa kan Du trække af din Skjorte. »Nei! »Ja, saa kan Du blive i den. Hvorpaa de lagde dem tilsengs. »Men hører nu, I Stakler! I have vel ikke faaet noget at spise? Nei, ikke siden Eftermiddag. »Ja, vil I være mig tro og ikke røbe mig, da skulle I faae en god Aftensmad, og saa skal jeg skaffe et Par Flasker Viin. Keiseren svor ham Troskab og Bageren, men Mundskjænken taug og var saa gal, som han kunde blive; men han turde ikke mukke for Keiseren, det var hans Husbonde. Han springer strax over med den Kurv og henter en stor Deel Bagetøi. Imidlertid kommer Mundskjænkens Datter, som sædvanlig hilser hun paa Bagerdrengen med et Kys; Mundskjænken¹ i Forvirring springer op og havde i Agt at ville dræbe Drengen. Vil du ligge rolig, sagde Keiseren, der laae med 2 ladte Pistoler, ligger Du ikke rolig, saa skyder jeg dig paa Stedet. »Min Gud, siger Mundskjænkens Datter, du har jo Fremmede? »Aa ja, det er 3 Stakkels fattige Mænd, jeg har forbarmet mig over og givet Logis. Nu følger han hende ud i Gangen; dersom Du vil hente et Par Flasker Viin, saa skal jeg hente noget Brød, at de fattige Folk kan faae noget at leve af, det er kanskee længe, siden de levede saa godt. »Ja, dersom han troede, det kunde gaae an, saa vilde hun ogsaa gaae og hente det, (:Han havde hentet Brød:) Hun kommer ogsaa igjen og han bad dem nu at gjøre sig tilgode; men den stakkels Mundskjænk kunde hverken spise eller drikke; saa ilde tilpas var han over dette her. Han flyer Keiseren Flasken, nu kunde han skjænke, saa skulde han strax

1. *Over l. rettet fra Bageren.*

komme igjen, hvorpaa han følger Pigen til Døren og maaskee hjem med hende, hun havde ikke langt hjem. Saasnart har var gaaet begynder Mundskjænken at tage paa sig igjen og vilde have været ude og efter Drengen. »Saa, s. Keiseren, kan du nu ikke være rolig; dersom du ikke er rolig, som jeg har sagt, dræber jeg dig strax paa Stedet, om Du nogensinde agter at staae af Sengen. Og vil du nu værsgo at spise og drikke med os andre, jeg veed du kan ligesaavel spise som vi. Han maatte nu lyde Keiserens Befaling og spise, men det var mod han Villie. Det varede ikke ret længe, før Drengen kom igjen og vilde tilsengs; han lægger sig rolig ned ved Keiseren og sov godt, til han skulde op, han skulde tidlig op og bage, for hans Husbonde var nu ikke hjemme. Han reiser sig om Morgenens til rette Tid, og gaaer i sit Bageri. Da det var Dag, havde han allerede det første Brød færdig, han faaer strax Tilladelse af Moderen og faaer en Kurvfuld nyt Brød og gaaer over til dem med igjen tilligemed en Flaske Viin og beder dem nu at spise og drikke den Flaske Viin, for det kunde vel træffe formodentlig, at det kunde være længe til de kunde faae saadant et Maaltid igjen. Han gaaer over og passer sit Bageri paany, men imidlertid stode de op og klæde dem paa, og hver gaaer hjem til sit, Ingen vidste, hvor de havde været henne om Natten.

Saasnart som Keiseren kommer hjem, sender han Bud til Bageren, at han skulde lade sin Bagerdreng komme op til ham, han vilde tale med ham. Bageren gaaer ned til Drengen¹: Her er Bud fra Keiseren, the du skal ufortøvet komme op til ham, han vil snakke med dig. »Men Gud bevare mig! hvad vil Keiseren mig? »I du skal ikke være bange min Søn! gaae du kun frimodig op til Keiseren; han vil Dig ikke andet end alt godt. Han klæder sig saa det bedste, han kunde og spadserer op til Keiseren. Da han kommer til Vagten kommer en Lakai og skulde følge ham op til Keiserens Gemak. Keiseren spørger: Hør min Søn! har du ikke Lyst til at tjene mig? »Jeg beder om Forladelse, Deres naadige Majestæt! jeg kan ikke komme fra min Husbonde før jeg faaer udtjent. »Det skal jeg nok sørge for; din Husbonde skal du blive fri for strax, saasnart du vil love mig at komme her. Nu var det Keiserens Hensigt at han troede, naar

1. *Over l. rettet fra Keiseren.*

Drengen kom op paa Slottet til ham, skulde Mundskjænken ei gjøre ham Fortræd, han havde Lyst til at see hvad Udfald det kunde faae, om Drengen og Mundskjænkens Datter kunde ogsaa faae hverandre. »Ja han havde nok Lyst, saasomt han kunde slippe, men han ønskede ogsaa at vide, hvad Keiseren vilde bruge ham til. »Min Søn, har du lovet at tjene mig, saa skal du ogsaa være min fornemste Kammerdreng og gaae ved mit Taffel hver Dag. Saa sender han Bud til Bageren, at nu havde hans Dreng taget Tjeneste hos ham, nu fik han at afstaae ham. Nu Bageren turde ikke have noget derimod, eller nægte Keiserens Forlangende; derpaa blev Drengen strax iført et Stadsliberi som tjenende Opvarter og kom samme Dag til at tjene som Opvarter ved Keiserens Taffel; hvor Mundskjænkens Datter havde ikke elsket ham før, saa elskede hun ham nu meget mere, da han var kommen til den Ære. Men Mundskjænken bar endnu et uforsonligt Had til ham og pønsede bestandigt paa, hvordan han bedst skulde faae ham aflivet.

Nu var han der en 14 Dages Tid og blev godt dreven med at opvarte og elsket og agtet af Alle; imidlertid fattede Keiseren for, han vilde ud paa Jagt; det varede en 8 Dages Tid, thi Keiseren var henne og havde et stort Følge med sig. Nu speculerede Mundskjænken først for Alvor paa, hvordan han skulde faae Drengen af Dage, mens Keiseren var væk; hemmelig practiserer han Keiserens Signet til sig, og skriver en Opskrift til en Major, som laae der i Byen over en Eskadron Dragoner, med den strænge keiserlige Befaling, at de skulde møde i den lange Gang, som gik op til Keiserens Taffel, og opstille dem, paa hver sin Side af Gangen, og naar han 3^e Gang kom og gik ned igjen fra Taflet skulde de dræbe Drengen. Men fandtes der ikke Blod paa alle deres Sabler, naar Keiseren kom hjem, saa skulde de alle miste Livet. Han kommer og gaaer op førstegang og forundrer sig skrækkelig over det, at Alle de Dragoner stod der opstillede, hvad det skulde betyde. Han kommer tilbage igjen fra Taflet og gaaer ned; da havde han faaet en heel Deel Drikkepenge ved Taflet; spør han Corporalen, som stod overst, hvad Aarsagen var til det, at de paraderede her idag? da min Keiser ikke er hjemme? »Det kom i Anledning af en Fest; Keiseren til Ære skulde de paradere der idag, enten han var hjemme eller ikke. »Nu det kan gjerne være muligt, men see her har jeg faaet endeel Drikkepenge oppe ved

Taflet, og dem vil jeg forære til dem. Dem skulle I have at drikke min Skaal i; jeg faaer en Skilling hver Dag, I andre faaer ikke andet, end den stakkels Lønning, I faaer. Hvorefter de takkede Drengen og han gaaer atter igjen saa hastig som muligt for at hente flere Retter; kommer op til Taflet anden Gang, og da han kommer og gaaer ned igjen, har han atter faaet en Drikkeskilling og leverer Korporalen den igjen med det samme forrige Ord, det de skulde drikke hans Skaal i. Nu da Drengen var gaaet, begyndte de at tales ved, at det var ynkværdigt, the de skulde dræbe saa deilig en Dreng; men det var ikke andet for, s. Korporalen, det var Keiserens egenhændige Ordre og Skrivelse, de bleve nødsagede til at gjøre det. Nu kommer han 3^e Gang og gaaer op til Taflet; og da han var færdig og kommer og gaaer ned igjen og har atter faaet en Drikkeskjelling, og leverer Korporalen igjen med de samme Ord, at de skulde drikke hans Skaal i det, han fik Penge hver Dag. Han gaaer igjen, til han kommer ned midt for dem; da kommanderer Corporalen Kreds omkring Drengen; Dr. bliver strax forfærdet og bange, de sige, Keiseren befalede det, at han skulde dræbes nu her paa Stedet. »Aa Gud, det maae være et falskelig Opspind, hvem der har forraadt mig med det: Det er aldrig min Keisers Villie, at jeg skal saa ynkelig omkomme; men var det hans Villie, da dør jeg glædelig. »Ja vi ville nødvendig, men vi ere nødsagede til at gjøre det; og bad sine Folk strax at trække Sabelen ud og gjøre Ende paa Tingen. Da han saae nu det blev Alvor, raaber han: stop et Øieblik; jeg kommer ihu een Ting, min Moder sagde til mig, da jeg reiste fra Hjemmet; rækker sin Arm ud og viser Korporalen det Baand, som sad omkring hans Arm, hvorpaa stod: Keiserens Søn af Constantinopel. »Nu, s. Korporalen, hvad er herved at gjøre; her blive gode Raad dyre; dræbe vi ham, da maaskee ligevel vi skal være Dødsens, og dræbe vi ham ikke; maaskee ogsaa vi skal være Dødsens. Idet samme kommer en stor sort Hund løbende op imellem dem og op til Taflet. »Kammerater! gesvindt nu og dræber den Hund, siger Korporalen og stik Eders Sabler i ham allesammen, at der kan blive Blod paa alle Eders Sabler; og saa tager jeg Drengen med mig hjem i mit Qvarter til videre; var det saa Keiserens gruelige Befaling, da vil jeg skaffe ham hemmelig af Veien; er det ikke det, saa haaber jeg vi faae en god Belønning istedetfor Straf. Saa beder han Dragonerne, de skulde tage

Hunden og kaste ham over Volden ned i Graven, og han bringer Drengen hjem til sit Qvarteer og faaer ham i god Forvaring, gaaer op til sin Major og allesammen præsentere deres Sabel for ham. Nu er Alt godt, saa kunde han gaae til sit Qvarteer igjen.

Dagen efter kommer Keiseren hjem fra sin Jagt, det første, han spurgte efter, var efter sin Kammerdreng; men endeel sagde¹, han var forsvunden, de vidste ikke, hvor han var bleven af; Keiseren var i saadan en jammerlig Tilstand, han var næsten ikke til at trøste for sin gode Dreng; nu var der 2 Lakaier, der havde hørt lidt til det her, at det var Keiserens Befaling, han skulde dræbes, og at den her Major over Dragonerne havde denne Befaling. Der kommer strax Bud efter Majoren, han skulde strax møde oppe paa Slottet hos Keiseren, nu stod ham en Tour for. Keiseren var saa forbittret, at han gaaer ham lige i Møde med sin dragne Sabel: »Og du uforskammede Skurk! har Du ladet min deilige Kammerdreng ombringe? Deres Keiserlige Majestæt! jeg beder allernaadigst om Pardon et Øieblik; jeg har Deres keiserlige Ordre med deres Signet under; han griber det og læser og spør, hvem har leveret Dig det? »Det havde Mundskjænken. »Nu Skurk, jeg troede her ved mit Hof var han sikker; nu skal du dø den skammeligste Død, som kan optænkes; hvorpaa Mundskjænken blev strax arresteret og kastet i Lænker; men Keiseren var saa ustyrlig og urolig, at han vilde have ladet ham dræbe med det samme; men Korporalen havde listet sig op paa Slottet og havde hørt hvordan Alting gik til; da han hørte nu hvordan Keiseren var saa harmt, beder han om Audients hos Keiseren, han havde en vigtig Ting at forklare ham. Keiseren beder ham strax at komme ind, saa hastig som muligt; »nu min Søn, bringer du mig gode Tidender om min Kammerdreng eller onde? »Nu, han troede efter hans Formening, the de skulde være gode. »Ja sig saa frem, saa hurtig som Du kan. »Ja, D. naadige Maj. da vi fik Drengen at see, saae vi alle, det var en meget vakker Dreng, hvorfor vi skaante hans Liv og dræbte en stor Hund i det Sted. »Hvor turde I sætte alle Eders Liv saa paa Spil, da det var min keiserlige Ordre med mit Signet under? »Jo, det kunde vi ikke andet, da Drengen viste os een Ting; vi elske vor Keiser alt for høit, til at vi skulde have gjort det. »Hvad

1. *Gentaget ved linieskifte.*

var det? »Da vi vare færdige til at udføre den gruelige Gjerning, raaber han stop! og fremviser os et Baand, som sad om sin Arm, hvorpaa stod: Keiserens Søn af Constantinopel; »Men min Gud! hvor har Du da gjort af Drengen? »Jeg har ham fordølt hjemme i mit Qvarteer. »Hent mig saa Drengen, saa hurtigt, som muligt; du skal blive en stor Mand. Hvorpaa Corporalen gesvindt brag Drengen paa Slottet. Saasnart Drengen kom for Keiserens Øine, tog han ham i sin Favn og kyste ham vel hundrede Gange. Det første han spurgte, var efter hans Moder, hvordan hun havde det, om hun var hjemme endnu, som før, om hun var gift eller ugift. Hvortil Drengen svarede nei, hun var ikke gift, men blev jaget ud af sine Forældres Huus, saasnart hendes¹ Fader formærkede det. Men nu havde hun siden den Tid været hos en gammel kjøn agtbar Enke, hvor hun ernærede sig ved sine Hænders Arbeide. Og strax befalede han sine Lakaier, at de skulde tage Drengen og iføre ham en prindselig Dragt og sender Bud ned til Mundskjænkens Kone, at hun skulde paaklæde sin Datter saa smukt som muligt og strax komme med hende op paa Slottet. Det varede ikke længe, saa kom hun ogsaa, net paaklædt efter sin Stand. Nu var Drengen ogsaa paaklædt og bliver fremstillet for Keiseren, hvorpaa Keiseren udraaber i sine Herrers Nærværelse, at denne er min Søn og Tronarving, og denne hans Gemalinde; viser dem samme Respect og Ære, som jeg nyder selv; hvorpaa blev svaret med jublende Bifald »Ja. Der blev strax gjort Anstalt til deres Kroning og deres Bryllup, som varede med stor Pragt i mange Dage. Da dette var forbi, nedsætter han sit Raad og forespørger, hvor gruelig en Dødsstraf Mundskjænken skulde have? Endeel dømte, han skulde levende radbrækkes og knuses; endeel dømte, han skulde levende brændes. »Ja begge Dele, svarte Keiseren, var ikke for meget; men Prindsen falder paa Knæ for Keiseren, om det var tilladt, han maatte ogsaa udgive en Dom. »Ja, lad høre min Søn! hvad du vil dømme! Jeg beder om at dømme en Dom, som er brugelig hos os i Christenheden, næsten for de største Forbrydere, og det er at afhugge Hovedet med en Øxe. »Ja da det er dig min Søn, som dømmer, saa skal Du ogsaa blive bønhørt, hvorfor Executionen gik strax for sig og han blev halshugget med en Øxe og kastet i et Hul i

1. Tilføjet over l.

Jorden. Saa blev der strax indsat en anden Mundskjænk i hans Sted, og Keiseren tog Mundskjænkens Kone op som hans Sønnekone paa Slottet, og skulde nyde samme Ære og Gode som Keiseren samt Søn og Datter sin Levetid.

Nu beder Prindsen, siden de vare blevne gifte, og Alt var overstaaet, om at reise til Hamborg for at besøge sin Moder og lade hende vide, hvor herligt og godt han var kommen til det, og hvor lykkelig han havde været med at [have] truffet og fundet sin Fader; og om hans Gemalinde maatte gjøre ham den Fornøielse og følge med. Hvortil K. s. »Ja det maatte han med al Fornøielse, men kom saa hastig igjen som muligt, og medbringe hans Moder tilbage, at hun kunde nyde samme Ære og Fornøielse, som de havde, hvorpaa han vilde sætte en keiserlig Krone paa hendes Hoved. Hvorpaa Keiseren lader udruste 6 Orlogsskibe til deres Veiledning og Ledsagning og tilligemed mange dyre og kostbare Foræringer til hans Moder.

Da Skibene vare seilfærdige, stak de i Søen og seilede med god Bør til de naaede Mundingen af Elben ved Kuxhaven, hvor de under tyrkiske Flag saluterede Fæstningen, og under tyrkiske Flag og Musik samt Salutskud løb de op ad Elben til Hamborg. Der blev en stor Forvirring i Hamborg, da de saae alle de tyrkiske Skibe; der kom strax Bud fra Hamborg, hvad Aarsagen var dertil, at der kom saamange tyrkiske Skibe? »Det var Keiserens Søn af Constantinopel, der kom for at afhente sin Moder, som var i Hamborg. Hvorfor de fik Tilladelse til at gaae iland, og under Musik og Kanontorden besteg han Broen med sit Følge. Der som han besteg Broen, lod han Broen beklæde med rødt Skarlagen, og hele Veien langs Gaderne overalt til sin Moders Huus. Der blev stor Under i Hamborg, da de saae det, at de stoppe op der ved et fattigt, ringe Huus, og saa tog han sin Gemalinde under sin Arm og spadserede op til sin Moders Huus, og op med fulgte 12 store Herrer af Keiserens Hof, som bare Skjænk og Gaver til hans Moder. Nu træder han ind af Døren med sin Gemalinde. Men hvor forskrækket bliver hun ikke, da hun seer de høie Personer komme ind til hende. Men han siger: Moder! bliv ikke forskrækket; det er deres Søn, og det her er min Gemalinde, og jeg har været saa heldig og lykkelig, at jeg har gjenfundet min Fader, som er Keiseren af Constantinopel, og min Bøn og Begjering er fra min Fader, at min Moder vil følge

med til Tyrkiet, og min Moder skal nyde samme Ære og Gode, som vi andre. Hvorpaa hun takkede og sagde: »Ja. »Om Moder vilde være saa god at gaae bedre op i Stuen og sætte sig paa en Stol? »Ja hun bad sig undskyldt, hun var ikke bedre paaklædt, hun kunde ikke tage mod Fremmede. »Det gjorde ikke noget, bare hun vilde gjøre som han bad; hvorpaa han sender Bud ud efter de her 12 Keiserens Herrer, de skulde komme een efter den anden ind med Keiserens Foræringer; de kom ind een efter een og gjorde deres Compliment som for en Keiserinde, og hun sad da og var ganske simpel.

Nu rygtes det over hele Byen strax, at den fattige Jomfrue hendes Søn var bleven Prinds i Tyrkiet, hvorpaa alle de fornemste Kjøbmænd, som vare i Byen, Øvrigheder og Herrer kom og ønskede hende tillykke. Deriblandt Andre, da hendes gamle Fader spurgte det, vilde han og hen og ønske hende tillykke; nu tog hun venlig mod dem allesammen, uden den her gamle Mand, han blev staaende ved Døren og kom heller ikke længere. Nu bliver hans Gemalinde opmærksom paa det, den her gamle Mand staaer og kommer ikke længere; »Nei, s. h., det gjør jeg ikke, for¹ det er min Moders Fader, og han har aldrig hørt eller seet hende siden den Tid, han skilte hende fra sit Huus. Hvorpaa han gaaer hen til den gamle Mand, hans Moders Fader, og siger: her har Du ikke noget at gjøre; nu hun er kommen til Ære og Værdighed, er det først, du vil kjende hende. Hvorpaa han viste ham Døren, han kunde gaae, han vilde ikke see ham mere. Nu let han anrette i Hamborg et stort Gjæstebud for baade Borgere og Embedsmænd, det varede i 3 hele Dage; da det var forbi, toge de Afsked med Øvrigheden og enhver honet Borger i Byen og reiste ombord under Musik og Kanoners Torden, løbe Elben ned under Salut og stak i den vilde Sø.

Efter faae Dages Reise naaede de lykkelig Constantinopel, hvor de stege iland under stor Lykønskning og Musik, og bleve geleidede op til Keiserens Pallads og bleve med hjertelig Fryd og Glæde modtagne af Keiseren. Nu gik Kroningen øieblikkelig for sig og Keiseren satte selv med egen Haand Kronen paa hendes Hoved, som Keiserinde. Brylluppet blev holdt, som varede i mange Dage. De levede sammen i mange Aar fornøieligt og godt, og det sidste jeg besøgte

1. *Over I. rettet fra fordi.*

dem fik jeg Pølse og Skindet sidder her paa min Næse. Efter nogle Aars Forløb døde Keiseren og Sønnen modtog Kronen og blev kronet som Keiseren og hun som Keiserinde. De levede fornøiet tilsammen i flere Aar; da døde den gamle Keiserinde; nu leve de godt og fornøiet den Dag idag er, og det sidste jeg var i Constantinopel, blev jeg tracteret med Pølse, og til et Beviis at det er sandt, sidder Skindet paa min Næse. —

Therkild Michael Løth i Furby, født og opdr. i *Tolstrup* i Uggerby Sogn i *Venneberg* Herred. Skomager. Hans Fader, ogsaa Skomager, pleiede at fortælle sine Børn under Arbeidet saadanne Historier.

30. Hvordan Fanden blev Hovedløs¹

I Vendsyssel forekommer Fanden altid naar han lader sig see, hovedløs. Der var en Mand i *Tversted*, som havde en eneste Søn; da han voxte til, fik Faderen den fixe Idee, at lade Sønnen oplære i et Slags Haandværk, hvilket som helst, men under saadanne Betingelser, at Mesteren skulde forpligte sig til at lære ham saaledes, at han kunde blive Mester over alle andre Mestere. Han meldte sig desangaaende hos forskjellige Mestre og i forskjellige Fag, men paa saadanne Betingelser vilde Ingen indlade sig.

Da han nu havde forsøgt baade i *Hjørring* og *Aalborg* uden at faae sin Søn ansat i nogen Lære, bestemte han sig paa at drage længere Syd, da det var hans Bestemmelse, at han skulde blive Mester over andre Mestre. Da de kom ind i *Rold* Skov, søndenfor *Aalborg*, møder dem en Mand, som spørger, hvor de agte dem hen? og da Manden siger ham sin Hensigt, erklærer den Fremmede sig villig til at modtage Sønnen under saadanne Betingelser, at han skulde forblive hos ham i 3 Aar, og hvis Faderen da kunde kjende ham, naar de 3 Aar vare omme, skulde han faae sin Søn tilbage, i modsat Fald, at han ikke kjendte ham, skulde han vedblive at være Mesterens Eiendom.

Faderen reiste nu hjem, og da den stipulerede Tid nærmede sig, falder Faderen til at blive tungsindig, thi han havde i sin Glædes Ruus forglemt at spørge, hvor Mesteren boede, saa og at han var bange for Sønnen skulde have taget saadanne Forandringer, at om

1. *Titel af N. Levinsen. I Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse står* Hvordan Fanden blev hovedløs. [lokaliseret ved Alborg.] eller: den kloge lærling.

han ogsaa fandt Mesterens Bolig, han ikke skulde kunne kjende Sønnen. Imidlertid begiver han sig paa Reisen sydefter, og da han var kommet lidt syd for *Aalborg*, møder ham en gammel Kone, som beder ham om et Stykke Mad af hans Vadsæk, hvilket Manden strax giver hende. Da hun nu havde spist sig mæt, spørger hun, hvor han agter sig hen? Han siger som det er, at han ikke bestemt veed det. Konen derimod siger: Da veed jeg det, og du er lykkelig, at du træffer mig her; thi hvis du ikke havde truffet mig, havde du aldrig faaet din Søn tilbage. Imidlertid giver jeg dig her en lille Compas, hvorpaa kun er een Streg, og den lader du bestandig rende forud, naar du gaaer. Du vil da finde en stor indmuret Gaard i 4 Kant (:indelukket:). Mesteren kommer da, og spørger, om Du kan kjende din Søn? hvilket du bejaer. Han lader da indkomme i et stort Værelse først 12 store sorte Hunde, og spørger om det er nogen af dem; hvilket du benægter, idet du siger, at din Søn jo er et Mske. Derefter lader han indkomme 12 hvide Hunde, hvilke du ogsaa besvarer paa samme Maade. Derefter lader han indkomme 12 sorte Heste, men du svarer til dem, som til Hundene. Derefter lader han indføre 12 hvide Heste, og den agterste af disse 12 hvide Heste er din Søn.

Manden takkede Konen for god Oplysning og det varede ikke før en 3—4 Timer, før han havde naaet sit Maal. Manden tog imod ham og alt gik efter Konens Udsagn, saaledes at da de 12 hvide Heste kom, gjenkjender han i den agterste hvide Hest sin Søn. Mesteren blev ganske ivrig herover, og sagde: Den slog dig ikke paa Munden, som meldte dig det!

Faderen gav sig altsaa paa Hjemveien med sin Søn. Sønnen siger til sin Fader: Jeg har nu rigtignok lært mange Ting, og jeg veed ikke engang, hvem min Læremester har været. Men jeg vil sige Eder det, thi det har ikke været anden end Fanden selv. Jeg veed nu, at der paa *Birkelse* er stort Bal, og jeg gjør mig nu i dette Øieblik til et stort Gulduhr, og jeg paatager mig den Egenskab foruden at være et godt Uhr, at kunne lade mig hamre og banke saa meget, man lyster, uden at jeg gaaer istaa. I gaaer da som en eenfoldig Bonde ind imellem Selskabet og forlanger en Taar at drikke og tillige forlanger at vide, hvad Klokken er; hvilket bliver Eder angivet hvorpaa I seer til Eders Uhr og da den er lidt afvi-

gende fra deres, paastaaer I, at deres gaaer urigtigt, da Jeres er et Uhr uden Lige; hvorpaa I strax vil vise Exempel.

Faderen gaaer efter Sønnens Ordre og som sagt, saa skeer, da Enhver af dem troer sit Uhr sikkert, ønske de at see Bondens Uhr, som han saa meget roser, mærkede strax, at det næppe har sin Lige og besynderlig med det, at det kan taale alleslags Ubehageligheder. Bonden bliver strax tilbudt Handel, og da Sønnen havde sagt ham, at Uhret ikke maatte sælges under 4000 Rbd, afskrækker han strax endeel af de Nysgjerrige, men imidlertid var der Een, som ikke saae saa nøie paa Pengene, slutter Handel og betaler de 4000 Rb. Manden var nu saare glad over en saadan Skat og tvivlede ikke om, at Sønnen jo nok kom tilbage, naar han først havde faaet ham ud af Fanden Kløer. Anden Dag efter Frokost hos Selskabet paa *Birkelse* fandt en Promenade Sted i Haven, og Kjøbereren af det smukke Uhr, der endnu var stolt af Handelen, hiver og kaster med det i Luften, men just som han vilde kaste Uhret mod en Steen, for at vise dets vægtige Prøver, var Uhret forvandlet til en Spurv. Kjøbereren stod da med et langt Ansigt og saae efter Spurven og sine 4000 Rb., som han ikke mer fik tilbage. Sønnen fløj naturligvis hen til sin Fader, hvor han opholdt sig nogentid stille, uden videre at udføre nogen Kunst.

Imidlertid indfalder Hestemarkedet i *Aalborg*, han siger til sin Fader: Jeg gjør mig nu til en Hest, vil I ride til *Aalborg* og præsentere mig paa Markedet, men jeg maa ikke sælges under 1 Skjeppe Sølvkroner; eendeel vil nok udlee Eder for Eders Forlangende, men der kommer nok en Kjøbmand og I sælger mig under den Betingelse, at I selv beholder Bidslet. Som sagt, saa gjort; han reiser til *Aalborg* og præsenterer Hesten paa Markedet, men endskjøndt det var en smuk Hest, saa var Prisen dog efter alles Munde saa uforskammet høi, at Ingen kunde byde derpaa. Imidlertid henad Eftermiddagen kommer en Mand og spør om Prisen, hvilken naturligvis var en Skjeppe Sølvkroner. Hestehandleren siger, Prisen er rigtignok temmelig høi, men Hesten behager mig, lad gaae! Da Manden nu havde sluttet Handelen, begynder han at løse op paa Bidslet, hvilket Hestehandleren paa ingen Maade vilde tilstæde, idet han siger, at Grimen følger Hesten; men for at der ikke skal være nogen Omstændigheder mellem os, saa giver jeg dig et Fjerdingskar Kroner for Bidslet, saa

er det vel betalt. Manden tænker som saa: Sønnen kom igjen som et Uhr, han kommer vel og igjen som en Hest!

Faderen drager nu fornøiet hjem med sine 5 Fdkr. Penge, og Hestehandleren sjæleglad over sin sluttede Handel sætter sig paa Hesten og rider til den nærmeste Smed, (:Hestehandleren var ingen anden, end hans forrige Mester, Fanden selv:) og bestiller der 4 Skoe til Hesten, som skulde lægges under saa gloende, som de tages af Ilden. Da Svenden som¹ skulde tage Maal af Hesten, kommer ud med sit Maal, hvidsker Hesten ham ganske sagte i Øret, om han ikke vilde gjøre ham den Tjeneste at spænde Bidslet op. Svenden føiede Hesten i sin Begjæring da det var noget usædvanligt at høre en Hest tale. Det var ikke saasnart bestilt, før Hesten med sin ene Fod skubber Bidslet af sig og i samme Øieblik var han en Due, som fløi i Luften. Imidlertid mærkede Fanden Uraad, og han var ligeledes i samme Øieblik en Høg, som foer efter Duen. Da Duen som sædvanlig, ikke kunde klare sig for en Høg, forvandler den sig hurtig til en Guldring, og falder ned foran en Pige, som gaer og fejer paa Gaden. Pigen sjæleglad over dette Fund putter Ringen i sin Lomme, men i samme Øieblik var Fanden forvandlet til en fiin Herre, og kommer til Pigen paa Gaden og spør, om hun ikke har fundet en Guldring, som han har tabt. »Du skal nok faae god Findeløn, s. h. idet han tager 10 Kroner op af sin Lomme og giver Pigen, som nu begynder at lede efter Ringen, men er ikke istand til at finde den. Imidlertid ruller der en graae Ært ud af hendes Lomme, hvilket Ringen havde forvandlet sig til. Fanden, som saadant seer, forvandler sig i samme Øieblik til en Gaas og vilde gribe Ærten, men Ærten var nok saa gesvindt og forvandler sig til en Ræv og i samme Øieblik bider Hovedet af Gaasen og det er Grunden til at Fanden er hovedløs fra den Tid af.

31. Den røde Pidsk

En Kone i Tolstrup havde en Søn, eneste Barn, hun var Enke. Drenge-
gen var 14 Aar. Hun havde ligeledes kun en eneste Ko, hvilken hun bestemte sig for at sælge, da hun syntes den blev for gammel.

1. *Tilføjet over l.*

Hun havde selv bestemt sig for at trække til Marked med Koen, men da hun blev lidt upasselig, bestemmer hun sig for at lade Sønnen trække til Markedet med Koen. Da han nu skulde paa Reisen, spørger han, hvad Koen skulde koste? »Det skal Torv sige! Drengen begiver sig nu paa Veien, da han var kommet et Stykke hen, møder ham Eieren af *Baggesvogn* som spørger, hvad Koen skal koste? Drengen svarer¹: det skal Torv sige, som hans Moder havde sagt. Herremanden, som troede at gjøre en god Handel, siger: Jeg heder Torv. »Altsaa kan De jo bestemme, hvad Koen skal koste. »Ja det er meget rimeligt. Her har du den Pidsk for din Ko. Drengen, som aldrig havde seet saa smuk en Pidsk — den var nemlig med et rødmalet Skaft — yttre sig meget tilfreds med Handelen, da han bemærker, at Pidsken er lettere at transportere, end Koen, han reiser nu hjem til sin Moder, og da han kommer udenfor, begynder han at slaa Skrald med Pidsken, og viser sig heel fornøiet over Handelen. Moderen spørger nu, hvad han havde faaet for Koen, han viser hende Pidsken, og da hun bebreider ham hans Uforstand, siger han, at der ingen Uforstand er deri, da han har faaet Pidsken af »Torv« for Koen. Koen havde nu rigtignok været at beklage, hvis hun havde solgt Koen af sin Fattigdom, men da hun, som² man siger, var i god Behold, saa var det en overvindelig Skade.

Imidlertid voxte Drengen til, og med ham hans Kundskaber, og det varede ikke ret længe, inden han tydeligt saae, at det havde været en Bedrager, han havde havt med at gjøre i Koehandelen. Han kommer nu jevnlig ud af Døren og træffer paa sin Vei bemeldte Herremand fra *Baggesvogn*, som han nu lærer nøiere at kjende, og derunder erfarer, hvor hans Bopæl er. Han beslutter nu Hævn over ham, og da han hører, at Herremanden trænger til en Møllebygger-svend for at istandsætte sin Vandmølle, begiver han sig paa Veien som saadan til *Baggesvogn*; thi han var nu ikke længere noget Tossehoved. Han melder sig paa Gaarden og bliver antaget som Møllebygger-svend. Herremanden begiver sig med ham ud i Skoven for at udsøge Træ til en Mølleaxel, som skulde indsættes; da de nu komme i en temmelig Afstand fra Gaarden, finder han et Træ, som han synes passelig, men beklager i det samme, idet han tager i Lom-

1. *Tilføjet over l.*

2. *Rettet fra hvad.*

men, at han har forglemt sit Maal paa Gaarden, men han troer, et Træ, som Herremanden akkurat kan omfavne, vil have passelig Tykkelse. Herremanden finder sig villig i at omfavne et Træ, men i samme Øieblik har Fyren en Snor ved Haanden, snører Herremanden fast til Træet og begynder at trække ham af Klæderne med den Bemærkning, om han kjender den røde Pidsk? idet han drager samme frem under sin Kjole og giver Herremanden en saa alvorlig Lussing, at han er nærmere død, end levende. Hvorpaa han forlader ham og reiser hjem til sin Moder igjen. Imidlertid, da det lakker ad Aften, begynde de at længes efter Herremanden og Sventen og Fruen paa Gaarden er bange for, at de skulle have forvildet sig i Skoven, hvorfor hun udsender endeel Folk for at opsøge dem, og det varer ikke ret længe, inden de paa hans svære Skrig opdage ham og bringe ham hjem i en ynkelig Tilstand (:Stilling:).

Dengang vare der ikke saadanne ansatte Læger, som nu, men kun omreisende. Enkens Søn med Pidsken omklæder sig strax som en reisende Læge og indfinder sig paa Baggessvogn 2^{den} Dagen; han er nu hjertelig velkommen, da de haardt trænge til en Læge. Han undersøger den Syge, giver sin Betænkning tilkjende og ytrer, at det vil blive en streng Cuur, og at hvis det øvrige af Herskabet vil følge hans Raad, at de da begiver dem lidt ind i Skoven, thi der kan ikke undgaaes Smerteskrig fra den Lidende. Damerne og de øvrige af Herskabet følge hans Raad; efterat Herremanden er lagt paa et Bord, naturligviis med Ryggen opad. Da han nu troede, at det øvrige Herskab var i tilbørlig Afstand fra Gaarden, surrer han Herremanden fast til Bordet, trækker ham atter frem med¹ den Bemærkning, om han kjender den røde Pidsk, og dermed atter giver ham en saa drøi Overhaling, at han næsten ikke levner Liv i ham; hvorpaa han atter reiser sin Vei hjem til sin Moder. Endelig bliver Herskabet kjed af den lange Venten og vende tilbage til Gaarden og finde Herremanden i den ynkelige Forfatning. Da de nu saa ham saaledes behandlet andengang, søge de og faae en duelig Læge, at Herremanden bliver frisk igjen efter 3 Maaneders Lidelser.

Han faar imidlertid opspurgt, hvor Krabaten er fra, som saaledes har mishandlet ham, og han lader ham uden Videre hente og døm-

1. Tilføjet over l. som rettelse for og giver.

mer han selv paa staaende Fod til at hænges; thi dengang havde Herremændene mere at sige, end de nu have¹. Galgen var opreist et Stykke² nordenfor Møllen, og da alle Forberedelser vare færdige beder han at blive bønært i een Bøn, som ikke kunde være nogen til Skade. Hvori Herremanden indvilgede; da hans Begjering blot bestod i at faae Lov at tale i Eenrum med Møllersvenden, som han sagde altid havde været hans gode Ven. Han begiver sig nu til Møllen og da han kommer derind, siger han til Møllersvenden, som havde en paafaldende Lighed med ham selv: at han ønskede gjerne at bytte Klæder med ham, da han, som han vel sagtens havde hørt, nu skulde hænges, og din gamle Møllerdragt hænger ligesaa trøstig i Luften, som min smukke Klædning. Møllersvenden fandt sig meget villig i denne Handel, det varede ikke længe, inden de havde skiftet; da han nu just ikke hastede med at komme hen til Galgen igjen, synes Herremanden, at det kjedede ham, at det skulde vare saa længe, inden han kunde faae at see denne ryggesløse Krabat, som han kaldte ham, hænge. Han gik tilligemed 4 Mand hen til Møllen for at afhente ham, og da de komme ind spør Herremanden strax, om han ikke er færdig? og da Ingen svarer, befaler Herremanden at tage fat paa Møllersvenden, som han gjenkender af Dragten, (de lignede hinanden meget). Møllersvenden skriger af fuld Hals at han er Møllersvend, hvortil Herremanden svarer, at han nu strax skal faae sin Mølle igang, hvorpaa de 4 Mand uden Barmhjertighed tage fat paa Møllersvenden og ubarmhjertig slæbe ham afsted til Galgen. Herremanden bliver imidlertid tilbage i Møllen og siger, at han ikke gider just overvære Executionen, men at han alligevel vil see samme. Han stiller sig da i et Vindue i Møllen, for hvilket er anbragt Træskodder til at skyde for. Saasart han har faaet Hovedet godt udenfor Skoddet, tager den formeentlige Møllersvend fat i Skoddet og skyder samme med saadan en Fart ned, at Herremandens Hoved sidder udenfor Skoddet og Kroppen indenfor. Han trækker ham paany af Klæderne og idet han fremdrager den røde Pidsk, som han har forvaret i Møllen, spørger han atter, om han kjender den røde Pidsk? og giver ham nu atter det glatte Lag, og dermed løber sin Vei hjem igjen til sin Moder, saa fort han kan. Da nu Executorerne

1. *Herefter Da de overstreget.*

2. *et Stykke tilføjet over 1. som rettelse fra tæt.*

komme tilbage fra Galgen og see Herremanden i denne ynkelige Stilling, bemærkes først Feiltagelsen, men for sildigt.

Imidlertid bliver Herremanden igjen efter nogen Tids Forløb lægt, og han beslutter nu, at det ikke skal gaae med Løier længere; han bestemmer sig nemlig paa selv at besøge Moderen til den, som han siger, forvildede Krabat, og der egenhændig at skille ham ved Livet. Han begiver sig nu paa Veien og da Sønnen seer ham i en betydelig Afstand, siger han til sin Moder: nu er det galt fat, nu kommer Herremanden igjen fra *Baggesvogn*. Der maa nu i en Hast hittedes Raad jeg kaster i Hast et Hul i Askemøddingen, hvori jeg lægger mig som død, I kan da tage nogle Stumper Træ og lægge ovenover samt derpaa nogle tynde Sandtørv, og derovenpaa igjen et tyndt Lag Aske. Saasnart han kommer, takker I Vorherre for, at jeg er død, og naar han spør, hvor jeg er begravet, svarer I ham, at I for Skams Skyld ikke kunde lade mig komme i christen Jord, da jeg altid havde været saadan en Slyngel, men at I have begravet mig i Eders Mødding.

Som sagt, saa skeer, Herremanden faaer den hele Beskeed, og da han spør Konen, om han ikke maae pisse¹ paa hans Grav for at gjøre ham æreløs, bevilger hun samme med Fornøielse, men idet han saaledes er i sit bedste Arbejde og har Buxerne nede, letner Karlen en Tørv, og i et Nu er Herremanden en Gilding; thi han har sin Kniv ved Haanden. Herremanden gik nu hjem som en Stakkel og blev det hele sin Levetid.

32. Den hvide Stud

I² Bjergby, en Miil Nord for Hjørring, levede i gamle Dage en Degn eller Skolelærer, som holdt en Medhjælper, som tillige var Tjenestekarl og i disse Tider var hverken den ene eller den anden af dem Seminarister, som nutildags. Imidlertid dør Degnen, som var en gammel Mand, og da en anden skulde indsættes i hans Plads, skete det ikke som nuomstunder ved at ansøge Bispen eller andre Autoriteter, men Præsten var den som kaldte hvilken han syntes bedst

1. *Oveni de gotiske bogstaver er skrevet de tilsvarende græske og over l. er tilføjet (eg. cacare).*
2. *Foran I er Det slettet.*

om. Da Degnens Karl og Medhjælper ellers var et skikkeligt ungt Mske, som tillige attraaede bemeldte Degneembede, meldte [han] sig hos Præsten, hvilken ogsaa lovede ham Embedet, under den Betingelse, at han skulde skaffe ham en Stud til Foræring, som skulde have akkurat samme Couleur med en, som Præsten havde, hvilken var ganske hvid med Undtagelse af det høire Øre, som var rødt. Karlen lovede samme og forpligtede sig til at skaffe samme inden $\frac{1}{2}$ Aar. Imidlertid giftede han sig og var nu Degn.

Da det lakkede hen ad det halve Aar, grundede han paa, hvorledes han skulde forskaffe samme Stud, hans Kone, som havde tjent Præsten, vidste, at han var endeel overtroisk, besluttede i Forening med Manden, som var overmaade godt anset hos Præsten, at borttage Præstens Stud om Natten, at slagte samme og at begrave Skindet i en Høi tæt paa nordre Side af Veien, som gaaer vester for Bjergby og fører til Hjerring. Bemeldte Høi laa omtrent $\frac{1}{2}$ Fjerdingsvei nord for Præstegaarden, dens Navn har jeg glemt. Kjødet beholdt Degnen.

Om Morgenen, saasnart Præsten kommer op, spørger han med Forskrækkelse, at hans hvide Stud er borte, hvorpaa han øieblikkelig lader Degnen hente og beklager sig for ham. Degnen trøster ham saameget som muligt og beklager sig selv da han netop for et Par Dage siden har sluttet Handel om en akkurat lignende Stud. Præsten siger, at det nu maatte beroe med bemeldte Stud saa længe, indtil han havde faaet Oplysning om sin egen, hvilket han troede bedst kunde skee ved at faae den »viset igjen«, hvilket han troede bedst kunde lade sig gjøre hos en vis Præst i Hjerring, som havde Ord for at være kyndig i dette Fag, hvorpaa han bad Degnen at følge med til Hjerring samme Dag. Der bliver altsaa spændt for en Vogn, og Degnen maatte fungere som Kudsk, da det jo naturligviis skulde gaae hemmeligt til med denne Igjenviisning¹. Da de nu vare komne saalangt, at de naaede bemeldte Høi, hvori Skindet var begravet, opdager Degnen strax et Hjørne af det hvide Skind, han spør Præsten, om de ikke skulde gjøre Holdt, for at erfare, hvad det maatte være, som laae skjult i Høien. Præsten staar imidlertid af tilligemed Kudsken og de opdage nu til begges Forskrækkelse, at det var Skin-

1. Med I tilføjet over l. rettet fra Gjenvisning.

det af den hvide Stud, saa at altsaa Reisen til Hjørring maatte op-sættes, da det ikke kunde nytte noget, da de allerede havde fundet Skindet, og Studen¹ altsaa ikke kunde lade sig tilbagevise.

De kjøre altsaa tilbage til Præstegaarden; men da Præsten var bleven lidt mistroisk paa Degnen angaaende det Passerede med Studen, beslutter han at sætte Degnen paa Prøve angd. hans Ærlig-hed. Han lader Degnen bede, om det ikke var tilladt at han maatte hensætte en Kiste med endeel Tøi i, da han skulde have sine Værelser under Reparation. I bemeldte Kiste lader han sin Moder sætte sig og giver hende Proviant med for en 8 Dage, og hun skulde saaledes nøie høre efter hvad som blev talt i Huset hos Degnen, Studen angd.

Bemeldte Degn havde baade *Mygdal* og *Bjergby* Kirker at synge i og forrette Tjeneste i; da der nu den først paafølgende Søndag var Førsttjeneste i *Mygdal* Kirke, og han maatte gaae tilfods, havde han ikke lang Tid at spille fra at være kommen fra *Mygdal* Kirke til han skulde til *Bjergby* K. Konen beklagede sig, da han kom hjem, at hun ikke havde hans Middagsmad færdig, men siger i det samme, Du kan jo tage en Stump af Præstens Stud. Ha Ha, siger den Gamle, som ligger i Kisten, hvilket Degnen hørte, og efter endt Tjeneste i Kirken var hans første Forretning at kradse Bunden ud af Kisten og qvæle den gamle Kjælling, hvorpaa han stopper hende et Stykke Pølse i Munden, som om hun kunde være qvalt i samme, lægger hende i Kisten igjen og slaaer Bunden til, som om Ingenting var passeret.

Anden Dag lader Præsten Kisten hente, og lader sige, at nu havde han sine Værelser istand. Da imidlertid Kisten kom hjem, og Præsten aabner den i Eenrum seer han til sin Forskrækkelse, at Moderen er død. Han sender øieblikkelig Bud efter Degnen, og da han kommer ind, beklager han sig, at hans Moder, som² nylig spiste var saa uheldig at qvæles i et Stykke Pølse. Han vilde gjerne have hende begravet i al Stilhed, saa at ikke engang Folkene paa Gaarden maatte vide noget deraf. Han lover Degnen, hvis han vilde paatage sig inat at begrave hende, at eftergive ham Studen³, samt tillige en

1. Tilføjet over l.

2. Tilføjet over l.

3. eftergive ham Studen *rettet fra den hvide Stud med [] om den hvide og -en tilføjet over l.*

Belønning af 10 Rbd., dog under den Bet. at det skulde holdes hemmeligt. Degnen lover at paatage sig Forretningen, men istedetfor at have mindste med Begravelse at bestille, tager han hele Præstens Brød, som de havde baget samme Dag, og stiller den gamle Kone i opreist Stilling i Brødkammeret med en Skorpe Brød i Munden, som om det var det sidste af Brødet.

Om Morgenen, da en af Pigerne kommer op, finder hun til sin store Forskrækkelse Præstens Moder i bemeldte Stilling. Saasnart Præsten erfarer samme, lader han øieblikkelig gaae Bud efter Degnen igjen og beklager for ham, at hun inat er kommen igjen og har spiiet hele hans Brødforraad med Undtagelse af en liden Skorpe, hun havde i Munden. Han beder Pigen om Taushed og lover hende en anseelig Belønning for at holde sin Mund; anmoder Degnen igjen om at begrave hende; men det gik ikke bedre denne Nat, thi han lod i al Stilhed hente al Præstens Øl og stillede hende med Munden under en Tøndetap, som om hun havde drukket hele Øllet.

Det gik om Morgenen som den foregaaende; og Degnen maatte atter forpligte sig til at gjøre al mulig Flid for at skille Præsten af med hende, hvilket nu ogsaa var hans virkelige Bestemmelse. Da han om Aftenen faaer fat paa hende og slæber afsted op af Kirkegaarden og var just ilav med at begynde sin Forretning som Graver, opdager han paa Kirkegaarden en Bissekræmmer, som Dagen iforveien havde faaet sig en temmelig stoer Ruus. Han pakker da ud hele Kræmmerens Kram, og stopper med al Magt den gamle Kone i Kisten. Om Morgenen, da Kræmmeren vaagner, tænker han som saa: du maae ned til Præstegaarden, der slaaer du nok en god Handel, tager Kassen paa Ryggen og trasker afsted. Præsten sjæleglad over at være skilt ved Moderen, vil nu vise sig ret gemytlig at forære Pigerne hver et Tørklæde. Kræmmeren aabner Kisten, men saavel til hans, som Præstens store Forskrækkelse, opdager, at der kun er en gammel Kone i Kisten, som havde et Tørklæde i Munden og følgelig maae have spiiet de Øvrige. Kræmmeren gjør nu en syndig Spectakel og bestemmer sig paa at han vil have Opreisning for sit Kram hvor den saa skal tages fra. Præsten, for ikke at komme i Udraab iblandt Folk for sin Moders Skyld, beqvemmer sig til at betale Kræmmeren hans Forliis, og desuden 5rdl. for at holde sin Mund om det Passerede. Han sender derpaa igjen Bud til Degnen, og

raadfører sig med ham om hvorledes han bedst skal blive skilt ved hende, og de overlægge nu med hverandre, at der er ikke andre Raad for, end at hun maa manes, der boede dengang i *Tornby* en Præst, som var duelig i saadanne Forretninger, og Præsten bestemmer sig altsaa til at gaae irette med ham for om muligt at blive hende qvit. Han havde kun en Følhoppe hjemme, de øvrige Hestecreature vare paa Marken i Arbeide; han sadler altsaa Følhoppen og lader Føllet blive tilbage, men han var ikke saasnart kommen ud af Gaarden, før Degnen binder Konen paa Føllet og binder hende en Pistol i Haanden saaledes, at den let kunde gaae af.

Da Præsten kommer i Nærheden af *Tornby* Pstgrd., seer han sig tilbage og opdager til sin Forskrækkelse, at hans Moder kommer ridende paa Føllet, men da det nu havde løbet saa langt et Stykke Vei, var det, som man let kan slutte, bleven træt, og løb ganske sagte. Han giver sin Hoppe Sporerne og jager afsted saa fort som muligt og kommer betids nok, træffer *Tornby* Præst hjemme og beder ham skyndsomst at tage sit Ornat paa og sin Manebog i Haanden for saa hurtig som muligt at mane hans Moder, som kom efter ham paa et Føl; da de just stode i Døren for at begynde Forretningen, kommer Føllet farende ind ad Gaarden, det snubler imidlertid og ved denne Bevægelse gaaer Pistolen af, og Manepræsten ivrer saa meget som muligt og stop! der staaer Føllet, og nu maner han baade Føllet og Konen ned paa samme Sted midt i Gaarden, hvor der den Dag i Dag ligger en stor Steen.

Slutteligen maa bemærkes, at Degnen for sine mange Tjenester ikke alene blev Studen eftergivet, men fik desuden 100 Rbd. for sin Uleilighed.

33. Det sorte Skib

For lang Tid tilbage boede i Nørre-Kjul i *Asdal* Sogn en Fisker ved Navn *Peder Hansen*; han havde kun een Søn, ved Navn *Frederik*. Da han endag var ude paa Havet som sædvanlig for at fiske opdager han et ganske sort Skib, som nærmer sig ham med stærk Fart, ombord paa dette Skib var kun een Mand, som havde Skibets Couleur

og var¹ sort. Han spørger Faderen, om han ikke vilde overlade ham sin Søn, imod at han opveiede ham 3 gange med Guldpenge; han skulde om 3 Aar komme tilbage, hvis han opførte sig til hans Tilfredshed, og da skulde han ved Hjemkomsten endda faae saa mange Penge, som han selv ønskede. Faderen raadførte sig med Sønnen, og Sønnen, som var en rask Karl, syntes godt derom, gaaer ombord i Skibet og lader sig veie og Faderen erholder den accorderede Sum, samt et Par uhyre Ædelstene i Tilgift. Faderen roede iland og Skibet stod fra Land; da nu Faderen kom hjem med den Beretning til Moderen, giver hun sig ynkelig og jamrer over sin eneste Søn, som hun tænker vist aldrig mere at see. Men da hun seer den Mængde Penge, giver hun sig dog tilfreds. Manden tilkjøber sig Hovedgaarden *Asdal* og vi lade ham nu boe der saalænge.

Saasnart Skibet var kommen et Par Miil bort, bliver det paafaldende mørk, og vedvarer med dette Mørke indtil de naae Land, hvor de ligge til ved en Bro; den sorte Mand siger nu *Fr.* Besked, hvorledes han har at forholde sig. Han gaaer ind paa et Slot, hvor Alting er ganske mørkt, udenfor Porten staaer som Skildvagt 2de Løver, men som ikke røre sig af Stedet, men lade ham passere frit. Den sorte Mand havde imidlertid sagt *Fr.*, at saa snart han ønskede Noget at spise og hvad Spise og Beqvemmelighed angik, da havde han blot at kalde paa *Hans*, som var en Opvarter paa Slottet og stedse skulde være ham til Tjeneste.

Da han havde trasket omkring entid paa Slottet, mærkede han at Hungeren begyndte at indfinde sig, han kalder derfor paa *Hans*, som spørger, hvad hans Herre har at befale? »Han vil have noget at spise, og helst ikke for daarligt.« *Hans* ledsager ham da op i en Sal, igjennem hvis Loft var et usselt lille Hul, der gav saa sparsom en Belysning, at han akkurat kunde see at spise og ikke mere. Saasnart han havde spiiet sig mæt, var der atter ligesaa mørkt, som i de andre Værelser. *Hans* underrettede ham nu om, at saasnart han havde noget at befale, da at kalde paa ham, thi han vilde nu blive hans Veiviser. Da Kl. ringede 9, indfinder Sønnen sig hos ham, og han kalder paa *Hans*, som viser ham en Seng, en Stol og et Bord, hvorpaa han kunde lægge sine Klæder. Da han havde lagt saa meget, som et

1. og var tilføjet over l.

godt Qvarteer, hører han noget komme slæbende og nærme sig Sengen, samt pakke sig ned uden videre Omstændigheder ved Siden af ham; han blev iførstningen noget forskrækket, men han tager Mod til sig, beføler Hovedet og mærker, at det er et Fruentimmer, men kunde ikke forstaae den besynderlige Gang, hun havde, og turde heller ikke spørge hende derom; for hun »følte ham ganske fiin«. Om Morgen, da han vaagnede, opdager han i Stedet for sin gamle Fiskerdragt, en ganske elegant Klædning, hvilket han naturligviis ikke kunde see i dette Mørke, men han kunde mærke det paa Fiinheden. Saasnart han kommer i Klæderne, melder *Hans* sig ukaldet og spørger om Herren behager at spise Frokost? »Ja. Han faaer sig nu saa behagelig en Frokost, som han nogensinde havde faaet, han spadserer nu Slottet igjennem, saa godt han kunde føle, og da Kl. slog 12, indfinder han sig i Spisesalen, som han nu havde lært at finde i Mørke, og faaer da de herligste Retter. *Hans* spørger ham da, hvorledes han sov i Nat? om han befandt sig vel ved sin Sovekammerat; »Ja, naar han havde seet, hvad det var; »Ja, det er netop Knuden; i disse 3 Aar, du er bestemt til at boe her, maa du ikke see det en eneste Gang; men du vedbliver som sædvanlig at faae dine Beqvemmeligheder.

Saasnart Natten igjen faldt paa, gik han tilsengs, det vil sige Kl. 9, thi der var ingen Forskjel mellem Dag og Nat; det slæbende Væsen kom, som forrige Nat, ligger sig i Sengen og han tager nu lidt mere Mod til sig og tiltaler Væsenet paa følgende Maade: Jeg gad ellers nok vide, hvorfor jeg er her? »Ja, det var nok værdt at vide. »Imidlertid naar man havde lidt mere lyst, kunde man gjøre sig en Forestilling om hvad dette har at betyde. »Ja det er netop det Hele, hvorfor Du skal være her, at du ikke maae see hverken mig eller noget af dine Omgivelser. »Da er det besynderligt; jeg har nu levet i 22 Aar, og har aldrig været Solen berøvet saa ganske, at den een Time har været saa ugalant mod mig som nu i disse Dage, jeg har været her. »Ja, jeg skal nu give Dig den Oplysning, det er mig tilladt, Slottet er, som du seer, fortrødet ell. forgjort, og i denne Stilling skal det være en Dig ikke bekjendt Tid. Imidlertid vedbliver Du som sædvanlig at nyde alle de Beqvemmeligheder, Du ønsker Dig, blot Lys undtagen.

Den hele lange Tid gaer nu hen i sin jevne Gang; saa siger han en

Nat¹ til Væsenet i Sengen, at han havde en stor Begjerlighed efter at see sine Forældre, hvis det var muligt; »Ja, det kunde lade sig gjøre, saa snart han ønskede det, og *Hans* vilde føre ham til Skibet paa første Vink, og han vilde da have den sorte Mand ombord at rette sig efter.

Om Morgenens tidlig befalede han *Hans* at spænde for en Vogn og kjøre ham ned til Skibet, hvilken Befaling øieblikkelig blev udført. Saasnart han var kommen ombord, gik Skibet under Seil og efter en ganske kort Seilads havde han *Kjul* i Sigte. Den sorte Mand satte ham nu iland og gav ham den Befaling, at naar han hørte det 3^{die} Skud fra Skibet, maatte han være parat til at komme ombord. Imedens han saaledes modtager Ordre fra den sorte Mand, kommer hans Fader og Moder kjørende i en udmærket smuk Equipage; hans Fader havde desuden i denne Tid tilkjøbt baade sig og sin Søn Adelskab, og det fornøiede nu Forældrene overmaade meget at see Sønnen, især da han saae saa overdreven galant [ud], thi hans Klæder vare formelig oversaaede med Ædelstene og Diamanter. De kjørte nu hjem til Hovedgaarden *Asdal*, hvor han maatte fortælle Forældrene sin hele Tildragelse. Da han kom til det Punkt, at han ikke maatte have Lys, tænkte hans Moder som saa: Han kunde dog alligevel see, hvad det er han sover hos om Natten! og lægger ham ubevidst et Fyrtøi i Lommen. Imidlertid høres det første Kanonskud, og han staaer op sigende, at nu maae jeg afsted igjen! Hvor nødvendig de vilde, maatte de jo lade ham reise, og kjørte i Forening med ham til Stranden igjen; og efter et Ophold paa Stranden af 1 Qvarteers Tid hørtes² det andet og 3^e Skud, da den sorte Mand formodentlig havde bemærket at han allerede var parat. Han gik nu i Jollen, kom ombord og de fortsatte Coursen fraland.

De kom til Land som førstegang, og han kom ind paa Slottet uantastet af Løverne. Da han³ efter et kort Ophold kalder paa *Hans* for at begjære Aftensmad, stikker han uvilkaarlig Haanden i Lommen og bemærker et fuldstændigt Fyrtøi, som han nu besluttede at afbenytte saasnart han kommer iseng. Da Kl. blev 9 gik han som

1. Med saa tilføjet over l. og omstilling v. hj. a. tal er saa siger han rettet fra en Nat siger han.

2. Tilføjet over l.

3. Herefter kommer overstreget.

sædvanlig iseng, og¹ det slæbende Væsen indfinder sig som før og lægger sig i Sengen. Han sætter sig nu op, hugger Ild og seer det smukkeste Fruentimmeransigt under Solen, men i det samme giver hun et forfærdeligt Skrig og bebrejder ham, at han ikke har holdt sit Løfte og siger ham desuden, at om 3 Dage havde Trolddommen været ophævet, da den derimod nu vanskelig vilde eller kunde ophæves, og Forvandlingen sikkert vilde vedblive til Verdens Ende. Rigtignok, siger hun, bliver det nu lyst, men den hele øvrige Trolddom vil være her paa Slottet, og jeg som et Carricatur maa gaae med disse Klodser saalænge jeg lever.

Om Morgenen tidlig kom han ganske godt hele Værelserne igjennem som om dette Mørke aldrig havde existeret der; han finder istedetfor sin elegante Dragt sine forrige Fiskerklæder, som han nu maatte behjælpe sig med. Idet han nu gaaer ud af Slottet vise Løverne sig heelt anderledes imod ham, end som før; men nogle Stumper Brød, som han havde i Lommen fra forrige Tid, kaster han til hver Side, og Løverne gribe efter Brødet og lade ham passere. Imedens han nu gaaer og tænker sig om, opdager han en Løve, en Falk og en Hund, der ere i ivrig »Trætteskab« om et Aadsel, og de opfordrer ham til at mægle og dele Aadslet saaledes, at hver kan faae som den kan være tjent med. Han deler det nu saaledes, at Hunden skal have Benene, som den helst vil gnave i, Løven, som er den største og vil have det meste, skal have Kjødets, og Falken skal have Indvoldene, som er dens bedste Føde. Efter denne vise Deling vil han til at gaae, men de kalde ham tilbage og spørge, hvad han skal have for sin Uleilighed. »Saadan Uleilighed tager han Ingenting for; ønsker blot, at de maae enes i Fremtiden. »Ja, for at du ikke skal sige, at vi ere utaknemlige, siger Løven, saa er jeg 10 Gange saa stærk, som den stærkeste Løve, og jeg giver Dig Myndighed til at paatage dig min Skikkelse og giver dig herved 10 Gange saa megen Styrke, som jeg selv har. Hunden vilde ikke være mindre taknemlig, »Jeg løber 10 Gange saa stærk, som den bedste Hund, og jeg giver Dig Magt til at paatage Dig min Skikkelse og desuden 10 Gange saa stærk et Løb som jeg har. Falken: »Jeg er den stærkeste Fugl i Flugt, og jeg giver dig hermed 10 Gange saa god Flugt, som jeg selv har, samt Lov at paatage dig min Skikkelse, naar du selv behager.

1. *Herefter efter slettet.*

Da han nu havde faaet¹ disse 3 Gaver, bestemmer han sig paa at gaae tilbage til Slottet, for om muligt at erfare, om der ikke endnu kunde være Redning. Han opsøger Prindsessen og² spør om der nu ikke kan være noget Raad, og betroer hende, at han har erholdt disse 3 Gaver, og at han vil vove det Yderste for at hjælpe. Hun s.:³ At idag Kl. 10 skal hun ud i Haven for at luske Trolden; hun vil da forespørge sig, om der kunde være noget Raad; imidlertid vilde *Fr.* gjøre sig til en Falk og sætte sig i et Træ for at høre efter. Altsaa indfinder Trolden og *Pr.* sig under et Træ og just som hun vil til at begynde sin nedværdigende Forretning, spørger hun ganske tilsyneladende ligegyldigt⁴, om der nu ikke kunde være noget Raad til at Fortrøllelsen kunde ophæves? »Hm! siger han med et Griin, jo vist er der, thi langt inde i Finland lever en berygtet Drage, som til sin Frokost skal have et Par Rensdyr, og den bliver saaledes ved fra Mand til Mand, saa længe der eet af disse Dyr tilbage. Inden i denne Drage er en Hare, og indeni denne Hare er en Due, og indeni denne Due et Æg, og i dette Æg er mit Hjerte; kan Du faae fat paa dette Æg og slaae det istykker i min Pande, da er Fortrøllelsen forbi; men den Dag oplever du aldrig. Nu lade vi hende sidde og pille der saa længe. —

Imidlertid Falken hører den hele Oplysning og tænker som saa: det Hele kan endda lade sig høre! han giver sig paa Flugten og efter en kort Tid er han i Finland; saasnart han er der, opdager han strax Dragen, og Morgenen efter seer han, hvor den for sig tilsigter⁵ at spise sin Frokost. Saasnart den nærmer sig Rensdyrene, løber Hyrden forskrækket, han kalder ham tilbage og siger, at han skal vente; thi han skal nok beholde sine Rensdyr, og lover at paatage sig at⁶ være Hyrde saalænge. Dragen indfinder sig, og da den nærmer sig Rensdyrene, raaber han: stop! »Hvad? siger Dragen som noget uhørt; vil du nægte mig Frokost? »Ja, først maa du spise mig, før du spiser Rensdyret. »Har Du dertil Lyst, saa er det et Øiebliks Værk. »Ja, lad os engang forsøge, s. *Fr.* Han forvandler sig hurtigt

1. Herefter Alt slettet.

2. Af udg. rettet fra ms. om.

3. Hun s.: tilføjet over l.

4. Ved tal over l. rettet fra ligegyldigt tilsyneladende.

5. for sig tilsigter over l. rettet fra bestemme sit Sted.

6. Herefter udføre overstreget og at gentaget.

til en Løve, og efter en kort Modstand er Dragen overvunden. Løven river nu Dragens Indvolde ud, men strax springer en Hare frem, men i Øieblikket er *Fr.* en Hund, og som saadan Hund har han øieblikkelig fanget Haren. Saasnart Haren er adsplittet, udflyver en Due, men *Fr.* som en hurtigflyvende Falk har i et Nu Duen og Ægget er i hans Vold.

Han flyver nu sjæleglad tilbage til Slottet og opsøger Prindsessen; han giver hende Ægget; og anden Dagen Kl. 10 som sædvanlig, hun skal ud i Haven til Trolden, kaster hun ham Ægget i Panden med saadan Magt, at Trolden styrter baglænds over og er død paa Stedet, og den hele Forvandling er nu skeet, saavel Prindsessens Fader og Moder, som det hele Hofpersonale, der forhen var forvandlede til Steen, er nu i sin fulde Skikkelse igjen, og Slottet er det meest yndige, man nogensinde har seet. *Fr.* faaer *Pr.* tilægte, og han seiler over efter sin Fader og Moder, og de komme derom og de holde Bryllup og leve mange Aar i Fryd og Gammen, og den sidste Gang jeg var der, da saluterede de og toge mig, fordi jeg stod Constablen iveien, til en Kanonprop og skjød mig herover.

*Ane Laursdatter*¹ i Klitterne ved Løkken (:Nybæk, gift med Bødker Anders:) født i Øster-Brønderslev. 67 Aar gl.

34. Kongen og karlen, som gik ind og ud af hans skatkammer²

Der var engang en gevorben Soldat, som havde tjent Kongen i Kjøbenhavn sin Tid og han tog sig en Tjeneste her til, for han havde Lyst til at blive i Kjøbenhavn i Tjenesten. Om Aftenen besøgte Karlene ham, og han skjænkede dem en Dram, hver Karl, naar de kom til ham, og han havde altid Penge nok. Saa spurgte Kongen det, at han kunde saadan skjænke dem allesammen, og de syntes forunderligt om det, og altid var han knøv. Saa snakkede han med Raadet, om det, og de enedes om det, og Kongen kom i nogle gamle Klæder og vilde hen at snakke med Karlen. Kongen klagede sig, at hans Buxer vare saa »raltere« og pjaltede³, om han ikke kunde hjælpe ham. »Det kan ikke nytte at give dig noget, for du drikker det op? »Jo, han skulde nok købe Buxerne og komme og lade ham see. Saa gav han ham 3 fl , som han købte sig et Par Buxer for. Saa kom han igjen og han holdt sig til ham, saa nær som han kunde, og holdt sig til ham, han syntes han var saa viis at snakke med, og Karlen skjænkede ham en Dram, og syntes det var saa meget skjønt; siden de skulde saa til Køis, sagde han til Kongen han skulde bie lidt, han vilde snakke et Korn mere med ham; saa tog⁴ Karlen Kongen med sig til Skatkammeret; han kunde loppe hvad Dør,

1. *Under l. tilføjet* eller *Laursen*. I sin indholdsfortegnelse bemærker Sv. Grundtvig (NB. Denne gode kone har en tendens, som er kendelig i alle æventyrene, til at være gemen i sin mund, og dette tør derfor, hvor det kan ske, drages fra, som noget rent individuelt.
2. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*
3. og *pjaltede tilføjet over l.*
4. *Rettet fra gik.*

han vilde; der drog han en Skuffe ud, og der var Sølvpenge i, tog en Nævefuld og gav Kongen, og tog lidt selv for at have Noget at skjænke Karlene for; for det var Syndepenge, de vare komne ved Synd, og det var ingen Synd at tage af dem. Saa viste han ham en anden Skuffe, der var ogsaa Penge i, de vare komne med Rette, dem maatte de aldrig røre.

Saa gik hver til sit, og han siger, om Morgenen maatte han have Lov at komme igjen, han kunde see om han havde faaet et Trøie paa; saa kom han igjen en 8 Dages Tid efter, og da var han kommen i en kjøn Trøie; saa hilste han saa venligt til Karlen og takker til Karlen og viser ham den nye Trøie og hækker til Karlen og vilde snakke med ham, altid var han snakviis (:talte godt for sig:). Siden Tiden kom, de skulde hver til sit, vilde Karlen tale med Kongen (:Staklen:) igjen i Eenrum siden de andre Karle vare gaaede, saa fulgtes han med ham op paa Kunstammeret, og saa loppede han en Skuffe, og der var saa meget Sølv og Guld og Kobber og alt Slags; »see nu kan du see, hvordan de bedrage Kongen; af dette mynte de Penge til dem selv, og forraske Kongen, efterat de havde myntet Penge til ham, mynte de til dem selv¹, er dette Ret mod Kongen? (:Overrask, flere sammenblandede Ting:) Men saa lopper han en Skuffe af Kongens Mynt, og det var deilige Penge, og da greb Kongen efter en Nævefuld og vilde have i sin Lomme: »Nei Kammerat! der skal du være fra; du maae aldrig røre en Skilling, og det gjør jeg ikke heller. Han maatte true ham til at gaae derfra. Saa gik da hver til Sit.

Andendags Morgen, da skikker Kongen Bud efter Karlen, som kom til ham; Kongen hilste paa ham, takkede ham for sidst, og kaldte ham hans Kammerat. »Aa nei, han blev heel forkjyvt, for han kaldte ham Kammerat. Kongen var i sit hele Postyr (:Positur:) og kongelige Dragt. »Kan Du ikke kjende mig? da jeg talte med Dig forleden Aften? Saa faldt han paa Knæ, men Kongen bad ham staae op, han maatte ei falde paa Knæ. Saa flyer Kongen ham en Seddel at gaae til sin Officer med, han skulde levere sit Tøi af og komme igjen, han tænkte hans Liv havde Ende. Siden han kom saa igjen, bad Kongen ham trække af sine Klæder, saa vilde han klæde ham

1. og forraske Kongen, efterat de havde myntet Penge til ham, mynte de til dem selv, *tilføjet over l.*

paa, han skulde i en fiin Dragt; han skulde blive hos ham saalænge han levede, og ingen Ting bestille andet, end gaae ind og ud og eftersee Alting i Skatkammer og Kunstkammer, og han skulde leve af det samme, som Kongen levede af, og kanskee han gaaer der endnu, jeg veed ikke rettere.

35. Kongen og Præsten eller de tre spørgsmål¹

Der var en Præst, som havde aldrig havt Modgang i sine Dage, og han skrev ovenover sin Udendør dette. Kongen fik dette at vide: »Ja, han kan vel faae Modgang! Saa spændte han for en Kareth og kørte udenfor Præstens Dør og bad Tjeneren at sidde af og gaae ind og sige til Præsten at komme ud, Kongen vilde tale med ham. Saa sagde Præsten: vil han mig noget, kan han komme til mig, han har ligesaa nær til mig, som jeg til ham. Saa kom Kongen ind, og da sad Præsten paa en Guldstol med en Pibe i hans Mund saa lang, den hang nedenfor hans Knæer og røgte af. »Du skriver over din Dør, du har aldrig havt Modgang, men jeg skal lade dig see, du kan faae Modgang. Nu tilspør jeg dig 3 Spørgsmaal om du kan besvare mig dem:² hvormeget er den Stol værd, du sidder paa? »Det veed jeg ikke, s. Pr. »Hvem er næst Gud? Kan du svare nu paa det. »Nei? »Hvitti han var miest? (:Hvad Tid, naar han syntes bedst om sig selv:). Dette kunde han eiheller svare paa. »Nu kommer jeg igjen om 8 Dage, og kan du saa ikke besvare mig disse Spørgsmaal, skal du af med din Krave.

Siden 8^e Dags Dagen kom, var Præsten harmslagen fra den tidlige Morgen, han vidste ikke hvordan han skulde svare Kongen. Saa havde han en gl. Rygter, som gik ude i Nødhuset. Han gik til ham. »Hvordan er det, jeg synes Hr. Pastor seer saa harmslagen ud. »Ja han vidste ikke, hvordan han skulde svare Kongen. Han fortalte Rygteren, hvordan Kongen havde spurgt ham. »Nu kan De trække i mine Klæder, saa vil jeg trække i Præstens, og gaae ind og sætte mig paa Guldstolen, og tage Piben i Munden, saa skal der nok komme

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.*

2. om du kan besvare mig dem: *tilføjet over l.*

Svar. Saa gik Rygteren ind og satte sig paa Præstens Stol og saa kom Kongen; bad sin Tjener, at sige, om han vilde komme ud at tale med Kongen. Men han sv. som forrige Gang, at Kongen havde ligesaa nær til ham, som han til Kongen. Kongen kommer ind: »Er du studsig endnu? Kan du nu besvare mig paa det, jeg spurgte Dig til om forleden Dag? Men han kunde [ikke] huske noget af det: »Jeg spurgte Dig om, hvormeget din Stol kunde være værd du sidder [paa]. »Aa, jeg mener en god Maimaaneds Regn over hele Verden kan validere med Stolen. »Aa, det var et ganske godt Svar, det kunde have Rimelighed. Saa spurgte jeg dig, om hvem der var næst Gud. »De solgte Jesus for 30 Sølvpenge, saa mener jeg ikke Majestæten er uden de 29 værd. Saa spurgte jeg Dig om, hvitti du var miest? det er jeg idag, for idag er jeg Præst, igaar var jeg Rygter.

36. Bondens skriftemål¹

Der var en fattig Mand og Kone², der boede nær ved en Præst, og han var altid iveien for Præsten; han vilde hade de fattige Folk alt hvad han kunde og vilde gjerne have dem afveien. Saa gjorde den gamle fattige Mand sig syg og vilde have Præsten til sig, for han var ogsaa sløv. Saa sagde Præsten til ham, Er du meget daarlig? »Aa ja! jeg er saa »vag«, jeg tænker jeg dør med det samme. »Har Du noget at bekjende? »Aa ja, Hr. Pastor! Det veed Gud, jeg har. Nu har jeg været her i 22 Aar, jeg har aldrig læst enten fra mit Bord eller til mit Bord i den Tid. »Aa Gud bevares, det Skarn du er, du maae endelig bede Gud om Forladelse, han maae give dig det til. »Har Du mere at bekjende, »Aa ja, Hr. Pastor! det værste er tilbage endnu. Jeg har havt min Villie med en Koe engang om Aaret i 4 Aar. »Aa, Du maae endelig bede Gud om Forladelse, han maa give Dig det til; du er en forskrækkelig Skurk, som du har baaret dig ad. »Har du meere at bekjende? »Aa det værste er tilbage endnu. Aa jeg har qualtet min Kat ihjel; »Aa Gud bevares, har Du meere at

1. *Titel efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, med tilføjelse (groft og uvittigt skæmtesagn).*

2. og Kone tilføjet over 1.

bekjende, da sig til, at Gud kan forlade Dig det. Saa berattede han ham til Døden, og saa saare Præsten var gaaet, stod den gamle Mand op og var ikke syg længere, det var for at have Løier af Præsten, for han var saa ibande.

Saa kom Præsten til *Sundbye* til Herredsfogden, saa fortalte han Herredsfogden, hvordan han havde bekjendt og spurgte, om den Gamle Mand ikke kunde komme i Fortræd derfor (:det maatte Præsten ikke have røbet:); det sagde Herredsfogden Ja til, det kunde han nok, det var jo reent galt at bære sig ad. Saa bliver den fattige Mand kaldt til *Sundby* i Forhør. »Herredsfogden siger: Er det sandt, at han ikke har løst fra hans Bord eller til hans Bord i 22 Aar? »Ja det veed Gud, det er sandt, for jeg har ingen Bord havt, kun en flad Kiste, som vi have siddet og ædt den Smule, vi have havt. Men det veed Gud, har jeg ikke løst min Bordløsning, saa har der ingen Mand i Sognet eller mange Sogne til løst der' Bordløsning. »Men du har jo ogsaa sagt, at Du har havt din Villie med din Ko¹ i 4 Aar engang hvert Aar. »Ja, det er sandt, det veed Gud, for det er 4 Aar, siden jeg købte den, og den har løbet til (:til Tyr:)² og faaet tidlig Kalv \circ : mellem Nov. og Juul³, og det var godt for 2 gamle Mennesker om Vinteren, om Sommeren kunde de bedre begaae dem og gaae ud. — Du har jo ogsaa sagt at Du har qualt din Kat ihjel? »Aa jo, det er ogsaa sandt; De kan nok tænke ved dem selv, at 2 Mennesker, der ligge sammen, kunne ikke altid dye dem. Nu laae Katten under vor Seng, og saa trykkede jeg noget haardt til, og Ladetræerne, (de Brætter, som Halmen ligger paa) gik i Stykker og Katten qvælted. Men ligesaa sandt som Hr. Pastoren nu har berettet de 3 Dele, ligesaa sandt vil jeg ogsaa have 300 Rbd; ellers skulde han vise ham, thi han skulde komme af med sin Krave inden en vis Datum; for han maatte ikke aabenbare, hvad de bekjendte. »Præsten: Kan du ikke nære Dig med 150? Nei, han vilde have dem. Saa fik han de 300 Rbd. —

1. Af udg. rettet fra ms. Kone.

2. (:til Tyr:) tilføjet over l.

3. \circ : mellem Nov. og Juul tilføjet over l.

37. Hyrdedrengen med troldfløjten og de tre hunde¹

En fattig Kone havde et eneste Barn, som hed Christen; hun flyede ham en »Ildkage«, han skulde gaae ud og nære² sig om en Tjeneste, (:en Kage, som fattige Folk³ bage paa Ilden:) Da mødte han en gammel Kone, som kom med en Kandefuld Melk. »Hvor vil du hen min Dreng? »Ja min Moder har gjennet mig ud, jeg skal see mig om en Tjeneste. »Sæt dig nu ned, saa kan jeg faae noget Brød ved Dig, og Du noget Melk ved mig, saa kunde vi holde os et Maaltid, Du er vel sulten. Saa fik de dem det Maaltid, saa flyer hun ham en Steen, en Pibe at blæse i, »Nu skal du gaae hen til det Kongeslot og komme Kongen selv i Tale og sige, du vilde saa gjerne være Skovhyvr, for du havde ingen Tjeneste, og du skulde nok være en god Hyvr. »Ja jeg har havt en gammel Hyvr i lang Tid, og har mistet et Stykke hver Dag; kan han ikke være god Hyvr, kan Du ikke heller. »Jo, han skulde nok passe paa. Saa blev han der ogsaa og skulde være Hyvr.

Andendags Morgen reste han sig i betids og fik sin Davre og skulde ud med Studene i Skoven. Saa kom der en Dverg⁴ til ham med 2 Hoveder; han pegte ad ham med Stenen, og han drat bagover og saa gav han ham et Pik i Panden og han blev liggende. Saa gik Drengen omkring i Skoven og kom til et Kobberslot, og der laae en sort Hund og han hed »Svindt. »Nu seer jeg min Husbond! »Skal jeg være din Husbond? »Ja, du skal, der hænger en Flaske over et Chatol, drik af den. Drengen drak af Flasken. Saa hænger der et Sværd paa Muren, tag det ned. Da Drengen havde drukket, kunde han tage Sværdet ned. »Drik igjen! Saa kunde han svinge Sværdet. Saa kom Dvergen ind med de 2 Hoveder, han var vaagnet op, saa hug Drengen med Sværdet de 2 Hoveder af, saa de »strit«. Hunden slæbte Hovederne og Drengen Kroppen ud, og de begrove det. Saa skulde de ud i Stalden og see hvad der var, der vare sort Hest og sort Sadel og sort Mundering; saa lakkede det ad Aften, og Drengen

1. *Titel af udgiveren, efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse, der har form af referat: Hyrdedrengen med troldfløjten og de tre hunde »Svindt, Vidrivindt og Mak-dig-færdig fælder lindormen og får kongens datter.*

2. *Rettet fra see.*

3. *fattige Folk over l. rettet fra man.*

4. *Over l. rettet fra Dreng.*

blæste i sin Pibe og Studene kom til ham og de vare der allesammen, og han drev hjem med dem¹.

Kongen blev ganske godt fornøiet, og Drengen blev der og havde det godt, han kom i sin Seng og op om Morgenens igjen og ud med Studene. Han blæste i sin Pibe, og Studene gik hvor de vilde. Saa kom der een til ham med 3 Hoveder; han pegte ad ham med Stenen, han drat bagover, saa gav han ham et Pik i Panden, og han blev liggende. Saa gik han omkring i Skoven, og kom til et Sølvslot; i det Sølvslot var der en hvid Hund; han hed »Vidrivindt« »Nu seer jeg min Husbond? »Skal jeg være din Husbond? »Ja, du skal! Saa hang der en Flaske over et Chatol, som han skulde drikke af. Saa hang der et Sværd paa Muren, som han skulde tage ned. Han kunde rokke Sværdet. »Drik igjen, sagde Hunden. Han drak igjen. Saa kunde han tage det ned. Saa skulde han drikke igjen. Saa kunde han svinge det omkring. Saa kom Dvergen (Diævelen) ind med de 3 Hoveder, saa hug han de 3 Hoveder af saa de strit, (:og saa var det Slot frelst, saa havde han 2 Slotte:) og Hunden slæbte Hovederne ud, og Drengen Kroppen og saa begrove de det. Saa skulde de ud i Stalden og see hvad der var; der var hvid Hest, hvid Sadel og hvid Mundering. Saa pleiede de Hesten, og det lakkede ad Aften og han blæste i sin Pibe, og Studene kom til ham og de vare der allesammen og han drev hjem med dem.

Han fik Natter, iseng og op om Morgenens i god betids og kom ud i Skoven igjen. Saa kom der een til ham med 4 Hoveder, han pegte paa ham med Stenen, han drat bag over, han² gav ham et Pik i Panden, han blev liggende. Han gik omkring i Skoven igjen, der kom han til et Guldslot, i dette Guldslot var der en rød Hund, som hed: »Mak dig færdig«. »Nu seer jeg min Husbond. »Skal jeg være din Husbond? »Ja du skal. Der staar en Flaske paa Chatollet, drik af den, der hænger et Sværd paa Muren, kan du tage det ned. Ja han kunde rokke det. Drik igjen, saa kunde han svinge det. Saa kom Dvergen ind med de 4 Hoveder, bliver slagen, og saa ere de 3 Kongeslotte frelst. Drengen blæste i sin Pibe, Studene kom til ham og han hjem med Studene; dentid han kom hjem, var Slottet rundt

1. og de vare der allesammen, og han drev hjem med dem *er med tal over l.* rettet fra og han drev hjem med dem, og de vare der allesammen.

2. *Tilføjet over l.*

besat med sort Flor, og der var kommen Besked til Kongen, der var en Lindorm med 9 Hoveder, han skulde have Kongens Datter, og hun skulde møde før Dag paa Stranden. Drengen gik ind til hende og trøstede hende: det kunde vorde godt!

Han reste sig i god betids og ud i Skoven og tog den sorte Hest og sorte Sadel og¹ Mundering med sig og red til Stranden. Da sad hun paa en Stol og græd og tørrede sine Øine, og de 9 Hoveder vare ovenfor Vandet af Lindormen. »Hvad Godt vil Du? »Jeg vil have den Prindsesse der sidder. »Ja det vil vi snuppes² og tuppes om, s. Dr. »Ja da beholder du hende ikke længere, end til i morgen, saa skal hun møde til det og det Klokkeslet. Saa maatte hun reise hjem den Dag. Hun vilde, han skulde fulgtes med hende hjem; men det vilde han ikke. Han red ad Skoven, satte Hund og Hest ind og plejede dem, blæste i sin Pibe, og Studene kom til ham og han hjem med dem. Der var ligesaa stor Sorg i Gaarden, saa tog han et Guldæble med sig og gav hende at lege med for at hun kunde forslaae Tiden. Saa trøstede han hende: Der kom en og frelste hende igaar; der kunde komme en anden imorgen; hun maatte ikke have Lov at sørge.

Han op om Morgenen i god betids, i Skoven med sine Stude, blæste i sin Pibe, og de hver sin Vei. Han hen til Sølvslottet, fik fat paa hvide Hest, hvid Sadel hvid Mundering og den hvide Hund med sig. Han red til han kom ned til Stranden, da sad hun paa en Stol og tørrede sine Øine, og Halvparten af Lindormen var oventil. »Hvad Godt vil du? »Jeg vil have den Pr. der sidder. »Jo det vil vi snubbes og tubbes om. »Ja, da beholder Du ikke hende længere, end til imorgen, saa vil jeg have hende, saa kommer jeg op med hele Kroppen. Saa gik Drengen hen til hende: »nu skulde hun reise hjem til andendags Morgen det og det Klokkeslet og han hen og satte Hest og Hund ind, blæste i sin Pibe og hjem. Han kom hjem, der var ligestor Sorg, saa tog han 2 Guldæbler med sig og flyede hende saa havde hun 3. Han gik ind til hende: »Hun maatte ikke klage sig, det kunde nok blive godt, der havde En kommet de andre Dage, der kunde ogsaa En komme imorgen.

Drengen iseng, op om Morgenen i ret betids, ud med sine Stude i Skoven, og han hen til det Guldslet, tog rød Hest, rød Sadel og

1. Sadel og tilføjet over l.

2. Rettet fra tu[ppes].

rød Mundering og alle 3 Hundene med sig. Siden han kom ned paa Stranden, sad hun paa Stolen og græd, og var næsten overvunden; Lindormen var ved at træde paa Landet, »Hvad Godt vil du? Jeg vil have den Pr. der sidder. »Ja det vil vi snubbes og tuppes om! Ja, nok, sagde Lindormen. Svindt, Vidrivindt, mak dig færdig, Snap, tag mig ham, Styrk hold mig ham, snap riv mig ham ihjel. Saa blev han reven saa smaae, som han var møllemalet! Saa tog Drengen de 9 Tunger af de 9 Hoveder og svøbte i hans Tørklæde og puttede i sin Lomme; saa gik han hen til Pr. og spurgte om hun nu kunde see, hun var frelst. »Ja nu skulde han da ogsaa følge med hende hjem. »Nei det vilde han ikke. »Maa jeg da¹ ikke have Lov til at knytte min Guldring i dit Haar? »Jo det maatte hun nok. Saa rejste hun over en lang Hede, inden hun kunde komme hjem; saa kom der en Kuldrænder ad Stranden, han kom til den her Lindorm, han hankede de 9 Hoveder op og tog med sig, kørte saa stærkt han kunde og naede Prindsessen. »Hun skulde komme og sætte sig op at age. »Nei det tyktes hende at være for ringe at sidde paa nogle Kulsække »Ja hvis hun ikke kom, skulde han tage Livet af hende, saa var hun i Fristelse igjen. Saa satte hun sig op at age, og han kørte hjem med hende, og der blev da stor Glæde, da de saa, hun var frelst, og Kulsvieren sagde han havde frelst hende og viste frem de 9 Hoveder, og Kulsvieren kom i et Karfuld lunkent Vand og blev vasket godt i Sæbe, kom i fine Kongl. Klæder og skulde have Datteren.

Drengen kom med Studene, og han passede det, indtil Tiden blev berammet, de skulde have Bryllup. Han gik ind til hende og trøstede hende. Da Bryllupsdagen var berammet, var hun lige sørgmodig; Kulsvieren spankulerede med en stor Pibe i Munden, men² Præsten var endnu ikke kommen. Saa saae hun ud af Vinduerne, der kom Drengen ridende paa den røde med alt det Sølv og Guld, han kunde have paa sig, og alle 3 Hundene. Dentid hun saae, han kom ind af Porten: »der kommer den, der frelst mig, og sprang ud og tog imod ham. Og saa kom alle Bryllupsfolkene og vilde see til; og han tog hende ved Armen og hun ham, og hilste venligt, og Hundene rendte rundt omkring i Gaarden og snøvste; saa kaldte hun paa dem: Svindt, Vidrivindt, gjør Dig færdig, og de kom og sprang

1. Tilføjet over l.

2. Tilføjet over l.

op ad hendes Brudekjole, og hun kyste dem alle 3 Hundene; saa tog de ved Armen af hinanden, og fulgtes ind det bedste de kunde; saa kom Drengen og Kulsvieren til at sprekke sammen; Kulbrænderen blev gal; han beraabte sig paa de 9 Hoveder. Drengen passede hver Tunge til sit Hoved: Hvem vil I nu dømme har først været der, den der har Hovederne eller den, der har Tungerne? Ja alle maatte finde, at Drengen først havde været der. Saa blev Kulbrænderen klædt af sin Stads og i sine egne gamle Kulklæder, og saa kom han i en Pigtønde og der blev spændt »Vildsmekker (:vilde Øg:) for den, og saa er der nogle grumme dybe Dale nord for *Sundby*, som de kalde *Allerup* Bakker, og der rendte de op og ned med ham, og det bleve de ved med, og kanskee de render der endnu. Drengen og Pr. kom til at holde Bryllup, og saa havde de 3 Kongeslotte og vare ene om, og det Bryllup kanskee ikke er Ende paa endnu, jeg veed ikke.

38. Jomfruen i dueham fra Rosenborg-slot¹

Der var en Mand, han havde 3 Sønner, saa havde han en Hørager Sønden til hans Lade, og den Ager blev som den var tromlet fra den ene Ende til den anden St. Hans Aften, og det forundrede han sig over, og saa let han de her 3 Sønner byttes til at vagte den ene efter den anden, og de 2 traf ikke til at see Noget; siden den 3^{die} kom saa, der var en Stige sat til den nordre Side af Laden og selv gik han inde i Laden og vagtede, da blev han vaer 2 Duer komme flyvende op paa Laden og de kastede deres Dueham, og det blev til 2 Jomfruer, som gave sig til at dandse paa den her Hørager saalænge til den blev tromlet. Saa kravlede Karlen op og tog den pæneste Dueham, den anden let han være, siden de kom saa og vilde i Hammen, saa var den ene henne, saa sagde Karlen: dersom hun vilde have ham tilægte, saa kunde hun faae sin Dueham; »det var ingen Nytte til, for hun kunde ikke komme tiere, end hver St. Hs Nat, og ligesaalidt kunde han komme til hende tiere, der var saa langt. Endelig gav hun sit Minde til det, at de skulde »tilhobe«; men det

1. Titel tilføjet efter Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse.

blev til hans Ulykke, for Præsten vilde ogsaa have hende, han var Enkemand.

Saa blev der bedet til Bryllup, og siden Gjæsterne vare samlede, gik hun frem og satte sig under deres Vadskebænk, for hun vidste Præsten vilde ogsaa have hende. Siden han kom, Præsten, ledte han om hende, og fandt hende ogsaa der, og sagde til Karlen: Aa, her er hun for mig og ikke for Dig¹. Men kan du nu gaae ad Skoven og fælde hvert Træ der er, saa skal du have hende, og den Skov var 3 Miil lang og 3 Miil bred 3 Miil paa hver Kant. Saa klager Karlen sig til hende, det kunde han paa ingen Maade gjøre; »Hun siger: nu flyer jeg dig en Alen og en Øxe (Uhs') og nu skal du gaae og lægge Alen ligeud for det første Træ, han kunde see ved Udkanten, og hugge ind i Træet paa den anden Side, saa skal hele Skoven falde. Saa skete det ogsaa. Da Præsten kom og saae det, blev han ganske forfærdet og harmt: »Nu skal du faae hvert Træ op at staae, som de før have staaet, saa skal Du have hende. Saa klager han sig til hende for det; »Nu kan du tagen Alen og sætte rank op ved det Træ, som du fældede, og sige, at hver Træ skal staae, som det før har staaet, og saa reiste hele Skoven sig op. Saa befalede han ham at gaae til Havet, Præsten havde 5 Skuder tilvands og tage² en Skovl og Spade med sig, og kaste 3 Spadefuld op af Stranden, og komme 3 Skovlfulde Vand af Havet i de Huller, og saa skulde alt Vandet gaae i det Hul, og Havet blive udtømt. Saa kom Præsten og saae at Skibene stode stille, Havet tømt, og Fiskene laae stille paa Bunden af Havet. Altsaa saae Præsten, at han Intet kunde udrette med ham, og han³ befalede ham, at han skulde faae Havet igjen, som det havde før været, saa sagde hun til ham, ja, jeg saae nok, the det blev til din store Ulykke, at du bad den Præst; nu skal du tage 3 Skovlfulde Vand og komme i Havet og sige, nu skal Havet blive som det før [har] været, og det blev ogsaa. Saa viede han dem sammen og de holdt Bryllup. Saa droge de i deres Dueham, Jomfruene, og de reiste til *Rosenborg* Slot, og tænkte da ikke de havde kommet sammen inden St. Hansdag igjen.

Saa snakker han med Forældrene om, de vilde ikke tilstæde at

1. Herefter Nu saa slettet.

2. Over l. rettet fra drage.

3. Herefter maatte vie dem sammen slettet.

give ham noget af¹ Levnetsmidler og de Penge som kunde tilkomme ham efter deres Død, saa vilde han ud at reise og lede efter hende. Der kom han til en gammel Røverkule, hvor der var 12 Røvere, og der stod 2 (og det var² af deres Børn) udenfor og sloges, og det om en gammel rusten Sabel; hvad de pegede paa med den, drat om og var død. Saa fornøiede han dem for Sabelen og saa kunde de lade være med at slaaes, saa dealte de Pengene imellem dem. Saa gik han ind — han vilde spørge Vei til Rosenborg Slot — der stod eet gammel Kjælling og rørte i en Gryde: »Aa hvad vil det deilige Mske herinde i denne Røverkule, I kommer til at gaae igjen, for ellers kommer I af med Eders Liv. »Det var han ikke bange for, han vilde spørge Vei til Rosenborg Slot, (:nu stoledes han paa Sablen:) Saa kom Røverne hjem og den Gamle blev reent gal, han kunde skjønne paa det var Christent Blod, der var inde; men saa havde han sat Sablen saadan, at Røverne kunde see at han havde den; saa spør Karlen ham, om han kunde sige ham, hvor Rosenborg Slot var? »Jo, han havde en Broder, han var mange Mile henne, naar han kom til ham, han kunde nok sige ham, hvad Vei han skulde gaae. Han fik et Brev med sig til Broderen, »at dersom det var muligt, skulde han vise ham paa rette Vei til Rosenborg Slot, og det vidste en 3^e Broder, som han kunde vise ham hen til.«

Siden han kom til den 2ⁿ Broder, stode 2 og sloges, og det var om et Par gl. Skoe, og hvert Trin, man treen i dem, treen de 15 Mile ved hvert Trin. »Hvad staae I Narre her og slaaes om? »Ja, det var om 2 gl. Skoe. »Aa det er bedre I lade være at slaas og lade mig faae Skoene, de ere mig nyttige til en saa lang Reise. Saa bleve de enige om Prisen og han fik Skoene. Saa kom Røverne hjem, og han flyede den gl. Røver Brev fra hans Broder, og derved blev han meget glad. Saa skrev han med ham til den 3^e Broder, den ældste, at var det ham muligt, skulde han vise ham til Rosenborg Slot, og det vidste han, han kunde.

Saa trinte han op, 15 Mile ved hvert Trin; saa kom han til den ældste Broder, han kaldte alle sine vilde Dyr hjem, og spurgte dem, om Ingen kunde sige ham, hvor Veien gik til Rosenborg Slot; men Ingen kunde sige det, inden han fik fat paa en grumme gammel Ørn,

1. *Over l. rettet fra til.*
2. *og det var tilføjet over l.*

saa gammel, at der laae Mos paa ham; han kunde sige ham, hvorhen det var, saa tog Ørnen Karlen paa hans Ryg og fløi med ham. Saa fløi han saa længe, til han kom op paa et meget høit Bjerg, og det gjorde han, for at han kunde komme til Flugten igjen, han var saa gammel, der viste han ham Spirene af Rosenborg Slot. Saa havde han Fetalie med sig og det meddeelte han Ørnen af og de sade og fik sig noget at leve af, og det Slot, der havde Troldmanden¹ sin Bolig (Rosenborg) og han forlangte Kjødet af 6 Oxer om Aaret for at vise ham Vei. Men saa var det galt for at komme der, han kunde ikke komme der anderledes, end der var en Pige, der var Hyvr for nogle Køer, saa skulde han gaae til den Pige og sige, hun skulde tage en Kniv og sprekke Maven² op paa den Ko — hun var med Kalv — og tage Kalven ud³ og faae Karlen indeni Koen og sye Maven sammen med dobbelt Traad; og sætte Koen op for den brede Dør, han kunde stige ind, saa var han frelst. Dentid hun trækker saa over Broen⁴, hvor Troldmanden havde sin Bolig, spør han hende hvor hun vilde hen med den Ko? »Ja hun var kalvesyg. »Ja saa kunde hun trække frit.

Karlen kom af Koen og kom ind. Da han kom ind og Jomfruerne bleve ham vaer, gave de dem til at græde af Glæde, men de forundrede dem over, hvordan han var kommen der. Siden det blev Aften, kom de i deres Dueham, Jomfruerne, de skulde ud, for de kunde ikke være der om Natten, for saa huserede Troldmanden Rollinge. Han spurgte dem, hvor han skulde faae nogen Levemaade og Lys⁵. Det sagde de ham.

De fløi ud om Aftenen, og han tændte Lys og satte paa Bordet Mad og Flaske og Glas og satte sig til at spise. Mens han sad og spiste, kom Troldmanden ind, han puste og blæste og var gal over ham, der sad der. »Ja du skal ikke gjøre Dig gal ved det, du kan være saa god at komme og sætte dig⁶ og faae dig noget at leve af med. Han kom ogsaa. Saa sad de og pratete; han saa nok Sablen, den sad under hans Kjole, den frygtede han for. Saa bad han Karlen, om han vilde være saa god at følges hen med ham at see, hvordan han havde

1. Af udg. rettet fra ms. Ørnen.

2. Over l. rettet fra Hovedet.

3. og tage Kalven ud tilføjet over l.

4. Broen gentaget ved lineskifte.

5. og Lys tilføjet over l.

6. Tilføjet over l.

det. Han fulgtes ogsaa med ham. Saa vilde han, Karlen skulde gaae først ned af nogle Trapper. »Nei, det var ikke Brug i hans Egn; der viste man Vei, naar En kunde ikke see hvor han gik. Saa gik den Gamle foran. Saa var det brugeligt der, at hvem de fik med dem, ham skulde foran, saa stode der 3 Sønner af den Gamle nedenfor, de hug Hovedet af ham; nu hugge de Hovedet af Faderen. Saa var Karlen beredt derpaa, han havde sin Sabel ved sig, saa hug han den ene efter den anden, til de vare dræbte alle 3. Saa gik Karlen ned og vilde see sig om, der var en gammel Kjælling dernede, Moder til de 3 Sønner, hun skreg og skræbte, thet det var¹ nu forbi Altsammen. »Aa giv sig tilfreds, gamle Moer! Naar hun vil sige mig, hvorhenne alle hendes Meubler og Gods er, saa skal hun faae det saa godt, hun har aldrig havt det saa godt før. Saa viste hun ham det og der var Sølv og Guld nok², og saa pegte han ad hende og saa var det forbi med hende.

Saa gik han op og lagde sig i en Seng, om Morgenen, Jomfruerne kom, saae de, det var ham, og troede han var død. Saa toge de Hyvrepigen til dem og klædte hende op som deres eget Barn, for hun havde hjulpet til at frelse ham. Saa holdt de Bryllup igjen paa nye Regning og det varede et Fjerdingaar, og der sidde de og leve den Dag i Dag og have det Godt. Rosenborg Slot var frelst, og de havde saa baade Folk og Fæ og Alt hvad der var godt.

39. Drengen og enkedronningen³

Der vare 3 Brødre, de vilde ud at beile, den Ungest skulde være Tjener for de 2 ældste, og de vare saa pænt klædte; i svære Frakker og havde store Piber; de toge ikke efter de smalle Døre andet end efter de brede. Den Ungest staldte ind og passede Øgene og gik ind ad

1. det var *rettet fra* de vare.
2. og der var Sølv og Guld nok *tilføjet over l.*
3. *Titel tilføjet af udgiveren. I Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse findes et kort handlingsreferat: Den yngste af tre bondesønner følger som tjener sine to storagtige brødre på deres frierrejse, får på vejen tre gode gaver: saks, dug og kjedel; kommer i slaveriet, men ender med at ægte enkedronningen og bliver konge, og gæster som sådan sit hjem.*

den bageste Dør og satte sig i Folkestuen. Saa kom¹ Konen: »men hvad er dette for en Person, som de har med dem, at de bryder dem noget om ham, om han faaer noget til Føde; han er i en gammel graa Kjole, og de Andre ere saa pæne! »Aa det er mine Brødre, men de ere saa stolte og hoffærdige, de bryde dem ikke noget om mig. Saa fik Konen ham noget at æde. »Jeg tykkes, I er et grumme rimeligt Menneske at snakke med, dersom I har Lyst til det, maa I nok komme igjen, for Gaarden kan nok føde en Familie; Jeg synes ikke om dem, der ere saa hoffærdige. Nu vil jeg fly dig en Sax, og naar du kommer ud af Gaarden, skal du klippe i Veir og Vind og hvilken Frakke, Du ønsker dig, faaer du strax, for du skal ligne de andre, da du skal følges med dem. Saa klipper han i Veir og Vind, og han fik saa møi stadselig en graa Kjole eller Frakke, for han vilde have en saadan en (graa) at begynde med.

Saa kom de da og vilde afsted og han rinkede Øgene op til dem, saa bleve de vaer han var i den her Frak: »Hvor har du faaet den; den har Du misæl staalet, din Knægt! »Nei, det var en Frakke, Konen havde givet ham af sin salig Mands, for hun syntes, han var for ringe at følges med dem, saa gik de ind til hende og vilde have Sandheden at vide, men hendes Udsagn stemte med hans.

Saa red de hen til et andet Sted og vilde beile der, og de sade af og han tog mod Øgene og fik dem staldede ind og de marserede hen til de brede Døre og vilde ind der, som sædvanlig. Og den Ungest gik ind af Bagdøren, da han blev færdig, og sad længe inden han fik noget. Saa kom ogsaa den Kone og spurgte, hvad han var for en Een, de bare ingen Omsorg for ham? »Ja, jeg er deres Broder, men det er nogle storsindede Spragere, jeg bryder mig ikke om dem². Vor Herre vil nok sørge for mig alligevel. (:Spragere :som slaaer stort paa:). Jeg tykkes, I er et grumme rimeligt Menneske, dersom I synes om det, saa syntes hun, han skulde blive der, og det lovede han ogsaa. Saa flyer hun ham en gammel Dug til at lægge paa Bordet; naar han bredte den ud, kunde han faae alle de Retter han ønskede sig, naar han kun bredte op ved det ene Hjørne (:naar han nemlig var ene:).

Saa rede de afsted igjen, og skulde hen til det 3^e Sted, siden de

1. *Gentaget.*

2. *Rettet fra det.*

kom der, var det som før, at den Ungest skulde tage mod Øgene og passe dem, og de andre marserede ind ad den brede Dør. Og han gik ind ad Bagdøren og idet han bredte Dugen ud, fik sig Noget at leve af¹, nu kunde han sørge for sig selv. Saa kom ogsaa den Kone og spurgte, hvad han var for en En? Ja han var en Broder til de her Spragere, de brøde dem ikke om ham, men han kom vel nok igjennem Verden alligevel. Saa sagde hun: Ja, dersom Du har Sind for det, saa er det bedst du kommer igjen, naar du har fulgt dem saalænge, du skal; jeg synes bedst om Dig. Saa flyer hun ham en Kobberkjedel til at kaage Kaffe i; naar han holdt den i Veiret, kunde han faae al den Drikkels, han vilde have, hvad Slags han ønskede sig.

Saa rede de afsted; han stjal en Smule fra den Kone, de rede sidst fra, det bleve Brødrene vaer, det skal du komme kjønt fra, sagde de til ham, og saa satte de ham ind i Kjøbenhavn som en Tyv, og anden Dagen skulde de sølle Fanger ud at røre dem; saa siger han: Jeg tykkes, I ere saa pjaltede allesammen; har I ikke Lyst at faae nogle nye Klæder? Ja det var da reent galt at tænke paa det, hvordan skulde det gaa til? »Saa tog han sin Sax og gav sig til at klippe i Luften, og klippede saa først Skjorter, saa Underbuxer, saa Strømper, og alle Klædningsstykker og Kaskjetter indtil det Hele var færdigt. Saa bleve de da glade og spurgte, hvad de nu skulde gjøre ved ham for det, og de bleve enige om, at de skulde skrige Hurra dygtigt for ham. Saa var der en Enkedronning i Kbhvn og hun hørte de skrege Hurra saa møi stærk, saa fik hun Bud til Arrestforvareren og vilde vide, hvad det var for en Skrigen? Saa kom han ogsaa til hende og sagde, der var kommen en Fange igaar; og han havde en Sax, han havde klippet med i Veir og Vind, og han havde klippet Dragter til dem fra det inderste til det yderste Stykke og de vare alle som een, og dem havde han givet dem. Saa vilde hun have ham op til sig, Arrestforvareren fulgte ham op til hende, og hun spurgte ham ud, og han svarede, at det havde gjort ham ondt, at de vare saa pjaltede klædte de sølle Fanger. »Om hun ikke kunde faa den Sax han havde, den var nyttig for hende, hun havde saa mange at klæde. »Jo, det kunde hun nok! »Hvad han vilde have

1. og idet han bredte Dugen ud, fik sig Noget at leve af *er med tal over l. rettet fra* og fik sig Noget at leve af, idet han bredte Dugen ud.

for den? »Naar han blot maatte faa Lov at sidde udenfor Dronningens Seng om Natten. »Ja, det maatte han nok. Saa let hun sine Piger sidde der ogsaa, om han vilde gjøre noget Ustyr, men han var saa morsom og fortalte Historier for dem, og de vare saa glade ved ham allesammen.

Saa skulde han da i Arresten igjen, siden Dagen kom; saa skulde de da ud at røre dem igjen; »men ere I da ikke sultne? »Jo, det ere vi jo nok. Han tog da sin Dug og bredte ud, og strax vare der saa mange Retter, at de fik saa meget, de vilde spise alle sammen. Saa vilde de vide, hvad han skulde have for det. »Ja, de skulde blot skringe Hurra for ham, nok saa godt, som Dagen iforveien. Saa kom der igjen Bud til Arrestforvareren fra Dronningen, hvad det var for? »Ja, han havde havt en Dug, og den havde han udbredt og de havde faaet saa mange Retter. Saa kom han igjen til Enkedronningen og hun vil have at vide af ham, hvorfor de have skreget Hurra, og han forklarer hende det. »Om hun kunde ikke faae den Dug, den var rigtig god for hende; hvad han vilde have for den? »Ja han vilde blot sidde udenfor hendes Seng — og det gik alt som forrige Nat, han fortalte Historier for dem og de vare alle glade ved ham.

Anden Dag kom han i Arresten igjen, og da de¹ skulde ud at røre dem, : Ere I ikke tørstige Børn? »Jo,; »Og han holdt sin Kjedel iveiret og fik saa megen gjæv Drikkelse til dem, de ønskede. Saa vilde de have at vide, hvad han skulde have for det? »Jo de skulde skringe et saa meget stærkere Hurra, at de kunde høre det Staden over. Saa kom der Bud efter ham igjen, han kom til hende, vilde hun vide, hvorfor de skrege, og han forklarer hende det med Kjedelens, hvordan han skaffede dem saa meget at drikke, de vilde, og de bleve saa fornøiede derover, at de skrege Hurra for ham. »Om hun kunde ikke faa den Kjedel? »Jo. »Hvad han vilde have for den? »Ja han vilde blot sidde udenfor hendes Seng. »Ja det maatte han nok. Saa sagde hun til Pigerne, de maatte nok gaae for at lægge dem, de kunde ikke holde ud at vaage saa mange Nætter, det var et skikkeligt Menneske, han kunde nok sidde udenfor hendes Seng uden Fare. Noget hen paa Natten blev han frossen:

1. Tilføjet over l.

»Hu, Hu! Jeg er saa frossen. »Er der da ingen Raad for det. »Jo, dersom jeg baade kunde faa Lov at ligge mellem Dynen og D. en bitte Smule, saa kunde jeg komme mig lige med Eet. Ja saa kom han i Seng til hende, og saa kom han sig ogsaa, da han havde ligget lidt, men da nogen Tid var gaaet, synes hun, at det ikke var saa ganske rigtigt, saa tog hun ham ud af Arresten og tog ham til Staldkarl, det kunde han saa meget godt være, og saa til Skriver, og saa til Dommer, og saa til Konge, saa tog hun ham tilægte.

Siden de fik saa holdt Bryllup, saa vilde han reise hjem, og 8^e Dag efter skulde hun komme bagefter¹ i Kareth med 6 Heste for og al hans kongelige Dragt og Smykke, han vilde saa lade dem see, hvad han var for en Een. Siden han kom hjem, sagde Moderen: Aa kommer han ikke nu, den lede Knegt, nu er han brudt ud af Tyvehullet. Moderen skjeldte paa ham en grumme Tid, at han skulde have blevet henne; saa viste de ham ad Skoven, at han skulde være Svinehyvr og passe paa deres Sviin i Skoven. Han havde sin Pibe, naar han blæste i den ene Ende² gik Svinene fra ham og hen i Skoven og gik³ og »snallerede, og naar han blæste i den anden Ende, kom de tilbage. Og nu commanderede han dem, at de gik Fod for Fod paa Linie, som naar Folk marschere, og naar de kom ind i Gaarden, svingede de paa Commando til Høire for ham, og naar de havde gjort det, gik de hvorhen de vilde.

Nu befalede han sin Moder, thet hun skulde være sig om en rigtig Kokkekone, som forstod at lave til et Bryllup, og 8^e Dag efter kom Dronningen kjørende i Karethen, og han gik hen og tog imod hende, uagtet han var i sine Hyrdeklæder, og han tog i Armen af hende og vilde følge hende ind. Da de kom ind, var Bordet dækket, og saa bad hun Hyvren om han vilde komme og sætte sig ved Siden af hende. Nei, min Salighed om du skal, der skal du være fra, du næs- vise Knegt, sagde Moderen. »Jeg befaler, sagde Dr., at han skal sidde ved min Side. »Naar han havde selv taget en Skefuld, tog han een og kom i hendes Mund, og ligesaa med Kniv og Gaffel, hvertandet Stykke kom i Dronningens Mund, og Moderen gik og skjeldte ham ud, det var forskrækkeligt. Siden de fik spist og drukket saa meget

1. Tilføjet over l.

2. ene Ende tilføjet over l.

3. og gik tilføjet over l.

de vilde; befaler Hyvren sin Moder, at hun skal rede en Seng op, som ingen har ligget i før; »Hvad skal vi nu gjøre af ham, den slemme Knegt, vi have ei flere Senge, vi komme til at tage nogle gamle Pjalter ind og lægge ham i¹ Ovn. »Dr. siger: Jeg befaler, han skal ligge ved mig; det vilde Moder ikke tillade, men Dr. vedblev at paastaae det og saa kom han til at ligge ved Dronningen.

Om Morgen, den Gamle kom og vilde see, hvordan de havde det, laae han i sin kongelige Dragt² og laa i Armene af hende saa pænt og saa stadseligt, og saa turde Moderen aldrig sige Noget til ham mere. Saa befalte han de her 2 Brødre, de skulde følge dem hjem, siden de kom saa hjem, befalede han, de skulde være Svinehyvrer i 8 Dage, og de fik ingen anden Føde end ved Folkene. Saa bad han dem, de kunde reise hjem, og nu havde de været der og seet hvordan han havde det.

40. Dværgedræberen³

En Konge havde 3 Sønner, som vare saa ustyrlige, at han ikke kunde have dem hjemme; han gav dem derfor hver sin Deel, en Ask med⁴ Penge, at de skulde have ligemeget hver, at de kunde prøve deres Lykke i Verden. Saa kom de paa en Vei, der laae en Kroe, og satte de dem til at spise og drikke saalænge, de havde Lyst til det; saa gave de dem til at reise, der kom de til en Korsvei og hver begav sig paa sin forskjellige Vei, den Ungest, siden han kom af Syne af de Andre, vendte han tilbage til Kroen igjen, og der satte han sig til at spille Kort saalænge han havde een Skilling, og spilte hele hans Kjole og Dragt hen, saa at han gik saa godt som nøgen derfra. Saa kom han til en gammel Kone i et lille Huus ved Siden af en Skov, og det var Aften og han havde kuns 4 bitte Melmader med sig, saa blev han der om Nætten, saa spiste han den ene Melmad om Aftenen, saa syntes den gamle Kone, det var for lidt

1. i *gentaget i man.*

2. Dragt *gentaget ved linjeskifte.*

3. *Titel tilføjet af udgiveren. I Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse står Hyrdedrengen, en kongesøn, fælder tre dværge, som ville tage hans får, vinder derved et fortryllet slot m. m. [Sammenblanding af forskellige æventyr.]*

4. *Over l. rettet fra af.*

han havde til Føde, saa gav hun ham noget om Morgenen, inden han reiste, saa havde hun en gammel graa Kjortel og en gl. Hat og et Par gl. Støvler, det havde været hendes sl. Mands, og en gammel rusten Sabel, og dem gav hun ham at reise med.

Saa skulde han gaae til et Slot og forlange at være Faarehyrde. Han kom ogsaa dertil, men saa sagde Kongen til ham du maa endelig ikke lade Faarene gaae ind ad denne her indelukte Hauge, for du kan aldrig faae nogen Ting ud deraf igjen, de blive snappede fra Dig. Drengen lovede godt, men siden han kom ad Skoven, loppede han en Laage og gjente Faarene derind, der var Græs nok og han let dem gaae, hvor de vilde. Han kom saa derind, saa stod der et sort Bord og en sort Stol, og der satte han sig paa Stolen og hans Melmad lagde han paa Bordet. Saa kom der en til ham med 2 Hoveder, »Hvad sidder Du og gjør her? »Ja, jeg æder min Melmad. »Jeg vil have det bedste af dine Faar. »Nei, jeg kan ikke tage det, jeg er i de her Par gamle Støvler, jeg kan ikke rende, vil Du have eet, skal du have det her, som er skitrøvet (:følgeligt syg og ikke kan rende:) det kan jeg tage. Det vilde han ikke¹ have, men han vilde hjælpe Drengen til at tage det bedste, og det fik de fat paa. Drengen sagde: hold nu ved hende, men jeg binder hende. Saa tog han sin gamle rustne Sabel op og hug de 2 Hoveder af Dvergen, mens han stod og bukkede sig og holdt ved Faaret. Saa kunde han reise hjem med sine Faar og havde dem allesammen. Kongen kom og talte dem, og fandt dem allesammen og undrede sig over at Faarene vare saa tykke: Gud bevares! hvoraf kan det komme? Ja, jeg er en god Hyrde.

Siden han kom ind om Aftenen og skulde have hans Nætter vare Folkene ogsaa inde, og Kongen havde en Datter og hun kom og beloe Drengen, for hun vilde gjøre Nar af ham, han kom i den her gamle graa Kjortel og saae saa slasken ud, saa holdt han sig til Datteren og snakkede til hende og havde saadanne gode Miner til hende, og de bleve da kjendte sammen. Saa aabenbarer han for Datteren, at han var ligesaavel en Kongesøn, som hun en Kongedatter, men saadan og saadan havde han baaret sig ad og var kommet skit afsted.

1. *Tilføjet over l.*

Nu han fik hans Nætter om Aftenen, og saa ud om Morgenens med Faarene igjen, og Kongen bad ham om, at han endelig ikke maatte gjenne Faarene ind af den Have, men han gjente dem ligevel derind. Siden han kom derind, stod der et hvidt Bord og en hvid Stol, og han satte sig paa Stolen og lagde sin Melmad paa Bordet og vilde have sig lidt til Føde, saa kom der een til ham med 3 Hoveder: Hvad sidder du her efter? »Jeg vilde have min Melmad og hvile mig en Smule. »Jeg vil have de 2 af de bedste af dine Faar. »Jeg kan ikke rende, jeg har de her Par gl. Støvler paa, men vil du hjælpe mig, saa skal jeg forsøge. (:Han vilde først have undt ham de skidtrøvede:) Saa tog de de 2 bedste; Han sagde til Dvergen: vil du holde ved dem, mens jeg binder dem? Det gjorde Dvergen, men saa tog han sin Sabel og hug de 3 Hoveder af. Saa gjente Drengen Faarene til Kongeslottet igjen, og da han kom hjem, stod Datteren bag ved Døren og vilde kysse ham og brugte Spil med ham. Saa tænkte Folkene, thet det var da et grumme Nar og Spøgelse, og her fik de ret deres Plaseer af ham; men han fik en Bid Melmad, og saa listede han sig ind af Datterens Kammer og der blev han ved hende om Natten; om Morgenens han stod op, og hun reiste sig og gav ham Davre og var saa føielig det var forskrækkeligt, thi han fortalte hende alle Omstændigheder og de bleve forlibte i hinanden.

Saa kom han ad Skoven den sidste Gang, og der stod en rød Stol og et rødt Bord, og han satte sig paa Stolen og vilde til at spise af Melmaden og Faarene gik trygge. Saa kom der een med 4 Hoveder: Hvad gjør du her? »Jeg vilde herind med mine Faar; jeg syntes der var god Græsning, og saa vilde jeg spise min Melmad. »Jeg vil have de 4 bedste af dine Faar. »Nei, dem kan Du ikke faae, jeg er i de her gl. Støvler; vil du have de skitrøvede, dem kan du faa. Men saa hjalp han ham til og de toge de 4 bedste. Saa skulde Dvergen holde ved Faarene og Drengen¹ skulde binde dem; men han stod og holdt ved Faarene, drog Drengen sin Sabel og hug de 3 Hoveder af ham, det 4^e lod han ham beholde! »Jo, jeg syntes, Du skulde ikke ganske være hovedløs. Ja, siger Dvergen, rend nu hjem; og Drengen saa nu, at Slottet var befriet fra Trolddom, og at det laae der midt i den indplantede Have; og der ligger et Knippe Guldnøgler i et Vindue,

1. *Over l. rettet fra Dvergen.*

og dermed skal du loppe et Skab og tage nogle Flasker og Dunker ned saa hurtig, du kan. Drengen gav sig Stunder og loppede et Skab efter et andet og vilde see hvad der var, en Dør efter et andet, og han loppede Stalddøren og fandt der 3 skjønne Heste i rødt, hvidt og sort, og Sadel og Mundering lige bag ved hver og da han fik saa seet det, tog han ogsaa en Flaske med sig, og fandt en Dverghat og tog paa (:en Hat, saa at den der har den paa, ikke kan sees af Nogen:) og Faarene gjente han hjem, og da han kom hjem, var der Sorg i Gaarden, der skulde næste Dag komme en heel Armee og storme an paa Kongen; men Datteren var glad, for hun vidste, at Drengen kunde frelse Kongen.

Om Morgenen han op og gjente Faarene ud og ind i Haven; saa til Stalden og tog sort Hest og sort Sadel og sort Mundering og Dvergehat paa, saa ingen kunde see ham. Da han kom hjem om Morgenen, var Gaarden besat med Krigsfolk, og han hug dem ned hver Karl, der blev ikke en Mand frelst af dem. Saa red han ud af Porten, og de saa akkurat som en Skygge, og de kunde ikke faae fat paa ham, for de kunde ikke »opyvre« ham. Saa forlod han sit Hyvrearbeide og vilde ikke have mere med det at bestille, og han kom til Kongeslottet og talte med Prindsessen, hun vidste fuld Besked om Alting.

Anden Dags Morgen skulde der komme nok saa mange, 2, 3 dobbelt, og der skulde være stor Krig mod Kongen. Og han kom paa hans hvide Hest, hvid Sadel og hvid Mundering og Dvergehat paa, og alle dem, han rørte ved med Sabelen, de faldt, som Sand, og han dræbte dem hver Karl. Der blev sat Vagt ved Porten, at de kunde tage fat paa ham, der vandt Seier for Kongen, men de kunde ikke tage fat paa ham, det var som en Skygge for dem allesammen.

3^{die} Dagen skulde det sidste Slag staae, hvem der saa kunde bjerger dem, havde vundet Seier, da kom han paa den røde Hest, rød Mundering og Sadel og Dvergehat; da han [kom] ad Gaarden, var der baade indeni og udenfor Gaarden saa mange, men han gjorde Besked paa dem allesammen, og han gav sig saa gode Stunder, at han tog sig en Dram udenfor Kongens Gaard; og Kongen vilde have talt med ham, men han vilde ikke bie. Saa havde han sagt Datteren Beskeed: Nu imorgen kommer jeg i en Kareth og har 4 for; saa skal du være færdig til at følge med. »Ja det skulde hun.

Saa snart hun vaagnede, klædte hun sig paa om Morgenen og han kom kjørende og holdt udenfor Døren, og Datteren kom og satte sig i Karethen og han bad om at Kongen og Dronningen vilde følge med, og de fulgte ogsaa med og han kørte ind ad det her indplankede Have, og han kom til det prægtigste Slot de kunde see, og der var alt, hvad Man kunde ønske sig af Rigdom og Velstand og Herlighed, og de fik hinanden og holdt Bryllup og boe der i det Slot kanske.

Og de andre Brødre kom hjem og havde ingenting faaet og vare nogle sølle Pjalte, men han, der ingenting havde gjort andet end spille¹, var bleven en rig og mægtig Konge i et stort Slot, det er ligesom Lykken træffer.

41. Hittebarnet²

To Msker vare komne til Hobe og kunde ingen Børn bekomme, saa bleve de raadte, der var et Slags Fisk, som hun kunde faa, og som hun kunde vorde med Børn efter. Manden tog paa Havet og vilde see han kunde fange den her Fisk, og den kom ogsaa til ham; saa sagde Fisken: Du faaer at lade mig gaae til idag 8te Dage, saa skal jeg komme til Dig igjen. Saa kom han ogsaa til ham, men saa bad han om, at faa 8 Dages Frihed igjen, saa skulde han faae ham; siden de 8 Dage saa vare forbi og han kom igjen, saa sagde Fisken: Ja nu maa Du tage mig hjem, men saa skal du lade Konen rense mig og skjære mig i 3 Stykker, og Midtstykket skal hun tage og spise op og³ være ene om at spise op; derefter bliver der et Pigebarn. Han kom hjem, og hun befalede Pigen at rense Fisken, og hun skjar 2 Midtstykker, for hun havde deres Kudsk til Kjærest og vilde unde noget ogsaa; saa spiste han det Stykke, og derefter blev han med et Pigebarn. Saa formærker han, the han blev des tykkere og tykkere,

1. andet end spille *tilføjet over l.*

2. *Titel tilføjet af udgiveren. I Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse findes ingen titel, men »En fisk var min fader, en karl min moder, en ravn fødte mig, og en lind klædte mig, og en kongesøn trolovede mig.«*

3. spise op og *tilføjet over l.*

og tilsidst kunde han formærke, at Barnet rørte sig, og han beklagede sig til Pigen. Siden Tiden nærmede sig, og Pigen hjalp ham og hun dannede noget Linned til til Barnet.

Siden han¹ blev syg, reiste han ind ad Skoven, og fik Barnet, og saa lagde han det op i en Ravnerede, og om Dagen passede Raven det, og om Natten Karlen. Saa kom der en Skytte fra et Kongeslot, som havde været ude paa Jagt, han blev noget hvidt vaer oppe i Træet og undrede sig herover, og klavrede derop, der blev han det deilige Pigebarn vaer, og det smilede ad ham. Han kom hjem, saa fortalte han det her, hvordan han havde fundet det deilige Barn oppe i et Ravnerede, men han turde ikke tage det hjem, inden han fik talt med dem om det. Men de vilde da have det hjem, og det blev lagt i Seng med deres egen, de vare lige gamle, og de levede tilsammen og vare tilsammen til de fik gaaet til »Løsning« til Præsten (»til Løsen« egentlig), og han blev kaaret til Konge, og de kom »tilhobe«.

Hun blev frugtssommelig, og han kom ud i Krig, og da bekom hun et deiligt Drengbarn, det tog hans Moder fra hende, og lagde en Hundehvalp til hende igjen. Barnet klædte hun i Linned og kom i en Ask og satte ud i Havet og en gammel² Kone kom til og fik fat i Asken og tog Barnet og elskede det op. Til Kongen skrev hun, at hun havde bekommet en Hundehvalp; og han skrev igjen tilbage til sin Dronning, at hun ikke maatte fortvivle; thi hvad Gud gjorde, kunde ingen staae imod. Saa kom han hjem, og de elskede den her Hundehvalp op og vare saa gode ved ham, og han blev saa dol saa dol.

Kongen reiste bort igjen, saa bekom Dronningen et Drengbarn til; Hans Moder tog det fra hende og lagde et Lam istedet; det blev ogsaa sat i en Ask og sat ved Siden af Havet; den gamle Kone kom ogsaa og tog dette, det blev i god Behold for det. Kongen kom hjem og saae det her deilige Lam, det rendte og spille derinde (:der blev som før skrevet og svaret tilbage, hvad Gud gjorde var velgjort:).

Han blev hjemme nogen Tid; reiste igjen ud, og hun bekom det 3^e Drengbarn, da lagde de en Kattekilling til hende; Barnet tog de og kom i en Ask og satte ud ved Siden af Havet, og den samme

1. *Herefter reiste slettet.*

2. *Tilføjet over l.*

gamle Kone kom og tog det og elskede det op. Kongen han kom hjem og saae de her 3 Fostre og snakkede med hende om det, han kunde da ikke være bekjendt at have hende, om det skulde gaae saadan til alletider, hun kom til at reise etsteds hen. »Ja, det skulde hun nok, naar hun maatte have Lov at beholde den bitte gule, som stod yderst¹ i Stalden. »Jo. Hun klædte sig paa og satte sig paa den bitte gule; hun græd 3 Vanddraaber, som løb ned af hendes Kinder (:Taarer:) og saa havde hun et hvidt Tørklæde, og det tørrede hun dem af med; og de 3 Vanddraaber skulde betyde, at den ene Øiesten paa hver Dreng blev dunkel (: tabte Synet :).

Hun red til langt ud paa Aftenen, saa blev hun et Lys vaer langt i Øster; hun sagde til den Gule: Jeg seer en Stjerne langt i Øster: »Nei det er ingen Stjerne, det er et Kongeslot, der skulle vi til i Aften. Saa kom hun der, og der kom Tjenere og skulde tage mod den bitte gule, de kunde nok see, at det var ingen gemeen, der kom, og hun bad at hun maatte staae uderst (y) i Stalden, ellers blev hun der ikke. Hun kom ind og de tracterede hende paa den allerhøjeste Maade, og siden de fik spiist og drukket, det de vilde og kom til at sidde og snakke; saa spurgte hun dem, om de ikke kunde fortælle hende Eventyr? Nei, de vidste Intet at fortælle. »Ja dersom det var tilladt, saa vilde hun fortælle dem et. »Nu skal jeg sige dem et Spørgsmaal, og kan de besvare mig det, saa giver jeg dem 12 Heste og Karle imorgen tidlig; men kan de ikke, saa giver de mig 12 Heste og Karle at ride herfra med. Ja, det vilde de nok. »En Fisk var min Fader og en Karl min Moder, en Ravn fødte mig, en Lind klædte mig, og en Kongesøn trolovede mig, det gik mig ilde »aa'hænde'« (til haande).

Saa fik hun de 12 Karle og Heste at ride af Gaarden med, og de red til Aften, saa kom de til et Kongeslot til, da de kom ind af Porten, bleve de da saa forkyvste (:paa Slottet:) thet de vidste aldrig, hvordan det kunde gaae til, og der kom ligesaamange Karle og tog imod dem, som de vare, og hun bad at den gule maatte staae uderst i Stalden. Karlene blev satte ind i en Stue for dem selv og Dronningen kom ind til Kongen og Dronningen selv, og de bleve tracterede med de allerbedste Retter. Siden de havde spiist og de

1. Over l. rettet fra nederst.

komme til at sidde og snakke: Om de ingen Eventyr vidste at fortælle? »Nei. »Om hun maatte faa Lov at fortælle et. Dersom de ikke kunde fortyde hende det skulde de give hende 12 Heste og Karle, men dersom de kunde fortyde hende det, gav hun dem dem, hun havde. En F. var min Fader, o. s. v. som før.

Hun fik 12 Heste og Karle at ride af Gaarde med, saa havde hun 24; saa red hun til Aftenen¹ kom igjen. Hun blev en Stjerne vaer i Øster, den Gule: Det er ingen Stj'. det er et Kongeslot, der skal vi til. Saa rede de, til de kom dertil; da de kom der, havde hun 24 at komme med, ind af Porten, og de bleve forkyvste derover, men kom og toge mod dem, og hun bad at den bitte gule maatte staae uderst i Stalden. Siden Karlene kom i et Kammer for dem selv og hun kom ind til Kongen og Dronningen, blev de tracterede paa det allerbedste. »Om de kunde ikke fortæle Eventyr? Nei! »Om hun maatte fortælle dem et? Kunde de ikke forklare det, skulde de give hende 24 Karle og Heste ordentlig at ride med; kunde de, skulde hun give dem dem, hun havde. »Ja; hun gjentager Gaaden. Saa flyer hun dem de 24 Heste og Karle. Saa forlangte hun at vilde have 3 Dreng, som gik derude; saa kunde de beholde 3 tilbage i deres Sted. Men det vilde de ikke, det var deres Børn. »Ja ere de ikke eenøiede alle 3, saa vil jeg ikke have dem, men ere de det, saa høre de mig til. Saa bleve de kaldt ind, og da vare de eenøiede alle 3. Saa tog hun sit Tørklæde og tørrede hver sit Yvv' med, og saa fik de deres Øjne igjen.

Saa fik hun dem med sig og saa red hun fra Gaarden med de 48 Heste og Karle, de halve for og de halve bag, og hun midt imellem. Saa ride de hjem i hendes egen Gaard, og han blev da meget forskrækket ved det her, han tænkte der maatte være nogeting ved det, for han havde da godt ved at kjende den bitte gule og hende, og de kom til at rette an til et svært Bryllup, og hans Moder skulde sidde paa den ene og Sønnerne paa den anden Side af hende indenfor, og Kongen selv udenfor Bordet, og alle Karlene vare med. Siden de fik saa holdt Maaltid: »nu ere vi saa mange samlede her, baade Øvrighed og andre, nu vilde hun have, at de skulde sige deres Skjøn om, hvad Straf den skulde have, der undlivede de 3 unge Prindser, som sade der, saa smukke og deilige at see paa! den gamle Kone: de

1. *Over l. rettet fra Aften.*

vare ikke bedre værd, end at der skulde gøres en Ovn rød og de skulde kastes levende derind, og hun var netop¹ den, som havde villet undlive de tre Personer, og der blev strax gjort en Ovn rød og hun grebet og kastet derind. Og de droge hver hjem til sit. Og hun var nu Dronning igjen, og de levede saa godt, som nogen vilde ønske dem at leve, og alle Byhamler og alle Kirkeskamler og² et Soldfuld af Naale skal prikkes op igjennem deres Røvhuller saa længe til de fortæller enten »vagere« eller bedre eller et ved det samme Lag og ikke endda det selvsamme!

42. Det sære optog³

Der var en Konge, havde en Datter, der var saa sumtilig, der kunde ingen faa hende til at lee. Saa lod Kongen flye ud, thet ham der kunde faae hende til at lee, skulde have halve Kongerige og hende selv og andet halve efter Kongens Død. Da kom baade Høie og Lave og vilde have hende til at lee, og ingen kunde faae hende dertil. Saa var der en Mand, havde 3 Sønner. En hed Peder, anden Poul, 3^e Jesper; Peder og Poul kunde ikke faae hende til at lee, saa kom Jesper og skulde prøve derpaa, han var en sølle Tumling. Han sagde til Fader: »Aa, Faar! maa jeg ikke gaae hen og prøve, om jeg ikke kan faa Kongens Datter til at lee idag? »Aa dit sølle Nar, Nar er Du og Nar bliver Du, det er reent galt. »Aa Faar I kan gjerne give mig 4 Melmader og 4 Skilling med mig, Jeg bestiller ikke noget alligevel.

Saa gik han i Skoven, og saa laae han sig ved et Træ, der var næst ved en Vei, der kom⁴ en kjørende med en Kane, der var ingen Øg for. »Aa hvilken skjøen Befordring er den? siger Jesper til Karlen, kan jeg ikke faae den? »Aa den er for dyr for Dig. »Ja jeg har 4 Melmader og 4 Skilling. Ja han var meget sulten, saa kom de til Accord. »Naar Du nu kjører⁵ ligefrem, saa hvister du til Høire og til

1. *Tilføjet over l.*

2. *Herefter alle slettet.*

3. *Titel tilføjet af udgiveren. I Sv. Grundtvigs indholdsfortegnelse står Jesper får kongedatteren til at le ved sit sære optog (»hold fast«!).*

4. *Herefter [? en Falk] tilføjet af Sv. Grundtvig.*

5. *Herefter og vil slettet.*

Venstre med Haanden, ligesom du vil kjøre, enten til Venstre eller Høire.

Saa kjører han, kommer til en Gaard, hvor de vare ved at kjøre Hø, saa forlangte han at lægge sig, han var en Smule træt. »Aa, det kan ikke hjælpe Noget, vi har 3 gale Tøse, som render i deres ene Serker, du kan ikke faa Lov at ligge for dem. »Jo, de keerte han sig ikke efter. Saa rendte den ene hen og plukkede i Falken; Falken: Nu slipper jeg. »Holdt fast! s. Jesper! saa holdt hun ved. Saa kom den anden: saa skulde Fanden! skal jeg være ene om at slæbe Høe ind! vil du komme og hjælpe til! Saa kom hun til at hænge ved. Saa kom den 3^e: skal jeg være ene om at slæbe Høe ind? Vil I komme, I lede Mærer. Falken: Nu slipper jeg. Hold fast, s. J. saa holdt hun ogsaa ved. Saa kom de forbi en der stod og bankede Garn, hun var ogsaa i hendes ene Serk, hun løb hen og slog den agterste i Røven, om de ikke vilde lade ham kjøre: Nu slipper jeg. J. Hold fast, og saa hang hun ogsaa ved. Saa kom de forbi en Kirke, Menigheden var i Kirke, den kommer med Præsten i Spidsen og vilde skille dem fra Kanen. Nu slipper jeg. F. Hold fast. J. Saa hang Præsten ved, som tog først fat. Saa kom Degnen: Hør bitte gode Far! han skal ikke gjøre sig reent gal, som de andre¹, han er nylig kommen af Guds Huus. Nu slipper jeg; Hold fast. Saa hang Degnen fast. Saa kom hele Menigheden, en efter den anden, og de hænge efterhaanden alle-sammen ved. Saa kom de forbi en gammel Kone hun gik og vendte Hø, og der var et stort Hul i hendes Særk lige bagpaa, og saa greb hun en Nævefuld Høe og stoppede deri at de skulde ikke see det Bare, saa holdt hun ved. Saa kom der en »jusen« ousen Ko, hun tog fat i den her Bundt Hø, saa holdt hun ved. Saa kom der en Tyr og sprang Koen, saa var Carrieren færdig, saa kjører han op ad Kongens Slot og kjører Gaarden rundt og ligefor Døren og der stod Prindsessen øverst oppe og klappede i sit Laar og loe saa stærk hun kunde. »Kan Du lee af dette? »Ja kunne Jeg ikke lee af dette, maatte jeg ogsaa have et Steenhjerte. Saa fik Jesper Kongedatteren² og halvt Kongerige og halvt efter Kongens Død; saa var han ikke saa meget taabelig. —

1. som de andre tilføjet over l.

2. Konge tilføjet over linjen som rettelse for Datteren.

KOMMENTARER

Noterne til de enkelte historier indledes med et kort afsnit, der indeholder de nødvendige henvisninger til sidetal i den trykte tekst (ovenfor) og originalmanuskript i Dansk Folkemindesamling (DFS), oplysninger om historiens typenummer i Sv. Grundtvigs danske system (Gg) og det internationale eventyrregister (AT)¹, meddelelens navn og hjemsted og henvisning til det sted, hvor historien eventuelt tidligere har været trykt eller benyttet.

Derefter følger en oversigt over de trykte varianter (*a, b, c*, osv.). De ældre litterære tekster er placeret øverst i såvidt mulig kronologisk orden, medens de yngre folkelige optegnelser er ordnet topografisk efter sognenes rækkefølge i Traps Danmark² (Sjælland, Møn, Bornholm, Lolland, Falster, Fyn, Nordjylland, Himmerland, osv.) og med oplysningerne om hjemsted knyttet til sogn og amt.

I tredje afsnit findes alle de nordjyske varianter (*1, 2, 3*, osv.), ligeledes ordnet topografisk. Her er altså også medtaget Levinsens optegnelser og de trykte varianter fra Nordjylland, der er registreret i det foregående afsnit.

På grundlag af disse oversigter er der tilsidst givet et fyldigt referat af de ældre litterære tekster (til og med *Grimm* 1821³) og den nordjyske tradition, såvidt den kendes for øjeblikket. De vigtigste motiver i disse referater er registreret efter det internationale motiv-system, udarbejdet af Stith Thompson⁴ (A, B, C, osv. efterfulgt af et tal).

Alle forkortelser er opløst i litteraturfortegnelsen s. 297.

1. A. Aarne & Stith Thompson: »The Types of the Folk-Tale«. FFC 74, Helsinki 1928.
2. J. P. Trap: »Kongeriget Danmark«, 4. udgave. Kbh. 1929ff.
3. J. F. Lindencrone: »Folke-Eventyr samlede af Brødrene Grimm«, København 1821.
4. Stith Thompson: »Motif-Index of Folk-Literature« I-VI. København 1955ff.

Nr. 1 Den tappre skrædder (s. 1). DFS XI, 96a—97a = Gg 94a. AT 1640. Fortalt af Marcus Zeuthen Pedersen i Løkken.

Trykte varianter:

- a »En ny Selsom og meget lystig Historie om en Skomager-Svend i Rysz-Land... Til-sammenskrevet af en Rysk Historicus i Finland« (Kbh. u.å.).
- b Grimm nr.20 (LindencroneFE 97nr.20; MolbechEF 59nr.16).
- c KuhreBS 86nr.8 (opt. 1933 i Østermarie, Bornholm).
- d JFm XII,139nr.29 (ETKr 1696; opt. 1894 i Todbjerg, Randers amt).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 94a = Levinsen nr. 1 (se ovenfor).

Folkebogen (a) findes bevaret i tre udaterede tryk¹ med varierende titler og ortografi, men enslydende tekst. Den er skrevet på vers og har følgende episoder: En skomagersvend dræber tre gange i træk femten fluer med eet slag (K1951.1). Han udnævner sig selv til helt og kommer i tjeneste hos den russiske kejser. For at bevise sit heltemod skal han dræbe en række farlige dyr. Først bliver han sendt imod et vildsvin, som jager ham op i et træ, hvorfra han kaster søvndyssende frugter ned til dyret, der falder i søvn og dræbes (K776). Derefter skal han dræbe en enhjørning, der løber efter skomagersvenden og jager hornet ind i et træ (K771), så en Hvidebjørn, der lokkes ind i en telgovn (K731). Så kommer der fjender ind i landet, men dem jager helten bort på samme måde som i Marcus Pedersens fortælling (K1951.2). Dermed har skomagersvenden bevist sit heltemod og han får den sidste opgave, der består i at generobre en by ved hjælp af kejserens krigsmagt. Han lader som om han har mistet forstanden, river klæderne af sig og går i bar skjorte og med fakkel i hånden imod byen, efterfulgt af den skjorteklædte hær, der af kejseren har fået ordre til at gøre nøjagtigt som skomagersvenden. Fjenderne i byen tror, at de får besøg af en englehær, åbner porten og bliver slået ned. Efter denne heltegerning bliver svenden gift med prinsessen (L161).

Den oversatte tyske tekst (b), der ligesom folkebogen (a) har haft indflydelse på den danske folketradition, er af bdr. Grimm sammenstykket af to historier og får derved et andet handlingsskema. Helten er en skrædder, der dræber syv fluer i eet slag, hvorefter han går ud i verden for at vinde ære og berømmelse. På vejen møder han en kæmpe, med hvem han har den velkendte klemmeprov (AT 1060; K62: sten-osl), kasteprøven (AT 1062; K18.3: sten-fugl), bæreprøven (AT 1052; K71: kæmpe lokkes til at bære hele træet), hoppeprøven (AT 1051, cf. K17: kæmpen forsøger forgæves at hoppe over kirsebærtræ), hvorefter kæmpen inviterer skrædderen med sig hjem og forsøger at dræbe ham om natten. Men skrædderen gemmer sig under sengen, og da han kommer frem om morgenen, bliver kæmpen og hans

1. Den ene af disse tekster må være trykt mellem 1797 og 1808, fordi den nederst på titelbladet oplyser, at den er »Tilkjøbs i St. Helliggejststræde No 150 og 151«, hvor bogtrykker Joh. Rud. Thiele boede i den nævnte periode; fra 1808 boede han i nr. 149 i samme stræde. En del af teksten er refereret i NyerupM 241.

kammerater så rædselsslagne, at de flygter (AT 1115; K525.1). Skrædderen vandrer videre, kommer i kongens tjeneste og dræber to kæmper ved at få dem til at slå med hinanden (K1082). Efter denne dåd forlanger han prinsessen og det halve kongerige; men kongen giver ham nye opgaver at løse. Han dræber en enhjørning på samme måde som i folkebogen og lokker det farlige vildsvin ind i et skovkapel. Så bliver han gift med prinsessen; men en nat snakker han i søvne og røber derved sin lave stand (H38.2.1), hvorefter den hovmodige prinsesse vil lade ham dræbe den følgende nat. Han får imidlertid nys om sagen, lader som om han snakker i søvne igen og praler af sine mange, store bedrifter, så morderne blive bange og flygter (K1951.3).

De to trykte tekster har på forskellig måde indvirket på den danske folketradition, måske også på Marcus Pedersens historie, der har samme hovedepisode som den gamle folkebog. På den anden side findes dog også den mulighed, at folkebogen, der kun kendes i Danmark, kan have hentet sit stof fra folketraditionen og derfor må betragtes som en yngre, sekundær bearbejdelse. Disse spørgsmål kan ikke besvares; men man kan konstatere, at Marcus Pedersen, eller hans forgængere, har arbejdet med stoffet og tilføjet indledningen om skrædderens gravvers, der ellers ikke findes i danske eventyr, selvom humoristiske gravvers er velkendte i folketraditionen¹.

Litteratur: Kuhre BS 134nr.8. L. Bødker: »The brave tailor in Danish tradition«, *Studies in Folklore*, Ed. W. Edson Richmond (Bloomington 1957), 1ff.

Nr. 2 Den avede kone (s. 2). DFS XI, 97a—99a = Gg 79a. AT 901. Fortalt af Marcus Zeuthen Pedersen i Løkken.

Trykte varianter:

- a Nye Tobaks-Discourser (Kbh. 1818), 27.
- b GldM I,88nr.101 (Gg 79a; Nordjylland).
- c GrønborgOV 116 (Vendsyssel).
- d JFm XIII,8nr.2 (ETKr 1440; opt. 1889 i Sundby, Mors).
- e GldM III,39nr.21 (Gg 78a; opt. 1859 i Angel, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 79b (= Levinsen nr. 2).
- 2 Gg 79a; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby, efter ukendt fortæller (ovenfor nr. b).
- 3 GrønborgOV 116; sandsynligvis fra Tise eller V. Brønderslev s. (ovenfor nr. c).

De tre nordjyske varianter følger samme handlingsskema, men de enkelte motiver kan skifte plads. Nik. Christensens optegnelse (2), der vil blive genoptrykt i bd. 2 lader, ligesom Grønborgs ukendte fortæller (nr. 3), ægtemanden skyde hunden, fordi den ikke vil samle vante op (2), eller fordi den falder omkuld af træthed under saddelens vægt (3). Og begge opskrifter lader køreturen til konens hjem blive afbrudt, fordi hun modsiger manden, der hævder, at ravn er duer, duer er ravn, ræve er lam, osv. Først tredje gang giver hun manden ret, og så når de helt hjem til hendes familie (H386).

1. Se f. eks. KristensenFK 141ff.

Den ældste, trykte tekst (a) henlægger handlingen til Champagne¹ i Frankrig og fortæller om en landsbyjunker, der trods sine venners advarsler gifter sig med en ung, arrig og egensindig enke, der allerede har lagt tre ægtemænd i graven (cf.N12). Brylluppet finder sted en tidlig morgen på enkens slot, og straks efter vielsen tvinger han hende til at ride med sig uden at tage hensyn til de ventende bryllupsgæster. Undervejs skyder han først sin hund, der ikke vil lade være med at kærtegne ham, og derefter enkens hest, fordi den bliver bange for et træ (T251.2.3). Den nygifte enke må gå videre med saddelen, medens manden langsomt rider videre på sin hest. Om aftenen, da de har spist, befaler han hende at gå i seng, følger med hende ind i soveværelset med skarpladte pistoler og giver hende ordre om at trække hans støvler af. Så trækker han også hendes støvler af og holder bagefter et langt moralsk foredrag med det resultat, at kvinden forbedrer sig og ægteskabet bliver lykkeligt (W31).

Nr. 3 Haltefanden og studenten (s. 5). DFS XI, 99b—102a = Gg 58a. AT 756B. Fortalt af Marcus Zeuthen Pedersen i Løkken. Tr. GldM II,49nr.10.

Trykte varianter:

a Gg 58a (= Levinsen nr. 3).

b Skattegr IV,103nr.277 (opt. 1874 i Mejlby, Randers amt).

Nordjyske varianter:

1 Gg nr. 58a (se ovenfor).

2 ETKr 2134; opt. 1900 efter Maren Sørensdatter i Ålborg.

Maren Sørensdatters historie, der er optegnet i Ålborg, men som stammer fra Understed, minder om skæmtehistorierne om den narrede trolde: Fanden hjælper en fattig mand imod at få det, der står bagved mandens pæretræ, hvilket viser sig at være den frugtsommelige kone (S240). Et år efter, at sønnen er født, gør Fanden krav på ham, men manden får henstand i tyve år. Drengen vokser op og bliver præst. Da han er 21 år, kommer Fanden igen, og præsten gør da den akkord med ham, at kravet bortfalder, hvis han kan holde en prædiken og komme hen til kirkedøren, inden Fanden får hentet en horsepande på havets bund og når tilbage til døren. Efter en gammel kones råd holder præsten en meget kort prædiken, idet han kun siger: 'Begyndelsen og endelsen af Amen, og så får I ikke mere af mig i dag', og han når til kirkedøren før Fanden, der bliver så arrig, at han flyver i flint (K211).

En optegnelse fra Ringgive s. i Vejle amt (ETKr 2264; opt. 1902) minder så meget om Marcus Pedersens historie, at den enten må stamme fra den trykte tekst i GldM, der udkom 1857, eller også må begge opskrifter gå tilbage til en fælles, ukendt kilde. Fælles for begge historier er bl.a., at den bortlovede søn bliver uddannet til præst, og at han selv henter kontrakten i helvede (AT 811*; K218.3).

Nr. 4 Ridder Grønmand og Ridder Rød (s. 8). DFS XI,102a—107a = Gg 16a. AT 667*. Fortalt af Marcus Zeuthen Pedersen i Løkken.

1. Denne tekst kendes også som skillingstryk, udgivet i Vejle 1857. Her foregår historien i Sverige.

Trykte varianter:

a EllekildeDFÆ 77nr.9 (Gg 16b; opt. 1856 af Nik. Christensen efter Torn Peder Kristian på Nørrehalne hede, Birsted s.).

Nordjyske Varianter:

1 Gg 16a (= Levinsen nr.4).

2 Gg 16b (se ovenfor nr. a).

De to nordjyske varianter følger samme handlingsskema; men varianten fra Nørrehalne hede har flere motiver og er udformet på en lidt anden måde, hvilket ikke altid fremgår af den trykte tekst, der er bearbejdet af udgiveren. Denne opskrift vil blive trykt i bd. 2.

Litteratur: EllekildeDFÆ 123nr.9.

Nr. 5 Tørrebassen, smeddedrengen og ridder Rød (s. 14). DFS XI, 107a—109b = Gg 20f. AT 559. Fortalt af Marcus Zeuthen Pedersen i Løkken.

Trykte varianter:

a Gg 20f (= Levinsen nr. 5).

Nordjyske varianter:

1 Gg 20f (se ovenfor).

2 Gg 20g; opt. 1856 af Nik. Christensen efter Jens Vesterby i Åby.

Nik. Christensens optegnelse (2), der vil blive trykt i bd. 2, har samme episoder som Marcus Pedersen, men motivkombinationerne er lidt anderledes, hvorved handlingsgangen bliver klarere end i Levinsens opskrift, der måske med vilje er blevet »forbedret« af fortæller eller optegner.

I Danmark kendes endnu een variant af denne historie, optegnet i to enslydende former fra to brødre, der begge har lært historien af Andreas Christensen Røgter på Trøjborg ved Tønder (ETKr 2519; ETKr 2181). Denne variant er mere drastisk i afsnittet om bryllupsnæltternes besværligheder, og den har et så specielt handlingsforløb, at man foreløbigt må betegne de to nordjyske varianter som en speciel lokalform.

Nr. 6 Den store Løgn (s. 17). DFS XI,110a—113b = Gg 21c. AT 852. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.Tr. Danske Studier 1954,109.

Trykte varianter:

a Ugens Nyheder 1934nr.12 (ulok.).

b Landboværnet u.å. (udat. og ulok. udklip i DFS).

c Skattegr XII,209nr.799 (u.å., Løve, Gerslev s., Holbæk amt).

d H. Henningsen, Lolland-Falsters hist. Samfunds Aarboeg 1946,173 (u.å., Slemminge, Maribo amt).

e Skattegr VII,203nr.796 (u.å., Hjallese, Odense amt).

f DFÆ 253nr.39 (u.å., 'Sletten', Odense amt).

g KampDFÆ II,100nr.1X = Roms Almanak 1886 (u.å., Køng, Odense amt).

- h* Skattegr VII,201nr.795b (u.å., Sennels, Tisted amt).
i KampDFm 8nr.2 (opt. 1863, fra Mors).
k JFm XIII,127nr.23 (ETKr 1452; opt. 1889 i Sundby, Mors).
l GldM I,185nr.224 (Gg 21a; opt. 1854, vistnok fra Åby, Ålborg amt).
m Skattegr VIII,79nr.225 (u.å., Ajstrup, Ålborg amt).
n KristensenB & K II,53nr.10 (ETKr 1227; opt. 1887 i Vokslev, Ålborg amt).
o JFm XII,127nr.26 (ETKr 1655; opt. 1894 i Todbjerg, Randers amt).
p Skattegr Eftersl 191nr.133 (u.å., Glarbodal, Ry s., Skanderborg amt).
q Skattegr XII,127nr.250 (u.å., Lindeballe, Vejle amt).
r JFm VII,244nr.38 (ETKr 367; opt. 1873 i Tvis, Ringkøbing amt).
s JFm VII,252nr.40 (delvis efter ETKr 655; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).
t JFm VII,247nr.39 (sammenstykket af tre optegnelser fra Ringkøbing amt: ETKr 211; opt. 1872 i Ikast. ETKr 149; opt. 1871 i Gullestrup, Herning s. ETKr 148; opt. 1871 i Tjørring).

Nordjyske varianter:

- 1 DFS 1906/14; opt. 1909 af G. P. Andersen efter Mette Sofie Larsdatter Jensen i Hjørring.
- 2 ETKr 1602,2106; opt. 1892 efter Anders Rasmussen i Lørslev, Ugilt s. (to identiske afskrifter af samme optegnelse).
- 3 Gg 21c (= Levinsen nr.6, se ovenfor).
- 4 Skattegr VII,201nr.795b; opt. u.å. af J. Bennike efter gammel kone i Sennels (ovenfor nr. *h*).
- 5 ETKr 2453; opt. 1905 efter Poul Andersen i Hundborg.
- 6 ETKr 2001; opt. 1895 efter skoleinspektør C.V.T.E. Müller i Nørresundby.
- 7 Gg 21a; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller (ovenfor nr. *l*).
- 8 Gg 21b; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
- 9 Skattegr VIII,79nr.225; opt. u.å. af C.M. Kvoldsgård i Ajstrup (ovenfor nr. *m*).

Tager man Maren Mathisdatters historie som udgangspunkt for en kortfattet oversigt over episoderne i de nordjyske varianter, der citeres efter de anvendte løbenumre, får man følgende resultat:

Den mærkelige fødsel findes også i optegnelsen fra Hjørring (1), i hvilken helten hedder »Hjulknoppens Jeppe«, der kom humpende ud af et stort træ, som faderen savede over. Den store jagt findes i Nik. Christensens optegnelser (7,8), der vil blive trykt i bd.2. I disse varianter og i optegnelsen fra Nørresundby (6) er det ikke datteren, men faderen, som frieren skal få til at sige 'det er løgn!' Den gamle kone i Sennels (4) indleder med historien om »Klodshans« (AT 853), og den ukendte fortæller i Ajstrup (9) begynder med at fortælle om tre kongesønner, der skal sejle til England på en vældig stor stud. De to, der sidder ved ørene af studen, synes at det går for langsomt og får et mødende skib til at tage besked med til den tredje, der sidder ved halen, at han skal genne på, så studen kom til at svømme lidt hurtigere. Efter tre dages sejlads når skibet hen til halen, og så gav prinsen studen et rap så den slog ud med det ene bagben og knuste skibet, der var ladet med salt, og siden da er havet salt (A1115.1). De når omsider til England, hvor den yngste prins skal

moge under studen og trækker den udenfor byporten, hvor en fjendtlig hær druknes i gødningen. Som tak bliver de inviteret til slottet og under middagen sidder de og fortæller løgne for hinanden; dette opdager kongen, og han lover sin datter til den, der kan få hende til at sige 'det er løgn!' De to ældste prøver først, og da de mislykkes, fortsætter den yngste og vinder prinsessen på den sædvanlige måde.

De mange lognehistorier kommer ikke altid i samme rækkefølge, og deres form kan afvige en del fra hinanden. I sidste del af historien er der dog en fast orden, idet slutningsepisoden altid indledes med besøget i himmelen. I de kendte varianter findes følgende løgne, ordnet efter rækkefølgen i Maren Mathisdatters historie: Den store kål (X1423.1: var. 1,3,4,5,6,7,8,9); de store bier (X1282.1: 1,3,7,9); de store gæs (X1258: 3,6); den høje lade (X1030.1: 2,3,4,6,7,8,9); den lange kostald (X1036.1: 1,3,4,5,6,8,9); dal som malkested (3,4,5,7,8,9); gæs »løber« mælk (3,4,5,8,9); øg ælter ost, forsvinder og findes senere i ost (3,4,5,7,8,9); stok gennem hest (1,3,8); gren vokser til himmelen (F54.1: 1,3); besøg i himmelen (F11: 1,3,4,5,6,7,8,9); reb af avner, hønseæg, lusciskind, etc. (X1757: 3,4,5,8,9); fædrene i kirke, der ligger i himmelen (F163.2: 6,7,8); eller i ræverumpe, etc. (1,3,4,5,9). I (4,5) kommer heltens til himmelen på et rugstrå (F54.2), og C.V.T.E. Müller (6) lader ham ride derop på en af de store gæs (F62.1). Den ene af Nik. Christensens ukendte fortællere (7) lader ostevallen danne syv åer, der drev syv vandmøller, og ved enden af åerne gik der stier op til himmelen (F57).

Litteratur: L. Bødker: »Den lange løgn«, Danske Studier 1954,109ff.

Nr. 7 Den dumme søn (s. 22). DFS XI,113b—116a = Gg 109b. AT 1642 + AT 1685. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Fortællingen er sammensat af to typer, der af praktiske grunde må behandles hver for sig.

I Tossens markedsrejse (AT 1642):

Trykte varianter:

a Grimm nr.7 (LindencroneFE 36nr.7).

b »Tosse-Hans eller: en gammel Historie om, hvorledes en Tosse ogsaa kan komme til Ære og Værdighed« (Kbh. u.å.)¹.

c KristensenB & K I,131nr.24 (ETKr 1568; opt. 1892 i Toftlund, Volstrup s., Hjørring amt).

d JFm III,355nr.65 (ETKr 1649; opt. 1894 i Todbjerg, Randers amt).

e JFm VII,241nr.37 (ETKr 279; opt. 1872 i Tværmose, Sunds s., Ringkøbing amt).

f GldM II,206nr.318 (Gg 20h; opt. 1855 i Ø.Løgum, Åbenrå amt).

1. I indledningen siges, at »Nærværende Fortælling er gjengivet efter Meddelelse af en gammel Kone fra Rørtang, ikke langt fra Helsingør«, dvs. Eggebæksvang s., Frederiksborg amt. Bogen er trykt hos H. E. Nissen, og fås hos boghandler H. P. Møller, Gammelmynt 20. Da der i indledningen henvises til GldM I-II, må den være trykt efter 1854.

Nordjyske varianter:

1 ETKr 1568; opt. 1892 efter Anders Kristensen Hulsig i Toftlund, Volstrup s. (ovenfor nr. c).

2 ETKr 1578; opt. 1892 efter Anders Kr. Nielsen Hovstrup i Tårs.

3 Gg 109b = Levinsen nr. 7 (se ovenfor).

Den ældste, trykte variant (a) handler om en bonde, der sælger en ko på torvet for fem daler og på hjemvejen kaster pengene ud til nogle frøer, hvis kvækken han tror er en påstand om, at han har fået seks daler for koen — men nu kan frøerne jo selv tælle pengene! (J1851.1.1). Nogen tid efter slagter han en anden ko og sælger kødet til en slagterhund (J1852). Da slagteren nægter at betale for hundens kød, klager manden til kongen. Prinsessen, der hører klagen, kommer til at le (H341.3); men kongen bliver vred, da manden ikke vil have hende, og befaler ham at komme igen om tre dage, så skal han få »femhundrede fuldtallig«. På vejen fra kongen møder manden først en soldat, der loves tohundrede, og derefter en jøde, der tilbyder manden at veksle de trehundrede i skillemønt. Manden slår til og lokker jøden til at betale i forskud. Efter tre dages forløb kommer manden igen til kongen og skal have 500 stokkeslag, som gives til soldat og jøde (AT 1610; K187). Bagefter lader kongen manden gå ind i skatkammeret og tage så mange penge, han vil. Manden sætter sig ind på et værtshus og giver sig til at tælle pengene, idet han samtidigt beklager sig over, at kongen måske har ført ham bag lyset ved at lade ham tage pengene selv, for nu ved han ikke, om de duer noget. Dette hører jøden, der sladrer til kongen, der bliver vred og tilkalder manden, der låner jødens kjole, fordi hans egen er for simpel. Jøden går med til kongen, og da manden anklages for majestætsfornærmelse, hævder han, at jøden lyver, »den karl der er i stand til at påstå, det er hans kjole, jeg har på« (J1151.2). Jøden protesterer selvfølgelig, men kongen giver bonden nogle hårde dalere, og han går hjem i jødens kjole.

Historien fra Rørtang (b) er sammensat af to typer, nemlig skæmteeventyret om Tosse-Hans, der altid siger forkert (AT 1685; se bd.2) og fortællingen om kødsalget til hunden; men her slutter historien med, at Tosse-Hans bliver gift med prinsessen.

De nordjyske varianter afviger en del fra hinanden. I Anders Hulsigs fortælling (1) skal den dumme dreng først ud at sælge smør. Han handler med en sten, men da den ikke svarer, da han forlanger betalingen, siger han »A skal nok lære dig til at betale« og rykker stenen op, finder en krukke penge under den og går glad hjem (J1853). Længere hen på vinteren sælger han kød til en hund, bringer den for kongen og får prinsessen til at le, men vil ikke have hende og forlanger i stedet for 24 slag af tampen. Da han har fået tre slag, skal resten gives til skildvagten; men denne tilbyder drengen en snes daler for at blive fri, og med disse penge går drengen hjem.

Anders Hovstrup (2) lader drengen sælge smør til en stor hund, han møder ved en herregård. Da hunden dagen efter ikke vil betale de ti daler, slår han den med en kæp. Hunden løber ind på gården og forstyrrer forvalteren, der var gået i seng med husjomfruen. For at undgå mere spektakel tilbyder forvalteren at betale de ti daler; men drengen forlanger også fire pund slæsk, hvilket han også får. Han giver slæsket til moderen, der takker ham med ordene: »Ja, gal er du, og gal bliver du; altid har

du været et spøgelse!« — Derefter fortsættes med »Store Klaus og lille Klaus« (AT 1535), der vil blive behandlet i bd.2.

II Tossens bryllup (AT 1685):

Trykte varianter:

a Claus Porz: »En nyttig Hussbok: kaldis retteligen Leffnetz Compasz« (Kbh. 1613), nr.221¹.

b Grimm nr. 32 (LindencroneFE 153 nr. 32).

c Skattegr VIII,74nr.222 (u.å.; Ørridslev, Sønder sø s., Odense amt).

d Skattegr VII,179nr.784 (u.å.; sandsynligvis Hurup, Als s., Ålborg amt).

e Skattegr XI,192nr.554 (u.å.; Bredstrup, Vejle amt).

f JFm XIII,356nr.74 (ETKr 317; opt. 1873 i Fønnesbæk, Ikast s., Ringkøbing amt).

g JFm XII,241nr.43 (ETKr 1396; opt. 1889 i Havlund, Ølgod s., Ribe amt).

Nordjyske varianter:

1 Gg 109b = Levinsen nr. 7 (se ovenfor).

2 ETKr 2459; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.

3 Gg 109a; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.

Hos Claus Porz (a) foregår handlingen i Dyringen: den rige, faderløse og enfoldige Pareius bejler til en fattig, men smuk mø, som giver ham gaver, når han kommer på besøg. Første gang får han et par handsker, som han tager på med det resultat, at de bliver ødelagt af regn. Moderen siger, at han burde have stukket dem i ærmet, og dette råd følger han, da han ved næste besøg får en falk, som kvæles indenfor trøjen (J2461.1.5). Tredje gang får han tøj, som han bærer på hånden i st.f. at binde det bag på hesten; men dette gør han til gengæld med den side flæsk, han får fjerde gang (J2461.1.1). Så er han alene hjemme, mens moderen besøger brudens forældre. Han tapper vin og lader alt løbe ud (J2176), hvorefter han forsøger at tørre det op ved at hælde mel over det (J2176.1). En rugende gås bliver forskrækket og laver spektakel; han tror, at den vil sladre, og slår den ihjel, smører sig ind i honning og dynevår og lægger sig til at ruge på æggene (J1902.1). Under bryllupsmiddagen følger han moderens instrukser: kaster fåreøjne på bruden (J2462.2), skærer ærter i fire dele (J2461.1.4), spiser æg med ske, tager kød og salt med fingrene, lægger det på kniven og giver bruden det, og lægger tilsidst de snavsede støvler (ben) op på bordet. — Men dette gør ingenting, for han er jo en rig mand og rigdom undskylder alle lyder.

Historien hos bdr. Grimm (b) er temmelig kort: Hans besøger Grethe og får af hende en nål, som han stikker i et hølæs (J2129.4) i st.f. i ærmet, lægger ung ged i lommen, binder flæsk i reb, bærer kalv på hovedet, binder Grethe i et reb, placerer hende ved høstak og kaster fåreøjne til hende. Grete bliver vred, river sig løs og løber bort (cf. K1223.1).

1. Historien er en lidt ændret oversættelse af en fortælling i J. Frey's »Gartengesellschaft« (1556), sml. J. Bolte's udgave (1896), nr. 1.

De to utrykte, nordjyske varianter (2, 3) er kombineret med en anden tåbehistorie om lossens møllerejse (AT 1696) og vil blive behandlet i bd. 2.

Motivet med hunden i suppen (J2462.1) findes også som en selvstændig historie i folkebogen om »Uglspil« (DFb XI,129, cap. 46)¹: Uglspil har fået tjeneste hos en brygger i Eimbek; han skal »syde« humlen i kogende vand, men kaster hunden »Humle« i gryden og får sin afsked.

Nr. 8 Kong Lindorm (s. 26). DFS XI,116b—120b = Gg 31a. AT 433B. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby. Tr. GldM I,162nr.216.

Trykte varianter:

a GldM I,162nr.216 (= Levinsen nr.8).

b JFm XIII,70nr.11 (ETKr 1904; opt. 1895 i Siem, Himmerland).

c Skattegr XI,165nr.541 (u.å., Vedersø, Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

1 Gg 31a = Levinsen nr. 8.

2 ETKr 2448; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.

3 Gg 31b; opt. 1854 af Nik. Christensen efter ukendt fortæller, vistnok Åby s.

Nik. Christensens opskrift har samme handlingsskema som Maren Mathisdatters historie. Ane Jensdatter (2) husker kun et par hovedmotiver, hendes fortælling lyder ordret: »Kong Svane sidder mig nær, Kong Trane haver mig kjær, Kong Lindorm giv mig at drikke. Det var 3 Prinser og de var forvandlede. S. var det de kom. Prinsessen hun var enten gift eller forlovet med dh. Kong Lindorm. S. kom de til at sidde og hun skulde komme ind og den som hun bad om at give hende Drikke, den skulde hun have. S.s. hun det og faar s. Lindormen. De elskede hende alle 3«.

De tre nordjyske varianter er fælles om fortsættelsen med den forskudte dronnings møde med kong Svane og kong Trane. De øvrige danske varianter afslutter historien på andre måder, hvorfor man måske kan betragte de tre varianter som en speciel, nordjysk version, selvom samme historie i lidt anderledes form er optegnet før 1847 i Skåne².

Litteratur: A. Olrik: »Kong Lindorm«, Danske Studier 1904,1ff. Anna Birgitta Waldemarson (Rooth): »Kung Lindorm«, Folkkultur 2 (Lund 1942),176.

Nr. 9 Guldfuglen, Guldhesten og Prindsessen (Prinds Gråben) (s. 34). DFS XI, 120b—124b = Gg 13b. AT 550. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby. Tr. G. Rode: »Fortællinger og Vers« (1858),62; EllekildeDFÆ 85nr.10.

Trykte varianter:

a Grimm nr.57 (LindencroneFE 268nr.57).

b KampDFÆ II,1nr.1 (opt. u.å. på Bogø).

c Levinsen nr.9 (se ovenfor).

1. Denne folkebog kendes i 45 udgaver fra ca. 1571 til 1918.

2. Nicolovius: »Folklivet i Skytts härad i Skåne« 4. uppl. (Lund 1924) 52.

d JFm XII,172nr.33 (ETKr 452; opt. 1873 i Hallundbæk, Hodsager s., Ringkøbing amt).

e Skattegr V,179nr.761 (opt. u.å. i Bøffelkobbøl, Nybøl s., Sønderborg amt).

f MadsenH 3 (opt. u.å. i Hanved s. ved Flensborg, Sydslesvig).

g FSÆ 257nr.40 (opt. u.å. i Ashland, U.S.A.).

Nordjyske varianter:

1 ETKr 1567; opt. 1892 efter Anders Kristensen Hulsig i Toftlund, Volstrup s.

2 Gg 13b (= Levinsen nr. 9; se ovenfor).

3 Gg 13a; opt. 1855 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.

Den tyske historie (a), der 1821 blev trykt på dansk, handler i korthed om en konge, i hvis have der var et træ med guldæbler (F813.1.1), som blev stjålet om natten. Den ældste gartneren, der skal holde vagt (H1471.1), falder i søvn, og det samme sker med den næstældste; men den yngste holder sig vågen og opdager, at tyven er en guldfugl (B102.1), som han skyder efter. Fuglen undslipper, men taber en fjer, som han bringer til kongen, der vil have fat i fuglen (H1213; H1331.1.3). Den ældste gartneren drager først ud for at finde fuglen, skyder efter en hjælpsom ræv og bliver siddende i en kro. På samme måde går det den næstældste søn. Den yngste møder også ræven (B435.1; B560), følger dens råd og holder sig borte fra den rige, lystige kro (J21.41.1). Ræven fortæller ham, hvordan han skal stjæle fuglen i det bevogtede slot; men på trods af rævens advarsel skifter han fuglen over i et andet bur med det resultat, at vagten vågner og han bliver fanget. Kongen lader ham dog leve på den betingelse (H1241), at han skaffer en guldhest (B102.2; H1331.4), der løber hurtigere end vinden (B184.1.1), og til gengæld skal han få lov til at tage fuglen med sig hjem. Ræven fører drengen til slottet med hesten; men han bryder igen rævens forbud og lægger en gylden sadel på den. Staldkarlene vågner, han fanges og føres for kongen, der kun vil lade ham leve, hvis han kan skaffe en underdejlign prinsesse (H1301), hvilket også lykkes ved hjælp af ræven, der løser den af kongen stillede opgave, at fjerne et stort bjerg i løbet af otte dage (H1101). På hjemvejen følger gartnerdrengen rævens råd og narrer prinsesse, hest og fugl fra kongerne. Ræven forlader dem i en skov, efter at drengen har nægtet at slå den ihjel, og giver ved afskeden drengen de råd, at han ikke skal løse nogen fra galgen (C781.1), og at han ikke skal sætte sig på randen af en brønd (C615); men han gør begge dele: løskøber brødrene, der skal hænges og fortsætter rejsen i deres selskab, indtil de kommer til den skov, hvor ræven første gang mødte dem. Her sætter de sig til at spise ved en brønd, brødrene kaster ham i brønden (K2211.0.1; K1931.4) og drager hjem med fugl, hest og prinsesse. Men hest vil ikke æde, fuglen synger ikke og prinsessen græder. Ræven hjælper helten op af brønden (B547.1), og han slipper over grænsen hjem til slottet, og straks begynder hesten at æde, fuglen at synge og prinsessen holder op med at græde; kongen får sandheden at vide, brødrene henrettes, helt får prinsessen og bliver arving til riget. Lang tid senere møder han igen ræven i skoven, giver efter for dens bøn, skyder den og hugger hovede og poter af den. Ræven bliver forvandlet til et menneske (D711; B313), og det viser sig, at han er dronningens broder.

Af de tre nordjyske varianter følger Nik. Christensens optegnelse (nr. 3) nærmest det grimmske handlingsskema. Historien fra Toflund (1) minder mere om Maren Mathisdatters fortælling: En mand har tre sønner ved navn Povl, Per og Jesper. Hver SciHansaften forsvinder der et blad af hans guldabild; Povl og Jesper, der holder vagt, falder i søvn. Tredje år skal Jesper holde vagt; han holder sig vågen ved at tælle på en pind og får fat i en fjer af den fugl, der stjæler bladene. De tre brødre vil ud for at finde guldfuglen; de to brødre følges ad, mens Jesper må gå alene. Han forvilder sig i en skov og møder tilsidst Gråben, der bærer ham (B435.3; B557.15) til slot med guldfugl, som Jesper skal stjæle; men han tager buret med, fuglen giver sig til at synge og Jesper bliver fanget. For at slippe fri må han love at skaffe en guldhest; men han følger ikke ulvens råd, lægger sadel og bidsel på hesten, der vrinsker, så tyveriet opdages. Han får igen sin frihed, hvis han kan skaffe den smukkeste prinsesse, hvilket også lykkes. På tilbagevejen kommer de først til slottet, hvor prinsessen skal afleveres. Gråben skaber sig om til en prinsesse (D313.2) og afleveres, hvorefter Jesper og prinsesse rejser videre. Gråben forvandler sig til en mus (D411), kryber ud af slottet og løber efter dem. Da de kommer til det næste slot, forvandler ulven sig til hest, afleveres, forvandler sig til mus og følger efter Jesper, der er rejst videre med prinsesse, hest og fugl. Da de når tilbage til skoven, vil Gråben ikke med længere, og den siger ved afskeden, at Jesper ikke må lægge sig til at sove (J21.41); men de bryder forbud, falder i søvn og findes af de to brødre, der dræber Jesper og drager hjem med fugl, hest og prinsesse. Gråben gør Jesper levende igen (B515), og han lover at møde ulven bag laden på bryllupsdagen. Jesper kommer hjem som guldsmed og bliver sat til at rense fugl og bur, og fuglen begynder straks at synge. Derefter skal han kurere hest, der straks begynder at skronne, og prinsesse, der bliver glad igen. Jesper fortæller alt til forældrene, der forbereder brylluppet. Under middagen går Jesper og prinsessen om bagved laden og finder Gråben, som efter eget ønske bliver dræbt og flået. Jesper sætter hovedet baglæns på den døde krop og vender skindet avet, og så blev Gråben til de dejligste prinsesser, der bliver gift med Povl og Per.

Litteratur: EllekildeDFÆ 124nr.10.

Nr. 10 De tre bjærgheste (s. 41). DFS XI, 124b—130b = Gg 3a. AT 530. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby. Tr. GldM I,211nr.249.

Trykte varianter:

- a KampDFÆ I,99nr.1x (u.å., Bogø).
- b GldM I,211nr.249 (= Levinsen nr. 10).
- c Skattegr VI,219nr.823 (u.å., Linde, Randers amt).
- d JFm XII,46nr.7 (ETKr 1532; opt. 1891 i Udby, Randers amt).
- e KristensenB & K I,52nr.9 (ETKr 1519; opt. 1890 i Århus).
- f Skattegr VIII,193nr.813 (u.å., Silkeborgegnen).
- g FSÆ 174nr.26 (u.å., Lisbjerg, Århus amt).
- h Skattegr VI,139nr.746 (opt. 1883; smst.).
- i FSÆ 277nr.44 (u.å., Blegind, Skanderborg amt).

- k JFm VII,126nr.17 (ETKr 400; opt. 1873 i Ulfborg, Ringkøbing amt).
l Skattegr Eftersl 109nr.95 (Gg 3æ; opt. 1857 i Felsted, Åbenrå amt).
m MadsenH 41:I (Hanved s. ved Flensborg, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 3a (= Levinsen nr. 10, se ovenfor).
2 ETKr 1557/1558; opt. 1892 efter Maren Nielsdatter i V. Brønderslev.
3 Gg 3d; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.

De nordjyske varianter har forskellige indledninger. Maren Mathisdatters fortælling med de tre vågenætter (H1471.1) og heltens konflikt med familien findes ikke i de andre nordenfjordske optegnelser, men synes gennem den trykte tekst i GldM (1854) at have skabt tradition i Sneptruphuse (Simmelkær s., Ringkøbing amt), hvor E. T. Kristensen i 1874 optegnede en variant (ETKr 480), der i alle enkeltheder følger Maren Mathisdatters fortælling.

Nik. Christensens optegnelse, der vil blive trykt i bd. 2, har som indledning fortællingen om De tre troldemarker, der vil blive behandlet nedenfor under nr. 37 (s. 285).

Maren Nielsdatters historie (nr. 2) er nærmest et brudstykke, der synes at være sat sammen af episoder fra AT 400 (se nedenfor s. 285; nr. 38) og AT 530: Prins Ferdinand af Danmark og tjeneren Hans kommer til et forhekset slot, hvor prins Ferdinand kan frelse en prinsesse ved at lade sig pine i tre nætter uden klage (D758.1). De to første nætter udholder han pinslerne, og så er prinsessen, der var helt sort, blevet hvid ned til knæene. Den tredje nat bliver han parteret.../lakune i fortællingen/..., der lyder et knald i bjerget, der bliver til et slot, der flyver 100 mil bort, og så må han prøve at finde hende igen.... Prinsessen kommer kørende ud i en skov, hvor hun skal træffe prins Ferdinand, men han har fået en sovedrik og sover de tre gange, de skal træffes (D762; D1972). Hun forvandler tjeneren Hans og en krovært til løve (D112.1) og bjørn (D113.2); de slås, og prinsen skyder bjørnen. Prinsessens fader, der er konge af Sicilien, vil ikke have datteren gift med Ferdinand, hvorfor han giver alle skildvagter befaling til at dræbe ham. Men prins Ferdinand forklæder sig og løven slår vagposterne ned (B431.2; B524.1), så de alligevel kommer ind på slottet. Så lader kongen den befaling udgå, at prinsessen skal gives til den, der kan ride op til hende på et glasbjerg og svinge et sværd tre gange over hendes hovede (H331.1.1). Med løvens hjælp lykkes det prins Ferdinand at ride derop på en rød, en sort og en hvid hest, og hver gang råber prinsessen: »Det var prins Ferdinand af Danmark!« Kongen bliver nu nødt til at bøje sig, selvom han er gal. Efter brylluppet hugger prinsen hovedet af løven og sætter det til agterenden (D711.1), så blev det igen til tjeneren Hans, der bliver belønnet med et svært grevskab.

Historien om prins Ferdinand er også optegnet af lærer Joh. Grønborg Pedersen i Blegind (Skanderborg amt). Lærer Pedersen oplyser ikke, hvem der har fortalt historien; men da han er født i Åby, og da de fleste af hans optegnede eventyr stammer fra egnen om kring Åby og Em, kan historien om prins Ferdinand også være fra

Nordjylland, og hvis dette er tilfældet, har man her et nyt eksempel på en speciel, nordjysk eventyrversion, der ikke er fortalt andre steder i landet¹.

Glasbjergsridtet (H311.1.1) kendes også fra folkevisen om Sivard og Brynild (DgF 3), der findes i flere håndskrifter fra 16—17. årh. I disse adelsviseopskrifter fortælles i regelen kun, at Sivard tager Brynild af glasbjerg; men i Mette Gjø's tekst i »Tragica« (1657) er motivet udvidet til en form, der måske er inspireret af eventyret: Bryniels fader har sat hende op på et glasbjerg og riddere og svende kappes forgæves om at ride op til hende. Der bliver så sendt bud til Dankongens hof, om der er nogen af de stærke kæmper, der tør prøve. Sivard melder sig og rider på sin unge fole op til Bryniel, der ligger på glasbjerg, tager hende ned og giver hende til stalbroderen hr. Nielus (DgF I,s.20nr.3D).

Litteratur: Inger M. Boberg: »Prinsessen på Glasbjerg«, Danske Studier 1928, s. 16ff.

Nr. 11 Den tro tjener (s. 51). DFS XI,130^b—132^b = Gg 74b. AT 889. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Trykte varianter:

a StraparolaE 120 (nr.III:5).

b GldM II,54nr.13 (Gg 74a; opt. 1853 på Nysø ved Præstø).

c EtlarEF 130 (Jylland).

d KristensenM 34nr.6 (ETKr 1228; opt. 1887 i Vokslev, Himmerland).

e JFm XIII,308nr.64 (ETKr 1370; opt. 1888 i Honum, Hvirring s., Skanderborg amt).

Nordjyske varianter:

Gg 74b (= Levinsen nr. 11).

Straparolas historie (a), der blev trykt 1818, handler om to brødre, Emiliano og Lucaferro, der hver ejer et landgods i nærheden af Bergamo. Emiliano, der bl.a. ejer en tyr med forgyldte horn, har en hyrde ved navn Travaglino, som aldrig siger en usandhed, og brødrene indgår et væddemål med deres godser som indsats om hans sandfærdighed. Lucaferros hustru, Isotta, går ud til hyrden og bedærer ham i den grad, at han skærer hovedet af tyren og giver hende det. Travaglino forsøger nu at udtænke forskellige løgnagtige forklaringer ved at fortælle en tøjklædt gren, at tyren er revet ihjel af ulve eller dræbt af de andre tyre, men fortæller alligevel sandheden.

Nr. 12 Rådsherrens datter af Amsterdam og kongens søn af Preussen (s. 54). DFS XI, 132^b—140^b. AT 883A. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Denne historie, der kun kendes i ganske få varianter, har ikke tidligere været trykt. Maren Mathisdatters fortælling er den eneste variant, der er optegnet i Nordjylland. Historien synes at stamme fra en trykt folkebog eller -roman, som endnu ikke er fundet.

1. Sml. nr. 15,var.6 (side 252).

Nr. 13 Barnemordersken (s. 67). DFS XI,140b—144a. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Denne historie, der ellers ikke er kendt i folketraditionen, synes at stamme fra en roman, eller bygger måske på en virkelig begivenhed.

Nr. 14 Den tålmodige Massilie (s. 72). DFS XI,144a—146a = Gg 36b. AT 887. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Trykte varianter:

a DFb VIII,79: »Griseldis«.

b GldM II,167nr.310 (Gg 36a; opt. 1853 i Præstøegnen).

c JFm XIII,1nr.1 (ETKr 411; opt. 1873 i Filsø, Henne s., Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

Gg 36b (= Levinsen nr. 14; se ovenfor).

Folkebogen om den tålmodige Griseldis, der indtil 1852 er kendt i 21 udgaver, handler i korthed om markgreve Volter i Saluitz, der tilsidst må bøje sig for undersålternes krav om, at han skal gifte sig og holder bryllup med den smukke, dygtige og tålmodige Griseldis, der er datter af den fattige Janiculus (T121.1). En tid efter brylluppet føder Griseldis en datter, som Volter tager fra hende og gemmer hos sin søster, der er grevinde i Bononien. Griseldis lader dette ske, og hun protesterer heller ikke, da han nogle år senere fjerner deres toårige søn og gemmer ham samme sted (H473). Tolv år efter brylluppet sender han bud efter børnene, som kommer tilbage i følge med svogeren, greven i Bononien. Volter går ind til Griseldis og fortæller hende, at paven har givet ham tilladelse til at opløse ægteskabet, så han kan blive gift med en kvinde af slægt og byrd (S411). Griseldis protesterer ikke, men drager hjem til faderen.

Mens Greven er på vej til Saluitz med børnene, udsprede det rygte, at Volter skal giftes med grevens datter. Volter lader som om rygten er sandt, sender bud efter Griseldis og beder hende om at modtage den unge brud. Griseldis bøjer sig for mandens ønske og modtager gæsterne i sine gamle pjalter. Da de skal sætte sig til bordet, spørger Volter Griseldis, hvad hun synes om bruden, og Griseldis svarer, at hun aldrig har set en smukkere kvinde, og beder ham om at behandle hende med mildhed. Da han hører dette, tager han Griseldis i favn, fortæller hende, at de to unge mennesker er hendes børn, og at han kun har villet prøve hendes kærlighed og tålmod (H461).

Det samme emne er behandlet i folkevisen om »Den tålmodige kvinde« (DgF 257): Hr. Peder lokker liden Kirsten hjem til sin gård, hvor hun en måned senere føder ham en datter, som han dagen efter sender bort til sin søster med bøn om at opfostre hende som sit egen. Efter 12 års forløb fortæller han liden Kirsten, at han har fæstet sig en brud i Sverige. Liden Kirsten bøjer sig for dette, vil leve resten af sit liv i sorg og beder Gud unde hr. Peder glæde. Kirsten rider bruden imøde og giver hende smykker. Om aftenen fortæller hr. Peder den sørgende Kirsten, at den unge pige er hendes datter, hvorefter han drikker bryllup med Kirsten (DgF V, s.11).

Nr. 15 *Troldens hjærte* (s. 75). DFS XI,146a–149a = Gg 17c. AT 302. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Trykte varianter:

- a Husvennen 1887nr.47,s.374 (u.å., Sjælland).
- b CarlsenEKg II,163 (u.å., Køge landsogn).
- c SadolinES 40 (Gg 17i; opt. 1877 i Valløby, Præstø amt).
- d KampDFÆ I,176nr.xvii (u.å., Bogø).
- e Gammalt å Nyt V (1933), 12 (opt. 1932 i Pedersker, Bornholm).
- f BerntsenFÆ I,88nr.10 (u.å., Fyn).
- g Skattegr XI,177nr.528 (u.å., vistnok Åby, Hjørring amt).
- h Skattegr VI,230nr.837 (u.å., Stejlbjerg, Kastbjerg s., Randers amt).
- i Skattegr XII,106nr.242 (u.å., Mejlbj, Randers amt).
- k KristensenB & K II,30nr.5 (ETKr 1941; opt. 1896 i Horsens).
- l Skattegr I,98nr.413 (u.å., Lisbjerg, Århus amt).
- m BerntsenFÆ II,129nr.18 (u.å., Vestjylland).
- n JFm V,14nr.2 (sammensat af to optegnelser: ETKr 638; opt. 1874 i Holstebro og ETKr 71; opt. 1871 i Sønderos, Sunds s., Ringkøbing amt; sml. JFm XII, efterskr. s. xi).
- o KristensenB & K I,23nr.4 (ETKr 743; opt. 1874 i Mejrurp, Ringkøbing amt).
- p JFm XII,103nr.21 (ETKr 446; opt. 1873 i Hallundbæk, Hodsager s., Ringkøbing amt).
- q JFm XIII,89nr.15 (ETKr 747; opt. 1874 i Ørre, Ringkøbing amt).
- r RaskM 1840,722 (Tyrstrup, Haderslev amt).
- s EllekildeDFÆ 45nr.5 (Gg 17m; indsendt 1860 fra Rischjarup, Rise s., Åbenrå amt).
- t Skattegr Eftersl 115nr.97 (u.å., Felsted, Åbenrå amt).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 17c = Levinsen nr. 15 (se ovenfor).
- 2 ETKr 1559; opt. 1892 efter Maren Nielsdatter i V. Brønderslev.
- 3 ETKr 2462; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.
- 4 Gg 17b; opt. 1855 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
- 5 Gg 17h; opt. 1856 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
- 6 DFS 1921/1, optegnet u.å. af J. Grønborg Pedersen i Blegind; vistnok fra Åby s.; tr. Skattegr XI,177nr.528 (ovenfor nr. g).

De to varianter, der er optegnede af Nik. Christensen (nr. 4 og 5) vil blive trykt i bd. 2. Her skal blot gøres opmærksom på, at nr. 4 tilhører samme undertype som Maren Mathisdatters historie. Denne undertype har som indledning motivet om de forstenede kongebørn (D231), der frelses af den yngste prins. En særlig form af denne gruppe findes i var. 2 og 6, i hvilke brødrene hjælper hinanden med at frelse prinsesserne.

Maren Nielsdatters historie (nr.2) handler om ni brødre, der drager ud i verden, deler et ådsel mellem løve, falk, odder og myre (B392) og får til gengæld evne til at forvandle sig til disse dyr. Derefter kommer brødrene til et bjerg, hviler sig og hører

pludseligt et ordentlig skrald og ser en prinsesse komme ud af bjerget. Hun fortæller dem, at hendes søstre var forønskede til store grå sten (D231), som hun salver hver dag. De får natteløgi i bjerget, men hun advarer dem mod trolden, der senere kommer ind og lugter kristenblod (G84), men beroliges med, at lugten stammer fra et ben. Om natten lokker hun trolden til at fortælle (K975.2), at hendes søstre kan frelles, hvis man dræber hans broder og får fat i det æg, der er i ham (E711.1). Denne troldebroder bor i en skov og får ni fedesvin daglig af en herremand. De ni brødre drager ud for at finde troldens broder, kommer til herremanden og får tjeneste som svinehyrder (L113.1.1), idet hver af dem skal vogte svinene een dag og derefter lade hvervet gå videre til den næste. Da den ældste broder kommer ud med svinene, siger han til trolden, at det er fastedag og slås med ham; på samme måde går det med den næstældste, osv., indtil den yngste broder bliver hyrde, forvandler sig til løve (D112.1) og river trolden ihjel. Der kom et æg ud af trolden, og dette tager svinehyrden, forvandler sig til en falk (D152.4) og flyver tilbage til de forstenede prinsesser. Undervejs taber han ægget i havet, forvandler sig til en odder (D127.2), finder ægget igen, lægger det i en æske og når endelig tilbage til bjerget, hvor han forvandler sig til en myre (D182.2) og kravler ind til prinsessen. Da trolden kommer hjem, kaster helten ægget i hovedet på ham, og han dør. Troldens blod stryges på stenene og prinsesserne bliver levende igen (E113). På samme måde frelses de otte brødre, der i mellemtiden er blevet forvandlede til otte store bøgetræer (D215). Så lød der igen et grumme skrald i bjerget og det blev forvandlet til et farligt kont slot (D452.1), i hvilket den yngste broder og den yngste prinsesse bliver boende.

Var.6 er optegnet af lærer Joh. Grønborg Pedersen i Blegind (Skanderborg amt); hans fortællinger synes at stamme fra familietradition i Vendsyssel, især Åby og Em. Denne historie har en indledning, der minder om 'Prins Ferdinand af Danmark' (AT 530, ovenfor s. 249 var.2) og AT 400 (se nedenfor s. 285): Ti brødre kommer til et slot, hvor de finder ti sorte prinsesser, der fortæller, at en hæslig trolde har slået deres fader ihjel og forgjort hele slottet, samt at de kan frelles, hvis brødrene kan våge sammen med dem i ti nætter (D759). Den sidste nat, da prinsesserne er næsten blevet hvide igen, falder ni af brødrene i søvn, og pludseligt lyder der et vældigt rabalder, og da den yngste, som har holdt sig vågen, kommer til sig selv igen, hang han på en pæl langt ude i havet. Han redder sig i land på et vragestykke, deler et ådsel mellem løve, bjørn, falk, due, odder, skarnbasse og myre og får til gengæld evne til at forvandle sig til disse dyr. Som falk flyver han tilbage til slottet, der er forvandlet til et bjerg (D471.2), finder den yngste prinsesse, der fortæller, at hendes søstre er blevet forvandlet til sten (D231), som hun hver morgen salver med olie. Karlen forvandler sig til skarnbasse (D184.1), kravler under troldens seng og hører trolden fortælle, at prinsesserne kan frelles, hvis man får fat i hans sjæl, der er i broderens pande (E714.3.1). Næste dag flyver karlen som falk til et andet kongeslot og får tjeneste som svinehyrde, men advares mod en trolde, der hver dag skal have et svin. Karlen driver til skovs med 80 svin og holder trolden hen med snak i tre dage; men så vil den heller ikke vente længere. Karlen forvandler sig til en bjørn (D113.2), der river eet hovede af trolden, derefter til en løve (D112.1), som river de resterende hoveder af, splitter den ad og tager sjælen, som lægges i en æske. Så for-

vandler karlen sig igen til falk, flyver tilbage, taber sjælen i havet, men finder den igen som odder (D127.2). Han kommer tilbage til prinsessen, kaster sjælen i hovedet på trolden, der dør, hvorefter slottet er forløst og de ni prinsesser frelst. De ni brødre, som vi intet har hørt om, var forvandlede til bogetræer, der bliver til mennesker igen, da træerne blev salvede med olie.

Kampen med trolden findes også i eventyret om hyrdedrengen med troldflojten, der behandles nedenfor under nr. 37 (s. 284).

Anc Marie Jensdatters historie (nr. 3) tilhører en anden traditionsgruppe: En karl rider ad by, træffer en ulv, der ikke har fået mad i 20 år og giver den sin hest, hvorefter ulven lover at hjælpe ham, hvis han kommer i en svær forlegenhed (B391; B435.3). På lignende måde hjælper han en krage (B451.4) og en laks, som han bærer ud i vandet (B375.1; B474). Så kommer han til et sted, hvor han finder en pige, der var blevet stjålet af en trold, der ikke kan slås ihjel, før man får at vide, hvor hans hjerte er gemt. Karlen gemmer sig under troldens seng; trolden kommer hjem og lugter kristenblod (G84), men får at vide, at lugten stammer fra et ben, som en fugl har tabt. Om natten lokker pigen trolden til at fortælle, at hans hjerte er i et æg, der er i en and, som svømmer i en brønd i en kirke på en fjern ø (K975.2; E711.1). Den næste dag drager karlen ud for at finde ægget; ulven bærer ham til havet (B557.15) og laksen fører ham over til øen (B551.1), hvor kragen hjælper ham med at få fat på kirkenøglen, der hænger højt oppe. Karlen kommer ind i kirken og fanger anden; men ægget faldt ned i vandet, hvorfra det hentes op af laksen (B548.2); ulven bærer ham tilbage til troldboligen, hvor han slår hul på ægget, finder troldets hjerte og klemmer det, til trolden er død, og gifter sig med pigen (L161).

Litteratur: EllekildeDFÆ 120nr.5.

Nr. 16 Den grønne ridder i fjæderham (s. 79). DFS XI, 149b—151b = Gg 29a. AT 432. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Trykte varianter:

- a GldM II,191nr.314 (Gg 29c/30c; opt. 1856 af Nik. Christensen i Nykøbing M.).
- b JFm XII,58nr.9 (ETKr 1449; opt. 1889 i Sundby,Mors).
- c JFm XIII,134nr.25 (ETKr 1235; opt. 1887 i Vokslev, Himmerland).
- d JFm XII,61nr.10 (ETKr 1126; opt. 1877 i Ø. Bording, Balle s., Viborg amt).
- e BerntsenFÆ II,84nr.13 (Østjylland).
- f JFm XIII,129nr.24 (ETKr 1368; opt. 1888 i Honum, Hvirring s., Skanderborg amt).
- g MadsenH 17 (Hanved s. ved Flensborg, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

Gg 29a (= Levinsen nr. 16; se ovenfor).

Motivet om ridderens besøg i fjæderham findes også i folkevisen om Ridderen i fugleham (DgF 68), der kendes fra adelsvischåndskrifter, flyveblade og folkelig tradition. Her har motivet i regelen fået den form, at en jomfru kun vil have den mand,

der kan komme til hende i fjederham (H335.0.2). Dette hører den engelske kongesøn (Hillebrand), der lader lave en fjederham (D1069.2; D1520.35) og flyver til jomfruen, som nu må holde sit ord (DgF II,226nr.68; X, 77).

Nr. 17 Bjærgdrengens tre gaver (s. 83). DFS XI, 151b—153a = Gg 91a. AT 592. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby. Tr. BødkerSE 84ff.

Trykte varianter:

a »En Lystig Historie, Om en Munk og en Bonde-Dreng, hvorledes Munken maatte dantze nøgen i en Tornebusk. Tilsammendragen af Diderick Albret.« (København, u.å.)¹.

b GldM III,75nr.41 (Gg 91b; opt. 1856 i Vedsted, Hjørring amt).

c Skattegr Eftersl 133nr.104 (ETKr 2543; opt. u.å. af P. Uhrbrand i Lyngby, Randers amt).

Nordjyske varianter:

1 Gg 91a (= Levinsen nr. 17).

2 Gg 91b; opt. 1856 af Nik. Christensen efter Lars Østrup i Vedsted (ovenfor nr. b).

De to nordjyske varianter tilhører forskellige traditionsgrene, der begge kan spores tilbage til ældre, trykte versioner. Lars Østrups fortælling (2), der vil blive genoptrykt i bd. 2, minder meget om folkebogen (a), der er en rimet oversættelse af et tysk digt, der kendes i udgaver fra 1599 ff. Folkebogen handler i korthed om en bonde­dreng, der har tjent i tre år for en løn af tre penning. Han føler sig meget rig, giver en fattig mand den ene penning og møder derefter en betler, der får resten, og som til gengæld giver drengen tre ønsker. Han ønsker at få en fedel, der får alle til at danse (D1233; D1415.2.5), en armbrøst, der rammer alt (D1091; D1653.1.5), og endelig, at ingen vil afslå hans ønsker. Disse ting får han, og så drager han videre, indtil han i nærheden af en sø møder en munk, der ikke vil tro på armbrøstens evner, men foreslår, at drengen skal prøve at skyde en ravn, der sidder i en tornebusk ude på en ø; til gengæld lover munken at svømme nøgen ud til øen efter fuglen (N55.1). Drengen skyder raven, der falder ned i busken, og da den nøgne munk har fået fat i fuglen, begynder han at spille, og munken må danse i tornebusken, indtil han lover drengen hundrede dukater, som han i forvejen har stjålet i klostret. Scener beskylder munken drengen for at have stjålet pengene; drengen dømmes til at hænges, men ved galgen gør han brug af sit sidste ønske, får lov til at spille, og alle må danse til dommeren beder ham holde op. Sagen tages op påny, drengen får pengene tilbage og munken fængsles.

Dieterich Albrechts digt, der er grundlaget for den danske folkebog, synes at være en bearbejdelse af et ældre flamsk digt, der i sin ældste form (1528) handler om drengen Jacke, der en dag deler sin mad med en gammel mand, som til gengæld giver ham tre ønsker. Jacke ønsker sig en bue og pil, der kan ramme alt, en fløjte, som alle må danse efter, og den egenskab, at hans blik vil få den onde stedmoder til

1. I NyerupM s. 241 nævnes tre udgaver, af hvilke de to bærer årstallene 1699 og 1709. Disse udgaver synes ikke at være bevarede. På det Kgl. Bibliotek findes eet udateret tryk i to eksemplarer.

at udstøde samme lyd som i Maren Mathisdatters historie. Disse ønsker bliver opfyldt. Stedmoderen bliver rasende og får en munk til at straffe Jacke; men denne lokker munken til at hente en fugl i en busk, og her må munken danse efter Jackes fløjte. Jacke anklages for trolddom, spiller i retten og tilsidst må dommeren love ham friheden for at holde op. — I yngre udgaver er slutningen ændret: Jacke bliver dømt til at hænges, men spiller så alle må danse, indtil han frigives. Stedmoderen tager fløjten og brænder den, hvorfor hun forjages og begår selvmord. Da Jacke ser hendes lig, påtager han sig skylden for hendes selvmord, drager sig tilbage fra verden og bliver eremit.

Slutningen i Maren Mathisdatters historie er mere drastisk, men også mere i samklang med hendes individuelle fortælle måde. Motiver med den kraftige lyd er velkendt i Danmark. Således fortælles bl.a. i Aalborg's 'Skimpt oc Aluar' (1625), at St. Gangolf, der blev dræbt af sin kones elsker, efter døden gjorde jertegn. Når dette skete, ringede de med alle klokker, og da konen en helligdag hørte klokkeringningen, sagde hun: »hand gjør Tegn lige som min Arz tal. Da begyndte hun at fierte, oc slap en Skid effter den anden, at naar hun talde offuen til, saa talde hun oc nedentil« (AalborgJS 195).

Nr. 18 Kristen Avlskarl bliver konge i England (s. 85). DFS XI, 153a—155a = Gg 70a. AT 613. Fortalt af Maren Mathisdatter i Furreby.

Trykte varianter:

a AalborgJS 56.

b J. M. Fleischer: »Der nordische Robinson« I (Kbh.1741) 48.

c KampDFm 228nr.765. (u.å., Landsgrav, Slagelse St. Peters landsogn).

d GldM III,118nr.82 (Gg 70b; opt. 1855, fra Høve, Sorø amt).

e KampDFÆ II,62nr.v (u.å., Vollerup, Fanefjord s., Møn).

f JFm XIII,100nr.18 (ETKr 1287; opt. 1888 i Fredbjerg, Farsø s., Himmerland).

g JFm XIII,95nr.17 (ETKr 1535; opt. 1891 i Udby, Randers amt).

h Skattegr XI,180nr.549 (Gg 70e; opt. 1883 i Lisbjerg, Århus amt).

i Skattegr VIII,20nr.27 (u.å., Rønslunde, Ejstrup s., Skanderborg amt).

k KristensenBS 94nr.13 (ETKr 1362; opt. 1888 i Honum, Hvirring s., Skanderborg amt).

l FSÆ 148nr.22 (u.å., Ringkøbing).

m JFm V,366nr.48 (ETKr 1081; opt. 1877 i Fjaltring, Ringkøbing amt).

n JFm VII,260nr.42 (ETKr 966; opt. 1875 i Borbjerg, Ringkøbing amt).

o JFm XIII,92nr.16 (ETKr 322; opt. 1873 i Sunds, Ringkøbing amt).

p Skattegr IX,127nr.372 (u.å., Hoven, Ringkøbing amt).

q JFm XII, 210nr.38 (ETKr 1394; opt. 1889 i Høvlund, Ølgod s., Ribe amt).

r MolbechEF 17nr.6 (Skåne).

Nordjyske varianter:

1a ETKr 2126; opt. 1900 efter Mette Sofie Larsdatter Jensen i Bindsløv.

1b DFS 1906/14; opt. 1909 af G. P. Andersen efter samme fortællerske, boende i Hjerring.

2 ETKr 2023; opt. 1898 efter Roland Peder Andreasen i Sindal.

3 Gg 70a (= Levinsen nr. 18; se ovenfor).

Fortællingen i »Skimpt oc Aluar« (a), der er oversat fra tysk, handler i korthed om en rig borger og hans tjener, der diskuterer om sandhed og retfærdighed eller falskhed og utroskab regerer verden. Tilslidst vædder de om sagen; hvis borgeren, der holder på falskhed og utroskab, taber, skal han betale 100 gylden; men hvis tjeneren taber, skal han miste synet (N61; N2.3.3). De indanker sagen for en købmand, en abbed og en adelsmand, og da alle tre giver borgeren ret, føres tjeneren ud i en skov, placeres under et træ og får øjnene stukket ud. Om natten kommer der en flok onde ånder til træet. Den ene praler af, at han har bevirket, at en tjener har fået sine øjne stukket ud. En anden fortæller, at der under træet findes en urt, der kan skaffe synet tilbage (N451.1; D1505.1). Da ånderne er borte, finder han urten og får synet tilbage (F952.3.2). Med samme urt helbreder han en mægtig landsherres blinde datter og bliver gift med hende (L161). Da den rige borger hører dette, kommer han og spørger, hvordan dette er gået til. Han får alting at vide og tilbringer en nat under samme træ. Ånderne kommer igen, og en af dem fortæller, at de sidste gang var blevet belurede af en blind mand. De leder under træet, finder borgeren og stikker hans øjne ud (N471) — sandhed og retfærdighed sejrer tilslidst.

Den samme tanke er hovedmotivet i J. M. Fleischers lange fortælling, der fylder 75 tryksider. Her er historien knyttet til to soldater ved navn Johann og Andreas, der efter 11 års krigstjeneste mod tyrkerne bliver permitteret og drager hjemad mod Tyskland. Undervejs lider de megen nød, men møder også en del hjælpsomme mennesker, hvilket giver anledning til megen diskussion, eftersom Johann hele tiden hævder, at de nok skal klare sig, fordi troskab altid sejrer over falskhed. Andreas, der hævder det modsatte, foreslår tilslidst at afgøre sagen ved hjælp af en uheldig dommer, og at den tabende skal få blæst et pulver i øjnene, så han bliver stokblind. De får en gammel mand til at dømme; han giver Andreas ret, og da de kommer til en skov, overmander denne derfor Johann, blinder ham og placerer ham under en galge. Om natten kommer tre ravne til galgen. Den første fortæller, at der om natten mellem kl. to og tre vil falde en himmelsk dug, der kan helbrede blindhed (D1505.5.2). Den anden fortæller, at der ikke findes vand i en nærliggende fæstning; men at det vil komme igen, hvis man fjerner en rund sten i brønden og dræber en stor tudse (F933.2; H963; N452.1). Den tredje fortæller om en prins i Bologna, der lider af uheldredeligt værk i lemmerne, forårsaget af en galant dame, han har afvist. Hun har taget noget af prinsens brød, svøbt det i et papir med magiske tegn og gemt papiret bag et panel. Han kan helbredes, hvis man brænder papir og brød, deler pulveret i seks dele og giver ham tre portioner med et døgn mellemrum. Resten af pulveret kan helbrede den galante dame, der vil blive syg, når prinsen bliver rask (D2161.3).

Da ravnene er fløjet bort, samler Johann den magiske dug, får synet tilbage (D2161.4.14.3) og går ned til fæstningen, hvor han først helbreder en blind mand og derefter en til under lægekontrol. Så skaffer han vandet tilbage og lever godt af gaver og indkomster, hvoraf han udlåner en del til rimelige renter, mens andet gives bort. Han er en trofast kirkegænger, besidder alle gode, borgelige dyder og er meget estimeret. Hans rygte som læge når til Bologna; prinsen tilkalder ham og bliver

helbredet. Senere helbreder han også den galante dame. På hjemvejen fra hende træffer han igen Andreas, der går rundt og tigger. Han tager Andreas med sig hjem og forsøger at gøre ham til et godt menneske. Men på syvårsnatten går Andreas ud til galgen for at høre på ravnens samtale og lære noget, der kan gøre ham berømt. Han falder i søvn og vækkes ved et sådan spektakel, at han stum og sanseløs styrter hjem til Johann, hvor han efter tre dages forløb får så megen stemme tilbage, at han kan fortælle, hvad der er sket, hvorefter han dør.

De nordjyske fortællere bekymrer sig ikke så meget om den moral, der kan udledes af historien. Roland Peder Andreasen i Slotved fattighus (2) mener snarere, at frækhed belønnes. Hans historie foregår i Skagen, hvor der for omtrent halvtreds år siden boede en kone, der sværger på, at hendes søn aldrig skal blive præst, fordi hun havde hørt, at en sådan ed snarest gør ønsket opfyldt. Da sønnen blev stor, sendte hun ham ud i verden. Han kommer til en skov, tilbringer natten under et stort bøgetræ og hører to ravn snakke sammen. Den ene fortæller, at den dug, der faldt denne nat, kan kurere for alle slags øjensygdomme; den anden siger, at der under det tredje træ lige her sønden for ligger en ønskekappe (D1052), som kan bringe en derhen, man vil (D2120). Da ravnene er fløjet bort, samler knøsen lidt af duggen sammen og hælder den i sin pæglflaske, finder kappen og ønsker sig til hovedstaden i Rusland. Her hører han, at kongen vil give datter og det halve kongerige til den, der kan kurere prinsessens dårlige øjne. Knøsen kurerer hende og bagefter spørger kongen, om han vil have datter og kongerige, eller om han foretrækker kontante penge. Knøsen forlanger et præstekald hjemme i Skagen, og det skaffer den russiske konge ham også. Den siddende præst bliver forflyttet, knøsen får embedet og bliver gift (K1961).

Derefter fortsættes historien med AT 1825A, der ellers ikke er optegnet i Nordjylland: Da den nye præst første gang kommer på prædikestolen, siger han blot: »I skal ikke gøre, som jeg gør, men I skal gøre, som min formand sagde!« Da han anden og tredje gang siger det samme, sender menigheden bud til bispem, der lover at komme på visitation. Præsten klager sin nød for degnen, der finder på råd. Bispem kommer til Skagen en lørdag eftermiddag. Præstekonen tager imod ham og fortæller, at præsten er blevet alvorlig syg. Efter aftensmaden går de ind til præsten, der ligger som død, selvom bispem behandler ham temmeligt voldsomt. Om natten sover konen efter degnens råd hos den kvindegale bispem. Præsten står op om morgenen, erklærer at han er blevet rask og lover at prædike. Da han kommer for alteret messer han: »De vred mig udi mine tær, og de vred mig i min næse, og de sved skægget udaf mit hoved!« Degnen messer: »Og hvornår skete dette?« Præsten svarer: »Det skete kort før Pilatus rejste ind i Jerusalem og belejrede min stad!« Bispem rejste sig hurtigt, standsede præsten og fortalte menigheden, at de har en udmærket præst; hvis han ville, så kunne han få murene til at revne og billederne til at gabe (J1211.1.1). Bispem rejste så hjem, og siden var der ingen, der turde røre ved præsten.

Mette Sofie Larsdatter Jensen (1ab) har først fortalt sin historie til E. T. Kristensen og derefter til lærer G. P. Andersen. De to tekster har samme handlingsskema. En enkelt ændring i 1909 vil blive tilføjet i parentes. Hos hende drejer handlingen

sig om tre brødre ved navn Per, Povl og Jesper, der bliver sendt ud i verden. De har hver en madsæk med, og de to ældste brødre spiser først Jespers mad. Da han bliver sulten, vil de ikke give ham noget, før han betaler med sine øjne. De blinder ham og efterlader ham under et stort træ. Om natten hører han tre fugle snakke sammen. Den ene fortæller, at en kongedatter i Spanien (England) er blind, og at kongen vil give hende til den, der kan kurerer hende; men ingen ved, at hun kan helbredes med den dug, der falder på dette træ. Den anden siger, at kongen mangler vand, og at dette kan skaffes ved at dreje en stor sten ved hjørnet af slotstrappen. Den tredje fortæller, at der i kongens have er et træ, som tidligere bar guldæbler på den ene side og sølvæbler på den anden, men som nu kun har visne blade. Dette træ kan kureres ved at fjerne en grimme stor skruptudse (N452.1.1).

Da fuglene igen er fløjet bort, samler Jesper den magiske dug, helbreder først sig selv og derpå prinsessen, skaffer vandet tilbage og får træet i jorden. Han bliver gift med prinsessen. Brødrene, der er blevet tiggere, kommer på besøg, får alting at vide og tilbringer natten under det samme træ. Fuglene kommer igen, diskuterer, hvad der er sket og leder under træet, hvor de finder de to brødre, der bliver splittet ad.

Nr. 19 Fjøllet-Hans i skindpelsen (s. 88). DFS XI, 156a—163a = Gg 6c. AT 552A. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby.

Der kendes for øjeblikket ikke flere varianter af dette eventyr, der synes at være blandet sammen med eventyret om Aladdin (AT 561).

Nr. 20 Hvidbjørn kongens søn (s. 97). DFS XI, 163b—170a = Gg 26b. AT 425. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby. Tr. GldM II, 35nr.8.

Trykte varianter:

- a Madame Marie le Prince de Beaumont: »Magazin for Børn« I (Kbh. 1763), 60ff. = MolbechFE 25nr.8.
- b KampDFm 90nr.270 (u.å., Ourø, Holbæk amt).
- c AndersenFEO 13 (opt. 1913 i Asnæs, Holbæk amt).
- d AndersenFEO 26 (opt. u.å. i Højby, Holbæk amt).
- e FSÆ 319nr.51 (opt. u.å. i Vejleby, Hørve s., Holbæk amt).
- f CarlsenRS 116 (= Gg 26c; opt. 1853 i Rønnébæk, Præstø amt).
- g GldM I, 100nr.107 (= Gg 26a; indsendt til Sv. Grundtvig 1854, vistnok fra Mern, Præstø amt).
- h KuhreBS 50nr.4 (opt. 1930 i Nyker, Bornholm).
- i Skattegr Eftersl 136nr.106 (u.å., vistnok fra Mariboegnen).
- j WintherDF 20 (u.å., Fyn).
- k Mads Hansen & Anton Nielsen: »Hovro« 1870,55 (u.å., Fyn).
- l BerntsenFÆ II, 79nr.12 (u.å., Fyn).
- m KampDFm 294nr.914 (u.å., fra Hjørringegnen).
- n »Fylla« 1872, nr.5 (u.å., Ugilt, Hjørring amt).
- o GldM II, 35nr.8 (= Levinsen nr.20; se ovenfor).
- p »Fylla« 1875, nr.22 (u.å. fra Thistedegnen).

- q JFm XII,287nr.53 (ETKr 1241; opt. 1887 i Vokslev, Ålborg amt).
 r Skattegr Eftersl 31nr.21 (u.å., fra Komdrup, Ålborg amt).
 s JFm XIII,358nr.75 (ETKr 1428; opt. 1889 i Sønderbæk, Viborg amt).
 t BerntsenFÆ I,170nr.20 (u.å., Lisbjerg, Århus amt).
 u FSÆ 327nr.53 (u.å., Gern, Skanderborg amt).
 v GldM III,125nr.84 (Gg 26k; opt. 1861 i Tamdrup, Skanderborg amt).
 x FSÆ 1nr.1 (u.å., Egsgård mark, Ringgive s., Vejle amt).
 y BerntsenFÆ II,152nr.22 (u.å., Vestjylland).
 z KristensenB & K I,138nr.26 (ETKr 1481; opt. 1890 i Gudum, Ringkøbing amt).
 æ JFm VII,324nr.50 (ETKr 645; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).
 ø JFm VII,340nr.52 (konglomerat af to optegnelser fra Ringkøbing amt: ETKr 36, opt. 1870 i Gellerup og ETKr 165, opt. 1871 i Snejbjerg).
 aaJFm VII,335nr.51 (sammenstykket af to optegnelser fra Herning: ETKr 119, opt. 1871 og ETKr 214, opt. 1872).
 bbSkattegr XI,188nr.553 (opt. u.å. i Vedersø, Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

- 1a ETKr 2122; opt. 1900 efter Mette Sofie Larsdatter Jensen i Bindslev.
 1b DFS 1906/14: G. P. Andersen; opt. 1908 af G. P. Andersen efter samme, boende i Hjørring.
 2 ETKr 2035; opt. 1898 efter Larsine Jens-Kristiansdatter Pedersen i Kvissel, Åsted s.
 3 KampDFm 294nr.914; opt. u.å. efter elev J. Poulsen fra Hjørringegnen (ovenfor nr. m).
 4 »Fylla« 1872nr.5; opt. u.å. af Katrine Høg Højer efter Anna Ajstrup i Ugilt (ovenfor nr. n).
 5 DFS 1921/1: G. P. Andersen; opt. u.å. efter ukendt meddeler, sandsynligvis fra Ilbjerger, Tårs s.
 6 Gg 26b (= Levinsen nr.20; se ovenfor).
 7 ETKr 1561; opt. 1892 efter Maren Nielsdatter i V. Brønderslev.
 8 »Fylla« 1875nr.22; opt. u.å. af frilærer Lars Peter Jensen i Åsted, Salling, efter ukendt meddeler fra Thistedegnen (ovenfor nr. p).
 9 ETKr 2450; opt. 1905 efter Ane Maric Jensdatter i Bedsted.
 10 Gg 26n; opt. 1856 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
 11 ETKr 2138; opt. 1900 efter Maren Sørensdatter i Ålborg.

Mme de Beaumonts historie (a), der også findes som skillingstryk¹, er en moraliserende genfortælling, der i korthed handler om en rig købmand, som mister sin formue og sammen med sine seks børn (3 sønner og 3 døtre) må flytte ind i et bondehus. De to ældste døtre bestiller ikke andet end at klage over deres sørgelige skæbne,

1. »Tvende Historier... Den Anden: Om Skønheden og Bestet, eller om en Prinds, som af en Troldkvinde blev fortryllet til et Beast, men blev omsider af en deilig Jomfrue, formedelst hendes Jaord, igjen forvandlet til en Prinds... Haderslev, 1805.

medens den yngste, der kaldes *Skønheden*, står op kl. 4 hver morgen for at gøre rent og lave mad til folkene.

Efter et års forløb får købmanden at vide, at et skib, på hvilket han har varer, er kommet i havn, og han rejser ind til byen for at hente sin fortjeneste. Ved afrejsen beder de to ældste døtre om at få klæder, blomster, osv., men *Skønheden* ønsker blot at få en rose (L221).

Inde i byen mister købmanden sin fortjeneste ved en proces og rider hjem lige så fattig som han kom. Undervejs farer han vild i en skov, kommer tilsidst til et oplyst slot, hvor han ikke finder noget menneske, men et dækket bord og en opredt seng. Her bliver han om natten. Om morgenen går han en tur i haven og plukker en rosen-gren. Straks hørte han et bulder og så et forskrækkeligt udyr komme imod sig. Udyret forlanger som tak for gæstfriheden — og som straf for, at købmanden har plukket rosen — at han straks skal gøre sig rede til at dø. Købmanden forklarer, hvorfor han har plukket rosen, og udyret, der hedder *Bæstet*, lader ham slippe med livet, hvis en af hans døtre vil ofre sig i hans sted (S228; T69.3).

Købmanden kommer hjem med roser og penge fra slottet. Den yngste datter lover at gå i faderens sted, og han fører hende tilbage til slottet, hvor hun tilbringer dagene alene. Hver aften spiser hun sammen med udyret, som dagligt frier til hende, men altid får nej. I et magisk spejl (D1323.1) ser hun, at faderen er syg af sorg. Hun får lov til at besøge ham en uge og transporteres hjem ved hjælp af en magisk ring (D1520.12).

Da hun kommer hjem, bliver hendes søstre misundelige på hende og lokker hende til at bryde sit løfte og blive hjemme i endnu otte dage (K2212). Men den tiende nat ser hun i en drøm, at *Bæstet* ligger døende på græsset i slotshaven (D1813.1). Ved hjælp af ringen vender hun straks tilbage til slottet, finder det døende udyr og ud-bryder, at det ikke må dø, men skal leve og blive hendes mand (T111). Udyret bliver straks forvandlet til en smuk prins (D735.1), som fortæller, at han er blevet fortryllet (D94) af en troldkvinde og ikke kunne frelses, førend en smuk pige kunne overtales til at gifte sig med ham.

Oppe på slottet finder de nu hele hendes familie. De to søstre forvandles til sten-støtter (D231), der i fremtiden skal stå ved slotsporten med fornuften i behold og se på hendes lykke.

Tre af de nordjyske varianter (nr.2,7,10) tilhører en særlig undertype, i hvilken pigen for at vinde sin mand tilbage må udføre vanskelige opgaver (H1020) og tilsidst hente et brudesmykke i helvede (H1275). Disse optegnelser vil blive behandlet i bd. 2 i forbindelse med Nik. Christensens variant (10).

Til en anden version, der nærmest svarer til Mme de Beaumonts historie, hører optegnelser (4,5,9), der alle er meget kortfattede. Anna Ajstrups historie (4) handler om en ulv, der frier til en prinsesse, som spadserer i kongsgårdens have. Han får afslag de første to gange; tredje gang er den lige ved at dø og siger, at den kun kan komme sig, hvis hun kysser den, hvilket hun gør med det resultat, at den blev til den dejligste kongesøn (D313.2), som hun så gifter sig med. Historien fra *Bedsted* (9), der synes at være et brudstykke, begynder med motivet om en fisker, der i havsnød lover sit kæreste bort, hvis han må komme levende i land (S222). Om aftenen

bliver hans datter hentet af en stor sort hund (B641.1). Om natten får hun besøg af en mandsperson, og »Molittenstååg« giver hende det råd at tænde lys og se, hvem det er (N825.3). Han vågner og forsvinder, men kommer tilbage som hund og henter deres børn, eftersom de bliver født. Hun får det råd at snakke med hunden, når den kommer igen efter at have fjernet det tredje barn. Da dens stemme lyder som om hovedet var i hovedpuden, får hun det råd at skære hul i puden næste gang, hvilket hun gør med det resultat, at hun kommer til at skære hund tilblods (D712.6), og så var han ikke hund længere, men en prins (D341). Den tredje variant i denne gruppe (5) handler om en tjenestepige i Lørslev, som under markarbejde bliver bortført af en lindorm, der fører hende til et underjordisk slot (B646). Hun får lov til at gå i kirke, men må ikke besøge sit hjem. Da hun en dag i et magisk spejl ser, at lindormen ligger og krymper sig, skærer hun efter dens ordre hovedet af den og sætter det bagvendt på kroppen igen (D711) — så blev den til den dejligste prins (D391), der gifter sig med tjenestepigen (L162).

De øvrige varianter fra Nordjylland (1ab,3,8,11) svarer nærmest til Levinsens optegnelse fra Furreby. Maren Sørensdaters historie (11) er optegnet i Ålborg, men stammer fra Understed s. De to optegnelser efter Mette Sofie Jensen (1a,1b) er praktisk talt identiske. Denne gruppe har indledningen om manden der må love sin yngste datter bort, fordi han har plukket roser på et fremmed sted (11), eller som betaling for at få hjælp i tågefyldt skov (3) eller i havsnød (8). Næste aften/nat kommer Hvidbjørn (3) eller en hund (8,11) efter pigen, men får den ældste datter, der ikke kan svare på dyrets tre spørgsmål: hvad er blodere end blødt (3,11.—H652)? hvad er sødere end sødt (3,11.—H633)? og hvad er hårdere end hårdt (3,11.—H637). Derfor leveres hun tilbage til manden, der så giver dyret den næstældste datter, som heller ikke kan give det rigtige svar. Så udleveres endelig den yngste, som svarer, at blødest er moders skød (11.—H652.2) eller de puder, hun sidder på (3), at moders bryst er sødere end sødt (3,11.—H633.3), og at intet er så hårdt som faderens hjerte, fordi han gav sin datter bort til et dyr (3,11.—H637.1).

I den anonyme historie fra Thistedegnen (8) henter en hund først den ældste datter, bærer hende ud i en skov og spørger hende, hvad hun ville bruge træerne til, hvis de blev fældet. Hun svarer: »til kaaer aa spaand aa en ny trov te e gris!« Den næstældste vil bruge træet til tallerkner, grydelåg og mælkebotter; men den yngste vil lave »stuel, aa bover aa sofaer aa saacent nøj«, og så ved hunden, at han har fået den rigtige pige.

Mette Sofie Jensen (1ab) fortæller blot, at pigen bliver gift og at hun ikke må se sin mand (C32.1). Samme fortsættelse findes i de øvrige varianter (3,8,11), hvor pigen lever sammen med Hvidebjørn (3.—B601.1) eller hund (8,11.—B601.2).

Da der er gået nogen tid får hun lov til at besøge sit hjem, efter at hun først har lovet at følge faderens — og ikke moderens råd (1ab,3,11.—C600), men hun bryder sit løfte, tager et lys med hjemmefra og lænder det om natten. Hun ser, at hun sover hos en mand (1ab,3,8,11), der har menneskehovede og hundekrop (11.—B25.2). Han vågner ved at tællelys drypper på ham (C916.1) og siger, at han nu er tvunget til at gå fra hende og gifte sig med den heks/stedmoder, der har fortryllet ham (1ab,3,11.—D113.2; D141). Hun følger med ham og besøger hans tre søstre,

der giver hende guldstrendtræ (1ab,3), guldgarnvindel (1ab,3), guldrok (1ab,3) og/eller kjoler (3,11) og harefødder (11). Han forsvinder over et glarbjerg, som hun møjsommeligt må klatre over (H1114) ved hjælp af harefødder (11.—F848.2) eller ved at få jernkløer smedet på hænder og fødder (3). J. Poulsen (3) lader hende derefter træffe en gammel kone, der giver hende et garnnøgle, som triller foran hende til verdens højeste mure (D1313.1.1), som hun forsøger at klatre over ved at lave en slige af benene af en død fugl (F848.3), men hun falder ned og slår næsen til blods. Af blodet fremvokser et højt træ (D457.1; F811), ad hvilket hun når op over muren.

Pigen, der hos Mette Sofie Jensen (1ab) bliver siddende nedenfor glasbjerget, får tjeneste i heksens køkken (3) eller får først husly i et lille hus, der er tækket med svedsker og rosiner (11.—cf. F771.1.10), hvorfra hun går videre til heksens slot. Ved hjælp af rok, osv. køber hun sig adgang til mandens kammer (cf. T45) tre nætter i træk. Tredje nat vågner han og genkender hende (D2006.1.4), får heksen dræbt og gifter sig med pigen. Mette Sofie Jensen (1ab) lader dem flygte fra heksen, som forfølger dem, men stoppes af magiske forhindringer (D672; R231): første gang af en redekam, der kastes bagud og bliver til en skov (cf. D454.7.1), anden gang af en flintesten, der bliver til stenbjerg (D452.1.2) og tredje gang af en flaske vand, der bliver til et hav (F711), som heksen forsøger at drikke op med det resultat, at hun dør¹.

Den anonyme variant fra Thisted-egnen (8) har en anden slutning: pigen følger ikke efter sin mand, men bliver i en hule under jorden. En juleaften får hun besøg af en gammel, hvidhåret mand, der lover hende, at hun nok skal få sin mand tilbage, hvis hun blot tre gange kan vælge rigtigt mellem to duer af forskellig farve (H510), der sætter sig på hans skulder. Hun gætter rigtigt hver gang, den gamle mand forvandler sig til en prins (D56), dvs. hendes mand og stuken bliver til et kongeslot.

Litteratur: KuhreBS 131nr.4. J. Ö. Swahn: »The Tale of Cupid and Psyche«. Lund 1955.

Nr. 21 Herremand og hittebarn (s. 105). DFS XI, 170b—172b = Gg 71. AT 930*. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby.

Der kendes ingen trykte varianter af dette sjældne eventyr, og i Nordjylland er kun optegnet denne variant fra Furreby.

Nr. 22 Tvillingbrodrene (s. 108). DFS XI, 173a—180a = Gg 25b. AT 303. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby.

Trykte varianter:

a Grimm nr.60 (LindenchroneFE 288nr.60; MolbechEF 290nr.52).

b Grimm nr.85 (LindenchroneFE 405nr.85).

c Skillingstryk »Lille-Kort og Ridder Rød« (u.å.)²

1. I optegnelsen fra 1908 (1b) er rækkefølgen blevet ændret til flintesten — redekam — vand.
2. Dette skillingstryk er en oversættelse af Asbjørnsen og Moe's eventyr om »Lillekort«.

- d Folkets Almanak 1899 (ikke lokaliseret).
 e KampDFÆ I,18nr.ii (u.å., Bogø).
 f KampDFÆ I,138nr.xiii (u.å., Bogø).
 g JFm VII,113nr.16 (ETKr 1134; opt. 1877 i Brandstrup, Vindum s., Viborg amt).
 h KristensensBS 83nr.12 (ETKr 1424; opt. 1889 i Stevnstrup, Grensten s., Viborg amt).
 i Skattegr Eftersl 120nr.99 (ETKr 2528; opt. u.å. i Ungstrup, Torning s., Viborg amt).
 j EllekildeDFÆ 32nr.3 (ETKr 365; opt. 1873 i Tvis, Ringkøbing amt).
 k KristensenB & K I,105nr.20 (ETKr 151; opt. 1871 i Ikast, Ringkøbing amt).
 l JFm XII,198nr.37 (ETKr 1402; opt. 1889 i Havlund, Ølgod s., Ribe amt).
 m JFm XIII,170nr.31 (ETKr 1218; opt. 1886 i Vejen, Ribe amt).
 n KristensenB & K II,127nr.21 (ETKr 1211; opt. 1886 i Vejen, Ribe amt).
 o RaskM 1840,709 (opt. u.å. i Tyrstrup, Haderslev amt).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 25b (= Levinsen nr. 22; se ovenfor).
 2 ETKr 1188; opt. 1886 på Mellerup Højskole efter Andreas Thøgersen Grønborg fra Hvilshøj, Ø. Brønderslev s.
 3 Gg 25c; opt. 1855 af A. C. Poulsen efter Johanne Marie Poulsdatter i Ginnerup, Heltborg s.
 4 Gg 25a; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
 5 Gg 25f; opt. 1861 efter skolelærer i Kalø, Tårs s. (Lolland), der har hørt historien i sin barndom i Vendsyssel.

Den første af de oversatte varianter (a) har en indledning, der ikke er kendt fra Nordjylland: En fattig kostebinder har to tvilling sønner (Z210), der ofte besøger deres farbroder, den rige guldsmed. Den fattige mand finder en dag i skoven en guldfugl (B102.1) og sælger en af dens guldfjer til guldsmeden, der også får kostebinderen til at stjæle guldæg (B103.2.1) og tilsidst til at fange fuglen, som guldsmeden vil spise, fordi han ved, at man ved at spise dens hjerte og lever får evne til at finde et guldstykke under sin hovedpude hver morgen (B113.1; D1015.1.1; M312.3). Tvillingbrødrene spiser guldfuglens hjerte og lever, og da guldsmeden opdager dette, tvinger han broderen til at sætte drengene i skoven (K2249.3; S143), hvor de findes af en skytte, der opdrager dem, gør dem til mesterskytter (F661) og derefter lader dem drage ud i verden med bøsse og hund. De skåner en hare, der som tak (B350) giver dem to harekillinger (B312.1; B437.4). På samme måde erhverver brødrene to ræveunger (B435.1), to ulveunger (B435.3), to bjørneunger (B435.4) og to løveunger (B431.2), hvorefter de skilles og går hver sin vej, idet de deler dyrene imellem sig og som livstegn efterlader en kniv i et træ (E761.4.1).

Den yngste af brødrene kommer med sine dyr til en by, der er klædt i sorg, fordi prinsessen skal ofres til en drage (B11.10). Næste morgen går jægeren op på dragebjerget, hvor han i en kirke finder tre fyldte bægre, som han lømmer og bliver så stærk, at han kan svinge det sværd, der ligger begravet foran kirkens dørtærskel (D1335.2; F833.1). Så dræber han den syv-hovedede drage (B11.11; R111.1.3;

B11.2.3.1). Prinsessen giver ham sit lømmetørklæde og deler sit koralhalsbånd mellem dyrene. Da jægeren og prinsessen er trætte efter kampen, lægger de sig til at sove, og dyrene, der skal våge, falder også i søvn. Dette opdager kongens marskalk, der har fulgt dragekampen på afstand; han lister hen til dem, hugger hovedet af jægeren (K1931.3; K2245), bærer prinsessen bort (K1935) og tvinger hende til at sige, at han er hendes redningsmand, så kongen må opfylde sit løfte og give ham prinsessen til ægte (K1932; T68.1); men hun får brylluppet udskudt eet år (T151).

Dyrene vågner og opdager, at jægeren er død. Haren henter en magisk rod, der gør ham levende igen (B515; D967; E105); men i farten bliver hans hoved vendt forkert (E34), så løven må rive det af igen og sætte det rigtigt på plads (E783.1).

Jægeren drager videre ud i verden med alle sine dyr, kommer året efter tilbage til samme by og hører, at prinsessen dagen efter skal have bryllup med marskalken (N681). På bryllupsdagen vædder han med sin vært om, at han kan skaffe dem noget af kongens brød. Haren bliver sendt op efter det, kommer ind i bryllupssalen og genkendes af prinsessen, fordi den stadigvæk bærer et stykke af hendes halsbånd (H92; H151.2). Hun giver haren et brød, og på samme måde henter ræven steg, ulven grønt, bjørnen sukker godt og løven vin. Kongen blev forundret over de mange dyrebæseg; prinsessen får lov til at lade jægeren hente; han fremviser dragetungerne (H105.1), da kongen har fremlagt de syv dragehoveder, som marskalken havde givet ham som bevis på sin dåd (H105.1.1). Desuden kommer jægeren frem med prinsessens tørklæde (H113) og halsbåndet; marskalken bliver sønderrevet af fire okser (Q262; Q416) og jægeren bliver gift med prinsessen (L161).

En dag rider helten på jagt i en forhekset skov (F812), forfølger en snehvid hind (N774) og holder om natten rast under et træ. En gammel kone, der sidder i træet, får lov til at komme ned og varme sig (G405), idet hun først får ham til at berøre sine dyr med en stok, så de alle bliver forvandlede til sten (D420; D572.4; D683.2). Da heksen kom ned af træet, berørte hun også ham med stokken, og han bliver ligeledes forvandlet til en sten (D231; G263).

Den anden broder opdager af livstegnet, at noget er galt med broderen; han drager til dennes slot, hvor dronningen behandler ham som om han var hendes mand (K1311.1); men om natten lægger han et sværd imellem dem i sengen (T351). Han rider ud i skoven, jager efter hinden og ender ved samme træ, skyder heksen ned af træet med en sølvknap (D1096.3) og tvinger hende til at gøre broderen levende (D700; R155.1) sammen med hans dyr og alle de mennesker, hun i tidens løb har forstenet, hvorefter hun bliver brændt (Q414). På vejen hjem erfarer helten, at broderen har sovet hos prinsessen og slår ham ihjel (N342.3); men haren henter noget af den magiske rod, og han kommer tillive igen. Hjemme på slottet genkender prinsessen sin mand ved hjælp af smykket om løvens hals.

Den anden af de oversatte historier (b) handler om en fattig fisker, der en dag fangede en guldfisk (B102.4), der taler (B211.5) og tilbyder at give manden et slot med masser af mad, hvis den må få lov at slippe fri. Fiskeren lader fisken gå og får slot, etc. (B375.1), men bryder forbud (C420) og fortæller sin kone, hvad der er sket (C420.1; T258), og de er igen i deres fattige hytte. Det samme gentages anden gang, fisken bliver fanget. Tredje gang siger fisken til manden, at han skal dele

den i seks stykker og give to stykker til sin kone, to til hesten og grave de sidste to stykker ned i jorden. Konen føder gyldne tvillingsønner (T511.5.1; T540), hesten får to gyldne føl (B102.2) og to guldliljer (F814.4). Da drengene er blevet store, rider de ud i verden på hver sin hest og efterlader liljerne som livstegn. På en kro gør man nar af dem, fordi de er gyldne; den ene vender hjem igen, men den anden drager videre, kommer til en skov, hvor der siges at være rovere, trækker en bjørnehud på hesten og kommer forklædt som bjørnetrækker uskadt gennem skoven til en landsby, hvor han bliver gift med en smuk pige. En dag, han er på jagt, forfølger han en hjort langt ind i skoven til en lille hus, i hvilket der boer en gammel kælling, der forvandler ham til en sten.

Tvillingebroderen ser, at liljen er visnet (E761.3) og forstår, at der er sket en ulykke med broderen. Han rider ud for at frelse ham, kommer til skoven, tvinger heksen til at gøre broderen levende igen og rider hjem.

Denne kortform af eventyret (uden dragekamp) kendes i to nordjyske optegnelser, der ikke er medtaget i ovenstående oversigt (s. 264), nemlig:

6 ETKr 2124; optegnet 1900 efter Mette Sofie Larsdatter Jensen i Bindslev.

7 ETKr 2468; opt. 1905 efter Sidsel Marie Kristensen i Bedsted.

Begge varianter mangler episoden om den magiske fødsel; der fortælles blot, at et ægtepar har to (7) eller tre sønner (6), der vil ud i verden, da det er blevet store. Først rider den ældste bort (6), eller de følges ad (7) med hver sin hest (6) og hund (6,7), høg (6) og kniv, der virker som livstegn (7). Den ene træffer en heks, der forvandler ham og dyr til sten; den anden broder går det på samme måde (6). Så rider den yngste bort fra hjemmet, efter at have set på kniven, at der er fare på færde (7). Han træffer også heksen, som han sårer med tre sølvknapper (7) og tvinger til at gøre brødre, dyr og andre forstenede mennesker levende igen. Den yngste broder (6), der altid er blevet kaldt Jesper Nassifas, gifter sig med den rigeste af de prinsesser, han har frelst og giver hver af brødrene et gods.

Mette Sofie Jensen (6) har også fortalt to varianter af *Dragedræberen* (AT 300), af hvilke den ene har en indledning, der minder meget om AT 303: Et ægtepar har tre sønner, der hedder Per, Povl og Jesper. Per rejser først ud i verden og efterlader sig som livstegn en flaske vand, der næste dag er blevet til blod (E761.1.1), hvorefter Poul drager afsted for at frelse ham. Næste dag er hans livsvand også blevet til blod, og så må Jesper afsted — men han er for ringe til at få livsvand efter sig. Jesper kommer til et værtshus i nærheden af et kongeslot, dræber en drage, osv. (se nedenfor s. 283, var. 37:1h).

To af de nordjyske varianter er optegnet udenfor landsdelen. Var. 5 er optegnet af pastor Harald Boisen efter en ukendt lærer i Kalø, Tårs sogn (Lolland), der i sin barndom har hørt historien i Vendsyssel. Var. 2 er fortalt af Andreas Thøgersen Grønborg, der var bødkersvend i Hvilshøj, Ø. Brønderslev sogn, indtil han i 1892 flyttede til Særslev på Fyn. I 1886 var han på Mellerup højskole ved Randers, og her fortalte han sine eventyr for E. T. Kristensen.

Nik. Christensens ukendte fortæller (4) og skolelæreren fra Kalø (5) har samme indledning om et ægtepar, der under høstarbejde lægger deres søn i et neg (en vugge på marken), og da moderen kommer tilbage, finder hun en ekstra dreng, der op-

fødes sammen med deres egen søn (P275) og senere drager ud i verden, osv. Denne version vil blive behandlet i bd. 2. Her skal blot gøres opmærksom på, at læreren fra Kalø lader ægteparret bo på godset Odden i Mygdal sogn, hvilket må betragtes som et vidnesbyrd om, at denne historie virkelig hører hjemme i Nordjylland.

Andreas Grønborgs historie (2) er meget kortfattet. Han fortæller, at der engang var to brødre, der samtidig drager ud i verden med hest, hund og kniv. De skilles ved en korsvej og stikker en kniv i et træ som livstegn. Niels dræber drage, bliver gift med prinsesse, lokkes bort, osv., men reddes tilsidst af broderen Jens.

Johanne Marie Poulsdatter (3) har i hovedtrækkene samme handling som Levinsens opskrift; men den første tvillingbroder efterlader ikke noget livstegn, da han rider ud i verden. Dette motiv er i denne variant flyttet længere frem i historien: Om natten efter brylluppet lader helten sig lokke bort af en galende hane og kommer på denne måde i dragemoderens vold. Før han forlod soveværelset, stillede han et glas vand i sovekammervinduet, og da prinsessen om morgenen opdagede, at det var blevet rød som blod, vidste hun, at han enten var død eller i stor fare. Hun græd og jamrede sig og vidste ikke, hvad hun skulle gøre; men så traf det sig så heldigt, at broderen kommer til landet, osv. Han bliver heller ikke dræbt, da broderen hører, at han har ligget hos prinsessen — da han hørte, at de havde haft et draget sværd imellem sig, brød han sig ikke mere derom.

Dragekampen, der i AT 303 og andre eventyr (s. 160 ff.; 207 ff.) indgår som episoder, findes også som centralepisode i nr. 37 (s. 214).

Litteratur: EllekildeDFÆ 118nr.3. K. Ranke: »Die zwei Brüder«. FFC 114. 1934.

Nr. 23 Hans hos havmanden og prindsen i hesteham (s. 119). DFS XI, 180a—186b = Gg 8a. AT 314. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby. Tr. GldM II,170nr. 311.

Trykte varianter:

a GldM II,45nr.9 (Gg 28b; opt. 1854 i Damholte, Møn).

b KampDFÆ I,75nr.vii (u.å., Bogo).

c KuhreBS 28nr.2 (opt. 1933 i Nyker, Bornholm).

d WintherDF I,31 (u.å., Fyn).

e Levinsen nr.23 (se ovenfor).

f JFm XIII,138nr.26 (ETKr 1233; opt. 1887 i Vokslev, Ålborg amt).

g JFm XII,193nr.36 (ETKr 1648; opt. 1894 i Todbjerg, Randers amt).

h Skattegr VIII,195nr.814 (u.å., Horsenseggen).

i Skattegr III,200nr.1118 (Gg 80; opt. 1877 i Lisbjerg, Århus amt).

k Skattegr Eftersl 46nr.26 (u.å., Gadbjerg, Vejle amt).

l BerntsenFÆ I,34nr.4 (u.å., Vestjylland).

m Skattegr VIII,163nr.689 (u.å.; opt. i Vinding, Ringkøbing amt).

n MadsenH 76 (u.å., Hanved s. ved Flensborg, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

1 ETKr 1566; opt. 1892 efter Anders Kristensen Hulsig i Toftlund, Volstrup s.

2 Gg 8a (= Levinsen nr.23; se ovenfor).

Gjertrud Ane Jørgensens indledning om den fattige fisker (S227) findes i en lidt anden form i eventyr nr. 33 (overfor s. 202). Anders Hulsig (1) lader den fattige mand møde en trold, der giver ham en ønskeping (D1192) imod at love giveren det, konen går med under bæltet (S221). For pengene køber manden herregården Vorgård og sønnen bliver afleveret til trolden, da han er konfirmeret. Her bliver helten også sat til at passe hest og løve (G462), men hesten lokker ham til at ombytte foderet, så hest får hø og løve får kød. Drengen flygter på hesten (B401) og forfølges af trold, der rider på løve. På flugten (D672) stopper han trolden ved først at kaste en karte, der bliver til en skov (D454.7), og derefter en strigle, der bliver til en fjord, som løven forgæves forsøger at drikke tom.

Drengen bliver svinehyrde hos en konge og bliver forlovet med den yngste prinsesse. Da der skal være bryllup, bliver han og de to svogre sendt ud efter vildt. Drengen skaffer fem læs vildt og sælger det til svogrene, som giver ham de guldæbler, de har fået af prinsesserne, og lader ham brændemærke dem bagi. Derefter skyder han ti læs vildt til. På bryllupsdagen befaler kongen, at svigersønnerne skal spille med deres guldæbler; men drengen har dem alle tre, og da kongen ser, at svogrene også har tyvemærke i bagen, lader ham dem halshugge og giver riget til svinedreng og den yngste prinsesse.

Litteratur: KuhreBS 129nr.2.

Nr. 24 Frederik og Købmandsdatteren (s. 130). DFS XI, 186b—192a. AT ÷. Fortalt af Maren Malhisdatter i Furreby.

Denne historie skal ifl. Sv. Grundtvig (ovenfor s. 130¹) stamme fra en tysk roman, som endnu ikke er fundet.

Nr. 25 Prinsen og hans kloge tjener (s. 138). DFS XI, 192b—197a = Gg 19b. AT 851. Fortalt af Gjertrud Ane Jørgensen i Furreby.

Trykte varianter:

a Grimm nr.22 (LindencroneFE 114).

b FSÆ 337nr.55 (opt. u.å. i Tingerup, Soderup s., Holbæk amt).

c JFm XIII,36nr.6 (ETKr 1437; opt. 1889 i Sundby, Mors).

d JFm V,288nr.38 (sammenstykket af to optegnelser: ETKr 403; opt. 1873 i Filsø og ETKr 730; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).

e JFm XIII,Efterskr. ii (ETKr 403; opt. 1873 i Filsø, Ringkøbing amt, sml. ovenfor nr. d).

Nordjyske varianter:

1 DFS 1921/1: G. P. Andersen (= ETKr 1862); opt. o. 1861—63 efter ukendt fortæller, sandsynligvis fra Tårs.

2 Gg 19b = Levinsen nr. 25 (se ovenfor).

3 ETKr 1560; opt. 1892 efter Maren Nielsdatter i V. Brønderslev.

Den ældste, trykte variant (a) handler om en prinsesse, der lader bekendtgøre, at hun vil gifte sig med den, der kan stille hende en gåde, hun ikke kan løse (H551); men hvis hun gætter den, skal gådestilleren miste livet (H512). En købmandssøn vil prøve at vinde hende og rider afsted sammen med sin trofaste tjener (P361). Ved afrejsen giver forældrene ham et glas forgiftet vin, fordi de hellere vil se ham dø hjemme end i fremmede lande. Da han vil drikke, går hesten fremad og den forgiftede vin spildes i øret på hesten, der kort tid efter styrter død om (N332.2). Ravne, der æder af ådslet, dør også. Tjeneren tager tre af de døde ravne med sig og får dem bagt i tre brød, som de senere giver til tolv røvere, der alle dør (S111.1). De kommer op til prinsessen og købmandssønnen giver hende følgende gåde: Ved første slag een, ved andet slag tre, ved tredje slag tolv, hvorledes er det at forstå (H565; H802)? Prinsessen, der har tre dages betænkningstid, sender den første nat sin pige ind til købmandssønnens soveværelse for at få løsningen at vide; men han har byttet plads med tjeneren, der tager et stykke tøj fra hende og pisker hende bort. Næste nat får han besøg af prinsessens kammerjomfru, der behandles på samme måde. Tredje nat, da købmandssønnen ligger i sin egen seng, går prinsessen ind til ham og hører ham i søvne fortælle løsningen (H573.3); men da hun vil gå ind til sig selv igen, røver han hendes tågegra klædning og gemmer den sammen med de øvrige tøjstykker (H81.2). Om morgenen fortæller prinsessen gådens løsning for tolv dommere; men købmandssønnen fremlægger de tre klædningsstykker og fortæller, hvordan hun har fået løsningen at vide (H111). Dommerne genkender den tågeblå klædning, befaler at den skal baldyres og bruges som brudekjole ved hendes bryllup med købmandssønnen (L161).

De tre nordjyske varianter har alle indledningsmotivet om kongen af Danmark (2) eller Prøjsen (1), der tvinger børnene til at gifte sig med hinanden (T415) og Guds straffedom (F941.1; Q242).

Derefter fortæller Maren Nielsdatter (3) at de flygtende kongebørn kommer til et andet kongerige, hvor prinsessen slår sig ned i en skov, medens prinsen får tjeneste på slottet. Om aftenen, når han beder sin aftenbøn, ser han på søsterens portræt og dette opdages af Ridder Rød, der anklager ham for afgudsdyrkelse (K2265; K2100). Kongen får billedet at se, bliver forelsket i prinsessen (T11.2) og tager hende til dronning. En dag, prinsen og hans tjener er ude at ride, kommer de til et slot, på hvis port der står: »Tager I til fremme, så farer I ilde, og tager I tilbage, så farer I værre«. De rider ind på slottet, hvor de finder kongeparret og ti prinsesser og får at vide, at de skal stille kongefamilien en gåde (H541). Prinsen giver dem gåden om fuglene, som også findes i Gjertrud Ane Jørgensens fortælling (H790). De følgende nætter forsøger prinsesserne forgæves at lokke løsningen frem; men de mister alle deres særk, som fremvises (H81.2). Derefter skal prinsen dele en kalkun. Han giver hovedet til kongen, benene til dronningen, vingerne til datteren (de ni prinsesser er steddøtre) og smider resten ud af vinduet til hundene (H601), som derfor nægter at forfølge prins og tjener, da de rider videre. Ved afskeden får de en drik, som de slår bagover i hestefoderet; hestene æder og falder døde om (N332.2) og tolv krager, der æder af ådslerne, bliver forgiftede og dør (K527.1). Kragerne serveres for tolv røvere, der dør, hvorefter prinsen rejser tilbage til søsteren og bygger et slot

for de penge, han fandt hos røverne. Senere blev han gift med den prinsesse, der mistede særken og blev frugtsommelig, da hun besøgte ham om natten for at lokke gådens løsnings ud af ham.

Den anonyme variant fra Nordjylland (1) fortæller, at kongebørnene kommer til Frankrig, hvor prinsen først deltager i en krig mod tyrkerne og derefter drager ud i verden med tjeneren Hans. De kommer en aften til et trolde slot med inskription over porten, bliver modtaget af troldekongen og hans datter og bliver budt på en stegt gås, som Hans deler på den sædvanlige måde. Derefter forlanger troldekongen, at de skal gætte prinsessens specielle kendetegn — hvis de kan gætte gåden, får de 1000 Rd. og må rejse videre, i modsat fald skal de miste livet (H541.1). Hans lokker prinsessen til at fortælle, at hun har en vorte med et sølv-, et guld- og et messinghår (H525). Så giver Hans troldekongen gåden om fuglene (se ovenfor), som trolde ikke kan løse, hvorfor han er tvunget til at lade dem rejse videre, idet han først giver dem en forgiftet afskedsdrik, som Hans kaster over skulderen. De tolv vagtmænd, der har spist gåsen, nægter at forfølge Hans og Prinsen. Derefter følger episoden med de døde heste og de forgiftede krager, der spises af en gammel røver og hans elleve sønner, der alle dør, hvorefter de rider tilbage til Frankrig med røvernes penge. Prinsen bliver gift med kongens datter og hans søster ægter en af den kongelige slægt.

Nr. 26 Datter og stiftatter, eller den lille and (s. 146). DFS XI, 197a–200b = Gg 35g. AT 403. Opt. efter Gertrud Ane Jørgensen i Furreby.

Trykte varianter:

a J. M. Thiele: Rosenblade (Kbh. 1818) 60 = WintherDF 102.

b Grimm nr.13 (LindencroneFE 64).

c AndersenFEO 9 (opt. 1912 i Asnæs, Holbæk amt).

d ArneFSÆ 49 (opt. u.å., Slagelseegn).

e G. Rode: Fortællinger og Vers (Kbh.1858) 100 = CarlsenRS 98 (Gg 35a; opt. 1851 i Rønnebæk, Præstø amt).

f FSÆ 90nr.12 (opt. u.å. i Højet, Væggerløse s., Falster).

g BerntsenFÆ I,152nr.17 (u.å., Fyn).

h GrønbergOV 101 (u.å., sandsynligvis fra Børglum herred, Hjørring amt).

i BerntsenFÆ II,178nr.25 (u.å., fra Mors).

k Skattegr VI,98nr.714 (opt. u.å. i Karby, Mors).

l Skattegr Eftersl 103nr.94 (opt. u.å. i Karby, Mors).

m JFm XIII,271nr.52 (ETKr 1379; opt. 1888 i Rejstrup, Sønderbæk s., Viborg amt).

n JFm V,118nr.16 (ETKr 798; opt. 1874 i Rind s., Ringkøbing amt).

o JFm XIII,375nr.79 (ETKr 1123; opt. 1877 i Ø. Bording, Balle s., Viborg amt).

p KristensenB & K I,41nr.6 (ETKr 1870; opt. 1895 i Lem s., Randers amt).

q GldM III,112nr.81 (Gg 35h; opt. 1855 på Stensballegård, Vær s., Skanderborg amt).

r JFm V,111nr.15 (sammenstykket af to optegnelser: ETKr 103; opt. 1871 i Sdr. Os, Sunds s., og ETKr 540; opt. 1874 i Sneptruphuse, Simmelkær s., Ringkøbing amt).

- s FSÆ 345nr.56 (opt. u.å. i Vedersø s., Ringkøbing amt).
t Skattegr III,196nr.1117 (opt. u.å. i Vedersø s., Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

- 1a ETKr 2129; opt. 1898 efter Larsine Jens-Kristiansdatter Pedersen i Kvissel, Åsted s.
1b DFS 1906/14: H. Grüner-Nielsen; opt. 1909 efter samme, midlertidigt boende i Vogn, Mosbjerg s.
2 GrønborgOV 101 (se ovenfor nr. h)
3 Gg 35g (= Levinsen nr.6; se ovenfor).
4 ETKr 2429; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.
5 ETKr 2446; opt. 1905 efter samme.
6 Gg 35b; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
7 Gg 35i; opt. 1856 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
8 Gg 35k; opt. 1856 af samme efter ukendt meddeler.

Thieles historie (a) handler om søskendeparret Svanhilde og Reinholdt, der har en ond stedmoder (S31), en dronning, der også har en egen datter. Da Reinholdt bliver gammel nok, drager han ud i verden og får tjeneste hos den engelske konge. En hofmand anklager Reinholdt for at stå i pagt med den onde (K2100). Kongen udspionerer ham og opdager, at han tilsyneladende tilbeder et billede; men Reinholdt hævder, at det er søsterens billede, han ser på hver midnat, og for at bevise dette, sender kongen ham hjem efter søsteren. Da stedmoderen hører, at Svanhilde skal til England, sender hun hende til et kloster efter ild, idet hun imens vil få sin egen datter sendt afsted. Svanhilde støder foden mod dørtærskel i klostret og sukker: »Ak, hvor gjorde det ondt!« Nonnerne synes godt om hende og belønner hende: hun skal blive dobbelt så dejlig som før (D1862) og få en guldkrone på hovedet. Da stedmoderen hører dette, sender hun også sin egen datter efter ild; men hun siger »Av, for pokker!«, da hun stoder foden, og til straf gør nonnerne hende dobbelt så grim som før (D1871) og siger, at hun skal få en tjærekrone på hovedet.

Da datteren kommer tilbage med ilden, slår stedmoderen Svanhilde, pynter sin egen datter med syv slør og sender hende til England. Kongen får hende at se, bliver skuffet og kaster Reinholdt i fængsel (Q433) og sender steddatter hjem igen. Stedmoderen tager så Svanhilde med til kirke, kaster hende undervejs ud i en sø (S142) og kører hjem. Svanhilde bliver forvandlet til en svane (D161.1), som flyver og svømmer til England, kommer op i kongens køkken og erfarer af kokkedreng, at Reinholdt ligger mellem orm og slange (Q465.1). Hun lader en guldring ligge i køkkenet, og den får kongen. Næste nat kommer hun igen og siger, at kongen må komme og frelse hende. Tredje nat er kongen i køkkenet; han hugger svanens hals over og den bliver til den dejligste prinsesse (D711), som han gifter sig med, og Reinholdt hentes op fra det dybe fængselstårn.

Den anden af de ældre varianter (b) har en længere indledning om enke-kone, der gennem en moderløs pige frier til faderen, som vil gifte sig igen, hvis en hullet støvle kan bruges til at bære vand i. Da vandet snerper hullet sammen, så støvlen bliver tæt, gifter han sig med enke-konen, som den første morgen holder sit løfte og

lader steddatteren vaske sig i mælk og drikke vin, medens hendes egen datter vasker sig i vand og drikker vand. Men det varer ikke længe, før hun bliver ond mod steddatteren, og midt om vinteren klæder hun den smukke pige i en papirskjole og sender hende ud i skoven efter jordbær (H1023.3). Ude i skoven finder hun et lille hus med tre små mænd, som hun deler sin mad med og fejrer sneen fra deres bagdør. Under sneen finder hun jordbær, og som tak for hendes venlighed, giver de små mænd hende tre gaver (F451.5.1): hun skal blive smukkere for hver dag, der går; når hun taler, skal der falde en dukat ud af hendes mund (D1454.2), og hun skal blive gift med en konge.

Stedsøsteren bliver misundelig og går ud i skoven, iført en prægtig pels. Hun nægter at dele sin mad med de tre små mænd og vil ikke feje sneen bort (Q2). De siger derfor, at hun skal blive grimmere og grimmere, at der skal springe skruptudser ud af hendes mund (M431.2), og at hun skal dø en voldsom død (M451).

Derefter sender stedmoder mandens datter til den frosne flod, hvor hun skal skylle garn. Konge kommer forbi, ser hende og tager hende med til sit slot, hvor hun bliver gift med ham (T15; L162).

Året efter hører stedmoderen, at den unge dronning har født en søn; hun drager til slottet med sin datter, og da kongen engang er borte, kaster hun dronningen i en flod, lægger sin egen datter i sengen (K1911.1.2) og fortæller kongen, at hans dronning ligger i stærk sved og ikke må forstyrres. Da kongen senere taler med den formodede dronning, springer der tudser ud af hendes mund.

Dronningen bliver forvandlet til en and (D161.3), som om natten kommer ind i køkkenet, taler med kokkedreng, forvandler sig til kvinde (D365) og pusler med barnet (D688). Anden nat sker det samme. Tredje nat siger hun til drengen, at kongen skal svinge sit sværd over hende; dette gør han tre gange, og så er hun befriet for forbandelsen. Stedmoder og stedsøster dræbes i pigtønde, der ruller ned ad bjerg og ud i flod (Q463).

De tre nordjyske varianter, der er optegnet af Nik. Christensen (nr. 6,7,8), vil blive trykt i bd. 2. Den ene af Ane Marie Jensdatters fortællinger (4) er så særpræget, at den vil blive refereret særskilt. De øvrige optegnelser (1ab,2,3,5) har så mange fællestræk, at deres handling kan gengives skematisk:

Heltinden, hvis broder tjener hos en konge, bliver af den onde stedmoder sendt ud i skoven, om vinteren (3), efter bær (1ab,3) eller brænde (2), eller hun bliver en mørk nat sendt op i kirken efter en glemst salmebog (5). Pigen er hjælpsom mod tre smådreng (3), to/tre mænd (1ab,5) eller tre tiggere (2), der giver hende belønning: hun skal le/græde/spytte guld og sølv (1ab,2,5. — D1454.3; D1454.4), rede guld og sølv af håret (1ab,5. — D1454.1.1) eller få guld- og sølvhår (5); hun skal blive til den smukkeste pige (2,3) og der skal gro roser og liljer i hendes fodspor (2,3. — D1294; F971), eller hun får en hjælpsom hund (1ab,3. — B312.1; B421).

Stedsøsteren sendes afsted i samme ærinde, men er uvenlig, hvorfor hun straffes på forskellig måde: hun skal græde/spytte/le/harke tudser og padder (1ab,2), rede øgler etc. af håret (1ab), skal blive til den grimme pige (2,3); i hendes fodspor skal der gro torne og tidsler (2), tudser og hugorme (3), og en hale (1ab,3) eller et horn (2,5) skal gro frem i hendes pande (1ab,2,5) eller nakke (3. — M442).

På dette punkt slutter Ane Marie Jensdatter den ene af sine fortællinger (5): den onde pige har fået et horn så langt, at der kan hænge 18 møllesække på det. Da hun kommer hjem, render hun hornet fast i panelet mellem sengene. Moderen får hornet savet af, men det vokser ud igen — og det fik hun for hendes stivhed og studshed!

Kongen ser den smukke piges portræt, som broderen har fået, og bliver forelsket i hende (3. — T11.2), eller han ønsker sig en brud så hvid som sne (2) og/eller rød som blod (1ab, 2. — T11.6). Han sender bud efter pigen; men stedmoderen kaster hende i vandet og/eller forvandler hende til en and (1ab,2,3) og sender sin egen datter til kongen, der ikke er tilfreds med hende og derfor kaster broderen i fængsel.

Om natten kommer anden gennem et hul ind i kongens køkken og snakker med hund (1ab,2,3); hun opdages af en eller anden person, der fortæller det til kongen, som tredje nat får hendes fjederham gemt (1ab,3. — D721.2). Han passer på hende, medens hun gennemgår en forvandlingsserie (1ab,2,3. — D610) og tilsidst bliver til hvedebrød/kage (1ab,3. — D251) eller et paradisæble (2. — D211.5), som han bider i (1ab), eller skærer i (2,3), og så bliver hun til den dejligste prinsesse. Broderen frigives, stedmoder/-søster kommer i pigtønde (1ab,2), brændes (3. — Q414), eller stedsøster får lov til at bo på den anden side af skoven (2).

Ane Marie Jensdatters første variant (4) har en speciel motivkombination, der minder noget om brødrene Grimms fortælling (b): En kone har en datter og en steddatter, som hun behandler dårligt. Steddatteren er meget smuk, og en dag bliver hun hentet af en prins, som gifter sig med hende. Han drager senere i krig, og mens han er borte, føder hun en søn. Stedmoder og -søster er oppe på slottet, og da stedmoderen hører, at prinsen vil komme hjem, forvandler hun den unge moder til en and, kaster hende ud i havet og lægger sin egen datter i barselsengen. Prinsen kommer hjem og kan ikke kende sin kone igen. Anden kommer op i køkkenet og spørger bryggerspigen om sin nattergal, sin væv, sin mand og søn. Prinsen får dette at vide og tredje nat kommer han ud i køkkenet, skærer anden til blods, og pigen er frelst. Stedsøster fjernes fra barselsengen og stedmoderen bliver puttet i en pigtønde.

Nr. 27 Prinsen, som drog ud, for at lære sin angst (s. 151). DFS XI,201a—210b = Gg 11d. AT 326. Fortalt 1854 af Christian Skomager (Mortensen) i Løkken. Tr. EllekildeDFÆ 15nr.1.

Christian Skomagars fortælling er så særpræget, at det vil være naturligt at behandle de nordjyske varianter i bd. 2, hvor der vil blive trykt mindst to varianter af dette eventyr, optegnet af Nik. Christensen.

Litteratur: EllekildeDFÆ 116nr.1.

Nr. 28 Dovne Hans og de to lys-ånder (s. 164). DFS XI,210b—218b = Gg 6a. AT 562. Fortalt af Christian Skomager (Mortensen) i Løkken.

Trykte varianter:

- a JFm XII,23nr.3 (ETKr 1511; opt. 1890 i Hornslet, Randers amt).
- b JFm V,329nr.42 (ETKr 432; opt. 1873 i Ørre sogn, Ringkøbing amt).
- c JFm XIII,257nr.49 (ETKr 76; opt. 1871 i Bording, Ringkøbing amt).
- d JFm V,340nr.43 (ETKr 212; opt. 1872 i Ikast, Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

Her kendes kun Levinsens optegnelse, der er trykt ovenfor.

Nr. 29 Kejsereens søn af Konstatinobel (s. 178). DFS XI,218b–225b = Gg ÷ . AT 873. Fortalt af Christian Skomager (Mortensen) i Løkken.

Der kendes ingen trykte varianter af denne romanagtige historie, der sandsynligvis stammer fra en ukendt folkebog.

Nr. 30 Hvordan Fanden blev Hovedløs (s. 191). DFS XI,226a–228a. = Gg 56c. AT 325. Fortalt af Therkild Michael Løth i Furreby.

Trykte varianter:

a Grimm nr.68 (LindenchroneFE 344nr.68).

b CarlsenEKg II,150 (opt. u.å. i Køge).

c Skattegr Eftersl 135nr.105 (ETKr 2544; opt. u.å. i Illerup, Raklev s., Holbæk amt).

d SadolinES 27 (Gg 56h; opt. 1877 i Valløby, Præstø amt).

e UhrskovFL 109 (u.å.; Kertinge, Kølstrup s., Odense amt).

f GldM I,228nr.255 (Gg 56a; opt. 1854, sandsynligvis i Åby, Ålborg amt).

g JFm XII,39nr.6 (ETKr 1417; opt. 1889 i Stevnstrup, Grensten sogn, Viborg amt).

h KristensenB & K I,18nr.3 (ETKr 1636; opt. 1893 i Rostved, Torsager sogn, Randers amt).

i JFm VII,25nr.4 (ETKr 886; opt. 1875 i Mejrup, Ringkøbing amt).

k GldM I,231nr.256 (Gg 56b; opt. 1854 i Ulfborg, Ringkøbing amt).

l Skattegr VII,187nr.788 (Ashland, USA).

m MolbechEF 325nr.66 (oversat fra polsk).

Nordjyske varianter:

1 Gg 56c (= Levinsen nr.30; se ovenfor).

2 ETKr 2440; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.

3 Gg 56a; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller (ovenfor nr. f).

4 ETKr 1629; opt. 1893 efter Peter Jørgensen i Hov, Hals sogn.

Den ældste variant (a) handler om en mand, der vil lade sin søn lære et håndværk, hvorfor han går ind i kirken for at bede Gud om råd. Degnen, der står bagved alteret (K1971), siger, at sønnen skal lære at hekse, og dette råd følger manden, der tror at have hørt Guds røst. Han finder også en heksemester (D1711), der lover at undervise sønnen eet år (D1711.0.1; D1721); hvis manden da kan genkende sønnen, skal han intet betale — ellers skal han af med 200 daler.

Da året er omme, går manden tilbage efter sønnen. Undervejs møder han en lille mand (N825.2), der fortæller ham, at han for at genkende sønnen skal tage en krumme brød og stille sig hen til heksemesterens ovn: den fugl, der så kigger ud af en kurv på hylden, er hans søn (H62; H161). På hjemvejen møder far og søn en karet og heksemesterens lærling siger til faderen, at han vil forvandle sig til en stor hund (D141), som faderen skal sælge, hvilket han gør for en pris af 30 daler.

Da kareten med hunden er kørt lidt længere frem, sprang hunden ud af vognen, forvandler sig igen til et menneske (D341) og vender tilbage til faderen (K252). Næste dag er der marked i den nærmeste by. Da forvandler sønnen sig til en hest (D131), som faderen skal sælge; men han må tage tømmen af hesten (C837; D612; D1209.1). Hest bliver solgt til heksemester, og manden glemmer at tage tømmen med sig. Hjemme i stalden får hesten en pige til at fjerne tømmen (D722): hest bliver til spurv (D412.4) og flyver bort (D671). Heksemesteren forvandler sig også til en spurv (D169) og flyver efter. De to fugle kommer op at slås (D615.2), heksemesteren taber og forvandler sig til en fisk (D413); hekselærling gør det samme og fortsætter kampen. Heksemesteren forvandler sig så til en hane, drengen gør sig til en ræv, der bider hovedet af hanen (D1719.1; L142.2).

Nik. Christensens optegnelse (3), der minder meget om Therkild Løths fortælling, vil blive trykt i bd.2. De to andre varianter fra Nordjylland (2,4) har begge indledningen om drengen, der kommer i tjeneste hos en heksemester, hvis bøger han skal holde i orden med det resultat, at han i løbet af et par år lærer at læse mandens troldomsbøger (D1266), så han får evnen til at skabe sig om til forskellige dyr. Da drengen har lært at læse, vender han hjem til sine forældre, som han skaffer penge ved at forvandle sig til forskellige dyr, som fader/moder sælger på marked/torv til høje priser: først forvandling til en fugl (4) eller hund (2), der forvandler sig til en fugl (2) og flyver hjem (2,4). Derefter forvandler han sig til en stud (2,4. —D133.3), som moder (2) eller fader (4) sælger for mange penge, idet sælgeren tager rebet med hjem. Studen forvandler sig til en fugl (2) eller mus (4) og kommer hjem igen. Tredje gang gør drengen sig til en hest, der bliver solgt til heksemesteren, uden at faderen (2,4) får grimen med sig hjem. På hjemvejen gør heksemesteren ophold ved en mølle (2) eller en kro (4), hvor hest får mølledatter (2) eller dreng (4) til at fjerne grimen. — Derefter afviger de to varianter fra hinanden. Ane Marie Jensdatter (2) lader hesten forvandle sig til en lærke, der forfølges af heksemester i form af en krage. Lærken søger ly under mølledatterens forklæde, forvandler sig til tre bygkorn (D214; D610), som heksemesteren i form af hane vil pikke op. Så forvandler bygkornene sig til en hund, der dræber kokken, og derefter igen til en studs ung karl, som bliver gift med møllerens datter.

Peter Jørgensen (4) har en anden forvandlingsserie: Hesten skaber sig om til en hare, der forfølges af heksemester i form af hund; haren søger ly hos en prinsesse, forvandler sig til en ring (D420) og sætter sig på hendes finger. Heksemesteren gør sig igen til et menneske, kommer til byen, udgiver sig for at være læge og tilbyder at kurere den syge dronning. Han får 100 mand med sig hen til et bjerg, hvor de arbejder, indtil der kommer et uhyre med tre hoveder (B11.2.3.2), som bjergmand dræber og gemmer tre dråber blod fra hvert hovede. Næste dag dræber han uhyre med seks hoveder (B11.2.3.3) og gemmer tre blodsdråber fra hvert hovede. Tredje dag ligeledes med ni-hovedet uhyre (B11.2.3.4). Blodsdråberne kurerer dronningen (D1500.1.7.3), og som belønning forlanger heksemesteren ringen på prinsessens finger. Da hun vil tage ringen af fingeren, falder den og bliver til et gryn (D479); bjergmanden forvandler sig til en høne, der vil æde grynet, men så bliver grynet til en høg, der slår hønen ihjel, bliver til et menneske igen og ægter prinsessen (L161).

Nr. 31 Den røde Pidsk (s. 194). DFS XI, 228b–231a. = Gg 108h. AT 1538. Fortalt af Therkild Michael Løth i Furreby.

Trykte varianter:

a JFm 104nr.15 (ETKr 63; opt. 1871 i Tjørring s., Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

Gg 108h = Levinsen nr. 31 (se ovenfor).

Nr. 32 Den hvide Stud (s. 198). DFS XI, 231a–233b = Gg 110f. AT 1536A. Fortalt af Therkild Michael Løth i Furreby.

Trykte varianter:

a Skattegr IX, 113nr.371 (opt. u.å. i Ørritslev, Sønder sø s., Odense amt).

b KampDFm 280nr.894 (u.å., Hjørringegnen).

c KristensenBS 116nr.15 (ETKr 1577; opt. 1892 i Tårs, Hjørring amt).

d FSÆ 280nr.45 (opt. u.å. i Langerim, Als s., Ålborg amt).

e Fr.Hammerich: »Skandinaviske Rejeminder« i Brage og Idun II(1839), 321 (= RaskM 1840,467; opt. 1833 på Fur).

f KristensenM 24nr.3 (ETKr 1976; opt. 1895 i Fårup, Århus amt).

g JFm XII, 345nr.64 (ETKr 1295; opt. 1888 i Skanderup, Skanderborg amt).

h JFm V, 372nr.49 (sammenstykket af tre optegnelser fra Ringkøbing amt: ETKr 234; opt. 1872 i Snejbjerg, ETKr 757; opt. 1874 i Sunds og ETKr 875; opt. 1875 i Mejrup).

i JFm VII, 361nr.54 (ETKr 121; opt. 1871 i Herning, Ringkøbing amt).

k MadsenH 61 (u.å.; Hanved, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

1 KampDFm 280nr.894 (fortalt u.å. af højskoleelev Hansen fra Hjørringegnen; ovenfor nr. b).

2 KristensenBS 116nr.15 (ETKr 1577; opt. 1892 efter Anders Kr. Nielsen Hovstrup i Tårs; ovenfor nr. c).

3 ETKr 1564b; opt. 1892 efter Frederik Jensen i Ovnstrup, Skæve s.

4 Gg 110f = Levinsen nr. 32 (se ovenfor).

5 Gg 110e; opt. 1854 af Nik. Christensen efter ukendt fortæller, sandsynligvis i Åby.

Frederik Jensens fortælling (3), der synes at være et brudstykke, minder så meget om Levinsens optegnelse, at der her synes at være tale om en særlig, nordjysk lokalform, der hos Frederik Jensen er knyttet til degnen i Vrå, der stjæler en ko fra præsten og lægger skindet op på en høj nordenfor præstegården. Præstens moder, der bliver lagt i en kiste og bragt over til degnen, bliver sikkert slået ihjel, osv., hvilket dog ikke fremgår af teksten, der blot meddeler, at konen blev manet ned i en dam sønden for præstens lade.

Optegnelsen fra Hjørringegnen (1) og Anders Hovstrups fortælling (2) minder så meget om Nik. Christensens optegnelse (5), der vil blive trykt i bd. 2, at det vil være naturligt at behandle disse tre varianter under eet.

Nr. 88 Det sorte Skib (s. 202). DFS XI,233b—237a = Gg 17i. AT 302. Fortalt af Therkild Michael Løth i Furreby.

Trykte varianter:

- a BerntsenFÆ I,229nr.29 (u.å.; Jylland).
- b Skattegr IV,18nr.27 (opt. 1884 i Vrejlev, Hjørring amt).
- c KristensenM 44nr.8 (ETKr 1992; opt. 1895 i Kastbjerg, Randers amt).
- d Skattegr. XII,87nr.227 (opt. u.å. i Støvring, Randers amt).
- e JFm XIII,79nr.14 (ETKr 1526; opt. 1891 i Voel, Skanderborg amt).
- f Skattegr IV,24nr.28 (ETKr 1087; opt. 1877 i Mærsk, Fjaltring s., Ringkøbing amt).
- g HüllenPT 16 (ETKr 641; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

- 1a ETKr 2027; opt. 1898 efter Jens Lassen Hejselt i Kvissel, Åsted s.
- 1b DFS 1906/14: H. Grüner-Nielsen; opt. 1909 efter samme.
- 2 DFS 1906/14: H.Grüner-Nielsen, opt. 1909 efter Larsine Jens-Kristiansdatter Pedersen i Kvissel, Åsted s.
- 3 ETKr 1590; opt. 1892 efter Anders Kr. Rasmussen i Lørslev, Ugilt s.
- 4 ETKr 1579; opt. 1892 efter Anders Kr.Nielsen Hovstrup i Tårs.
- 5 Skattegr. IV,18nr.27; opt. 1884 af Johs. Neve efter gammel kone på Liehede, Vrejlev s. (ovenfor nr. b).
- 6 Gg 17i; opt. 1856 af Nik. Christensen efter Kristen Kjær i Serridslev.
- 7 Gg 17i (= Levinsen nr. 33; se ovenfor).
- 8 Gg 17k; opt. 1855 af A.C.Poulsen efter Inger Marie Nielsdatter i Skyum.
- 9 ETKr 1774; opt. u.å. efter C.M.C.Kvolsgård i Ajstrup.

Kristen Kjærs fortælling (6), der vil blive trykt i bd.2, har som indledning motivet om en dreng, der drager ud i verden, deler ådsel mellem dyr og får deres egenskaber. Han frelser en prinsesse i et underjordisk slot (R41.1.1), kommer til hendes fader og hører, at hun skal gives til en dværg, som han besejrer på en måde, der er karakteristisk for den her behandlede version af AT 302, hvorfor historien er placeret under denne undertype, selvom den minder meget om nr. 15 (sammenlign ovenfor s. 252f.).

De øvrige nordjyske varianter følger nogenlunde samme handlingsskema som Therkild Løths fortælling: en fisker, der stammer fra Strandby (3), Bangsbo (4), Nørreklul (7) eller Holland (9) sælger sin søn (S221) til mand på et fremmed skib (1ab,2,3,4,5,7,9), eller til en havjomfru (8. —F420.1.2) og køber for pengene hovedgården Bangsbo (4), Asdal (7) eller en gæstgivergård i Amsterdam (9). Skibet fører drengen til et fremmed land (1ab,5,7,8), en ø (2,3,4), eller til Afrika (9), hvor han finder et ubeboet slot (F771.4.3); om natten får han besøg af en fortryllet prinsesse (N711.2), som han kan frelse ved ikke at se på hende en vis årrække (1ab,2,5,7,8. — C31.1.1) — eller han skal være legekammerat for en prinsesse, der er bortført (R11.1; R41.1) af en bjergmand (3) eller trolld (4,9), som hun skal lyske (G466), og han må love ikke at se bjergmand/trolld (C310).

Efter nogen tids forløb får han lov til at besøge forældrene; han kommer tilbage til den aftalte tid med fyrstøj/lys (5,6,7,8,9) eller tyvefinger (1ab), ser prinsesse om

natten og jages ud af slottet (C916.1; C932) — eller ser hende lyske bjergmand/trold (3,4) og straffes på samme måde. Derefter deler han ådsel mellem tre dyr: løve (1ab,2,3,4,6,7), bjørn (8,9), hund (1ab,2,3,4,7,8,9), ørn (8), falk (1ab,2,3,6,7,9), myre (6) og drage (4) og får til gengæld deres egenskaber (B392; B431.2; B435.4; B421; B455.3; B455.2; B481.1; B498.1; D630). I historien fra Liehede (5) løser han bundne dyr (løve, hund og ravn), der bliver til prinsesser (D312.1; D341; D352) og giver ham evnen til at omskabe sig til disse dyr. Så forvandler han sig til en hund, flyvende drage (4. —D199.2), ørn (8. —D152.2), ravn (5. —D151.5) eller falk (1ab,2,3,9), flyver eller går (7) tilbage til slottet, hvor han får lov at blive. Anders Hovstrup (4) indfletter herefter motivet om drengens besøg i hjemmet. — Han får prinsesse til at lokke trold etc. til at fortælle, at hans hjerte er gemt i et æg (E711.1), der findes i hovedet af søster/broder (1ab,2,3,5,9. —E714.3.1), i en drage (4,7) eller bjørn (8). Dette livsæg i hovedet på anden person er igen gemt i andre dyr (E713): i hovedet er en hare (1ab,2,5,7. —E715), eller en ræv (4,8,9), hvori der er en due (1ab,2,3,7,8,9. —E715.1), en falk (5) eller en and (4. —E715.1.1). Anders Rasmussen (3) har kun serien due-æg, og Kristen Kjær (6) mangler dette motiv (K975.2).

Drengen forvandler sig igen til fugl (1ab,2,5,7,8,9), drage (4, —D199.2) og flyver, eller sejler (3) til trold etc., der bor i Frankrig (3), England (4), Finland (7), eller Spanien (9). Han bliver hyrdedreng hos landets konge (1ab,2,3,4,6,8,9. —P412.1) og får at vide, at trold etc. hver dag skal have et vis antal dyr (B11.10.0.1). Den første dag nægter hyrdedreng at udlevere dyrene, ligeså næste dag og tredje dag, da der kommer til kamp med uhyret, idet hyrdedreng forvandler sig til love (D112.1), eller bjørn (8,9. —D113.2) og dræber trold etc., efter at han først har holdt en pause og styrket sig med vin (1ab,2,3,4,6,8,9). Michael Løth (7) og den gamle kone fra Liehede (5) har ikke hyrdedrengemotivet; men helten rejser direkte til uhyrets hjemstavn. Da trold etc. er dræbt, hopper en hare (1ab,2,5,7), en ræv (4,8,9) eller due (3) ud af dets hovede. Løven forvandler sig til hund (1ab,2,4,5,7,8,9. —D411), der sønderriver hare/ræv, hvorefter en due (1ab,2,7,8,9), and (4) eller falk (5) flyver i vejret og dræbes af helt, forvandlet til falk (1ab,2,3,4,7,9), ørn (8) eller ravn (5). Fra den døde fugl falder et æg, og i dette er troldens hjerte. Kristen Kjær (6) har ikke denne forvandlingsserie; han nøjes med at lade løven dræbe uhyret, der i denne variant er en dværg. Efter kampen vil kongen give helten sin datter (1ab,2,9. —T68) og/eller det halve kongerige (4,9. —Q112); men han afslår belønningen. Så flyver han tilbage til prinsessen med ægget, der slås i stykker på troldens pande. Han dør og helt gifter sig med prinsesse (L161).

Indledningen til denne version af AT 302 minder meget om indledningen til folkebogen »Persenober og Konstantianobis« (DFb 6(1925),151ff.): Constancianobis, der er blevet regent efter sin fader, sender efter riddernes bøn tolv riddere ud i verden for at finde hende en passende brudgom. Den tolvte ridder anbefaler hende at ægte junker Persenober, der er den franske konges søstersøn. Hun gør sig usynlig (D1980) og lokker ham til sig ved at lade ham forfølge en hjort (N774), der lokker ham ned til havet, hvor han ser et skib, i hvilket han går ombord og falder i søvn til næste morgen, da skibet har ført ham til en ubefolket by, hvor han tilsidst finder

et ubeboet slot, og her får han om natten besøg i sengen af en jomfru, der fortæller, at han kan blive gift med hende, hvis han vil lade være med at se på hende et halvt år. Efter nogen tids forløb får han lov til at rejse tilbage til Frankrig, hvor han besejrer en fjendehær, bliver såret og plejet af dronningens datter, der bliver forelsket i ham og bliver syg af kærlighed, da han rejser tilbage til den ukendte jomfru, der i virkeligheden er Constancianobis. Den første nat, efter at han er kommet tilbage, skaber han lys med en magisk guldring (D1076) og ser på hende; hun vågner, bliver meget vred over, at han har brudt sit ridderord, og vil lade ham dræbe, men han reddes af hendes søster Frago, sættes ud på skibet igen og sejles til Frankrig, hvor han løber rundt som sindsyg i syv år, osv., indtil han endelig efter mange kampe og sejre tilsidst bliver taget til nåde af Constancianobis.

Nr. 34 Kongen og karlen, som gik ind og ud af hans skatkammer (s. 209). DFS XI,238a–239a = Gg 80a. AT 951A. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a KristensenDS IV,40nr.154 (opt. 1854 i Nyborre, Borre s., Møn).

b JFm XIII,384nr.81 (ETKr 987; opt. 1875 i Torsted, Ringkøbing amt).

I Nordjylland kendes foreløbigt kun Ane Laursdatters fortælling. Motivet med kongen som tyv (K1812.2) findes også i indledningen til folkebogen »Kejser Karl Magnus Krønike«, hvor Karl går ud at stjæle sammen med Alegast, som skjult over en bjælke i hestestalden hører grev Reinfred fortælle sin hustru om en sammensværgelse mod kongen¹.

Nr. 35 Kongen og Præsten eller de tre spørgsmål (s. 211). DFS XI, 239a–b = Gg 97d. AT 922. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a Marius Kristensen i Danske Studier 1907,145f. (u.å., fra reformationstiden).

b »Uglspil« cap. 28 (DFb XI,72ff.).

c AalborgJS 230,cap.360.

d »Korswillig Tidsfordrivere« (Lund 1699) 58ff.

e »Den lystige Kiøbenhavn« 3. hefte (1768) 31ff.

f C.L.Børresen: »Den danske Bondeven« I(1836) nr.5.

g Skattegr XI,47nr.76 (u.å., fra Ramsø, Gadstrup s., Københavns amt).

h KristensenFK 229nr.560 (ETKr 1951c; opt. u.å. i Tingerup, Soderup s., Holbæk amt).

i Skattegr VI,153nr.752 (= Skattegr IX,141; opt. u.å. i Ajstrup, Ålborg amt).

k KristensenFK 217nr.551 (ETKr 1361; opt. 1888 i Ersted, Årestrup s., Ålborg amt).

l KristensenFK 224nr.557 (ETKr 1156b; opt. u.å. i Ramsing, Viborg amt).

m Skattegr XI,46nr.75 (opt. u.å. i Fly, Viborg amt).

1. Christiern Pedersens Samlede Skrifter bd. V (1856),3ff. Folkebogen kendes i mindst ti udgaver fra 1501 til 1820.

- n KristensenFK 222nr.555 (ETKr 1183c; opt. 1886 i Brandstrup, Vindum s., Viborg amt).
- o JFm XIII,288nr.58 (ETKr 1425; opt. 1889 i Stevnstrup, Grensten s., Viborg amt).
- p KristensenFK 218nr.552 (= Danske Studier 1930,90; ETKr 1115b; opt. 1877 i Ans, Grønbæk s., Viborg amt).
- q KristensenFK 220nr.554 (ETKr 787b; opt. 1874 i Lysgård, Viborg amt).
- r KristensenB & K 90nr.16 (ETKr 1643b; opt. 1894 i Rostved, Torsager s., Randers amt).
- s GldM 112nr.111 (Gg 97a; opt. 1854 i Vrigsted, Vejle amt).
- t KristensenFK 227nr.559 (ETKr 2007b; opt. 1898 i Lomborg, Ringkøbing amt).
- u KristensenFK 219nr.553 (ETKr 850b; opt. 1875 i Mejrup, Ringkøbing amt).
- v KristensenFK 223nr.556 (ETKr 920b; opt. 1875 i Aulum s., Ringkøbing amt).
- x KristensenFK 226nr.558 (ETKr 76d; opt. 1871 i Bording, Ringkøbing amt).
- y J.Kierckebye i Jyske Samlinger I (1866f.),165ff. (u.å., sandsynligvis fra Anst, Ribe amt).

Nordjyske varianter:

- 1 Gg 97i; opt. 1859 af Joh.Henrik Spur efter en vendelbo, der har fortalt historien på en overfart fra Nibe til Øland.
- 2 DFS 1921/1: G.P.Andersen; opt. u.å. (1860—74) efter en ukendt fortæller, vistnok fra Ilbjerge, Tårs s.
- 3 samst. (=ETKr 1859b); opt. u.å. efter ukendt fortæller, sandsynligvis fra Ilbjerge, Tårs s.
- 4 Gg 97f; opt. 1856 af Nik. Christensen efter Maren Albrektsdatter, Holte i Tolstrup s.
- 5 Gg 97d (= Levinsen nr.35; se ovenfor).
- 6 ETKr 2472; opt. 1905 efter Karen Katrine Kristensdatter Kjær i Skelager, Bodum s.
- 7 Skattegr VI,153nr.752 = Skattegr IX,141; opt. u.å. (1886 eller før) af C.M.C. Kvolsgaard i Ajstrup (= ovenfor nr. i).

Den ældste variant (a), der stammer fra reformationstiden, er et brudstykke, der handler om en abbed, der har en vred herre, som forlanger, at abbeden enten skal betale 1000 gulden eller besvare tre spørgsmål: hvormange stjerner er der på himmelen (H702)? hvormeglet vand er der i havet (H696.1)? og hvad tænker herren på (H524)? Abbedens kok tilbyder at besvare spørgsmålene. Han får abbedens kappe og klæder på, går til herren og siger, at der er 600724 stjerner på himmelen — hvis herren ikke vil tro det, kan han jo tælle efter (H561.2; H541; H702.1.1).....

Den samme ramme findes i »Skimpt oc Aluar« fra 1625 (c), hvor abbeden skal besvare spørgsmålene: hvor højt skatter I mig (H711)? hvor er jorden midte (H681.3)? hvorlangt er lykke og ulykke fra hinanden (H685)? Abbeden, der skal miste sin stilling, hvis han ikke kan svare, går ud på marken og træffer en svinehyrde, der tilbyder at gå i stedet for. Hyrden svarer den strenge herre, at han skatter ham for 28 penninge, eftersom Christus var værd 30 og kejseren 29 (H711.1), at

hans (dvs. abbedens) gudshus er midt på jorden — hvis herren ikke vil tro det, kan han jo måle efter (H681.3.1), og at der kun er en nat mellem lykke og ulykke, for i går var han svinehyrde og i dag er han abbed (H685.1;K1961.1).

Om Uglspil fortælles (b), at han engang kom til Prag og slog en seddel op på kirkedøren og kollegiedøren med besked om, at han var en stor og vis mester, som kunne besvare alle spørgsmål. Han bliver kaldt til universitetet og skal besvare rektors spørgsmål: Hvormange dråber vand er der i havet (H704)? — Stands alle tilløb, så skal jeg måle det (H696.1.1)! Hvormange dage er der gået fra Adams tid til nu (H706)? — Syv dage; når de er gået, kommer der syv andre (H706.1)! Hvor er verdens midte? — Jeg står midt i verden! Hvorlangt er der fra jorden til himmelen (H682.1)? — Ikke længere end at et råb fra himmelen kan høres på jorden, og hvis rektor ikke vil tro det, kan han jo stige op i himmelen og kontrollere det (cf. H682.1.3)! Hvor bred er himmelen (H682.2)? — Den er 1000 kalverumper bred og 1000 albuer høj, og hvis man ikke vil tro det, kan man jo fjerne solen, månen og alle stjerner og måle efter (H682.2.1)! Dermed må rektor og de lærde mænd bøje sig for Uglspils visdom.

Den fjerde af de ældre varianter (d) handler om en misdæder, der vil blive benådet, hvis han kan svare på dronningens tre spørgsmål: Hvormeget er hun værd? hvor er jordens midte? og hvad tænker dronningen på? En klog bonde bytter tøj med fangen, går til dronningen og siger, at hun er værd 29 sølvpenge, at jordens midtpunkt er et kridtmærke på bordet, og at dronningen tænker, at han er fangen, hvilket er forkert (H524.1). Fangen benådes.

Historien i »Den lystige Kiøbenhavn« (e) har en ramme, der minder en del om den ældste variant (a). En konge kom engang forbi et prægtigt kloster, som han gerne ville have til palæ, hvorfor han tilkaldte abbeden og fortæller ham, at de dovne munke skal besvare tre spørgsmål, hvis de vil undgå at blive fordrevet, nemlig: hvormange stjerner er der på himmelen? hvormeget er kongen værd? og hvad tænker kongen på? En møller tilbyder at besvare spørgsmålene. Han kommer i abbedens tøj, går til kongen og siger, at der er 99767000 stjerner på himmelen, at kongens værdi er 29 penge, og at kongen tror, at han taler med abbeden, hvilket er forkert (H540.3).

Et nyt spørgsmål findes i (f), i hvilken Kejser Venzel stiller abbeden af Santgallen tre spørgsmål: Hvorlang tid behøver kejseren til at ride om jorden (H681.1)? hvormeget er kejseren værd uden krone og sporer? og hvad tænker han på? Hyrde-drengen Kunz tilbyder at besvare spørgsmålene og fortæller kejseren, at han kan ride omkring jorden på 24 timer, hvis hans hest kan løbe lige så hurtigt som solen (H681.1.1), at kejseren er 29 sølvpenge værd mellem brødre, at han tror, han taler med abbeden af Santgallen, hvilket er forkert. Kejseren tilbyder at gøre Kunz til abbed og lade abbeden blive hyrde; men Kunz er godt fornøjet med sin bestilling¹.

De nordjyske optegnelser varierer rammefortælling og spørgsmål på forskellig måde. Ane Laursdatters indledning om præsten uden modgang (5) eller uden

1. Denne variant synes at være en oversættelse af G. A. Bürgers digt »Der Kaiser und der Abt« (1784).

sorger og bekymringer (H562) findes også hos Karen Kjær (6), der knytter historien til Kongen af Frankrig, medens den i (2) fortælles om bispen i Hjørring. Den ukendte vendelbo, der har fortalt (1), lader den sorgløse mand være kromand i Rold. Hos C.M.C.Kvolsgaard (7) fortælles historien om en biskop, der over sin dør har skrevet, at han var den klogeste. Ane Laursdatters spørgsmål om stolens værdi (H713), der sammenlignes med en god majregn (H713.1) findes også i var. 1 (taffel med guld og sølv) og var. 2 (kongens lande og riger). Kongens værdi vurderes til 28 sølvpenge (1,7) eller 29 (2,5,6). Det tredje spørgsmål hos Ane Laursdatter findes ikke i de andre varianter, hvor man til gengæld møder spørgsmålene om afstanden fra øst til vest (2,4,6,7) og om kongens lanke (1,2,6,7). I optegnelsen fra Ajstrup (7) spørger kongen også om, hvorlangt der er fra jorden til himlen? — kun et stenkast, hvis han er god til at kaste med sten!

Den ene af lærer Andersens optegnelser (3) har en særlig form: En konge lader sig skille fra sin dronning og gifter sig igen med en prinsesse fra England. De kommer alle tre til en bestemt kirke, og da den unge dronning sætter den gamle ud af kirkestolen, siger præsten: »Stat op, du landsens herre, og lad landsens moder sidde!« Den unge dronning bliver fornærmet, kører hjem og truer med at rejse bort, hvis præsten får lov til at prædike mere. Kongen sender bud efter præsten og erklærer, at han skal miste sit liv, hvis han ikke kan svare på tre spørgsmål (H541.1): Hvad er sødere end sødt (H633)? Hvad er dybere end dybt (H643)? og hvad tænkte kongen, da han stod i sit fulde harnisk? Præsten rejser hjem og tænker, til han blev gal og begyndte at prygle sine folk. En røgter får at vide, hvad der er i vejen og tilbyder at besvare spørgsmålene, går til kongen og siger: det var sødere end sødt, da jeg diede af min moders bryst (H633.3), dybere end dybt er majestætens egne tanker (H643.1) og at kongen tænkte, han talte med præsten, men det var røgteren. Kongen giver røgteren penge og lader ham rejse hjem, og præsten giver ham lige så mange.

Nik. Christensens historie (4), der vil blive trykt i bd.2, handler om en biskop i Børglum, der lader en hyrde besvare spørgsmålet om, hvorlænge det varer at ride omkring jorden.

Nr. 36 Bondens skriftemål (s. 212). DFS XI,239b—240b. Gg ÷. AT ÷. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted. Tr. KristensenFK 121nr.329.

For øjeblikket kendes kun denne trykte variant af denne skæmtehistorie, der heller ikke synes at findes i andre optegnelser fra Nordjylland.

Nr. 37 Hyrdedrengen med troldfløjten og de tre hunde (s. 214). DFS XI,240b—243b = Gg 3f. AT 300. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a JFm XIII,148nr.29 (ETKr 1589; opt. 1892 i Ugilt, Hjørring amt).

b »Dannebrog« 1855nr.45 (Gg 3h; opt. 1855 i Åby, Ålborg amt).

c Skattegr XI,217nr.581 (opt. u.å. i Karby, Mors).

d FSÆ 363nr.59 (opt. u.å. i Kondrup, Borup s., Randers amt).

e Skattegr VI,82nr.698 (opt. u.å., fra Grenåegn).

- f JFm XII,333nr.61 (ETKr 1520; opt. 1891 i Århus).
 g FSÆ 374nr.62 (opt. u.å. i Lisbjerg, Århus amt).
 h JFm XIII,363nr.76 (ETKr 1527; opt. 1891 i Voel, Skanderborg amt).
 i EllekildeDFÆ 25nr.2 (ETKr 1921; opt. omkr.1884, sandsynligvis fra Filskov, Vejele amt).
 k BerntsenFÆ I,135nr.15 (opt. u.å. i Vestjylland).
 l HüllenPT 7 (ETKr 640; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).
 m GldM III,120nr.83 (Gg 3k; opt. 1854 i Ulfborg, Ringkøbing amt).
 n »Fylla« 1871nr.40 (= BerntsenFÆ I,96nr.11; opt. u. å. i N. Horne herred, Ringkøbing amt).
 o KristensenB & K II,127nr.21 (ETKr 1211; opt. 1886 i Vejen, Ribe amt).
 p Skattegr Eftersl 118nr.98 (opt. u.å. i Felsted, Åbenrå amt).
 q Skattegr VIII,6nr.6 (opt. u.å. i Bøffelkobbøl, Nybøl s., Sønderborg amt).
 r MadsenH 29 (Hanved sogn ved Flensborg, Sydslesvig).

Nordjyske varianter:

- 1a ETKr 2127; opt. 1900 efter Mette Sofie Larsdatter Jensen i Bindslev.
 1b DFS 1906/14: G.P.Andersen; opt. 1909 efter samme fortællerske, boende i Hjørring.
 2 ETKr 1589; opt. 1892 efter Anders Kr. Rasmussen i Lørslev, Ugilt s. (ovenfor nr. a).
 3 ETKr 2017; opt. 1898 efter Roland Peder Andreasen i Slotved fattiggård, Sindal.
 4 DFS 1921/1: G.P.Andersen (= ETKr 1863); opt. 1861—63 efter ukendt fortæller i Tårs.
 5 Gg 3f = Levinsen nr. 37 (se ovenfor).
 6 ETKr 2465; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.
 7 Gg 3e; opt. 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.
 8 Gg 3eII; opt. 1856 af samme efter ukendt meddelel.
 9 Gg 3h; opt. 1856 af samme efter ukendt fortæller (ovenfor nr. b).

Nik. Christensen optegnelser (7,8,9) vil blive trykt i bd. 2. Roland Andreasen (3) lader ligesom Ane Laursdatter drengen dele sin mad med fattig kone (N825.3.1), der råder ham til at søge tjeneste på kongens gård, advarer ham mod trolde og giver ham en magisk sløjte (D1224), der kan samle og sprede stude (D1441.1.2), samt en magisk sten (D931), der kan dræbe trolde (D1402.21). Fire af de nordjyske varianter (1a,b,2,4) har en indledning, der minder meget om AT 303 (sml. ovenfor s. 264ff): tre brødre drager sammen ud i verden med hjælpende dyr (1a), penge og udrustning (4) og skilles ved en korsvej (1a) eller kro (2,4), hvor den yngste spiller sine penge bort. Værten giver ham tøj (4), eller han får en magisk hammer (2.—D1095) og går ind i en skov, hvor han møder og hjælper en kone (2,4), der skaffer ham hyrdetjeneste på et slot (2), eller giver ham en magisk kæp (4.—D1254), der kan dræbe (D1400.1.7), åbne porte (D2088) og skabe en bro (D1258.1), ad hvilken han går over havet til England. Den anden af Mette Jensens varianter (1b) har motivet om livsvandet (E761.1.1), der bliver til blod, da den første broder er draget

bort, hvorefter anden broder rejser ud for at redde ham; men hans livsvand bliver også til blod, og så drager den yngste ud i verden.

Drengen bliver hyrde hos en konge (2,3,4,5,7,8.—P412.1) og dræber i løbet af de første tre dage trolde etc. med de magiske våben, han har fået med hjemmefra. (7,8: magisk sværd. — D1081), eller fået undervejs (2,3,4,5). I troldebolig etc. finder han hunde (2,3,5,8) og anden udrustning. — Hermed slutter den anonyme optegnelse fra Tårs (4). Ane Jensdatter (6) mangler denne indledning, og den ene af Nik. Christensens fortællere (9) har en anden indledning om en sølle tumling, der vogter forældrenes får og benytter lejligheden til at stjæle æbler i kongens have, hvor han træffer en prinsesse og bortbytter familjens tre får mod tre hunde (B312.2) og lidt penge, hvorefter han drager ud i verden, træffer en skytte og køber hans udrustning for prinsessens penge.

Hyrdedrengen kommer en dag hjem med dyrene og erfarer (2,3,5,7,8), at prinsesse skal ofres til drage (B11.10), eller drengen kommer til kongens by og hører samme nyhed (1ab,9).

Den følgende morgen går/rider helten ned til stranden (1ab,3,5,6,7,8,9) eller andetsteds (2), hvor drage (1ab,2,3), havdrage (6), havmand (7,8,9) eller lindorm (5) vil hente prinsessen. Hun binder en ring i hans hår (3,5,7,8,9), deler sit halsbånd mellem dyrene (1ab), eller han går ind i en kirke, hvor han finder en styrkedrik (D1335.2), der giver ham kræfter til at løfte en sabel (F833.1), som han får af prinsesse (1a) eller finder i kirken (1b). — Disse motiver med styrkedrik og sabel har Anders Rasmussen (2), Roland Andreassen (3), Ane Laursdatter (5) og to af Nik. Christensens ukendte meddelere (7,8) anvendt i den indledende episode om helten som hyrdedreng.

Uhyret, der kommer efter prinsessen, har eet hovede (2), tre hoveder (1ab,6,7,8.—B11.2.3.2), syv (3.—B11.2.3.1), ni (5.—B11.2.3.4) eller tolv (9.—B11.2.3.5), der vender tilbage på halsen, når de er hugget af (7,8,9.—B11.5.5; B11.11.2; E783); men alligevel lykkes det helten af slå uhyret ihjel (B11.11; R111.1.3) med våben og/eller ved hjælp af hunde (2,7,9.—B524.1.1) eller andre dyr (1ab.—B571.3) — eller drage/lindorm bliver bange og udsætter kampen til næste dag (3,5).

Efter kampen rider helten bort igen (2,3,5,6,7,8,9.—L225), eller han falder i søvn og dræbes af Ridder Rød (1ab.—K1931.3; K2265), men bringes tillive igen ved hjælp af en magisk rod (D967), der hentes af hjælpende dyr (1b) eller gammel kone (1a). Ridder Rød, der har lovet at frelse prinsessen (1ab,3,6,7,8,9), har holdt sig skjult under kampen, men kommer nu frem, tager dragens hoveder og tvinger prinsessen til at sige, at han har frelst hende, så han kan gøre krav på belønningen (K1932): prinsessen (T68.1) og det halve kongerige (Q112).

Næste dag (2,3,5,6,7) eller næste år (8,9) frelser helten igen prinsesse eller hendes søster (6,7,8,9) fra drage etc., der nu har to hoveder (2.—B11.2.3.6), seks (6,7,8.—B11.2.3.3), eller 24 hoveder (9). Ligeså tredje dag/år, da uhyret har tre hoveder (3), ni (6,7,8), eller 36 hoveder (9). Efter denne kamp lader Anders Rasmussen (2) prinsessen såre helten i benet med en pistolkugle af sølv og giver ham sit lommetørklæde til at svøbe om såret. Dette sår genkender prinsessen (H56), da kongen undersøger alle mand i landet for at se, hvem der har frelst prinsessen.

Helten, der har gemt dragetungerne (1ab,3,5,6,7,9), går/rider tilbage til slottet/byen, efter et års forløb (1b) og hører, at Ridder Rød, der har fremvist dragehovederne som bevis på sin redningsdåd (H105.1.1), skal giftes med prinsessen, der har fået brylluppet udsat et år (1b. —T151). Han fremviser dragetungerne (H105.1) og prinsens ring (H94), eller genkendes på udrustning (7.—H110), idet han enlen kommer direkte og på slottet (3,5,6,7,8), findes af prinsesse (9), eller først sender sine dyr op på slottet efter mad, vin, etc. (1ab). Han bliver gift med prinsesse (L161) og Ridder Rød bliver straffet (Q262). De to brødre, som Mette Jensen (1ab) omtaler i indledningen, kommer til den nye konge og får hver et gods (1a). Anders Rasmussen (2), der også begynder med at fortælle om tre brødre, lader tilsidst helten besøge sit hjem efter brylluppet (K1815.1; sml. ovenfor s. 49).

Episoden med hyrdedrengen på de tre troldemarker er en almindelig indledningsepisode, der sættes ind, når helten behøver våben, heste eller hunde for at kunne vinde prinsessen i centralepisoden. Den findes også i visse varianter af AT 530 (se ovenfor s. 249) og AT 300 (s. 228,287).

Dragekampen, der er centralepisode i AT 300, findes også som episode i AT 326 (ovenfor s. 160f.) og i flere versioner af AT 302 (s.206f., sml. s. 253f.).

Eventyret om dragedræberen findes også i metrisk form, dels som kæmpevis om Ormekampen (DgF 24; bd.I,347ff.) og dels som legendevis om Sankt Jørgen (DgF 103; bd.II,554ff.) med tilsvarende sagdannelse (se DgF bd.X,219f.).

Litteratur: EllekildeDFÆ 117nr.2. K.Ranke: »Die zwei Brüder«. FFC 114. Helsinki 1934.

Nr. 38 Jomfruen i dueham fra Rosenborg slot (s. 218). DFS XI,243b—246a = Gg 1g. AT 400. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a FSÆ 193nr.29 (opt. u.å. i Vejleby, Hørve s., Holbæk amt).

b KampDFÆ I,227 (opt. u.å. i Fanefjord, Møn).

c KuhreBS 15nr.1 (opt. 1935 i Nyker, Bornholm).

d JFm V,1nr.1 (ETKr 1080; opt. 1877 i Fjaltring, Ringkøbing amt).

e MolbechEF 264nr.49 (opt. 1842; fra Gellerup, Ringkøbing amt).

f EllekildeDFÆ I,58nr.7 (opt. 1918 i Folding, Ribe amt).

Nordjyske varianter:

1 ETKr 1569; opt. 1892 efter Anders Kristensen Hulsig i Toftlund, Volstrup s.

2 Gg 1g = Levinsen nr. 38 (se ovenfor).

3 Gg 1b; optegnet 1854 af Nik. Christensen i Åby efter ukendt fortæller.

Denne eventyrtype spalter sig i flere undertyper, af hvilke her kun er medtaget den, der er repræsenteret af Ane Laursdatters fortælling. En anden redaktion har som indledning motivet om de tre vågenætter (D758.1), der er omtalt ovenfor under nr. 10 (s. 249), ligesom andre varianter kan kombineres med AT 302 (ovenfor s. 253).

Nik. Christensens optegnelse (3), der vil blive trykt i bd. 2, og historien fra

Volstrup (1) mangler begge episoden om præstens svære opgaver. Andres Hulsig (1) fortæller, at Jesper, der er den yngste af tre brødre, stjæler fjerham (D361.1; L11) fra den ene af de tre prinsesser, som hver sankthansnat ødelægger faderens hvedeager (H1471). Hun giver ham en guldring for at få hammen tilbage, fortæller ham, at hun bor i landet Syramon (F771.3.2), og at hun vil gifte sig med ham, når han kommer derhen, hvorefter hun flyver hjem. Jesper drager ud i verden for at finde hende (H1385.3), træffer i en skov en trold, som sender ham videre til broder (H1235), der er konge over alle firbenede dyr (B221), men da ingen af dyrene kender noget til prinsessens land, sender trolden ham videre til den tredje broder, der herskede over alle flyvende dyr (B222). Her får han fat på to gamle ravne, som bærer ham over havet (B451.5; B552) til prinsessens slot. Han kommer ind i hendes soveværelse, mens hun sover, drikker hendes morgenkaffe og lægger den halve guldring i koppen, hvorefter ravnene flyver ham tilbage til stranden og han går hjem. Da prinsessen vågner og finder den halve guldring, forstår hun, at Jesper har været der (H94.4; H94.5), men forsvundet igen, og det bliver hun elendig over. Tilsidst udruster hun et handelsskib og sejler til Jespers hjemstavn, genkender Jesper, der går rundt som en tumling, besøger hans familie, og da de kom ind til hende med morgenkaffen, lå Jesper hos hende i sengen. De bliver gift (L161) og rejser tilbage til hendes land.

Litteratur: EllekildeDFÆ 122nr.7. KuhreBS 129nr.1.

Nr. 89 Drengen og enkedronningen (s. 222). DFS XI,246a—249a = Gg 88a. AT 580. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a »En ny og sær lystig Historie, Om Trende Brødre, Iblant hvilke den yngste, efter hand havde af sine to Brødre lidt stor Foragt og Forfølgelse, omsider blev en Fyrste, og fik en Printsesse til ekte, formedelst et got Arvegods hand fik af sin Fader« (uden sted, 1711,1767,1733 og u.å.)¹.

b BødkerSE 34 (ETKr 1065; opt. 1877 Bregning, Ringkøbing amt).

Nordjyske varianter:

1 Gg 88a = Levinsen nr.39 (se ovenfor).

Folkebogen handler om tre brødre, som får arv af deres fader, der har haft omgang med en bjergkvinde og derfor har kendskab til den sorte kunst (F460.4.1.2). De to ældste sønner ønsker i arv, at de aldrig skal blive pengeløse (D1450); den yngste ønsker sig en god Pigernes Jens. Da faderen er død, vil de to ældste brødre hen til prinsesse Florentina Diamante i Catalonien, og den yngste får lov at følge med som deres tjener. Om natten får de logi hos en rig enke, der har et værtshus. Hun snakker med den yngste, prøver hans børnetøj om natten og giver ham om morgenen en magisk dug, på hvilken han vil finde en fuld anretning, når han

1. De nævnte udgaver findes på Det kgl. Bibliotek. Desuden nævnes i NyerupM s. 272 flere udgaver uden årstal.

spredt den ud (D856; D1472.1.8). På samme måde ligger han hos to andre enker, der giver ham en kobberhane, af hvilken man kan få vin og drikkevarer (D1472.2) og en magisk saks, der klipper tøj i luften (D1183; D1473).

De tre brødre kommer til prinsessen, hvor de kan få tjeneste imod at kastrere sig — ellers bliver de sat over på en ø for at trælde på livstid på vand og brød. Den yngste foretrækker at komme over på øen, hvor han beværter medfangerne med et prægtigt måltid, hvilket kommer Florentina for øre. Hun vil købe dugen, og må betale prisen: at han om natten må ligge på gulvet ved hendes seng (T45; K1361). Næste nat beværter han medfangerne med drikkevarer og sælger kobberhanen til prinsessen imod at få lov til at ligge hos hende i sengen om natten. Vagten passer på, at han ikke begynder en juleleg med hende under dynen. For samme betaling sælger han også den magiske saks; men denne nat sender prinsessen vagtposterne bort. Nogen tid efter begynder hun at trindes på siderne, og da den, som har rørt grøden også skal skrabe gryden, bliver han gift med hende, sender de gildede tjenere over på øen og henter fangerne op til slottet, hvor de levede i lyst og glæde (L11; L161).

Ane Laursdatter har som ny slutning tilføjet episoden om den yngste søns besøg i hjemmet (K1815.1).

Nr. 40 Dværgedræberen (s. 227). DFS XI,249b—252a = Gg 3g. AT 300. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

a BerntsenFÆ II,157nr.23 (opt. u.å. i Vendsyssel).

b »Fylla« 1871nr.34 (u.å., opt. i Krustrup, St. Hans Landsogn, Hjørring).

Nordjyske varianter:

1 = ovenfor nr. a

2 = ovenfor nr. b

3 Gg 3g = Levinsen nr. 40 (se ovenfor).

Denne version af AT 300¹ er foreløbigt kun kendt i Jylland, især i Nordjylland, hvor de tre varianter har så mange fællestræk, at der måske kan være tale om en speciel nordjysk blandingsform af AT 300 og AT 303 (se ovenfor s. 264f., 283f.): tre brødre drager ud i verden, skilles ved en korsvej (1,2,3), og efterlader kniv som livstegn (1,2. —E761.4.1). Den yngste spiller penge og tøj bort i en kro (1,2,3) og får tøj (1,2,3) og magisk sværd (1,3.—D1081) af gammel kone (1,2,3.—N825.3), som også råder ham til at søge tjeneste som fårehyrde hos konge (1,2,3. —P412.1), hvis får ikke kan være i fred for trolde etc. Den første dag lader han fårene komme ind på forbudt område, dræber trolde/dverg og finder hest, udrustning, etc.; ligeså anden og tredje dag, da han desuden finder usynlighedshat (3. —D1361.15) og

1. Denne specielle form af AT 300 har endnu ikke fået et internationalt type-nummer. Kurt Ranke, der har behandlet historien, har først placeret den under AT 300 (FFC 114,323) og senere placeret den under AT 314B (K. Ranke: Schleswig-holsteinische Märchen I(1955),175ff).

tungt sværd, som han først kan løfte efter at have drukket en styrkedrik (1,2. —D1335.2). Derefter besejrer han fjender i en tredageskamp og genkendes på sår (H56), som kongen har skudt med sølvhagel (1,2). Som belønning bliver han gift med prinsessen (1,2,3.—L161; T68) og får desuden det halve kongerige (2. —Q112), eller det hele (1. —Q112.0.1). Brødrene kom hjem og var nogle sølle pjalte (3), eller er stortagne og behandler helten på samme måde som Christian i »de tre bjergheste« (s. 49), da han besøger hjemmet i sine gamle pjalter (K1815.1).

Nr. 41 Hittebarnet (s. 231). DFS XI,252a—254b = Gg 45c. AT 705. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

- a KristensenM 64nr.10 (ETKr 2030; opt. 1898 i Kvissel, Åsted s., Hjørring amt).
- b JFm XIII,31nr.5 (ETKr 1436; opt. 1889 i Sundby, Mors).
- c JFm XII,90nr.18 (ETKr 1193; opt. 1886 i Mårslet, Århus amt).

Nordjyske varianter:

- 1 ETKr 2030; opt. 1898 efter Larsine Jens-Kristiansdatter Pedersen i Kvissel, Åsted s. (ovenfor nr. a).
- 2 Gg 45c (= Levinsen nr. 41; se ovenfor).

Historien fra Kvissel (1) følger i hovedtrækkene Ane Laursdatters fortælling, men svigermoderen er mere grusom, idet hun brækker et ben på det første barn, en arm på det andet og stikker øjnene ud på det tredje, før de lægges i en æske og kastes i havet (S51; S322.6). Som straf bliver hun mishandlet på samme måde.

Nr. 42 Det sære optog (s. 235). DFS XI,255a—256a = Gg 20a. AT 571. Fortalt af Ane Laursdatter i Vrensted.

Trykte varianter:

- a Grimm nr.64 (LindenchroneFE 327nr.64).
- b KampfDFÆ II,130nr.xii (opt. u.å. på Bogø).
- c GldM II,200nr.316 (opt. 1855 i Heltborg, Thisted amt).
- d Skattegr Eftersl 44nr.25 (opt. u.å. i Støvring, Randers amt).
- e JFm XII,299nr.55 (ETKr 643; opt. 1874 i Tvis, Ringkøbing amt).
- f GldM II,202nr.317 (Gg 20g; opt. 1855 i Agerskov, Haderslev amt).

Nordjyske varianter:

- 1 ETKr 2021; opt. 1898 efter Roland Peder Andreasen i Slotved fattiggård, Sindal s.
- 2 Gg 20a (= Levinsen nr. 42; se ovenfor).
- 3 ETKr 2467; opt. 1905 efter Sidsel Marie Kristensen i Bedsted.
- 4 ETKr 2431; opt. 1905 efter Ane Marie Jensdatter i Bedsted.
- 5 Gg 20b; opt. af A.C.Poulsen 1855 efter Hans Jensen i Heltborg; tr. GldM II,200nr. 316 (ovenfor nr. c).
- 6 ETKr 2471; opt. 1905 efter Karen Katrine Kristensdatter Kjær i Boddum.

Den ældste variant (a) har som indledning motivet om de tre brødre, af hvilke den ældste først går ud i skoven for at hugge brænde, nægter at dele med gammel mandsling og derfor kommer til at hugge sig i armen med øksen. Den næst-ældste kommer på samme måde til at hugge sig i benet. Den yngste deler sin mad med mandslingen (Q2) og får som tak det råd (N825.2) at fælde et gammelt træ, i hvis rod han finder en gås med fjer af guld (B102.1; D822). Han tager gåsen med sig til et værtshus, hvor han sover om natten. Værtens ældste datter vil tage en fjer af gåsen, men bliver hængende fast, og på samme måde går det med hendes to søstre (D2171.3.1; D2171.5). Om morgenen drager han videre med gås og de tre piger, møder en præst, som griber den yngste pige ved hånden og hænger fast, derpå degn, som hænger fast ved præst. Med dette optog kommer han til en by, hvis konge har lovet sin datter til den, der kan få hende til at smile (H341; T68), og hun kommer til at skoggerle, da hun ser det sære optog (H341.1); men kongen vil ikke holde sit løfte og forlanger, at Dumling først skal udføre tre vanskelige opgaver (H335): Først skal han tomme en kælder for vin (H1142.1), hvilket mandslingen gør i løbet af meget kort tid (F633); derefter skal han skaffe en mand, der kan spise et helt bjerg af brød (H1141.1), og dette klarer mandslingen i løbet af en dag og en nat (F632). Til sidst skal han skaffe et skib, der kan sejle både til lands og til vands (D1533.1.1), og da mandslingen har skaffet dette, må kongen give sin datter til Dumlingen (L161).

Nik. Christensen, der ikke har optegnet denne historie i Nordjylland, kender den alligevel, eftersom han i et brev til Sv. Grundtvig af 1 febr. 1857 under omtale af varianten i GldM II,202 (ovenfor nr. f) skriver at det »er i folkemunde en meget obscøn historie; men er jo her gjort meget pæn«. — Disse obscøne elementer findes også i de fleste nordjyske optegnelser, selv om det ikke fremgår af den følgende oversigt: En konge (1,2,3,6) i Spanien (1), i Glumstrup på Mors (6), eller en herremand på Mors (5), en mand nord for Thisted (4) lover sin datter til den, der kan få hende til at le. Helten i eventyret (3,5), der er fra Hardsyssel (5), vil prøve lykken — eller hans to brødre (1,2,4,6), der er fra Kobberød (4) eller Trankær i Vester-vig sogn (6) mislykkes, fordi de nægter at dele mad med gammel mand (4,6), hvorefter den yngste drager afsted. Undervejs deler han sin mad med gl. mand (cf.2; 4,6) og/eller får vogn/slæde/kane (1,2,3,4,5,6), forspændt med geder (1), samt en fugl, der binder folk og fæ til sig (1,2,3,4,5,6): vaskepiger (1), eller halv-nøgne piger, der forsøger at stjæle fuglen (2,3,4,5,6). Til disse piger hager sig efterhånden præst (1,2,5), munk (6), degn (1,2,5), menighed (1,2), gammel kone (2), mand (3,4,6), karl (4,6), smed (5), ko (2,4), tyr (2) og stude (3,6). Da prinsesse etc. ser dette optog, må hun grine, og så har helten vundet hende.

TYPE- OG MOTIVREGISTER

Af pladshensyn er motivnummeret kun medtaget første gang, det omtales i den enkelte note side 238ff.

<p>AT 300 214, 227, 266,
282, 285, 287   AT 302 75, 202, 252,
277, 278, 285   AT 303 108, 263, 267,
283, 287   AT 314 119, 267   AT 314B 287   AT 325 191, 274   AT 326 151, 273, 285   AT 400 218, 249, 253,
285   AT 403 146, 270   AT 425 97, 259   AT 432 79, 254   AT 433B 26, 246   AT 530 41, 248, 249,
253, 285</p> <p>AT 550 34, 246</p>	AT 552A 88, 259 AT 559 14, 241 AT 561 259 AT 562 164, 273 AT 571 235, 288 AT 580 222, 286 AT 592 83, 255 AT 613 85, 256 AT 667* 8, 240 AT 705 231, 288 AT 756B 5, 240 AT 811* 240 AT 851 138, 268 AT 852 17, 241 AT 853 242 AT 873 178, 274 AT 883A 54, 250 AT 887 72, 251 AT 889 51, 250	<p>AT 901 2, 239</p> <p>AT 922 211, 279</p> <p>AT 930* 105, 263</p> <p>AT 951A 209, 279</p> <p>AT 1051 238</p> <p>AT 1052 238</p> <p>AT 1060 238</p> <p>AT 1062 238</p> <p>AT 1115 239</p> <p>AT 1535 245</p> <p>AT 1536A 198, 276</p> <p>AT 1538 194, 276</p> <p>AT 1610 244</p> <p>AT 1640 1, 238</p> <p>AT 1642 22, 243</p> <p>AT 1685 23, 243, 244,
245</p> <p>AT 1696 246</p> <p>AT 1825A 258</p>
A162.1.0.1 154 A1115.1 242	<p>264, 284, cf. 216, cf.
228</p> <p>B11.11.2 284</p> <p>B25.2 262</p> <p>B81 11</p> <p>B102.1 247, 264, 289</p> <p>B102.2 35, 247, 266</p> <p>B102.4 265</p> <p>B103.2.1 264</p> <p>B113.1 264</p> <p>B184.1.1 176, 247</p> <p>B211.1.3 42, 121, 233</p> <p>B211.1.7 149</p> <p>B211.2.4 34</p> <p>B211.5 108, 231, 265</p> <p>B221 286</p> <p>B222 286</p> <p>B311 110</p>	<p>B312.1 147, 264, 272</p> <p>B312.2 284</p> <p>B313 247</p> <p>B314 94, 95</p> <p>B325.1 10</p> <p>B341 35</p> <p>B350 264</p> <p>B375.1 109, 231, 254,
265   B391 77, 254   B392 206, 252, 278   B392.1 121   B401 121, 268   B421 77, 147, 206, 272,
278   B431.2 206, 249, 264,
278</p> <p>B435.1 247, 264</p>
<p>B11.2.3 cf. 215</p> <p>B11.2.3.1 111, 265, 284</p> <p>B11.2.3.2 275, 284,
cf. 215, cf. 229   B11.2.3.3 275, 284   B11.2.3.4 275, 284, cf.
216   B11.2.3.5 284   B11.2.3.6 284, cf. 214,
cf. 228   B11.5.5 284   B11.10 110, 161, 216,
264, 284</p> <p>B11.10.0.1 207, 278</p> <p>B11.11 111, 162, 208,</p>		

B435.3 34, 248, 254, 264
 B435.4 264, 278
 B437.2 16
 B437.4 264
 B451.4 254
 B451.5 232, 286
 B455.2 206, 278
 B455.3 221, 278
 B469.4 77
 B474 254
 B481.1 278
 B482.2 15, 16
 B498.1 278
 B513 81
 B515 40, 248, 265
 B524.1 249
 B524.1.1 217, 284
 B535.0.7 232
 B547.1 247
 B548.2 254
 B551.1 254
 B552 77, 221, 286
 B557.5 95
 B557.15 34, 94, 248, 254
 B558 18
 B560 247
 B563 34
 B571.3 217, 284
 B582.2 16
 B601.1 94, 98, 262
 B601.2 262
 B601.16 93
 B641.1 262
 B646 262
 B652.3 219
 B776 141

 C31.1.1 204, 277
 C32.1 100, 262
 C310 277
 C420 265
 C420.1 265
 C600 98, 262
 C615 247

 C735.1 38
 C781.1 247
 C837 193, 275
 C916.1 100, 262, 278
 C932 206, 278

 D56 263
 D94 261
 D112.1 208, 249, 253,
 278
 D113.2 101, 249, 253,
 262, 278
 D117.1 37
 D127.2 253, 254
 D131 192, 193, 275
 D133.3 275
 D141 262, 274
 D151.5 278
 D152 207, 278
 D152.1 194
 D152.2 278
 D152.4 253
 D161.1 271
 D161.3 148, 272
 D169 275
 D182.2 253
 D184.1 253
 D199.2 278
 D211.5 273
 D214 275, *cf.* 194
 D215 253
 D231 75, 252, 253, 261,
 265
 D250 192
 D251 150, 273
 D285 159
 D285.1 159
 D312.1 96, 278
 D313.2 37, 96, 248, 261
 D313.3 96
 D341 78, 262, 275, 278
 D350 9, 13
 D352 278
 D352.1 194

 D361.1 286, *cf.* 218
 D365 78, 149, 272
 D391 262
 D410 9, 37
 D411 208, 248, 278
 D411.6 37
 D412.4 194, 275
 D413 275
 D420 265, 275
 D423 194
 D449 193
 D452.1 253
 D452.1.2 263
 D454.7 268
 D454.7.1 *cf.* 263
 D457.1 263
 D457.4 122
 D457.4.1 122
 D457.4.2 121
 D471.2 253
 D479 194, 275
 D572.4 265
 D610 194, 273, 275
 D612 192, 275
 D615.2 194, 275
 D630 206, 278
 D630.1 9
 D671 194, 275
 D672 121, 263, 268
 D683.2 148, 265
 D688 272
 D700 265
 D711 247, 262, 271
 D711.1 129, 249
 D712.1 40
 D712.4 150
 D712.5 30
 D712.6 262
 D721 29
 D721.2 150, 273
 D722 194, 275
 D735.1 261
 D758.1 249, 285
 D759 253

D759.2 31	D1242 118	D1653.1.5 255
D762 249	D1244 81, 155	D1653.1.7 83
D764.1 31	D1254 283	D1711 191, 274
D766.4 30	D1258.1 95, 283	D1711.0.1 191, 274
D771.1 117	D1266 275	D1719.1 194, 275
D810 223, 224	D1294 147, 148, 272	D1721 191, 274
D812.12 83	D1313.1.1 263	D1812.3.3 59
D821 27, 214	D1323.1 261	D1813.1 261
D822 289	D1335.2 42, 121, 214,	D1814.2 10
D832 220	215, 264, 284, 288	D1862 147, 271
D849 166	D1361.15 230, 287	D1871 148, 271
D851.1 88	D1400.1.4.1 125, 126,	D1972 249
D856 287	220	D1980 278
D861.5 93	D1400.1.7 283	D2006.1.4 104, 263
D882 95	D1402.21 214, 215, 283	D2088 283
D902.2 86	D1415.2.5 83, 90, 255	D2120 258
D931 214, 283	D1421.1 90, 91, 93, 95	D2121.5 169
D967 265, 284	D1421.1.4 166, 169,	D2136.2 93
D975.2 27	170, 171, 174	D2161.3 257
D991 115, 121	D1441.1.2 215, 283	D2161.4.14.3 257
D1002.1 110	D1450 286	D2171.3 236
D1004 234	D1451 166	D2171.3.1 289
D1015.1.1 264	D1454.1.1 272	D2171.5 236, 289
D1052 258	D1454.2 272	
D1069.2 80, 255	D1454.3 272	E1 39
D1072.1 121	D1454.4 272	E34 265
D1076 279	D1470.1.20 88	E101 155
D1081 125, 220, 228,	D1472.1.8 223, 287	E102 118, 119
284, 287	D1472.1.9 224	E105 265
D1091 255	D1472.2 224, 287	E113 253
D1095 283	D1473 223, 287	E155.1 154
D1096.1 83	D1475.1 176, 177	E236.8 159
D1096.3 265	D1500.1.7.3 275	E281.0.1 159
D1111.1 91	D1500.1.10.4 6	E282 157
D1131.1 91	D1500.1.19 81	E371 159
D1162.2 166	D1505.1 257	E411 159
D1171.1 224	D1505.5.2 257	E711.1 77, 207, 253,
D1174 88	D1505.5.2.1 86	254, 278
D1183 223, 287	D1520.10 220	E713 77, 207, 278
D1192 166, 268	D1520.12 261	E714.3.1 253, 278
D1209.1 193, 275	D1520.35 80, 255	E715 77, 207, 278
D1222 176	D1521.1 220	E715.1 207, 278
D1224 214, 283	D1533.1.1 289	E715.1.1 77, 278
D1233 83, 90, 255	D1641.4 219	E761 110

E761.1.1 266, 283	F833.1 42, 121, 214,	H326.3 17
E761.3 266	215, 264, 284	H331 14, 17
E761.4.1 264, 287	F848.2 263	H331.1.1 44, 249, 250
E783 284	F848.3 263	H335 289
E783.1 265	F861 18	H335.0.1 219
	F933.2 257	H335.0.2 255
	F941.1 269	H341 14, 22, 235, 289
F11 21, 243	F952 86	H341.1 236, 289
F54.1 21, 243	F952.3.2 257	H341.2 14
F54.2 243	F954 12	H341.3 244
F57 243	F971 147, 272	H342.1 19
F62.1 243	F971.1 7	H386 4, 239
F81.2 6		H461 74, 251
F163.2 243	G84 93, 94, 95, 220, 253,	H473 73, 251
F407.1 159	254	H510 263
F420.1.2 11, 277	G263 115, 265	H512 269
F420.5.1.1.1 11	G263.1 101	H524 280
F451.5.1 147, 272	G303.22 5	H524.1 281
F451.7 214	G400 115	H525 270
F460.4.1.2 286	G405 265	H540.3 211, 281
F460.4.4.1 75	G462 120, 268	H541 211, 269, 280
F527.2 79	G466 277	H541.1 142, 270, 282
F531 152		H551 269
F531.5.1 154	H11.1 65	H561.2 211, 280
F543 19	H38.2.1 239	H562 282
F555.1 121	H38.2.3 98	H565 142, 269
F562.2 59	H56 128, 284, 288	H573.3 269
F632 289	H62 192, 274	H601 142, 269
F633 289	H81.2 145, 269	H633 262, 282
F661 264	H92 265	H633.3 262, 282
F711 263	H94 114, 163, 285	H637 262
F721.5 98	H94.4 286	H637.1 262
F751 44, 102	H94.5 286	H643 282
F771.1.1 35	H105.1 115, 163, 218,	H643.1 282
F771.1.10 <i>cf.</i> 263	265, 285	H652 262
F771.2.1.1 93	H105.1.1 112, 162, 217,	H652.2 262
F771.3.2 286	265, 285	H681.1 281
F771.4.3 203, 277	H110 285	H681.1.1 281
F811 263	H111 146, 269	H681.3 280
F811.2.1.2 34	H113 128, 265	H681.3.1 281
F812 265	H117 48	H682.1 281
F813.1.1 46, 247	H151.2 113, 265	H682.1.3 <i>cf.</i> 281
F814.4 266	H161 192, 274	H682.2 281
F824 175	H311.1.1 250	H682.2.1 281

H685 280
H685.1 212, 281
H696.1 280
H696.1.1 281
H702 280
H702.1.1 280
H704 281
H706 281
H706.1 281
H711 211, 280
H711.1 212, 280
H713 211, 282
H713.1 212, 282
H790 269
H791 233, 234
H802 142, 269
H901 10
H919.1 9
H931 219
H963 257
H970 10
H971.1 14
H974 219
H1020 261
H1023.3 146, 272
H1101 247
H1113 219
H1114 102, 263
H1115 219
H1141.1 289
H1142.1 289
H1213 34, 247
H1217 63
H1235 93, 220, 286
H1241 35, 247
H1275 261
H1301 36, 247
H1331.1.3 247
H1331.4 35, 247
H1376.2 151, 156
H1381.2.2.1.1 180
H1381.3.1.1 9
H1385.3 32, 63, 93, 220,
286

H1385.5 81
H1385.9 233
H1411 157
H1411.1 158
H1440 164
H1461 155
H1471 41, 218, 286
H1471.1 34, 247, 249
H1556 51
H1592 17

J21.41 38, 248
J21.41.1 247
J1116 195
J1151.2 244
J1211.1.1 258
J1260 212
J1392 210
J1851.1.1 244
J1852 22, 244
J1853 244
J1902.1 245
J2129.4 24, 245
J2176 245
J2176.1 245
J2461 24
J2461.1 195
J2461.1.1 24, 245
J2461.1.4 245
J2461.1.5 245, *cf.* 24
J2462 24
J2462.1 25, 246
J2462.2 245

K17 *cf.* 238
K18.3 238
K62 238
K71 238
K187 23, 244
K211 240
K218.3 240
K252 193, 275
K366.2 34
K512 185

K512.2 57
K525.1 239
K527 139
K527.1 82, 269
K731 238
K771 238
K776 238
K815.1 49
K841 197
K975.2 76, 207, 253,
254, 278
K1082 239
K1223.1 26, *cf.* 245
K1311.1 116, 265
K1315 61
K1335 218
K1361 225, 287
K1812 181
K1812.2 209, 279
K1815.1 49, 226, 285,
287, 288
K1816.1 124
K1816.8 123
K1816.11 195
K1817.1 209
K1818.2 124
K1825.1.3 196
K1837.6 62
K1911.1.2 272
K1931 38
K1931.1.1 11
K1931.3 265, 284
K1931.4 247
K1932 38, 217, 265, 284
K1933 111, 112, 162,
217
K1935 11, 265
K1951.1 1, 238
K1951.2 2, 238
K1951.3 239
K1961 258
K1961.1 211, 281
K1971 274
K2100 269, 271

K2110.1 233
 K2112 55
 K2115 31
 K2117 31
 K2117.1 31
 K2129 62
 K2211.0.1 38, 247
 K2212 261
 K2213 92
 K2218.2 184
 K2243 61
 K2245 265
 K2249.3 264
 K2256 162
 K2262 217
 K2265 9, 15, 31, 111,
 269, 284
 K2321 200

 L11 218, 226, 231, 286,
 287
 L50 4
 L112.1 28
 L113.1.1 253
 L113.9 1
 L142.2 194, 275
 L161 13, 16, 21, 49, 86,
 91, 96, 115, 129, 173,
 208, 218, 222, 226,
 231, 236, 238, 257,
 265, 269, 275, 278,
 285, 286, 287, 288,
 289
 L162 31, 60, 262, 272
 L221 261

 M201.1.2 5
 M210 5
 M225 85
 M241 23
 M312.3 264
 M369.2.1 107
 M369.7 27
 M371 107

 M375.3 107
 M391 108
 M431.2 272
 M442 148, 272
 M451 272

 N2.3.3 257
 N12 4, *cf.* 240
 N25 51
 N55.1 255
 N61 257
 N332.2 140, 269
 N342.3 118, 265
 N421 235
 N451.1 86, 257
 N452 81
 N452.1 257
 N452.1.1 259
 N471 257
 N620 18
 N681 265
 N711.1 60
 N711.2 204, 277
 N774 265, 278
 N810 9
 N813 90, 169
 N825.2 274, 289
 N825.3 27, 29, 228,
 262, 287
 N825.3.1 14, 192, 214,
 283

 P275 267
 P322.2 182
 P361 51, 139, 269
 P412.1 42, 90, 214, 228,
 278, 284, 287

 Q2 147, 272, 289
 Q94 86
 Q111 23
 Q112 86, 160, 278, 284,
 288
 Q112.0.1 163, 288

 Q242 139, 269
 Q254 179
 Q261 187
 Q262 163, 265, 285
 Q411 10
 Q414 12, 13, 150, 235,
 265, 273
 Q416 66, 265
 Q416.2 13, 32, 115,
 218
 Q421 13, 187
 Q433 148, 150, 271
 Q438 31
 Q463 13, 32, 115, 163,
 218, 272
 Q465.1 271
 Q482.1 102
 Q520.1 7
 Q552.2.3 139
 Q561 6

 R10.1 37
 R10.3 89
 R11.1 277
 R41.1 277
 R41.1.1 277
 R45 76
 R111.1.3 111, 264, 284
 R111.1.4 217
 R155.1 118, 265
 R175 12, 13
 R222 125
 R231 263

 S10 88
 S11 56, 179
 S31 79, 83, 146, 271
 S51 232, 288
 S111 141
 S111.1 269
 S142 148, 271
 S143 31, 57, 174, 232,
 264

S165 85	T45 225, 287, <i>cf.</i> 102,	T511.4.1 27
S176 198	<i>cf.</i> 263	T511.5.1 110, 231, 266
S181 80	T68 14, 22, 86, 142,	T517 17
S221 88, 203, 268, 277	160, 162, 235, 278,	T540 110, 266
S222 97, 261	288, 289	T556 28
S227 120, 268	T68.1 112, 217, 265,	T578 231
S228 261	284	T589.7.1 110
S240 119, 240	T69 75	T645 179
S241 5	T69.3 97, 261	
S242.1 8	T91.6.4 125, 226, 229	W31 240
S262.1 28	T96 189	
S322.6 232, 288	T111 261	X1030.1 20, 243
S331 232	T118 28	X1036.1 20, 243
S351.1 232	T121.1 251	X1124 18
S352 232	T121.8 72, 232	X1258 19, 243
S354 232	T151 112, 265, 285	X1282.1 19, 243
S410 31	T181 28	X1423.1 19, 243
S411 73, 251	T251.2 3	X1470 20
S451 74, 234	T251.2.3 240, <i>cf.</i> 3	X1721.1 20
	T258 265	X1757 21, 243
T11.2 148, 269, 273	T351 116, 265	X1813 19
T11.6 273	T415 138, 269	
T15 178, 272	T455.6 179	Z210 264

FORKORTELSESLISTE

- A.B.C.* osv. efterfulgt af arabiske cifre henviser til motivnumre i Stith Thompson: Motif-Index of Folk Literature I—V, Kbh. 1955—57.
- AndersenFEO* = Lars Andersen: Folkeeventyr indsamlede i Ods Herred. Kbh. 1923.
- ArneFSÆ* = Arne: Nogle Fortællinger, Sagn og Æventyr, indsamlede i Slagelse-Egnen. Slagelse 1862.
- AT* = A. Aarne & Stith Thompson: The Types of the Folk-Tale. FFC 74. Helsinki 1928. Citeres med typenumre.
- BerntsenFÆ* = Kl. Berntsen: Folke-Æventyr, samlede og udgivne for Skolen og Hjemmet. I—II. Odense 1873; 1883.
- BødkerSE* = L. Bødker, S. Solheim & C.-H. Tillhagen: Skæmtsomme Eventyr fra Danmark, Norge og Sverige. Kbh. 1957.
- CarlsenEKg* = Franziska Carlsen: Efterretninger om Gammelkjøgegaard og Omegn. I—II. Kbh. 1876/78.
- CarlsenRS* = Franziska Carlsen: Noget om og fra Rønnebæk Sogn med Rønnebæksholm. Kbh. 1861.
- DFb* = Danske Folkebøger fra 16. og 17. Århundrede, udgivne af J. P. Jacobsen, R. Paulli og Jørgen Olrik. København 1915 ff.
- DFm* = Foreningen »Danmarks Folkeminder«; skriftrække 1908 ff., citeres med serienummer.
- DFS* = Dansk Folkemindesamling. Hvis forkortelsen efterfølges af en signatur, henviser denne til bestemte samlinger i DFS.
- DgF* = »Danmarks gamle Folkeviser«, udgivet af Sv. Grundtvig, A. Olrik, H. Grüner-Nielsen og E. Dal. Kbh. 1853 ff. Citeres med vise-nummer og sidetal (bd., efterfulgt af tal).
- EllekildeDFÆ* = H. Ellekilde: Vore danske Folkeæventyr, genfortalte af H. E. DFm 35. Kbh. 1928.
- ETKr* = E. Tang Kristensens eventyrafskrifter, ordnet fortløbende 1ff.
- EtlarEF* = Carit Etlar: Eventyr og Folkesagn fra Jylland. Kbh. 1847.
- FFC* = Folklore Fellows Communications, skriftrække Helsinki 1910 ff.
- FSÆ* = Danske folkeæventyr, optegnede af Folkemindesamfundets medlemmer og udarbejdede af E. T. Kristensen. Viborg 1884.
- Gg* = Svend Grundtvigs type-system i DFS; citeres med typenumre.
- GldM* = Sv. Grundtvig: Gamle danske Minder i Folkemunde. I. Kbh. 1854. II Kbh. 1857. III Kbh. 1861.
- Grimm* = historienummer i Brødrene Grimm's eventyr efter J. Bolte & G. Polfvka: Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm, I—V. Leipzig 1913 ff. Sml. LindencroneFE.
- GrønborgOV* = O. L. Grønborg: Optegnelser på Vendelbomål, udg. v. O. Nielsen. Kbh. 1884.
- HüllenPT* = G. Hüllen (Ed.): Von Prinzen, Trollen und Herrn Fro. Rheine i. Westfalen 1956.

- JFm* = Jydske Folkeminder, samlede af E. T. Kristensen, bd. I—XIII. 1871—1897¹.
- KampDFm* = J. Kamp: Danske Folkeminder. Æventyr, Folkesagn, Gaader, Rim og Folketro. Odense 1877.
- KampFÆ* = J. Kamp: Danske Folkeæventyr, samlede og genfortalte af J. K. 2 bd. Kbh. 1879, 1891.
- KristensenB&K* = E. T. Kristensen: Fra Bindestue og Kølle. I—II. Kbh. 1896f.
- KristensenBS* = E. T. Kristensen: Bindestuens Saga. Kbh. 1897.
- KristensenDS* = E. T. Kristensen: Danske Sagn; 1' og 2' Rk. 1892ff.
- KristensenDSk* = E. T. Kristensen: Danske Skjæmtesagn. I. Aarhus 1900.
- KristensenFK* = E. T. Kristensen: Vore Fædres Kirketjeneste. Aarhus 1899.
- KristensenM* = E. T. Kristensen: Fra Mindebo. Aarhus 1898.
- KristensenM&A* = E. T. Kristensen: Molbo- og Aggerbohistorier. I—II. Viborg 1892. Århus 1903.
- KuhreBS* = J. P. Kuhre: Borrinjholmska Sansåger. DFm 45. København 1938 (med noter af H. Ellekilde).
- LindencroneFE* = Folke-Eventyr samlede af Brødrene Grimm. Oversatte af Johan Frederik Lindencrone. Kjøbenhavn 1821.
- MadsenH* = Jens Madsen: Folkeminder fra Hanved Sogn ved Flensborg. Kbh. 1870.
- MolbechEF* = C. Molbech: Udvalgte Eventyr og Fortællinger. Kbh. 1843.
- NyerupM* = Rasmus Nyerup: Almindelig Morskabslæsning i Danmark og Norge. Kbh. 1816.
- RaskM* = H. K. Rask: Morskabslæsning for den danske Almue. Kbh. 1839ff.
- SadolinES* = Louise Sadolin: Eventyr og Sagn fra Valløby. Kbh. 1941.
- Skattegr* = Skattegraveren. Et tidsskrift udgivet af »Dansk samfund til indsamling af folkeminder«. Kolding 1884ff. *Eftersl/et/* 1890.
- StraparolaE* = Straparolas Eventyr. Oversatte af J. Chr. Riise. Kbh. 1818.
- UhrskovFL* = A. Uhrskov: Fynsk landsbyliv i gamle dage. København 1932.
- WintherDF* = M. Winther: Danske Folkeeventyr. Kbh. 1823.
- AalborgJS* = [N. M. Aalborg]: Joco Seria, Eller Skimpt oc Aluar. Kbh. 1625.

opt. optegnet
s. side/sgn

tr. trykt
udat. udateret

ulok. ikke lokaliseret
u. å. uden årstal

1. Bd. XII har forkerte historie-numre fra nr. 54.

EVENTYRFORTÆLLERE I NORDJYLLAND

I henvisninger til kommentaren s. 237f. er meddelernavn kun medtaget første gang, det forekommer i den enkelte historie-note.

- Ajstrup, Anna i Ugilt 260
 Albrektsdatter, Maren i Holte, Tolstrup sogn 280
 Andersen, Poul i Hundborg 242
 Andreasen, Roland Peder i Slotved fattiggård, Sindal, 256, 283, 288
 Grønborg, Anders Thogersen i Hvilshøj, Ø. Brønderslev sogn 264
 Hansen, højskoleelev, Hjørringegnen 276
 Hejselt, Jens Lassen i Kvissel, Åsted sogn 277
 Hovstrup, Anders Kr. Nielsen i Tårs 244, 276, 277
 Hulsig, Anders Kristensen i Toftlund, Volstrup sogn 244, 247, 267, 285
 Jensdatter, Anc Marie i Bedsted 245, 246, 252, 260, 271, 274, 283, 288
 Jensen, Frederik i Ovnstrup, Skæve sogn 276
 Jensen, Hans i Hellborg 288
 Jensen, Mette Sofie Larsdatter i Hjørring (Bindslev) 242, 256, 260, 266, 283
 Jørgensen, Gjertrud Ane i Furreby *xf.* 88, 259, 263, 267, 268, 270
 Jørgensen, Peter i Hov, Hals sogn 274
 Kjær, Karen Katrine Kristensdatter i Skelager, Boddum sogn 280, 288
 Kjær, Kristen i Serridslev 277
 Kristensen, Sidsel Marie i Bedsted 266, 288
 Kristian, Torn Peder på Nørrehalne hede, Birsted sogn 241
 Kvolsgaard, C. M. C. i Ajstrup 277
 Laursdatter, Ane i Vrensted *xiiif.*, 209, 279, 282, 285, 286, 287, 288
 Lølb, Therkild Michael i Furreby *xiiif.*, 191, 274, 276, 277
 Mathisdatter, Maren i Furreby *viiiif.*, 17, 138, 241, 243, 246, 248, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 268
 Mortensen, Christian (Skomager) i Løkken, Furreby sogn *xif.*, 151, 273, 274
 Müller, C. V. T. E. i Nørresundby 242
 Nielsdatter, Inger Marie i Skyum 277
 Nielsdatter, Maren i V. Brønderslev 249, 252, 260, 268
 Pedersen, Larsine Jens-Kristiansdatter i Kvissel, Åsted sogn (Vogn, Mosbjerg sogn) 260, 271, 277, 288
 Pedersen, Marcus Zeuthen i Løkken, Furreby sogn *viii*, 1, 238, 239, 240, 241
 Poulsdatter, Johanne Marie i Ginnerup, Heltborg sogn 264
 Poulsen, J., Hjørringegnen 260
 Rasmussen, Anders Kr. i Lørslev, Ugilt sogn 242, 277, 283
 Sørens datter, Maren i Ålborg (Understed) 240, 260
 Vesterby, Jens i Åby 241
 Østrup, Lars i Vedsted 255

STEDREGISTER

Landsbyer og andre mindre lokaliteter må søges under sognets navn. Stednavne i teksterne er ikke medtaget, men nævnt i indledningen. Af pladshensyn er stednavne kun medtaget første gang, de omtales i den enkelte note.

- Agerskov, Haderslev amt 288
 Ajstrup, Ålborg amt 242, 277, 279, 280
 Als, Ålborg amt 245, 276
 Angel, Sydslesvig 239
 Anst, Ribe amt 280
 Asdal, Hjørring amt *xii*
 Ashland, U. S. A. 247, 274
 Asnæs, Holbæk amt 259, 270
 Aulum, Ringkøbing amt 280
- Balle, Viborg amt 254, 270
 Bedsted, Thisted amt 245, 246, 252, 260, 266, 271, 274, 283, 288
 Bindslev, Hjørring amt 256, 260, 266, 283
 Birsted, Ålborg amt 241
 Blegind, Skanderborg amt 248, 249, 252, 253
 Boddum, Thisted amt 280, 288
 Bogø 246, 248, 252, 264, 267, 288
 Borbjerg, Ringkøbing amt 256
 Bording, Ringkøbing amt 273, 280
 Borre, Møn 279
 Borup, Randers amt 282
 Bredstrup, Vejle amt 245
 Bregning, Ringkøbing amt 256
 Børglum, Hjørring amt *viii*, *xf*
 Børglum herred, Hjørring amt 270
 Børglumkloster, Børglum, Hjørring amt *vii*, *xi*, *xiv*, 88
- Damholte, Møn 267
- Egebæksvang, Frederiksborg amt 243
 Ejstrup, Skanderborg amt 256
 Em, Hjørring amt 249, 253
- Fanefjord, Møn 256, 285
 Farsø, Ålborg amt 256
- Felsted, Åbenrå amt 249, 252, 283
 Filskov, Vejle amt 283
 Filso, Ringkøbing amt 268
 Fjaltring, Ringkøbing amt 256, 277, 285
 Fly, Viborg amt 279
 Folding, Ribe amt 285
 Frederiksborg *vi*
 Fur 276
 Furreby, Hjørring amt *viii ff.*, 17, 88, 191, 241, 243, 246, 248, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 259, 263, 267, 268, 270, 274, 276, 277
 Fyn 252, 257, 267, 270
 Fårup, Århus amt 276
- Gadbjerg, Vejle amt 267
 Gadstrup, Københavns amt 279
 Gellerup, Ringkøbing amt 260, 285
 Gern, Skanderborg amt 260
 Gerslev, Holbæk amt 241
 Grensten, Viborg amt 264, 274, 280
 Grenåegnen 282
 Grønbæk, Viborg amt 280
 Gudum, Ringkøbing amt 260
- Hals, Ålborg amt 274
 Hanved, Sydslesvig 247, 249, 254, 267, 276, 283
 Hellevad, Hjørring amt *xvi*
 Hellborg, Thisted amt 264, 288
 Henne, Ringkøbing amt 251
 Herning 242, 260, 276
 Hjaltese, Odense amt 241
 Hjørring *xi*, 242, 256, 260, 283
 Hjørringegnen 259, 260, 276
 Hodsager, Ringkøbing amt 247, 252
 Holbæk, Randers amt *vff*
 Holstebro 252

- Hornslet, Randers amt 273
 Horsens *v*, 252
 Horsens, Ålborg amt *xI*
 Horsenseggen 267
 Hoven, Ringkøbing amt 256
 Hundborg, Thisted amt 242
 Hvirring, Skanderborg amt 250, 254, 256
 Højby, Holbæk amt 259
 Hørsholm, Frederiksborg amt *vII*
 Hørve, Holbæk amt 259, 285
 Høve, Sorø amt 256

 Ikast, Ringkøbing amt 242, 245, 264, 273

 Jelsmark, Hjørring amt *vII*, *x*
 Jylland 250, 277

 Karby, Mors 270, 282
 Kastbjerg, Randers amt 252, 277
 Komdrup, Ålborg amt 260
 Kværn, Sydslesvig *vI*
 Køge 274
 Køge landsogn 252
 Kølstrup, Odense amt 274
 Køng, Odense amt 241

 Lem, Randers amt 270
 Linde, Randers amt 248
 Lindeballe, Vejle amt 242
 Lisbjerg, Århus amt 248, 252, 256, 260, 267, 283
 Lomborg, Ringkøbing amt 280
 Lyngby, Randers amt 255
 Lysgård, Viborg amt 280
 Løkken, Furreby sogn, Hjørring amt *vI**f.* 1, 151, 238, 239, 240, 241, 273, 274

 Mariboegnen 259
 Mejlby, Randers amt 240, 252
 Mejrup, Ringkøbing amt 252, 274, 276, 280
 Mellerup, Randers amt 264
 Mern, Præstø amt 259

 Mors 242, 270
 Mosbjerg, Hjørring amt 271
 Mårslet, Århus amt 288

 Nordjylland 239
 Nybøl, Sønderborg amt 247, 283
 Nyker, Bornholm 259, 267, 285
 Nykøbing M. 254
 Nysø ved Præstø 250
 N. Horne herred, Ringkøbing amt 283
 Nørresundby, Ålborg amt 242

 Ourø, Holbæk amt 259

 Pedersker, Bornholm 252
 Præstøegnen 251

 Raklev, Holbæk amt 274
 Ramsing, Viborg amt 279
 Randers *v*
 Rind, Ringkøbing amt 270
 Ringgive, Vejle amt 240, 260
 Ringkøbing 256
 Rise, Åbenrå amt 252
 Rubjerg, Hjørring amt *vIII*, *x*
 Ry, Skanderborg amt 242
 Rønnebæk, Præstø amt 259, 270

 Sankt Hans landsogn, Hjørring 287
 Sankt Peders landsogn, Slagelse 256
 Sejlstrup, Hjørring amt *vIII**f.*, 58
 Sennels, Thisted amt 242
 Serridslev, Hjørring amt 277
 Siem, Ålborg amt 246
 Silkeborgegnen 248
 Simmelkær, Ringkøbing amt 249, 270
 Sindal, Hjørring amt 256, 283, 288
 Sjælland 252
 Skagen *xII*
 Skallerup, Hjørring amt *vII*
 Skanderup, Skanderborg amt 276
 Skyum, Thisted amt 277
 Skæve, Hjørring amt 276
 Slagelsesegnen 270
 Slemminge, Maribo amt 241

- 'Sletten', Odense amt 241
 Snebjerg, Ringkøbing amt 260, 276
 Soderup, Holbæk amt 268, 279
 Sløvring, Randers amt 277, 288
 Sundby, Mors 239, 242, 254, 268, 288
 Sunds, Ringkøbing amt 243, 252, 256,
 270, 276
 Sørslev, Odense amt 266
 Sønderbæk, Viborg amt 260, 270
 Søndersø, Odense amt 245, 276

 Tamdrup, Skanderborg amt 260
 Thistedegnen 259, 260
 Tise, Hjørring amt 239
 Tjørring, Ringkøbing amt 242, 276
 Todbjerg, Randers amt 238, 242, 243,
 267
 Tolstrup, Hjørring amt 280
 Tornby, Hjørring amt 1x
 Torning, Viborg amt 264
 Torsager, Randers amt 274, 280
 Torsted, Ringkøbing amt 279
 Trøjborg, Visby s., Tønder amt 241
 Tvis, Ringkøbing amt 242, 260, 264, 268,
 277, 283, 288
 Tyrstrup, Haderslev amt 252, 264
 Tårs, Maribo amt 264
 Tårs, Hjørring amt 244, 260, 268, 276,
 277, 280, 283

 Udby, Randers amt 248, 256
 Uggerby, Hjørring amt xii, 191
 Ugilt, Hjørring amt 242, 259, 260, 277,
 282, 283
 Ulfborg, Ringkøbing amt 249, 274, 283
 Understed, Hjørring amt 240

 Valløby, Præstø amt 252, 274
 Vedersø, Ringkøbing amt 246, 260, 271
 Vedsted, Hjørring amt 255
 Vejen, Ribe amt 264, 283
 Vendsyssel, 239, 264, 287
 V. Brønderslev, Hjørring amt 239, 249,
 252, 260, 268
 Vestjylland 252, 260, 267, 283
 Vinding, Ringkøbing amt 267
 Vindum, Viborg amt 264, 280
 Voel, Skanderborg amt 277, 283
 Vokslev, Ålborg amt 242, 250, 254, 260,
 267
 Volstrup, Hjørring amt 243, 244, 247,
 267, 285
 Vrejlev, Hjørring amt 277
 Vrensted, Hjørring amt xiiii, 279, 282,
 285, 286, 287, 288
 Vrigsted, Vejle amt 280
 Væggerløse, Falster 270
 Vær, Skanderborg amt 270

 Ølgod, Ringkøbing amt 245, 256, 264
 Ørre, Ringkøbing amt 252, 273
 Ø. Brønderslev, Hjørring amt xii, 264
 Ø. Løgum, Åbenrå amt 243
 Østermarie, Bornholm 238
 Østjylland 254

 Åby, Ålborg amt 239, 241, 242, 245, 246,
 247, 249, 252, 253, 260, 264, 271, 274,
 276, 282, 283, 285
 Ålborg viii, xi, 240, 260
 Årstrup, Ålborg amt 279
 Århus 248, 283
 Åsندrup, Vrensted sogn, Hjørring amt
 xiii, 138
 Åsted, Hjørring amt 260, 277, 288

ORDLISTE

Levinsens egne ordforklaringer er betegnet med (NL).

Abild <i>æbletræ</i>	Bændstagekjev <i>en Stang, som Bødkerne kunne gjøre</i>	Forgift <i>gift</i>
Affuld/Afuld <i>Favnfuld (NL)</i>	<i>Baand af (NL)</i>	forgift <i>forgiftet</i>
Afstedet <i>målet</i>	Børs <i>pung</i>	forholde <i>holde tilbage</i>
akold <i>omkuld</i>	både <i>begge</i>	forkyvt <i>forkyst, forskrækket</i>
andet end <i>men</i>	Baan <i>barn</i>	Forliis <i>tab</i>
Ask <i>æske</i>	baares for <i>forekom</i>	forlovet <i>forsvoret</i>
Bag <i>ryg</i>	Degler <i>digler</i>	Formaal <i>Forspring (NL)</i>
Begivenhed, <i>hændelse</i>	der' <i>deres</i>	forraske <i>gøre uret</i>
behungen <i>behængt</i>	deth <i>at (NL)</i>	fort <i>hurtigt</i>
bekyvset <i>forskrækket</i>	di/di' <i>din</i>	forteste <i>hurtigste</i>
besei' <i>besige (NL), besnakke</i>	Disursen <i>diskussionen, samtalen</i>	Fortrolighed <i>hyggelighed?</i>
Besked, gjorde <i>besked på gjorde slut på</i>	dol <i>smuk</i>	fortrødet/fortrølet <i>af Trøl, Trølfolk (NL), fortryllet</i>
besprængt <i>betrængt (NL)</i>	drat <i>drattede, faldt</i>	fortyde <i>tyde, forklare</i>
bestemt <i>præcis</i>	Drop <i>dråbe</i>	foruden dette <i>ellers (NL)</i>
bestilt <i>gjort, udført</i>	druvt <i>drøftede, noget som nu skeer paa Møllerne, hvorved efter Malingen</i>	forviltret <i>forvildet</i>
Bevartning <i>opvartning</i>	Skallerne <i>udsondres fra Grynene (NL)</i>	forønskede <i>forhekse</i>
bjerger sig <i>klare sig</i>	dum <i>stum (NL)</i>	sede
blankt <i>klart</i>	Dætter <i>datter</i>	Foul <i>jugl</i>
Blov <i>Blod (NL)</i>	dølge <i>hemmeligholde</i>	Frak <i>frakke</i>
blødde <i>blodig (NL)</i>	Døll <i>dølgsmål</i>	fram <i>frem, ud</i>
Bordløsning <i>bordlæsning, bordbøn</i>	efterstaer <i>efterstræber</i>	Fristelse <i>forlegenhed, fare</i>
bredte op <i>dækkede op?</i>	Figen <i>pig (NL)</i>	frossen <i>forfrossen, kold</i>
brudt <i>forbrudt, gjort</i>	figte <i>fægte</i>	Fyllie <i>Øg, som ikke har faaet Føl (NL)</i>
brunnen <i>brændte (NL)</i>	fik <i>gav</i>	Føler sig for <i>har ondt af</i>
Braadde <i>(træsko-) brodde</i>	fiin <i>listig (NL)</i>	følges <i>spadsere (NL)</i>
byttede <i>dette, uddelte?</i>	fordølg <i>skjult</i>	Faar <i>far, fader</i>
byttes <i>skiftes</i>	fordølg <i>fordulgt, hemmeligt</i>	galnes <i>blive hidsig?</i>
	forfare <i>undersøge</i>	galt <i>dårligt</i>

gjent jaget, drevet
gjente gennede, drev
gjort ud af vist op-
mærksomhed
gjæv god
gloede, lyste, skin-
nede
gratulere titulere
(NL)
Graagaas Vildgaas
(NL)
Gurkemeie radix
curcumæ
gået ud gået i stå
Hank håndtag
hankede op samlede
op
Harm sorg
harmslagen bedrøvet,
sørgmodig
harmt bedrøvet, ned-
stået, ængstelig
har saa lidt at vise
er saa lidt i Sam-
menligning med
noget andet: f.Ex.
det har saa lidt at
vise mod det (NL)
Hast Hidsighed (NL)
Hastmohied Hidsig-
hed (NL)
Havresøier Havre-
skaller (NL)
Havside strandbred,
kyst
henne borte
hin'/hinn'/hinne hen-
des
Hjemmen hjem
hjempaa hjemad
hungen hængt
huste huserede,
skændte

hvant hvordan
hvar hver
hviser kaster, slår
hvitti Hvad Tid (NL)
hvæhl hvælv (NL)
hvæle i høj grad
Hyvr hyrde
Hyvrearbeide hyrde-
arbejde
høkkede til flyttede
hen til
høkke fra flytte fra,
ud
høkker til nærmer
sig
hørt op opspurgt
Høv høj

Ildkage en Kage, som
fattige Folk bage
paa Ilden (NL)
indentil indenfor
inneviteret inviteret
int' inte, ikke
i Vei med i lag med
ivrig vred, ophidset

j en
jordskjult, at det var
jordskjult at jor-
den var dækket
jusen, jyvsen, tyregal

kahænse kanske, må-
ske
Kakkelen Kakkell-
ovnen (NL)
keer' sig om kere,
bryde sig om
keerte sig efter brød
sig om
kims utilnærmelig

Kjar kær
kjon dygtig, flink;
rar, venlig
Klør klo
knebler skider; om
Faarene blot (NL)
knøv pæn
Komæder Corinther
(NL), korender
Kous en lille Krukke
til at sætte paa
Bordet og drikke
af med Ører paa
begge Sider (NL)
krattede kradsede
Krinds kreds, rund-
kreds
Kroer kro
kroep stoppe med
fødevarer
Kroppehovede fiske-
hovede fyldt med
gryn, mel, æg, flø-
de og det spiselige
af fiskehovederne
Kuld kulde
kyvse forskrække

Ladetræerne de
Brætter, som Hal-
men ligger paa
(NL)
lakkede gik
Lav Lag (NL)
let lod
letner løfter
Levemaade madva-
rer, spise og
drikke
lidede syntes om
lidte ventede
lidt efter ventet på
loppe oplukke (NL)

lopped' (loppede)
lukkede op
 lopper lukker op
 (NL)
 loppet oplukket (NL)
 Lovning løfte
 Lue hue
 luske lyske
 luth løfte (NL)
 lær lader
 løbet til til Tyrs
 (NL), *bedækket*
 lodde kulørte, far-
 vede
 Lødder garnlodder
 løse sanke (NL)
 Løsning, egentlig Lø-
 sen (NL), læsning,
 konfirmations-
 forberedelse
 Løsning Læsning
 (NL)
 løst læst
 Løve osteløbe
 løvede Melken fik
 den til at løbe
 sammen (NL)
 løvvend/løvvend'
 levende

 meddeelte, gav
 men mens, medens
 mier mere
 miest mest
 Mjælken mælkeud-
 bytte
 Modskab Modgang
 (NL)
 Mog snavs
 Morsel Noget han
 ikke kunde sige,
 hvad han skulde
 ligne det ved, Dyr
 eller Mske (NL)

mullet muggent
 Munke en Art Bud-
 dinger, som laves
 af Gryn, Meel, Æg
 og Fløde og det
 spiselige af Fiske-
 hovederne; man
 bruger ogsaa at
 komme dette i Fi-
 skehoveder som
 Fars, og disse kal-
 des da »Kroppe-
 hoveder«; hvad der
 ikke kan gaae i Fi-
 skehovederne, bli-
 ver til Munke eller
 Buddinger. Man si-
 ger: at kroppe Fi-
 skehovederne(NL)
 muun mut
 Myndighed magt,
 evne
 moi meget
 Maagfjæle vognsider,
 der bruges til gød-
 ningskørsel; 5 til
 en Vogn, 2 paa
 hver Side og 1 i
 Bunden (NL)
 Maal mæle, røst
 maalte maledé

 nagen nøgen
 nap næppe, knap
 Natter nadver
 nær ndr
 nærenstid ndr
 nære sig med nøjes
 med
 nære sig om søge
 nærest nærmest
 næst ved lige ved
 Næt nat

Nætter nadver
 Nødhuset kostalden
 naale nådelig, bønlig

 ôg agede, kørte
 om i løbet af
 Omstændigheder
 vanskeligheder
 oprider indhenter
 en ved at ride
 Opskrift brev
 opyvne opøje, se
 ousen parrelysten,
 tyregal
 overskjult dækket
 ovre øverste

 Piger pigge
 Postyr Positur (NL)

 raltere pjaltede, la-
 sede
 rammer slår, kaster
 rar sjælden
 Regnepenge møntlig-
 nende metalstyk-
 ker anvendt til reg-
 ning
 Rei rede
 reie holde ud (NL)
 Rese rejse
 reser rejser, går
 reste rejste, gik
 restede manglede
 rester mangler
 rettes henrettes
 rimme rømme
 rimmer rømmer
 ringse ind omringe
 rinke op med komme
 frem med
 roe more (NL)

 sagt sagtens

sak sank (NL)
samformedelst same
seie sige
Sener Rødder i Jorden af Græs, Planter (NL)
siden da
sidenstid efterat
Sime et Baand, der snoes af Halm og bruges til at binde Langhalmene fast til Lægterne, naar man tækker (NL)
skade berøve (NL)
Skaprisel kæp?
skidtrøvet lidende af diarré
skjel gjenlød (NL)
skjelle sagte, stille
skjendlig skændelig
skjænke dem skænke for dem
skjøn venlig, omgængelig
skjønne fatte, forstå
skjaaret skåret
skod skød, skubbede
skor skar
Skovhyvr skovhyrde
skrannje vrinske. —
»Vrinske« siges ogsaa, men kun om en gal, hidsig Hest; til daglig Brug og ellers siges skranne (NL)
skred indsmigrende
Skrivelse Haandskrift (NL)
skronne vrinske
Skrus bulder, stød
skræbte græd

skubbe gnide sig op ad (NL)
skubbede sig gned sig
skud skød
skude skyde
Skuffer skovle
skørvet skurvet
skaante sparede
skaar skar
slasken skiden, uordentlig
slauen slaget, slået
slet jævn
slørked snøftede, smågræd
sløv klog (NL)
smaller gik i småstykker
smække lukke (NL)
snaget snuset omkring
snakviis, var s. talte godt for sig (NL)
snallede syslede (NL)
snøvste snøftede, snuste
spilte spillede, legede
Spragere som slaarer stort paa (NL)
sprekke skære, sprætte
sprekke tale
spurgte erfarede, hørte
staldte ind satte på stald
Stappelser det, som man i Kanoner og Geværer propper paa Ladningen af Krudt (NL)

stappet stoppet
Stjahn stjerne
stod til kom til
Stred anstrengte
strende/strendte
haspe garn på strendtræ
Strendtræ Haspetræ, hvorpaa man hasper Garnet, naar det er spundet, dette kaldes at stredte (NL)
strit faldt
stritte stænke
studsigt næsvis
staae for Orde staae ved sit Ord (NL)
staae igjennem staae ved Magt, det Lovede skulde holdes (NL)
sumtilig højtidelig
svam svømmede
svar læng' ret længe
svet smuttede
svær god, stor, tung
svære fine
sværeste, bedste, fineste
svært fint, godt
svært haardt og strængt (NL)
Svaan svane
Søvven søvn
Saadant ligesom, således som
saae sagde
Tag tid (NL)
task tærskede, slog
te at
teth at
the at

thet at
tilhobe, komme til-
hobe *blive gift*
Tilstand *Stilling*
(NL)
torsket *tærsket, slået*
tou/fov to
treppelirede *var gale*
efter at komme af-
sted (NL)
trimlede *trillede*
trinte *trinede, trådte*
tro *troligt (NL)*
tryk *uvillig (NL)*
trækkede aa *afklædte*
sig (NL)
trækker omkring
skifter tøj
Trætteskab *trætte,*
twist
Trøl *trold*
Trølfolk *troldfolk*
Traan *trane*
Tumling *tosse (NL)*

tvivle paa *havde en*
mistanke om
Tziøl *Kølle (NL)*
Tzjar *kær*
tælle *skære, snitte*
tæt, tavs
Tøibol *Trøie uden*
Ærmer (NL)
Tørrebasse *torbist*
(NL)
tøt *tyktes, syntes*

udentil *udenfor*
(NL)
uderst *yderst (NL)*
Udraab *vanry*
Uhs' *Øxe (NL)*
Ustyr *spektakel*

vag *dårlig, ringe*
val *vel (NL), rask*
val, *lovtlig, lidt for*
vare *vogte, passe på*
Vase *ophøjet vej*

Ved *Vid, Forstand*
(NL)
Verismaal *væddemål*
Vildsmekker/-smæk-
ker *vilde Øg (NL)*
vindler op *bliver*
vred
Volde *ris*
Vollene *Risene (NL)*
Vær *vejr*
være om *opsørge*
vaandt *angst, syg*

Yvv/Yvv' *øje*

æ *ad; o: til (NL)*
æm *øm*

Øenen *middagsma-*
den (NL)

aa *for (NL)*
aa *på*
aa' *hænde til haande*
(NL)

SUMMARY

Niels Levinsen was born on February 22, 1809 at Holbæk near Randers, where his father was schoolmaster. After passing the matriculation examination at Randers in 1829, he studied philology at the University of Copenhagen, and took his degree in 1840. Two years later he became a master at the grammar school of Horsens, teaching Danish, Latin, and History, but had to resign on account of illness, undertaking in the following year a journey to Germany to recover his health, after which, in September, 1848, he became a master at the grammar school of Frederiksborg, until in 1851 he again had to resign on account of illness. During the rest of his years he lived by giving private lessons and translating. He died on April 23, 1857 during a stay with his brother L. J. Levinsen, vicar of Kværn (Southern Slesvig).

Levinsen's interest in popular culture surely stems from his childhood at Holbæk. It was further nourished by the various proclamations sent out by Svend Grundtvig from 1851, in particular by the great appeal of February 1, 1854 to collect all sorts of folklore. The first material sent by Levinsen to Sv. Grundtvig is a small collection of ballads and legends taken down by a sister of his sister-in-law at Hørsholm. During a tour of Northern Jutland in the same year he collected various legends and the 42 tales and stories printed in this collection. This tradition was taken down at Løkken and its immediate neighbourhood during a stay with his brother Søren Levinsen, who lived at Løkken in 1848-1857. His narrators are:

Marcus Zeuthen Pedersen (nos.1-5), born on October 3, 1816 at Løkken, where after confirmation he was apprenticed to a smith, until in 1834 he moved to Ålborg, whence in 1843 he returned to Løkken as a smith, remaining there till his death on June 28, 1854.

Maren Mathisdatter (nos.6-18, 24) was born on October 15, 1786 at Sejlstrup. At some time before 1813 the family moved to Furreby, where on October 24 in the same year she had a daughter, *Gjertrud Ane Jørgensdatter* (see below) baptized. In 1823 she was married to Christen Jacobsen, who committed suicide in January, 1840, and was for that reason buried in a corner of the churchyard without graveside ceremony. In the year the daughter Gjertrud returned to her mother's home, and the two women continued living together. Maren Mathisdatter was a very popular storyteller, and all lads and lasses were keen on taking part in the carding parties where they knew her to be present (p. 17). She had learnt her stories in various places; from her mother (p. 33), from a farm-hand at Smidstrup (pp. 57 sq.), at Tornby (p. 72), and from an old woman at Sejlstrup, who knew more than a hundred stories (p. 138¹).

Gjertrud Ane Jørgensen (nos.19-23, 25-26) was the daughter of *Maren Mathisdatter*, baptized at Furreby on October 24, 1813, and confirmed

in the same place in 1828, where during the following years she served as a maid in the neighbourhood, until in 1840 she returned to her mother's home and remained there till 1860, after which all traces of her are lost. She states (p. 88) that she has heard her stories told during work at Børglumkloster, probably by Søren Thomsen of the parish of Horsens, who on November 2, 1833 came to Børglumkloster from Hjørring. She has not retold her mother's stories.

Christian Skomager (Mortensen) (nos. 27-29) was probably born at Alborg about 1798. He moved to Løkken about 1821 (p. 151) and was married at the church of Furreby¹ on March 28, 1822. In 1860 he lived at Furreby, but the year of his death has not been found.

Therkild Michael Løth (Christiansen) (nos. 30-33) was born on May 4, 1824 at Uggerby, where his father was a shoemaker. In 1843 he moved to Skagen, where he stayed for some 6 months; thereafter he returned to Uggerby, and at some later time moved to Asdal. In June, 1847 he came to Løkken, and remained there until, in July 1858, he returned to Uggerby. He has heard his stories told by his father, who was also a shoemaker, and who used to tell stories to his children during work (p. 191).

Ane Laursdatter (nos. 34-42) was born at Øster Brønderslev, where she was baptized on July 8, 1787. In 1801 she served as a maid in the same parish, but nothing more is known about her until, on December 5, 1819, she was married to Anders Larsen at Vrendsted (south of Løkken), to which place they moved early in 1820. Her husband died in November, 1858, but the year of her own death has not been found in the records. Svend Grundtvig writes about Ane Laursdatter that she has a tendency to be coarse, and that this must be considered an individual feature. — The same tendency, however, may be perceived in *Maren Mathisdatter* and *Therkild Løth*, both of whom are in places coarser and more drastic than Ane.

This tendency to the obscene and drastic is a regular feature of popular tradition, but as a rule it does not appear in the many records sent to Sv. Grundtvig, because the recorders have not been able to get into natural contact with the narrators. Niels Levinsen has understood how to break down this barrier; and he has not copied his records fair or improved upon them before sending them to Sv. Grundtvig. The manuscript, which is preserved, was written very hastily, and is often difficult to read. The orthography and punctuation are inconsequent, some words are missing, others are repeated at change of lines, etc. Many corrections have been added above the line; part of them seem to have been made during writing, whereas others may have been added when afterwards the manuscript was read through. For the edition of the text the corrected manuscript

1. Løkken is part of the parish of Furreby.

has been used as basis, whereas all information of the corrections has been placed in footnotes, where also other necessary information will be found.

The commentary on each individual story (pp. 237 sqq.) in its first section gives references to the original manuscript in *Dansk Folkemindesamling* (DFS), type-number in Sv. Grundtvig's index (Gg) and in Aarne-Thompson's index (AT), and the name of the narrator. Next follows a survey of all printed variants, arranged topographically, and a list of printed and unprinted records from Northern Jutland (i.e. the area north of the Liim Fiord). Then an account of these records and of texts printed before 1821 (the year when the first Danish edition of Grimm's tales was published) is given by means of Stith Thompson's Motif-Index (1955 sqq.). This collection of accounts is followed by a type-index and a motif-index (pp. 290 sqq.), a list of abbreviations (p. 297), an index of the names of narrators in Northern Jutland (p. 299), an index of localities (pp. 300 sqq.), and a list of words (pp. 303 sqq.).

INDHOLDSFORTEGNELSE

<i>Indledning</i>	V
1. Den tappe skrædder (AT 1640)	1
2. Den avede kone (AT 901)	2
3. Haltefanden og studenten (AT 756B)	5
4. Ridder Grønmand og Ridder Rød (AT 667*)	8
5. Tørrebassen, smeddedrengen og ridder Rød (AT 559) ..	14
6. Den store Løgn (AT 852)	17
7. Den dumme søn (AT 1642 + AT 1685)	22
8. Kong Lindorm (AT 433B)	26
9. Guldfuglen, Guldhesten og Prindsessen (AT 550)	34
10. De tre bjærgheste (AT 530)	41
11. Den tro tjener (AT 889)	51
12. Rådherrens datter af Amsterdam og kongens søn af Preussen (AT 883A)	54
13. Barnemordersken	67
14. Den taalmodige Massilie (AT 887)	72
15. Troldens hjærte (AT 302)	75
16. Den grønne ridder i fjæderham (AT 432)	79
17. Bjærgdrengens tre gaver (AT 592)	83
18. Kristen Avlskarl bliver konge i Engeland (AT 613)	85
19. Fjøllet-Hans i skindpelsen (AT 552A)	88
20. Hvidbjørn kongens søn (AT 425)	97
21. Herremand og hittebarn (AT 930*)	105
22. Tvillingbrødrene (AT 303)	108
23. Hans hos havmanden og prindsen i hesteham (AT 314) ..	119
24. Frederik og Købmandsdatteren	130
25. Prinsen og hans kloge tjener (AT 851)	138
26. Datter og stifdatter, eller den lille and (AT 403)	146
27. Prinsen, som drog ud, for at lære sin angst (AT 326) ..	151
28. Dovne Hans og de to lys-ånder (AT 562)	164
29. Kejserens søn af Konstantinobel (AT 873)	178
30. Hvordan Fanden blev Hovedløs (AT 325)	191
31. Den røde Pidsk (AT 1538)	194
32. Den hvide Stud (AT 1536A)	198
33. Det sorte Skib (AT 302)	202

34. Kongen og karlen, som gik ind og ud af hans skatkammer (AT 951A)	209
35. Kongen og Præsten eller de tre spørgsmål (AT 922)	211
36. Bondens skriftemål	212
37. Hyrdedrengen med troldfløjten og de tre hunde (AT 300)	214
38. Jomfruen i dueham fra Rosenborg slot (AT 400)	218
39. Drengen og enkedronningen (AT 580)	222
40. Dværgebrøderen (AT 300)	227
41. Hittebarnet (AT 705)	231
42. Det sære optog (AT 571)	235
<i>Kommentarer</i>	237
<i>Type- og Motivregister</i>	290
<i>Forkortelsesliste</i>	297
<i>Eventyrfortællere i Nordjylland</i>	299
<i>Stedregister</i>	300
<i>Ordregister</i>	303
<i>Summary in English</i>	308